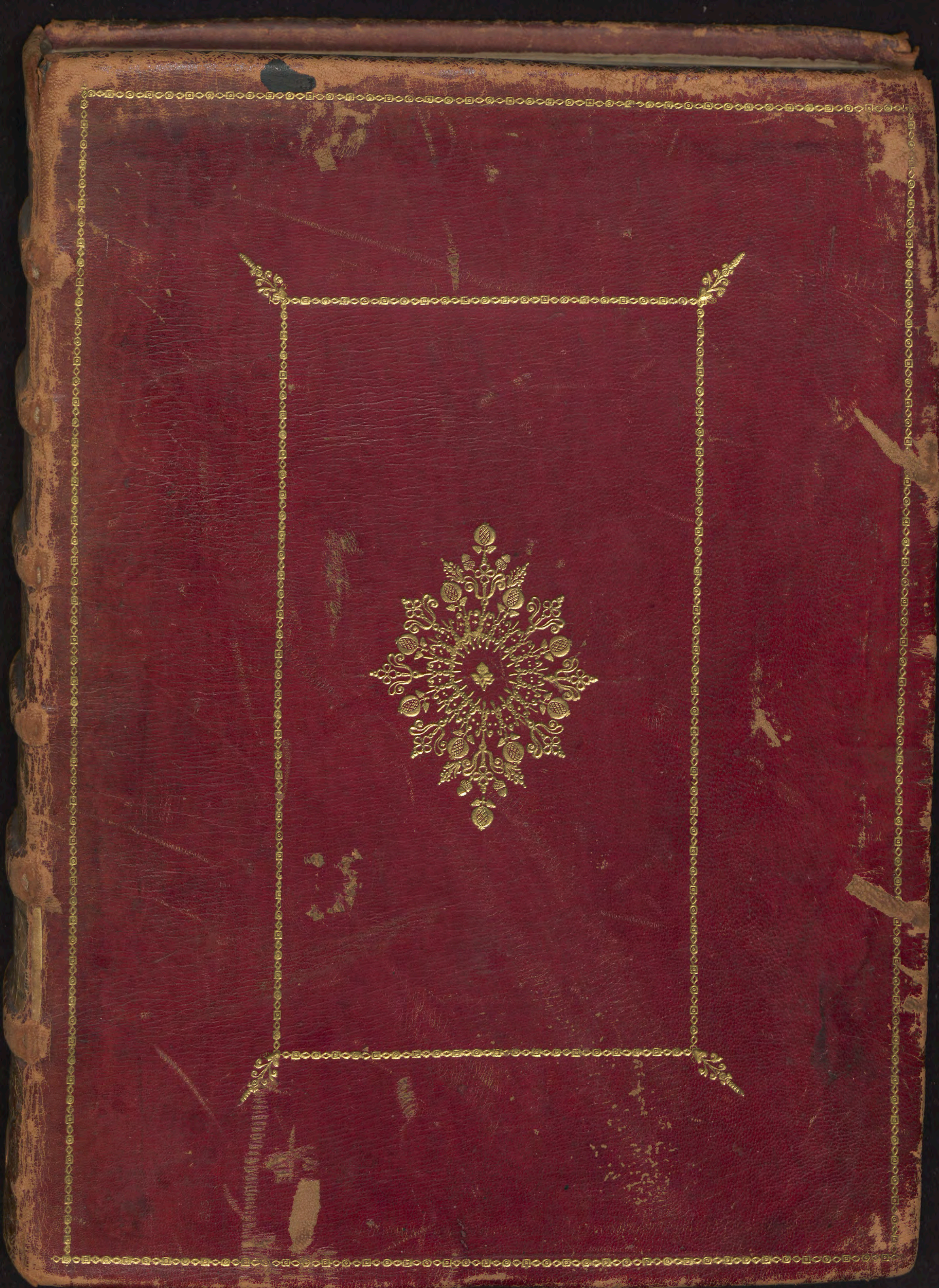

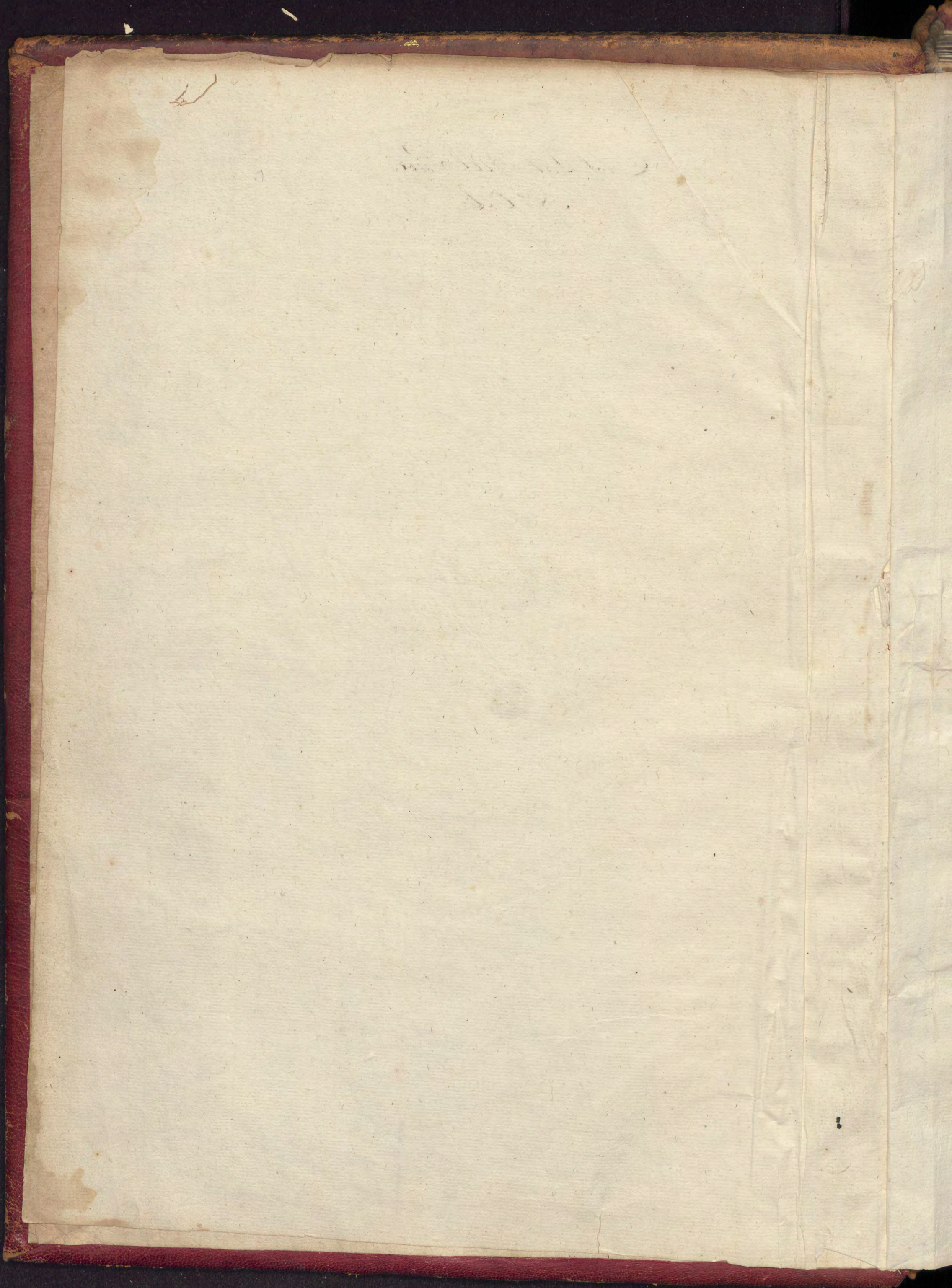

Ms. Lat. Bibl. Publ.

8° 6. 6.

Leidenensis primus Drakenborch.

Tradition
classical
ed. h. J.

Tradition
assical
ed. h. J.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS LUGDUNO-BATAVAE.

Codicem N^o. *6A* Catalogi *libl. publ. latinae (Brakenborchi Leid. I)*

QUI CONTINET:	ADHIBUERUNT VIRI DOCTI:	IN URBE.	ANNO.	NOTAE.
<i>Livium</i>	<i>A. Triggell</i>			<i>v. „Livianorum lib. I deest emend. ratio“ p. 8.</i>
	<i>E. J. Kiehl</i>	<i>Leventer</i>	<i>1881</i>	
	<i>Th. Mommsen</i>	<i>Berlin</i>	<i>1887</i>	<i>Cl. Abhandl. d. Berliner Akad. 1888. p. 32.</i>
	<i>Deiter</i>		<i>1890</i>	<i>Mommsen - Schlesinger, Analecta Liviana. 1873.</i>
	<i>J. F. Dobson</i>	<i>L. B. et Manchester</i>	<i>1908</i>	<i>J. Class Quarterly Rev. 1908/10 p. 38</i>
	<i>R. S. Conway</i>	<i>ibid.</i>	<i>1912</i>	<i>Cf. Tit. Liv. Ab Urbe Condita recogn. R. S. Conway et C. Flamsteed Walter's Tom I (Oxonii 1914) p. XXXI</i>
	<i>P. J. Enk</i>	<i>LB.</i>	<i>1914 (etc.)</i>	

Bibliotheca Publica Latina
Codex N° 6 A.
103 foliorum

407.

XVIII. 6. A. Codex membranaceus XI—XII Seculi, 104^{3/4} foliorum in Folio maiore, nitide scriptus.

Titi Livii Patavini Historiarum Romanarum Decas prima.

Inscriptio paulo recentior: *In hoc codice sunt Titi Livii libri numero x.* Subscriptiones libri II—VII et IX continent mentionem Emendatorum, qualis est in Cod. Flor. XIX. Vid. Bandin. T. II, col. 693 sq. Drakenb. T. VII, p. 322 sq. Libro decimo subscriptum: *Titi Livii ab urbe condita liber x explicit.*

Contulit Drakenborchius.

Fuit hic Codex Chifletii. (Vid. Wendelin. De nat. solo Leg. Salic. p. 118.) Tum Foucaultii: denique S. Hulsii. Vid. Catal. Bibl. Huls. T. I, p. 317, n. 4914.

Fol. 67° depictum in Chatelainii Palaeographie d. class. Lat. tab. cxv.

R. M. Ogilvie, The Manuscript Tradition of Livy's First Decade (The Classical Quarterly LI (1951), p. 68-81 [cod. 1.]).

B. P. L. 6 A. Membr. saec. XI, 295 × 200, fol. 103 lin. 42. Quaterniones.

Titi Livii ab Urbe Condita lib. I—X.

Singulorum librorum subscriptiones hic quam accuratissime redditae sunt quia in illis fere tota vertitur quae de huius libri historia quaestio orta est.

Inscr. l. I: „In hoc codice sunt Titi Livii libri numero X”.

Subscr. l. I: „Titi Livii ab urbe condita liber primus explicit. Incipit liber secundus”.

Subscr. l. II: „Victorianus VC emendabam. Dominis Symmachis. Titi Livii ab urbe cond(ita) liber II explicit. Incipit tertius”.

Subscr. l. III: Titi Livi Nicomachus Dexter VC emendavi ab urbe cond(ita) Victorianus VC emendabam Domnis Symmachis liber III explicit”.

Subscr. l. IV: „Titi Livii Nicomachus Dexter VC emendavi ab

urbe conditor Victorianus VC emendabam Domnis Symmachis. Explicit liber quartus. Incipit liber quintus feliciter”.

Subscr. l. V: „Titi Livii Nicomachus Dexterum emendari ad exemplum parentis mei Clementiani ab urbe cond(ita) Victorianus emendabam Domnis Simmachis liber V explicit. Titi Livii Ticomachus Dexterum emendari ad exemplum parentis mei Clementiani ab urbe cond(ita) Victorianus emendabam Domnis Symmachis. Liber quintus explicit. Incipit liber VI”.

Subscr. l. VI: „Titi Livii Nicomachus Favianus VC IIII. prefeci urbes emendavi ab urbe cond(ita) Victorianus VC emendabam Domnis Symmachis L. VI expli(cit). Incipit liber VII”.

Subscr. l. VII: „Explicit liber septimus. Emendavi Nichomachus Flavianus Titi Livii ter pref. urbis apud Henna(m) ab urbe cond(ita) Victorianus Voc emendabam Domnis Symmachis. Incipit liber VIII am(en). ”

Subscr. l. VIII: „Explicit liber VIII. Incipit liber VIII”.

Subscr. l. IX: „Titi Livii ab urbe cond(ita) liber VIII explicit. Victorian(us) cos em(en)daba(m) domnis simmachis. Incipit liber X”.

Subscr. l. X: „Titi Livii ab urbe cond(ita) liber X explicit”.

Est „Leidensis primus” Drakenborchii in edit. t. VII, p. 321; cf. Th. Mommsen in Abh. k. pr. Akad. Wiss. Berlin 1868, p. 31 sqq.

Fol. 67 = E. Chatelain, Paléogr. d. Class. Lat. t. 115.

Nostrum codicem illum Chiffletianum esse, quem Gottfr. Wendelin, Leges Salicae illustratae cet. p. 118 commemorat, ex subscriptionum utriusque libri similitudine ostendere conatus est Drakenborch in edit. VII p. 321; dissentit K. Welzhofer, Ein Beitrag z. Hskunde der Nat. Hist. d. Plin. (Progr. München) 1878 p. 45. Huius Chiffletiani unam lectionem invenies apud I. Lipsium, Antiq. Lectt. commentarius I c. xxii, ad l. X, 3, ubi Leidensis habet: *ubi civium cilnium genus*.

Ex Chiffletiano codice excerptis usus est J. F. Gronovius in adornanda edit. Liviana a. 1665. Vide praef. **6. Omnibus lectionibus Chiffletiani ab eo commemoratis collatis, differt noster codex: I, 32 *longeque*; VI, 6 *belliatia*; 32 *a subita belli*; VII, 6 *communicatus*; 17 *reciperet*; ceteris consentit.

Fuit N. J. Foucault, deinde Sam. Hulsii, cf. cat. I p. 317 n°. 4914, teste Drakenb. l.l.

Catal. Geel n°. 407.

Ch. J. F. Dobson in Class. Quarterly ~~TV~~
(1910) p. 30. Fasc. 2d. Q. 465.

IN HOC CODICE SUNT ITITI LIVII LIBRI XXXV. X.

AC. TVRVS NESIM OPERE PRAE LIVIO. SIA PRIOR QVODIO VBBIS
 PR. pscriptum. Nec satis scio. nec si sciam dicere aulum. Iuppiter. quoniam uetere tam uul-
 gata esse rem uideam. dum noui semper scriptores aut in rebus. certius aliquid allaturos se aut
 scribendi arte. rursus uetustate superaturos credunt. Ut cuique erit. uiuabit. tam reuer-
 gentium memorie principes terrarum populi. puri pariter et ipsum consuluisse. Et si man-
 ta scriptorum turba mea fama in obscuro sit. nobilitate magnitudine eorum quoniam officii
 erit meo confutetur. Res est praeterita et inuenerit. ut quae supra septingentesimum annum repetat
 et quae ab exiguis perfecta inuenerit. eo creuerit ut iam magnitudine laboris et sua. et legentium
 plerisque. non dubito quoniam primum origines proximae. originibus minus prohibita uoluptatis sunt.
 festinantibus. adhuc noua quibus iam pridem pualentis populi uiresse ipse conseruit. Ego con-
 tra hoc quod laboris primum peto. ut mea conspectu malorum quae nra tot pannis uidet. et
 tamquam certe diuersa illa tota mente repetito auerta omnis expertis curae quae scribentis animi
 et non flectere auro solliciti tam efficere possit. quae ante condita condendaui. ut bene
 poetici magis decorat tabulis. quae incorruptis rerum gestarum monumentis traduntur. ea
 nec adhuc mare nec retellere inanimato est. Dat haec uenia antiquitati. ut miscendo humana
 diuini primordia urbium augustiora faciat. et licet populo licere oportet. consecrare ori-
 gines suas. et ad deos referre auctores. ea belli gloriae populo romano. ut casuum conditoris
 quae sui parente Marte potissimum ferat. et hoc gentes humane paci antur. et animo quae
 imperium paciuntur. Sed haec et his similia ut cumque. animi aduersa. et existimata est.
 aut in magno quodam pona discrimine. ad illa mihi praesensque. et animi. quae uita. quoniam mores sue-
 runt. per quos uiros. quibusque artibus. domi militiae quae et par tum et autem imperium sit. Labente de-
 inde paulatim disciplina. uelut dissidentis primo mores sequatur animo. deinde ut magis
 magisque lapsi sunt tum ut ceperunt precipites. donec adhuc tempora quibus nec uicia nra nec
 re media pati possum. prouenerit. Hoc illud praecipue incognitione rerum. et libere ac frugi
 ferri. omnis te exempli documenta inuenerit posita monumeto inuenerit. inde tibi tuque. et ip-
 quod imitare capias. inde sedis inceptu. sedis exitu quod uideri. Ueteru autem me amor nego-
 et suscepta fallit. aut nulla. quoniam res per nec maior. nec laetior. nec bonis exemplis diti-
 fuerit. nec inquit. ciuitate taseat avaritia. luxuriaque inuenerit. nec ubi tantus hac tam
 diu paupertati ac par simonie honos fuerit. adeo quanto rerum minus. tanto minus cupidi-
 tatis erat nup diuinitate avaritiam et abundantis uoluptates. desiderium pluxu atque li-
 bidine prouidi praedidit. omnia inuenerit. sed querelle nra de. etate fuerit. et forsitan
 necessarius est. ab initio certe tante ordiendi rei absint. cum bonis potius omnibus. uotisque
 et precationibus deorum deorumque. sunt potius nobis quod mos esse libentius inciperem. ut oris
 tantu operis successus praesens darent. Iam primum omnium satis constat troia capta. in
 ceteros se uenit esse troianos. duobus. enee antenorique. et uetusti iure ospici. et quia pa-
 cis reddende quae helene semper auctores fuerant. omne ius belli ac uiuos abstinuisse. Ca-
 libus deinde uariis antenore cum multitudine enetum quae seditione ex praedagonia uulsi.
 et sedes et duce rege pholemene ad troiam amisso querebant uenisse in intumum maris
 adriatici sinum. euganeisque. quoniam mare alpesque incolebant. pulsi. enetos troianosque. eas
 tenuisse terras. et inque primo egressi sunt locum troia uocatum. Iago quae inde troiano
 nom est. gens uniuersa ueneri appellati. etiam absimili clade domo praefugit. sed ad maiora

rerū initia ducunt; fuit. pmo in macedoniam uenisse. inde in siciliam querentē sedes delatū. absicilia
classe ad laurentē agrū tenuisse troia. & huc loco nom est. Ibi egressi troiam ut q̄b; admissō ppe errore
nihil pter arma & nauis sup esse. cupida ex agis agerent. latinus rex aborigines qui tum ea tenebant
loca. adscenda uim aduenarū armati ex urbe atq; agris concurrunt. duplex ex inde fama est. Aliq
prelia uictum latinū pacē cūq̄nea. deinde affinitatē unxisse tradunt. alij cum instructe acies constitissent
p̄s qua signa canerent. p̄cessisse latinum int̄ p̄mores. ducē q̄ aduenarū euocasse ad conlogium p̄mo factū.
deinde q̄mortales essent. unde aut q̄ casum p̄fedi domo. q̄dūe querentes. magrū laurentē exissent. Post
quā audierit multitudinē troianos esse ducē eneam filium anchise & ueneris cre mata patria. & domo
p̄fugos. sedem edendēq; urbi locū querere & nobilitatē adinatu gentis utiq; & animū ul bellū. ul paci
paratū. dextera data fide future amicitie sanxisse. Inde sed̄ uictum int̄ duces. int̄ exercitū salutationē facta.
eneam apud latinū fuisse inhospicio. ibi latinū apud penates deos. domesticū publico ad unxisse sed̄. filia
p̄neq; in matrimoniu data. eares. utiq; troianus spem adfir mat. tandē stabili certaq; sede finiendi erroris.
oppidum condunt. Eneas ab nomine uxoris launium appellat breui stirpis q̄q; uirilis. Hec nouo matrimo
nium fuit. Cui ascanium parentes dixere nomen. bello deinde aborigines troianūq; simul petiti. tur nus
rex rutulorū cui pacta launius^{ante} aduentū eney fuerat placū sibi aduenā egre paciens. simul eney latinoq;
bellum intulerat. Neutra acies leta ex eo certamine abuit. Victi rutuli. uictores aborigines troianūq;
ducē latinū amiserē. Inde tur nus rutulūq; diffisi. reb; adflorentes opes. & intruscorū merentūq; regem
eorū confugiunt. q̄cere opulento tum oppido imperitant. iam inde ab initio minime letis. noue origine
urbis & tum nimio plusquam satis tutum esse & colis. rem troiana crescere rat. aut grauatim socia arma
rutulis iuxit. Eneas aduersus tantū belli terrore ut animos aboriginū sibi conciliaret. nec subeode uire
solū. sed etiam nomini d̄essent. latinos utraq; gente appellauit. Hec deinde. aborigines troianis studio hac
fide ergarege enean cessere. Iret q̄. in munus coalescentium indies magis duorū populorū p̄ntas. quā quā
tanta opib; eturia erat. ut iam non terra solū. sed mare & uen p̄tota talis longitudinē ab alpihus ad fretū
siculū fama nominis sui implessē. tam cū mentib; bellū ppulsare possē in aciem copias. eduxit scdm inde
preliū latinis. Enes etiam ultimū operū mortalū fuit. Sic est quē eūq; eū dici uis fas quē ē sup̄numicū
flumen. ioue in chetē appellat. Non dū maturis imperio ascanius eney filius erat. tam id imperium ei
ad puberē etate incolumē mansit. tantis p̄tela muliebri tanta in launū erat res launū. &
regni autū pat̄ nūq; puero stetit. Haud ambigu in q̄sem rem p̄a uerere p̄certo adfirmat. Hinc
fuerit ascanius an maior quā hic creusa matre illo incolomū nat̄ comesq; inde pat̄ ne fuge. quē uisum eundē
uilia gens auditorē nominis sui nuncupat. Is canius ubiq; & quacūq; matre gentē. certo natū p̄nta constat
abundante launū multitudinē florentē. iam ut iam res erat. atq; opulenta urbē matri seu nouerce reliq;
Nouā ipse aliam sub albano monte condidit. quē absitu porrecte indorso urbis longa alba appellata.
int̄ launū & alba longā coloniā deductā. triginta ferme int̄ fuere anni. Tantū tamen opes creuerant
maxime fuis etruscis. ut ne morte q̄dē eney. ne deinde int̄ muliebri tutela rudimūq; primū pue
rilis regni mouere arma. aut merentius etrusciq; aut ulli alij acoly ausū int̄. Iax ita conuenerat.
ut etruscis latinisq; fluius albula quē nunc tyberim uocant finis esset. Siluius deinde regnat.
ascani filius. casu q̄dā in siluius nat̄. Is enean siluium creat. Is deinde latinū filium ab eo coloniā aliquot
deducte. p̄sci latini appellati mansit siluius. postea omib; cognom̄ qui ab eo regnat. Latino. alba ori. alba.
atis. atye. capis. capye. capet. capeto. Tiberinus quāta uicta albule amicus submersus celebre. ad poste
ros nom̄ flumini dedit. agrippa inde tyberini filius. post agrippa romulus siluius apatre accepto impe
rio regnat. Auentino fulmine ipse uictus regnū p̄manus tradidit. Is sepult̄ in eo colle q̄nunc pars ro
mane est urbis. cognom̄ colli fecit. Proca deinde regnat. Is numitorē atq; amulū p̄creat. t̄juntori

2
 q̄stipis maximus erat. regnū uerū siluū gentis legat. Ilus tam uis potuit. quā uoluntas pa-
 tris. aut uere cuncta p̄tatis. Pulso fr̄e. amulū regnat. Adde sceleri scelus. Styrpe fr̄is. uirile int̄ em̄.
 Tris filij rex siluū p̄speciem honoris. cū uellat̄ eam legisset. p̄petua uirginitate sp̄e partē adimit. Sed de
 bebat ut opinor facis tantū origo urbis. maximūq. scdm̄ deorū opes imperij principium. ut cōpressa uellat̄
 cū geminū partū edidisset. seu ita nata. seu q̄a d̄s auctor culpe hostilior erat. martē incerte styr-
 pis patrē esse nūcupat. Sed nec dii nec homines. aut ipsam aut styrpē acruelitate regia uindicat.
 Sacerdos uincta. incustodiam datur. Iueros. influentē aquā m̄ti uibet. Forte quada diuinit̄ sup-
 ripas tyberis effusus lenib; stagnis. nec adiri usqua aduultu cursum poterat annis. Et posse quā uis
 languida mergi aqua infantes. sp̄em ferentib; dabat. Itaque defuncti regis imperio. in p̄xima
 adluuū ubi nunc hieus ruminalis est. romularē uocata ferunt. Iueros exponunt. Vastē tū in his
 locis solitudines erant. Tene fama cūfluitatē alueum q̄ exposita erant pueri. tenuis inficco
 aqua destituisse. Lupā siciemē ex montib; q̄ circas adpuerile uagitu cursum flexisse. Eam sum-
 missas. infantib; adeo m̄tē p̄buisse mamas. ut lingua lambentē pueros magister regij peccoris in-
 uenerit. Faustulo fuisse nom̄ fer. ab eo ad stabula laientis uxori educendos datos. Sunt q̄ laientia
 uulgaro corpore lupā int̄ pastores uocata putent. Inde locū fabulę ac miraculo datum. Ita genti.
 itaq. educati. cū primum adoleuit etas. nec instabilis. nec ad peccora segnes. uenando pagrare circa
 saltus. hunc robore corporib; q̄ animis sumpto. iam n̄feras tantū subsistere. sed in latrones p̄da om̄is
 tos impet̄ facere. pastorib; q̄ rapta diuidere. Et cum his crescente inches grege iuuenū. seria ac io-
 cos celebrare. Iam tū in palatio monte lupcal hoc fuisse ludicrū fer. & apalanteo urbe arcadica pal-
 lantium. de in palatiū montē apellatū. Ibi euandru q̄ ex eo genere arcadū multos ante tēpestatib; tenu-
 erit loca. sollēpne allatū ex arcadia instituisse. ut mudi iuuenes lupum pana uenerantes. plusum atq.
 lasciuā currerent. Iūe romani. deinde uocat̄ inuūm. hūc deat̄is ludicro cum solempne notū esse
 infichatos obira p̄de amisse latrones cū romulus uis defendisset. remū cepisse. Captū. regi amulio
 tradidisse. Vtco accusantes crimini. maxime dabant innumitoris agros. Ab his impetū fieri. inde eos
 collecta iuuenū manu hostile in modū p̄das agere. Sic numitori ad supplicū rem deditur. Iam inde
 abintio. faustulo sp̄es fuerat regiam styrpē apud se educari. Nam & expositos iussu regis infantes sciebat.
 & tēp q̄ ipse eos sustulisset ad ipsū congruere. Sed tē inmatina. nisi aut p̄ occasione. aut p̄ necessita-
 tem aperiri noluerat. Necessitas p̄or uenit ita. Metu subact̄. romulo rem aperit forte & numitori.
 Cū incustodia remū habere. audissetq. geminos esse fratres. cōparandā etatē eorū. Et ipsam minime
 seruile indolē tegerat animū. memoria nepotum. Sciscitandūq. eodē puenit. ut haud p̄cul esse. q̄n
 remū agnosceret. Ita undiq. regi dolus nectitur. Romulus n̄cū globo iuuenū nec enim erat ad uim
 apta par. sed alius alio itinere iussis certo tēpore ad regiam uenit. pastorib; ad regē impetū facit. &
 adomo numitoris alia cōparata manu adiuuat rem. Ita regē obtruncat numitor. int̄ p̄mū tumultū
 hostes inuasisse urbē. Atq. adortos regij dictitans. cūpube albanā inarē p̄sidio armisq. obtinendam
 auocasse. post quā iuuenes p̄petrata tēde p̄gere ad se gratulantes uidit. ex templo aduocato con-
 cilio scelera uis fr̄is origine. nepotū. ut genti. ut educati. ut cogniti essent. Cēde deinceps tyranni.
 seq. ei auctore ostendit. iuuenes p̄mediā contione agmine ingressi. cū auum regē salutassent. secūta
 ex om̄i multitudinē consensiens. uox ratū nom̄ imperijq. regi efficit. Ita numitori albana p̄missa re
 romulū remūq. cupido cepit in his locis. ubi expositi ubiq. educati erant urbis condende. Ex sup̄ erat
 multitudo albanorū latronūq. Ad id pastores quoq. accesserant. q̄ om̄is facile sp̄em facerent. Larua alba.
 paruū laumū. p̄re ea urbe quē cēderet fore int̄ uenit. Deinde his cogitationib; autū malū regni
 cupido. atq. inde sedū certam coortū. asans m̄ti p̄ncipio q̄m gemini essent. nec etatis uirrecundia

discrimi facere posse. ut di quorū tunc caloca essent augurū legessent. quoniam noue urbi daret. quēdā
 imperio regere. palatium romulus rem auentini adin augurandum tēpla capuit. Iriori remo augurū
 uenisse fertur. sex uultures. lamq. nunciato augurio. cum duplex numerus romulo se ostendisset.
 utriq. regē sua multitudo consalutauerat. tēpore illi pcepto. de numero auum. regnū traherant.
 Inde cū altatione congressi. certamine irarum adpetere uertuntur. Ibi inturba ictus huius cecidit. Vul
 gator famast ludibrio frū remū nouos transiluisse muros. Inde abirato romulo cū uerbis q̄q. increpitans ad
 itersse. sic deinde quēq. alius transilisse magna mea int fecit. Ita solus potius imperio romulus. con
 dita urbs. conditoris nomine appellata. palatū p̄mū in quo erat ipse educat munit. Sacra dū alus. al
 bano ritu greco herculi. ut abeuandro instituta erant facit hercule in ea loca gerione int ēpto. boues
 mira specie abegisse memorant. ac ppe tyberim flūmū quē p̄se armtū agens nando traiecerat. loco her
 bido ut q̄ere & pabulo lecto resiceret boues. & ipsum fessum uia p̄cubuisse. Ibi cū eucibo uinoq. graua
 tū sopor oppressisset. pastor acola eius loci nomine cacus ferox uirib; capt pulcritudine bouum. cum
 auertere tam p̄dā uellere. q̄a siagendo armtū inspeluncam compulisset ipsa uestigia querente dūm eo
 deductura erant. aduersos boues eximū quēq. pulcritudine caudis inspeluncā traxit. Hercules ad
 p̄mā aurora somno excit. cum grege plustrasse oculis. & partē abee numero sensisset. p̄git ad p̄ximā
 speluncā. si forte eo uestigia ferrent. Quē ubi omnia foras uersa uidit. nec in partē aliā ferre. cūsus
 atq. incertū animi ex loco infesto agere porro armtū occcepit. Inde cū actē boues quēdā addeside
 rium ut sit relictū mugissent. reddita inclausurū ex spelunca bouum uox. hercule conuertit. Quē
 cōm uadente ad speluncam cacus cui phibere conat esset. ictus claua fide pastorū nequa inuocans.
 morte occubuit. Euander tum ea p̄fugus expelo ponello auctoritate magis quā imperio rege
 bat ^{loca} uenerabilis uir. Miraculo litterarū rei noue int rudes artium homines uenerabilior. diu
 nitate credita. car mente matris quāfatio quā ante sybille italiam aduentū mirate ea egen
 tes fuerant. Istum euander cōursu pastorū trepidantiū circa aduenā manifeste reum cecidit excit.
 post quā facinus facinorisq. causam audiuit. habitu formāq. uiri aliquantū ampliore augustioreq.
 humana intuens. rogat. quid esset ubinom patre. ac patriā accepit. loue natē hercules. Salue
 inq̄ te in mat ueridica. int pres dū. auditurū celestium numerum cecinit tibi. que aram hic dicat
 uiri. quā opulentissima olim int rūs gens maximā uocet. tuoq. ritu colat. Dextra hercules data.
 accipere se omen. impleturūq. fata. ara cōdita. accitata ant. Ibi dū p̄mū boue. exima capta de
 grege sacrū potius ac pinarius. que tū familiy maxime inclit ea loca incolebant. factū forte ita
 euenit. ut potius adtēpus p̄festo essent. his que exta apponerent. Linari extis adesis. adreteram
 uenirent. Dapē inde institū mansit. donec pinariū genus fuit. ne extis eo solemnū uescerent. potius
 abeuandro edocti antestates sacri. ei p̄multas p̄tates fuer. donec tradito feruis publicis solemnisa
 miliy munisterio genus omne potiorū interit. Hec tū sacra romulus una ex omib; peregrina suscepit.
 8 lam tū immortalitatis uirtute parcia adquā eum sua fata ducebant. fautor reb; diuinis rite p̄petra
 tis. Vocataq. ad conciliū multitudine. que coalescere in popliū quis corpus. nullare p̄ter quā legib;
 poterat uia dedit. Quē ita scā generi hominū agrestū fore rat. si se ipse uenerabile insignibus
 imperij fecisset. Cū cetero habitu se augustiore tū maxime relictorib; duodecim sumptis fecit.
 alij ab numero auum que augurio regnū portenderant eum secutū numerū putant. Ne haud
 penitē eorū sententię esse. quib; & apparitores & hoc genus abetruscū finitimus. unde sella
 curulis. unde toga pretexta sumpta est. numerū q̄q. ipsum ductū place. Et ita habuisse etruscos.
 quod ex duodecim poplis cōmuni creato rege. singulos singuli popli lictores dederunt. Cresce
 bat interm urbs munitionib; alia atq. alia adpetendo loca. cū inspem magis future multitudinis

3.
quā ad id quod tū hominum erat munirent. Deinde ne uana urbis magnitudo esset: adicien-
de multitudinis causa uetere consilio condentium urbes. qui obscurā atq. humilē cūciendo
ad se multitudinē natā terra sibi plēnē emicabantur locū. q̄nunc septē descendētib; int̄ duos
lucos est asilū apertū. Eto ex finitimis populis turba omīs discrimine lib̄ anseruū esset: auida nouarū
rerū pfugit. idq. p̄mū adceptā magnitudinē roboris fuit. cū iā uirum haud penitētia cōsilium.
Deinde uirib; parat. Centū creat senatores. siue q̄libet numerus satis erat. siue q̄soli centū erant qui
creari patris possent patres. Certe ab honore patricūq. p̄genes eorū appellati. Iam res romana adeo
erat ualida. ut cūlibet finitimarū ciuitatū bello par esset. Sed penuria mulierū hominis etate dura tūta
magnitudo erat. q̄ppe q̄b; nec domi spes plus. nec cū finitimis conubia esse. Cum ex consilio patrū romulus
legatos circa uicinas gentes misit. q̄s societate conubiūq. nouo populo peterent. urbesq. ut cetera ex msi
mo nasci. deinq. sua uirtē ac diuiniū magnas opes sibi magnūq. nom̄ facere satis scire origini romanę.
& deo adfuisse & inde futurā uirtutē. Ho inde negrauerentur homines cū hominib; sanguinē ac genū
miscere. nusquā benigne legatio audita est. Adeo simul spernebant. simul tantā in medio crescentē mole
sibi ac posteris suis metuebant. ac plerūq. rogantib; dimissi hec q̄d feminis q̄q. asilū aperuissent. Idem
denū cōpar conubiū fore & re. id romana pubes passa & haud dubie aduim spectare res cepit.
Cui tēpus locūq. aptū ut donaret. romulus egrotudinē dissimulans. ludos ex industria parat. neptuno.
equestrib; solemnib; consualia uacat induci. Deinde finitimis spectaculum iubet. Quantoq. apparatu
tum sciebant aut poterant concelebant. ut rem claram expectatāq. facerent. Multi mortales conue-
nere. studio & iam uidende noue urbis. maxime p̄ximū q̄q. cernentes. crustumū antemnates.
Iam sabinoꝝ omīs multitudo cūlibetis accon uigib; uenit. inuitati hospitālī p̄domos. Cum sitū menaq.
& frequēte tectis urbē uidissent. mirant̄ tā breuē rem romanā creuisse. Vbi spectaculi tempus ue-
nit dēduq. comentes cum oculis erant. tum ex cōposito orta uis. Signoq. dato. iuuent̄ romana ad
rapiendas uirgines discunt. Magna pars forte inque quēq. inciderat raptē. quas dā forma excellen-
tes primorib; patrū destinata. sex plebe homines q̄b; datū negotiū erat. domos deferēbant. Vna longe
ante alias specē ac pulchritudinē insignē aglobo talas sui cunūda rapta fer. multisq. sciscitantib; cūnam
eam ferrent. identidē neq. uiolare thalasio ferri clamatum. Inde nuptiale hanc uocē factam. turbato
p̄metū ludicrō melli parentes uirginū pfugunt. incusantes uiolati hospici sed. deinq. inuocantes cui
ad sollempne ludosq. p̄fas. ac fidē decepti uenissent. Nec raptus aut spes dese melior aut indignatio est minor.
sed ipse romulus circūibat docebatq. patrū id supbia factum. q̄ conubiū finitimas negassent. Illas tam in
matrimonio insocietate fortunatū omīū ciuitatis q̄ & q̄d nihil carius humano genere sit liberum fore
mollirent miras. & q̄b; fors corpora dedissent darent animos. sepe ex iniuria. post modū grām ortā eoq.
meliorib; usuras uiris q̄d aduersus p̄se q̄sq. sit. ut cū suam uicē funet̄ officio sit. parentū & iam patricūq.
expleat desiderium. Accedebant blanditi & uiroꝝ. factum. purgantū cupiditate atq. amore. quē maxi-
me ad muliebꝝ ingenium efficaces p̄ces sunt iam admodū mitigati animi. rapti erant. At raptarū paren-
tes cū maxime sordida ueste lacrimisq. & querelis ciuitates concitabant. nec domitorū indignationes con-
timebant. sed congregabant undiq. aduocantū regē sabinoꝝ. & legationes eoq. d̄maximū tati nom̄ mis-
regionib; erat. Conueniebant cernentes. crustumūq. & antemnates erant. ad quos ei iniurię pars p̄tine-
bat lente agere. Huius tatiū sabinoꝝ. uisum. ipsi uirtē tres populi cōmuni bellū parant. nec crustu-
mū q̄dē atq. antemnates p̄tore ira. cernensum satis se impigre mouent. ita p̄se ipsū nom̄ cernū
magrū romanū impetū facit. Sed efuse uastantib; sit obuius cum exercitu romulus. leuq. certa-
mine doce uanā sine uirib; nam esse. Exercitū fundit. fugatq. fusum. p̄sequar. regē implio obrun-
cat & spoliat. Duce hostiū occiso. urbē p̄mo impetu capit. Inde exercitū uictore reducto. ipse cū factis

uir magnificus. Tum factor ostentator. haud minor spolia ducis hostium celsi suspensa. fabricato ad id apte
ferculo gerens. in capitolium ascendit. Ibiq. ea cum adquerit cum pastoribus sacra deposuisse. simul cum dono desig
nauit templo iouis finis. cognomq. addidit deo. Iuppiter. Teretri inquit hec tibi uictor romulus rex regia ar
ma fero. templuq. his regionibus quas in animo metat sum dedico sede optimis. spoliisq. regibus ducibusq. hostium
celsis. me auctore sequentes. posteris ferent. Hec templi est origo. quod primum omnium romae sacratum est. Ita de
inde dux uisum nec irrita conditoris templi uoce. esse. glaucos eo spolia posteros nuncupauit. nec multitu
dine copotum eidona uulgari. laudem bina postea inter tot annos tot bella optima partas. spolia adeo rara eius
11 fortuna decoris fuit. Dum ea ibi romani ger. amenantum exercitum occasione ac solitudine hostium infines
romanos incursionem facit. partim & ad hos romana religio ducta. palatos in agris oppressit. Iusi igitur primo
& clamore hostes oppidum capti. dupliciq. uictoria ouante romulum. her filia coniux precibus raptarum fatigata.
orat ut parentibus earum de ueniam & incivitate accipiat. Ita rem coalescere concordia posse facile impetra
tum. inde contra crustum nos profectus. bellum inferente subitum & iam quod alienus cladibus ceciderant animi
certaminis fuit. utroq. colonie misse. plures inuenta. quippe ubi terre incrustum nomina darent. & roma
inde frequent migratum est aparentibus maxime ac propinquis raptarum. Nouissimum ad sabum bellum ortum. mul
toq. id maximum fuit. Nihil enim prius aut cupiditate actum est. Nec ostender bellum. postquam intuler. Consilio
& iam addit dolus. Spurius tarpeius romane perat arci. huius filiam uirginem auro corrupti tatus. ut ar
matos matrem accipiat. Aqua forte ea tum sacris extramena pettum ierat. Accepta obruta armis ne
cauere. seu ut ui capta potius ar uideret. seu pendendi exempli causa nequid usquam fidem pdaori esse. Ad
dum fabule. quod uulgo sabini aureas armillas magni ponderis brachio leuo gemmatosq. magna specie anulos
habuerunt. pepigisse tam quod in sinistris manibus haberent eoscuta. Illi paucis donis congestis sunt. quam ex
pacto tradendi. quod in sinistris manibus esse de recto arma petisse dicatur. & fraude uisum agere sua ipsam
12 prompta mercede. Tenere tam arce sabini. Atq. inde postero die cum romani exercitus instructus quod
in palatinum capitoliumq. colle campum est coplesse. non prius descendit in equum quam ira & cupiditate recupe
rande arcis stimulant animos in aduersum romani subire. Principes utrimq. pugna crebant. Ab sabinis
maertius curti. ab romani hostius hostilius. hic rem romana iniquo loco ad prima signa animo atq. audacia
sustinebat. Ut hostius cecidit. confestim romana inclinatur acies. fusaq. est aduertere porta palatii. Romulus
& ipsa turba fugientium actus. arma ad celum tollens. Iuppiter. Tuus inquit uisus amicus hic in palatio prima urbi
fundamenta ieci. arce iam scelere emptam sabini habent. Inde huc armati. superata media ualle tendunt.
At tunc dnm hominumq. hinc saltem arce hostes deme terrore romani. fugaq. sedam sistem. hic & ubi templum
statori ioui quod monumentum sit posteris tua praesenti ope seruata. urbe esse uoueo. hec precatur. ueluti sisensis
se auditas preces. hic inquit romani. iuppiter obtinui maxime resistere atq. iterare pugna iubet. Resistere
romani. quaque celesti uoce iussi. ipse ad primores romulus puolat. Maertius curti. ab sabinis princeps.
ab arce cucurrit. & effuso egerat romanos. toto quantum foro spacium est. nec paulum iam a porta palatii
erat. clamitans. Vicini perfido hospites inbelles. hostes iam scimus longe alius esse uirginem rapere. aliud pug
nare cum uiris. Intum hec gloriante cum globo ferocissimorum iuuenum romulus impetum facit. Exequi tunc forte
maertius pugnabat. Cum pelli. Facilius fuit. Iussu romani persequunt. Et alia romana acies audacia regis
accensa fundit sabinos. maertius in palude sese strepitu sequentium trepidante. equo coniecit. Auertit atq.
tates & iam sabinos. tanti periculo uiri. Et ille quod de ammentibus ac uocantibus suis. fauore multorum addito
animo euadit. Romani sabiniq. in media conualle duorum montium redintegrant pluvium. Sed res romana.
13 erat superior. Tum sabine mulieres quarum ex inuria bellum ortum erat criminibus passis scissaq. ueste. uictis
malis muliebri pauore ausae se inter tela uolantia inferre. extrinseco impetu facto. dirimere infestas
acies. dirimere iras. hinc patres hinc uiros orantes. nesci sanguine nefando socii generiq. res pergerent.

nepotum illi hilibera pgeniem si affinitatis inter uos sicomulij pigra.
 in nos uertite iras. Nos causa belli. nos uulnerum accedum uiris ac parentibus sumus. Melius phibim. qua
 sine alteris uestri uidue aut orbe uiuemus. Moues res cum multitudine tum duces silentium. & repe
 tentina sit qes. Inde ad sed faciem duces pdeunt. nec pace in sed ciuitate una exduab. faciunt.
 regnu consociant. imperium omne confer roma. ha germinata urbe. ut sabinus tam aliqd daretur qntes
 acurib. appellati. monumtu ei pugne ubi pmi expfunde e merfus palude equis curtus inuado sta
 tuit. curtuum lacu appellat. Ex bello tam tristi lyta repente pax cariores sabinas uiris ac parentibus.
 & ante omf romulo ipsi fecit. Itaq. cu populu incurias triginta diuideret. nomina earu curis impo
 suit. Id intradit cu haud dubie aliquanto numerus maior hoc mulieru fuerit pti. andignitatib. suis
 uirozur anforte lectesint. que nomina curis darent. Eode tēpore & centuri tres equitu conscrip
 tesunt. tam nenses abromulo. abito tanto titenses appellati. Luceru nominis & originis causa in
 certa est. Inde nmodo comune. sed concors & iam regnum duob. regib. fuit. Post aliquot annos
 ppinqui regis atq. legatos laurentiu pulsant. Cumq. laurentes iure gentium drent. apud tatiū
 gra suoz & pres plus poterant. Igitur illoz pena in se uertit. Nam laumi cu ad solene sacrificium
 eo uenisse. concursu facto interficit. Eam remmin egre qua dignu erat tulisse romulu ferunt.
 seu ob infida societate regni. seu q. haud inuicia cesum credebatur. Itaq. bello qde abstinent. ut tam
 expiantur legatoru inuicia regisq. cedet. sed int roma laumiuq. urbes renouatū est. Et culis
 quide insperata pax erat. aliud multo ppius atq. in ipsi ppe portis bellu ortu. Iudi nates mms ui
 cinas ppe se conualescere opes rati. pus qua tantu roboris esse quantu futurū apparebat. occu
 pant bellum facere iuuentute armata inmissa. Vastant agri. quod int urbe ac fidenas est. Inde
 ad leua uersi. qua dextera tyberis arcebat. tu magna trepidatione agrestium populantur.
 Tumultuq. repens ex agris in urbe inlat. pnuatio fuit exercit romulus. Neq. em dilatione pati
 tanuicinu bellu potera. t. exercitum educit castra. Ad fidenas. mille passuum locat. Ibi mo dico
 pfidio relicto. egressus omib. copis parte militum locis circadensa obsita uirgulata. obscuris sub
 sidere in insidiis iussit. Cu parte maiore atq. omi eqtatu pfect. id quod querebat tumultuoso
 & minaci genere pugne adq. ando. ipsi ppe portis hoste exciunt. fuge qq. que simulanda
 erat. eade equestris pugna causa mms mirabile dedit. Et cu uelut int pugne fugeq. consi
 liu trepidante eqtatu pedes qq. referre gradu. plenis repente portis effusi hostes impulsa
 romana acie studio instandi sequendiq. trahunt ad locu insidiaru. Inde subito exorti romani.
 transuersam inuadunt hostiu aciem. addunt pauore. Mox castris signa eoz q. in pfidio relicta
 fuerant. ita multiplici rore pcussis fidenates pus pene qua romulus qq. cu eo qq. cu eqs abi
 erant. uisi erant circu agerent frenis eqs tga uirt. Multoq. effusi. Quippe uera fuga
 q. simulantes paulo ante secum erant. oppidu repetebant. Romani eripuerunt se hosti. herens
 int go romanus pusqua fores portaru obi cerent. uelut agmine uno inrumpit. Belli fidenas
 contagione irritati. uerentium animi & consanguinitate. Nam fidenates qq. etrusci fuerunt.
 & qd ipsa ppietas loci romana arma omib. infesta finitimus essent simulant. Infines romanos
 excucientes populabundi magis qua iusti. more belly. Itaq. n castris positu n expectato hostiu
 exercitu. raptā ex agris pda portantes. ueros redire. Romanus contra pqua hoste in agris non
 inuenit. dimicatione ultime instruct. intentq. tyberim transit. Que pqua castra ponere & ad
 urbe accessuru uerentes audiuerunt. obuia egressi ut potius acie decernerent. qua in cluside
 tectis mētib. q. dimicaret. abiuirib. nulla parte aduictis. iam ueterani tantum ueterani
 robore exercit rex romanu uicit. Fecutosq. fusos ad menia hostes. urbe ualida muris

ac situm ipso munita abstinent. Agros rediens uastat. ulciscendi magis quam p̄de studio. Ea q. clade. aut min
quā aduersa pugna subacti ueniunt. pacē petiti oratores romā mittunt. agri parte multatis incertum annos.
Inducit date. Hec ferme romulo regnante domi militūq. gesta. quorū nihil absenti fidei diuinę originis
diuinitatisq. p̄ morte credite fuit. Non animi in regno auito recuperando. nec dēdē urbis cōsilii in bello ac
pace firmante. Ab illo enim p̄fecto uirib. datis tantū ualuit. ut inq̄draginta deinde annos tantā pacē haberet.
Multitudinē tam grātor fuit quā patrib. Longe ante alios acceptissimū militū animis. Trecentosq. armatos
16 ad custodiā corporis q̄sceleres appellauit. in bello solū. sed in pace habuit. his immortalib. editis operib. cū ad
exercitiū recensendum contione in cāpo ad capre paludē haberet. subito coorta tēpestas cū magno fragore
tonitrib. que tandemso regē operuit nimbō. ut conspectū ei contioni abstulerit. Hec deinde int̄ris romulus
fuit romana pubes. Sedatoq. tandē pauore p̄ quā extā turbido die serena & tranquilla lux rediit. ubi uacua
sedē regis uidit. & s̄satis credebatur patrib. q̄ p̄ximi steterant sublimē raptū. p̄cellatam uelut orbitatis metu
icta. m̄stū aliquandū silentiū obtinuit. Deinde paucis initio facto. dīm dō natū regē parentēq. urbis romane.
Saluere uniuersi romulū uerent. pacē p̄cib. exposcunt. ut uolens p̄pitiū suam semp̄ sospitē p̄geniem. fu
isse credo tum q̄q. aliquos qui disceptū regē patrū manib. taciti arguerent. Manauit enī hęc q̄q. sed p̄ obscu
ra fama illā alterā admiratio uiri. & pauor p̄sens nobilitauit. Consilio & iam unius hominis addita rei dicit. fides
namq. p̄culus uilius. sollicita ciuitate desiderio regis & infessa patrib. gratius ut traditur quā uis magnę rei
auctor. in contione p̄dit. Romulus inq̄d. Quirites parentis urbis huius p̄ma hodierna luce. cōlo repente delapsus.
se m̄li obuiū dedit. Cūp̄sus horrore uenerabundq. adstisse. petens p̄cib. ut contra int̄ueni fas esset. abi.
Huncia inq̄d romani celestes ita uelle. ut mea roma caput orbis terrarū sit. Iro inde tē militare colant sciātq.
& ita posteris tradant nullas opes humanas armis romani resistere posse. Hęc inq̄d locut. sublimis abiit. Mirū
quantū illi uirū nunciata hęc fides fuerit. quāq. desiderium romuli apud plebē exercitiūq. facta fide. immor
17 talitatis linitum sit. Latrū interim animos. certam regni accipio uersabat. Necdū asingulis. q̄a nemo magnū
pere eminebat. In nouo poplo. p̄ueniant factiones. Int̄ ordines certabatur oriundi absabinus. neq̄a p̄ tati mor
te absua parte non erat regnatiū in societate. equa possessionē imperij amitterent sui corporis creati regē
uolebant. Romani ueteres peregrinū regē asp̄nabantur inuarius uoluntatib. regnare tam omnes uolebant.
libtatis dulcedinis nondū expta. Timor deinde patres incesit. nec ciuitatē sine imperio. exercitiū sine
duce. Multarū circa ciuitatiū irritatis animis. uis aliq̄ ext̄na adoriret. Et esse q̄ aliquod caput placeb̄t.
& nemo alteri concedere inanimū inducebat. Itare ut se centū patres decē curijs factis. singulisq. insingu
las decurias creatas q̄sume rerū pr̄essent. consociant decē. Imperitabant unus cū insignib. imperij &
lictorib. erat q̄nq. dierū spacio fimebatur imperiū. ac p̄onis in orbe ibat. Annūq. ut uallū regni fuit id
abre. quod nunc q̄q. tene nōm int̄ regnum appellatum. Tremere deinde plebes multiplicatā seruitutē.
centū p̄uno dominos factos. Hęc ultra nisi regē & ab ipsi creatū uidebant. passuri. cum sensissent eamoueri
patres offerendū ultro rati q̄a amissuri erant. Ita grām inuē summa potestate poplo p̄missa. ut n̄ plus darent
uiris quā detinerent. Deceuer enim ut cū populus regē iussit scē. id̄signatū esse si patres auctores fierent.
hodie q̄q. in legib. magistratib. q. rogandis uisus patris. Id̄ enim uisui adempta p̄usquā popl̄ suffragium
ineat. in incertū comitiōz euentū. patres auctores sunt. Cū int̄ rex contione aduocata quod bonū faustū
felix que sit. inq̄t. Quirites regē create. Ita patrib. uisum est. Patres deinde fidignū q̄secundū ab romulo
numeretur. creatis auctores fierent. Adeo id̄gratū plebi fuit. ut ne uicti bene sitio uiderent. Id̄ modo
18 scis cerent iuberentq. ut senat̄ decerneret. q̄romē regnare. Inclita iustitia religioq. Et tēpestas nūm
pompiliū erat curib. sabinis. habitabat cōsulissimū uir. ut nulla q̄s quā esse p̄tate poterat omis diuinū atq.
humana uiris. ductorē doctrine ei q̄a n̄ extat aliū. falso samium p̄ytagorē edunt. que seruius tullio
regnante romē centū amplius post annos. in ultima italij ora circa meta pontū tracleaq. & crotonam.

5.
iuuenū emulantiū studia. cū habuisse constat. Ex q̄b; locis & sibi de p̄tatis fuisse. quē fama in sabinos autq̄
lingue cōmētio quē quā ad cupiditate discendi exciussē. quē p̄sidio unus p̄tor gentes dīssonas sermone
morib; q̄ puenissē. suo tēgitur ingenio tēperatū animū uir tūtib; fuisse opinor magis instructum. quē
nomīa perigrinis artib; quā disciplina tētica. ad trīstī ueterum sabīnoy q̄ genere nullū quondā incor
ruptus fuit. Audito nomine numę patres romani. quāquā inclinari opes ab sabīno rege inde sūpto
uidebantur. tam nēse q̄sq̄a ne factionis siue alium nec demq̄ patrū aut ciuū quē quā p̄ferre illi uiro
ausi. ad unū om̄s numę pompilio regnū deferendum decernunt. Accit̄ sicut romulū augurato urbe con
denda regnum adept̄ est. de se q̄q̄ deos cōsuli iussit. Inde ab augurē cui deinde honoris & publicū id ppe
tūq̄. sacerdotiū fuit deductus in arcē. in lapidē ad meridiem uersus confedit. Augur ad leuā ei capite
uelato sedē cepit. dextra manu baculū sine nodo ad unū cū nens. quē lituū appellauer. Inde ubi p̄spectu
in urbē agū quē capto. deos p̄cat̄ regiones. ab oriente ad occasum dēminauit. dextas ad meridiem partes.
leuas ad septentrionē esse dixit. Signū contra qd̄ longissime cōspectū oculi ferebant. immo simuit. Tum
lituo in leuā manu trans lato. dextra in caput numę p̄sita p̄cat̄ est ita. Iupit̄ pat̄. si est fas hunc numam
pompiliū cui ego caput teneo regē rome esse uti. tu signa nobis. Certe ad clarissim̄s int̄ eos fines quos feci.
Tū p̄git uerbis auspicia quē mita uella. Iub; missis declarat rex numa. de tēplo descendit. In regno 19
ita potit̄ urbē nouā conditā. uicē armis uicē tam legib; q̄. ac morib; de integro condere parat. Iub; cū
int̄ bella ad uescere uidere. n̄ posse q̄ppe affert militia animos mitigandū. ferocē poplū armoy de
suetudine rat̄. ianū ad unū argutū indicē pacis belli quiescit. aptus ut in armis esse ciuitatē clau
sus pacatos circa om̄s poplōs significat. Bis deinde p̄num regnū clausus fuit semel. t. manlio cōs.
p̄pūm cū p̄mū p̄fectum bellū. Iterū qd̄ n̄ p̄tati dū dedit ut uiderem. p̄ bellū actiā ab imperatore
cesare augusto pace terra mariq̄ parat. clauso eo cū om̄um circa finitimoy societate ac federib; unxis
animos. positis ext̄noy periculoy curis ne luxuriarēt otio animi quos mēt̄ hostium disciplinā tue
militaris continuerat. om̄iū p̄mū rē ad multitudinē imperij tā cū illis seculis rudē efficacissimam
deoy metu inuiciendū rat̄ est. Qui cū descendere ad animos sine aliq̄ cōm̄to miraculi n̄ possē. simulat
sibi cū de p̄geria congressus nocturnos ēē. esse monitu. quē acceptissima dū esset. sacra instituit.
Sacerdotes suos cuiq̄ deoy p̄ficere. atq̄. om̄iū p̄mū ad eū sus lunę induodeci m̄ses describit annū.
Quē q̄a trece nos dies singulis m̄sib; luna n̄ explet. desunt q̄. dies solido anno. qui sol ficiali cir cū agit̄
orbe int̄ calares m̄sib; int̄ ponendis. ita dispensauit. ut uicesimo anno ad metā eandē solis unde or
si essent plenī om̄iū annoy spaciū dies congruerent. idē nefastos dies fastosq̄ fecit. q̄a aliquando nihil
cū poplō agi utile futurū erat. Tum sacer dotib; creandis. animū adiecit. Iūa quā ipse plurima sacra 20
obibat. tam maxime quē nunc additū flaminē p̄uenit. Sed q̄a incūitate bellicosa plures romu
li quā numę similes reges putabat fore. utrosq̄. ipsos ad bella nefasta regie uices deferrentur fla
mine uini assiduū sacerdotē creauit. insigniq̄. tū ueste & curili regia sella adornauit. hūc duos
flamines adiecit. Marti unū. alterū q̄rino. Virginesq̄. ueste legit̄ alba. oriundū sacerdotiū & genti
conditoris. haud alienū ut ut assidue tēpli antestites essent. Stipendiū de publico statuit uirginitate.
aliisq̄. cerimonis uenerabiles ac scās fecit. Alios itē duodeci marti graduū legit̄. tunicęq̄. p̄iete in
signe dedit. & sup̄ tunicā p̄neum p̄ctori regum celestiaq̄. arma. quē ancilia appellant̄ ferre. ac p̄urbē
ut eanentes carmina cū tēpidis solemniq̄. saltatu iussit pontificē. Deinde numā martiū. cō. p̄. ex
patrib; legit̄. ei q̄. sacra om̄ia exscripta. exsignataq̄. adtribuit. q̄b; hostiis. q̄b; dieb; atq̄. tēpla sacra
fierent. atq̄. unde in eos sup̄ pecunia erogaret̄. Cetera q̄q̄ om̄ia publica p̄uataq̄. sacra ponti
ficis scās subiecit. ut esset q̄ cōsultum plebes uenire. nequid diuini iuris negligendo p̄p̄os
ritus peregrinosq̄. ad discendo turbaretur. nec celestes modo cerimonias. sed iussa q̄q̄. funēbria.

Placandosq. manes. ut idē pontifex edoceret. quęq. pēdigia fulminib; alio uerq. uisu missa susciperentur
atq. curarentur. Ad ea elicenda eximib; diuinis ioui elicio arā mauentino dicauit. dūq. consu
lū augurū que suscipienda essent. Adhęc consultanda pcurandaq. multitudine omī aui & ar
mis conuersa. & animi aliqd agendo occupati erant. & deorū assidua insidens cura cū intē esse reb;
humanis celeste num̄ uideretur. ea pietate omīū pectora imbuerat. ut fides acius uirandū pximo
legum ac penarū metu ciuitatē regerent. Et cū ipsi se homines in regis uelut amici exēpli mores
firmarent. tū finitimi etiam ppli q̄ ante castra nurbē posita in medio ad sollicitandā omīū pacē
crediderant. intā uerecundiam adductis. ut ciuitatē totā incultū uersim deorū uolari dicerent
nefas. Lucē erat. quē mediū ex opaco specu fons phennū rigabat aq̄a. Quo q̄a se p̄sepe numā sine ar
bitris uelut ad congressum deorū inferebat cāmenis. tū lucū sacrauit. qd̄ earū sibi cūlia cū coniuge sua
egeria essent. & soli fidei solēne instituit. Ad id sacrariū flammes bigis curru arq̄to uehi iussit. ma
nuq. additos usq. in uolutare diuinā facere significantes fidē titandā sedēq. & uis etiam index
trīs sacratā esse. Multa alia sacrificia loca que sacris faciendis que argeos pontifices uocant de
dicauit. Omīū tam maximū ei operū fuit. tutela pomē regni tēp̄ haud minor pacis quā regni.
Ita duo deinceps reges aliis alia uia. ille bello. hic pace ciuitatē auxer. Romulus septē & xxx
regnauit annos. numā tres & quadraginta. Cū ualida tū tēperata & belli & pacis artib; erat
ciuitas. num̄ morte ad int̄ regnū res rediit. Inde tullū hostiliū nepotē hostili cū in infima arce
clara pugna aduersus sabinos fuerat. regē populū iussit patres auctores facti. hic non solū pximo
regi dissimilis. sed ferotior etiam romulo fuit. cū etas uires que tū auita q̄q. glā animū stimulat.
Senescere & ciuitatē onio rat. undiq. materiā excitandi belli querebat. forte euenit. ut agrestes ro
mani ex albano agro albani ex romano p̄das inuicē agerent. Imperitabat tūm gaus ciuib; albe.
utrumq. legati fere subidē tēp̄ ad res repetendas missi. tullus p̄ceperat suis. nequid p̄us quā man
data agerent satis sciebat negaturū albani. Ita pie bellū indici posse albani. socordius res acta
excepti hospitio ab tullo blande ac benignē cū fronte cōmuni regis cū uiuiū celebrant. Tantisp̄
romani & res repetuerant priores. & neganti albano bellū inticesimū diē indixerant. hęc
renunciant tullo. Tū legatis tullus dicendi potestate qd̄ petentes uenerunt facit. Illi omīum
ignari p̄mū purgando ter tēp̄ se inuitos q̄equā qd̄ minus placeat tullo dicturos. sed imperio
subigi res repetitū se uenisse. nū reddantur bellū indicere iustos. Adhęc tullus. Nunciate
in q̄t regi uro regē romanū deos facere testes. inter p̄us ppli res repetentes legatos aspnat
dimiserit. ut in eū omī expectant hui. ce clades belli. hęc nunciant domū albani. & bellum
utrumq. summa ope parabat ciuili. Simillimū bello p̄p̄ int̄ parentes natosq. troianā utraq.
plem cū lauium ab troia ab lauium. alba ab albanorū. At p̄p̄ regū oriundi romani essent. e
uentū tam belli min̄ miserabilē dimicationē fecit. Id̄ nec acie certatū est. & tēd̄ modo di
rutis alterius urbis duo populi inuicē confusisunt. Albani p̄ores ingenti exercitu magnū
romanū impetum fecere. castra ab urbe haud plus q̄nq. milia passum locant. fossa circumdant. Fossa ci
uili. ab nomine ducis paliquot sc̄la appellata est. donec tū rē nom̄ q̄q. cū uetustate aboleuit. In his castris. cui
lius albanus rex moritur. Dictatore ^{albanū} metiū suscitum creant. Interim tullus ferox p̄cipue morte regis.
magnūq. deorū num̄ ab ipso capite orsum. in omē nom̄ albana expectaturū penas obbellum impium dictant.
nocte p̄teritis ostiū castris infesto exercitu magnū albanū p̄git. Eares ablatius exeuunt. metiū duci
quā pxime ad ostem. postest indelegatū p̄missum. Nunciate tullo iubet. prius quā dimicent opus esse collo
quio. si sc̄cū congressus sit satis scire ea se allaturū que nihil homin̄ ad tē romanā quā ad albana p̄tine
ant. Haud asp̄nat tullus. tā & suaua adferrebantur in aciem educti. Exeunt contra & albanū. Iost quā

6.
structi utrimq. stabant cū paucis pcerū in mediū duces pdeunt. ibi insit albanus. In iurias & non red
ditas rex excedere que repetitis sunt. & ego regē nr̄m cū iulū causam huiusce esse belli audisse uideor.
Nec te dubito tulle eade pte ferre. Sed si uera potius quā dictū speciosa dicenda sunt. Cupido imperi
duos cognatos uicinosq. populos ad arma stimulat. neq. recte appeteram ut pcor fuerit ista ei deliberatio q
bellum suscepit. Me albanū gerendo bello ducē creauere. Illud te tulle montū uelim. etrusca res quanta
circanos teq. maxime sit. quo pprio res uulscis. Multū illi terra. plurimū mari polleat. Memor esto iam
cum signū pugne dabis. has duas acies spectaculo fore. ut fessos confectosq. simul uictorē acutū adgre
diamur. Itaq. sinos di amant quō nō contenti librate certa indubiam imperij seruiciq. aleam. im̄ ineam
aliquā uiam qua utri utris imperent sine magna clade. sine multo sanguine utriusq. populi decerni possit.
Haud displice res tullo quāquā ^{cū} indoleamini. tū sp̄e uictorie ferocior erat. Querentib; utrimq. ratio
uitar. cui & fortuna ipsa pbiuit materiā. Forte induob; tūm exercebat; erant trigimini fr̄s. nec p̄tate
nec uirib; dispares. oratios curiatosq. fuisse satis constat. Nec ferme res antiqua alia est nobilior. tam inre
tam clara nominū error manet utrius populi horatū. utrius curiatū fuerint auctores. utroq. trahunt. Ilures
tūm inuenio q̄omanos oratios uocent. Hos ut sequar. inclināt animus. Cum trigeminis agunt reges. ut p
sua q̄sq. patria dimicent ferro. Ibi imperium fore. unde uictoria fuerit. Nihil recusatur. tēpus & locus con
uenit. huiusq. dimicarent. fēdus idē ut romanos & albanos est. his legib; ut cuiq. populi cūes eocer tam
ne uicissent. si alteri populo cū bona pace imperitaret. fēdera alia. aliis legib;. Ceterū ^{eadē} modo omnia sunt. Cum ita
factū accepim. nec ullius uetustior fēderis memoria est. Fetialis regē tullū ita rogauit. Subesne me rex cū
patre patrato populi albanū fēdū ferre iubente regē. Sagmina inquit te rex posco. Rex ait. Iurā tollito fetia
lis ex arce graminis herbam. Iurā attulit. Iostē regē ita rogauit. Rex facisne me turegiū nuntiu p̄r. q̄ri
tūm uasā comitesq. meos. Rex respondit. Quod sine fraude mea populiq. romani q̄ritum fiat. Facio. Fetialis
erat cū ualerius patrē patrati spurū fusiū fecit uerbena caput. capillosq. tangens patē patrāt ad iurandū
patrandū id faciendū est. It. fēd. Multis que id uerbisq. longo effata carmine. non opere est referre. Fago legib;
deinde recitatis. Audi inq̄t iupp̄r. audi patē patrare p̄p̄i albanū. Auditu populus albanus ut illa palā prima postre
mū ex illis tabulis ceteraue recitata sunt. sine dolo malo utiq. ea hic hodie rectissime intellectasunt illis legib;
It̄ prior n̄ deficiat. Suprior deficiat publico consilio dolo malo. Cum ille dies iupp̄r. Im̄ sic serito. ut ego
hunc pot̄ cum hic hodie feriam. tantoq. magis feruo quamtomagis potes pollesq. Id ubi dixit pot̄ saxo silice
percussit sua itē carmina albanū. suūq. ius iurandū p̄suū dūtorē suosq. sacer dotes peger. Shoedere iēto. tri
gemini sicut conuenērat. arma capiunt. Cum sui utrosq. adhortarentur deos patrios patria ac parentes quicq̄
cuium domi q̄q̄d exercitu sit illoz. tūc arma illoz intueri manus feroces & suapte ingenio & pleni adhor
tantium uocib; in mediū int̄ duas acies pcedunt. Confederant utrimq. p̄castris duo exercitū. periculi
magis p̄sentis quā cure exptes. Iupp̄e imperiū agebatur int̄ paucos uirtute atq. fortuna positū. Itaq.
ē erecti suspensiq. innumere gratū spectaculū animo incenduntur. Datur signū. Infestisq. armis uelut acies
termini iuuenes magnos exercituum animos gerentes. concurrunt. Nec his nec illis periculū suū publicum
imperium seruiciūq. obseruat animo. futuraq. ea deinde patrie fortuna qua ipsi fecissent. Ut primo sta
tim cū cursu int̄ epuere arma micantesq. fulsere gladij. horror ingens spectantes p̄stringit. & neutro
inclinata spe torpebat vox sp̄sq. Conseris deinde manib; cū iam n̄ mot̄ tantū corporū agitatioq. an
ceps teloz armozq. sed uulnera q̄q. & sanguis spectaculo esset. duoromani sup̄ aliu alius uulneratū trib;
albanū corruer. Ad quoz casū cū clamassent. gaudio albanū excit. Romanas legiones iā spectota. nondū
tam cura deseruerat. exanimēs uices. que tres curiatū circū steterant forte si integer fuit. ut uniuers
sissolus nequaquā par. sic aduersus singulos. Ferox q̄ ut segregaret pugna eoz capeffit fugā. itarat
secuturos ut quē que uulnere adfectum corp̄ sineret. Iam aliquid tūm sp̄acū ex eo loco ubi pugnati

est aufugerat: cū respiciens uidet magnis int' uallis sequentes unū haud pcul obsese abesse intum
magno impetu rediit. Et dū albanus exeret inclamat curiatū ut opē ferant. frī iam oratus
cessō hoste uictor: scdām pugnā petebat. Tunc clamore qū exinsperato pauentū solā romam ad
uiuam milite suum: & ille defungi pūo festinat. Ius itaq. quā alt' quinē pcul aberat cēq. posse: &
alterū curiatū conficit. Iamq. equato Marte singuli superant: sed nec spē nec uirib; pares alterū intachū
ferro corp' & geminata uictoria: ferocē incertam certum dabant. Alter fessum uulnere fessum cur
su trahens corpus: uictusq. frī ante se strage uictori obicitur hosti: nec illud plūm fuit. Romanus
exultans: duos inquit frī manib; dēdi. tertium causam belli huiusce ut roman' albano imperare dabo.
Male sustinenti arma gladium supne iugulo defigit: iacentē spoliat. romani ouantes ac gratulan
tes horatium accipiunt. Comaiore gladio: q' prope metu resuerat. Adsepulturā inde suoz: nequa quā
parib; animis uertunt. Iuppe imperium alteri aucti: alteri ditionis aliene facti. Sepulchra estant:
q'q. loco cecidit. Duo romana uno loco ppius: albā tria albaniā romā uersus: sed distantia locis. Et ut
26 pugnatū est priusquā inde digrederentur: rogant mēto ex sedere icto quid imperare: imperat
tullus ut uiuentiē in armis habeat usurū se eoz opera: sibellū conuenientib; forte. Ita exercit' inde
domos abducti: princeps oratus ibat trige mina spolia pte gerens. Cui soror uirgo quē desponsa
um excuriatū fuerat: obuiā ante portā capenā fuit. Cognitoq. sup humeros frī paludamēto sponsi qd
ipsa confecerat: soluit crines & flebit nomine sponsum mortuum appellat. Noue: feroci uiuenti am
mū conploratio sororis inuictoria sua: tantq. gaudio publico. Stricto itaq. gladio: simul uerbis
increpans. transfigit puellam. Abihinc cū immaturo amore ad sponsum mqt: oblita frī mortuoz uiuq.
oblita patri. Sic erat quicūq. romana lugebat hostem. Atrox usum idfaciē: patrib; plebiq: sed recens
meriti facto obstabat. Tam rapt' in ius ad regē rex: ne ipse tam tristis ingratiq. aduulgus iudicij adscām iu
diciū supplicij auctore exconcilio popli aduocato. Duum uirōs mqt q' oratio pduellione iudicent: scdām legē
fano. Lex horrendi carminis erat. Duum uiri pduellione iudicent: si aduū uirū puocari puocatione certato
suincerent caput obnubito infelici arbori: recte suspendito uerberato: uel intra pomerium uel extra pomeriū.
hac lege duum uiri creati q'se absoluerē non rebantur: ea lege ne innoxium quidē posse: cū condēpnassent.
Tum alt' ex his: Publi horati: tibi pduellione iudico inquit. Lictor conliga manus accesserat: lictor intachūq.
laqueum. Tum oratus auctore tullo clemente legis int' pte. Auoco inquit. Ita de puocatione certatum
ad populū est. Noti homines sunt in eo iudicio: maxime publico oratio patre pclamante se filiam iure cessam
iudicare: nita esse: patrio iure infiliam animum aduersurū fuisse orabat. Deinde nese quē paulo ante
cū egregia stirpe conspexissent: orbū liberis facerent. Int' hęc senex uiuentē amplexus: spolia curiatorz
fixa: eo loco quūcūq. pila oratio appellat ostentans. hunc me aiebat: quē m' decoratū ouantēq. uictoria in
cedentē uidistis: quiritēs: cum subfurca uinctū int' uerbera & cruciatū uidere potestis. Quod: uix alba
noz oculi tā de for me spectaculū ferre possent. Lictor conliga manū quē paulo ante arma tē imperium
populo romano peperit: u. caput obnube liberatoris urbis hui arbori infelici suspende uerbera: ut intra
pomerium modo int' illa pila & spolia hostiū uel extra pomerium: in int' sepulchra curiatorz. Quo enī
ducere hunc uiuentē potestis: ubi n'sua decora cum atanta seditate supplicij uindictent: non tulit po
pulus nec patris lacrimas: nec ipsius patre in omni periculo animū. Absoluerq. admirationi magis uirtutis:
quā iure causē. Itaq. ut ceteris manifesta aliq. tam piaculo luerecur: imperatū patri ut filium expiare
pecunia publica. Isq. dā piacularib; sacrificiis factis quē deinde genti oratio traditas: trans missō puā
tigillo capite adopto: uelut sub iugū misit uiuentē. Idhodie q'q. publice semp refectū manet. Sororum
27 tigillū uocant horatiē sepulchrū: q' loco corruerat icta. Constructūq. est ibi saxo quadrato. Nec diu
pax albana mansit inuidia uulgi: quod trib; milib; fortuna publica cōmissa fuerit: uanū ingenium die

tatoris corrupti. Et quoniam recta consilio haud bene eueniant. prauis reconciliare popularium animos cepit. Igitur
 ut prius in bello pace. sic in pace bellum querens. quod siue ciuitatis animorum plusquam uirtutem cernebat esse ad bellum.
 palam atque ex dicto gerendum alios concitat. populos suis prospectum societatis petitione reseruat. fidenates colonia
 romana uehementibus loci consiliis assumptis. pacto transitionis albanorum ad bellum atque arma incitant. Cum fidenes
 apte descissent. tullius nescio exercitumque ab alba accito. contra hostes ducit. Vbi amnem transit. ad conflu
 entes collocat castra. Interea eum locum et fidenes. uerentium exercitus. tiberim transierat. hic et inacie prope flumen
 tenuere dextrum cornu. in sinistro fidenates proprios montes consistunt. Tullius aduersus uentem dirigit suos
 albanos. contra legionem fidenatium elocat. Albano. noster animi erat quam fideri. Nec manere quod nec transire apte
 ausus. sensim ad montes succedit. Inde ubi satis subisse sese ratum. erigit totam aciem. fluctuantemque animo ut terere
 tempus. ordines explicat. Consilium erat qua fortuna rem dare. et inclinare iures. miraculo primo esse romanis
 qui proximi steterant. Ut nudari latera sua sociorum digressu senser. inde eques citato equo nunciat regi abire alba
 nos. Tullius uere trepida duodecim uouit filios. fanaque pallori ac pauori equum clara increpans uoce. ut hostes
 exaudirent. redire in plui uibae. Nilhil trepidatione opus esse suo iussu circumduci albanum exercitum. ut fidenatium
 nuda terga inuadat. idem imperat. ut arcta sequentes erigere uibae. Id factum magne parti peditum roma
 norum conspectum abeuntis. albanum exercitum intus sepsit. Qui uiderant id quod ab rege auditum erat. irati. et carius
 pugnant. Terrore. ad hostes transiit. Et audierant clara uoce dictum. et magna pars fidenatium. et quod coloni ad
 dita romanis essent. latine sciebant. Itaque. nescio ex collibus. decursu albanorum intus cluderent. ab oppido egredi
 unt. Instat tullius. fusosque fidenatium cornu. inuehementem alieno pauore percussum ferocior redit. Nec illi tulere
 impetum. sed abest fuga. flumen obiectum abtergo arcebat. Quo propterea fuga inclinauit. alii arma fide iactan
 tes in aqua ceci ruebant. alii dum cunctant. in ripis intus fuge pugneque. consilium oppressi. Non alia ante. romana
 pugna atrocior fuit. Tum albanus exercitus spectator certaminis deductus in caecos. mox tuus tullo deuictos 28
 hostes gratulatur. Contra tullius mortuum benigne adloquitur. quod bene uertat castra. albanos romanis castris
 iungere uibae. sacrificium lustrale indiem posterum parat. Vbi inluxit. paratis omnibus. ut ad solae uocari ad con
 tionem utrumque exercitum uibae. Precones ab extremo orsi. primos exciungere albanos. huius nouitate etiam rei motu
 ut regem romanum contionante audirent. proximi consistere. Ex composito. armata circumdatur romana legio.
 Centurionibus. datum negotium erat. ut sine mora imperia exequerentur. Tum ita tullius inquit. Romanis tu
 qua ante alias ullo in bello fuit. quod primum diuisum immortalibus gratias ageretis. Deinde uere ipsorum uirtuti ex
 tinguere id prelium fuit. Dimicatum enim in magis cum hostibus. quam quaeque dimicatio maior atque periculosior. cupidicio
 ne ac perfidia sociorum. Nam ne uos falsa opinio teneat inuictum meo. albam subire ad montes. Nec imperium illud
 meum. sed consilium et imperii simulatio fuit. ut nec uobis ignorantibus. deseri uos auerteretur acertamine
 animus. et hostibus. cum uenire se abtergo raptae terror ac fuga iniceretur. Nec ea culpa quam arguo omnium
 albanorum. ducem secutus sum. ut et uos sicut ego. inde agere declinare uoluisset fecissetis. Mortuus ille. ductor
 itineris huius. mox tuus idem huius machinator belli. mox tuus fideris romanam albamque ruptor. Audiat deinde
 talia alius. nisi hunc insignem iam documentum mortalibus. dederit. Centuriones armati. mox tuum circumstant.
 Rex cetera ut orsus erat pagit. quod bonum faustum felixque sit populo et ac mihi uobisque. albam. populum omnem albanum
 roma traducere manimo est. Ciuitatem dare plebei primores in patres legere. unam urbem unam rem pro facere.
 Ut ex uno quondam in duos populos diuisa albana res est. sic nunc unum redeat. Adhuc albana pubes in ermis
 ab armatis septa inuariat uoluntatibus. communem tamen metu cogente silentium teneat. Tum tullius. Alia fufecia inquit.
 Si ipse discere possis fide ac federa seruare. uquo tibi ea disciplina ante adhibita esset. Nunc quoniam tuum
 insanabile ingenium est. et tuo supplicio doce humanum genus ea scire credere. quae ante uiolatae. Ut quod paulo ante
 animum intus fidenatium romanamque rem ancipitem gessisti. ita uero corpus passim distrabendum dabis. Ex inde duabus amo
 ris quod dngit. incurtus earum distentum in inligat mox tuum. Deinde induer sum et equum concitati. lacerum in utroque.

curru corp' qua inheferant unculis inbra portantes. Auertere omf. aptanda feduare fpectaculi oculos. Imu
ultimūq. illud fuppliu apud romanos exempli parū memori legū humanarū fuit. In alus gloriari liceo.
29 nulli gentiū mitiores placuisse poetas. Int hęc iam p'miffi albā equites. q'multitudine traducerent ro
mā. Legiones deinde ductę fubf. addurimda urbem. Iux ubi intrauere portas. non q'de fuit tumult
ille nec pauor qualis captoꝝ efle urbium folae. cū effraclis portis. stratis ut ariete muris. aut arce ui cap
ta clamor hoftilis. & curfus purbe armatoꝝ omia ferro flam. & maq. mifce. fed fientium trille adacta
meflita ita defixit omiū animos. ut p'mecu obliti q'd relinquerent. q'd fecū ferrent. deficiente confilio.
rogitantesq. alij alios nunc ulimib; ftarent. nunc errabundi domos fuos ultimū illud uifuri puagerent.
Vt ū ū equitū clamor exire iubentium. inftabat umfragor tectoꝝ. que diruebant. Vltimis urbis partib;
audiebatur puluis. que exdiffamaly locis ort' uelut nube inducta. omia impleuerat. raptim qb; qsq. pote
rat elucis. cū lare ac penates tecta q. inqb; nat' qsq. educatq. & relinquentes exirent. Jam continens agm
migrantū impleuerat uias. & confpē alioꝝ mutua miferatione integrabat lacrimas uocesq. & am mife
rabiles exaudiebantur. mulierū p'cipue. cū obferta ab armatis templa augufta p'tererent. ac uelut captos
relinquerent deos. Egreffiq. urbē albanis. roman' paffim publica priuataq. omia tecta adp'uat folo.
unaq. hora quachingentoz annoz opus qb; alba ftecerat excidio acruinis dedit. tēplis tam deū. Itacum p
30 dictū ab rege fuerat temperatum eft. Roma utūm crefecit albę ruinis duplicatū ciuium numer'. & elius additū urbi
mon'. & quo frequentius habitaretur. Cum fedē tullus regis caput. ibiq; habitauit. Principes albanoz impatres ut
ea q'q. pars rei p' crefecer' legit. tullios. feruiliōs. quintios. geganios. curiatiof. cloelios tēplumq. ordinē abfē aucto
cū ū fecit. quę hoftalia uſq; ad patrū nrm frātē appellata eft. Et omiū ordinū uirib; aliqd ex nouo poplo adire
retur equitū decē turmas ex albanis legū legiones. & ueteres eodē fupplemto expleuit. & noua fcripfit. hęc
fiducia uirū tullus fabinis bellū inditit genti. Ea tēpellate fcdm etruſcos opulentiffime uiris armisq. uirumq.
uiriū factę ac res neq; quā erant repetite. Tullus adferomę fanum mercatu frequēti negotiatores romanos
comphēfos querebat. fabini fuos prius in lucū confugiffe ac romę retentof. hęc uſe belli ferebantur. Sabini
haud parū memores & fuarū uirum partē romę abtatio locata & romana rem nup & iam adiectione po
puli albam aut tā circum infpicere. & ipſi externa auxilia. etruſia erat uicina pximi. Etruſcoꝝ uelien
tes inde obrefi duas bellof iras maxime follicitatis ad defectionē animis uoluntarios traxere. Et apud
uagos qſda ex mopi plebe. & iam merces ualuit publico auxilio nullo adutifunt. Valuitq. apud uen
tes. Nam deceteris min' mirum eft. lada cum romulo induciarū fides. cū bellum utrumq. fūmma ope pararent.
uerſiq. in eo res uideretur utri prius arma inferrent. occupat tullus in agrū fabinū tranſire. Iugna agroꝝ
ad ſilua malicioſam fuit. ubi & peditu quidē robore. ceterū equitatu aucto nup plurimū romana acies ua
luit. Ab equitib; repente inuectis turbati ordineffunt fabinoꝝ. nec pugna deinde illis conſtare. nec fuga
31 explicari. ſine magna cede potuit deuictis fabinis cum in magna glā magniſq. opib; regni tullī ac tota res
romana eſſe. Nunciatū regi patrib; eſt. in monte albano lapidib; pluiffe. Quodcu credi uix poſſet. miſſis
ad id uſendū pdigium inconfpectū aut alio quā cum grandine uenta glomeratā in tras agunt. crebri ce
cidere celo lapides uſi & iam audire uocē ingente ex ſummi cacuminis luca. ut patrio ritu ſacra
albanū facerent. Quę uelut diſ q'q. ſimul cum patria relictis. obliuioni dederant. Et aut romana
ſacra ſuſceperant. aut fortune ut ſit obitaci cultum reliquerant deum. Romanis q'q. ab eodē pdigio no
uendiale ſacrū publice ſuſceptū eſt. ſeu uoce celeſti ex albano monte miſſa nā id q'q. traditur. ſeu ha
ruſpiciū monitum. Manſit certe ſollepne ut quandoq. idē pdigium nunciaretur. ſeris p' nouē dies age
rentur. Haud ita multo p'peſtilentia. laboratū eſt. Vnde cū pigritia militaq; diſ creuit. nulla tamen
abar miſ q'et dabit ab ellicoſo rege. ſalubriora & iam credente militē quā domū uiuentū corpora eſſe. do
nec ipſe q'q. longinq; morbo eſt implicatus. Tunc adto fractis ſimul cum corpore ſunt ſpī illi feroces. ut

8.
 quib; aut rat & c. min; regni quia sacris dedere animu. repente omib; magnis paruisq; superstitionib; obno-
 xius degeret. religionib; q; etiam poplin impleret. Vulgo iam homines eum statui reru qui subnuma re-
 gere fuerant regentes. una opem regis corporib; relicta. sipax ueniaq; ab diis impetrata esse. crede-
 bant ipsum regem. Tradunt uolentem comitarios nume cum ibi quida occulta sollempnia sacrificia ioui
 elicio facta inuenisse. operatu his sacris se abdidisse. sed nrite intui aut curatu id sacru esse. Hec solu nul-
 lam ei oblata celestiu speciem. sed ira iouis sollicitati praua religione fulmine ictum euidomo confraglasset.
 Tullus magna gla belli regnauit annos duos & triginta. Mortuo tullo. res ut institutu iam inde ab initio
 erat adpatres redierat. huiq; int regem nominauerant. q; comicia habente ancū martiu regē popli creauit patres
 fuere auctores. Nume pompili regis nepos filia ort ancus martius erat. q; ut regnare cepit & aunte glē memor.
 & quia pximu regnu. ceteru egregium abuna parte hant satis pspertu fuerat. aut neglectis religionib; aut pra-
 ue cultis longe que antiquissimu rat sacra publica ut abnuma instituta erant. facere omia ea ex comitarius
 regis pontifice inauum elata pponere in publico iubet. Inde & ciuib; ocy cupidis & finitimis ciuitatib; facta
 spes inauu. mores atq; instituta regē habituru. Igitur latini cuqb; tullo regnante. id tum phed erat. sustulerant
 animos. Et cu incurfione magru romanu fecissent. repetentib; res romanis supbe responsu reddunt deside-
 romanu regē int sacella & aras acturu esse. regnu rati. Medium erat inanco ingenium & nume & romuli
 memor. & pte qua qd aui regno magis necessariam fuisse pace credebat. Cum in nouo tum feroci populo
 etiam qd illi contigisset otium sine inuaria idse haud facile habituru teptari pacientia. & teptata contēpni
 tepora que esse tullo regi aptiora qua nume. Ut tam qm numa in pace religiones instituisse. ase bellice
 cerimonie pderentur. Hec gererentur solum. sed etiam indicerentur bella. aliq; ritu uis ab antiqua gente.
 Equiculis qd nunc faciles habent descripsit. q; res repetunt. Legat ubi ad fines eoz uenit. unde res repe-
 runt capite uelato filo lanx uelam est. Audi uupit inqt. audite fines cui cuq; gemissunt numina audiant.
 Las egosu public nuntius popli romani. iuste pieq; legat uenio. uerbisq; meis fidesse. Legat de inde postulata.
 inde ioue teste facit. Si ego in iuste impieq; illos homines illasq; res dederō pā. mhi ex posco. Cu patrie co-
 pore. me nuqua furis esse. Hec cu sine supra scandit. Hec qcuq; eipm uir obuius fuerit. Hec porta ingre-
 diens. Hec foru ingressus. Laues uerbis carminis cēpiendi. iuris iurandi mutatis pagis. Sino deduntur qd
 ex poscit. dieb; trib; & triginta. Tot enim sollempnesunt pactis bellu ita indicet. Audi uupit & tu uino qime.
 duq; omē celestes. uosq; terrestres. uosq; inferni audite. Ego uos testor. poplin illu qcuq; est nominat in iustu
 esse. neq; uis pfoluere. sed de istis reb; in patria maiores natu cōsulem q; pacto uis mrm adipiscamur. Cū his.
 nuntius roma ad cōsulendu redit. Confessum rex ex his fer me uerbis. patres consulebat. Quarū rerū lituū
 causaru condixit pat patrat pā. qritio patri patrato priscoz latinorū omib; q; priscis ul latinis. Iuas
 res deder. nec soluer. nescer. quas res dari fieri solui oportuit. Dic inqd & que pmū sententia rogabat
 qd censet. Cum illo. puro pio duello querendas censeo. Itaq; consensio consensioq; Inde ordire aliq; ro-
 gabantur. quandoq; pars maior eoz q; aderant in eade sententia ibat. Bellu erat cōsensu fieri solutum.
 ut fecialis hasta ferrata aut sanguinea pteusta ad fines eoz ferret. & nmin trib; puberib; pstantibus
 dicere quod popli priscoz latinorū omisue prisci latini aduersus popli pā qritu fecer. Deliquer qd
 ps pā qritu bellu cū priscis latinis iussit esse. senatue pā qritu censuit. Consensit. consensit
 ut bellum cū priscis latinis fieret & obeam rem ego popliq; pā poplis pscorū latinorū omib; q; pscis latinis bel-
 lum indico. facioq; Id ubi dixisset. altam in fines eoz mitabat. Hoc tūm ablatinis repetita res abellu indictu
 moreq; eū posteri acceper. Anē demandata cura sacroz flaminib; sacerdotib; q; aliis exercitu nouo c
 scripto. pfect politorū urbe latinorū in cepit. Secutq; more regū priorū qre roma auxerant. hostib;
 incuitate accipiendis multitudinē omēm roma traduxit. Et cū circa palatium sede ueterē roma-
 norū sibi capitolium atq; arē celū monte albam implessent auentinu monte noue multitudinē datu.
 32
 33

additi eidē multo p̄cellens ficanāq. caput. noui ciues politorū. Inde rursus bello repetitū qđ uacū oc-
cupauerant p̄sci latini. eaq. causa diruende urbis esset romanis. ne ostiū semp receptaculū eē. Postre-
mo om̄ibello latino medullia c̄pulsio. aliquādiu ibi Marte incerto uaria uictoria pugnatum est. Nā & urbs
tuta munitionib; p̄sichōq. firmata ualido erat. & castris m̄p̄to positis. aliquotiens exercitū latinū comū
cū romanis signa contulerat. Adultum om̄ib; copus comisus anē acie p̄mū uict. inde ingenti p̄da potens ro-
ma rediit. Cū qđ. multas milib; latinorū incuitatē acceptas. quib; ut uingeret palatio auentiniū amurti-
dare sedes maniculū qđ. aduersū n̄p̄ia loci. Sed nequando ea arua hostiū eē. id̄muro solū. sed etiam ob
comoditatē itineris ponte sullitio. tūp̄mū in tyberi facto cūungi urbi placuit. Iurimū qđ. fossa haud par-
uū munimētū aplanorib; aditu locis anē regis op̄. ingenti incremento reb; auctis. cū uirtute multitudinē hominū
discrimine recte apperā facti c̄fuso facinora clandestina fierent. carcer adterrore incrementis audacit̄ medu-
urbe imminens. foro edificat. Nec urbs tantū obrege creuit. sed etiam ager sineq. silua m̄esia uicinis. ad
empta. usq. ad mare imperiū platū & more tyberis hostia urbs condita salinē circa facta egregieq. reb; bello
34 gessis edis iouis fere triū amplificata. Anco regnante. Lucumo uir impiger actiuius potens roma cōmigrā-
uit. cupidine maxime ac spe magni honoris. Cui adipiscendi tar̄q̄nū. nā ibi qđ. peregrina styripe oriund' erat.
facultas n̄fuerat. Demarati corinthi filius erat q̄oblationes domo pfugus cūtar̄q̄nū forte c̄fedisē. uxo-
re ibi ducta duos filios genuit. Nomina his Lucumo atq. arruns fuer. Lucumo sup̄fuit patri bonorū om̄ium
heres arruns p̄or quā pat̄ moritur uxore grauida relicta. Hec diu manē sup̄fuit filio pat̄. Qui cū ignorans
nirū uentrē ferre inmemor incestando nepotis incesisse puero. p̄au morte innullā sorte bonorū. nato
abinopia egerio. inditū nom̄ lucomoni contra om̄iū heredi bonorū cū diuitiis iam animos facerent. aux-
ducta in matrimonium tanaquil. Summo loco nata deerat humiliora. sinerē ea cū inuissis spe m̄ab; etrus-
cis lucumone exulē aduenā ortū. ferre indignitatē n̄potuit. Oblitaq. ingente erga patriā caritatis. dū
modo uirū honoratū uidere. consiliū migrandi abtar̄q̄nū cepit. Roma; adid potissimū uisā in nouo po-
pulo. ubi om̄is repentina atq. exiit tute nobilitas sit futurū locū forti aestrenuo uiro regnasse. Latium
sabinum arcessitū. in regnū numa curib; & ancū sabina matre ortū nobilēq. una imagine nūm̄ esse facile
p̄suade. ut cupido bonorū & cūtar̄q̄nū māna tantū patriā eē. Sublatis itaq. rebus. amigrant romā
Ad ianiculū forte uentū erat. Ibi ei carpento sedenti cū uxore aqla suspensis demissa leuit̄ alis. pilleū
aufert. sup̄q. carpentū cū magno clangore uoluit. rursus uelut ministerio diuinit̄ missa. capiti apte
reponit. Inde sublimis abut. Acce p̄sse ad augurū leta dicit̄ tanaql̄ perita. ut uulgo etrusci celestū
p̄digiōp mulier excelsa & alta. sperare complexa uirū iube. eam alit̄ ea regione celi & ei dū nuntia
uenisse circa summū culm̄ hominis. auspicium fecisse. leuasse humano sup̄positū capiti dec̄ ut diuinit̄ eidē
reddere. Has sp̄s cogitationesq. secū portantes urbē ingressis. domicilioq. ibi cōparato. l. tar̄q̄nū p̄scū
edidere. Nūm̄ romanis conspicuū eū nouitas diuitiūq. faciebant. & ipse fortuna benigno alloq̄o comitan-
te mutandi beneficiisq. q̄spoterat ibi conciliando adiuuabat. donec inrigiam qđ. deo fama placet. No-
titiaq. eam breui apud regē liberalit̄ dextereq. obeundo officia infamiliaris amicitie adduxerat iura. ut
publicis partē ac p̄uatis consiliis bello domiq. int̄ eē. & p̄mā exp̄e postremo tutor etiam liberis regis tes-
35 tamento institueret. Regnauit anē annos q̄uor & uiginti. cui libe superiorū regū belli pacisq. & artib; & glap̄ar.
lam filij. p̄pe pubere etate erant. Cū ro magis tar̄q̄nū instaret. ut quā p̄mū comitia regi creando fi-
erent. Quib; indictis sub tēpus pueros uenatum ablegauitq. p̄m̄ & petisse ambiciose regnū & orationē d̄
habuisse ad c̄ciliandos plebis animos cōposita. cūse n̄rē nouā petere. q̄ppe q̄n̄p̄m qđ q̄quā indignari mira-
riue possē. sed tūc romē peregrinū regnū adfecto. & tantū n̄experegrino solū. sed etiam exoste re-
gē factū. & numā ignarū urbis n̄petentē in regnū ultro accitū. se exquosui potens fuerat romā cūc
iuge ac fortunis om̄ib; cōmigrasse maiore partē statū eius quā ciuilib; officiis fungantur homines

9.
romae sequa. muerere patriu uixisse domi militaq. sub aut penitendo magistro ipso anco rege romani se-
uira romanos ite didicisse obsequio & obseruantia. in regē cū omib; benignitate erga alijs cū rege ipso
certasse. hec eum haud falsa memorantē ingenti cōsensu poplī & regnare iussit. Ergo urū cetera
egregium secuta quā inpetendo habuerat. & iam regnante ambitio est. Nec min⁹ regni sui firman di.
quā augende rei p̄ memor. centū ipatres legē. Qui dēde minorū gentium s̄ appellati factio. haud
dubia regis cui beneficio incuria uenerant. Bellū p̄mū cū latinis gessit & oppidū ibi appiolas uim
cepit. hēdaq. inde maiore quā quanta belli fama fuerat reuēctā. ludos opulentius instructus que
quā priores reges fecit. Tū p̄mū circo quāque maxim⁹ dicit designat loc⁹. Loca diuisa patrib; eq̄lib; q.
urbi spectacula sibi q̄sq. facerent. fori appellati spectauere furcis duodenis abtra spectacula alta
sustinentib; pedes ludicri fuit eq̄pugilesq. exetruria maxime acciti sollemnes. Deinde annuit. Mansere
ludi romani magniq. uarij appellati ab eodē rege. & circa forū puatī edificanda diuisa loca porticū tab
neq. facte muro q̄q. lapideo circumdare urbe parabat. Cū sabinū bellū cepit int̄ uenit. adeoq. easubita 36
res fuit ut pus auenem transirent hostes. quā obuiā ire acphibere exercitū romanū posset. Itaq. trepi
datū romē. & p̄mo dubia uictoria magnū utriusq. eade pugnatiū est. Reductis dēde incastro hostium co
pus datoq. spacio romanis ad cōparandū de integro bellū. tarquinus eq̄te maxime suis de esse urib; rat
atramis titiensē luceres quas centurias romulus scripserat addere. Alias constituit. suoq. insignes re
linquere nomine. Id quā inaugurato romulus fecerat. negare atius nauus inclit̄ eatepestare augur neq.
mutari. neq. constitui. nisi aues addixissent posse. Ex eo ita regi mot⁹. Audensq. artē ut fer. Age dum
inqt diuine. Tu in auguria fieri ne possit quod nunc ego mte cēpio. cū ille in augurio re expt̄ p̄fecto fu
tura dixisset. Ad q̄ hoc animo agitaui inquit te nonacula cotē dis cussurū. cape hyc. & page qd aues tui
fieri posse por tendunt. Cum illum accūctant̄ discidisse cotē fer. statua atti capite ueluto q̄m loco res
acta. inq̄ mitio ingradib; ipis adleuā curi fuit. Cōtā q̄q. eodē loco sita fuisse memorant. ut esse.
ad posterorū miraculi ei monumētū. Augurū certe sacerdotioq. augurū tant̄ honos accessit. ut nihil
belli domiq. postea nisi auspiciato gereret. Concilia poplī exercitū uocati. sum mā rerū ubi aues
n̄ admisisse dirimerentur. Neq. tum tarquinus de eq̄tū centurijs que quā mutauit. numero
tantū alterū adiecit. ut mille & ccc. eq̄tes utrib; centurijs essent. Posteriores modo subhis de no
minib; qui additi erant appellati sunt. quas nē q̄a geminates sex uocant centurias. De parte co 37
piarū aucta. iterū cū sabinis confligit. Sed p̄t quā qd urib; creuerat romanū exercitū ex occulto
& iam additū dolus. missis q̄ magna uim lignorū inaniens ripa iacentē ardentē influm conuerent.
Ventoq. uiuante accensā ligna & pleraq. inratib; impacta sublicis cū hererent. pontē incendunt.
Ea q̄q. res impugna terrorē attulit sabinis. Effusus eadē fugā impedit. multa q. mortales cū hoste
effugissent. influmine ipso p̄tere quorū fluitantia arma adurbē cognita. int̄ ymberi pus pene quā
nuntari posset. insignē uictoriā fecere. Cōplio p̄cipua eq̄tū glāfuit. Vtrumq. ab cornib; postcos
cū iam pelleret. media peditū suorū acies ita incurtisse ablaterib; fer. ut n̄sisterent in sabinas legi
ones ferocit̄ instantes cedentib; sed subito infugā auerterent. Montes effuso cursū sabinū pete
bant. & pauci tenuere. Maxima pars ut ante dictū ē. ab equitib; influm actusunt. Tarq̄mus instan
dum p̄teritis rat p̄da. captiuisq. romā missis spolius hostiū. iduotū uulcano erat ingenti cumu
lo accensis. Igit̄ porro in agrū sabinū exercitū inducere. Et quāquā male gesta reserat nec
gesturos melius sperare poterant. tam q̄a cōsulendi res n̄ dabat spaciū ire obuiā. sabinū tumultu
ario milite iterūq. ibi fusi p̄ditis iam ppe reb; pacē petiere. Collatia & q̄cqd̄ collatiā agri erat 38
sabinis adeptū. egerius fr̄s hic filius erat regis collatē in p̄sidio relict⁹. deditosq. collatinos. ita
accipio tamq. deditiōis formulā esse rex int̄rogauit. Effusne uos legationatoresq. missi a poplo

conlatino. ut uos poplūq. conlatinū dederent. Sum. Et ne poplū conlatinū in sua potestate. Est. Deditisne uos
poplūq. conlatinū urbē agros aqua terminos delubra utensilia diuinū humanūq. omnia in mea poplūq. &
datione. Dedit. Et ego recipio bello sabino pfecto. Tarquinius triumphans romā redi. inde pfectis latinis bel
lum fecit. Vnusquā adiuuere rei diuinatione uentū. ad singula opida circūferendo arma. omē nom
latinū domuit corniculum ficulā uet. camena crustumerū amerida medulla nomtum. Hec de pfectis la
tinis aut qui ad latinos defecerant capta oppida. Lax deinde facta. maiore inde animo pacis opera
inchoat. quā quanta mole gesserat bella utriusque poplū domi esse. quā militū fuisse. Nam cetero
lapideo cuius exordium operis sabino bello turbatū erat urbē qua nūc munierat cingere parat. & infima
urbis loca circa forū aliasq. int. iectis collib. conualles quia explanis locis haud facile ueniebant aquas
& cloacis fastidio interyberis ductis siccat. & arcam ad pectus in capitolio iouis quā uouerat bello sabino iam p
39 giente animo futurā olim amplitudinē loci occupat fundamētis. Co tempore in regia p dīgū uisum euentūq.
mirabile fuit. puero dor. mienta cui seruo tullio fuit. Nam p dīgū seruo tullo dormienti nom.
caput d. sisse fer. multoz in conspectu. plurimo g. amore. inde ad ante rei miraculum orto excitos reges.
Et cū qdā familiarū aqua adre stringendū ferat. abregina retentū. Sedatoq. iam tumultu. moueri uentū
se puerū donec sua sponte exproet. & c. Nox cū somno & flamma abisset. tum adducto in segetū uiro ta
naquil. Vidine tu puerū hunc inq. quē tā humili cultu educam scire lice. hunc lum quondā reb. nris du
bus futurū p sidiūq. regis adfluct. Iro inde materia ingenuis. publice puatūq. decoris oī indulgentia nra nu
trium. Inde puerū liberū loco ceptum haberi. erudiriq. artib. qb. ingenia ad magnē fortunē cultū excitantur.
Tuenit facile qd dū cordi esse. Iuuenis tuasit uere indolis regis. nec cū quere tur. genet tarquino qd quā ro
mane inuentus ulla arte confecti potuit. filiumq. ei suam rex despondit. hic quā cūq. de causa tantū ali. honos
habuit credere phibet. seruatiū eū parūq. ipsum seruissē eoz magis sententis summe qd corniculo capto serui
tulli. qd princeps ulla urbe fuerat grauidi uiro occiso uxore. & cū mē reliquas captiuas cognita. & c. ob unio
nobilitatē abregina romanū phibet. fer. seruiuo partū romē edidisse pferi tarquini domo. Inde tanto bene
ficio & uir mulieres familiaritate aucta. & puerū indomo apuuo eductū in caritate atq. honore fuisse for
40 tunā matris qd capta patria in hostiū matris uenerit ut seruo nat. crederet. fecisse. Duo de qua dragefimo
ferme anno ex q regnare ceperat tarquinius nāpud regē m. sed apud patres plebūq. longe maximo honore serui
tullius erat. Tū anci filij duo & hiancia semp. pindignissimo habuerant se patrio regno tutatoris fraude pullos.
regnare romē aduenā nūmodo uicine. sed ne naliq. qdē stirpis. Tū impensius is indignitas crescere sine abtar
qmo qdē ad se redire regnū. sed pcept. inde porro adseruitia caderet. ut in eadē ciuitate pcentisimū fere annū
quā romulus deo pgnat. d. ipse tenuerit regnū. donec interris fuerit idseruius seruatiū possideat. cū cōmune
romani nominis. Tum pcepit id domū sedet. fores uici regis uirili stirpe salua. nūmodo aduenit. sed seruius
& iam regnū romē pateret. ferro g. ea arceret. cū meliā statuunt. sed & inuiriū dolor intarquini ipsum magis
quā in seruiū stimulat. Et qd grauior ultor cedis sisup. & c. rex futur. erat quā puat. Tum seruius occiso. quē
cūq. alij generū delegisse eundē regnū herede facturū indebat. Ob hēc ipsi regi infidie parantur. Ex pasto
rib. duo ferocissimi delecti ad facinū. qd consuei erant utriq. agrestib. ferramentis. inuestibulo regis quā potuere
tumultuosiss. sine specie rixe pqua in se omē apparitores regios euerunt. Inde cū ambo regē appellarent.
clamorq. eoz penit. in regia pueniss. euocati ad regē pgnit. Irimo utq. uoci ferari. & certatim alt. alteri obstre
pere. Co erant abliatore & uilli inuice dicere. tandē obloq. desistunt. Vnus rē ex cōposito orditur. Dū intentus
41 in eū se rex. uerteret. alt. elata securim in caput deiecit. Relictoq. in uulnere celo. ambo se foras eiciunt. Tar
quini moribundū cū qui circa erant exceperunt. illos fugientes lictores cōprehendunt. Clamor inde. concursusq.
populi mirandū qd regi & c. Tanaquil int. tumultū claudi regiam iubet. arbitros euerit simul quē curando uul
neri possunt tāquā spēs sub esse sedulo cōparat simul siddituat spēs. Alia p sidiā molit. seruius pperere. accito

cū penē exsangue uirū ostendisset. dextra tenens orat ne multa morte socii nesciū inimicū ludibrio ēē.
 sinat. Iūi inquit serui siur et. regnū nēre q̄aliens manib; pessimū faciū fecere. Irigete deosq; duces sequere.
 q̄clarū hoc fore caput diuino q̄ndā circū fuso igni portender. Hunc te illa celestis exerce flamma. nunc expgiscere
 uere. Tenos peregrini regnauim. Iussit. nūnde nat' sis repita. Situa re subita cilia torpent. ac tū eacilia sequere.
 Cū clamor impetq; multitudinis uix sustineri possē. exsuperiore parte p̄tū p̄fenestras inuouā uiam uersus. habita
 bat enim rex adiouis statoris poplū tanq̄l allo q̄. uba bono animo ēē. Soptū fuisse regē. subito ictu ferrū haud alte
 incorp descendisse. iam adse redisse. inspectū uulnus. absterse cruore. omia salubria ēē. Considerere ppe dum q̄sum. eos
 uisuros. Interim seruo tulio iubere poplū dicto audiente ēē. eum uira reddaturū. obturūq; alia regis munia ēē ser
 uas c̄trabra c̄lectorib; p̄dit. acesse regia sedens. alia decernit dealus c̄saturū se regē ēē simulat. Itaq; paliquor dū
 cū iā expuasse tarq̄nas. celata morte p̄specie aliens fungende uicis. suas opes firmant. Cū demū palā factū c̄ploratio
 ne in regia orta. seruius p̄sidio firmo munit. p̄m inuissu poplū uoluntate patrū regnauit. mei liberi iam tū cū c̄prensif
 fedens ministris ut uiuere regē c̄tantas esse opes serui nunciatur. sessa ponit c̄ia exulatū uerant. Hec iā publicis magis 4/2
 c̄silus seruus quā puatū munit opes. Cene q̄lis mei liberū anim' aduersus tarq̄nū fuerat talis setarq̄m liberū c̄c.
 Duas filias uiuere regis. Lucio atq; aruanti tarq̄nus uingit. Hec rupt tam fati necessitate humanis c̄silus. q̄m ui
 dia regni c̄ia ut domesticos infida omia atq; infesta facere. Poportant ad p̄sentis q̄ete stat bellū cūuientib; iā enim in
 ducis exierant. alusq; etruscis sumptū. Inco bello. c̄uirt c̄fortuna mutū tullī. Iusq; ingenti hostium exercitu haud
 dubius rex seupatū seu plebis anim' periclitaretur. romā redit. Adgreditq; inde adpacis longe maximū op. utq̄e am
 modū quā diuini auctor uiris fuisse. ita seruū c̄dūtorē omis incūitate d̄ferimū ordinūq; q̄b; ut grad' dignitatis for
 tūq; aliqd ut lucas. posteri fama ferrent. Censum enī instituit rē salubrimā tanto futuro imperio. exq̄belli pacisq; munia
 nūritim ut ante. sed phabitu perumari fierent. Cū classes centuriasq; c̄hunc ordinē excessu descriptis ulpaci. decip ut
 bello. exhis q̄centū milū acris haud maiore censū haberent lxxx c̄fere centurias. q̄dragenas senoz ac uimoz. Irmo 4/3
 classes omis appellati seniores adurbis custodia ut p̄sto essent. iuuenes ut foris bella gererent arma his imperata. galea.
 clipeū. hocq; lorica omia expe. Hec ut regumita corporis essent tela uiboltem. hastaq; c̄gladius addit. Huic classi
 dū fabri centuriē q̄s sine armis stipendia facerent. datū mū. ut machinas in bello ferrent. Secūda classis uita cen
 tū usq; adq̄q; c̄ lxx milū censū instituta. exhis seniorib; uimozib; q̄ uiginti cōq; scripte centuriē arma imperata.
 scū pelupo c̄ppe lorica omia eadē. Tercia classis in l milū censū c̄ uoluit totidē centuriē. c̄ h̄e codēq; d̄
 erumne p̄tū factū. nec de armis q̄equā mutati hocq; tantū adempte. Inquarte classe censū q̄nq; c̄ uiginti
 milū totidē centuriē factū. arma mutati. nihil p̄ter astam c̄ uirtutū datū. Iunta classis aucta centuriē xxx factū fundis
 lapidesq; missiles. Hi secū gerebant. inhis accensi cornuines. tibicinesq; uires centurias distribuit. Vnderumilib; hec clas
 sis c̄sebat. Hoemior censū reliqua multitudinē habuit. Inde una centuria facta. immūis milita. ita pedestri exer
 citu ornato distributoq; eq̄tum ex p̄morib; ciuitatib; duodeci scripte centurias. Sex itē alius centurias trib; abromulo
 institutis. subhis dē quib; inaugurare erant nomib; fecit. adequos emidos dena milia p̄is ex publico d̄na. c̄q̄b; equos a
 lerent uiduē tribute. quib; una milia p̄is in annos singulos penderent. Hec omia indites apuuperib; inclinata boneta.
 deinde; bonos addit. Non enim ut abromulo traditū ceteri seruauerant reges. uirum suffragiū eadē in eadēq; uire
 p̄muscū omib; datū est. sed grad' facti ut neq; exclusus quisquā suffragio uideret. c̄ uis omis p̄nes p̄mores ciuitatis c̄c.
 C̄tes enim uocabantur primi. Lxxx inde prime classis centuriē. p̄mū peditū uocabant. Ibi suariarē quod raro
 incidebat ut secunde classis uocarentur. nec ferrum quā infra ita descenderent ut adinf. mos puenirent. nec mi
 rari oportet. hunc ordinē q̄nunc; post expletas q̄nq; c̄ xxx trib; duplicatā earū numero. centurus. uimoz se
 mozq; sed adinstituta obseruo tullio sūma n̄cuenire. Quadrifaria enim urbe diuisa regionib; collib; q; qui
 habitabant partes trib; eas appellauit. ut ego arbitror attributo. Nam ei q̄q; p̄stā ex censū c̄ferendi abrode inita
 ratio est. Hec hec trib; ac centuriarū distributionē numerūq; q̄equā p̄nere censū p̄fecto quē matura uerat 4/4
 metalegis. de incensū late cū uinculoz minus mortisq; edixit. ut omis ciues c̄ eq̄tes peditesq; inhis q̄q;

centuriis incipio marcio prima luce adessent. Ibi instructum exercitum omne sue ovis taurilib; lustravit: idq;
conditum lustrum appellatum. quia incensendo finis factus: milia lxxx. Colubro: cuius centia dicuntur. Adhuc serps
tunc antiquissimum fabius pictor eorum quae arma ferre possent: cum numerus fuisset. Addeam multitudinem urbis quae. am
plicanda uisa est. Adhuc duos colles: quoniam. bimalet. Inde deinceps augere: et quilibet. sibi. ipse in loco dig
nitas ferre habitat. Aggere et fossa et muro circumdare urbem: ut pomerium posset pomerium uerbum sola in
tueretur. Post moerum inter praeteritum esse. Est autem magis circumdare locum quem incendit urbis: quidam etrusci
qua murum ducturi erant: certis circumdare in augurato consecrabant: ut neque interiore parte edificia
mentibus continuarentur: quae nunc uulgo etiam coniungunt. et extrinsecus puri aliquid ab humano cultu
pariter. Soli hoc spatium quod neque habitari neque arari fas erat: non magis quam praeteritum esse quam praeteritum praeteritum ro
mani appellauerunt et uerbis incrementum semper quantum moenia praeteritum erant: tantum tamen hic consecrata praeteritum.
45 Audita ciuitatis magnitudine urbis formam omnibus domi: et ad bellum et ad pacis usum ne semper armis opes adquirerent.
Consilio augere imperium conatus: simul et aliquid addere urbi deus. Iam tum erat inditum diuinae ephebes sanum.
id communis acuitatibus: aliter factum fama ferebat. cuius sensu deo quoque consociatos laudare more seruus inter praeteritum latinos
cum quibus publice praeteritumque. hospicia amicitiaque de industria iunxerat: sepe iterando eadem praeteritum. Tandem ut romae
sanum diuinae populi latini cum populo R. facerent: ea erat confessio: caput rerum roma esse deus totius armis certatus fuerat.
Id quod quia omisum iam ex omnium cura latinos obire totius infelicitate praeteritum armis uidebantur: unum ex fabiis
fors dare uisa: praeteritum consilio imperii recuperandi. Hoc insubitus nata ciuitas patri familiae dei miranda magnitudine
ac specie fixa: praeteritum etates cornua inuestibulo templi diuinae monumentum ei fuisse miraculo habitauerat. Res praeteritum
loco: et cecidere uates cui ciuitatis ea ciuis diuinae immolassent. Ibi fore imperium. Itaque carum praeteritum ad antest
tem fami diuinae. Sabinus quae ut prima apta dies sacrificio uisa: bouem roma actam deducit ad sanum diuinae. et ante
aram statuit. Ibi antistes romanum cuius magnitudo uidetur celebrata fama mouisse: memor responsi fabium ita
adloquitur. Iudicia tu hospes paras inquit incerte sacrificium diuinae facere: quoniam tu ante uiuo praeteritum flumine.
Infima ualle praeteritum tyberi. Religionem tamen hospes. quoniam ut praeteritum responderet euentus cupere rite facta.
46 exemplo descendit ad tyberim. Interea romanum immolat diuinae bouem. Id more gratum regi atque ciuitati fuit. Ser
uus quia quia iam usum haud dubie: regnum possederat. Tamen quia ut diuinae uoces a uiuente tarquinio audiebat.
se in uisum populi regnare conciliata praeteritum uoluntate plebis: agro capta ex hostibus uirtutem diuino ausu: ferre ad po
pulum uellent uiberent nescire regnare. Tamen quoque consensu: quanto antequam alius ante rex esset: declararet. Neque ea
res tarquinio spe adfectandi redimiuur immo eo impensius quia de agro plebis aduersa patrum uoluntate sente
rat: agi criminandi seruum apud patres crescendi: incuria sibi occasione data erat. Et ipse uiuens arden
tis animi et domi: uxore tullia inquit animu simulante. Tulla enim et romana regia sceleris tragici exempli.
ut rectio regum maturio uenire libtas: utamur. regnum esse praeteritum partem fore. Hic Tarquinus praeteritum
regis filius nepotae fuerit: paru liquet. Pluribus tamen auctoribus filium ediderim. fratrem habuerat arruntem. Tar
quinus inter ingenii uiuente his duobus: ut ante dictum: diuinae tulliae regis filiae nupsit. et ipse longe disparis mo
ribus. Forte ita inciderat: ne duo uolenta ingenia matrimonio iungeretur. Fortuna credo populo R. quod
dixit nullus seruire regnum esse: consuetudine ciuitatis mores possent. Angebat ferox tullia: nihil materis in
uero neque ad cupiditate neque ad audacia esse. tota malitiam aduersa tarquinium. cum mirari eum uirum dicere
aoregie sanguine ortu. Spemere sorore. quod uirum nata muliebri cessante audacia: contrahit celeriter simili
tudo eos ut fere sit malum malo apertissimum. Sed interu turbandi omnia: a femina ortu est. Laetitia uiri aliam ad
sue facta sermonibus: nullis uerbis contumelias parere de uero ad fratrem. de sorore ad uirum. et se rectius uidetur
et illu celibe futurum fuisse ostendere. quia cum impari uingi ut elanguescendum aliena ignauia esse sibi licet quo
digna essent diuinae dedissent uirum domus praeteritum die uisura regnum fuisse quod apud patres uideat celeriter adulescen
te sue temeritatis. Impleat arruntis tarquinus. et tullia minor praeteritum funibus: cum domos uacuas nouo

42
 mari monio fecissent. Iungunt nuptias magis: prohibente seruo quā approbante. Tum uero indies infestior tulli senectus. 42
 infestus cepit regnū ēē. Jam enim abscelere aluit spectare mulier scelus. nec nocte nec in diu uirū conqui-
 escere pati. ne gratiūta puerita parricida essent nūbi defuisse cui nuptia diceret. Nec cuiq̄ tacita seruire de-
 fuisse. q̄se regno dignū putaret. q̄meminisset se ēē p̄ci tur q̄ni filiu q̄habere quā sperare regnū malle. Si tu des
 cui nuptia ēē me arbitror. & uirū & regē apello. Sin nūc. eo nunc p̄ci mutata res est. q̄d istic cū ignauia: scelus. Jun-
 accingeris. Notabi ab corintho. nec abtar q̄nus ut patri tuo peregrina regna moliri necesse: dy te penates patriq̄.
 & patris imago & domū regia. & indomo regale solum. & nom̄ tarq̄niū creat uocatq̄. regē. Haud si adhuc parum:
 animi q̄d frustrari ciuitate. quidē ut regū iuuenē conspicis. In his fascesce. Hinc tarquinius. aut corinthus
 deuoluere retro adstypē. sū similia quā patri. hū alusq̄. increpando iuuenē instigat. nē equescere ipsa potest.
 sicut tanq̄ peregrina mulier. tantū moliri potuisset animo. ut duo cōtinua regna uirō ac deinceps genero dedisset.
 ipsa regio semina orta. nullū monumentū indando adimdoq̄. regno faceret. hū muliebribz instigat furus tarq̄niū. cir-
 cūre & p̄p̄nsare minoz maxime gentium patres admonere pat̄i bene fici. ac pro grām repetere. Allucere
 domū iuuenē. cūde se ingenti apollicendo tum reū criminibz omibz. locū crescere. Postremo. ut iam agende rei tēp̄
 uisum: supat agmina armatoz infoz inrupit. Inde omibz. p̄culsis pauore. in regia sede p̄cūra sedens. patres incuria
 p̄p̄one adregē tarq̄niū citari uisit. Conuenire exēplo. alij iam ante ad hoc p̄parati. alij metu ne nūenisse fraudi
 & cō. nouitate ac miraculo t̄tona. & iam de seruo actum rati. Ibi tarq̄niū maledicta abstypē ultima. orsus. Ser-
 uum seruūq̄ natū. p̄morte indignā parenti sui nūc regno ut antea uiro. nō comitū habuit. n̄p̄ suffragiū popli.
 n̄ auctoribz. patribz. muliebri dono regnū occupasse. Ita natū. ita creatū regē. fauorē infimi generis hominū ex q̄p̄se
 sit hodie aliene honestatis creptū. p̄moribz. agrū sordidissimū. cuiq̄ diuisisset omia onera quē cōmunia q̄ndā fuerint
 inclinasse in p̄mores ciuitatis. instituisse censum. ut insignis admodum locupletioz fortuna esset. & parata ubi
 uellat egentissimis largiretur. Huic orationi seruū cū int̄uenisset. trepido nuntio excitat. exēplo auestibulo 48
 curis magna uoce. Iud hoc inq̄ tarq̄niū reuert. q̄ta audacia me uiro uocare ausus es patres aut insede cōsidere
 mea. Cum ille seruit̄ adhuc se patris sui tenere sede. multo quā seruū potiorē filiū regis regni herede. satis illū
 diu p̄licentiā eludentē insultasse dominis. clamor abiitq̄. fauoribz. ort. & cōkursus popli fiebat incuria. apparebatq̄
 regnaturū quicūq̄. Tū tarq̄niū necessitate iā ipsa cogente ultima. audere multo & p̄tate & uiribz. ualidior. mē
 diu arripit seruū. elatq̄. eturia inferiorē partē p̄grad̄ direct. Inde ad cogendū senatū incuriā redit. Ibi
 fuga regis apparitorū atq̄. comitū. Ipse p̄pe ex sanguis cūtemi amnis regi comitatu domū se recipere. p̄uenissetq̄.
 adsumū cōs p̄mū uicū abhis q̄missi abtar q̄mo fugientē cōsecuti erant int̄fici. Creditur q̄a non abortire. acce-
 ro scelere. admonitu tullij id factū carpenito orre id q̄d satis cōtat inforū inuēda. nec reuerita cetū uiroz
 tuocuit uirū eturia regēq̄ p̄ma appellauit. Ad q̄ facescere uisā extanto tumultu cūse domū recipere. p̄ue-
 nissetq̄. adsumū cypriū uicū ubi dianū nup̄ fuit. Fledenti cāpentū dextra inurbū diuū ut incolle esq̄liariū
 tueret. restitit pauide atq̄. inibuit frenolis q̄uūta agebat. iacentēq̄. dñe seruū trucidatū ostendit factū
 inhumatūq̄. Inde tradit scelus. monumentūq̄. locū. quē sceleratū uicū uocant. Iuo amens agitantibz. furus sororis
 hū uiri tullia p̄p̄tis corp̄ carpenitū egisse fert. partēq̄. sanguinis accedīs pat̄ne cruento uericulo contamina-
 ta ipsa res p̄p̄q̄. tulisset. ad penates suos uirūq̄. sui. Quibz. iratis malo regni p̄ncipio similes p̄pe die exit sequeren-
 tur seruū tullius regnauit annos. iiii. & xl. Ita ut bono & iam moderatoq̄. succedenti regi difficilis emulatio
 esset. Ceterū idq̄q̄. ad glām accessit. quod cū ille similitudo a legitima regna occider. ut ipsū tāmte actū
 moderatū imperiū. tam q̄a unus & cō deponere eū in animo habuisset q̄dā auctores sunt. nū scelus int̄stinū
 liberande patrie consilia agnandi int̄uenisse. Inde. L. tarq̄niū regnare. cepit. cui sup̄bo cognom̄ facta indi- 49
 der. quia socerū gener. sepultura p̄hibuit. romulūq̄q̄. in sepultū perisse dictitans. p̄moresq̄. pat̄rū q̄s seru-
 rebz. fauisse credebat int̄ fecit conscius deinde male querendi regni ab se ipso aduersus se exēplum capi
 posse armati scorpis circū sepsit. Neq̄. enī ad uis regni q̄cūq̄ p̄ter uim habebat. ut q̄neq̄. popli uisū neq̄. aucto

tribus patribus regnare. eo accedebat ut incertitate cuius nihil sper reponere metu regnum tutan
du esse. Quis ut pluribus incertis cognitiones capuolum reru sine consilio p se solus exercebat. pque eam
causam occidere in exilium agere bonus multare poterat. Non suspectos in aut inuisos. sed unde nihil aliud
qua pda sperare posse. Ita patrum pceptis numero inminuto. statuit nullos in patres legere qd tēptior
paucitate ipsa ordo esse. min q. p se nihil agi indignarentur. hic enim regu p m ut traditur apriorib; more
de omib; senatu cōsulendi soluit. domesticis consiliis temp administravit. bellum pace federa societates
p se ipse cuq; uoluit inuissu populi ac senat fecit. diremitq. latinoz sibi maxime gente cōsiliabat. Ut
peregrinis qq opib; tutior ut curescer. neq. hospitia in cūpmorib; eoz. sed affinitates qq iungebat. Oeta
uio mamilio tusculano his longe pnceps latini nominis erat. si sane credim abulxer deaq. circa oriund.
50 et mamilio filiam nuptu dat. p. eas nuptias multos sibi cognatos amicosq. ei conciliat. Jam magna tarq
audoritas in latinoz pceres erat. cū indiem certā ut adlatium ferentem eueniat indicit ee. que a
gere dereb; cōmunib; uelut. Conueniunt frequentes p maluce ipse tarqnuus. dē qdē seruauit. sed paulo
antequa sol occideret uenit multa ibi toto die in cōsilia uariis iactata sermōib; erant. tur h her do
nuus abaricia ferocē in absentē tarqnuū. erat inuict. haud mirū ee supbo indicū romę cognomen. Jam
enim ita clam qdē mutantes uulgo tam eum appellabant. anqequā supbus ee quā ludificari. Sic
omē nom latinū pncipib; longe ab domo excitis. ipsum qui cōsiliū dixerat n ad ee tēptari. pfecto paci
entia ut si iugū acceperint obnoxios pmat. Cui enim n apparere adfectare eū imperiū in latinos. qd
si sui bene crediderint ciues aut si creditū illud & n raptū parricidio sit credere & latinos quā qua
ne sic qdē alienigene deberent. si inuisos ei peniteat. Iuppe qaly sup alios trucident. exulatu eam
bona amittant. qd sper melioris latinis portendi sile audeant domū suam quēq. inde habituros. neq.
magis obseruaturol diem cōsiliū quā ipse qdixerit obseruare. hec atq. alia eodē pntentia seducosul fa
cinerosulq. homo usq. artib; opes dominat. cū maxime differere. ut uenit tarqnuus. Is finis orationi fuit.
Auerso omī ad tarqnuū salutandū quiescentio facto munus apprimis ut pugnare seqd idē temporis uenisset.
disceptatore aut se sup tū in patre & filii. cura reconciliandi eos ingram oratu ee. & qd eares exemissa
illudiem. postero die audituū que constituisse. ne id qdē aburno tulisse actū fer. Dixisse enim nul
lam breuiore esse cognitionē. quā in patre & filii paucisq. transigi uerbis psem pareat patri habitū
51 infortunū esse. hec aricinus in regē romanū increpans. ex concilio abiit. Quam rē tarquinius aliquanto
qui uidebatur pgrus ferens. cōfessum turno necē machinatus ut eundē terrorē qeuiū annos domū oppresso
rat latinis iniceret. Et quia p imperio pulam in fici n poterat. oblato falso crimine insonē oppressit paduer
se factionis quosdam aricinos seruū turm auro corrupt. Induēt sorū eius cum magnā gladioz inferri clam
fuerit. Ea cū una nocte pfecta essent. tarqnuus paulo ante lucē accit asē pncipib; latinoz quasi rem nouā p
lut morā suam hester nā uelut deoz qdā puidencia illatā ait. saluti sibi atq. illis fuisse aburno dici sibi & p
morib; poploz parari necē ut latinoz solus imperium teneat. adgressurū fuisse hesternō die in concilio dilatā rem
ee auctor cōsilia fuerit. que maxime pcepte de illam absentis infestationē ee nata. qd morando spem destitue
rit. n dubitare suera deferantur. Iam p maluce abiuentū in conciliū sit. instruct cū cūratoy manu armatq.
uentur sit dici gladioz ingente ee numerū ad eū euedū. Id utiq. necne sit extēplo sciri posse rogare eos ut
inde secū adturnū ueniant. Suspectam fecit rem & ingenium turm ferox & oratio hesternā. & mora tar
qnu. qd uidebat ob tam differri cedet potuisse. Cunt. Inclinat qdē ad credendū animis. tam nisi gladius de
phenis. cetera uana existimantur. Vbi: euentū turm ex somno excitatū circūstant custodes. Conphen
sisq. seruis qcaritate domū uim parabant cū gladiū ab diti exomib; locis deuerticuli pararent. enim uero
manifesta res uisa inuictēq. turno catene. & cōfessum latinoz conciliū magno cū tumultu aduocat. Ibi tā atrox
inuidia orta. gladius in medio posit. ut indicta causa nouo genere leti delect adcapit atq. ferentem gr

te supne inuicta saxisq; congestis mergerent. Reuocatis deinde ad conciliū latinis. tarquinius conlaudatusq; quā
 nouante res pman fello partiticio merita poena adfecissent. ita uerba fecit. posse qdē seuestro uis agere
 qdē omī latinū ab alba oriundi sunt meo federe neantur. qd ab illo res omī albana cū colonis suis in romanum
 cesserit imperium. Ceterū se utilitatis idmagis omīum causa censere. ut renouetur ius foed. sedā quē posu for
 tuna p r ut participes latini fruantur. quā urbū excidia uastationeq; agroꝝ quas anto pū pte deinde suo reg
 nante pperissint. semp auspedent aut paciamur. Haud difficult psuasum latinis. quāquā meo federe superior
 romana res erat. Ceterū & capita nominis latinū stare ac sentire cum rege uidebant. & turū sui auq. periculi si
 aduersat & recenserat documū. Itū renouatū foed. indictūq; iuniorib; latinorū. ut exfoedere die certa adluā
 ferentib; armati frequentes adessent. Iū ubi adeductū romanū regis exomib; populis conuenere. nec ducē suū.
 neue secretū imperium pprauē signa haberent. miscuit manipulos ex latinis romanisq; ut ex binis singulos face
 res. binosq; ex singulis. Itā geminatis manipulis centuriones imposuit. nec ut inuisit in pace rex ita dux belli prauus
 fuit. Iū ea arte equasce superiores reges. inde generatū malus hūc qq. decori offerat. Is pū uoluit bellū in
 ducere. os amplius p suam etate annos mouit suellamq; pomeriam ex his ut coepit. Vbi cum diuidenda pda
 quadraginta talenta argenti refecisset acceperisset. concepit animo eam amplitudine iouis tēpli quē digna deum
 hominūq; regeq; romano imperio quē ipsius etiam loci maiestate esse captaua pecunia. in dedicatione eius tēpli se
 posuit. Excepit deinde cum lentius spe bellū quo gabios p pūa urbe neq; quā ui adort cū obsidendi qq urbem
 spes. pulso amoenib; adempta esse. postremo minime arte romana fraude ac dolo adgressus est. Nam cū uelut posito
 bello fundamētis tēpli faciendis alusq; urbanis operib; intentū se ēē simulare. sexti filius eius qmūm exierit. erat trans
 fugit. excoposito gabios patris in se se uicia intolerabile congruens. iam ab alienis in suos uertisse supbia & liberos qq. cum
 frequentib; tēdere. ut quā incuria solitudine fecerit domū qq faciat. nequā sturpe neq; herede regni relinquat. De qdē
 intēla & gladios patris elapsū nihil usq;a sibi tūti nisi apud hostes tarquini credidisse. Nam ne errarent manere
 enim ut bellū qd positi simuletur. & occasione cū incautos inuasurū qdā apud eos supplicib; locus nū. petaturum
 se omē latinū uulsoq; se unde & eqs & ericos petaturū. donec ad eos pueniat qpatū crudelib; atq; impiis supplicis te
 gere liberos seant. Fortitan etiam ardoris aliqd ad bellum. ar maq; se aduersus supbissimū regē ac ferocissimū po
 pū inueniaturū. cū nihil morarent infensus ira porro inde habiturus uideretur. Benigne ab gabinis excipitur.
 Verant mirari si quis incuit qdā infocios. talis adulatū miliberos esse. in se ipsum postremo se uertitū. hilia desint.
 Sibi u gatiū aduentū ei ēē futurūq; credere breui. ut illo adiuuante apertis gabinis sub romana moenia bellū trans
 feratur. Inde incilia publica adhiberi. Vbi cū de alus reb; ad senare se ueterib; gabinis ducere. qb; ecce notiores essent. 54/
 ipse idē de belli auctor esse. in eos ibi pūa prudentia assumere qd utriusq; popli iures nosse. scireq; inuisā
 pfecto supbia regis ciuib; ēē. quā ferre nelibet quidē potuissent. Itacū sensim ad rebellandū piores gabinoꝝ incitare.
 ipse cū pūssimis uiuentū pdatū atq; in expeditiones ire. & dictis factisq; omib; ad fallendū instructis uana ad crescere.
 fides. dux adulatū belli legitur. Ibi cū in scia multitudine qd ageretur pūa parua in romā gabiosq; fierent. qb; ple
 rūq; gabina res superior esse. tum certatim sūm infimūq; gabinoꝝ. sextū tarquini donatū sibi missū ducē credere.
 apud milites u obeundo pericula ac labores parū pda munifice largiendo. tanta caritate ēē ut nō pat tarquini poten
 tior romē quā filius gabus esse. Itaq; pūa satis uirū collectum ad omī conat uidebat. tum eius unū scitatu romā
 ad patre mōta. qdā se facere uelle. quandoq; ut omīa unū. l. gabus possit ei dū dedissent. Huc nuncio. quia
 credo dubie fidei uidebatur. nihil uoce responsū est. Rex uelut deliberabundū mortuum aedū transit. sequenti
 nuncio filij. Ibi in ambulans tacitū summa papauerū capita dicit. baculo derussisse interrogando expectandoq; res
 posum. Ille uis fessus ut re impedita. redit gabios quē dixerit ipse quēq; uidetū refert. seu irā. seu odio. seu
 supbia in sita ingenio nullā eū uocē emisisse. Sexto ubi quid uelle & patris quidue pperere tacitis ambagibus
 patuit piores ciuitatis eriminando. alios apud populū. alios sua ipsos inuidia oportunos intēmit. Multa palam
 qdā in qb; speciosa criminatio erat futura. etiam clam intēfecti. patuit qb; uolentib; fuga aut in exilium actisunt.

absententiaq. bona uicta atq. imperatorum diuisi fuerunt largitiones. Inde praedicta & dulcedine privati comodi
sensit malorum publicorum adimere donec orba consilio auxilioq. gabinares regi romano sine ulla dimicatione inma
55 nu tractatur. Labis receptis. tarquinius pater eorum gentem fecit. sed cuiusvis reuocauit. Inde adnegotia urbana
animum conuertit. quorum erat primum ut iouis templum in monte capreo monumentum regni sui nominisq. relinquere.
Tarquinius rex. ambrosius pater uoluisse filium praefecisse. Et ut libera acceperis religionibus. area esset. tota iouis templi. eius
quod in ea edificaretur. ex augurare sana sicellaq. statuit. quae aliq. ibi actio rege primum in ipso discrimine aduersus
romulum pugnae uota consecrata. in augurataq. postea fuerant. ut principia condendi huius operis mouisse num ad indi
canda tanta imperii mole tractatur deos. Nam cum omniu sicellorum ex augurationes unum tenerent. aues. ut minime sano non
addixere. Idq. omen augurumq. ita acceptum. non mota terminum sedem unum. cum deorum non euocatis sacras sibi simul. firma
stabilisq. cuncta portendere. Hoc perpetuatis auspicio accepto secutus aliud magnitudinem imperii portendens praedictum
caput humani integra facie aperuit. fundamta templi dicitur apparuisse quae uisa species hanc pambages arce tam
imperii caputq. rerum fore portendebat. idq. ita cecinerunt uates. Iuq. in urbe erant. qsq. adeam rem consulenda ex eura
ria accuerant. auguratur ad impensam regis animi. Itaq. pontine manibus quae produciendo ad eum operi destinatae erant.
uix in fundamta subperitauerunt. Comagis fabio praeterea quod antiquior. crediderim. Alcasola talenta fuisse quae pisoni. q.
56 q. d. magna milia pondo argenti se posita in ea re scribit. q. summa pecuniae. neq. eximius tum urbis praedicta speranda. & nullus
ne horum q. de magnificentiis operum fundamta nexuperatam intentum praeficiendo templo fabris undiq. exercutia accitis. non
pecunia solum ad id publica. usus. sed operis & cum explebe. Iuicuius aut patrius & ipse militis adderetur labor. min
tam plebs grauabatur se templum deum ex edificare manibus suis. Ius praeterea & ad alia ut speciem minora. sic laboris aliq.
do maioris traducebant opera. foros incircos faciendos cloaquiaq. maximam receptaculum omnium purgamentorum urbis sub
terra agenda. Iub. duob. operibus. uix noua hae magnificentiis quaequae adequare potuit. his laboribus exercuta plebe
quae turbi multitudinis ubi usus non esse oneraretur. & colonis mittendis occupari laetus imperii fines uolebat signa
circosq. colonis misit. praedicta urbi futura terra marisq. hae agentia portenti terribile uisum angust excolupna lignea
elapsus. tum terrore fugam. in regiam fecisset. ipsius regis ita subito pauore percussus. quae impleuit curis. Itaq. cum
ad publica praedicta etrusci tantum uates adhiberent. hoc uelut domestico exercitatu usum delphos admaxime inditum interitus ora
culum mittere statuit. Neq. responsi sortum ulli alij committere ausus. duos filios pignotos ea tempestate terras ignotiores maria
ingressa misit. Et exarunt praefecti cubensis addit unius bruti tarquinia sorore regis natum ueneris longe alius ingenio.
qua cum simulatione induerat. Iteu praeterea ciuitatis inq. fratrem suum abauunculo ut seculum audisset. neq. in animo suo q.
qua regi tantum neq. infortuna concupiscendum relinquere statuit. contempit. ut esse ubi inuere parum praedicti & &. Ergo
ex industria factum adumtatione stultitiae cuse suaq. praedicta regi sineret. Brutus q. aut abnuat cognom. ut subei obtentu
cognominis liberato ille praeterea animi laetis operiretur tempora sua. Iteu abtarquinus duos delphos ludibrium uerius quae co
mes aureum baculum inclusum corneo cauato ad id baculo tulisse donum apollini dicitur. pambages effugem ingenij sui.
Quo praeterea uenit. praefectis patris mandatis cupido inuexit animos ueneris sciscitandi atque eorum regni romani & & uen
turum. Ex infimos pecu uoce reddita ser. Imperium summum romae habebit. q. ut primum ouueneris osculum matri milerit.
Tarquinius sextus quomodo reliquit fuerat ut ignarus responsi experisq. imperii & &. re summa ope taceri iubent ipsi ut se
ut per curiam reddisset patri osculum dare sortis primum tunc. Brutus aliorum spectare phrygica uoce uelut ex pro
lapsus cecidisset terra osculo contigit. Scilicet quod ea communis mater omnium mortalium esset. Rediit inde roma ubi ad
57 uer sus rutulos bellum summa in parabat. ardeam rutuli habebant gens ut in ea regione atq. in ea pace diuicijs praepollens
Itaq. ipsa causa belli fuit. q. d. rex romanus cum ipse datari exauisset magnificentiis publicorum operum tam praedicta delentire po
pularum animos studebat praeterea alia superbia regna in se. & & quod se infabrorum ministeris ac feruili canduit habito
sopore abrege indignabatur. Teptata res. primo impetu capi ardea posset. Vbi id parum praestitit obsidione municio
nibusq. ceptis. primum hostes instatiuit ut sit longa magisq. acri bello satis liberi comest erant. In moribus tu
magis quae militibus. regis q. de ueneris ut duos otium conuiuus comelationibusq. in se terebant. forte potantibus.

It' apud sex tarquinum ubi et clauis cenatur. tarquinus egerit filius incidit. De uxore; mto. suaq; laudare nris modis.
 Inde certamine accenso. conlatum negat uerbis opus ee paucis idq; oris posse sciri. quantum ceteris preste lucretia
 sua. q; uigor iuuentis melle. Conscendit egs inuisumq; pntes mru ingemiam idcuq. spectatissimu sit. qd nec inopi
 nato uiri aduentu occurrere oculis. incaluerant uno. Age sane omes sciatas & q; auolant roma. qcu pms se intenden
 tib; tenebris puenissent. pguno inde collatu ubi lucretiam aut quaua ut regas nris cas incuuo luxuq. cupqualib;
 uiderat tep efferentes sed nocte seradecta lane int lucubantes ancillas in medio edum sedente inueniunt. Mulierib;
 certaminis laus. penes lucretia fuit. Adueniens uir tarqny que excepti benigne uictor marit. comites inuitat regios.
 iuuenes sibi sex tarquinu mala libido lucretie puum stuprande capit. cum formatu spectata castitas incitat. Et cu qde
 ab nocturno iuuenali ludo in castra redeunt. paucis int iectis dieb; sextarqnuus inscio clatino cu comite uno collatam 58
 uenit. Vbi excepti benigne abignari consiliy cup renu inhospitale cubiculu deducit & e. amore ardens pqua satis tuta
 circa sopitq. omis uidebant. strido gladio addormiente lucretia uenit. Sinistraq. manu mulieris pectore oppresso.
 tace lucretia inqt. Sextarqnuus sum. ferru immanu; moriere si miseris uoce. Cum pauca ex somno mulier nulla
 ope ppe morte imminente uidere. tarqnuus facit amore orare misceri pib; minas uersare in omis partes. Mulie
 bre animu ubi obstinatu uidetur. & nemortis quide metu inclinari. addit admetu dedec. Cu mortua iugulatu serui
 nudu postaturu ait. ut infor dido adulterio necata dicat. Quo terrore cu uicissie obstinata pudicitia uidet uictrix libi
 do. pfectq. inde tarqnuus ferox expugnato decore muliebri esse lucretia mella tanto malo iuntiu roma eundem adpa
 tre ardeatq. aduirtu mit tu. ut cu singulis fidelib; amicus ueniant. Ita facto maturatoq. op ee re apocce incidisse spurius
 lucretius. cu l ualerio uole filio cu clatino cu l. iuni obrutu uenit. Cuq forte roma rediens. abnuuntio uxoris erat
 euent lucretia sedente mella incubiculo inueniunt. Aduentu suoz lacrimis oborte. Querentiaq. uiro. Sat insalut. mu
 nime inqt. Quid enim salu est mulieri amissa pudicitia. Vestigia uiri alieni collatane in lectos tuo. ceteru corp; tam
 tu uolatu. in animi insoni mors testis erit. Sed dextas fideq. Haud impune adulterio fore. sex & tarqnuus q; hostis
 phospate priore nocte ui armat mibiq. suos uirictis pestiferu hinc abstulit gaudiu. Dant ordine omis fide. consolantur
 pgram animi auertendo. Noxi. abeo acta in auctore delicta mte peccare incorp. Et unde esiliu fuerit. culpa abet. Vos
 inqt uidetis. quid illi debeat. Ego me si peccato absoluo. supplicio nlibero. nec ulla deinde impudica lucretie exeplo
 uiue. Cultru que subueste abduu abet. eu in corde desigit. Maspas. inuultu moribunda cecidit. Conclamat uir parq.
 brut. Illu ludu occupatis. cultru exuulnere lucretieq. extradu manante cruore pse tenens. Phunc inqt castissi 59
 mu ante regia inuria sanguine uiro uosq. du testes facio. me l tarqnuum supbu cuseclerata con iuge & omie liberoy
 harpe ferro igni quacuq. dehinc possim exsecuturu. nec illos nec aliu quequa regnare rome passuru. Cultru deinde
 cu lano tradit. inde lucretio & ualerio. stupentib; miraculo rei unde nouu inbrui pectore ingenuum ut pceptu erat. uixat
 totiq. ab ludi uersi inuria. brutu iam inde ad expugnandu regnu uocante secuntur duce elatu domu lucretie corp insoy
 defer. Conciemq. miraculo. ut sit reinouq atq. indignitate homines pse qsq. scelus regiu ac uim querunt. Noua cu
 patres mella tu bnt castigato lacrimaru atq. inertiun querellaru auctor. qd uiros qd romanos decere arma ca
 piendi aduersus hostilia ausos. Fero cissim qsq. iuueniu. cu armis uoluntarius adest. Seqt & cetera iuuent. Inde pari
 pliduo relicto collatq. adportat. custodib; q. datat. inqt eum motu regib; nunciata. ceteri armati duce bruto roma
 pfecti. Vbi conuictu est. quacuq. incedit armata multitudo. pauore aduultu facit. Rursus ubi ante ire primo
 res ciuitatis uidet. qcquid sit aut temere esserent. Nec minore motu animoy romie ta atrox res sit. quam
 collatq. fecerat. Ergo ex omib; locis urbis inforu currit. Quo simul uentiu. pco adtribum celeru inqtu magistratu
 forte brut erat. poplm aduocauit. Ibi oratio habita. nequa ei pectoris ingenuq. qd simulatu ad am diem fuerat
 de ui ac libidine sextarqny de stupro infando lucretie & miserabili cede. de orbuate tricipitany cu morte filie
 causa mortis indignior ac miserabilior & e. addita supbia ipsius regis miseriq. & laborib; plebis. infolias eloacasq. ex
 auriendis demerse romanos homines uictores omiu circa poploy. opifices ac lapidas pbellatorib; factos. indigna
 ferui tulli regis memorata cedat & inuictu corpore patris nefando uiculo filia. Inuocantq. ultores parentu dy.

Hic antiquioribusque credo aliisque praesens rerum indignitas aut quaquam quarelatu scriptoribus facilia subicit. memoratis incen-
sam multitudinem protulit ut imperium regi abrogaretur exulesque et iuberet. Tarquinium cum coniuge ac liberis ipse in
moribus, quibus nomina dabant lectis armatisque, addecitandum inde aduersum regem exercitum adtrahebat: perfectus
imperium in urbe Lucitio perfecto, urbis iam ante ab rege instituto relinquit. In hunc tumultum Tullia domo profugit
60 ex terrantibus, quicunque incedebat inuocantibusque parentum furias uiris mulieribusque harum rerum nunciis in castris placis, cure
nouat trepidum regem pergere romam ad comprimendos motus flexit uiam bruta. Senserat enim aduentum ne obuius fieret: eodemque
fere tempore diuersis timoribus bruta ardebat. Tarquinium romam uenerat. Tarquinio clausis portis exilioque indictum liberato
re urbis praeter castra accipere. Exaditque inde liberi regis duo patres secutus sunt. Qui exulatum, cere metruscos iter.
Sextus Tarquinium gabios, tamquam insuam regnum perfectum, abulcoribus, uterum simul tatum quod sibi ipse celis, rapinisque conuerat: in
ter fecit. Tarquinium super regnauit annos quinque et sexaginta. Regnatum romae ab condita urbe ad liberatam annos sexaginta duo
consules inde comitatus venturatis affecto urbis excomitatus serui tulli creati. L. uimius brutus et lucius tarquin-
nius claudius. **II TI LIVII AB VR BE CONDITA LIBER PRIMVS EXPLICIT:**

INCIPIT LIBER SECVNDVS

LIBER Iam hic populi res pace belloque gestas. ad quos magistra et imperiaque
legum potentiora quam hominum pagam. Iulibus uolentibus etiam praeter regis superbia fecerat. Nam priores ita regnarunt, ut haud
immerito omnes deinceps conditores partium certe urbis quod nouas ipsi sedes ab audite multitudinis addiderunt numerent. Neque
bigit quibus idem qui tantumque superbo rege meruit pessimo publico id facturus fuerit. Libertatis in mature cupidine populi
regi alicui regnum extorserit. Quid enim futurum fuit nulla pastorum conuenarumque plebs trans fuga ex suis populis subacta
inuoluta templi aut libertate aut certe impunitate adepta soluta regio metu agitari cepta etiam tribuni cuius prellis, et
in aliena urbe cupatibus, ferere certamina prorsus pignora coniugum ac liberorum caritatemque ipsius soli cui longo tempore
adsuescit animos eorum consociasse. dissipate res nondum adultae discordia forent. quas solum tranquilla moderatio imperii
loque nutriendo protulit. ut bona frugum libertatis maturis iam uiribus ferre possent. Libertatis autem origines inde magis quia
annuum imperium consulare factum. quia quod demum quicquam sit ex regia potestate numeret omnia iura. Omnia insignia
primum consules tenuere. Idem modo cautum. nesci ambo fasces haberent. duplicat terror uideretur. Brutus porro esse
dente collega fasces habuit. quoniam agrior undex libertatis fuerat. quia deinde custos fuit. Omnium primum audiuimus nouum
libertatis populum. nec primum flecti precibus aut donis regis possent. iure iurando adiecit. neminem romae passuros regnare.
Deinde quod plus uirum senatu frequentia etiam ordinis faceret. cedibus regis demum patrum numerum. In moribus, equestribus
gradibus lectis. ad recentiorum summa expleuit. Traditumque inde fertur. ut in senatum uocarentur quatuordecimque conscripti essent.
descriptos. Videlicet nouum senatum appellabant. lectos. Idem quantum prorsus ad concordiam ciuitatis iungendosque
patribus plebis animos rerum. deinde diuinarum habita cura. Quod quidam publica sacra prius reges facta erant.
nec ubi ubi regum desiderium etiam reges sacrificiorum creant. id sacerdotum pontifici subuocare ne additum nomini honos
aliquis libertati cuius tunc prima erat cura officeret. ac nescio an nimis undique tam minimisque rebus munendo mo-
dum excesserunt. Consul enim alterius cum nihil aliud offenderit. non inuisum ciuitati fuit nomen tarquinios regno
ad fuisse inuicem apud factum regnasse. De inuicem tullium ne in uallo quod factum oblatum tamquam alieni regni superbi
tarquinium uelut hereditate gentis scelere ac in reposita. pulso superbo penes claudium imperium et nescire. tarquinios
pueros uiuere non placere non periculosum libertati esse. Hunc primo sensum temptantium animos sermo prociua ciuitate
dat. sollicitaque suspitione plebe bruta ad conuentionem uocat. Ibi omnium primum ius iurandum populi rectat. neminem
regnare passuros necesse romae. unde periculum libertati foret. Id summa opte tuendum esse. neque ulla re que eopti
neat et emnenda inuicem se dicere hominis causa nec dicturum fuisse in caritas rei publicae. uincere. nec credere populum
romanum solidam libertatem recuperatam esse. Regum genus. regum nomina. non solum in ciuitate sed etiam in imperio etiam. Id offi-
cere. id oblatum libertati. Hunc tamquam tuauoluntate. Tarquinium remouit. meum me minus fatemur circuli. Reges

14.
 absolute beneficiū tuū aufer hunc. regū nom. Restuas. Tibi nō solū reddens ciues tui auctore me. sed siquid deest mu-
 nifice augebunt. Amicū abi exonera ciuitatē. uano forsitan metu p̄suasum. Est enim cū gente tārquā regnum
 hunc habiturū cōsiliū p̄mo tā noue rei ac subite admiratio incluserat uocē. dicere deinde incipientē p̄mores cui-
 tatis cūcū sistunt. eadē multis p̄cib; orant. Et ceteri q̄dē mouebant min⁹ p̄quā spurius lucretius maior etate
 ac dignitate socer p̄tea ip̄s agere uarij rogando alius suadendoq. cepit. ut uincisse consensū ciuitatis pateret.
 Timens consul ne p̄modū p̄uato sibi eadē illa cū bonorū amissione. additaq. aliam insup̄ ignominia acciderent. abdicauit.
 Sed consulat̄ reb; q. suis omib; lacrimis trans lacus ciuitate cessit. Brut⁹ ex se ad poplū tulit. ut om̄s tārquū genis exsu-
 ler essent. collegā sibi comiciū centuriatū creauit. Pualerum quo adiutores reges exceperat. cū aut cuiquā indubio eē
 bellū ab tārquū immunere. Id q̄dē sp̄e omiū seruus fuit. Ceterū id quod nūmebant. p̄dolū ac p̄ditionē p̄pe libtas amissā.
 Erant in romana uiuentie adulescentes aliquot nechi tenui loco. orti. quorū in regno libido solutior fuerat p̄uales
 sodales que adulescentiū tārquū ad sūe timore regio uacare. eam tū p̄cto iure omiū licentia querentes libtate.
 aliorū insua uerū esse feruitute. ut se conquerebantur regē hominē eē. aq̄ impetres ubi ius ubi iniuria op̄sit eē gr̄e
 locū. esse beneficio & uasā agnoscere posse. Int̄ amicu atq. inimicu dīserim nōsse leges. rē surdā inexorabile eē salubriore
 meliorēq. inopi quā potenti. nihil laxa mō nec uenij habere. simodū excesseris. Periculosū eē intor humanis errorib;.
 sola innocentia uiuere. Ita iā sua sponte egri animis legati abregib; supueniunt. sine mōne reddi. Bona tantū repe-
 tentes. Coz uerba p̄quā insenatu audiat. palat̄ dies ea consultatio tenuit. nē reddita belli causa. reddita belli materia.
 & adiunctū eē. Interi legati alij alia moliri apte bona repentes clam recuperandi regni consilia struere. & t̄quam
 ad id q̄d agi uidebatur ambientes nobiliū adulescentiū animos p̄ceptant. aq̄b; placide oratio accepta est. Is l̄teras
 ab tārquū reddunt. & de accipiendis clam nocte in urbe regib; eloquunt. Utellus aq̄lusq. frīb; p̄mo cōmissa res est. 4
 Utellioz soror cōsili nupta. Bruto erat. iāq. ex eo matrimonio adulescentes erant liberi. Tit̄ tiberiusq. Cosq̄;
 in societate cōsili auunculi assumunt. Inter ea aliq̄ nobiles adulescentes consēq̄ assumpti quorū ueritate memoria abit.
 interim cū insenatu uicissē. sententiaq. censebat reddenda bona eāq. ipsā causā more in urbe haberent legati q̄d
 spaciū ad ueracula cōparanda ac sūlib; sumpsissem. Quib; regū as portarent res om̄e idēp̄ cū con iuratis consul-
 tando assumunt euincuntq. instando. ut l̄tere sibi ad tārquū darent. Nā alit̄ q̄ credituros eos nuana able-
 gatis sup̄ reb; tantis adteri. dare l̄tere ut p̄gū fidei essent manifestū faciū fecer. Nā cūp̄dij quā legati ad tārquū quos
 p̄fisciscerent. & genatū forte apud utellios eē. cūratq. ibi remotis arbitris multa int̄ se denouo ut sit cōsilio egis-
 sent. sermone eoz ex seruis un⁹ excepit. q̄ā antea id senserat agi. Sed eā occasione ut l̄tere legati darentur.
 que dep̄hense rem coarguere possent expectabat. Postquā diuā sensio rē ad consules detulit cōsules ad dep̄hen-
 dos legatos cūratosq. p̄fecti. domo sine tumultu rē om̄e oppressere l̄terarū. In p̄mis habita cura ne int̄ ciderent
 p̄datorib; extēplo inuicla coniectis. delegatis paululū addubitātū est. Et quāquā uisum cōmisisse ut hostiū
 loco essent. ius tam gentiū ualuit de bonis regis que reddi ante censuerant. Res integra refert̄ apatre sibi uictu 5
 rā uetuerē reddi in publicū uetuerē. redigi diripiendā. plebis data. ut cōtracta regia p̄dā sp̄e in p̄petuū cū ius
 pacis amitteret. ager tārquū quē urbe ac tiberim fuit consecrat̄ marci. Martius deinde caput fuit. Forte
 ibi tū seges farris dicit̄ fuisse maturē messi. quā capi fructū q̄a religiosū erat cōsumere defectā cūstramto segetē.
 magnanū hominū simul inmissa coruib; fudere in tiberim tenui fluente aqua. ut medius calorib; solae namuadis
 hesitantis frumti aceruos sedisse in l̄t l̄mo insulā inde paulatim. & alus que fert temere flum̄ eodē inuēdit. factā
 postea credo additas moles manūq. adiunctū ut tam minens area. fir̄ma q̄. tēplis q̄q. ac porticib; sustinendis eē. Direp-
 tis bonis regū damnatū p̄datorē. sup̄tūq. suppliciu cōspectus eoq̄d poene capiendē ministeriū patri deliberis con-
 consulat̄ inposuit. & q̄d spectator erat amouendū eū ipsū fortuna exactore supplicij dedit. Stabant deligati ad
 palū nobilissimi iuuenes. sed acriter uelut ab ignotis captib; consulis liberi omiū int̄ auerterant oculos. Mōse
 rebatq. n̄ poene magis homines quā sceleris. q̄p̄na meriti essent. Illos eo potissimū anno. patriā liberatā. patrē libe-
 ratore consulatū. ortū ex domo iunia. patres plebe. q̄d dēz hominūq. romanorū esse incluxisse in animum. ut

supbo quāda regi tum infesto exuli pderent. Consules infeste preffere suam. Missiq. lictores adsumēdū supplicatū. nuda
tos urgis cedunt. securiq. ferunt. Cū int omē tēp pat uultū. & os ei spectaculo esset. eminenti animo patrio int pub
lice ppe ministeriū. scdm poenā nocentiū ut in utraq. parte arcendis scelerib; exemplū nobile &c. pmiū indici pe
cunia ex prario libtas & ciuitas data. Illa pmiū dī uindicta. Liberat qda uindicta qd nom tractū ab illo putant. uin
6 dicio ipsi nom fuisse. Post illū obseruatū. ut q ita liberati essent. incunatē accepti uiderentur. Hic sicut acta erant
nunciatis incensus tarqniū nōdoloze solū tamē aduētū cadentū spei sed & iam odio & ira. Que pquā dolo uia obsepta
uidet. bellū apte moliendū rat. circū ur supplex etruq. urbes orare maxime uehement. tarqniensēq. nese ortū eide
sanguinis extorēt egeat extanto modo regno cūlibet adulescentib; ante oculos suos perirent merent. Alios pe
regre in regnū romā accitos. se regē augentē bello romanū imperiū pxiū scelerata curatione pulsū. Cos int se qd
nemo unius satis dignū regno uisus sit. partes regni rapuisse bona sua diripienda poplo dedisse. neq. expert sceleris &c. pa
triae regniq. suum repetere. & pseq. ingratos ciues uelle. Ferrent opē adiuuarent suas qd. ueteres iniurias uultū irent
totiens cesas legiones agrū ademptū. Hec mouet uehement. & pseq. romano saltē duci ignominias demdas. belloq.
missa repetenda minacti fremunt. tarqniensē. nom accognatio mouet. Pulchrū uidebatur suos romē regnare. ita
duo duarū ciuitatū exercit. ad repetendū regnū belloq. psequendos romanos secuti tarqniū. pquā magnū romanū
uentū est. obuiā hosti consules eunt. Valerius quadrate agmine pedat ducit. brut. ad explorandū cūq. tatiū ante cessit.
eodē modo pmiū psequit hostiū agminis fuit. Ite erat aruns tarqniū filiū regis. Rex ipse cū legionib; sequebatur. Aruns ubi
ex lictorib; paul. cūle ēē deinde iam ppiū accertius facit qd. brutū cognouit. ut flamat irā. Ille. uir inq. qnos extorret
expulsi patria. Ipse. ille nris decorat insignib; magnifice incedit. Di regū ultores. adēē cūtat. calcarib; equū atq. in
ipsum infestus cūle regit. Sensit int urbrut. de quoz erat cūpiss capessere pugnā ducibus. deinde itaq. se certaminū
offert. adeoq. infestis animis concurrer. Hec ut dubio uulnerare supptegendi cor. poris memor. ut contrario ictu
pparua utq. transfixus. duab; herentis hastis moribundi exeqs lapsisint. simul & cetera equestris pugna coepit. Neq. ita multo
post. & pedes supueniunt. Ibi uaria uictoria. & uelut qd. morte pugnatiū. Dextra utrinq. cornua uicere. Leua superata. uer
entes uinci ab romano milite adfuer. fusi fatigatiq. Tarqniensē nouis hostis intrent solū. sed & iam ab sua parte romanū pepulsi.
7 Ita cū pugnatiū &c. tant. eror tarqniū atq. etruscos incesit. ut omnia uincere nocte. ambo exercit. uerent. tarqniensēq. suas
q. abirent domos. Adiciunt miracula huic pugne. Silentio pxiū noctis ex silua arsa ingentē edita uoce. siluam uoce ēē
credita. Hec dicta uno plus tuscōz cecidisse in acie uincere bello romanū. Ita certe. Inde abiit romani. ut uictores etrusci
pudat. Nam pquā inluxit nec qd. quā hostium in conspectu erat. Valerius cōs spolia legit. triumphansq. inde romā redit.
Colligat fuit. Quanto tū potuit apparatu fecit. sed multo magis morti dē publica fuit mesticia. Co. ante omnia insignis. qd. matrone
annū in parente eum luxet. qd. acer ultor uiolatē pudicitie fuisse. Consuli deinde quisupfuerant ut sunt mutabiles uolgi ani
mi ex fauore. non inuidia modo sed suspicio & iam cū atroci crimine orta. regnū eū adflectare fama ferebat. Iua nec collegam
subrogauerat in locū bruti. & edificabat insumma uela. Ibi alto atq. munito loco. arce in expugnabile fieri fore. Hec dicta uulgo
creditaq. cū indignitate angerent. consulis animū uocato a conciliū poplo summissis fascib; in cionē ascendit. Oratiū id multitudi
nis spectaculū fuit. Submissa sibi ēē imperij insignia. confessionēq. facta popli. quā consulis maiestate uī que maiore ēē. Vbi au
diere. iussi cōs laudare fortunā college. qd. liberatā patriā insummo honore pre publica dimicans. matrona glā nec dū se uer
tentē in uia morte occubuisse. se supstie qd. sup aderim atq. inuidia sup ēē ex liberatore patrie ad qd. uos se uictoriosq. recidis
se nunquā. Ne g. inq. nulla adeo uobis spectata uirt. erit ut suspitione uiolari nequeat. ego me illū accipimū regū hoste ipfū cū
pudat. regni crīm sibi tūmē. Ego sumpsi. arce capitolioq. habitare metui. incedere posse acuib; meis taleui montanēq.
apud uos fama pendere. Adde ne. fundata leuē fides. ut ubisim quāq. in magis referat. Non obstabunt publi ualerij fides lib
tatis uir. Qui & ita erit uobis uellia defera. Non in planū m. fides. sed collū & iā subiciā. ut uos sup suspectū me aut barbarit. In
uella edificent. qd. melius quā pualerio credit. Libtas delicta. Confestim materia omis infra uelam & ubi nunc uice pocae ē
8 dom. in summo eluo edificata. Latē deinde leges. nōlū que regni suspitione consule absoluerent. sedq. adeo in contrariū uer
terent ut populare & iam facerent. Inde cognom. factū publicola ēē ante omis depuocatione aduersus magistrat. ad poplū.

faciendoq. cibonif capite ei q'regni occupandi c'silia miffa. Brute inuulgus leges fuere. Iſcū ſolus p'uliffe ut ſua unus inhi
 gra c'e. tūdeinde comiſſe college ſubrogando habuit creat' ſp lucretius cōs. q'magno natu n'ſufficientib; iam uirib; ad con
 ſularia munera obeunda. intra paucos dies morti. Suffect' inlucretij locū cō horatius puluillus. Apud q'dā ueteres aucto
 res non inuenio lucretiū cōſule. Bruto ſtam horatiū ſugger'. credo q' nulla geſta res inſignē fecerit cōſulatu memoria int
 cidiffe. Non dū dedicata erat incapitolio iouis p'des. ualerius horatiusq. coſſ ſortiti ut dedicare. horatij ſorte euenit.
 Publiola. Aduenientū bellū p'fect'. p'grui quā dignū erat tulere ualerij neceſſarius dedicationē tā inſigni tēpli oratio clari.
 Idomib; modis impedire conati. p' quā alia ſuſtra tēptata erant. poſtem iam tenenti cōſuli ſedū ut p'rationē dñi nummū incun
 unt. mortuū ei ſiliū eē funeſtaq. familia dedicare cū tēplū n'poſſe. Non crediderit ſatu. An tantū animo roboris fuerit. nec
 traditur certū. nec ut p'ratio. ſ. facilis. Nihil aliud adēū nummū appoſito auerſus. quā ut cadauer efferri uideret. Tenens poſte
 p'rationē pagit. & dedicat tēplū. Hec p' exactor reges domi multiq. geſta. p'mo anno inde publius ualerius cōſul. & lucretius cōs
 facti iam tarquinij adlatē poſſennā cluſinū regē p'fugerant. Ibi miſcendo cōſiliū p'ceſq. nunc orabant neſe orund' ex etruſcis 9
 eidē ſanguinis nominuſq. egentes exularet pateretur. Hunc monebant etiam. ne orientē morē pellendi reges inultū ſinere.
 ſatis libertate ipſon habere dulcedinis niſi quanta uī ciuitates eā expectant. tanta regna reges defendant. Acq' ſumma inſimul.
 nihil exceſſū. nihil q'd ſup' cetera emineat incuitatib; fore. adēē ſinē regius redeunt deos homineſq. pulcherrime. Porſenna cū
 regē eē romē. faceret. tū etruſci gentis regē ampliū tuſci rat'. romani inſeſto exercitu uenit. Non unquā alias ante tant' t'ror
 ſenatū inuaſit. Adeo ualida res. tūm cluſina erat. magnūq. poſſennae nom'. Nec hoſtes n' timebant. ſed ſuos mē ipſi ciues nero
 mana plebs metu p'culſa. receptis murbe regibus. uic' ſeruitute pacē accipere. Multa g' blandimenta plebi p'dit' abſenatu data.
 annone inſimul habita cura. & adſtrictū cōparandū miſi. alij inuulſcos. alij cūaſſalis q'q. uendendi arbitriū q' uenſo p'ao uenie
 bat. in publicū omī ſup'tu ademptū puatis portorūſq. & tributo plebe liberatā ut diuites conſerrent q' oneri ferendo eſſent. pau
 peres ſatis ſtipendij pendere. ſilberos educere. Itaq. hec indulgentia parū aſperis p'modū reb; in obſidione ac fame adeo cōrde
 ciuitatē tenuit. ut regū nom' n'ſum magis quā inſimul orrerent. Nec q's quā u' malis artib; poſtea tā popularis eē. quantū bene
 imperando uniuerſis ſenat' ſuit. Cū hoſtes adēſſent. p'ſeſq. murbe exagris demigrant. Vrbe ipſa ſequunt p'ſidus. aliamurū. 10
 alia tiberi obiecto. Videtur. tūta. ^{omnia} Ion ſublicius. & p'ene hoſtib; dedit. in unus uir fuiſſe. Horatius coſes admunūmū illo die
 fortuna urbis romane habuit. Juſpoſit' ſorce inſtatione pontis. cū captū repentino impetu ianiculū atq. inde cicatos de
 currere hoſtes uidiffet. trepidūq. turbā ſuaz arma ordinesq. relinquere. rephēſa ſingulos obſiſtens. obreſtansq. dñi & hominū
 fidē teſtabatur. neq' quā deſerto p'ſidio coſſugere. ſetranſitū pontē atq. reſiſtens. amplius hoſte in palatio capitolioq. quā
 in ianiculo ſere. Itamonerē p'dicere. ut pontē ferro igni quā cūq. u'poſſent int' r'ipant ſe hoſtū impetū quantū corpore uno
 poſſe obſiſti excepturi. Vadit inde inſimul aditū pontis. inſignisq. ut conſpecta cedentū pugne t'ga obuerſa. cōmū adine
 undū proeliū armis ipſomiraculo audiat obſtupē fecit hoſtes. Duos tam cūeo pudor tenuit. S. P. Lartū adterminū. ambos
 claros genere factis. Juſcū hiſ p'ma periculi p'cella & q'd tumultuoliſſimū pugne erat parū ſuſtinuit. & deinde eoſq. ipſos exi
 gua parte pontis reſecta. reuocantib; q'reſcendebant. cedere intutū coegit. Cū ſerens inde etruſces munaci oculos ad
 p'ceret. etruſcorū nunc ſingulos puocare nunc increpare omī ſeruitia regū ſup'boz ſuſ libertatis inmemores. alienā obpugnātū
 uenire. cunctati aliquandū. cū alius alii ut plū incipiant. circū ſpectant pudor deinde cōmū acie & clamore ſubla
 to undiq. in unū hoſte tela conueniunt. Juſcū in obiecto cuncta ſeuto beſiſſent. neq. ille min' obſtinat'. ingenti ingenti pontē
 obtinere gradu. iam impetu conabant' detrudere uirū cū ſimul fragor rupti pontis ſimul clamor romanoz alacritate p'fecti
 ſublat' pauore ſubito impetū ſuſtinuit. Cū coſes. Lyberine pat' inq'. teſandē p'cor. hec arma & hunc militē p'prio flumine
 accipias. Ita ſio armat'. ut ſymberim deſiluit. Multisq. ſup' incidentib; telis. incolomis ad ſuos tra nauit. Rē auſus plus fame ha
 biturā adpoſteros quā fidei. Grata erga tantā uir tutē ciuitatē ſuit ſtatua in comitio poſita agri. quantū uno die circū arauit
 datū. Inuata q'q. ut publicos honores ſtudia eminebant. Nā in magna inopia p'domſticis copis unq'sq. ei aliqd fraudans. ſe ipſe
 uictu ſuo contulit. Porſenna p'mo conatu repulſus conſilium ab obpugnanda ad obſidenda uerſis p'ſidio in ianiculo locato. ipſe 11
 iplano ripisq. tyberis caſtra poſuit. nauib; undiq. accitis & ad euſtochia neq'd romā ſummi ſubueri ſinere. & ut p'datū milites trans
 flum p'occaſiones alus atq. alus locis traucerent. Breuiq. adeo inſeſtū omne romanū agrū reddidit. ut n' cetera ſolū exagris. ſed

pecus q̄q̄ om̄e in urbē cōpelleretur. Neq̄ q̄quā extra portas p̄pelleret̄ audere. Hoc tantū licentijs etruscis n̄metū magis quā
 consilio concessum. Namq̄. ualerius cōs intent̄ in occasione multos simul & effusos impulsos adoriendi in paruis reb; negle
 gens. ultor graue se ad maiora uindictē seruabat. Itaq̄. ut elicerat p̄diores edictis suis postero die frequentes porta eq̄lin a
 que uerissima ab hoste erat expleta p̄c̄ scitores ad hostes ratos quod in obidione & fame seruicia infida trans fugerent. & sci
 ere p̄fuge indicio multoq̄. plures & in spe uniuersē p̄de flum̄ traieciunt. P̄ ualerius m̄. t̄ hermenū cūmodicus copus ad se
 cundū lapidē gabina uia occultū considerare iubet. S̄p̄ largiū cū expectata ueniente ad portā collina stare donec hostis p̄terat.
 Deinde se obicere nescit ad flum̄ redit̄ c̄hilū al̄. T̄ lucretius porta noua cū aliquot manipulis militū egressus. ipse ualerius ex
 lio monte cohortes delectas educit. i. q̄. p̄m̄ apparuerit hosti. hermenius ubi tumultū sensit. concurret ex insidib; uersūq̄. milu
 cretū etruscis. t̄ erga c̄dit dextra leuāq̄. hinc a porta collina. illinc ab noua reddidit clamor. Ita c̄si in medio p̄diores. neq̄.
 12 ad pugna uirib; pares. & ad fugā sepas omib; uirib; q̄. ille tā effuse euagandi etruscis fuit. Obidione erat nihil hominis. & summa cū
 summa caritate inopia. sedendoq̄. expugnaturū se urbē sp̄e porsema habebat. Cū. C. mutius adulescens nobilis cui indignū uidebat̄
 p̄a seruente cū subregib; & c̄e amullo bello nec ab hostib; uellit obidionē ēē liberū. eundē poplū ab hostib; etruscis obidiri. quoz sepe exercit̄
 fuderit itaq̄. magno audacijs. aliq̄ facinore eā indignatione uindictanda t̄c̄ p̄mo sua sponte penetrare in hostiū castra constituit. Denimē
 tuens nesci consiliū inuisti & signari omib; irē de forte dephensū acustodib; romanis retraheret ut trans fuga. fortunatū urbis erim
 adfirmante senatū ad id transire. Liberum inq̄t patres & uirare si possim castra hostiū uolo n̄p̄do n̄p̄populationē inuicē ultor manus
 si diuuant in animo. facin̄. Adp̄hant patres ab d̄ito uirā uestem ferro p̄ficiscit̄. Vbi euenit. inconfestim turba p̄pe regū tribunal
 constituit. Ibi cū stipendiū militib; forte daretur. & scriba cū rege sedens pariter ornatu multa agere cū nemine uulgo adirent.
 times sciscitari ut porsema c̄e. Ne ignorando rege semē ipse aperiret q̄s c̄e. quo temere traxerit fortuna facin̄. Scriba p̄rege obitū
 cat. uidentē inde qua p̄p̄p̄da turba cruento mucrone sibi ipse fecerat uia. cū c̄cursu ad clamorē facto. cōphensū regis satellites retraxerit
 sent. ante tribunal regis destitit̄ tūc q̄q̄ in tantis fortunę moras metuend. magis quā metuent. Romanū sū inq̄t cuius. C. mutiū
 uocant. hostis hostē occidere uolui. Nec ad mortē min̄ animi. quā fuit ad c̄e. & facere & pati fortia romanū est. nec uir uir ego hos animos
 gessi. longus p̄m̄e ordo. idē petentiū d̄e. Proinde in hoc d̄icim̄ si uiuat accingere ut singulas horas capite dimices tuo. ferrū hostiūq̄.
 inuestibulo habeas regis hoc tibi uiuent̄ romana indēm̄ bellū. nullū acum nullū plū amueris. uir tibi & cū singulis refert. Cū rex ira
 simul in se suis periculoq̄. c̄t̄. circundari ignes munitabund̄ uideret. nisi exp̄m̄e p̄pere quas uisidatū sibi minas p̄ ambages iaceret.
 Ibi inq̄t ut sentias quā uile sentias it̄ q̄ magna gl̄am uideris. Dextraq̄. accensū ad sacrificiū foculo iunxit. Iua cū uoluit alienatō
 absens ut torret̄. animo p̄pe at t̄onit̄ miraculo rex cū abscede sua p̄siluisse. amoueriq̄. ab altari; uiuente uisidat̄. tūc. Abi inq̄t. in
 te magis quā in me hostiū. ausus uideret̄ mactē uirtutē ēē. s̄p̄ mea patria ita uir̄ stare. Hunc uirē belli liberū te in cadum
 inuolant̄. hinc dimittit. Cum mutius quasi remanens m̄tū. Quando q̄dē inq̄t. apud te uirtutē bonos ut beneficio tuleris. a me q̄d
 minus neq̄st̄. Trecenti ē uirūm p̄ncipes uiuentis romane. ut uir hac una crassare m̄. mea p̄ma fortis fuit. Ceteri ut cūq̄. cecide
 13 rit. p̄m̄ co ad te oportūm fortuna dederit. suoq̄q̄. t̄pore aderit. munitū dimissū cui postea sc̄e. Vole ad idē d̄e t̄pore m̄n
 cognom̄ in d̄itū legatū porsema romā fecit̄. adeo mouerat tūc & p̄m̄ periculi casus q̄m̄h̄ se p̄t̄ errore infidatoris
 texisse. & subeunda d̄icatio totius q̄d ē uirūm essent. ut pacis conditiones ultro ferret̄ romanis. Iactatū inconditionib; neq̄q̄
 detar q̄m̄s in regnū restituendis magis quia id negare ipse nequerat. t̄c̄ q̄m̄ is quā q̄d negatū uisidat̄ ab romani ignore. de agro
 uenientib; restituendo impetratū. expressiq̄. necessitas obides dandi romanis si uinculo p̄fidū d̄itū uellent. Hic c̄monib; cō
 posita pace. exercitū ab uinculo deduxit porsema. & agro romano excessit patres. C. mutio uir tūc causa trans t̄yberis agri
 dono dedit. Iux postea mutia prata appellata. Ergo ita honorandis uirtutib; honorata uirtute femine q̄q̄ ad publica de
 cora excauitate & cloelia uirgo una ex obidib; cū castra etruscorū forte haud p̄cul ripa t̄yberis locata essent. frustrata custo
 des dux agminis uirgum in tela hostiū t̄yberum tranauit. Sospat̄q̄. om̄s romā ad p̄p̄nquum restituit. Quod ubi regi nunci
 atū. p̄mo uicentis ira oratores romā misit ad cloeliā obidē deponenda. alia haud magnificē. Deinde in admirationē uersus
 sup̄ cloelates mutiosq̄. dicere id facin̄ ēē & p̄te ferre quē ammodū s̄n dedit̄ obidē p̄rupto sed se habuit. Sic dedit̄ inuolant̄q̄.
 ad suos remissurū utrumq̄. constituit fides. & romani p̄gn̄ p̄cus ex federe restituer. & apud regē etruscū. Sed honorata c̄a uir
 fuit. Laudat̄q̄. uirgine parte obidū se donare d̄et. ipsa q̄s uellat̄ legeret. Pro ductis omib; elegisse impubes dicitur. q̄d &

uirginum deorum & censu obidu ipsorum plabile erat. eam etiam potissimum liberari ab hoste. que maxime oportune inuiri esset.
partem. Integrata romani noua infemina uirtute. nouo ingenere honoris statumq. stridonauere infima sacra uia fuit
posita uirgo infedens eq. Hinc capitate pfectum aburbe regis etrusci abhorrens. mos tradit. alimq. usq. adnam etatem 14.
int cetera sollenna manet. bonis uendendis bona porfenna regis uendendi. Cuius origine moris necesse. ut in bellum
nata ee neq. omilla in pace. aut maiore creuisse pncipio. qua hic pferat. titulus bona hostila uendendi. hoc amu u est
ex his que traduntur porfenna discedente abianiculo. castra opulenta conueto expmptis acferalib. etrusci aruis comeatu ro
monis dono dedisse in optu urbe ablonginqua obsidione. La deinde nepolo inuissis dirperent. offit uenisse bona. que por
fenna appellata gramagis muneris significante titulo qua auctione fortune regie. que ne in potestate qde popli romani ee.
omisso romano bello porfenna nefuistra inea loca exercit adductus uideretur. cuparte copiaru filiu arumte artia oppug
natu mitit. pmo aricinos res nec opinata pculerat. Arcessita deinde auxilia & alatinis populis & acumis. tantu spei fa
cere. ut acie decernere auderent. Iselio into adeo concitato impetu se inuulerant etrusci. ut funderent ipso incurfu a
ricinos. cum ane cohortes arte aduersus um use declinauere paululu. effuseq. platos hostes conuersis signis abtergo ad
ortefunt. Ita in medio ppe um uictores celi. etrusci pars perexigua duceamisso. qmullu ppus pfugiu erat roma inermes &
fortuna & speie suppliciu dilauit. libenigne excepti diuisiq. inhospicia. curatis uulnerib. alus pfecti domos mmtu.
hospitalem beneficioru multos romie hospitau urbisq. caritas tenuit. Is locus adhabundia dat. que deinde tuscum uicu appel
larunt. Iuruis lucretius inde & ermenius pualerius publicola cos facti coanno. postremu legati aporfenna dereducendo 15
in regnu tarqmo uener. Iulib. curesponfu & missuru ad regem senatu legatos. missi confestim honoratissim qsq. ppatrib.
n qn breuit reddi responfu potuerit. n recipi reges. ideo potius delectos patriu aduimissos. qua legatis eiromie daretur
responfu. sed ut in ppetui mto ei resinueretur. ne unatut mutus bene ficus inuice animi sollicitarentur. cu illi peterent
qd etralibitate. p & ee romani nisi in pncie sua faciles ee uellent. negarent. cui nihil negatu uellent n in regno pax sed
inlibrate ee ita induxiffe se in anumu hostib. potius quaregib. portas pate facere. ea ee uoluntate omni. & qlibata erit in
illa urbe finis. ide urbisit. Iromde sisalua ee uelle roma ut paciatur libera esse. orare rex uerecundia uidet. Quando id
certu atq. obstinatu. inqt. Neq. ego obanda sepius eandem neq. qua agendo. nec tar quos spe auxily qdnullu inme. frustra
bor auxilium. hinc seu bello opus. seu queto exuio querant locu. neqd mea uobcu pace distineat. dicta facta amuciora ad
iecta obsidu qdrilquu erat reddidit. agru ueniente sedere aduanculu ucto ademptu restituit. Tarqmus spe omi re. dat uicula.
exulatu adgeneru mamiliu octauu tusculu habuit. romani pax fida ita cupor summa fuit. Cos co ualerius p postumius eo 16
anno bene pugnatu cusabinis cos triumpharunt. Maore inde mole sabini bellu parabant aduersus eos. Et neqd simul ab
tusculo unde & sin apu. suspectu tam bellu erat repentinu periculi oreretur. Pualerius quartu. Lucretius iteru
cons facti. sedatio int belli pacisq. auctores orta in sabinis. aliquantuu inde uiruu transfuulit ad romanos. Na q artius clausus
cui postea oppio claudio fuit romie nom cupacis ipse auctor a turbatorib. belli pmeretur. nec par factioni ee. ad erigillo
magna cluuiuu comitat manu. roma trans fugit. Is ciuitas data agerq. trans amene uet. claudi acrob. additis postea nob
tribulib. qui excoenirent agro appellata apus int patres lect. haud ita multo p mncipiu dignatione puenit. Consules
infesto exercitu in agru sabinu pfecti cunta uastatione de implia adfluxissent opes hostiu ut diuimil inde rebellionis
timere possent. triumphantes roma redier. Pualerius omiu censu pnceps belli pacisq. artib. anno p agrippa menenio
p. postumio cos morit. ga ingenti copus familiarib. adeo exiguus. ut funeris sup de esse. Sepulchro. dat luxere matrone
ut brutu. Eode anno due colonie lanie pomeria & cora ad auruncos deficiunt. cu aurunci bellu intu fusoq. ingenti
exercitu qe ingredientib. finet consulib. ferocit obulerat omie auruncu bellu pomeria compulsionem. Hec magis pplu
qua implio cedib. teperatu. & celi aliquo plures erant qua capti. Et captos passim trucidauer. ne ab obsidib. qde qre
centa accepta numero erant. irabelli oblinuit. Ebi anno romie triumphatu secuti cos opt uer ginnus sp cassius pome 17
tia pmo ut deinde deumet alusq. operib. oppugnat. in quos aurunci magis ia in expabili odio qua spe aliq aut occasione
cohorti cuplures igni qua ferro armati exco curruissent exde incendioq. cuncta coplent. unis incensis. multu hostiu
uulnerat & occisil cfuluqq alteru sedueru nom auctores nadiuunt. graui uulnere. exeq deiectu ppe int fecer. roma

inde mala gestare reditū in multos saucios cōs spe incerta uix relictus. In iedio deinde aut magno spacio quā uulnerib; curandis
supplendoq; exercitui satis esse cūra maiore bellū tūurib; etiam audis pomeri; arma inlata & cū ueneris relictis aliq;
mole belli iam in eo & cū murose euaderet inles. deditio: facta. Ceterū nihil hominū fēderēdū urbe quā sic apta fore.
aurunci passim pncipes securi pūssi sub corona uener. Coloni alij opidū disruptū. ager uenit. consules magis obiret graui
18 ultas. quā ob magnitudinē pfecti belli triumphar. inseques annus postumū qmūū & largū cōs habuit. Est eo amoro
m; cūpludos absabinorū iuuentute plasciua scorta raperent. concursu hominū rixa ac ppe proelū fuit. puruaq; exre
res ad rebellionē spectare uidebat. Sup' belli latum metū idq; accesserat. qd' cōcē iā conuassē poplōs cōtante octauoma
nulo satis constabat. In hac tantū expectatione rerū sollicita ciuitate dictatoris pmi creande mōo orta. sed nec q
anno nec qb; facti cōsulib; qd' ex factione tarqūana essent. id qd' enim traditū parū creditū sit. nec qd' pmi dictator cre
at sit. Satis constat apud ueterimos tam auctores. t largū dictatōrē pmi sp' cassū magistrū eqūū creatos inuenio
consulares legere ita lex iubet dictatorē creando lata eomagis adducor ut recta largū qd' cōsularis erat. potius quā
q ualeriū. Fusiū uolesi nepotē qndū cōs fuerat moderatōrē & magistrū cōsulib; appositū. qd' simaxime ex ea familia legi
dictatōrē uellent patre. multo potius q ualeriū expectare uirtutis & consularē uirtū legissent. Creato dictatore pmiū
romy p quā pferri secures uidet magnū plebe metū incessisse. ut intentiores essent addicto parendū. neq; enim ut in cō
sulib; qpari potestate essent alterius auxiliū neq; puocatio erat. neq; ullū usquā nisi incerta parendi auxiliū. Sabinos & a
creat romy dictator eomagis qd' ppe se creatū crediderant. metū incussit. Itaq; legatos depare mittunt. qb; oran
tib; dictatōrē senatūq; ut ueniā erroris hominib; adulescentib; darent responsū ignosci. adulescentib; posse semib;
non posse. qbella ex bellis sererent. accū tam; depare impetrataq; fore siq; impense factū in bellū erat prestare
19 sabini. Id enim postulatu erat manumū induxissent bellū in dictū. tacite inducūq; tū annū tenere. Cōs seruiliū
sulpetriū qd' maniliū tullius nihil dignū memoria actū. t eburiū deinde & censoriū ueteriū us cōs fidene abesse
crustumetia capta pūste ablatiū ad romanos nesciunt. Hec ultra bellū latū gliscens iā paliquot annos delatū. in
reliū postumū dictator tū eburiū magister eqūū magnū copis pedatū eqūūq; pfecti. ad lacū regillū in agro tuscu
lano agmū hostiū occurrer. Et quūq; exercitū latū audiat; sustineri ira nō potuit. qn' ex cōplo cōfligerent. Leg
& iā plū aliquanto quā cetera grauius atq; arduius fuit. Nonnū ducē ad regendū modo consiliore adfuere. sed suis mō
qpsil corporib; dimicantes miscere certamina. nec qd' quā pperū ferme hac aut illa ex acie sine uulnere pē dicta
tore & excessit. In postumū pma macie suos orantē instruentēq; tarqūū supb; quā quā iam erat & uirib; erat
grauior. equū infestū admisit. utq; ad latere cōursū suoz receptū intuitū. Et alterū cor nū eburiū magister eqūū
in octauū maniliū impetū dederat. nec sefellit. uerū tūsculanū ducē cōtraque & ille cōtat equū. Tantaq; uis
infestū inuenientū hastis fuit. ut brachiū eburiū traiecit. manilio pect' pūssi. hunc qd' infestam aciem la
tini receperē. Eburiū cū tanto brachiū tenere telū nō posse. pugna excessit. Latini dux nihil derit. uulnere
plū cōcē. Et qd' suos pūssos uidebat. arcessit cohortē exulū romanorū cui luci tarqūū f' perat. Li qd' maiore pug
20 nabat ira. oberecta bona patriaq; adēptā pugna parūp restituit. referentib; iūpedē ab ea parte romanis. qd' uile
rius publicole f' cōspicat ferocē uenē tarqūū ostentāq; se impmā exulū aciem domestica etiam gla accensit.
ut cui famul; dec' lecti reges erant. eidē in fēdisforant. subdit calcaria qd' tarqūū infesto spiculo perit. Tar
qūū retro imaginē suoz infesto cessit hosti. ualeriū temere in uictū in exulū acie in ex-transuerso qd' ad
ort' transfigit. nec qd' quā equus uulnere eq' retardat. moribund' romanū libentib; sup' corp' ar nū ad terrā
defluxit. Dictator postumū p quā cecidisset. talē. exules ferocē cōtato agmine in uici suos pūssos cōdēte
anim aduertit. cohorti suz. quā delecta manu pūchi causa curcase habebat. dat signū. ut quē suoz fugientē
uiderunt p hostē habeant. Ita metū anticipati uersa fuga romanū in hostē & restituta acies. cohort' dictatoris
tū pmi plū inuit. Integris corporis annisq; fessos. ad ora exules cedunt. Ibi alia in pperes cohorta pugna.
imperator latini ubi cohortē exulū ad dictatōrē romano ppe cōcūuentā uidit. ex subfidariū manipulos aliq;
impmā acie secū rapit. Os agmine uenientes t hermannus legat' cōspicat intq; eos insignē ueste armisq; maniliū

noscentur. tanto ui maiore quā paulo ante magister equū cū hostiū duce plū inuit. ut & uno ictu trans fixū plat occi-
derit mamiliū. & ipse int̄ spoliandū corp' hostis uerruto percussus. cū uictor in castra && reliet. int̄ p̄mā curationē
expirauerit. Lū adēptes dictator aduolat. obtestans ut fesso iapedite descendant exequi. & pugna capessant. Dicto
paruerit desiliunt exequi. puolant in p̄mū. pante signa nū par mos obiciunt recipit extēplo animū pedestris
acies. Iost quā iuuentutis p̄ceret equo genere pugne secū partē periculi sustinentes uidit. tū demū impulsū latini p
culsaq. inclinauit acies. Lū ad motū. ut ut p̄ se q. hostē possit. secūta & pedestris. ibi nihil nec diuine nec humane op̄s
dictator p̄t̄ mit̄ cens p̄tē castori uouisse fert. & p̄mūtiaste militi p̄mā. q̄p̄m q̄scd' castra hostiū intrasse. Tamēq. ar-
dor fuit in eodē impetu. q̄fuderant hostē romani castra caperent. h̄ m̄ adlatū regillū pugnati. Dictator & ma-
gister equū triumphantes. in urbe redire. Triennio deinde nec certa pax nec bellū fuit. coss q̄m̄ cloelius & t. lar-
cius inde a. sēpmus & cōminatus. his cōsulib; p̄d̄s saturno dedicata saturnalia instituit fest' dies. aulus deinde postu-
mius & t. uerginius cōs facti. hoc demū anno ad regillū lacū pugnati apud q̄scdā inuenio aulū postumū. q̄ collega
dubie fidei fuerit. se cōsulatū abdicasse. Dictatorē inde factū tanti errores implicant tēporē alio apud alios ordinatis ma-
gistratib; ut nec q̄ consules scdm q̄scdā neq̄ q̄q. anno actūs int̄ tanta uet̄tate in erūm. sed & iam auctoz digere possit.
Appius claudius deinde & p̄seruius cōs facti. insignis hic ann' nūmo tarq̄ni mortis mortuus. cū q̄se p̄s fractas
op̄s latinoz ad aristodemū tyrannū cūlerat. eo nuntio erecti patres erecta plebes. sed patrib; nimis luxuriosa ea fuit
letitia plebi. cui adeā diē summa ope inserui. Lū erat iniuria capmorib; fieri coepere. Eodē anno signa coloma quā
rex tarq̄nus deduxerat. suppleto numero colonoz iterū reducta. romē trib; una & x̄x̄x̄ facte p̄des. mer-
mer curi dedicata. idib; magis cū uolscoz gente latino bello neq. pax neq. bellū fuerat. Hā & uolsi cōparauerant au-
xilia que mit̄ terent latinis. nūmaturā ab dictatore romano &&. & maturauit roman' neplio uno cū latino uolsq̄
contenderet. hac itā consules in uolscū agrū legiones duxere. uolscos cōsiliū penā n̄metuentes. nec inopinata res
pauit armoz in memores obsides dant ccc. p̄ncipū acora atq. pometia liberos. Ita sine certamine inde
abducte legiones. nec ita multos uolscos leuatis metu suū redit ingenuū. Rur sus occultū parant bellum.
ernicis in societate armoz adscriptis. legatos q̄q. ad sollicitandū latinū passim dimittunt. Sed recens ad regillū
lacū accepta cladis latinos ira odioq. ei q̄cūq. arma suaderet. n̄rablegatus q̄dē uolandis abstrahit. cōphensos uolscos
romā duxere. Ibi traditi cōsulibus. indicatūq. uolscos hernicosq. parare bellū romanis. Relata res ad senatū adeo
fuit gratū patrib; ut captiuoz sex milia latinis remittunt. & de federe q̄d p̄pe in p̄petuū negatū fuerat. rē ad
nouos magistrat' traicerent. In u' tulani gaudere facto pacis auctoris in ingenti gl̄a ēē coronā aureā ioui donū in
capitolū mit̄ tunc. cū legatis dono que captiuoz remissi ad suos fuerant. magna circūfusa multitudo uenit. p̄gunt
dom' eoz apud que q̄q. serui erant gr̄as agunt. liberalit' habita cultiq. in calamitate sua. Inde ospicia iungunt. nūquā alias
ante publice p̄uatimq. latinū nom̄ romano imperio cūmct' fuit. Sed & bellū uolscū imminēbat. & ciuitas secū ipsa
discors intestino int̄ patres plebēq. flagrabat. Odie maxime p̄t̄ nexos. ob̄es alienū fremebant se foris p̄librate & impe-
rio dimicantes domi ac iuib; captos & oppressos &&. Lūiorēq. in bello quā in pace. int̄ hostes quā int̄ ciues lib̄tate plebis
ēē. in uiciāq. ea sua sponte gliscēte insignis unius calamitas accendit. Magno metu q̄dā cū omiū maioz insignib; se in
foz p̄ceit. ob̄ita erat squalore uestis sedior corporis habitus. pallore ac manū p̄p̄ti. adh p̄missa barba & capilli effe-
rauerant specū oris. Noscebant tam int̄ tanta deformitate & ordine duxisse agebant aliaq. militie decora uulgo mi-
serantes cū iactabant. Ipse testis onestari aliquot locis pugnas cicatrices aduerso pectore ostentabat. Sciscitantib; unde
ille habet unde deformitas. cū circūfusa turba && p̄pe in comionis modū sabino bello ait se militante. q̄a p̄p̄e populatio
nes agri in fructu modo caruerit. sed ulla incensa fuerit. direpta omia pecora abacta tributū inq̄ suo tēpore imperatum.
aē fecisse id cumulatū usurus p̄mo se agro pat̄no auctoq. exuisse. deinde fortunis alius postremo uelut tabe puenisse ad corp'.
ductū se ab hereditore n̄ inferuātū. sed mergatū & carnisici. Hā ēē inde ostentaret t̄gu fidū recentib; uestigiis uerbe-
rū. Adh̄p̄ uisa auditaq. clamor ingens orit'. Nonia ferro se tumult' sustinet. sed passim totā urbē puadit. nexu uincti so-
lūq. se undiq. in publicū pripiunt. implorant q̄ritū fidē nullo loco de ēē seditionis. Voluntarius comes multos passim

agminibus, pons uias cum clamore in forum currit magno cum periculo suo. quod forte patrum in fore erant mea turba incider. Nec tepe
ratu manibus fore in prope consules et seruius et a. p. claudius ad compendia seditione inuenissent. Admeos multitudo uersa ostentare
uincula sua deformitateque alia. hec se meritos dicere exprobrantes suaque alius alibi militiam postulare multo minaciter
magis quam suppliciter. ut senatum uocarent curiaque ipsi futuri moderatoresque publici consilii circumstant. pauci admodum patrum quos
casus obtulerat tractati ad consules ceteros melius incuria in sed etiam ferro arcebat. Nec agi quicquam per frequentiam poterat
senatus. Tuum eludi atque extrahi semilitudo putare. et patrum quod abessent necesse in metu. sed impediende rei causam abire. et cons
ipsos tergi uersari. Nec dubie ludibrio esse miserias suas. Jam prope erat ut ne consul quod maiestas coherceret iras hominum
cum incertum orando aueniendo plus periculi contraherent. Tandem in senatum ueniunt. frequentiaque tandem curiam non in
patres. sed ne in consules quod ipsos satis comminebat. Appius uerum ingenium uelut imperio consulari re agendi censebat. uno
ut altero adrepto quatuor alios seruius lenibus remediis aptior concitatos animos flecti quam frangi putabat. Cuiusmodi tu facili
us esse in hec maior alius error latini equos circummultuos aduolant nuntio. uulscos infestos exercitus ad urbem adpugnanda uenire
que audita adeo duas ex una ciuitate discordia fecerat. Longe alio patres ac plebs adfecere. exultare gaudio plebs cultores super
bi patrum adde dicere deos. Alius alium confirmarent nonnisi darent cum omibus potius quam solos perituros patres militarent. patres
arma caperent. ut patres eosdem pericula belli penes quos prima essent. Ad id curiam instatibi ac trepidi ancipiti metu et abiectione
et ab hoste seruius consilium cui ingenium magis popolare erat orare. ut tantis circumuentis terroribus expectarent rem per. Tu consul misso se
natu in contione perdis. Ibi curie et patribus ostenda. ut consulatur plebi. Ceterum deliberationi de maxima quod illa sectam parte
ciuitatis metu puniuerit re per inuenisse. nec posse cum hostes prope ad portas essent peruenisse quicquam. nexis laxam aliquid
aut plebi onerum esse. nisi mercede prius accepta arma propria necesse. neque patribus satis dux periculi potius quam per uoluntate adflicti.
ciuium suorum forum eluisse. Comuni deinde edicto addidit fide. Quis dixit. neque cuius romani uicti aut clausi teneret. quoniam
nominis sedendi apud consules potestas fieret. neque militis donec in castris essent bona possideret. aut uenderet. liberos nepotes
ei moraret. Hoc proposito edicto et quod adstant necesse perferri exemplo nomina et undique extota urbe propientium se expulso cure
timendi infreditori necesse. cur sus in forum ut sicramto dicerent fieri. magna eam sunt neque aliorum magis in uulso bello uirt
atque opera enituit. Consilium copias contra hostem educit. paruo dirimite in uallo castra ponit. prima inde nocte uulsi discordia
romana freti. si qua nocturna transitio peritio ut fieri possit. temptant acastra. Sensere uigiles. Exciat exercitus. signo dato
ecursu ad arma. Ita frustra id inceptum uulsi fuit relicto noctis utique. quieti dati. postero die prima luce uulsi fossis re
pletis uallum inuadunt. Iam ad omni parte munimenta uellebant. cum casus quicquam cuncti undique. et nexi ante omni in signum
dare clamabant experiendi animos. Quilati causa peruenit per quam satis apparebant ingens ardor dato tandem aduenient
du signo. milite audu certaminis emittit. Irimo statim incursum pulsi hostes fugientibus. quod aduenit pedes potius et ga
res. eques usque ad castra pauidos egit. Hostes mox ipsa castra legionibus circumdatis cum uulso inde etiam pauor expulsi.
direptaque postero die aduersa pericula quod fugerant hostes legionibus ductis intra paucos dies opidum caput. Captum per de datum
inde aduallum recreat regis miles. consul cum maxima gloria uictore exercitum romam reducit. deinde deinde romam et etranorum
uulsoz legati rebus suis amicos pericula captam aduenit. His ex se data pax ager adeptus. cessum et sabini romanos et
uere. Tumultus enim fuit uerius quam bellum. Nocte in urbe nuntiatum. exercitum sabini per abundum aduenire amne peruenisse.
ibi passim diripi atque incendere uillas. Missus exemplo eo cum omibus cum omibus copus equum apostolimus. quod dictator bello latino
fuerat. Secutus consul seruius cum delecta pedum manu. plerosque palantes eques circumuenit. nec aduenientem pedum ag
mini resistit sabina legio. Sensu cum timere. cum populatione nocturna. magna pars in uillis repleta cybo uinoque. uix
fuge quod satis esse uirum habuere nocte una. Audito perfectoque bello sabino. postero die in magna iuste undique parate pa
cis legati aurum cise natu aduenit in delectat uulso agro bellum inducentes. Cum legati simul exercitus auruncorum domo perfect
erat. cui fama haud perculia abaricia uisitanto tumultu eciuit romanos. ut nec consili ordinem patres. nec pacem res
ponsum arma inferentibus. arma ipsi capientes dare possent. Aricia infesto agmine it. nec percul inde cum auruncis signa conlat
proelioque uno debellatum est. Fuis auruncis uictor tot intra paucos dies bellum romanum permissa consul fideque senatus expect
tabat. cum appius et instra superbia animo et ut college uana faceret fide quam asperime poterat ut decreditis peruenit di

18.

dicere: deinceps & quante nexi fuerant creditoribus, tradebantur, & necesse erat alij. Id ubi cum militi incidere collegam appella-
bat: cunctis adseruiui fiebat. At illius promissa uidebant. Illi exprobrabant suaque belli merita cicatriceque acceptas, postulabant
ut aut reserret, ad senatum, aut ut auxilio eorum consul civibus suis. Imperator militibus, mouebant eos hec, sed tunc uersari res
cogebat. Adde in altera causa non collega solus preceperat, sed omnis factio nobilium. Ita medium se gerendo nec plebis uitam odiu,
nec apud patres gratiam uinit. patres mole estule & ambrosii rati, plebes fallaci breuique apparuit, esse cum ipso odiu. Certam
consulibus, incidere, ut de ditione mercurij fide. Senatus a se re ad populum reiecit, iuri eorum dedicatio iussu populi data esse.
eum per annos mercatorum collegium instituere sollema. Pro pontifice iussit suscipere populos dedicatione patris, dat ad lytorio
primo pili centurioni. Id facile apparet & non ad honorem eius, curatio altior fastigio suo data esse factu, quia ad consulum igno-
miniam se uertit. Inde utique consulum ad patresque, sed plebi creuerant animi, & longe alia quam primo instituerant uia crassa bant.
Desperato enim consulum senatusque auxilio cum inuis duci debitorum uiderent, undique conuolabant, neque decretum exaudire con-
sulis preceptu & clamore poterat, neque cedere esset quicquam obtemperabat. Vi agebat metumque omnis & periculum libertatis, cum
in conspectu consulum singuli apluribus, uolarent, mercedemque amdebantur, uerterent. Super hec timor incessit, scilicet belli.
dilectumque decreto nemonon dedit, furenti appio, & insectante ambitione collega per populari silentio, re publica per-
dere. Et ad id quod decreta pecunia uis non dixisset, adiecit, ut ne dilectum quidem ex se haberet. Non esse tam de-
sertum omnino re per neque preceptum estulare imperium, seunum & suum & patrum maiestatis uindicare fore. Lucius staret coti-
diana multitudo, licentia accensa arripit unum insignem ducem secessionis iussit. Ille curia lictoribus, iam traheretur per
uocauit, necesse fuisse puocationi consul, quia non dubium erat populi iudicium nisi egre uicta pernatia fore. Consilio magis
& auctoritate principum quam populi clamore. Adde super erant animi ad sustinendam iniuriam. Crescere inde malum undique
non clamoribus, modo apertis, sed quod multo periculosius erat secessionem occultis, conloqui. Tandem inuis plebi eos magistratu
abeunt, seruilius neutris appius patribus, mire gratia uirginis inde & t. uetusius consulum intum. Tu plebis in cer-
ta quales habitura consules & eorum nocturnos partem esquis partem in auentano facere, ne in foro subitus trepidare consulis, & omnia
temere ac fortuito agere, eam re consules rati ut erant periculosam ad patres deser. Sed delata consulere ordine nuncunt, adeo tu
multuosum excepta: clamoribus, undique & indignatione patrum, si quod imperio consulari exequendum esse iniuriam ei consules ad
senatum reuerent. In profecto si essent in re publica magistratus nulli futurum fuisse romae nisi publicum concilium, nunc in mille curias
contionesque, cum alia in esquis alia in auentano sunt concilia dispersa & dispersa esse rem per unum hercule uirum. Idem plus esse quam
consule quali appius claudius fuerit, momento temporis discussurum illos esse fuisse correpti eos. Cum quid se facere uellent nihil enim
seguis mollius quam patribus, placeat actum peruenirent, decernunt ut dilectum quam acerrimum habeant oculo laeuare ple-
be dimisso senatu consules in tribunal descendunt, citant nominatum uiuores. Cum ad nom nemo responderet, circumfusa multitudo
incontionis modum negare, ultra decipi plebem posse. Nunquam unum militem habuerunt in prestare fides publica libertate unicuique, per
reddenda esse quam arma danda, ut per patria civibus, qui non domum pugnent. Cos quod mandatum esse ad senatum uidebant, sed eorum quanta
parietes curie ferociter loquerent, nemine ad se iniuriam super participet, & apparebat atrox cum plebe certam. Inuit itaque, quam ultima
experirentur, senatum iterum consulere placuit. Tu uero ad sellam consulis pro euoluere munus quicquid, natu patrum abdicare consulatu iubentes,
& deponere imperium ad quod tuenda animi de esse, utraq, re satis expta. Tu demum consules ne per dictum negat per, ad ingens sedatio. 29
postulam ut huius quicquid ignauia increpant, adfuit nobis habentibus, dilectum acerrimum cuique, arbitrio, quando ita placeat re agere.
Redeunt in tribunal citari nominati unum ex his qui in conspectu erat dedita opera iubent, cum staret tacit & circa eum aliqui
hominum ne forte uiolaret constituta globi, lictore ad eum consules intum. Quo repulso tunc indignum facinorose clamitantes quia
tunc consulibus, adeunt, deuolant detribunali ut lictori auxilio essent. Sed ab lictore nihil aliud quam prendere phibito cum euerit
impatres impet, consulibus intus cursu rixa sedata. Inque tam sine lapide sine telo plus clamoris atque irarum, quam in uirgine fuerat.
Senatus tumultuose uocat tumultuosius consulum, questione postulanti, ut quicquid fuerant decernente ferocissimo quicquid, nescien-
tius magis quam clamore & strepitu, tandem curie resedissent, exprobrantibus, consulibus, nihilo plus sanctitatis incuria quam in foro esse
ordine consuli coepit. Tres fuere quicquid sententia per uirginis re in uulgabat, de his tantum quicquid fecit publi seruili eos uulgo
aurunco sabinoque, militassent bello agendum censetur tunc largus. Non id tempus esse ut merita tantum exsoluerent, tota plebe

aere alieno demersam te nec sibi possent omib; consulari. qn si alia alioz sit edictio. accendi magis discordia qua sedari
a p claudius a natura immis a offerat. hinc plebs bodio illinc in patru laudib; nimirus aut placentia tamu ceteru turbatu
olascunt magis plebe qua seure. Id aut mala exprocatione. Nam qppe minas et consulu nuperru. ubi adeos q una pecca
uerint puocare licet. Agendu inqt dictatore a q puocatione creem. iahic qnunc omia arte cisco furor pulsee.
30 Tum hitor qscie us de g uita q. sua penes umi umi illu et culmaestate uiolant. Multis ut erat horrida ceatoye ui
debatur appi sententia. rursus uergum larguq. exeplo. Aut salubres utiq. largy putabant sententia que tota fide col
lora. Mediu maxime a moderatu utroq. cilu uergum habebatur satisfactio respectuq. reru puatq. que sep offerre
officiuq. publicis cilis. Appius uita. aeppe fuit ut dictator ille ide crearetur. Jures utiq. alienasse plebe pe
riculofissim tempore. cu uolsci eqq. a sabini forte una omi inarmis essent. Sed cury fuit cilis. a semorib; patru
ut imperio suo uehement mansuetio pmit teretur ingenio. Co ualeru dictatore uolesi filiu creant plebes. Et si ad
uersus se creatu dictatore uidebat. tam cu puocatione frs lege haberet. nihil extra familia triste nec supbu timebat
edictu. De inde a dictatore ppositu cfirmant animos. Teruli fere cilis edicto euement. Ecce homini a potestati me
lius rati credi omisso certamine. nomina dedit quau nqua exercit legiones dce effete a ne inde dce cilis. quoz
dictator usul. nec uipotrat bellu differri. Lq latinu agri inuasent. oratores latinoz adsenatu petebant. ut aut mit
terent subsidu. aut seipsos tuendoz sinu causa capere arma sinerent. Trium uisum. defendi et mes latinos quapau
retractare arma. Verulus cilis missus e. Is finis nihil populacionib; fuit. cessere p q capis loco qd magis qua armis frea
simisse uigil montu turabant. At cilis inuulscos pfect ne aypse terere tep. uastandis maxime agris hoste adese
renda ppius castra dimicanduq. acie exciuit melio int castra capo antefui qsq. uallu infestis signis effere multu
dine. aliquu uolsci superabant. Itaq. effusi a cepum pugna inire cos romani. nec pmouit acie nec clamore reddi
passus defixis pilis stare suos iussit. Vbi admanu uenisse. hostis tucohortos tota uigladus re ggeret. Volsci cursu
a clamore fessi cise uelut stupentib; metu intulissent. romani pqua impressione sentire. ex aduerso facta a ante o
culos micare gladios band secus qua si insidias incidissent turbati uertunt tga. a ne adfuga qd fuit unu fuit qd
cursu implu uerant. Romani ctra qd principio pugne qd steterant uiuentes corporib; facile adepti fessos a ctra impetu
ceper. a castris exiit hoste ultras psecuti uno agmine uictores ciuicis urbe irupere plusq. ibi sanguinis pmissa omi ge
neru cede qua inipla dimicatione factu pacis data uenia qmer met indedicationer. Dubit inuolscis gerunt. dictat
sabinos ubi longe plurimu belli fuerat fundit fugatq. exiit castris equatu inmisso media turbauerat hostu acie.
Quadu se cornua latu spandunt. puru apte intor sum ordinib; acie firmauerant. Turbatos pedes inuasit eode im
petu castra capta debellatq. r. lost pugna adregillu lacu nalia illis annis pugna clarior fuit. dictator triumphans
urbe inuehit supsolatos honores loc marco ipsi postisq. adspectaculu dat. sella in eo loco curulis posita uulsci de
uictis. uelut nus ager adept. uelutras coloma aburbe missi. a coloma deducta cuq. paligmo pugnatu. Innoto qd
cilis qaloco inq subeundu erat. adhostis. sed multas extrahi re criminantis. ut dictator pus qua ipsi redirent
inurbe magistratu aburbe inritaq. sicut ante cilis pmissa eicaderent ppulere. ut forte temere inadueros mon
tes agm erigeret idmale comissu ignauia hostu in bonu uertit. qpus qua adiectu telueneret obstupe facti in
dacia romanoz relictis castris que munitissimis tenuerant locis. inadueros ualles disilueret. Vbi latu pde a
uictoria inuicta fuit. Ita trisaria rebello benegesta. dedomesticaru reru euentu. nec patrib; neo plebi cura
decesserat. Tanta cu gra cu arte pparauerant feneratores. que nimplebe sed ipsu a u dictatore frustrarent.
Niq. ualerus p uolsci cilis reitatu omi adionu in senatu pma habuit puictore poplo retulaq. qd nexis sierpla
cere. Ius curetata relatio a. nplaceo inqt e cordia auctor. obrabius medius fidius ppe die ut mei similes roma
na plebs patropos habent qd adme atone. neq. frustrabor ultra fines meos neq. ipsa frustra dictator ero discorde
intestine bellu exnu fecere. ut hmagistratu pgeret res p pax foris parca. domi inpedu pua potius qua dictator
seditioni int ero. Ita curia pgressus dictator ase abducauit. apparuit causa plebi sua uice indignante magistratu
abuisse ita uelut p soluta fide qn pui nstetisse qn prestaret decedente domu cu fauore a claudib; psecutus fuit.

[illegible]

de contrariis hostium animis. ut cum ubi eam remississimè terrore aliquo tenerent. Et ueteris auxere numerum coloniarum romani. et non
be immortis noua colonia q. arxim pemptino &c. Misit in munitiones deinde et aspernatio cons magnaui frumta exsilia ad
ucta agitatūq. in senatu quanti plebi daretur multa uenisse tēp pīndē plebis putabant recuperandūq. uia que extorta
secessione acui patrib. essent. uipms martius coriolanus hostis tribunatūq. potestati. Siannonā inq. ueterē uoluntatis pīnū
reddant patrib. cur ē plebeios magistratū cursianū potentē uidet sub uigū missū. tāquā ablatronib. redēpt. Egoni
has indignitates ductus parat. quā necesse est. Tarquinū regē qntulerim sicinū seran. Secedat nunc. auocē plebem.
patre uia in sacrum montē. aliosq. colles rapiant frumta ex agris nris. quē ammodū tertio anno rapuerē utantē annonā quā
furore suo fecere. Audeo dicere b malo domitos ipsos potius cultores agrorū fore. quā armati pīcessionē coli phibeant. Iud
d n facile dictū. faciendūne fuerit. quā potius se arbitrio fieri ut condationib. laxandi amonā et tribunatū potestati. et
35 omia inuitis uia inposita. patris demerent sibi et senatui. Huius atrox uia sententia. et plebe irappte armauit fame. Sed
ia sicut hostes per cibo uictūq. fraudari peregrinū frumtū quē sola alomta ex insperato fortuna dederat ab ore rapuis ig
neo marcio uincti dedantē tribum. nisi detergo plebis romane satis fiat eum sibi carnisce nouū exortū. qā ut mori aut
seruire iubeat inexcantē ecunia impet fact. &c. nū oportune tribum diē dixissent. Tibi uia. suppressa se iudice qsq.
se dominū uia nec qsq. inuici factū uidet. Contēptam pmo martius uidebat minas tribunatū. Auxilij et datū illi
potestati plebisq. nparitū tribunos et sed adeo in sena erat cohorta plebs ut unius poene defungendū eē patrib. restiterunt.
Tā aduersa inuidia usiq. sunt qsq. qsq. qntorū ordinis uirib. de pmo tēptata res. sicut positis clientib. absterrendo sin
gulos cotionib. a conciliisq. dilicere rēposse uniuersi. Deincepsere qd qd erat patrib. reos diceret pab. plebe expos
centes. unū sibi cuiē anū senatore. si innocente absoluerē nolent. pnoceat donarent. Ipse cū dē dicta nadeat. p
seueratū inuiae. Dapnat. absens inuulscos exulatū abiit. inuitant patrie hostilesq. iam tū sps gerens uenientē uolscū
benigni excipere benignusq. indies colebant. Quo maior ira in suos eminebat. crebroq. nunc querelle. nunc inq.
pīebantur. Hos potēbat aduallū longe istū pīcept. uulscinominis erat. romanisq. semp uisē. Ita cū alterū uel
odui. alterū ira recens stimularē. consilia confer deromano bello. haud facile credebant plebe sua inbelli posse
ut totiens infelicit. tēptata arma caperent. multis sepe bellis pestilentia. postremo amissa uiuentate fractos spi
36 rō et arte agendū in exoleto iauetustate ocho. ut recentia aliq. uia exacerbarent animi. Ludi forte ex inlauratione mag
ni romae parabantur inlaurandi. Hec causa fuerat ludis. Mane seruū qdā pat. famulū nū comisso spectaculo sub
furca resū medio egerat curio. cepit inde ludi uelut ea res nihil ad religionē pīnuissē. haud ita multo p. coriolano
de plebe hominis om. am sūt. uisus uipit. dicere sibi ludis pīfiliatore displicuisse. nisi magnifice inlaurarentur.
hū ludi periculū urbi fore irae ea consilib. nunciare. quāquā aut sine lib. erat religione am. Veretunda tamen
maiestatis magistratuū timorē uicit. ne in hora hominū pludibrio abiit. magno illi ea cunctatio fletu. filū nāq.
intra paucos dies amisit. Cuius repenane cladis ne causa dubia eē. p. ego animi eadē illa insonnis obuersa specie uisē.
regitare et in magna spretinū inhi. habere mercede maiore inlaurare. neat p. p. acnunciat. cūlib. la pīentior reserat
cunctantē. tam acplacant. ingent. in morbi adortā. debilitate subita. Tunc enim u. deorū admonuit. cessus g. malis
pīentis instantib. usq. cūlib. q. p. quorū adhibito. cū uia atq. audita et obseruatū totiens somno uiue minas irasq. celestis re
pīentis casib. suis exposuissē. consensu inde aut dubie omiū q. aderant inforū adēfules lectio adferē. Inde cū incuria
uissus cor. dolat. eadē illa cū patrib. ingenti omiū admiratione enarrassē. ecce aliud miraculū q. capē omib. inbr. de
37 lat. incuria &c. cū functū officio pedib. suis domū redissē. traditū memoriē. ludi quā amplissim. ut fierent senat. de
creuit. Adeos ludos auctore actio ludio uis magna uulscorū uenit. p. quā comiterent ludi. Cullius ut domi cōpositū
cū martio fuerat. adēfules uenit. diē et quē secreto agere derēp. uelut arbitris remotis. Inuit inq. qd sequissit. demul
cuius loquor. itam admissū quicquā ab his criminatū uenio. sed cautū ne admittant. nimio plusquā uelim nroy ingenuis
mobilia. Qulas id cladis. sensimus. q. p. q. nro merito. sedura patientia incolumes sim. Magna hic nunc uulscorū mul
tudo. Ludis sunt spectaculo intenti ciuitas erit. Memini qd p. ante occasionē absabinoz uiuentate in hac urbe
cōmissus sit. horra animi. neq. in cūlitate adtemere fiat. Hec nra uiaq. causa p. dicenda uobis cons. rat. su. quod

adme aditane exceplo hinc domū abire inanimos: nec cui dūdi factus ētagione p̄sens uolēt. Hec locut' abire: cūales
cū adpatres rē dubia sub audore certo deculissent: auctor magis ut sit quā res adp̄cauendū ul' exsup uacuo mouit. factūq. se
nat' cūlto & urbe excederent uolūp̄tates dūm tēnt. Quom' eos p̄fiscer' ante noctē tūberent. Gen' pauor p̄mo discar
rentes adsuas res tollendas inhospcia p̄culit p̄fiscer'ib; deinde indignatio oborta se ut conscelesatos cāminatosq. abludis
fclis dieb; cētū qdām hominū deozq. abactos ēē. cūppe cānuato agmine tēnt p̄gressus tullius ad capud ferentinū utq. eueniret. 38
p̄mores eoz excipiens querendo indignandoq. & eos ipsos sedulo audientis secunda ut p̄uerba & p̄ eos multitudinē alia insubuctū uir
capū deduxit. Ibi incontinē modū orationē exor sus: ueteres p̄ inuicias cladesq. genis uolūp̄t' ut omia inq. obliuiscamini alia.
hodiernā hanc cāmelia q̄ande animo ferit' q̄p̄uam ignominia ludos cōmiseria n̄sensit' triumphat'. hodie deuobis ēē uos omib;
cūib; peregrinis tot finitūm populis spectaculo abeuntes fuisse. uas cūges uos liberos tractatos p̄hora hominū. q̄de eos q̄
audiuerē uocē p̄conis q̄d quos uidere abeuntes q̄dros q̄huic n̄ominos agnū fūere obui existimasse putatis. nū aliq. p̄fectio
ne fas ēē. Quodsi in t̄m spectaculo uolaturū sim'. ludos p̄culūq. mercuri. Ideo nos abscede p̄ox cētū cūlloq. abig. Quid dem
de illud n̄succurrit uiuere. nos q̄dmaturam p̄fiscer'. Ithoc p̄fectio & n̄fuga ē. & hano urbe uos n̄hostū ductas. ubi sūmū diem
morati esset moriendū omib; fuit. Bellū uob indidit ē. Magno eoz malo q̄m dūcere suuri est. Ita & sua sponte urayū plen &
inccitā. domos inde digressisunt instigandosq. suos q̄q. populol' effecere. ut omē ualscū nom deficeret imperatores. Adid bellum 39
de omiū poploz sententia lecta. at tūc tullius & cōq. marciū romanū inq. aliq̄to plus sp̄i repositū quā sp̄e neq̄uā fellit. ut facile appa
retur dūcib; ualidiorē quā exercitū rē romanā ēē. Circos p̄fect' p̄mū colonos. inde romanos expulit. liberaq. ea urbe uolūp̄t'
trachidit. Inde inlatina uā transuerit tramitib; transgressus. satriculongo iā polusca coriolos nouella hec romanis oppida ade
mit. Inde launū recipit. Tū demceps corbione uetelia trebiū labicos pedū cepit. postremū adurbē apedo dūcit. ead fōllas
clauillas inq. aburbē milia passū castris positū populatur. Inde agrū romanū custodib; ut populatores missis q̄p̄atriciaz agros
mactos seruarent. siue insensū plebei magis. siue ut discor dia inde ut patres plebeq. oreret que p̄fecto orta ēē. adeo
tribuni iāferoce p̄fē plebē criminando inpmores ciuitatis instigabant. Sed ex t̄m timor maximā concordie uinculū quā
us suspectos insensosq. in se uingebat animos. id modo n̄conueniebat q̄ttenat' cūllesq. nūquā alibi sp̄e quā inarmis ponebāt.
llebet omia quā bellū malebat. Sp̄ nauis iam a sece furus consules erant. eos recentel legiones p̄fida p̄muros aliq. inq̄b; sta
tiones uigiliasq. ēē placuerat loca distribuentes multitudo ingens pace poscentū p̄mū seditiosō clamore ceteruit. Deinde uo
cūe senatū referre delegatis. ad cōq. marciū m̄tendū coegit. acceper' relationē patres. Iost quā apparuerit labore plebis animos
missiq. depace admarciū oratores. atrox responsū rēuler. si uolūp̄t' ager redderet posse agi depace si p̄yda belli potū frui
uelut memorent se & ciuū inuiri & hospitū bene fiti admisurū. ut appareat exilio sibi inuitatos n̄fractos animos ēē. Iterū
deinde idē missi. n̄ recipiunt' in sacra. sacer dotes q̄q. suis insignib; uelatos ille supplex ad castra hostū traditū. Nihilomagi 40
quā legatos flexisse animū. Tū matronz aduentūā matre coriolani uolūmāq. uxore frequentel ceunt. id publicū cūlū
annulebris timor fuerit parū inuenio p̄uicere certe ut ueturia magno natu mulier. & uolūma duos paruos exmarcio se
rens filios. secū in castra hostū irent. Et qm armis uiri defendere urbe n̄possent mulieres. p̄cib; lacrimisq. desederent.
Vbi ad castra uenit: nūmātiq. coriolano: adēē ingens mulierū agn. inpmo ut qui nec publica magēstare inlegatis nec in
sacerdotib; tanta offusā oculis animoq. religionē mot' ēē. multo obstinatio aduersus lacrimas muliebris erat. Demfamilia
rū q̄dā q̄nfigit' n̄stia ut ceteras cognouerāt ueturiā in nūmū nepotesq. stantē. nūmū frustrantē inq. oculi mat' tibi
con uisq. & liberi adsumt. Coriolan' p̄pe ut amens consternat' abscede sua cūferrā matri obui cōplexū mulier uirā ex
p̄cib; uersa. sine prius quā cōplexū accipio. Scia inq. ad hostē an ad filiū uenerim. captiua mat' ne in castris tuis sum in b
me longa uita & infelix senecta traxit. ut exilē te deinde hostē uidere potuisti populari. Hanc terrā quē te genuit
atq. aluit n̄tibi quā uis infello animo cōminaci p̄ueneras ingrediente finis iracundia. n̄ cū in cūspetu roma fuit succur
rit intra illa moenia domi ac penates meos. Mat' cū uix liberiq. ego nūsi peperisse. roma n̄ oppugnaret. nūsi filiū ha
bere. libera inlibera patria mortua ēē. Sed ego nihil iāpāi nēdūbi turpius quā in miserius possū. nec ut sum miserrima
dū futura sum. De his uideris quos si p̄pū aut in matura mors aut longa ser uis muna. Vxor deinde a liberi amplexi
flet que ab omi turba mulierū ord' & cōploratio sui patriq. frēgere tandē uirū. Complexus inde suos dūmit ut ipse

retro ab urbe casta mouit. Abductis deinde legionibus ex agro romano. in uindicta rei oppressi perisse tradunt. Alio die loco a
 pud fabium longe antiquissimum auctorem usque ad senectutem uixisse. eundem inuenio refert certe hanc sepe eum exacta gratia usum
 passe uoce multo miserius se exilium esse non inuideri laude sua mulieribus uiri romani. Adeo sine obredatione et aliis ui
 uebant. in omni quoque quod autem templum fortune mulieribus edificatum dedicatumque est. Redire deinde uolens ad uindictam quod in agrum
 romanum. sed peritum tullium haud ultra tulere ducere. Hinc excertamine uolens quod ne imperatore cum uincto exercitum darent
 sedatio. Deinde atrox proelium ortum ibi fortuna pro ut duos hostium exercitus aut minus periculosum quam prius certamine confectum.
 41/ cos tunc sicinius et C. quilius sicinius uolens ad hunc herminum namque huiusmodi in armis erant prouincia euenit. Eo anno herminum de uindicta cum
 uolens equum Marte discessit. Cassius deinde et pulchrum uirginis cos facti cuberunt sed idem agri partes duae ademptae. Inde deinde
 latius dimidium plebi diuisus cos cassius erat. Adiciebat hunc muneri agrum aliquantum quem publicum possideri a priuatis criminabatur.
 Idem multos quidem patrum ipsos possessores periculo rerum suarum terrebant. Sed et publica patrum sollicitudo inerat. Largitione etiam
 periculosa libertas operi struere. Tunc primum lex agraria promulgata est. Numquam deinde usque ad hanc memoriam sine maximis motibus
 rerum agitata cos autem largitioni resistebat auctoribus patribus. nec omni plebi aduersante quem primo expeperat falsi dicitur munusculum
 gratum ac uisum esse infocios. Sepe deinde et uirginis cos mentionibus uelut uariis canentes audiebat petulenti college munus esse a
 grossos illos seruantes usque acceperant laturos regno cum fieri. quod ita enim summi sonos et nomina latinum quod tenuisse herminum
 paulo ante hostibus capta agri parte tertia reddi. nisi ut egeret per coriolano ducem cassium aberant popularis uero esse dissuasit
 legis agrariae expeperat. Vtrique. Deinde consul ut certam plebi indulgere uirginis dicere passum se assignari agros
 dum nec ui nisi cum romano assignatur. Cassius qui magis largitione ambitiosus infocios eoque ciuib; uisus erat ut alio munere
 sibi conciliaret cuius animos uiuere periculo frumto pecunia accepta retribui populo. Idem autem secus quam praesente mercedem
 regni assignata plebes adeo propter suspicionem infociis regni uelut abundarent omnia munera ei inanimis hominum respuebant quem
 ubi primum magistratum abuit negatum danatumque constat. Sunt quippe auctores ei suspicium fecerant eum cognita domi causa uerbe
 rasse ac necasse peculiumque filij cereri consecrauisse. Signum inde factum esse et inscriptum excussa familia datum inuenio apud quosdam
 idque prius fidei. a questoribus ceteris fabio et L. ualerio die dicta per uellum danatumque populi uindicta dirutas publice desse castare
 42/ ante telluris esse ceterum siue illud domesticum siue publicum fuit uindicta danata seruo cornelio et fabio consulibus aut diuturna ita
 populi incassum fuit. dulcedo agrariae legis ipso praesente depro auctore subibat animos. accensaque cupiditas. malignitates patrum qui
 de uindictis eo anno uolens quodque militum praeda fraudauere quodque captum ex hostibus est. uendit fabius consul ac redegit in publicum
 in uisum fabium nomen plebi pro nouissimum consul tenuere tam patres ut cum L. emilio cetero fabius consul crearetur. eo infestior facta plebes
 seditione domestica bellum eternum excoit bello deinde ciuiles discordes intermissio uno animo patris ac plebes rebellantes uolens et
 quod ducem emilio prospera pugna uiceret. Illud tam hostium fuga quam plura assumpsit. adeo peruenit suos infestis quodque castoris edes. eodem
 anno idibus quibuslibet dedicata est. Vota erat latino bello postumio dictatore filius ei diu uir ad id ipsum creatus dedicauit. Sollicitati et
 eo anno dulce dunt agrariae legis animi plebes tribum plebi populari potestate lege populari celebrabant patres satis superque gra
 tuita fauoris in multitudine credentes esse largitionis temeritatisque inuicta ita horrebant. Accertum patribus duces ad resistendum cos
 fuere. Cuius pars rei uicit. nec in praesentem inueniente etiam annum in fabium ceterosque summi et magis in uisum aliorum plebi accusatione super
 cassium. L. ualerium cos dedit. Certum eo quoque anno ciuib; uamque legis auctores iactando uirtutem munus facti fabium in
 de nomen ingens post tres consulatus unoque uelut tenore omnes exprocos tribum cuius certaminibus habetur. Itaque ut bene locat mansit in eadem
 milia aliquandiu honos. bellum inde ueniens inuictum et uolens rebellat sed ad bella externa prope superant uires abuebant quod ut in mox ipsi
 certando accessere ad eas iam omni montes prodigia celestia prope cotidianas in urbe agrisque ostentant. Ammunas. motique ita numinus cau
 sam nullam aliam uires canebant publice priuatimque nunc extis nunc pauis consulti. quia autem ita sacra fieri. Iureiuratores tam eo euasere.
 43/ ut oppia uirgo uestalis danata incesti poenas dederit. Quod fabius inde et C. tullius cos facti. eo anno infestior discordia domi et
 bellum foris atrocius fuit. Ab eis arma sumpta. ueniens agrum quoque romanorum populares inierat quorum bellos crescente cura cetero fabius
 et ipse furui consulis fuit. optima latina urbe quod oppugnabant. Venientes pleni iam populationum romam ipsam se oppugnatores in
 nabant. Iui terrores cum epescere deberent. auxere in super anuntios plebes iactabat. quoniam sua sponte plebs mos detractandi mi
 lita sed spurium publicum licinius tamen potest uenisse tempus namque pulchrum necessitate legis agrariae patribus inuinguende suscepit rem

militare impedienda. Ceterum tota inuidia tribunitiae potestatis uersa in auctore est. nec meum coeque acris quia ipsius ei college
 cohortantur. Auxilioque eorum dilectum coeque habent adducto simul bella exercere scribitur. ducendū fabio inuenientes inquit furio datus.
 et inquit quidē nihil dignū memoria gestū est. fabio aliquando plus negotii cucuib; quā cubitib; fuit. Unus ille uir ipse consul tempus susti-
 nuit. quā exercitū adio consul quā uir fuit padebat. Hic cū coeque pē ceteras imperatorias artes quas parando gerendoque. etiam bello
 plurimas. ita instruxissent acie. ut solo equitatu amisso. exercitū hostiū fundere. insequi fufos pedes noluit. nec illos. et si adortatio
 inuisti ducis sui saltem flagitū et publicū impotentia dedecus p̄modo periculū suam hosti re. dūtax. cogere potuit. gradu accelerare
 aut si aliud nihil instare instructos inuisti signa reser. inquit. credentes uictos exequantes nunc imperatore nunc nauata abegre
 opera redeunt in castra. Ne huc tāpestilenti exēplo remedia ulla ab imperatore quessat. Adeo excellentib; ingenis cūis de
 fuerit ars. quā regant. quā q̄ hoste superant. Consul roma redit. ita bellū glā audita quā uirtute exacerbat. in se militū odio.
 Obtinere tū patres ut infamia gente cūlat manere. Cō fabius coeque creant fabio collega. C. neuius manilius dat. et hic annus tri-
 bunū auctore legis agrarię habuit. tulio pontifici fuit. Itēandē uia uelut p̄cessit. sp. licinio ingressus dilectū paulis impedit.
 Tūbatū utriusq; patrib; appius claudius uictū tribunitiā potestate dicere p̄ore anno impotentia et exēplo inpetui quando inuen-
 tū sit suis ipsa uirib; dissolui. Neq. enī unquā defuturū q̄ ex collega uictoria sibi agrām melioris partis bono publico uelit que-
 scere. et plures si plurib; op̄at an bonos ad auxiliū cōsulū paratos fore. et unū ut aduersus om̄s sitis ēē darent. modo et coeque et p̄mores
 patrib; opera ut summi om̄s aliq̄. tam ex tribuni reip̄ ac senatui cōluerent. Iceptis appi monti patres et uniuersi comites ac be-
 nigne tribunos appellare et cōsulare ut cuiq; p̄uatim aliq̄ uiris aduersus singulos erant. partim grā. partim auctoritate obtinere.
 ut tribunitiā potestatis uires salubres uellent reip̄ ēē. nouēq. tribunoz aduersus unū oratore publici cōmodi auxilio dilectū cōsules
 habent. Inde aduersus bellū p̄fectū quādiq. exercitū auxilia cūnerant. itam uelut uia grā cōtata quā q̄ in se uentū erat
 discordia inestina dissolui rēmanā posse. Principesq. in om̄iū eruriz populoz cōsulū fremelunt. Lenas opes esse romanas nisi in
 et sena et p̄s seditionib; seuiant. Id unū uenenu cālabē ciuitatib; opulentis repta. ut magna imperia mortalia essent. Iui susten-
 tati idmalū. partim parū cōsiliis. partim patientia plebis. Itā ad extrema uenisse duas ciuitates ex una factas. suos cuiq. partim
 magistratū suas leges ēē. Irimū indilectib; seuire solitos eosdē in bello tam paruis se ducib; quali cuiq. urbis statū manente disci-
 plina militaris fuit potuisse. Itā n̄parendi magistratib; morē in castra q̄q. romanū militē seq̄ p̄mo bello in ipsa acie in ipso certa-
 mine cōsensu exercitū traditū uictoria uictis eq̄ signa deserta imperatore in acie relictū inuisti in castra reditū p̄fecto si
 in se suo militē uincit romā posse. nihil aliud op̄ ēē quā uictio ostendūq. bellū. Cetera sua sponte facta et adeos gesturos easpes etrus-
 cos arma uerat. multas inuice casib; uictos uictoresq. Cōsules q̄q. romani nihil p̄ter ea aliud quā suas uires sua arma horrebant. 45
 memoria pessimi p̄mo bello exēpli terrebant. Herē cōmtere. nec ubi dux simul acies tamda essent. Itaq. castris se tene-
 bant. Itā incipit periculo aduersi dū tēp̄q. forsitan ipsū lentitū uas sanitateq. annis adlatū uelut uictis hostis etrusq. et magis
 p̄ppere agere lacessere ad pugna p̄mo abegando castris puocando. postremo ut nihil mouebant. q̄ cōsules ipsos quā exercitū incre-
 pando simulationē inestine discor dūq. remediū timoris inueniū. et cōsules magis n̄confidere quā n̄credere suis militib; nouū se-
 ditionis genus silentiū otūq. ut armatos. Adhuc in nouitate generis originisq. q̄ falsa. quera iacere. hec cū sub ipso uallo portisq.
 streperent. haud egre cōsules pacat imperitē multitudinis. nunc indignatio. nunc pudor. pectora uersare. et abiretū
 auertere malis. nolle in uito hostes nolle successū. non patrib; n̄cūlib; ex t̄na et domptica odia certare inanimis. Tandē supe-
 rante ex t̄na adeos supbe insolentq. hostis eludebat. Frequentes in p̄torū cūuunt. p̄scunt pugna. postulant ut signū detur
 cōsules uelut deliberabundi capta c̄fer. dū conloquunt. pugnatē cupiebant. Sed retro reuocanda et addenda cupiditas erat.
 ut aduersando remorandoq. incitato semel militi adderent impetū. Reddit responsū inuicem rē agi. n̄dū tēp̄ ēē pugne castris
 se tenerent. Et dicunt inde ut abstineant pugna siq̄ inuisti pugnauerit. ut in hoste anima aduersus eos. ita dimissis q̄mū cōsules
 uelle credent crescit ardor pugnando. accendunt in sup̄ hostes ferocius multo ut statuisse. n̄pugnare cōsules cogitū. q̄ppe in
 puno se insultaturos n̄redi militi armare adulatū seditionis erupturā. sineq. uenisse romano imperio. his si re occurrant
 portis. inger p̄bra p̄ges abstinent. Iun castra opponent. Cūmū n̄lura cūmelia p̄ati roman posse totis castris undiq. ad
 cōsules currū. ita sensim utante p̄centurionū p̄ncipes postulant. sed passim om̄s clamorib; agunt. Naturales erat tergi uer-
 satū tam fabius. deinde aderescente tumultu iā metū seditionis collega c̄cedente cū silentiū classico fecisse. ego istos cōq. manili

posse vincere scio uelle necesse. Ipsi fecerunt ita certum atque decretum: non dare signum nisi uictores se redituros ex hac pugna iurant.
Consule romanum miles semel in acie sefellit deos nunquam fallere. Centurio erat cum flauo cum inter primos pugnat. Lagator uictor inquit
cum fabi reuertar ex acie si fallat iouem patre graduum quem arte alios queratos uiuocat deos. Idem deinceps omnes exercitus insequitur uictor.
iurans datur signum. Arma capiunt. eunt impugna uirum spiritusque pleni nunc iubente etruscos protra iacere. nunc armati sibi quisque lingua
prompti hostem offerri. Omni illo die quod plebs quod patrum eximia uirtus fuit. Fabium nomen fabia gens maxime entant. multas ciuilibus certaminibus
46 infensos plebis animos. illa pugna sibi reconciliare statuunt. Instruit acies. neuarent hostes etruscosque legiones detestantur. prope certa spes erat.
Non magis secum pugnaturos cupugnauerunt cunctis. malis quod aliquando uirtutis animis et occasione ancipiti. haud desperandum esse faciunt. Res alio
longe euenit. Nam non alio ante bello infestior romanis adeo hinc et melius hostes hinc fules mora exacerbatuerant. proelium inuit uix explicandi
ordines spatium etruscis fuit. cum pilis in prima trepidatione abiectione timere magis quam emissis pugna iam unum in adgladios abimeret. atrocis
simi uenerat. Inter primos gens fabii insigni spectaculo exequo quibus erat. Ex his quoniam fabium tunc hic anno ante consul fuerat. principem in con
fectos uicinentes eunt ferre uiribus. armorum arte et cui incautum in multas uersantes hostium manu gladio prope transigit. Lelo extrahit
prope fabius inuulnus abuit. sensu utraque acies unus uiri casum. cedebatque inde romanis cum quod fabius consul transiluit iacens corpus. Obiecta
parma. humilis inquit miles fugientes uos in castra redituros. adeo ignauissimos hostes magis timentis quam iouem maritimum. quos iurasti. De ego
inuicem aut uictor reuertar aut prope te. hic quare fabi dimicant cada. Consiliu tunc quoniam fabius poris anni consul. Verbisne istis fuit ut pugnent et
impetantur credis. In impetantur prope iurauerunt. et nos ut deos proceres in fabio nomine: dignum pugnando potius quam adorando accen
47 dam militum animos. Sic in primis infensis hostibus puolant. duo fabii totaque mouerunt secum acies. Proelio ex parte una restitit nihilosequius in cornu
altero inquit et uulnus eorum pugna crebat. Vbi prope simul fortuna: uersata. nam ut altero in cornu quod fabium inquit huius consul manlu in
uelut fuses agnente hostes. et impigre milites secant. et ut ille graui uulnere id ex acie cessit. ut se detrahit ad gradum retulere cessit
fuit quod locum eorum alio cuiusque turmus equum in ea parte cecero equo aduersum uiuere clamitans collega se uictore fuso a lero cornu
aduersum re inclinata sustinuerat. Manlius quod ad restituentia acie se ipse coram offert duorum consul cognita hora accendunt militum ani
mos. simul et uanior iam erat hostium acies. In abundante multitudine fretu subacta subsidia mittunt ad castra oppugnanda
inquit. aut magni certamine impetu facto dum prode magis quam pugne memores titerent. tempus tamen romanis quoniam inruptione
sustineret non poterant. missis ad consules nuntius quod loco res essent. eglobati ad proelium rediunt. et sua sponte ipsi proelium renouant. Et
manlius consul reuertit in castra. ad omnes portas milite opposito hostibus. uia clausit. Et a desperatione tunc fabi magis quam audaciam
accendit. Nam cum incurantes qua cuique exitu ostenderet. spes uano aliquotiens impetissent globi. uiuentium in impio eorum insigni ar
mis inuadit prima excepta acie flammis. tela sustineri. Deinde. Visne inquit eorum mortifero uulnere id cada. fusi que circa omnes
tursus crescit audacia. romanos terror protra castra trepidos agit. Et ad extrema uentum forte. in legati rapto consulis corpore pat
fecissent. una porta hostibus. uia ea erupunt. Conster natum agmine abeunt in uictore alterum in cadunt consule. In alterum fusi. passim
uictori egregia parat. tristis tam duobus. ta clari funeribus. Itaque consul decernente senatu triumphum si exercit sine imperatore triu
phare possit. per eximia eo bello opera facit. respondit se familia funesta. quoniam fabi sunt morte republica ex parte orbi consule. altero
amisso publico priuatoque. de for in ludu laurea non acceptum. Omni acto triumpho depositus triumphus. clarior fuit adeo sprete in tempore gla
in die cumulatior redit funera deinde. Duo deinceps college sunt quedam idem in utroque. Laudator cum cedendo illis suis laudes ipse
maxima parte carum ferre. neque in memor eius quod uano consulat in hiberat reconciliandi animos plebis laucios milites curandos diuidit pa
48 tribus fabius. Ilurimi dani nec alibi maiore cura habita. inde populares in ea fabi nec hoc ualere nisi salubri reip parte. Igitur in patrum
magis quam plebis studium est fabius cum uo uergimo eorum factus. neque bella neque delectus. neque ulla alia potest cura agere. qua ut in alio ex
parte inchoata concordie spe. Inmo quod tempore cupatibus coalescerent animi plebis. Itaque principio anni consuit. pusquam quisque agrum
legis auctor tribunus existeret. occuparent patres ipsi suum munus facere captiuum agum plebi qua maxime equaliter darent. Verum et ha
bere eos quorum sanguine ac ludore parte se. aspiciant patres sunt. Iustis quod quod numma gloria luxuriare et euanescente uiuendum quonda
illud quod in ingenuum. Nulle deinde urbane factiones fuerunt. uersabantur in cursantibus. equorum latine eo cum exercitu celo missus in
ipsorum equorum. agum depopulandum transit. Quod se in oppida receperunt. muris se tenebant. eonulla pugna memorabilis fuit. De aut
ente hostes clades accepta temeritate alterius consulis aduq. de exercitu forae in celo fabius in tempore subsidio amissus. Ex eo tempore
neque pax neque bellum ciuilibus fuit. res prope in forma latrocinii uenerat. legionibus cedebant. in urbe ubi abductas tenerant legiones

agros inaurabant. bellū q̄tē bello inuicē eludentes. ha neq. omni tota res nec p̄fici poterat. & alia bella aut p̄sentia instabant. ut
ab eis uolensq. n̄duntus quā recentis dolor p̄xime cladis transiret. q̄scantib; haud mox moturos se apparebat. sabinos semp̄ infestis equi
riq. omne. Sed ueniens hostis assiduus magnūq. grauis contumelias sepius quā periculo arum aggrauat. Quod nullo tēpore nec legi po
terat aut aucta alio sinebat. Cū fabia gens senatū adit. coēs p̄gentē loq̄tur assiduū magis quā magno p̄sidio ut sciat. E c̄ bellū ueniens
ex uos alia bella curare fabios hostes ueniens; date. auctores sum̄ tuta ibi maiestate romani nominis fore n̄m id nob̄ uelud familiare
bellū p̄uato sup̄u gerere in animo. B̄s ē & milite illic & pecunia uacat. ḡr̄ uingentes haec coēs ecuris gressus comitante fabioz agmine
q̄nuellibulo curis & c̄spectantes steterant. domū redit. iussi armati p̄herodis adlūm consilium adēē domos inde discedunt. Manat tota 49
urbe rumor fabios adēglū laudib; fer. familia una subisse cunctas hominis ueniens. bellū impuata curia impuata arma uer sū sūnt. dū
robore eide gentes deposcent. Hec uulscos sibi ille quos p̄b̄ tranquillā pace agente om̄s finitimos subigi populos posse. fabi postera die
arma capiunt. q̄uissi erant conueniunt. Coēs paludat egrēdient̄ inuestibulo gentē omne suā instructo agmine uadit. Accept̄ uime
dū signa ferri uibet. nūquā exēcit. neq. minor numero. neq. clarior fama. & admiratione hominū p̄urbē inuēssit. Sex & trecentos similes
om̄s patriq. om̄s unius gentis. quoz nemine ducē sp̄neret egrēgius quib; libet. tēporib; senat. Ibi unius familiae urib; ueniens poplo
p̄fē mutantes. sequebat̄ turba p̄pria alia cognatoz sodalūq. nihil mediū nec sp̄e neccurā. sum̄ta om̄a uolenti & animo. alia
publica sollicitudine exērata ex fauore & admiratione sp̄ensire fortis ire felices uident. Incept̄ euent̄ pares reddere c̄sulat̄ in
de ad triumphos om̄a p̄ima ab eis om̄s honores sp̄erare. p̄teruētib; capitolū arce. q̄c̄alia t̄pla q̄c̄q̄ deoz oculis. q̄c̄q̄ animo occurrat
p̄cantur. ut illud agn̄ faustū atq. felix ma tant̄ sosp̄at̄ breui op̄atū adparentes restituant. incassū misse p̄ces infeliciū
ad exoratio parte curia p̄fecti ad remera flūm pueniunt. Ippo oratus uisus loē comuendo p̄sidio. l. emilius
& c. seruilius coēs facti. Et donec nihil aliud quā impopulationib; res fuit. Non ad p̄sidū modo tutandū fabi satis erant. sed
tota regione q̄ tuscus ager romano aduoc. sua tuta om̄a infesta hostū uagantes p̄teruē. sine fecere ut uallē. Deinde haud
magis impopulationib; fuit. dū & ueniens ioco exēratia exēratū. p̄sidū cremere oppugnant. & romane legiones abluo
emilio consule adducte comū cū etruscis dimicant acie. quāquā uix dirigendi acie sp̄aciū ueniens; fuit adeo int̄
p̄mā trepidationē dū p̄signa ordines int̄ueunt subsidiaq. locant inuēta subito ablatere romana equū ala n̄pugne modo
inapiende. sed consistendi ademit locū trasuli retro ad saxa rubra. ibi castra habebant. pace supplices petunt. Cū
inpetrato abmisit animus leuitate ante deductū cremere romanū p̄sidū p̄nituit. rursus cū fabi erat ueniens populo sine 50
ullo maioris belli apparatu certant. Nec erant incur siones idē aliquēns p̄q̄ campo clatq. signis certant gent. quē una poplū
sepe ex opulētissima ut cūtes erant etrusca ciuitate uictoria tula. id p̄mo acerbū indignūq. ueniens; uisū inde c̄siliū
exēratū insidius fero hostē captandi gaudere. eia multo successū fabiū audacitā crescere. Itaq. & peccora p̄damib; aliquēns uelut
casu incidissent obuia acta & agrestū fuga uasti relictū agri & subsidia armatoz & arcendū populationes multa sepius simulato
quā ū pauore refuger. Iamq. fabi adeo contēptant hostē. ut sua inuēta arma neq. loco neq. tēpore ullo redderent susti
nēri posse. Hec sp̄es p̄uēxit. ut ad conspēda p̄cul ac remera magno capi ut uallo peccora quāquā rara hostū apparebant arma
decurrerent. Et cū impudē effusi cursū insidias circa ip̄sū it̄ locatū superassent. pulatq. passim uaga ut sit pauore inuēto ra
perent peccora. subito ex insidiis con surgit & aduersū & undiq. hostes erant. Irimo clamor circulat̄ exterruit de m̄tela ab om̄i
parte accedebant. coruētib; etruscis & continenti agmine armatoz septū. quo magis se hostis inferebat cogebant. breuiore sp̄a
tio. & ip̄s orbe colligere. Iux res paucitate. eoz uisignē & multitudinē etruscoz multiplicatū in arto ordinib; faciebat. Cū
om̄s pugna quā in om̄s partes parē intenderant. in unū locū se om̄s in dinant. Consi cor porib; armisq. rupere cuneo uia duxer. 51
Via inētm̄ leuē colle inde p̄mo restitit mox ut respirandi superioz loē sp̄aciū dedit. Recipiendūq. ap̄uore tanto munū pe
pulere eia subeunt. Vincerantq. auxilio loci paucitas. in uigo circummissus ueniens inuērtitē collis euasit. Ita superior
rursus hostis fact̄. fabice si ad unū om̄s p̄sidūq. expugnati trecentos sex perisse satis conuenit. unū p̄pe pubere etate re
lictū st̄rpe genti fabi dubisq. reb; p̄b̄ sepe domūq. belli ultimū futurū auxilū. Cū h̄p̄ accepta clade se eia. c. oratus
& l. menenius coēs erant. menenius aduersus uisus uictorie laos confestim missus. tūq. male pugnati ē. Et iunculū hostes
occupauere. obfessaq. urbi force sup̄bellū amona p̄mte. raserant enim etrusci taberū. in horatū coēs exuolscis & c. reuocat.
Ad eo quā id bellū ip̄s instat menib; ut p̄mo pugnati ad sp̄e sit p̄q̄ marte iterū ad portā collinā ibi quā quā paruo mōto

superior romana res fuit meliorem tam multo recepto. pristino animo infutura plura. Idcirco fecit auerginus & periculum cons
pcepta proxima pugnae clade ueniens abstineret acie populationes erant. fabios secuti. & uelut ab arte iaculi pulsum in romanum
agrum impet dabant. nusquam peccora tanta nagerdes erant capta. Deinde eadem artesunt quaeperant fabios secuti deduxerunt opera.
pulsum ad inlecebras pulsi peccora precipitauerunt multis. quod plures erant maior cedes fuit ex hac clade atrox uero maioris dedit causa
atque inuicta fuit. Trueto enim nocte tiberi castra seruli consulis adorti oppugnare. inde fusi magna cede inaniculum se egre receperunt.
Constitutum consulis exiit transire tiberim. castra sub aniculo communit postero die luce orta nihil & bellerna felicitate pugnae ferocis. magis
tam quod inopia frumenta quam inopia praeterea duceleriora essent agebant consilia temere aduerso uniculo ad castra hostium acie erexit. fediusque
inde pulsus quam praeterea pepulerat inuentu collegit. ipse exercitus quem seruat. Inter duas acies etrusca cum uice huius atque illis terzadarent
52. obsidione occisi ita oppressi temeritate felici ueniens bellum urbi cupere laxior. et amona rediit. Et ad uento recuperantia frumenta
et postquam timor subicuique futuri inopia abut coquoque abduci fuerat plauis. ex copia deinde otioque. laetantur rursus animi. et praestitum
postquam foris de erant domi querere tribum plebem agitare suo ueneno agitari lege inresistentem incitare patres. nec uniuersos
sed singulos. Iunt consilium et genus auctores agitare legis. tunc menemo diem dicunt. inuictus erat amissu eremere praestitum
cum haud paul inde statua consulis habuisset. tam oppresserit cum patres haud minus quam praeterea aduersi essent et patris agrippa fauor haud
dudum exoleuisset in multa teperantur tribum cum caput inquit sitit duo milia praeterea danato multa eduxerit eam caput uerit inquam
tulisse ignominiam. et indermo absumptum esse alius deinde reus si seruilis in consilium abut. C. natus et praeterea consulis inno
statum anni ab. l. ceditio et. statio tribum die ducta nunc menemus praeterea suis aut patris sed cum multa fidelia innocentis quique tribu
nos in sed plebem orationem feroci refutando exprobrandoque. Tamen in depnatione morteque. inuictus inuictus restituta quid plebs eos
ipsos quibus inuictus magistrat eas leges habere et periculum audacia discussit. Iunt et uerginus eadem inuictus praeterea participando lau
53. des magis tam inueniunt adeo inuicta uerant animi praeterea inuicta certa inuicta domi inuicta ueniens bellum exortu quibus fabium arma con
uinxerant praeterea consulis accit latinorum hernicorumque. auxilium cum exercitu uenit missus castra fabiana quae praeterea sociorum locata erant
constitutum adgrederetur. Tamen in trepidatione inuicta ut diu dissi alii alia manipulatorum excurrunt ad arceda hostium cum ea porta cum
signum praeterea inuicta caperet inuicta uallu deinde cedes magis quam plauis et tumultus castris. et inuicta penetrat inquam uenit caput. in
pauci ueniens ad arma currunt. Praeterea fabius cum subsidio. praeterea romanos toto impetu uenit inuicta adorti. praeterea aduersi in
braque. deinde et ipsi utroque uenit signis resistunt et eques ab eodem inuictus tuscos fundit fugatque. eodem hora duo exercitus due potentissi
me et maxime finit gentes superatesunt. In hac aduersos gerunt. uolsci et quae in latino agro posuerant castra. populati que finit et in
eos praeterea ipsi laam absumpti hernici sine romano aut duce aut auxilio castris exierunt inuicta praeterea praeterea recuperatas res potuerunt. Praeterea
54. sus tam abroma consulis inuictos. C. natus mos credo in placet sine romano duce exercituque socios praeterea uenit. consiliumque bella ge
rere nullum genus calamitatis et inuicta. inuicta inuictos. inuicta praeterea potuerit ut acie dimicarent. Praeterea inuicta et C. manlius con
manlio ueniens punitia uenit. inuicta bellum inducit inuictos xl. peditibus. date frumento stipendioque imperato pacis. extinguit bellum
continuat discordia domi agitare legis tribuniciis stimulis plebs furebat. consules nihil inueni danatione nihil periculo deter
riti. seruilis summa inuicta. abeunt magistratu cum genus et et. et. Praeterea et oppit uerginus consilium inueni
uo praeterea inuicta praeterea inuicta inuicta. consulis habuit rei ad optum furus et manlius circa eunt for
dicta. in plebem magis quam inuictos praeterea suadent monent honoribus. et administratione reip abstant. Consulares uero fasces praeterea
ta curuleque sella nihil aliud quam populi funeri putent claris insignibus uelut infulis uelatos admorte destinari. Praeterea consulat tanta
ducedo sit. in ne in inuicta inducant consulat capiti et oppressu inuicta potestate et. consulat uelut apparitori tribunitio omnia
ad inuicta imperium quae tribum agenda et inuicta commoueri. si res praeterea patres. si aliud quam plebem et inuicta crediderit exilium et
marci inueni danatione et morte sibi ponant ante oculos. Praeterea inuicta uocibus patres. consilia inde inuicta sed inuicta se
ducta. praeterea inuicta habuere. ubi cum inuicta constare inuicta inuicta eripendos et eos atroxissima quaeque maxime place
bat sententia. nec auctor quam inuicta audaci facinori dectat. Praeterea inuicta die cum plebs inuicta erecta expectatione stare. inuicta
inmo quod inuicta tribum deum cum inuicta suspensior fuit dectat inuicta inuicta. et dectat acpta causa pub
lica queri. Tandem quod inuicta inuicta tribum fuerant. nuntiant domi mortuum et inuicta quod ubi inuicta contione praeterea

rumor: sicut acies funditur: dux occiso. laceratissimi passim alii alio precipui fauor: tribunos inuasit. quia nihil auxiliū sacrae leges haberent: morte collegae monitos nec patres satis moderatē ferre letitia: adeoque neminē noxae permittere: ut etiam infomes fecissent uideri uellent: palique ferretur malo domanda: tribuniciā potestate. Sub hac pessimi exempli uictoria delecti: educti: iuuentibusque tri- 55
bunū sine intermissione: illa coram se pugant. Cum uero irasci plebs tribunorum magis silentio quam consuli imperio: et dicere actū esse delibitate sua: rursum ad antiqua reditū augustinus una mortua ac sepulta: tribuniciā potestate aliud agendū accogmandū quā resistat patribus: id autē unū consiliū ēē ut se ipsa plebs quando aliud nihil auxiliū habeat defendat: quattuor et uiginti lictores apparere consules et eos ipsos plebs homines nihil conceptius neque infirmius sinit: quod conternant sibi quicquid tam magna atque horrenda facere. si uocibus alii alios cūmci-
tassent: ad uolentē publicū deplebe hominē quia quod ordinem duxisset negare: se milite fieri debere. lictor nullus: a consilibus: uelero appella-
bat tribunos: cū auxilio nemo eorum cōsules spoliari hominē et uirgas expedire uident. Tuoco inquit ad populum uolero quoniam tribuni cūe et in conspectu
tu suo uirgis cedi malunt: quia ipsi in lecto suo audi trucidari quodero cū clamitauerunt eo in festiū arcu scindere et spoliare lictor. Tu ualero
et pualens ipse et ad uiam: aduocatus repulso lictore ubi indignantiū ipse accerrimū erat clamor: eose inturbā confertissima recepta: clamoribus
quoque et fide plebs imploro ad eam cūe: ad eam eo quod militationes nihil: quod expectetis tribunos quibus ipsis uero auxilio opus est. Con-
citant homines ueluti ad proelium se expediunt: apparetque omne discrimen ad eam nihil cuiquam: lictū in publica fore. in priuati uirgis huic tante
reprenta cūe consul obtulissent: facile expellunt. parū tūc maiestate sine uiribus: et uolatis lictoribus: fasces: fractis se foro incuriam
compellunt: incerti quoniam uolero exercere uictoria: concitantes deinde tumultu cūm senatu uocari uultis sint: querunt iniurias
sua: uim plebs aduocatus audiam: multis ferociter dictis sententias uicere seniores. Iubet ira patrum aduersus temeritatem plebs certari non
placuit: uolentem amplexa fauore plebs pxiūis comitē tribunū plebi creat meū annū quicquid penariū populi furui cūl habuit con- 56
traque omni opinione: quā uexander prioris anni cōsilibus: pmissurū tribunū credebant: ppublica causa: puato dolore habuere uerbo quod
et cōsilibus: rogatione tūc ad populum ut plebs magistratū tributis comitē fierent. Haud paruaret subtriculo pmi specie minime atroci
ferelatur: sedque patricius omne potestate pcluentū suffragia creandi: quod uellent tribunos auferre. Huc aduocati gratissime plebs cū summa
ui resisterent patres: neque una uim audiam: audiam erat. ut uim cedere aliis ex collegio auctoritate: aut cōsiliū aut principū adduci possent res
et uim ipis olomuit grauis certaminibus: minui extrahit plebs uolentem tribunū reficit patres aduocatus dimicationis rati rem uen-
tura apud ciuicem apud fūmde apud pxiūis certaminibus: inuicem infestūque: plebs consule facium: collega et cū quatuor datus principio
statim anni nihil pusqua de lege agitur. Sed ut inuentor legis uolero sic lictoribus: collega ei aut quod quā manu promptior erat: ut
et cū uolero nihil pē quā de lege loqueret infestatione abstinent consiliū ipse in accusatione appi familiarumque: supbissime accrudelissime
implebe romani exorsus cū apatibus: nēcūle pcaruifice aduocanda et laceranda plebs creatū ēē cēdenderet: rudis inuulnari hominē
lingua nē sub pxiūis libatū animo: itaque deficiente oratione quandoquē nē facile loquor inquit quites quā quod locutū su presto crastino
audire adeste ego hūc aut in conspectu uro moriar: aut pferā legē. Occupant tribuni tēplo postero die: consules nobilitasque adimpe-
diendā legē in contione consistunt. Sub moueri lictorū uibe: pē quā quod sub fraguū ineam: adulescentes nobiles stabant: nihil ceden-
tes uatori. Tu ex hūc prenda quā lictorū uibe: consul appiū negare uis est: tribuno inquit quā nūc implebe uim nē enī populi pple-
bis cū magistratū ēē necdū ipsa submouere pumpero posse more maiorū quā iudicat. Suol uidet discedere quiritēs facile et con-
tēptum de uire differendo pxiūis lictorū poterat. Ardēt gratribus uatorē mē tū ad cōsile. Consul lictorē ad tribunū:
puatū ēē clamitans sine imperio: sine magistratu. Violatque et tribunū: in et contio omis atrox cohorta pxiūis in consule et cū
ē cursus hominū infestū exorta urbe cōtat multatūctus fure. Subnelat tūc appiū pxiūis tanta tēpestate: certatūque: haud
inruento pxiūis nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio pietis senatu consules habent. Vbi cū timor atque ira uirū sententias uariassent: quāmagis spacio
uit posito ab impetu ad cōsultandū aduocabant: eo plus adhorrebant acertatione animi aduoc ut qūmo grās agerent: quod ei opera
nūcūctus cōsilia ab cōsularibz negotio dato ut collegā ui sialit nē possent de foro abducerent. Ipse nunc ple-
be se uirū pxiūis leuista: nē crasse tribunos ut conciliū dūm tērent: darent uir spaciū nūm: sua illis tēp adempurū: sed con-
siliū uiribus: addaturū: et patres in populi: et cōsule in patriū fore potestate egro sedata abqūmo plebs multo egrius consul ab ap-
tribz dimisso: tandē concilio piet

58 Grauioreſ accipi leges. quā in ſacro monte acceptae ſunt. Viſt tam patrū conſenſu. quicquid lex. Silentio pſeretur. Tum
primū tribuſ comitiſ creati tribuni ſunt numero etiam additi tres. Inde ac duo antea fuerunt poſt auctoreſ nominat
qq. tribunos coſ ſicciū. l. numitoriu coſ duellu ſp illiciu luciu. melciu uolſci. et q. un ſeditione romana ebellu cohortu
ualla uerant agros ut ſiq ſecellio plebi fieret. ſe receptu habere. Compoſuit deinde reb; caſtra retro mouere ap claudi
uſ inuulſcoſ miſſuſ q. p. uincia euenit. eade inimilia ſentia appi. domi et liberioz q. ſine tribunicuſ uinculiſ
erat odiſſe plebe pluſquā patre odio quod ſe uictu abra ſe unico cſule electo aduerſuſ tribunicia poteſtate plac legē et quā
minore cōitu nequaqua tanta patrū ſpe priorē impediēt cſuleſ. hec ira indignatioq. ſerocē animū aduerſandū ſeuoq. empe
rio exercitu ſtimulabat. nec ulla uī domari poterat. tantū certam animuſ inſubebant ſegnū otioſe negligentē contu
maci omia agere nec pudor nec moſ cohercebat. ſicciū agnelli agn tarſiuſ ſedulo incedere ſi adhortator opertuſ ad
omne ſua ſponte mota remittere inſubia pſenti uult dimittere tacite pſere uice exſectari. ut inuict ille odio ple
beio animū ut dū moueret omne quicquā acerbitate pmpa nihilā cūmilib; agere acenſurionib; corruptuſ exercitu dice
59 re tribunos plebei cauillanti dū et uoleronet uocare. Nihil eoz uolſci neſciunt caſtabantq. comagiſ ſperantes idē cer
tam animoz aduerſuſ appiū habuiri exercituſ romanuſ. q. aduerſuſ fabiū conſule habuiſſe. Ceterū multo appio quā
fabio uolentior fuit. n. etiam uincere tantū noluit inſubian exercitū ſed uinci uoluit. p. ductuſ in acieſ turpi fuga. ſent caſtra
nec ante reſtitit quā ſigna inferentē uulguſ manuſ uictu. ſedq. exercituſ agminuſ eade tū expreſſa uſ adpugnandū
ut uictoria inuallu ſubmoueret hoſti. ſat tam apparet caputanti caſtra milieſ romanuſ. noluiſſe aliq. gaudere ſua cla
de atq. ignomina. q. b. nihil inſtracſ ſerocē appiū animū cūmſup ſeuoſ exuelli. contioneq. aduocare. concitant aduſ
gati tribuniq. monentē ne utiq. experiri uelle imperiū cū uſ omiſ in conſenſu obediētū et nagare uulgo milieſq.
ad cōioneſ ituroſ paſſimq. exaudiri uoceſ poſtulanū in caſtra ex uulſco agro mouant hoſte uictore paulo ante ppe impoſ
acuſſo fuiſſe ingentiuſq. mali non ſuſpitione modo ſed ap. ſpectu obſeruari ante oculoſ. Viſt tandē quando q. de nihil
p. temp noxe luarent remiſſa contione et inſequente id p. nunciari cū uſuiſſe. p. ma luce claſſico ſignū p. ſectioniſ
clat. Cūmaxime agmine caſtruſ explicaret uolſci ut eode ſigno excitati nouiſſimoſ aduocant aq. plac ad p. moſ tumult
tuſ copioſe ſignaq. et ordineſ turbauit. uenit imperia exaudiri neq. inſtrui acieſ poſſe. nemo ulluſ niſi fuger memot.
na effuſo agmine p. ſtrageſ corporeſ armozq. euasere. ut priuſ hoſtiſ deſiſtere ſeq. quā romanuſ fugere. Tandē collectuſ
ex diſſipato curſu milieſq. cūl cūreuocando ne de qua ſuoſ p. ſecut. et. ap. uicato agro caſtra poſuit. Aduocataq. cōione in
uict. haud falſo impetore exercituſ militariſ diſcipline deſertoreſ ſignoz ubi ſigna ubi arma eſſent ſinguloſ rogant.
in hermet milieſ ſigno amiſſo ſigniferuſ ad hoc remurioneſ duplicariuſq. qui reliquerant ordineſ uirguſ et ſeſ ſecuri
p. uſſit. Cetera multitudo ſorte derum q. ſq. ad ſuppliciuſ lecti contra eo inq. ſit cſule ac milieſ comitate acbeneſi
60 cuſ certati. et natura q. ſit erit lenia et ſp. uia inſelx college q. ſit magiſ gaudere ingenio ſuo effecerat. Hanc tan
te cordis clauſ exercitū n. auiſſe ſe q. ſit agari populabundū hoſte pagroſ paſſim nec ullo bello ante latuſ. Inde
adde p. de omiſ milieſ d. a. addobunt et laudeſ q. b. aut meli quā p. mo gaudere milieſ animi cūduca p. p. duce patrūq.
placatioſ exercitū redit ſibi parentū alteri exercitū dūm datuſ abſentū memorant uaria fortuna belli atroci diſcor
dia domi ſortuſq. annū exactū inſigne maximeſ comitia tributa efficiunt. Reſ muoz uictoria ſuſcepta certam
niſ quā uſu. Iluſ em dignant comitiſ q. ſit deſtactuſ patrūq. ex cilio ſubmouendo. quā uirū aut plebi additū. aut
61 deſtū patrūq. Tubulentioreſ inde am. excepti. L. p. ualerio. t. emilio coſ. q. ſit certamina ordinū de lege agraria
tū p. uictū appi claudiq. cui acerrimo aduocario legiſ cauſaq. poſſeſſoreſ publici agri tāquā etno conſuli ſuſtinenti
m. duilluſ et coſ ſicciū de dextere. nūquā ante tā inuſ. Plebi reuſ aduocatuſ uocat. populi. pleb. ſuarū pleb. pat
narū uarū patrūq. q. ſit n. emere pullo. q. aduſ. p. p. uictoreſ ſenat. maieſtatiſq. uindiceſ ſup. adomſ tribunitioſ plebeioſq.
appoſituſ tumultuſ modū dūcebat incertamine egreſſuſ uirū obuiſ plebi uſ epatib; ipſe ap claudiuſ et tribunoſ et
plebe et ſuū uictū p. uictū habebat ullū n. emine plebi n. ſenat. p. ſit p. p. uictoreſ uinquaſ potuerit tūm ut uelle mutare.
at ſuppleſ p. uictoreſ homineſ ſeſine ut ex conſuetu q. de aſperitate orationuſ cū ad populuſ agenda cauſa et. aliq.
lenire atq. ſubmittere. Idē habet oris eade contumacia inuictuſ id. moratione ſp. ſit erat. adeo ut magna p. ſit

plebis appiam nonnulli reu timere: quia esule timuerat. Semel causam dixit: q̄ semp agere omnia solit erat accusatoris spiritui adeoq.
constanti sua et tribunos oblique fecit & plebe ut die ipsi sua uoluntate grati deinde re finerent haud ita multu interm t̄po
ris fuit ante. Ante tam q̄m p̄dicta dies ueniret. ^{morbo} Cuius conlaudatione T. L. impedire conaret. plebs fraudari sollem
honore subpmi diem tantuiri noluit. & laudatione t̄a eq̄s aurib; mortui audi ^{ut quia in ui accusatione audierat. & ex q̄s}
frequent celebrant. Eode anno ualerius esul cū exercitu ineq̄s p̄fect. cubo ^{am ad p̄m elucere n̄ potest. castra oppugnare q̄ ad} 62
ort; p̄hibuit feda tēpestas cūgrandine adtonantib; celo deicta admiratione deinde auxit signo receptu dū adeo q̄m q̄ll^a serenitas. reddita
ut uel murali q̄defensa castra oppugnare iterū religio fuerit omis irabelli adpopulatione agri uerit. At esul omniū insubun bellu gessit.
ubi quia hostis morib; se tenebat uasti agrisum incendit. deinde nullarū modo sedera uicor q̄b; frequent habitabat sabini exerci cūpda
torib; occurrissent ancipiti p̄lio di gressi. postero die retulere castra inuiciora loca. Idcirco esuli uisū. cū p̄dicto relinquere hoste. In agro
inde decedens bello int̄ huc lulla manente discor dia domi consules t̄i. nuntius. priscus auergimus facti n̄ uicta uidebat. Latua plebes 63
dilatione agrarie legis. ultima uis parabat cū uulscos adēe fumo ex incendit uillarū. fugaq; agrestiu cogitū es exeset matua iam se
dutione asper erupente rep̄ssit. Consul coacti exēplo absenatu adbellu educta exarbe ueniente tranquillore cetera plebe fecer
et hostes. quid; nihil aliud quā p̄fusus uano timore romanos. curato agmine abeunt. Humitius intū aduersus uulscos. uergimus contra
eq̄s p̄fect. ubi ex insidit p̄pe magna accepta clade. uirt militū rē p̄lpsā negligentia consulis restituit. Velius muolscis imperatū.
fusi p̄mo p̄elio hostes fugaq; murbe. Antū itū referunt opulentissima acti quā corq; oppugnare n̄ ausus cenone aliud oppidū ne
quaquā t̄i opulenti abantatib; cepet. In p̄q; uolsciq; roman exercitū tenē. sabini usq; ad portat urbis populates incesse. deinde
ipse pauci p̄dub; abduob; exercitib; utroq; petire consule ingresso infinis plus gladiū quā intulerant acceper. Extre mo anno pacis 64
aliqd fuit. sed ut tēp alias sollicit p̄cis certamine patu & plebis irata plebs int̄ ee consularib; comitū noluit. p̄pates clienteq;
patu corq; creat. T. L. q̄m q̄ seruilus simile annū p̄ori corq; habent. Seducta intia bello deinde extio tranquilla sabini
erustumus caposentato agmine transgressi cūcedet cūcendia circa auene flum fecissent apotta p̄pe collina myrib; q; pulsi ingen
tes tam p̄das hominū p̄ceozq; egere. Quas seruilus corq; infello exercitu insecut ipsū q̄dē agm adipsi eq̄s locis n̄ potuit. popula
tione adeo effuse fecit ut nihil bello intadū relinquerent. Multipliciq; capta p̄da redire. & muolscis resp̄ egregy gesta. cū
ducit tū militū opera p̄mū p̄q; capō signis consilis pugnatū ingenti exde utrimq; plurimo sanguine & romani q̄a puccitas dano scien
do p̄p̄ia erat gradu retulissent. n̄ salubri mclatio consul fugere hostes ab ornu altero clamitans concitasse acie. impetu facto dū
se putant uincere. uicere. Corq; metuens ne nimis instando renouare certam. signū receptu dedit. Int̄ cessere pauci dies uelut
tactis inducus utrimq; q̄tē sup̄a p̄q̄s ingens uis hominū exomib; uolscis eq̄sq; poplis in castra uenit. aut dubitans susenserunt ro
manos nocte habituros. Itaq; t̄ia fere uigilia ad castra oppugnanda ueniunt. q̄ntus sedato tumultu quē terror subit̄ cūuerat.
cūmanere intencioris q̄tū militū uulscos heruicor cohortē instatione educit. Cornices abicinesq; ineq̄s inpositos canere ante
uallū uba; sollicitūq; hoste adluce tenere reliquit. Na. d̄is adeo tranquilla omia in castris fuisse. ut somni q̄q; romani copia
esse uulscos species armatoz p̄dictū q̄s & plures ee & romanos putabant fremit̄ uuitq; equoz q̄ & infucos edeq; epte & insup
auras. agitante sonitu seuebant. intentos uelut ad impetu hostiū tenuit. ubi inluxit romani int̄ger satiaq; somno p̄duct 65
inacie festu stando & uigiliu uolscū. p̄mo impetu p̄culat. Iua quā cessere magis quā pulsi hostes sunt. q̄a ab t̄go erant elui. in
q̄s p̄p̄icia integris ordinib; tūc recept fuit consul. Vbi adinquinu locū uentū. s̄istat acie miles. egre teneri clamare & posce
re uolsculis instare liceat. Terotus agunt eq̄tes circūfū fiduci. uociferant̄ se ante signaturos. Da cūmā corq; uirtute mi
lū fret. loco parū fidens con clamant̄ feturos clamoreq; res; secuta. Exci int̄ra pilis q̄leuiore ardua euaderent cursū sub
eunt uulscos. Effusis ad p̄mū impetu missilib; telis. saxa. ab uentia pedib; ingrat insubunt. Turbatosq; idib; crebris.
urget ex superiore loco. Iropo oneratu; sinistru romanū cor nū. inreferentib; iam gradu corq; increpando simul temeritate.
simul ignauia pudore metu excussisse. Reluctere p̄mo abstinent animis. deinde ut obtinentes locū ures ferebant. dudent
ultra gradu inferre. & clamore renouato cōmouent acie. Cū rursus impetu capto entuntur atq; exuperant inq̄tate loci.
lam p̄pe erat ut infumū elui lugu euaderent. cū terga hostes dedit. Effusq; cursū pene agmine uno fugientes sequentesq;
castris incidere in eo pauore. Castra capiunt quauilscos effugere potuer. ancū petunt. ancū & roman exercitū duct pau
cos curū fessū dies dedit nullo oppugnantū noua in p̄q̄d iā inde ab inselcupugna castrisq; amalli ceciderant am a r

cupido oblati adu cunctate ac ppetuo in romanos odio certauere. Belli summa in parabat. Sentiant her naci. & pchunt roma
 ni acerrani. ad pps desesse suspecta & colonia inuenerunt. Id magnus hominu indeu oppidu capta & e. confugisse adeis usq miles
 pbellu p q cu uel acerrim fuit compulsi. de inde in oppida pps camultitudo delapsi. cu antu redisse. sua sponte iam infidos colonos
 romanis abalienauit. Nec du matra p cudefectione parari delatu ad senatu & e. datu negotiu? consilib; ut pncipib; colone
 roma exeat. quereant quid rei & e. qcu aut gratiata uenissent introducti ad senatu. ad senatu. ita responder aduero
 gata magis suspecta qua uenerant dimittent. Bellum inde aut dubiu haberi sp suru consulu at cui ex pincia eueniat pfect
 inq; her naci. in agro populabundu hoste inuenit. Ignarusq multitudinis qnuisqua uniuersa conspecta fuerat. impare copus
 exercitu temere pugne comisit. Immo concursu pulsus se intra castra recepit. neq usinus periculi fuit. Namq & pxima nocte
 & postero die tanta in castris sunt circu sessa atq oppugnata. ut ne nuntius qde inde met ti roma posset. Hernici & male pug
 natu & consule exercituq obsideri nuntiauer. tamq terror incussere patrib; ut quq forma senat consula atque semp ne
 cessitas habita. Postumo alteri consulu negotiu daretur uidere neq resp detrima capere. Ipsi consule roma manere
 ad con scribendos omi q arma ferre possent obtinu usq. Iro cods r. qndru subsidio castris cu socialis exercitu mit ti. adu
 explendu latini her naci. & colonia antiu dare qndro subzarios milites. Ita turepentina auxilia appellabant. iustimulti 5.
 pps dies mot mutaq impet hinc ac illinc facti. qua superante multitudine hostes carpere multifaria cures romanas. ut n
 suffeduras ad omia adgressisunt. Simul castra oppugnabant. simul pars exercit ad populandu agri romani missa urbe q ipsa
 siq fortuna dare teptanda. L ualerius ad ppsidiu urbis relud. cons postumus ad arcendo populationes finium nullu
 ab illa parte curq aut labores uigiliu in urbe stiones ante portas psidiaq in muris disposita. & qd necesse erat incano tumultu
 iusticiu p aliquot dies seruatu interim in castris furus cons cu pmo qet obsidione passus & e. incautu hoste decumana porta erupit.
 Et cu ppsid possit metu substat. neq ex parte altera in castra uis fura. Furia legati frat ide consulis erat longius exculu
 cur sus. nec suos ille redeuntis psequendi studio. neq hostiu abtergo incursu uidet. ita exclusus multasse frustra conant; caput
 ut uia sibi ad castra facere. acru dimicant excidit. Et consul nuntio cu uenit fratris conuersus ad pugnandu. se temere ma
 gis quasans caute immedia dimicatione fert. Vulgere accepto egre acru flantib; erpt & suoz annos turbant. & ferocia
 res hostes fecit. Quicquid legati & consulis uoluer accensi. nulla deinde u sustinere potuer. Cu compulsi in castra roma
 rursus obsiderent. nec spe nec urib; pares. uenataq in periculu suma reru in. t. qnuis peregrinus copus cu laano her naciq.
 exercit subuenisse. Inuenit in castra roma eqs legatq. caput ferocit ostentantes. abtergo adort simul ad signum
 ase pcul pntu ex castris eruptione facta. magna uim hostiu circuuenit. Muna exhis. fuga effusio. equoz in agro
 fuit romano inq palatos pda agentes. postumus aliquot longis qb. oportuna inposuerat psidia impetu dedit. Huiusg dispa
 to agmine fugientes in qndru uinctore cu asurio cods reuertent incidere tui consularis exercit egregia pugna con
 silis ualri legati & cohortu multi e. Cate. Magne clades ultro atq; illis dieb; & milat & acceptis difficile adfide est
 una antiq re qd pugnauerunt ceciderunt ut ex adu obsu mare numero audet tam antias ualerius concipere summas roma
 nos cecidisse in her naci agro v a ccc exp dantib; equoz q populabundu insimb; romanis uagabant. ab a. postumus cods oo oo
 & cccc. ex sos cetera multitudin pda agente quq incideru in qntu nequa qua pari defuncta te pde uisecta inde qruoz mil
 & exequendo subtilit numeru cc at & xxx in roma reditu. Iusticiu remissu e. Cdu uis; ardere plurimo igni. porten
 taq alia. aut obser uata oculis aut uanas ex exercitu ostentauere species. Hic auertendis terrorib; inuictu ferz indit
 pps omia delubra pce deu exposcentu uroz mulieruq. turba implebant. Cohortes inde. laane her naci. absenatu gratis
 ob impigra milicia machis remisse dom amatores mille milites qaser auxilui ppsda uenerant. ppe cu ignominia dimissi. comitia in 6
 de abita creati cods lebutius pfer uilius kat sexalib; ut tunc pncipiu anni agebat consulu inuenit. Graue tep & forte
 annus pestilens erat urbi agrisq. nec hominib; magis qua pecori & ausere uim morbi. terrore populationis pecorib; agrisq. q.
 inusbe acceptis. ea conluuone mixtoz omis generis ammantu & odore insoluo urbanos & agreste confer tu in arta tecta estu
 ac uigiliu angelat. ministeriaq. inuice al contagio ipsa. uolebant morbos. Vix instantes sustinentib; clades repente legau her
 ma nuntia in agro suo pps uolcosq. cunctis copus castra posuisse. Inde exercitu ingenu finet suos depopulari pter qua
 qd infrequens senat indicio erat focus adflata ciuitate pestilentia & e. Maltu etiam responsu tulere. ut ppe ipsi her naci

cum laetitia res suas curarent. Urbe romana subita deum iram morbo populari siq. eimale qesuenat. ut anno ante ut sep aliat sociis
 ope lauros discessere socii. peristi nuntio tristiore domū referentes. Iuppe qb. pte sustinendu bellū erat. qd uix romanū
 fuiti urib. sustinuisent. nchutius sed in her nci cohortas continuit. Ige inde in festus in agros romanos aia sine belli inuria
 ualib. Vbi cū obuius nemo ne inermis qdē fuer. pque omia npsidus modo deserta sed etiam cultu agrestu transirent. pue
 nere ad otiū lapide gabina uia. Mortuus chutius erant man coos colly ei feruilius exiguia in spe traheret anima. Ad festu
 pleriq. pncipiū maiora pars militaris fere. pta omis ut n m ad expeditiones qd intanto tumultu resposcebat. sed uix ad qda
 lationes urib. sufficerent munus uigilariū senatores q pparat acualitudine poterant pte ipsi obliata circūctio accura obliu
 7 plebuerat adeos summa rerū ac maiestas consulariū imperiū uenerat deserta omia sine capite sine urib. dy ppsides ac fortuna
 urbis tuta. que uoluit ppsq. pdomū potius nre quā hostiū dedit. Adeo em nulla spe nptiundimodos. sedue adeundi qda ro
 mana in gna animos eoz coepit. recta q. pcul uia atq. imminentes tumuli auertere mtes eoz. ut totis passim castris fremu
 orto qd in uasto ac deserto agro intabē peteoz hominūq. desides. sine pda tēp tererent. Cū integra loca tuscūlanū agri
 optimū copus petere possent. signa repente conuellerent. Trans uersisq. itinerib. plaucanos agros ut tuscūlanos colles transi
 erent eoz omis tēpessatq. belli conuersa ē. Interim her nci laaneq. pudore aia in mēdia solū mous nec obstruissent cōmuni
 hostib. infesto agmine romanā urbē petentibus. nec qe ulla obsessū sociis ferrent. conuincto exercitu romā pgiunt. Vbi cū
 hostes inuenissent. secuta fuit acustigia obuii sunt descendenti; ab aulculana in albana ualle. Ibi ut quāquā p pūo pugnare
 fidelis sua sociis parū felix impetū fuit. Haud minor romē fuit morbo strages. quā quanta ferro socios facta erat. consul q unū
 sup erat mortū. Mortui aia clari uiri. cō ualerius. t. uerginius. rualius. augures. ser. sulpicius curio maximus apignora capta
 lax euagata. ut morbo in obiq. senatū auxilij humani addeos populū ac uota uertat. uisit cū con uigib. ac libris supplicium
 ut. pacēq. exposcere deū. Adid quod sua quēq. mala cogebant audoritate publice uocati. omia delubra implent. Seruē pas
 8 sin matres erub. tēpla uertentes. uenia uarū celestū finēq. pesti exposcunt. Inde paulatim seu pace deū impetrata seu
 grauiore tēpore anni iam circū acto. defuncta morbis corpora salubriora ēe incipere. uerūq. animus aia ad publicā uirā cū aliq
 interregia existent. Pualerius publicola tertio die quā int regnū inierat coos creat L lucretiū tricipitiū a. t. uerūsiū
 geminū sine ille uerūsius fuit ante die in id sexiles consulatū inuunt. iā sāt ualida ciuitate ut nōlū arcere bellū. sed ubi
 aia inferre possit. Igeur nuntiantib. her nci in fines suos transcendisse hostes impigre pmissū auxilij duo consules exercitū
 scripti uerūsius missus in uulscos ad bellū ultro inferendū. Tricipitiū populationib. arcendis socios agro opposit. non ultra quā
 in her nci pcedit. Veatius pmo pūo hostes fundit. fugatq. lucretiū. dū in her nci sed a pdomū agm se fellit. sup montes pndi
 nos ductū inde dimissū incipit. uastare agros pntitū gabiniūq. Ex gabino in tuscūlanos flexere colles. urbi q. romē in
 gent pbat terror magis in re subita quā qd aetenda uim parū uirū ēē. Iūm fabius pparat urbi. Iā armata inueniunt dū
 postūq. ppsidus. tuta omia ac tranquilla fecit. Itaq. hostes pda expeimus locis rapta. appropinquare urbi nāuē cū eoz cum
 acto agmine redirent quanto longius ab urbe hostiū abscederent. eo solutiorē cura in lucretiū incidunt. consulē. iā ante
 exploratū itinerib. suis instructū aad certam intentiū. Ige pparat animis repentinis pauore pulsos. adorti aliquanto pau
 ciore multitudinē ingente fundunt. fugatq. a pulso incauas ualles cū ex hant infacili essent cū cū ueniunt. Ibi uolū
 nom ppe deletū. xii cccc lxx cecidisse macie fuga a ccl uiuos captos. signa xxvii militaria relata. in q. dū
 amalib. inuenio. Vbi aia adiectū aliq. numero sit. magna certe cōtes fuit uidet consul ingenti pda potit. eodē instatua
 redit. Tū consules castra cū iungunt. a uolū p q. ad fluctas uitas suas. munū contulere. Tertia illa pugna eo anno fuit.
 9 eadē fortuna uictoria dedit. Iusit hostib. aia castra capta. sioret romana in antiquū statū redit. Secūndūq. bellū ex
 tēplo urbanus mot exortat. gaus tereuallus aia tū pl eo anno fuit. Iā consulib. abscentemib. rat. locū tribunicus
 actionib. clari paliquot dies pūū supbia ad plebe criminat. maxime in consulare imperiū tāquā nūmū nedolubile li
 bere ciuitati uiuebeatur. Nōmine enim tantū mū in uio diosū rē ipsa ppe arotus quā regū ēē. quippe duos pūno domū
 arripit inmoderata infanta potestate qd solui atq. effrenati ipsi omis mē legū omiaq. supplicia uerterent in plebe que ne
 pēna illis licentia sit leges me p mulgaturū uo q. uiri crearent legib. de imperio consulari scribendis qd populus in
 se uis delectat eo consule uisurū npsos libidine ac licentia suā plege habeturos. Iua p mulgata lege cū timerent pa

et ne ab senatibus, consulibus, uigili accipere senatū apud urbem quo Fabio uocant quidam atrociter inrogatione latore que ipsi
 inuenerunt ut nihil si ambo consules infesta circa instarent tribunum reliqua minarū atque terroris sit infidatū et a tempore capto
 ad ortū rep sique simile ei priore anno ut mēba bellūq. irati tribunū dedissent nponasse sili mortuus duobus consulibus in
 cente pēga ciuitate inclumone omnia rerū ad tollendū reip. consulare imperium laurū leges fuisse dūce uolscis qsq. ad
 oppugnan da urbe finitum qd tandē illi nlicere siqd consules supbe malique ciuim a crudelitē fecerunt diem
 dicere accusare ut ipsi iudicibz quoz malique se uenit sit non illud consulare imperium sed tribuniciā potestātē inuisā
 intolerandāq. facere quā pacatā reconciliandāq. patibz de integro in antiqua religio mala neq. illū se depicari qmū pgar
 ut coepit. Nos inqt fabius centū tribunū oram ut pmi omni cōtēgēt potestātē istā ad singulorū auxiliū nāpnciem
 uniuersū cōparatā ēē tribunū plebis uos creatos nhostes patibz nobis miserū inuidio sū uobis et deserta remp inuadit non
 ius urm sed inuidiā minueritis agite cū collega ut rē integram in aduentū consuli differat ne p quidē ac uolsci morbo absit
 priore anno consulibz crudelis supboq. nobis bello instare agunt cum terrent illo tribunū dilataq. inspecte actione re
 ipsa sublata consul exēplo arcessit lucretiū cū ingenti preda maiore multo glā rehit et augee glām adueniens exposita 10
 omi incapo martio pda ut suū qsq. peridui cognitū abducere reliqua uenditā qbz dū nēxerere debebat omiū consensu
 consuli triumphus sed delata res est tribuno delegē agente id amicus consuli fuit iactata paliquot dies cū insenatu res tum
 apud populū et cessit adubumū maiestati consulis tribunus et desit cum imperatori exerceatq. honos suus reddat tri
 umphauit deuolscis qsq. triumphante secutę legiones alteri consulis datum uero uant sine militibz urbe inire Anno
 deinde insequenti lye terentilla abito relata collegio nouos adgressa consules est. Erant consules L uolumanius ser fil
 picus. Co anno xli ardere uisū terra ingenti concussa motu et boue locuta cūre priore anno fides nūerat creditū
 ut alia pēgia cecar ne pluit qui imbre ingens numerus annū ut uolitando rapuisse fertur. Quod ut eide sparsum
 et iacuisse paliquot dies ut nihil odor mutare libri p dū uros sacroz aduicula aconuutu alienigenarū pēcta neq. in
 loca summa urbis impet cedesq. inde fierent ut uetera montū in sedationibz abstineret id factū ad impedienā lege tribu
 ni criminabantur ingensq. aderat certam ecce ut idē in singulos annos orbis uolueretur herennici nunciant uolscos et pps
 et si absente res sint reficere exercitū summa rei posita recere amates colonos palā concilia facere id caput eas ures
 belli ēē. Ut hęc dicta insenatu sunt dilectū se dī consules belli administrationē int se discepti iussi alteri ut uolsci al
 teri ut eq. puincia esse tribunū corā in foro psonare fabulā cōpositā uolsci belli bernicos adpar tes paratos iā ne urant
 qdē pmi libatē pā sed arte ludi qā occisione ppe occisos uolscos et pps mouere sua sponte arma posse iāpides abierit nouos
 hostes queri colonia fida p pūqua infame fieri bellū innoxus amia tribz iudici geri cum plebe romana quā honoratā armis
 ex urbe pēpiti agmine acturi essent exilio et relegationē ciuim uolscis centes tribunos sic neqd aliud actū putent
 uictā legē ēē nisi dū in integro res sit dū domi dū rogati sint caueant nec possessione urbis pellantur ne uigili accipiant
 suum sit nēde fore auxiliū consentire omi tribunos nullū terrorē exercitū nullū periculū ēē causse deos ppe anno
 ut tuto libtas defendi possit. Hęc tribunū at ex parte altera consules in conspectu eoz posuit tellis dilectū habebant. 11
 ro decurrunt tribunū et noneq. secū trahunt. Cū pauca uelut rei experunde causa cessatim ut cohorta quē cūq. lictor
 iussu consulis prendisse tribunū mitti iubebat neq. suū cuiq. ius modū faciebat sed urui spe et manu obtinendum erat
 qd intenderet quē ammodū se tribunū gessissent inphibendo delect sic patres in lege quę pomis comitalis dies ferebatur
 impedienda gerebant intū erat rixē cū discere populū iussissent tribunū qd patres se submoueri haud sinebant
 ne fere seniores rei int erant qppe quę nē consilio reginda sūpmissa temeritate audacq. essent multū et cōsules
 se abstinebant nec in inclumone rerū maiestati suā etumelie offerrent. Cēso erat qnētius ferox iuuenis qnobili
 tate gentis quā corporis magnitudine et uiribz adeo munera dita adus et ipse addiderat multa belli decora facun
 diāq. in foro ut nemo n lingua nimanu promptior inclumate haberetur hic cū in medio patrū agmine constitisset
 eminent int alios uelut omi dictaturas consulatq. gerens inuice ac uiribz suis unus impet tribuniciū popularesq.
 pcellat sustinebat. Ac duces rpe pulsū foro tribunū fusa ac fugata plebes qob uis fuerat mulgat nudatq. hibat
 ut satis appareret se sic agi licet et uictā legē ēē tūppe iūpulsit alius tribunū auer gimus ex collegio unus cōsoni

capitis diem die atrox ingenium accendit eo facto magis quam contruerat eo carius obflare legi agitare ple-
bem tribunos uelut iusto persequi bello. Accusator pati reuere inuidet. flammam ac materiam criminibus suis
suggerere. Legem in rem ita adire perferendi quam adlascendenda ceteris temeritate ferre ibi multa sepe abueniunt in
consulte dicta facta. in unius ceteris suspectum incidunt ingenium. Tam legi resistebat. et a uerginius identidem plebi
et quid sentitis iam uos quibus ceteris simul uice et lege quam capitis habere non posse. quamquam quod ego lege loca libere
obstat omni tardum superbia exsuperat. expectare dum coram aut dedita fiat quam prius uiribus et audacia regnan-
te uidetur. Adsternebant multi pulsatos sequentes et tribunum ad rem pagendam ulterius incitabant iam aderat eu-
dicio dies. apparebatque uulgo homines indignatione ceteris libere agi. Credere tum demum eo actum cum multa in
dignitate prestant singulos sequebantur necessarii principes ciuitatis. Tunc quidam capitolium quod coram fuerat cum
multa referret sua familiarumque decora adfuerat. neque iniquam gentem. neque incivitate romana tantum indole tam
mature uirtutis unquam exstitisse suum primum militem fuisse se sepe uidente pugnas in hoste spiritum ipsum missum ab
quinto capitolino sibi cum indubis suis rebus uenisse subsidione in rem munus et cui magis opera potius re restituta plu-
cretius ceteris annis prioris recentis quam nunc suas laudes participare ceteris memorare pugnas referre egregia
facinora. nunc in expeditionibus nunc in acies suadere. et monere iuuenem egregium instructum naturae formaeque omnibus bonis
maximum momentum rerum ciuitatis in qua cum uenisset suum quam alienum mallet. cuius et quod offensus in eo feruore et auda-
ciam prae cotidie offerre quod desideret consilium. Id indies crescere senescere uicis maturecente uirtute si-
nerent. tantum uirum senem incivitate fieri. Sed in hoc et quidam cui circumcincto cognomine erat. in iterando laudes nec
cumulare inuidiam. sed uenia errori atque adulescentiae petendo sibi quod dicto non factum quicquam offensus. ut condonaret
filium orabat. Sed alii auersabantur praeter aut uereturiam aut metu alii sensus. multos querentes atroci responsio
iudicii suum perferbant. praeterea reuere per uulgatam inuidiam criminum. una quod in uulscius fides. quante aliquot annos et per
fuerat testis existerat. se haud multo prius pestilentia in urbe fuerat ueniente grassante insubura incidisse ibi
rixam nata esse fratrum suum maiorem natum necdum ex morbo suis ualidum pugno idem abesone percussisse semper animum in ma-
domum ablatum mortuumque inde arbitrari nec sibi re exequi in atroce praesules superiorum annorum lucuisse. Hic uolens ola-
mante adeo concitati homines. ut humiliter affuerit quod in populi ceteris uirtute uerginius arripit iube hominem
et in uincula duci. patri cui contra uirtute. et quidam clamitat cur rerum capitolis dies dicta. et de quibus per die
iudicii cum indenu indicta causa debere uolari. Tribunum supplicium negat. futurum se de indenuato seruaturum
tam in uinculis et adiudicij die. ut quod hominem necauerit de eo supplicij summi copia loquatur. Appellati tribuni
metu decreto ius auxilij sui expedium. in uincula comit uertat. sibi reuere pecuniam. nisi sistant populo praeterea pla-
cere. Inueniant summa pecuniae quanta perqui esset praeterea. uenibat in uinculis id ad senatum reuere. Deus autem con-
sulerentur patres reuere in publico. uades dare placuit unum uade 10000 aeris obligarunt. quod darent praeterea
sui tribuni. et. x. fimer tot uadibus. accusator uadit. reuere. hic praeterea uades publicos dedit dimissum se foro nocte per
ma in ceteris in exilium abiit. Iudicij die cum excusaret solam uertat exilij causa nihil hominum uerginio comitia ha-
bente college appellati dimiserunt oculum pecunia apertae ex acta crudeliter ut diuendat omnes bonis aliquandiu trans-
14/ tyberim uelut relegat de cunctis quod a tugurio inuere. Iudicium et promulgata lex exercuit ciuitatem ab excois armis
onum fuit. cum uelut uidetores tribunum perculsi patribus ceteris exilio per plateam esse crederent lege et quod ad seniores pa-
tri praeterea cessissent. possessione reuere in uinculis id maxime quod ceteris sodalium fuit auxere iras implebe. Non minus
et animos. sed ibi plurimum perfectum. quod in quod temperauere impet suos. cum praeterea per ceteris exilium lex expta ferri. in
ti paratque cum ingenti clientium exercitu sic tribunos ubi praeterea submouentes praeterea causa adhortis. ut nemo unus
inde praeterea quod quicquam domum in uideat ferre. Nulle praeterea ceteris exstitisse plebes quereret. in edictis diebus
quibus tribunum de lege non haberent. nihil eis de illis placidus aut quidam erat benigne salutare adloqui plebis homines
domum in uitate adesse in foro tribunos ipsos cetera pati sine in uellatione ocula habere. nunquam ulli neque publice
neque priuatum truces esse. nisi cum de lege agi expta esset. Alibi popularis inuenit erat. nec cetera modo tribunum

tranquillo peregre. sed reserua qd. insequentem annum. nec uoce qd. incommoda. nedi ut illa uis fieret. paulatim pmulcendo
tractandoq. mansue fecerant plebe. His pto annu artib. lex elusa est. Accipiant ciuitate placidiore coes. c. claudis 15
appi filius. & pualerius publicola. nihil noui nouus annus attulerat legis ferende aut accipiente cura ciuitate tenebat.
quantu uiuiores patru plebi se magis insinuabant eo acrius contra tribuni tendebant. ut plebi suspectos eos crimi
nando facerent. conuocatione facta cefone romye esse. ut sciendoy tribunoy trucidandoy plebis consilia mta. id
negotij datu abseniorib. patru. ut uiuent tribuntia potestate e rep. tollere. Formaq. eade ciuitatis ee que ante
sacrum monte occupatu fuerat. & auolscoy & eqs statu iam aggre solleing insingulos annos bellu timebatur ppruisq.
alut nouu malu nec opinato exortu. Exules seruicq. ad 600 milia hominu & qngenti duce appio herdonio sabino
nocte capitolu atq. arce occupauere. cefestum inaree facta cedet eoz q e curare & simul capere arma noluerant.
aly int tumultu pceptes pauore inforu deuolant. alne uoces ad arma & hostes in urbesunt audiebant coes & arma
re plebe & in erme pati timebant incerta qd malu repentini extonu an intestinu abodio plebis aban abseruili fraude
urbe inuasisset. Sedabant tumult. sedando int du mouebant. ne enim poterat pauida & consternata multitudo regi
imperio dant. Tam arma n uulgo tantu ut incerta hoste psidium satis fidu adomia ee solliciti reliqui noctis in
certiq. q homines quantu numer hostiu ee instationib. disponendis adoppotuna omis urbis loca egerere. Lux deinde
aperuit bellu duceq. belli seruic adlibitate appius herdonius ex capitolio uocabat se miserimi ciuicq. suscepisse causa
ut exules iniuria pulsos in patria reduceret. & seruic gratuy uigi demeret. id malle poplo romano audore fieri subi
spes nro se uolscoy & eqs & omia extrema reptaturu & cecaturu dilucere res magis patrib. atq. consulib. hycerea tam 16
que denuntiebant ne uehementi ne u sabinoz id cilui ee timere & cutantu in urbe hostiu ee. mox sabine etrusceq.
legiones ex copposito adessent tu etnu hostes uolscoy & eq nadpopulandos. ut ante fines sed ad urbe ut ex parte capta ut
nurent. multa & uary timores. Inter ceteros eminebat terroz seruic. nescius cuiq. domi hostis ee. cui nec credere
nec n credendo ne infelicia fueret fide abrogare satis erat tantu uixq. concordia sisti uidebatur posse. Tam superantibus
alut ac emergentib. malis nemo tribunos aut plebe timebat mansuetu id malu & palioy qctu maloy sep exorients tuiq.
esse peregrino terrore sopitu uidebatur ad id ppe unu maxime inclinatis reb. incubuit. Tant enim tribunos su
roz tenuit. ut n bellu sed uana imaginu belli aduertendos ab legis cura plebis animos capitolu in sedisse contendereq.
patricioy hospites clienteq. siplata lege frustra tumultuatos esse se fenciant. maiore qua uenerint silentio habi
tuos. Conclui inde legi pferende habere aduocato poplo abar mis senatu interim coes habent alios ematore abtri
bunis metu offendente qua que nocturnus hostis intulerat. Iost qua arma poni & discedere homines abstationib. 17
nunciati. pualerius collega senatu retinentes ex curia pri pto. inde intepu ad tribunos uento. Iudh rei
inqt tribuni appi herdoni ducto & auspicio re p euer furi estis. La felice uobis corrupendi fuit q seruicia n co
mouit auctor cu hostes sup caput. sint discedi abar mis legesq. ferri place. Inde ad multitudinem oratione uersa.
siuos urbisq. siuri nulla cura tangit aduas uere mini deos uros ab hostib. captos. Iuppit obtum maxim uino regina
& mner ua alu dy drq. obsident castra seruoy publicos uros penates tenent. hyc uobis forma sane ciuitatis in
deat tantu hostiu nolu intra muros. sed in aree supfoz curiaq. comitia interim in foro sunt. senat incuria. uelut
cu ouu superat senatoz sententia dicat aly qntes suffragiu intunt. n qe qd patru plebis qe cules tribunos deos homi
nesq. omis armatos ope ferre incapitolu currere. Liberare ac pacare augustissima illa domu iouis obtum maximi
diuina quatu dux qua tuus ingressus exercit. pm tu ego coes quantu mortalis deu possu te ad tua uestigia sequar.
ultimu orationis fuit se arma capere uocarebm qntes ad arma. si qd impedit iase consularis imperij in tribuntay
potestatis sacrataruq. legu oblatu qd qd ille sit ubi cuq. sit incapitolio foro phostre habituru iuberent tribuni qm in
appiu herdoniu uetarent in publicu ualeriu consule sumi arma ausuru se in tribunis qd pnceps familie sup
ausus in regib. & e uim utama apparebat futura spectaculoq. sedatione romana hostib. fore nec lex tam ferri
nec ire incapitolio consul potuit. Nox centamina cepta oppressit tribuni cessere nocti. amtes consulu arma

amoris inde seditionis auctoribus patres circuire plebe inferentes. quos se in circulos sermones tempore aptos ferere
admonere ut uiderent inquit discrimen remp adducerent. nunt patres ac plebe que arce urbis tepla deorum penates
publicos priuatosque hostibus dedi. Du hinc infors sedande discordie causa aguntur. interum nesciam ne ueniens
18 ostē moueret circa portas murosque discesserant. eade nocte a tusculū de arce capta capitolioque occupato et aliis
turbate urbis statu nuncij ueniunt. L. mamilius tusculi tūdictator erat. confestim euocato senatu atque intro
ductis nuntiis. magno opere consent ne expectent dū a roma legati auxilium petentes ueniant. periculum ipsū discrimen
ac sociales deos fideque federū idposcere demerendo bene suo tūpotente. tūppinqua ciuitate nūquā parte occasio
ne daturus deos place ferri auxilium ueniunt consul scribit arma damus romā pma luce uenientes pcul specie hostiū pbi
ere p q aut uulsi uenire uisunt. Deinde ubi uanius tūpion abut accepti in urbe agmine infors descendunt ubi u. p.
ualerius relicto adportarū pñdia. collega instruat acie. auctoritas uiri mouerat adfirmantis capitolio recuperato. et
urbe pacata. sicut doceri sensissent que fraus tribuni occulta in lege ferret. memore se maiorum suorum memore cognominis
qā popli colendi uelut hereditaria cura sibi amauoribus tracta esse. cūliū plebis nūmpediturū. Hunc dūce fecuti in equi
quā re clamantibus. tribuni incliū capitolinū erigunt acie. aduungit et tusculana legio certare socij ciues que utri
recuperate arcis suum deo facerent. Dux utq suos adhortat trepidare tū hostes. nec ulli satis rei p t quā loco fieri trepi
damus. Infer signa romani socij. iam inuestibulū pruperant tepli. cū pualerius int primores pugna ciens int ficitur.
Puolūnius consularis uidit cadente. isdā negotio suis ut corp obtegerent. ipse in locū uicē. consul pualerius pardore in
petu que tante rei sensus nūpueat admilce pū uicit quā se pugnare sine dūce sentiret. Multi exulū exde sua feda
uere tepli multa uiui capta. her domus eunt fect. ita capitolū recuperatū decaptiuis utq. liberant. seruus esse sup for
tūne aq que supai supplicij. tusculani grē actū capitolū purgatū atq. lustratū in cūliū domū plebes qdrantes ut su
19 nere ampliore referret iactasse fect pace parata instare tū tribuni patrib; ut publi ualeri fide exsoluerent instare
claudio ut college. manes fraude liberare. agi de lege sinere consulante quā collega sibi subrogasse. negare passurū agi
de lege hūc uenire cū tentiones usq. ad comitia cūliū subrogandi decēbri mē sumo patrum studio. L. quēlius cū cūnatū
pat cūsonis consul erat qmagistratū statim occiperet. pculsa erat plebes consule abitura iratū potentē fauore patrum
uirtute sua trib; liberis quoz nemo cūsoni cedebat magnitudine animi consiliū et modū adhibendo ubi respiceret
prioris erant is ut magistratū in te ad fiduū contionis ptribunali nūmplebe correnda quā senatu castigando uehem
tior fuit cuius ordinis languore ppetui iā tū p l tū ut uire p popli. s. sed ut in p dā modo lingua criminibus que que reg
narent. cū cūsonis filio suo uirtutē constantia omia uiuentis belli domiq. decora pulsa ex urbe romana et fugata et locaces seditionis
semina discordiarū iterū adteritū tribunos pessimis artib; regia lucretia uiuere aulus inqt ille uirginis qā in capitolio nūfuit
minis supplicij quā appius her domus meruit plus hercule aliqūto quere re estimare uelut her domus sinihil aliud hoste se
faciendo ppe denunciat. ut arma caperetis hic negando bella esse arma uobis ademit nudosq. seruus uiris et exulib; obiect et uolū
claudi pace et publi ualeri mortui loquar pū incliū capitolinū signa intulisti. quā hos hostes de foro tolleratis. pudet deos
hominūq. cū hostes in arce in capitolio essent exulū et seruoz dūce pfanatis omib; in cella iouis obtinū maximi habitare.
tusculani antequā romē supras arma. indubio fuit utriū lucius mamilius tusculanū dūce atq. p ualerius et censurius clau
dius eoz romā arce liberarent. et qante latinos neq. siqde ipsi cū in finib; hoste haberent. adtingere arma passim sumus
nunc nisi latini sua sponte arma supsissem. capta et deleta erant. hoc tribuni auxilium plebis ferre in her mē cā hosti tra
cidandā obire silice. siq. uobis humillimū homo de urā plebe quā parte uelut abrupta acetero poplo urām patriā pecu
liareq. remp fecistis. siq. ex is domū suā obfessa a familia armata nūnciarē ferendū auxilium putaretis. Supp. optamū
maximū exulū atq. seruoz sept armis. nulla humana ope dignus erat. et postulamt ut sacro fci habeant qd. ipsi dū neq.
fci sunt et eni diuinis humanisq. abruptis scelerib; lege uos hūmo platuoz dictatū tū hercule illo die q ego consulu erat
male gesta res p ē pū multo quā cū. ualerius cūl perit. Si ualerius iā pū omiū inqt qrites inuulscos et p q mibi atq.
collegē legiones ducere. in animo nescio qfacto magis bellantes quā pacati p ptiōs habeam deos quantū periculū ab illis
20 populis fuerit si capitolū ab exulib; obfessū scissimū suspicari de pterito quā re ipsa experiri melius. Mouerat plebe oratio

consulis credi patres restituta credebant temp. Consul aut comes ammosia quā auctor suscepisse collegā priorē actione
 tā grauis facile passus impagendis consularis officij partē ad se uindicabat. Tū tribuni eludentes uelut uana dicta psequi
 querendo qm in exercitu educturi cōsules essent. qd dilectū habere nemo passurus esset. Nō uīqz qndē uis. nihil dilectū
 op: cūq tēpore pualerunt ad recipiendū capitolium arma plebi dedit. Omī in umbra iurauerunt. cūmuros se iussu cōs. Nec
 in iussu habuerunt edicim. Itaq omī qm umbra iurastis crastina die armati ad lacū regillū ad sitis euilla rati tribuni & poplū
 exsoluere religionē uelle pūatū eōtēpore qndē fuisse cū sacramento adactis sint. Sed nūc hēc quē nunc tenetē sāctam negle
 gentia deū uenerat. nec int pando sibi qsq. uis iurandū & leges aptas faciebat. sed suos potius mores adea accomodabat. Igit
 tribuni ut impediende rei nulla spēs erat de pferendo exercitu agere eo magis qd & augures iussit ad eē ad regillū lacū fama
 exierat. locūq. in augurari ibi auspiciatū cū poplō agi posset. ut qd dē romē uī tribunitia rogatū & id comitū ibi abrogaretur.
 Omī id iussuros qd cōsules uellent. neq. onī puocationē eē longius ab urbe mille passū & tribunos sico ueniant in alia turba qri
 tū subiectos foro cōsulari imperio terrebant hēc. sed ille maximē trolanum agitat. qd sepius qntus dictitabat secūlū
 comitia nō habaturū. Non ita ciuitatē egram eē ut cōsulis remediū sūstiposset. dictatore op eē rei publice. ut qd se mouerit ad sollicitan
 dū statū ciuitatis sentiat sine puocatione dictaturā eē. Senat in capitolio erat eō tribuni cū turbata plebe ueniunt. mul
 tudo clamore ingenti. nunc cōsulū. nunc patri fidē implorant. nec ante mouet defentia cōsulē quā tribuni se in auctoritate
 patri futurū eē polliciti sunt. Tunc referentē cōsulē de tribunorū & plebis postulatis S c fiunt neq. tribuni legē eo anno fer
 rent. neq. cōsulē ab urbe exercitū educerent in reliquū magistratū continuari & eōs tribunos refici iudicare. senatū con
 tra remp eē cōsules. fūere in patri potestate tribuni re clamantib; cōsilib; refecti patres qd. neq. cederent plebi.
 & ipsi lucii qntū cōsulē reficiebant nulla toto anno ut hemitior actio cōsulis fuit. Mirer inqz si uana ura patres cōscripti
 auctoritatis ad plebē: uos eleuatis eā qppē qā plebs s m c in cōtinuandis magistratib; soluit ipsi qd. solū uultis ne temeritan
 multitudinis cedatis tāquā id sit plus posse inciuitate. plus leuitatis ac licentia abere. Leuius enī uaniusq. pfecto: uide creta
 & cōsulā tollere. quā aliorū imitāmini p cū turbā in cōsulā & qd exēplo alius eē debet aliorū exēplo peccatis potius quā alij urō
 recte faciant dū ego ne in cō tribunos. nec me cōtra s c cōsulē renuntiare patiā. Tū cōtā claudī adortū ut & ipse p b ac licen
 tia arceat. & de me hibi p suadeat me ita accepturū ut nō honorē meū atē impediat. sed glāriā spem honoris audā inuidiam
 quq. ex cōtinuato eo impenderet. Leuat apud eōmū. inde edicunt neq. qndē cōsul faceret. Si qd fecisset suffragiū n
 obseruatos. cōsules creati q fabius uibulan tūo. l. & corneliū maluginensē censur act eo anno lustrū p p capitolū captū
 cōsulē occisū cōdi religiosū fuit. Iunio fabio. l. cornelio cōs pncipio anni res turbulente instigabant plebē tribuni bellū
 ingens uolscis & p qd latini atq. hernici nuntiabant. lā anti uolscorū legiones eē & ipsā colonia ingens met erat defetura
 p p q. impetratū a tribunū. ut bellū p uerti sinerent cōs p p de partū p uentia fabio ut legiones anti ducere datum
 corneliū ut romē p sidiū & eē neq. part hostiū q p s mas erat ad populandū uenire hernici. & latini iussi milites dare ex
 federe duq. partes sociorū in exercitu tertia ciuium fuit p quā addit p s tū uener sociorū cōs extra portā capenā castra
 locat. inde lustrato exercitu. anti pfect. haud pcul oppido statūsq. hostiū confedit ubi ciuulsci qā nūc ab p s uenit & exer
 citū dimicare. nō ausi quē amodū qeti uallo secutarent pararent postero die fabius p p mixta una sociorū ciuiūq. fedtū poplō
 tressē parati acies circa uallū hostiū instruxit. Ipse erat mediū cū legionib; romanis inde signū obseruare iussit. ut part
 & socii rē inaperent. referrent q. pedē si receptū cecinisset. p p tē ut sup cuiq. part p pncipia collocat. ita trifaria adort castra
 cū uenit. Et cū undiq. instaret nō sustinentes impetū uolscos uallo decur bat. transgressus inde muntiones pauidā turbā incli
 natāq. in partē unā castris expellit. Inde effuse fugientes eques cū superare uallū haud facile fuerat cū ad id speditat pigne
 adstūisse libero capō ad p p parte uictorie fructū terris cedendo magna & in castris extra munimenta cetis fugientū fuit.
 Sed p dā maior qā uix arma secū efferre hostes potuit delet q. exercitū fore. in fugientū silua & exissent. Dū ad antiū hēc
 gerunt. interim p p robore ciuicū p mūso arē tusculanā in p uiso nocte capiunt. hēliq. exercitū haud pcul mētib; tusculi
 confidunt ut distenderent hostiū copias. Hēc celerē romā abroma in castra antiū placā. mouent romanos aut sec quā si capto
 lū captū nuntiare. Ad deo & recent erat tusculanorū meritū & similitudo ipsa periculi reposcere datū auxiliū uidebat.
 Fabius omīssis omib; p dū ex castris raptū antiū conuehit. Immodico p sidiū relicto. citatū agm tusculū raptū. nihil pter

arma & qd coacti ad manū fuit cibi ferre militi licuit comectū abroma corā corneliū subuehit aliq̄ m̄ser tuscū bel
 latū partē exercitū consul castra equoz oppugnabat partē tusculanū dederat ad arcē recuperandā. unū quā eo
 subire potuit fames postremo inde detraxit hostē. Ip̄ quā uentū ad extremū: inermes undiq. om̄s sub uigū abtuscū
 laris m̄sti hōsignominiosa fuga domū se recipientes. romanī corā in alido c̄secutū adunū om̄s occidit. Victor adco
 lum illoco nom̄ exercitū relicto castra locat. & alt̄ c̄sul p̄ quā m̄ynib; iā romanis pulso hoste periculū ēē desierat
 & ip̄se abroma p̄fectū ita bisaria c̄sules ingressi hostiū fines ingenti certamine hinc uolsos hinc c̄sū populant. Eodē anno
 desisse antea apud plerosq. auctores inuenio. l. corneliū c̄sul hic bellū gessisse oppidūq. cepisse certū adfir mare. q̄
 nulla p̄ud uetustiores scriptores c̄reimū ē. Non autem libello p̄fecto tribunū domi bellū patres certat. Clamant
 fraude fieri qd̄ foris teneat exercitū frustrationē eā legis tollendē ēē se nihil hominū r̄sūceptū pacturos. Obstant
 tam p̄lucetū p̄fectū urbis iā actiones tribunūq. in aduentū consuli differrent. Erat & noua exorta causa mot
 l. corneliū & q̄seruiū questores m̄. uolsio qd̄ falsus haud dubie testis in c̄sonē extitisse diē dixerat. Quis enim
 emanabat indicis neq. fratre uolsi ex q̄ semel fuerit p̄ger umquā n̄m usū in publico sedne adfir exisse qd̄ ex mor
 bo multozq. tabe m̄sū mortuū nebulis t̄porib; inq. testis crim̄ conuictus ē. c̄sonē romē usū adfir manib; q̄nā o
 ruerant secū cū tū frequentēq. ad signa sine ullo comectū fuisse. n̄sita fuisse multi p̄uatim ferebant uolsio iudicē
 cū ad iudiciū irē n̄ auderet. om̄s eas res in unū c̄gruentes. aut magis dubiā dāpnationē uolsi quā c̄sonis uolsio teste
 fuerant faciebat in mora tribuni erant q̄ comitia questores habere de reo n̄siprius habita de lege essent passuros nega
 bant. Ita extracta utraq. res in c̄sulū aduentū. q̄ ubi triūphantes uictore cū exercitū urbē inuer. q̄ silentiū de lege
 erat p̄culsōs magna pars credebant tribunos. d̄illi & enim extremū anni iā erat q̄tū adfir dantes tribunatū. inco
 m̄m̄oz disceptationē ab lege certam auerterant. Et cū c̄sul nihil hominū aduersus c̄muationē tribunatū quāsi lex
 25 minueret sup̄ maustatis causa p̄mulgata ferre. t̄tendisse uictoria certaminis p̄nes tribunos fuit. Eodē anno
 p̄q̄s p̄az petentib; data c̄sul res priore anno inchoata p̄ficat. Idq̄ lustrū ab origine urbis decimū conditū fuerant censū
 cūm̄ capta c̄xxxi c̄cc̄xviii c̄xvii c̄cc̄xviii consuli magna domi. bellūq. eo anno gl̄asit. qd̄ & foris p̄az p̄petore
 & domi. & sin̄ c̄cor̄. minus tam quā alias infesta ciuitas fuit. l. minutius inde & lucius iunius corā facti. duas residuas
 anni prioris causa sex cepit. Eodē m̄ consules legē tribuni iudiciū deuolsio impediēbant. sed inquestorib; nouis
 maior uis maior auctoritas erat cū marco ualerio ualeri filio uolsi nepote questor erat. T̄ q̄nētiū capto lū q̄ c̄sul
 fuerat. isq̄m neq. q̄ntūq. famulūq. c̄sonēq. reipub̄l maxm̄ iuuenū r̄stutū possē. falsū teste q̄ dicende causē innoxio
 potestate admissa iusto ac pio bello p̄sequēbat. Cū uerginius maxime & tribuni de lege ageret. dū m̄sū spaciū consu
 lib; datū. ad inspiciendā legē ut cū edocussent poplū qd̄ fraudis occulte ferret̄ sinerent. De inde suffragiū inire h
 int̄ ualli datū res tranquillat in urbe fecit. nec diuturnā q̄tē ēq̄ deder. Qui rupto f̄dere qd̄ dū erat. priore anno
 cū romanū imperiū ad graecūm cloeliū defer̄ istū longe princeps inq̄s erat grac̄ cho duce in lanu unū agrū. Inde
 int̄ tusculanū hostili populatione ueniunt. pleni q̄ p̄dy in alido castra locant. In ea castra q̄ fabius p̄ uolūmus. a. postumius
 legati abroma uener. questū in uirias & ex eo f̄dere res repetitū eos equoz imperator quē mandata habeant absenatu ro
 mano adquecū uibe ducere se alia interim acturū. Querē ingens arbor p̄torio imminēbat. cui umbra opaca sedes erat
 lū rex legatis unus abiens. & h̄y inq̄ sacra querē & qd̄ d̄itroz i audiant f̄d̄ aut ruptis m̄isq. & nunc querellū adfir.
 & mox armis cū d̄roz hominūq. simul uiolata iura exequem̄. Romā redigere legati senatū iussit alterū consule c̄tra grac
 chū in alidū exercitū ducere. Alteri populationē finū equoz p̄uincia dedit tribuni suo more impedire dilec
 26 tū. & for sitan adultū impediēssent. sed nouis subito addit̄ terrā ē. Vis sabinoz ingens p̄pe ad m̄yia urbis in fella
 populatione uenit. sedati agri terrā in eodē urbē. Tū plebs benigne arma cepit re clamantib; frustra tribunū
 magni duo exercitū scripti alterū nauis contra sabinos duxit castrisq. ad d̄ere tūpositis p̄expeditiones paruas
 plerūq. nocturnis incursionib; tantā uastitatē in sabinū agro reddidit ut cōparati adeā p̄pe intacto bello finis ro
 mani uiderent. Quinctio neq. fortuna nec uis animi radē ingerendo negotio fuit. H̄a aut p̄cul ab hoste castra po
 suisse nulla magnopere clade accepta castris se pauid tenebat qd̄ ubi senserant hostes. creat ex metu alieno

ut sit audacia. & nocte adorti castra p[ro]p[ri]a parū uis apta p[er]fecerat munitiones postero die circumdant. quae prius quā undiq[ue] uallo
abunde clauderent. exit[us] q[ui]q[ue] eq[ui]tes in stationes hostiū emissi romā p[er]culere consule exercitūq[ue] obsideri nihil tā nec inopinātū
nec tā insperatū accidere potuit. Itaq[ue] tant[us] pauor tanta trepidatio fuit. quanta siurbē n[on] castra hostes obsiderent. Nauium
consule accessit. inq[ui] cū parū p[ro]fidy uideret[ur] dictatore[re] que dici placere. q[ui]rē p[er]culsa restitueret. l[icet] q[ui]dē cū cūcinnat[us] ē sensu
omniū d[icitur]. Opere p[ri]mū audire q[ui] omnia p[er]ditiū humana sp[er]nunt. neq[ue] honori magno locū. neq[ue] uirtuti p[ro]stantes se nisi ubi
effuse affluant opes sp[er]sūnica imperi p[er] p[er] h[ic] q[ui]dē trans t[ri]berim contrarium ipsū locū ubi naualia sunt. quatuor uigētū
colobat quae prata q[ui]nta uocant[ur]. Ibi ablegatus seu fofa fodiens palo inuēus seu ciuarar[um] operi certe id q[ui]dē constat agrest
inuit[us] salute data inuēre reddita quae rogat[ur] ut q[ui]dē bene uertat ipsi rei. Progat[ur] mandata senat[us] audire. admirat[ur] rogant[ur]q[ue] satine
salua essent omnia togā p[ro]pere etugurio p[er]ferre uxore[re] faciliā uibe. Qua simul abst[er]so puluere ac sudore uelat[ur] p[er]cessit. Dictatore[re]
eū legati gratulantes. consulant in urbe uocant[ur] q[ui] terrae sit in exercitu exponunt. Huius q[ui]nto publice parata fuit. t[ra]ns
uel tūq[ue] tres obuiā egressi filij excipiunt. Inde alij p[ro]p[ri]i atq[ue] amici. t[ra]p[er]ū maior[um] pars ea frequentia stupa[nt] ante cedentib[us]
licetorib[us] deduct[ur] domū. & plebis concursus ingens fuit. Sed ea nequaquā talia q[ui]ntū uidit & imperij nimis & uirū in ipso impe
rio uehementiore pata & illa quidē nocte nihil p[ro]p[ri]a uigilant[ur]. In urbe postero die dictato[re] cū ante lucē inforū uenisset. t[ra] magistrū
equitū dicit. l[icet] t[ra]q[ui]mū patre[re] gentis sed q[ui]tū stipendia p[er]dib[us] p[ro]p[ri]e paup[er]itate fecisse. bello tam p[ro]m[issi] longe romane iuuentutis habit[us]
esse cū magistro eq[ui]tū in cōtione uenit. iustitū edicit claudi tabnas tota urbe uibe. uetat quēquā p[ro]uate q[ui]cquā rei agere. Tūq[ue]q[ue]
p[er]ate militari essent armati cū cibariis indies q[ui]q[ue] coctis uallisq[ue] duodenis ante solis occasū martio incipio adessent q[ui]b[us] p[ro]p[ri]e admi
litandū grauior[um] esse. uicinomiliti dū his arma parat[ur] & uallūq[ue] p[er]teret cibaria quere iussit. Sic iuuent[ur] discurre aduallū. p[er]
tendū sup[er]sere unde cuiq[ue] p[ro]ximū fuit. phibit[ur] nemo. impigreq[ue] om[ne] adductū dictatoris p[ro]p[ri]o fure. Inde cōposito agminē n[on] tineri
magis ap[er]tū quā p[ro]fusi res ita tulisse. legiones ipse dictato[re] magister eq[ui]tū suos eq[ui]tes dicit mutroq[ue] agmine. Quas t[ra]p[er] ipsū poscitur.
adortationes erant adderent gradu maturato op[er]e ut nocte ad hostē puenire possent. Consule exercitūq[ue] romanū obsederit.
tertū die iam clausos ēē q[ui]dē quēq[ue] nox aut dies fuerat incertū ēē p[ro]p[ri]o sepe tēporis maximarū rerū mōta uerti. Accelera
signifer. sequere miles. int[er] se q[ui]q[ue] gratificantes ducib[us] clamabant. Media nocte in algidū pueniunt. & ut sensere se iam p[ro]p[ri]e hostes
ēē signa constituunt. Ibi dictato[re] quā tū nocte p[ro]ficipoterat eq[ui] circūuect[ur]. cōtēplat[ur]q[ue] q[ui] tract[ur] castrū quēq[ue] forma cōt[ra] tribuni
militū imperant ut sarcinas inuēni conici uibeant. militē cū armis ualloq[ue] redire in ordines suos facta quae impetant. tū q[ui]su
erant ordine inuia exercitū omne longo agmine circumdat hostiū castris. Et ubi signū datū ēē clamore om[ne] tollere uibe.
clamore sublato ante se quēq[ue] ducere fossā & iacere uallū. Cetero imperio signū secutū. iussa miles exeq[ue]t[ur] clamore hostis cir
cūsonat. superat inde castra hostiū & in castra consulis uenit. Alibi pauorē alibi gaudiū ingens facit romani ei uile ēē clamore
atq[ue] auxiliū adit[ur] ut se gratulantes. ultero exortationib[us] ac uigiliis t[ra]tiant hostē. consul differendū negat illo clamore n[on] aduen
tū n[on] significari sed rē absius cepta mirūq[ue] ēē n[on] iā exteriore parte castra hominū hostiū oppugnent. Itaq[ue] arma suos capere &
se subseq[ue] uibe. nocte inuēni p[ro]fusi ēē. Alieq[ue]q[ue]q[ue] clamore significant. ab ea q[ui]q[ue] parte rē indiscrimine ēē iā se adphi
benda circumdari opera eq[ui] parabant. cam ab interiore hoste p[ro]fio c[on]p[ro] neq[ue] media sua castra fieret. eruptio amumentib[us] ad
pugnant[ur] introfuer[unt] si uacua nocte operi dederet. Iugurūq[ue] cū consule adluce. luce p[ri]ma iā cōt[ra] uallū ab dictatore erant. &
iuxta aduersus unū exercitū pugna sustinebant. Tū aq[ui]mano exercitū q[ui] c[on]fessum ap[er]fecto opere ad arma rediit inuadit uallū.
hic instabat noua pugna. illanib[us] remiserat prior. Tū incipit malo urgente ap[er]lio adp[er]ces ut si h[ic] dictato[re] hinc consule orare
ne occasio ne uictoria ponerent. ut inter mes se inde abire sinerent. ab consule ab dictatore t[ra]e uissis ignominia insensas ad
didit. Gracchi cloeliū ducē p[ri]ncipesq[ue] alios uinctos ad se adduci uibe. oppido corbione detechi sanguinis se equoz[um] negere lice
re habere. Sed ut ex p[ri]mat[ur] tandē c[on]fessio subacta domit[ur]q[ue] ēē gentē sub uigū abituris trib[us] astis uigū sit. humi fixis duab[us]
sup[er]q[ue] eas transuersa una deligata sub hoc uigo dictato[re] eq[ui] misit. Castris hostiū receptis. plenis omniū rerū nudos enī
emiserat. p[ro]p[ri]a omne suo tantū militi dedit consularē exercitū ipsūq[ue] consule increpans. Carebit[ur] inq[ue] p[ro]p[ri]e p[er]te miles
ex eo hoste cui p[ro]p[ri]e p[er]te fuisse. & minuci donec consularē animū incipiat habere. Legat[ur] hui[us] legionib[us] p[er] eris. Itasē
minutius abdicat cōsulatū iussusq[ue] ad exercitū manet. Sed adeo tū imperio meliori animū mansuete obediens erat. ut bene
ficiū magisquā ignominia hic exercitū memorat[ur] coronā aureā dictatori lib[ra] pondo decreuerit. & p[ro]ficipiente eū p[ro]p[ri]onū

saluauerunt roma ea q̄ fabio p̄fecto urbis senat̄ habet̄ triumphante q̄ntū quenebat agmine urbe ingredi iussio ducta ante curiū hostiū
 duces militaria signa p̄lata. 'secut̄ exercit̄ p̄da onustus epule instructe dicuntur fuisse ante om̄iū dom̄ epulantesq̄ cū eam m̄ne triumphali ex
 sollemib; locis comes antū modo curiū secutusunt. Eodem L. mamilio tusciano adp̄bantib; cunctis ciuitas data: 'confestim se dictatū
 magistratu abdicasse. q̄. comitia t̄n uolsci falsi testes tenuisse. eane impedirent tribuni dictatoris obstitit met̄. uulscus dānat̄ la
 nuuio exilium abut. 9. sexto decimo die dictatura in se m̄st̄ accepta se abdicauit. Et eos dies consul nauus adertū cū fabius
 p̄terit̄ pugnat. 'aduatatos agros ea q̄q. clades accessit fabius minutio fabius q̄ntus successor in algidū missus. ex tremo anno
 agnati de lege aberibunt. Sed q̄a duo exercit̄ aberant neq̄d ferre. et ad populi patres tenuere. plebs uicē ut q̄ntū eosdē tri
 30 bunos crearent. Lupas uisus in capitolio ferunt. acanib; fugatos. obid p̄dignū lustrari capitolium ēē. h̄p̄ eo anno gesta secut̄ cōs
 q̄nt̄ munus in horatius puluillus cuius initio anni cū foris otū ēē domi seditationes id tribuni eadē lex faciebat alteriusq̄. ueniam
 fore. adeo exarserant animis in uelut dicta opera noctur no impetu equoz corbione amissū p̄sidū nuntiatū ēē. senatū cōs q̄ uo
 cant. iubent̄ subitari scribere exercitū atq̄. in algidū ducere inde posito legis certamine noua de dilectu contentio orta. uincelū
 consulare imperiū tribunitio auxilio. cū alius addit̄ t̄ntor̄ fabiū exercitū p̄datū descendisse in agros romanos. Inde ad urbē uenire.
 Ismet̄ p̄culat̄ ut scribi militē tribuni sinerent. non sine pactione tam ut q̄m ipsi q̄ntū elusi essent parūq̄ id plebi p̄sidū
 ū fore. x. deinde t̄a p̄l. crearent. Expressit hoc necessitas patrib; Id modo excepere neposta eosdē tribunos uiderent tribu
 naria comitia neq̄uq̄. p̄bellū ut cetera uanū ēē. ex t̄plo habita tricesimo sexto anno aprimis tribuni plebis dūcē creantur
 bini ex singulis clatib; Itaq̄. cautū ut postea crearentur. dilectu deinde habito minutius contra fabios p̄fect̄ n̄muent̄ hostē
 horatius cū iā eq̄ corbione int̄ fecto p̄sidio oronā ēiā coepissent. in algidū pugnat̄ multos mortalis occidit. fugat̄ hostem.
 31 n̄ ex algidū modo. sed a corbione ornatq̄. corbione ēiā dūcē p̄pt̄ p̄dū p̄sidium. Deinde in ualerius sp̄ uerginius cōs facti
 domi forisq̄ otū fuit annona p̄p̄t̄ aquarū int̄perit̄ laboratū de auentino publicando lata lex: t̄a p̄l. id̄ refecti sequen
 te anno t̄romelio c. ueturio consulib; legē om̄ib; contionib; suis celebrabant pudere se numeri suo neq̄quā audiri fieret
 eq̄. suo biennio uacere. actoto superiore lustrū uacuisse. Cū maxime h̄p̄ agerent trepidi nuntii ab t̄sculo ueniant̄ q̄nt̄
 in agro tusciano esse fecit. Iudorē recens ei popli meriti morandi auxilij ambo consules cū exercitū missi hostē in sua se
 de in algidū inueniunt. ibi pugnatū sup̄ u. mil̄ hostiū c̄p̄a. alij fugati p̄da parca ingens ēā p̄p̄t̄ inopia p̄tariū consules uen
 dider̄ inuidia tam res ad exercitū fuit. Ea demq̄. tribuni materia criminandi ad plebē consul p̄buit. Itaq̄. ḡ ut magistra
 tu habere spurio p̄tarpeio et̄no cōs dies dicta est romilio ab. c. caluo cicerone t̄a p̄l. ueturio ab. l. alieno edile plebis utq̄.
 magna patrū indignatione dānat̄. romilius decē milib; p̄ris ueturius xv nec h̄p̄ prior̄ calamitas ēsulu seniores nouos se
 cerat cōs ē se possit aiebant ē plebē a tribunos legē ferre n̄ possē. t̄ū abiecta lege que p̄mulgata consenuerat tribuni
 lenius agere cū patrib; fidē tandē certaminū facerent si plebei leges displicerent. At illi cōmunit̄ legū latores ē exple
 ē ex patrib; q̄ uisq̄. utilia ferrent queq̄. equande libitatis essent sinerent errari rē n̄ asp̄nabant̄ patres daturū leges n̄
 mine nisi ex patrib; aiebant cū de legib; conuenire. de latore tantū discrepare. Ossi legati athenas. spurius postumius
 albus l. manlius p̄sulpius camerinus iussiq̄. inclitas leges solonis describere. ē aliarū gr̄t̄p̄ ciuitatū instituta mores in
 32 raq̄ noscere Abext̄ius bellis. q̄t̄ annus fuit. Iuxta insequens. P̄curatio ē sexto q̄ntilio cōs p̄petuo silenio tribunos
 q̄p̄rimo legat̄ qui athenas ierant legūq̄. peregrinarū expeditio p̄buit. deinduo simul mala ingentia exorta famēs
 pestilentiaq̄. feda hominū feda p̄tori uastati agrisunt urbs assiduis exausta funerib; multe ē clare lugubres domus.
 flamme q̄ntales ser uius cor nelius mortuus augur. c. horatius puluillus incuius locatū. c. ueturū eo cupidius q̄a dān
 nat̄. l. plebe erat augures legere mortuus consul q̄ntilius in tribuni plebi multiplica clade feda annus ab hoste otū fuit.
 Inde cōs ē menenius p̄sexius capitolinū neq̄. eo anno q̄cquā belli ext̄n fuit. domi mot̄ otū redierant legati cū ar
 cis legib; contentius instabant tribuni. ut eandē scribendarū legū intū fieret. Placere. creari. x. uiros sine p̄uo
 catione ē neq̄ eo anno alius magistrat̄ ēē admiscerentur nec plebi controuersia aliquandū fuit. Postremo concessū p̄
 33 trib; modo ne lex acilia de auentino trecentesimo anno altero quā ē data roma erat. ut r̄ū mutar̄ forma ciuitatis ab
 consulib; ab. x. uiros quē ammodū aregib; ante ad consules uenerat. translato imperio minus insignis quia n̄ dūctus na ma
 ratio fuit. Leta enim p̄ncipia magistrat̄ ei nimis luxurauere. eo citius lapsa res ē repetitūq̄. duob; uti mandaretur

consulū nom imperiumq; X. uiri creati. appius claudius. t. genutius. p. sextius. l. ueturius. c. uilius. a. manlius p. sulpitius. l. curi
atius. t. romolus postumius. claudio c. genutio q. designati sp. consul in eū annū fuerant. p. honore bonos reddidit. & festio alteri
consulū prioris anni q. eam rē collega inuito ad patres reculerat. Huiusmodi habita legati tres q. athenas erant simul ut p
legatione tā longinqua p. mo. eē honos simul per nos legū peregrinari ad cēdenda noua iura ului fore credebant. supple
uerit ceteri numerū graues quoq; p. tate electos nouissimis suffragiis fē. q. min. ferocē alioz scias aduer. t. ar. m. Regim
totius magistrat. penes appiū erat. pauore plebis aduoc. nouū sibi ingenū induerat. ut plebicola repente omisq; aure
popularis captatore uaderet. p. rusei. t. euoq; infectatore plebis documodius poplo singulis reddebant. Eodē penes p
fectū uires fasces. x. uiri erant cū legi noue singuli accensi apparebant. & in unica concordia int. ipsos q. censur. p. uat. m. dū
uicis eē summa aduer. s. alios eq. t. erat moderationis eoz argumētū. exēplo unius rē notasse satis erat cū sine puo catio
ne creati essent. defosso cadauere domi apud p. sextiū patris gentis uirū inuentū ploratq; in contione iure iuxta mani
festa atq; atroci. c. uilius. x. uicis festio dixit & accusata ad poplū extitit. Cui rē uidet. legatū erat. decessit q. ex uire
suo ut dēp. de uī magistrat. popl. lib. t. adiceret. Cū p. m. p. h. uelut ex oraculo incorruptū parat. ab us. sumi infimiq; 34/
ferrent. u. legib; condendis opera dābatur. ingenuq; hominū expectatione p. posit. x. tabulis poplū ad contione aduocauer. & qd
bonū faustu felixq; rē p. ip. lib. t. q. eoz eē i. r. & legere leges p. posit. iussit. Sequantū. x. hominū ingenū p. uideri potuerit
omib; sumis infimiq; uia. equasit plus polle. multoz ingenua c. siliat. u. t. ar. m. inanimi secū uia quaq; rē agerent.
Deinde ser. monib; atq; in mediū qd in q. uere plus min. u. eē c. ferrent. eas leges habiturū p. m. x. quas consensus omiū n. uat. s.
se l. ar. magi. quā. u. l. s. uideri possit. cū ad r. u. m. o. r. e. s. hominū u. e. u. o. q. q. legū caput eduo satis u. r. e. d. e. u. i. d. e. r. e. n. t. c. o. n. u. r. u. t. i. s.
comitū x. tabularū leges p. l. a. t. e. s. q. u. e. n. e. q. q. in h. m. i. s. s. o. a. l. i. a. r. u. s. u. p. a. l. i. a. s. a. c. e. r. u. a. t. u. r. u. l. e. g. u. c. u. m. u. l. o. f. r. o. n. s. o. m. i. s. p. u. b. l. i. c. i. p. u. a. t. i. q. u. i. u. r. i. s.
u. i. l. g. a. t. u. r. d. e. i. n. d. e. r. u. m. o. r. d. u. a. s. d. e. c. e. t. a. b. u. l. a. s. J. u. b. i. s. a. d. u. e. l. i. s. a. b. s. o. l. u. i. p. o. s. s. e. u. e. l. u. t. c. o. r. p. o. m. i. s. r. o. m. a. n. i. u. i. r. i. s. e. a. e. x. p. e. c. t. a. t. i. o. c. u. d. i. e. t.
comitūz app. p. n. q. u. a. r. e. d. e. s. i. d. e. r. i. u. d. e. c. e. u. i. r. o. s. u. i. r. u. c. r. e. a. n. d. i. f. e. c. i. t. I. a. m. p. l. e. b. i. p. r. e. q. u. a. q. d. c. o. s. u. l. u. n. o. m. h. a. u. d. s. e. c. q. u. a. r. e. g. u. p. o. s. i.
erat. n. e. t. r. i. b. u. n. a. t. u. q. d. e. a. u. x. i. l. i. u. c. e. d. e. n. t. i. b; i. n. u. i. c. e. a. p. p. e. l. l. a. t. i. o. n. e. x. u. i. r. i. s. q. u. e. r. e. b. a. t. I. o. s. t. q. u. a. u. c. o. m. i. t. i. a. x. u. i. r. i. s. c. r. e. a. n. d. i. s. i. n. 35
t. r. i. n. u. n. d. i. n. u. i. u. i. d. i. c. a. t. i. s. t. a. n. t. a. e. x. a. r. s. i. t. a. m. b. i. t. i. o. u. t. p. m. o. r. e. s. q. q. c. i. u. i. t. a. t. i. s. m. e. t. u. c. r. e. d. o. p. e. t. a. n. t. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. i. m. p. e. r. y. u. a. c. u. o.
a. b. s. e. r. e. l. i. c. i. t. o. l. o. c. o. h. a. u. d. s. a. t. i. s. d. i. g. n. i. s. p. a. t. e. r. e. I. r. o. n. t. a. t. o. r. e. h. o. m. i. n. e. s. h. o. n. o. r. e. s. u. m. m. a. o. p. e. a. s. e. i. n. p. u. g. n. a. t. u. a. b. e. a. p. l. e. b. e. c. u. q. c. o. m. e. n. d. e.
r. e. n. t. s. u. p. p. l. i. c. i. t. p. e. t. e. n. e. s. d. i. m. i. s. s. a. u. i. n. d. i. s. c. r. i. m. d. i. g. n. i. t. a. t. i. s. e. a. p. t. a. t. e. h. u. s. q. h. o. n. o. r. i. b; a. d. u. s. s. t. i. m. u. l. a. b. u. t. a. p. p. i. u. c. l. a. u. d. i. u. n. e. s. c. i. r. e. s.
u. i. r. u. i. n. t. x. u. i. r. o. s. a. u. i. n. t. c. a. n. d. i. d. a. t. o. s. n. u. m. e. r. a. r. e. s. p. p. i. a. u. i. n. t. d. u. p. e. t. e. n. d. o. q. u. a. g. e. r. e. n. d. o. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. i. e. r. a. t. c. r. i. m. i. n. a. r. i. o. p. a. m. a. t. e. s.
e. x. t. o. l. l. e. r. e. c. a. n. d. i. d. a. t. o. z. l. e. u. i. s. s. i. m. u. q. u. e. q. h. u. m. i. l. l. i. m. u. q. i. p. s. e. m. e. d. i. u. s. u. i. n. t. r. i. b. u. n. i. t. i. o. s. d. u. e. l. l. i. o. s. s. i. l. i. c. i. o. s. q. i. n. f. o. r. o. u. o. l. i. t. a. r. e. p. i. l. l. o. s. s. e.
p. l. e. b. i. u. e. n. d. i. c. a. r. e. d. o. n. e. c. c. o. l. l. e. g. e. q. q. q. u. i. u. i. c. e. i. l. l. i. d. e. d. i. t. i. f. u. e. r. a. n. t. a. d. i. d. t. e. p. c. o. n. i. e. c. e. r. e. i. n. e. u. o. c. u. l. o. s. m. i. r. a. n. t. e. s. q. d. s. i. b. i. u. e. l. l. o. e. a. p. p. a. r. e. r. e. i.
n. i. h. i. l. s. i. n. c. e. r. i. t. e. p. f. e. c. i. t. o. h. a. u. d. g. r. a. t. u. i. a. i. n. t. a. r. i. a. s. u. p. b. i. a. c. o. m. i. t. a. n. t. e. s. f. o. r. e. n. m. u. i. i. n. o. r. d. i. n. e. s. e. p. s. u. c. o. g. e. r. e. & u. i. l. g. a. r. i. c. u. p. u. a. t. i. s. n. i. a.
p. p. e. r. a. n. t. i. s. a. b. i. r. e. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. i. q. u. a. u. i. a. d. e. r. i. o. n. a. n. d. u. m. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. i. q. u. e. r. e. n. t. i. s. e. e. p. p. a. l. a. o. b. u. i. a. i. r. e. c. u. p. i. d. i. t. a. t. i. p. a. r. u. a. u. t. s. i. o. b. s. e. c. u. n. d. a. n.
d. o. m. o. l. l. i. r. e. i. m. p. e. t. u. a. d. g. r. e. d. i. u. n. t. c. o. m. i. t. a. z. i. l. l. i. h. a. b. e. n. d. o. z. q. u. a. n. d. o. m. i. n. i. m. n. a. t. u. s. i. t. m. u. i. c. e. n. s. u. u. i. n. g. u. n. t. A. r. s. e. a. h. e. c. e. r. a. t. n. e. s. e.
m. o. e. i. p. s. e. c. r. e. a. r. e. p. o. s. s. e. q. d. p. r. i. b. u. n. o. s. p. l. e. b. i. & i. d. i. p. s. u. p. e. s. s. i. m. o. e. x. e. p. l. o. n. e. m. o. u. m. q. u. a. f. e. c. i. s. s. e. I. l. l. e. e. n. i. m. u. q. d. b. e. n. e. u. e. r. t. a. t. h. a. b. i. t. u.
r. u. s. e. c. o. m. i. t. a. p. f. e. s. s. i. u. s. i. m. p. e. d. i. m. i. t. u. p. a. b. o. c. c. a. s. i. o. n. e. a. r. r. i. p. u. i. t. d. e. u. e. d. i. t. q. h. o. n. o. r. e. p. e. t. i. o. n. e. d. u. o. b; q. u. i. u. s. c. a. p. i. t. u. l. i. n. o. & c. i. n. c. i. n. n. a. t. o. &
p. a. t. r. u. o. s. u. o. c. c. l. a. u. d. i. o. c. o. n. s. t. a. n. t. i. s. s. i. m. o. u. i. r. o. i. n. o. p. t. i. m. a. t. i. u. c. a. u. s. a. & a. l. i. s. e. i. d. e. f. a. s. t. i. g. y. c. i. u. i. b; n. e. q. u. a. q. u. a. s. p. l. e. n. d. o. r. e. u. i. r. e. p. a. r. e. s. x.
u. i. r. o. s. c. r. e. a. t. s. e. i. n. p. i. m. i. s. q. d. h. a. u. d. s. e. c. f. a. c. t. u. i. m. p. b. a. b. a. n. t. b. o. n. i. q. u. a. n. e. m. o. f. a. c. e. r. e. a. u. s. u. r. u. c. r. e. d. i. d. e. r. a. t. C. r. e. a. t. i. c. u. e. o. m. c. o. r. n. e.
l. u. i. s. m. a. l. u. g. i. n. e. n. s. i. s. n. y. s. e. r. g. i. u. s. l. m. i. n. u. t. i. u. s. q. u. i. u. s. f. a. b. i. u. s. u. i. b. u. l. a. n. q. p. o. e. t. i. l. i. u. s. T. a. n. t. o. m. u. s. m. e. r. e. n. d. a. t. u. l. i. u. s. s. p. o. p. p. i. u. s. c. o. r.
n. i. c. e. n. c. o. r. a. b. u. l. e. t. u. s. i. l. l. e. s. i. n. i. s. a. p. p. i. o. a. l. i. e. n. e. p. l. o. n. e. f. e. r. e. n. d. e. f. u. i. t. s. u. o. i. a. i. n. d. e. u. i. u. e. r. e. i. n. g. e. n. u. o. c. e. p. i. t. n. o. u. o. s. q. c. o. l. l. e. g. a. s. i. a. p. r. i. u. s. 36
q. u. a. i. n. t. e. n. t. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. i. n. s. u. o. s. m. o. r. e. s. f. o. r. m. a. r. e. c. o. t. i. d. i. e. c. o. l. u. n. t. r. e. m. o. t. i. s. a. r. b. i. t. r. i. s. I. n. d. e. i. n. p. o. t. e. n. t. i. b; i. n. s. t. r. u. c. t. i. c. i. l. i. u. s. q. u. e. s. t. e.
c. r. e. t. o. a. b. a. l. e. i. s. c. o. q. u. e. b. a. n. t. i. a. u. t. d. i. s. s. i. m. u. l. a. n. d. o. s. u. p. b. i. a. r. a. r. i. a. d. i. t. c. o. n. l. o. q. u. e. n. t. i. b; d. i. f. f. i. c. i. l. e. s. a. d. i. d. m. a. u. i. s. r. e. p. e. l. u. c. e. r. e. i. d. c. u. m. a. y.
s. o. l. l. e. n. e. s. i. n. e. u. i. d. m. a. g. i. s. t. r. a. t. i. b; e. r. a. n. t. i. n. i. t. i. o. g. m. a. g. i. s. t. r. a. t. p. m. h. o. n. o. r. i. s. d. i. e. d. e. n. u. n. t. i. a. t. i. o. n. e. i. n. g. e. n. t. i. s. t. e. r. r. o. r. i. s. i. n. s. i. g. n. e. f. e. c. e. r. e.
I. a. c. u. i. t. a. p. r. i. o. r. e. s. d. e. c. e. u. i. r. i. s. e. r. u. a. s. s. e. n. t. u. t. u. i. s. f. a. s. c. e. s. h. a. b. e. r. e. o. & h. i. n. s. i. g. n. e. r. e. g. u. i. i. n. o. r. b. e. s. u. a. c. u. l. q. u. i. c. e. p. o. m. i. s. i. r. e. s. s. u. b. a. c. o.
o. m. i. s. c. u. d. u. o. d. e. n. i. s. f. a. s. c. i. b; p. i. t. i. e. r. e. e. x. x. l. i. c. i. t. o. r. e. s. f. i. z. i. m. p. l. e. u. e. r. a. n. t. C. u. i. f. a. s. c. i. b; s. e. c. u. r. e. s. i. n. l. i. c. i. t. a. s. p. f. e. r. e. b. a. n. t. n. e. c. a. c. t. i. u. i. s. s. e.
d. e. m. i. s. e. c. u. r. e. c. u. s. i. n. e. p. u. o. c. a. t. i. o. n. e. c. r. e. a. t. i. e. s. s. e. n. t. i. n. t. p. r. a. b. a. n. t. D. e. c. e. r. e. g. u. i. s. p. e. c. i. e. s. e. r. a. t. m. u. l. t. i. p. l. i. c. a. t. q. t. e. r. r. o. r. H. o. m. i. n. i. s. i. m. i. s. s. o. l. u.

sed primoribus patrum ratas causas ac principum quæ ut si quis memoris libertatis uoce aut infenatu aut in populum missis. Ita
 tum uirgæ. securæque. etiam ad ceteros metu expedirentur. Nam per quæ quæ in populo nihil erat periculi. sublata puocatione
 in cessione quæ. consensus tulerant. cū priores decem uiri appellatione collegæ corrigi reddita ad se uia tulissent. et
 quædam quæ sui iudicii uideri possent ad populum reuocissent aliquandiu perit in omni terroris fuit. Iulatum tot uertere
 in plebem cepit. Abstinebat apatibus in humiliores ^{libidi. inose} crudeliterque consula batur hominū in causam totie rant
 ut apud quæ gra uim per habere iudicia domi con flabant. Innumabantur in foro. si quis collegæ appellasset. ab eo
 atque uenerat ita discedebat. ut penitente in populi decreto stitisse opinio. et ita sine auctore exierat. in impensis
 modo temporis eos in uirā conspirasse. sed sed clam destitit in ipsos uirū uirando uirū nec comitia haberent per
 37 petuoque. et uiratum possessum semel obtinerent imperium circū spectare tum patriciorum uultu plebei et inde libe
 tas captare aurā. unde seruitute timido in uirū rem per adduxerant. primorū patres odisse et uirōs odisse plebe
 nec perare quæ fierent et credere aut indignis accidere auidē ruendo ad libitū inferuitute elapsos. uirare
 nullum cumulare quæ. in uirā ut rectio presentū consul duo tandē et stat per in rerū in desiderium ueniant. Iam
 per esset pars maior anni et due tabule legū ad populi anni decem tabulas erant adiecte. Neque quā iā superat.
 sic quæ. leges centuriatis comitiis place essent. cur eo magistratu reip op ea expectabant quā mox esulib; ere
 andis comitiis dicerentur. Idem plebe agitabat. quā in tribunicia potestate munimū libitā re in missa repararent.
 cū interim inio comitiis nulla fieri. et x uiri quāmo tribunicios homines quā populares id popolare habebatur circū
 se ostenta uerant plebei patricius uiribus. se perant lura uir car tū tribunalia obsederant. hi ferre agere plebe
 plebi. res cū fortuna cū fortuna quæ quæ cupitū forte potentioris esse. et ita nec quæ abstinebat uirū cedi alius se
 cū subicio gratuita crudelitas esse bonorū donatio se quā domini supplicium a mercede uirū nobilis correpta
 38 nō nōre obuia in uirū sed ppala licentia sua mille quā omni libitā ita uenire nulla subrogat magistratib; pri
 uatam per uirū neque. annis ad imperium in hibendū in minutis neque. ad speciem honoris insignib; per dant. Id uirū hui
 dubie uideri deplorat in perpetuū libitā. nec uirū quæ quæ existit. haud futurus uidetur nec ipsi solū desponde
 rant animos. sed et tempus cepit erant asinitum populi. imperium. ibi ubi et libitā indignabant salum magna
 manu in cursione in agrū romanū fecere. Lateque populati cū hominū atque pecudū in uita per dā per essent recepto
 ad speciem quæ passim uagatū erat agmina castra locant. spe in discordia romana ponentes ea impedimū dilectū fore. in un
 ti solū. sed per urbe agrestū fuga trepidatione in uirū et uirū consulant quid op factos destitit in patrum et plebis odū
 addidit terrore in sup alū fortuna per. Alii ex parte castra in alio loco locant. depopulantque. Inde excursioib; tusculanū
 agrū legat obtusculo peridū orantes nuntiant. spauor per culis et uirū ut senatū simul duob; cū cūstantib; urbe bellis con
 sulerent. citari uident in curiā patres. haud dignari quanta in uirū in minere. tepestas omni uastat agri periculorū
 imminentū causas in se congesturū. tepestatione ea fore abolendi sibi magistratū in sensu resisterent imperioque in hibendo
 acriter in paucos per ferocis animi conat aliorū cōprimeret. Iost quā audita uox in foro. per conis patres in curiā ad x uirū uocan
 tes uelut noua res quia in miserant iā diu more consule desent mirabundā plebe conuertit. Iudiciā in pdisse cur
 ex uallorē defuerat usurparent hostib; belloque gram habendā quæ solū quæ quā libere ciuitatis fieret cū cū spectare omib;
 fortum partib; senatorē raroque. usquā nosentare curiā. Inde ac solitudine circa decem uirū in uiri. cū et ipsi in uisū con
 sensu imperiū. et plebe quā puatū uis nōc uocandi senatū nō uenire patres in perarent. iam caput fieri libitā repe
 tentū hie plebe comite senatū de. et quæ ammodū patres uocati nō erant in fenatū. sic plebe annuat dilectū hie in emunt
 plebes patrum. auferre quæ quā in foro in uirū erant indignat rerū cesserant magros. suarūque. rerū etiam amissa publica
 tantū ab uirū se abire rati quantū cū congressuque. in potentū domior se amouissent. Iost quā etiam in conueniebant. di
 missi circa domos apatatores simul ad pignera capienda. sentandūque. nū consilio detractarent. refer senatū in agris re
 Lenus id x uirū accider. quā si presentes detractare imperiū imperiū referrent. Iubent aciri omi senatūque. in die poste
 rū edicunt. quā aliquando spe ipsorū frequentiam cū erant. quæ factū peritū apatib; plebe libitā rata quodul quā magis
 39 tu habissent priuatūque. suis abesse. tāquā uirū cogentib; senatū par uis. sed magis obediunt uirū aurā. quā

obnoxie dictas sententias accepim. L. ualerii potius patrum memoria est. Post relationem appi claudii p[ro]p[ri]a ordina-
sententia rogarent. postulando ut de re p[ro]p[ri]a liceret dicere p[ro]hibentibus; minaciter de re uiris p[ro]p[ri]a se ad plebem denunti-
ante tumultu exciuisse nec min[us] ferociter marci horatii barbatu[m] esse incertam de re tam q[ui]nos appellante admonenteq[ue].
ualerius et horatius ducib[us] pulsos reges nec nom[in]e homines tu p[ro]p[ri]a est. Iupp[iter] q[ui] uos appellari fasce q[ui] romulu[m] con-
ditore urbis deinceps reges appellatos. q[ui] sacris etia[m] ut solenne retentum sit supbia uiolentiaq[ue] tu posos reges quasi
integritate eode[m] aut infilio regis ferenda n[on] fuerunt. quia latuita[m] inot p[ro]uatis fuderent ne uetando in curia libere ho-
mines loq[ui] extra curia[m] etiam mouerent uoce neq[ue] se uidere q[ui] sibi min[us] p[ro]uato ad actione[m] populu[m] uocare qua[m] illis se-
nati cogere licet. Vbi uellent experirent. quanto ferocior dolor libertate sua uindicanda. qua[m] cupiditas inuulsa
dominatione esset. De bello sabino eos referte taqua[m] maius ullu[m] bellu[m] sit. qua[m] cu[m] his quib[us] ferendaru[m] causa cre-
at nihil uiris incunare reliquerunt. q[ui] contra q[ui] annuos magistrat[us] quicquid dunt[axat] imperitandi q[ui] uini exequande sit
liberati. sustulerunt q[ui] p[ro]uatis et regu[m] imperiu[m] habeant. fuisse regib[us] ex adus patricios magistrat[us] creatos. postea
post secessionem plebis plebeios cuius illi partes essent rogare populares. Iud enim eos p[ro]p[ri]a regis optimates q[ui]
anno p[ro]p[ri]a senatu[m] n[on] habuerunt. tunc ita habeant ut de re publice loq[ui] p[ro]hibeant. ne nimiu[m] in metu alieno spei ponerent
grauiora quib[us] paciamur uideri i[n] hominib[us] quaq[ue] metuant. h[ic] uociferanti oratio cu[m] de re uiri nec ire nec ignoscen-
modu[m] repperirent. nec q[ui] euasura res etia[m] curnerent. claudii q[ui] patricius appi x uiri erat oratio fuit p[ro]p[ri]a; qua[m] uir gio
similis porant[ur] p[ro]p[ri]a fr[atr]is parensq[ue] el manes ut ciuiliu[m] potius societate[m] in qua[m] etia[m] qua[m] federis nefarie idu[m] cu[m] collegis
me ministris. multo id magis illius causa orare qua[m] reip[us] q[ui] p[ro]p[ri]a temp[us] si uiolentib[us] nequeat. ab inuicis ius expe-
turi. Sed ex magno certamine magnas excutari ferme iras earu[m] euentu[m] se horrere cu[m] aliud p[ro]p[ri]a qua[m] decor et u-
lissent de re uiri dicere p[ro]hiberent claudiu[m] in p[ro]pellandi uoce cunctia fuit. Sententia q[ui] p[ro]p[ri]a. nullu[m] placere senat[us]
confutru[m] fieri. om[n]esq[ue] ita accipiebant. p[ro]uatos eos a claudio iudicatos multiq[ue] ex consularib[us] uerbo ad sensu[m]. Alia
sententia asperior inspecte uim minore aliquanto habuit. quib[us] patricios comuere ad p[ro]p[ri]a uidebat.
Censendo enim q[ui] cu[m]q[ue] magistrat[us] esse q[ui] senatu[m] haberent. iudicabant q[ui] p[ro]uatos fecerat auctor nullius s[ed] faci-
endi. Ita habente iam causa de re uiror[um]. L. corneliu[m] maluginensiu[m] co[m] corneli x uiri fr[atr]is cu[m] ex consularib[us] adultam
dicendi locu[m] consulat[us] feruat etia[m] simulando cura belli fratre collega q[ui] el tuebatur q[ui]a fato incidisset mirari se
diderant. ut ut de re uiros q[ui] de re uiratu[m] petissent. aut socu[m] aut h[ic] maxime oppugnarent. aut q[ui] ita cu[m]
p[ro]p[ri]a m[er]ito uacua cunctate nemo iustine magistrat[us] summa reru[m] p[ro]p[ri]a. controuersia fecerint. nunc demu[m]
cu[m] hostes p[ro]p[ri]a ad portat[ur] sint ciuiliu[m] discor dia[m] ferant. n[on] q[ui] dunt[axat] d[omi]ni p[ro]p[ri]a fore putent q[ui] dunt[axat] agatur. Ceteru[m]
nemine maiore cura occupat[ur] animis ueru[m] etia[m] p[ro]uatis rei tanto. auferri sibi placere de re qualerius horatius
que ante id maius de re uiros habuisse magistratu[m] in similitudine bellisq[ue] inuineant p[ro]p[ri]a reip[us] uiratu[m] qui-
lu[m] redacta senatu[m] disceptante agi etia[m] ne ita separare. a. p[ro]p[ri]a claudiu[m] ut comitioru[m]q[ue] x uiris creandis de re uiru[m]
ipse habuerit. sciant sibi ratione reddenda[m] etia[m] uiru[m] inuini annu[m] creatu[m] an dono leges que de essent p[ro]p[ri]a
in p[ro]p[ri]a om[n]ia p[ro]p[ri]a bellu[m] om[n]ia placere cuius si falso fama uulgata uanaq[ue] inuino solu[m] sed tusculanor[um] etia[m] lo-
gatos ac tulisse putent. speculatores mittendos censere q[ui] ceru[us] explorata referent. Similes et nuntius et le-
gatos habeat dilectu[m]. p[ro]moq[ue] tempore haberi. et x uiros q[ui] cu[m]q[ue] eor[um] uidet[ur] exercit[us]. nec re alia p[ro]p[ri]a in hano
sententia ut discederet iuniores patru[m] euincebant. ferocioreq[ue] iteru[m] co[m] horatius ualerius et horatius uocifera-
ri. ut de re p[ro]p[ri]a liceret dicere dicturos ad p[ro]p[ri]a si in senatu[m] p[ro]p[ri]a n[on] liceat. neq[ue] eni[m] sibi p[ro]uatos aut in curia aut
in comione posse obstar[e]. neq[ue] se imaginari uisib[us] eor[um] censuros etia[m]. Lu[m] appui i[n] p[ro]p[ri]a etia[m] rat[us] ut inuolentia eor[um]
pari resisteretur audacia uidu[m] imperiu[m] esse. Non erit melius in q[ui]t n[on] de q[ui] consulum uoce mississe. et aduale
riu[m] negante se p[ro]uato reticere lictore accedere iussit. Iam quatuor fide implorante ualerio acuriu[m] lumine L
corneliu[m] coplexus appui n[on] q[ui] simulabat consulendo diremit certam. factaq[ue] p[ro]p[ri]a corneliu[m] ualerio dicendi gra[m] que
uella cu[m] libras n[on] uoce excessisse. x uiri p[ro]p[ri]a tenuere. Consularesq[ue] ac seniores abrosiduo tribu-
nate potestatis odio cuius desideriu[m] plebi multo acius qua[m] consularis imperij rebantur etia[m] p[ro]p[ri]a mallebant. p[ro]m

ipsos & viros uo lumate abire magistratu quā inuidia eoz exurgeret. rursum plebs silent ducta resine populari
strepitu ad consules rediisse. aut bellum int' positum. aut moderatione consulū. imperium exercendum posse in oblatione
tribunorum plebs adduci. Silentio patrum etiam cū dilectos uiuores cū sine puocatione imperii eoz. ad nomina responderent
legionibus scriptis int' se decem uiri comparabant. q'sire ad bellum q's p' e' exercitibus oportere. Principes int' decem uiros erant.
q' fabius & appius claudius bellum domi maius quā foris apparebat. Appii uolentia aptiore rati ad cōp'mdos urbanos
mot' infabio minus in bono constans quā nauū in malicia ingeniu' e' e'. Hunc enī uirū egregiū enim olim domi mi
lariq. decem uirū collegēq. ita mitta uerant. ut appii quā sui similis malice esse. Hunc bellum infabius q' fabullio
& q' poetilio additis collegis mandauit in cornelius in aliquid missus cū L. munatio & tantonio. cōsone duellio & L. sergio sp' opprima
42 P. claudio adiutore ad urbē tuendā q' omniū decem uiroz imperio decernunt. Nihilominus quā domi melius resp' administrare
illa modo inducib; culpa q'd ut odio essent ciuib; fecerant alia omis penes milites noxa erat. q' nōq'd ductu atq. hospitio decem
uiroz p'stere usquā gereret uinci se p'suū atq. illoz dedit' paciebant'. Fusi & absabius ad fretū & in aliquid abq' exercit' erant
ab fretu p'silium noctis p'sugi. p'pui urbe int' fidem cruthumeriaq. loco eduo. castra cōmuni erant. p'sentis hostib; nūquā
se p' certamine comitentes natura loci acuallo nūrtuū aut armis tutabant' maius flagitū in aliquid maior & ia cla
des accepta castra q'q. amissa erant. exuit'q. omib; utensilib; miles tuscūlū se fide meliaq. uidetur hospitū quē tam non
se feller' contulerant. Roma tanta erant terrores allati. ut postea id decem uirali odio patres iugliū in urbe habendas cens. erunt.
Om' q' p'sent' arma ferre possent custodire moenia ac p'portas ita ones agere uiderent arma tuscūlū ad supple' mū decernerent.
43 decem uiros quē ab arce tuscūli digressos in castris militē habere castris militē habere castra alia asidens infabiu' agū transfer
ri belloq. ultero inferendo deterredi hostes a consilio urbis oppugnande ad clades ab hostib; accepta nescanda facinora x uir bellū do
mūq. adiungunt. L. sicium infabius p'mudiū x uirale tribunoz c'randoz secessionisq. mentiones ad uulgiū militū sermōib;
occultas serentē p'speculati ad locū castris capiendū int' tunc. Datur negotiū militib; q'simiserant expeditionis eius comites. ut
cū oportuno adhorti loco int' fierent. aut multū int' ficere. Na circa repugnante aliq' infiduciores cecidere. cū ipse p'ualidat
pari uirib; an into cū cū uirū tucaret. Nunciant in castra ceteri p'cipuati munidias esse sicium p'egre pugnante. militesq. q'sdam
cū eo amissos p'mo fides nunciantib; fuit p'secta. Deinde cohort' ad sepeliendos q' ceciderant x uiroz p'missū. postquā nullū spoliū ibi
cor' p' siciumq. in medio iacentē armatiq. omib; inuē uer' s' corporib; uidere hostium neq. corp' illū nec uestigia ab eumū p'secto ab
suis inter sedū memorantes retulere cor' p' inuidiaq. plena castra erant. & omia ferti p'mis sicium placebat. n'x uiri suū militare et
44 publica impensa facere maturassent. Sepult' ingentem militū m'istia pessima x uiroz inuidia fama. Sequit' aliud in urbe in fas a
libidine ortū. aut mū foedo euentu quā q'd p'stuprū cedeq. Lucetū urbe regnoq. tar' q'mos expulerat. Ven' hinc solū id. x
uiris q'regib; sed causa eorum eade imperij amittendi eoz. Appiū claudiū uirginis plebey supprande libido cepit. pat' uir
ginis. L. uerginias honestū ordinē in aliquid ducibat ut exēpli recti domi militūq. inde uxor instituta fuerat. Libetiq. insti
tuebantur. Responderat filia. Lucilio tribunio uiro acri & p'causa plebis ex parte uirtutis hanc uirginē adultā forma ex
cellente appius amore ardens p'mo aspe plicere adort'. p' quā omia pudore septa anim aduerterat ad crudelē supbiaq. uim
animū conuertit. M. claudio clienta negotiū dedit. ut uirginē uirū uirtutē adserere. neq. cedere scdm libitacē postulanti
uindictis. q'd pat' puelle ab eoz locū inuiri e' pat' uirginē uenientia infor'. Ibi nāq. in abnū laceratū ludi erant. minister p'
uiri libidinis manū iniecit ser uā suā natā. ser uāq. appellans e' se q'q. seuebat cundante in abstractū pauida puella super
te ad clamore nutricis fide q'mū implorantissit. cū uir uirginis p'ponit. uili populare nom celebrat' notos grā eoz turba
indignitas rei uirginis consilia iā aucta erat. cū adserere nihil q' e' multitudinē cōtata. aut se uirē grassari n' uo uocet puella
in uis auctorib; qui aderant adsequerent' ad tribunal appi p'uenit. Nota iudici fabulā petite. q'ppe apud ipsū auctore argumē
pagu' puellā domi suz natā. Iurūq. inde in domū uirginis trans lara supposita e' e'. Iste iudicio cōp'tū adserere p'batūq. ut ipso uir
gino iudice adque maius pars in uirū e' p'oneat. interim dnm seq' ancillā equū e' aduocati puelle. Cū uirginū resp' cau
sa dixissent ab e'. Iudicio ad futurū sinuatiū e' sit iniquū e' absente deliberat' dimicare. Postulant ut rē in iura in patris ad
45 uentū differat. Lege ab ipso lara uindictas de scdm libitacē neupaciū uirginē adultā fame p'usquā libitatis periculū adire. Appius
decreto p'fat' quā libitatis fauerit eam ipsā legē declarē quā uirginis amici postulationi suz p'cedant. Ceterū ita in ea firmū

multitudo ista se sua sponte dimouit. Deserta q. pda inuix puelle. stabat tum uirginis ubi nihil usqua auxilij uidet. Quis inq.
appij pnu ignosce patrio dolori quot indentius intesum inuict. deinde finas hic cora uirgine nutrice pcontari qd brevis ut sisalo
pat dubitasti pte hinc animo disceda data uenia seduct filia ac nutrice ppe eloacine adtabnas qb nunc nouis e nom atq. ibi ab
luno cultro arrepto. hoc te uno qpostu at m filia inlibrate uindico. pect deinde puelle transfigit. Respectansq. ad tribunal.
Ienq. appi tuuq. caput sanguine hsecro clamore adia atrox facit orto. Exce appus comprehendit uirginu iubet ille ferro quaciq.
ibat uia facere donec multitudo e iam psequenti tuente adpota prexit. Icilus nuntiatu usq. exangue corp sublatu osten
tam populo. scelus appi puelle infelic formu necessitate patris deplorant. Sequentes clamitant matrone tam ueliberoy pere
andoy condicione rapudiatz pmaee. Ceteraq. intalre mulubris dolor qz mshor inbecillo animo comiserabilia magis querentib.
49 subicit uiroy e maxime icili uox tota tribunitz potestatis pccationis adpoptm erede publicaruq. indignationu erat. Conuicta multi
tudo partim atrocitate sceleris partim spe pccatione repetende libertatis appus ne uocari icili. nunc regat tante arppi. Iostremo cu
locus adeund apparitorib. nondaret ipse cu agmine patricioz uiuentu pcurba uadent munera duci iubet. La circa icili nolu multitudo
sedduces qq. multitudinis erant. ualerius e m. oratus qure paulo lictores iure ager uindicare se apriato uiliu agebat suum ad fer
re conarent. ibiq. se huius impares fore hinc atrox rixa oritur. ualeriu horatiuq. lictor x. uiri inuadit. franguntur multitudo
fascies incontinet appus ascendit. se cunctis horatiu ualeriusq. Cos conio audit x uro obstreptu iam pimperio ualerius discede
re apriato lictores iubet. Cum fractis animis appus uite metuent indomui se pponqua sero insecus aduersarius capite obuoluto
recept. Sp appus ut auxilio college eie infoz ex altera parte rumpit uide imperiu inuictu agitat deinde consilium atq. exomi
parte adsentendo multis auctorib. trepidauerat. senatu postremo uocari iussit. Caris qd magis parti partu displicere acta
x uiroy uidebant. spe psenatu finiente potestatis eius multitudo sedant senat nec plebe irritanda censuit. e multomagis pui
50 dendum neqd uirginu aduentus in exercitu mot faceret. Itaq. missi uiriores partu incastira que tu in monte uetilio erant. nuntiatu
x uiris ut omi ope abstentione milites contineant. Vbi uer ginus maiore qua reliquerat in urbe motu exiuit. na p qua qd ag
mine ppe qdringentoz hominu uenient q ab urbe indignitate rei accensi comites ei se dederant conspect. strictu etia telum
respiciu. ipse cruore. tota in se castira conuertit. Et ege multa faria incastiris uise maioris aliquanto qua erat specie urbane moba
tudinis fecerant. querentib. quidrei eie flens diu uoce nimis. tand uia u extrepidatione ecurrentiam turba constitit. acti
lentiu fuit ordine cuncta ut gesta erant exposuit. Supinas deinde tendens manus conuultiones appellans orabat neqd scelus
appi claudi eie sibi adtribuerent neu se ut parricida liberu aduersarentur sibi uita filie sue cariore fuisse. silibere apudice in
uere licet fuisse. Cu uelut ser ua adstupru rapi uideret. morte amica melius rati qua etumelia liberos nudia se inspecie cru
delitatis lapsu necse supstare filie futuru fuisse nisi spe ulciscende mortis ei in auxilio conuultu habuisse. Illuqq. enim filius
sorores eiugeq. ee. sed q impunitior sit eo effrenatior fore. aliena calamitate documtu datu illis cauende simul inuix qd ad
se attineat uxore sibi facto erepta filia qa nultia pudica uidura fuerit misera sed honestam morte occubuisse nee ia appi
libidini locu in domo sua ab alia uolentia ei eode se animo suum cor p uindicaturu q uindicauerit filie. Ceteri sibi ac liberis suis
consulerent. Hec uirginio uociferanti succlamabat multitudo. nec illius dolori nec sup libtati se defuturos e immixtur
be militu rogati. cu eade illa querendo docendoq. quanto uis aqua audita indigniora potuerint uideri simul p flagra ia
se nunciando romy ee insecutusq. q appiu ppe uti emptu in exiliu abisse dicerent ppuler ut ad arma conelamaretur uelle
rentq. signa e romi pficerentur x uiri simul huiq. uidebant usq. que acta romy audierant. pcurba aliis in alia parte castrip
ad sedandos mot discurrunt e leuit agentib. responsu nredditur. imperiu siq. inhibere e uiros e armatos se esse respon
detur. Cum agmine adur be e auentinu insidunt inq. occurrerit plebe adtreptanda libtate erandozq. tribunos ple
bis adortantes. alia uox nulla uolentia audita. senatu sp appus habet nihil place. aspere agi. Iuppe ab ipis datu locum
seditionis ee mte tunc tres legati c silures spurius raipeius. e uilius. p silpitiu quiquerent senatus uerbis curus iussu
castra deseruissent aut qui sibi uellent qui armati auentinu obsedissent belloq. uerto ob hostib. patria sui exissent. Non
desuit q responderet. deere qdare. responsu nullo du certo duce nec satis uidentib. singulis in uide se offere id modo amul
51 tudine conelamatur. ut ualeriu e m horatiu ad se mterent. Iussu daturos responsu. Demissis legatis ad monce milites
uer ginus in re n maxima paulo ante trepidatu ee qd sine capite multitudo fuerit responsu qua qua nuntiatu fortuito

tam magis cōsensu quā cōmuni cōsilio ēē placere. x. creati quāsi reip̄ p̄sentim militari q̄honore tribunos militū appellare cū adeū ipsū
 p̄mū d̄ honos deferretur. meliorib; meis urisq; reb; refer uice inq̄ ista deme iudicia. nec m̄ filia multa honore ullū uocē ēē paratū.
 nec imp̄paratū reip̄ eos uide; p̄tē uobis q̄ p̄ximū inuicē sint. Siq̄ usus mei; n̄b̄l hominō rex p̄uato capietur. na x numero tribu
 nos militares creant. Neq; uisibū q̄ ēēt exercitū sibi q̄q; uictore iulio numitorioq; secessio ab x uiris facta; n̄ minore motu
 animoz sicci cētis memoria reuocata. quāq; noua fama d̄ uirgine adeo sede ad libidine petita accenderat. Iulius ubi audiat
 tribunos militū mauentano creatos nec comitioz militariū p̄rogatiua urbana comitia d̄de tā p̄l creandis sequerent̄ perit̄ re
 rum populariū immunitiq; potestati & ipse p̄us quā ueretur adurbē pari potestate eundē numerū absius creandū curat. p̄por
 tā collina urbe intra uirgē sub signis mediaq; urbe agmine mauentani p̄gunt. Ibi eundē alii exercitū xx tribunos militū ne
 gotiū dedit̄ ut ex suo numero duos crearent. q̄sumē rerū p̄ essent cō oppiū sex maniliū creant patres solliciti d̄ sumarerū
 cū senat̄ cotiche & uirgū sepul̄ terunt tēp̄ quā c̄silis sicci cētis x uiris & appiana libido & decora militie obiciuntur.
 Placebat ualeriū horatiūq; ire mauentani illi nelegebant se alit̄ tuos quā si x uiri deponerent insignia magistrat̄ ei q̄
 anno iā gēte abisset x uiri querentes se inordinē cogi n̄ antequā platis legib; quarū causa creati essent. Depositoros impe
 riū se agebunt p̄m̄. diuiliū tā ei fuerat. Tercia facta plebs c̄tationib; assiduis nihil transigi in sacru monte ex auentino tran
 sit ad firmanē. c. diuilio n̄p̄us quā d̄feri urbe uideant. curā inanimos patrū decensura admoniturū sacru monte constan
 tē plebs sc̄turos q̄s sine restituta potestate redigi in concordia res neq; antui in om̄tana curā sigulensi nom̄ fuit p̄fec
 ti castra in monte sacro locauere modestia patrū suoz nihil uiolando imitari secuta exercitū plebs nullo q̄p̄tate ire posse
 retractande p̄sequunt̄ cūges liberiq; cūna se relinquerent in ea urbe inq̄ nec pudicitia nec libtas sc̄a & ēē miserabilē
 rogantes. cū uisita romē om̄ia insueta solitudo fecisset in foro p̄r paucos senioz nemo & ēē uocant̄q; in senatū patrib; d̄feritū
 apparuisse foz pluresq; iā quā horatius acualerius uoci ferabant. q̄d expedabat p̄c̄ si x uiri sine p̄matie n̄ faciunt ruerē
 ac d̄flagrare om̄ia passuri essis. Id̄ autē illud imperiū; x uiri q̄d̄ amplexu teneris tectis ac parietib; uirā d̄icturi essis.
 Non pudet latorū uirōz maiore p̄pe numerū in foro conspici quā rogatoz aliozq;. Iud se hostes adurbē ueniant facturi essis.
 Quid si plebs mox ubi parū secessionē moueamus armata ueniat occasu ne urbis uultu finire imperium. At q̄a aut plebs
 n̄ ē abenda aut habendū sunt tā p̄l nos citius caruerim̄ patriciū magistratib; quā illis plebei nouā in exptāq; tā potestate eri
 puere patrib; uiris. ne n̄ dulcedine semel capta fuerant d̄sideriū cūp̄serim̄ nec nos tēperem̄ imperiū q̄minut̄ illi auxiliū ege
 ant. Cū h̄c ex om̄i parte iactarentur. uicti cōsensu x uiri futuros se quando ita uideat̄ in potestate patrū adfirmanē.
 Id̄ n̄ simul orant ac monent ut ipsis ab inuidia caueat̄. nec suo sanguine ad supplicia patrū plebē adfir faciant. Tunc
 ualeriū horatius missi ad plebē c̄tationib; q̄b; uideret̄ reuocandā cōponendā que res x uiris q̄q; ab ira & impetu
 multitudinis p̄cauerē uident̄. p̄fecti gaudio ingenti plebs in castra accipunt̄ q̄ppe liberatores aut dubie & mot̄ in
 t̄io & exit̄ ei ob h̄c aduenientib; gr̄e adeo iulius p̄multitudine uerba facit. Idē cū d̄ conditionib; ageret querē
 tib; legatis que postulata plebs essent. Composito iā ante aduentū legatoz cōsilio ea postulauit ut appareret inq̄ta
 te rerū plus quā in armis reponi sp̄i. Potestate enī tribunitiā puocationēq; repetebant. que ante x uiros creatos auxi
 lia plebs fuerant. Et necui fraudi & cōscisse milites aut plebē ad repetendā p̄secessionē libtate d̄cedere uirōz in
 supplicio atrox postulatu fuit. Dedit̄ q̄ppe eos equū centebant. uiuosq; ignē c̄ere maturos minabant̄. Legati adea que con
 siliū fuit. Adeo equa postulatis. ut ultro uobis d̄ferenda fuerint. Libtati enim ea p̄sidia petitis n̄ licent̄. ad in
 pugnandos abos ire ur̄ magis ignoscendū quā indulgendū ē. Iuppe q̄ crudelitatis odio in crudelē ruitis. & p̄us p̄ny
 quā ipsi liberi sitis dominari iā in aduersarios uultis. Iūqua ne quiescat ciuitas nr̄a a supplicis aut patrū in plebē
 romana. aut plebs in patres sc̄uto uob̄ magis quā gladio opus ē. Satis sup̄ humilis ē. q̄ uirē q̄ in ciuitate uiuit. nec in
 ferendo in uirā. nec pacundo & iā si quando metuendos uos p̄bituri essis. cū receperatis magistratib; legib; q̄ uiris in
 ducia penes suos ēē decapite n̄r̄os fortunisq;. Tunc ut quēq; causa erit statuētis n̄ libtati repeti satis ē. Facerent ut uel
 lent p̄m̄a tenib; cunctis mox redituros si legati reb; p̄fecti adfirmanē p̄fecti cū mandata plebs patrū exposuissent.
 alii x uiri q̄ndo q̄dē p̄r sp̄e ipsōz supplicis ut nulla m̄tio fieret. aut q̄ quā abnuere. Appius truci ingenio & inuidia
 p̄cipua odiū in se alioz suo meos metiens odio aut ignaro inq̄ immince fortuna uideo donec arma aduersariū

traduntur differri. aduersus nos certam dand' inuidia e' singulis nihil ne ego q'de moro q'manus x iuratu abeam factu scire x iuri
se p'mo q'q' t'pore magistratu abdicarent. Iuxta furus pontifex maxim' tribunos plebis crearet. & necui fraudi & secessio militum
ita p'tuq' h'is se p'fectis dimisso senatu x iurp' p'deunt in contione abdicantq' se magistratu ingenti hominu' letitia nuntiatur. h'ec
plebi legatos q'qd' in urbe hominu' superat p'sequitur. huc multitudinu' letia alia turba excelsis occurrit. Congratulantur libertatem
concor' diaq' ciuitati restituta. legati p'contione q'd' bonu' faustu' felixq' sit uobis rei q' p' redire impatria adpenates con iugisq' liberos uros
Sed q'a hic modestia fuit ubi nullus ager inot reru' usu necessario tante multitudinu' uolat' e' modestia ferre in urbe auen
tatu' ite unde p'fecta est. Ibi felici loco ubi prima initia in charis libertas iux' tribunos plebi creabit. Iusto erat pontifex maxi
m' q' comitia habeat. Ingens adfensu' alacritasq' cuncta adp'banu' fuit. conuertunt inde signa p'p'fectiq' roma' certant. cu' obuiis
gaudio armati p'urbe silencio in auertinu' pueniunt. Ibi ex t'plo pontifice maximo comitia habente is p'l' creauer' omiu' p'mum
aulu' uirginu' inde Liciliu' & publiu' numitoriu' auunculu' uirginu' auctores secessionis tu'. C'icinu' p'genes ei que p'mu' t' p'l'
creatu' in sacro monte p'ditu' memoria e' & m. duiliu' tribunatu' insigni ante x uros creatos gesserat. nec in x iurabil' certa manu
plebi defuerat. spe deinde magis qua' meritis electi m. titu' m. pompiu' c. apu' appu' estu' soppiu' tribunatu' inito lucil
iciliu' ex t'plo plebe rogauit. & plebi sciuit neui fraudi & secessio ab x iur' facta confestim de consilib' creandis cu' puocato
56 ne mare duiliu' rogatione p'tulit. ^{omnia} Camp'ratu' flaminu' concilio plebis acta qua' ne circu' flaminu' appellant p'mu' rege deinde
consules creati. Luateriu' m' horatius qui ex t'plo magistratu' hocceper' quoz' e' silat' popularis sine ulla patru' iniuria nec sine offen
sione fuit. Iux' q'd' enim liberta' plebis cauere'tur. id fuit de cedere quib' credebant omiu' p'mu' cu' uelut in controuerso iure & e'
tenderentur ne pares plebi sciat' lege' centuriat' comitatu' tulere in q'd' tributu' plebis iussit' populu' teneret. qualege' tribuni
cus rogationib' t'lu' acerrimu' clatu' e'. Alia deinde consulare lege' depuocatione uniu' p'fidu' libertas x iurati potestate euerfa
non restituit m' sed & i' in p'p'fremu' mutauit. sanciendo nouam lege' neq' ullu' magistratu' sine puocatione crearet' q'd' creasset
eum iussit' & occidi neue eaceter' capitalis noxe haberet. & cu' plebe hinc puocatione hinc tribunitio auxilio satis fir' m' assent
ip'isq' tribunis ut sacrosco' uiderentur. cuius rei p'pe' i' memoria aboleuerat. relatu' q'd' da' ex magno un' uallo cerimoniu' re
nouarunt. & cu' religione inuolatos eos t' lege' a' i' f'et' sanctuendo. ut q' t' p'l' edilib' iudicib' x iur' nocuisse' eius caput' iou
sacru' & familia adede' ceteris liberi liberiq' uenit' iure. Hac iur' lege' int' p'ces negant quequa' sacrosco' e' sed ^{q'q'} q'd' eoz'
que no' c'uerit id ad sacru' sanctu' itaq' p'dile prechi duciq' amariorib' magistratib' q'd' & fin' iure fiat noceri enim ei cu' hac lege' non
liceat tam argumtu' e' n' haberi p'lacru' scoq' p'dile tribunos ueteres iure iurando plebis. cu' p'mu' e' ap'p'etate creauit sacro
sco' e' f'ere q' int' p'tarent' inde acoratu' lege' consilib' q'q' & p'torib' q'a e' i' d' auspiciu' q'b' e' silat' crearent' cautu' e' iudice' enim
consule' appellari que' resellatur int' p'tatio q'd' i' t'porib' n'du' e' silat' iudice' sed p'tore' appellari mot' fuerat. h'ec e' silares leges su
ere institutu' & i' ab h'is e' silat' ut se in aede' ceteris adedulu' plebes deferrent' que' amica arbitrio e' silat' sup'p'etant' ut ab h'
tuq' mare duiliu' deinde i' e' plebe' rogauit q' plebesq' sciuit. q' plebe' sine tribunis reliq'it. q'q' magistratu' sine puocatione cre
57 assent. ergo hac cap' ite puniret. h'ec omia ut inuicis ita n' aduer' santib' patriciis trans acta q'a n'du' inquequa' un' f'uebant. fundata
deinde & potestate tribunitia & plebis libertate. Tu' tribuni adgrechi singulos t'atu' maturuq' i' iurati accusatore' p'mu' uirginu' & appu'
re'u' diligunt. cu' die appio uirginu' dixisse. & appu' stup'at' patriciu' iuuenib' infor' descendisse. redinteg'ata ex t'plo omib' me
moris foedissime potestatis cu' ip'is facellat' e'z' uidissent. tu' uirginu' oratio inq' reb' dubis inuente' itaq' neq' ego accusando
apud uos eu' t'p'tera' acuius crudelitate uos me ip'is armis un' di castis. nec istu' ac cetera scelera impudentia' in defendendo se adicere
paciatur. Omni' t'ibi appi claudi que' impie nefarieq' p'beniu' alia sup'alia et ausus gram' facio unius tantu' criminis nisi iudice' duci
te ab lib'itate infer' uitate' e' i' a leges uen' dicias n' d' d' i' in uincta te duci uibebo. Hec in tribunitio auxilio appu' nec in iudicio
populi ulla spe habebat. ac tam & tribunos appellauit. & nullo morante arept' amatore. puoco inq' d' d' d' uox una uincte li
b'itatis ex eo missa ore quindat' nup' ab lib'itate erant. silentiu' fecit. & cu' p'p'e' q'sq' deos tande' e' & n' nec gl'ore' humana' f'remunt.
& sup'bie crudelitatiq' & si feras n' l'ues tam uenire penas puocare q' puocatione' sustulisse & implorare p'fidu' popli q' omia
iura popli obtulisse r'ap'p'iq' in uincta ege'nt' iure lib'itatis q' lib'itu' corp' infer' uitate' adduxisse ip'is appi int' contionis mur' mut
fide' p'a implorantis uox audiebat' maioz' merita in remp' domi militiq' commemorabat' suu' infelix erga plebe' romana' studiū
q' p'quandaru' legu' causa cu' maxima offensione patru' e' silatu' abussu' suas leges quib' manentib' latu' earu' in uincta ducit

ceterū sua p̄pria bona malaq. cū causa dicendy data facultatē. nūc expturū in p̄sentia se cōmunire ciuitatē ciuē
romanū de dicta postulare ut dicere licet ut uiduū ap̄ experiri nūcū inuidiā p̄tinuisse ut nihil inq̄rat & mīscia
cuius suoz sp̄ci habeat. Jāsi in dicta causā inuēda ducat iterū se tribunos plebi appellare & monere ne imitē q̄ ode
runt. q̄d tribuni eodē fēdere obligatos se faciant. tollendē appellatiōis causā in qua cōspirasse x uiros criminatū sunt. ac p̄uo
care ad poplū implorare leges. depuocatiōe & cōsulares & tribunicias eo ipso annolatas quē enim puocaturū si hoc indanato in
dicta causā nūcū cū plebeio & humili p̄sidū in legib; fore si appio claudio nūcū se documto futurū ut nūcū legib; dominatio
anlibat firmata sit. Et appellatio puocatioq. aduersus inuiriā magistratū ostentata tamā inuēda. lā tēdā annuere dātā sit.
Contra ea uerginiū unū appiū claudiū & legū exp̄tē & ciuiliū & humani foderis ēē auebat. respicerent tribunal homines 57
castellū omniū foderū. Vbi x uir illo p̄petuius bonis cergo sanguinātū infestū uirgā securesq. omib; munitant. dēu hominūq.
cōcepta carnificib; nūcū trib; stipat. iā abrapinū & cedib; animo ad libidine uersū uirginē ingenuā in oculis p̄ uelut bello cap
tā ab c̄plexu patris abrepta ministro cubiculi sui clienti dono indicū dederit. Vbi crudeli decreto nefandis q̄ indicū dex
tra patris infiliā armauerit. ubi tollentis corpus semianimę uirginis sponsum auiq. in carcere duci iusserit. Rūpro in
pellato magis quā cede mot. & illi carcerē p̄dicatū ēē q̄ domiciliū plebi romanę uocare sit solit. Inde ut ille iterum
supus puocē. sic se iterū ac sepius iudicē illi ferre ne uindictas ad libitatem inferret dederit. Si & iudicē moneat p̄dā
nato inuēda duci iubere. ut aut quā uirginis hic magno motu animoz cū tanta uiri supplicio suā & plebi iā nimia libtas
uideretur inuēda. cū tribuni ei dē p̄dēxat. hūc hūc ablatū & her mīcis legati gratulati dē cōcordia patrū ac ple
bi romā uener. donūq. obēa uolū obitimo maximo coronā aureā in capitolū tulere parui ponderis p̄u res haud optu
lante erant colebanturq. religiones p̄ magis quā magnifice. Iste auctorib; cognitū. q̄ ualicosq. fūma uibellū apparare.
Itaq. parari puincias cōsules iussi. horatio sabino ualerio eq̄ euenere. cū ad ea bella dilectū eduxissent fauore plebis nūmores
modo sedemētis & stipendū p̄ magna uoluntariōz ad nomina danda p̄stō fūere. Cōq. nōcopia in f̄genere & u militū ueteranū
admīxtis. fū mior exercitū fuit p̄usquā urbe egre derent leges dēē uirales q̄b; tabulis duodeci nom̄ int̄ mīcis in publico p̄posuer.
Sunt iussi tribunoz p̄diles fundos eomunisterio scribant c. claudiū q̄ posuit x uiroz scēra & om̄i f̄rī fili supbia infestū regillū antiq̄a 58
in patria se cōmulerat. iā magno uinatu cū ad p̄ricula ei de p̄re canda redisset. cū uirga fūgerat fardidat cū gēnalib; clientibusq.
in foro p̄sabat singulos orabatq. ne claudie gēna tam inuēdam maculā uellent ut carcerē & uinculis uiderent digni uerū hono
ratissime imaginis futurū ad posteror legū latore conditorēq. romanū uirū iacere uindctū int̄ fures nocturnos ac latrones a
uerterent ab ira parū ad cognitionē cognationēq. animos & potius unū tot claudis de p̄cantib; condonarent. quā p̄p̄t unius odiū
multoz p̄cōt aspnarentur. Sedq. idēgeni ac nomine dare nec cū eo ingram redisse cuius aduersē fortune uelut succur sū uirtute
libtate recuperatā ēē clemētiā cōcordiā ordinū stabiliri posse. Erant q̄ mouere suamagis p̄tate quā ei p̄q̄ agebat causā. sed
uerginiū supotus ut misererentur orabat. Silēq. nec gentis claudie regnū in plebe fortit. sed necessariōz uergini & trium
tribunoz p̄cōt audirent q̄ ad auxiliū plebi creati ipsi plebi fide atq. auxiliū implorarent. iustiores h̄p lacrimę uidebant. Itaq. sp̄e
mīcis p̄usquā p̄dicta dies adēē. appiū morte sibi cōsciuit. subinde arrept. a. p̄. numitorio sp̄ oppiū p̄xim inuidy q̄ in urbe fūe
rat cū in iuste uindcty a collega dicerent. plus tam facta inuiriā oppio quā n̄phibita inuidia fecit. Iste p̄duot q̄ p̄tē & xx
enumerati stipendū octiens extra ordinē donat donaq. ea gerens in cōspectu poplū scūsa ueste tergū laceratū uirgā ostē
dit. nihilū dēp̄cans q̄n si quā suā noxā reus dicere possit. p̄uat iterū in se seuerē oppiū q̄ dūct inuēdū. Et ante iudiciū
die sine ibi uirgā fecit. bona claudy oppiūq. tribuni publicauere college eoz exiliū causā solū uerter bona publicatas. & n̄. clau
diū adfertur uergini die dicta dānat. ipso re mīcente uerginio ultima p̄p̄nā dimissus abur exulatū abiit. manesq. uer gi
niū mortuę quā uiue feliciores p̄tot domos ad p̄tendas p̄nas uagari nullo relicto sōne tandē q̄euer. Ingens mēt̄ in cesserat 59
patre. iūltq. iā indie tribunoz erant q̄ x uiroz fuerant cū q̄ dūdius t̄r p̄t imbeco salubrit̄ modo nūm̄ potestatis in libtatis
inq̄ n̄. & p̄onarū ex inimicis satis ē. Itaq. hāmo nec diē dici cuiquā. nec inuēda duci quēquā sū passus. Nā neq. peccata
ura repeta iā oblit rata place. cū & noua expiata sint x uiroz supplicis & nihil admissū iri q̄dum tribunitiā desiderē.
Sponde p̄petua cōsiliū ambōz in libtate urā tuenda cura. ea p̄mū moderatio tribuni mētū patrīb; dēsit eadēq. auxit cōsu
lū inuidiā q̄ adeo toti plebi fūissent. ut patrū saluti libtatisq. prior plebeio magistratu quā patricio cura fūisset. Et

ante inimicos sacras poenarum suarum coepisse. quā obuiā tuos licentia cor cūles apparet. Quiaq; erant quomollius cūlū
60 dicerent. qd legū ab iis latroz patres auctores fuissent. Neq; erat dubiū qn turbato rēp statu tēpori subcubissent consules rēp
urbanis cōpositis fundatoq; plebis statu impunitas diuersi abire. ualerius aduersus cūmētor iam aligido exercitū equoz uulscōq; susti
nuit cōsilio bellū. qd si extēplo rē fortune cōmisset aut sōcio antiquū animalib; x uiroz infelicib; auspiciis romanis hostib; q; erat
magno detrimento certam statutu fuerit. castris mille passuū ab hoste positas copias cūnebant hostes mediū intē bina castra spaciū
atq; instructa cōplebant. puocantq; ad proeliū responsū romanū nemo reddebat. Tandē pacatū stando ac neq; qua expectando certamen.
q; uolscib; p; qua cōcessū ppe mdu deuictoria credabant. pars in hernicos pars in latinos pdatū abierit. Relinq; magis castris presidū.
quā satis uirū ad certam. Idubi cūlū sensit reddidit milatū antea terrorē. instructa q; acie ultro hoste lacessit. Vbi illi cōsuetudine qd
abesse uirū detractauere. pugna creuit extēplo romanis animi ex pūctis habebant pauentes intra uallū cūptorū dū stetit intenti
ti ad certam. nodi cessere. Et romani qdē pleni spēs cor pora curabant. aut q; qua pari hostes animo nuntios passim trepidi adreuoan
dos p; dactores dimittunt. Recurrit ex pūctis locis ultiores nūmēti. ubi inluxit egredietur castra romanū uallū inuasit. Hi
copia pugne fieret. a p; qua multa iā dies erat. neq; mouebat q; qua ab hoste. ubi signa infirmi consul. Oportet acie indignatio equos
et uolscos incescit. si uolscos exercitū uallū potius quā uirū a arma egerent. Igitur ipsi efflagitū abducib; signū pugne accepere. iāq;
pars egressa portis erat. deincepsq; alij seruabant ordinē insuū q; locū descendentes. Cū consul romanū p; qua totis uirib; fuit aconstatū
hostiū acies intulit signa. adortq; nec omī dū uictos nec q; erant satis explicatis ordinib; ppe fluctuantē turbā trepidantū huc atq; illuc
cir cū spectantūq; se ac suos addito turbant mib; clamore atq; impetu. inuadit reculete pmo pectē hostes. Deinde cū animos collegissent
61 ex undiq; duces in chis necessarij essent increpant. restituit pugna. consul ex altera parte romanos meminisse iubebant illos p; mū li
beros plibera urbe romana pugnare. sibi mē ipis uicturos nūc x uiroz uictores p; mū essent. n appio dare rēgē p; cūle ualerio ac
liberatorib; p; a. Orto liberatore ipso ostenderent porib; plus p; dactes nūmēti stetit. ne uincerent turpe ēē cōtra ues plus animi
habuisse quā cōtra hostes. Et domi quā foris seruauit magis timuisse unā uerginā fuisse cui pudicitia impate periculū cōt. unū appio
ciue periculose libidinis. At si fortuna belli inclina. omīum liberis adort milib; hostiū periculū fore. nolleo minari quē nec uipet. nec
mari pat passuri sint. His auspiciis conditū urbis accidere auctum sacriq; montis admonerat. ut libitatis parca esset. paucis ante mib; et
imperū in libitū referrent. ostenderentq; eandē indolore militib; romanis p; exactos x uiros ēē que ante creatos fuerit. Nec p; mū legib;
immunita uirtute p; a ēē. Hic ubi int signa pectū dicta dedit aulat deinde adq; tes. Agite uiuēs inq; prestare uirtute pectū. ut
honore atq; ordine p; stant. Immo concursu pedes mouit hostē pulsū uos immisit p; q; exigit ecāpo. nūmēti impetu a nē cunctant
magis quā resistunt. Concurrunt q; p; mū tūntq; in hostē pectū iā turbatū pugna ex pūctis ordinib; elati ad nouissimā acie pars libero
spacio circū uicti iā fuga mundiq; capissent. p; mū q; acastis auctū p; p; mū tūntq; ab hoste pectū acies a cūlū ipse usq; omī bellū fer
tur in castra. Captisq; cū ingenti fode maiore p; dā potitur. Huius pugne fama plura nūmēti modo. sed in salubris ad alterū exercitū in ur
be lyttia modo celebrata. in castris animos militū ad mulandū dē accendit. Jam oratus eos excursionib; sufficiens p; mū q; lenib; ex
perundo ad sue fecerat. sibi potius fidere quā meminisse ignominie decē uiroz ductu acceptū paruāq; certamina infima totū
p; fecerant spēs. Nec cessabant sabini feroces abire. priore anno bene gesta lacessere atq; instare rogantes qd latrocinio m; p; mū
tesq; ceperent tēp a multa proelia paruāq; carperent. sumā unius belli q; illi egredierent acie inclinandaq; semel fortune rē darent
62 Ad id qd sua sponte satis collectū animoz erat indignitas corā romani accendebant. iā alterū exercitū uictore in urbe reditū.
Sibi ultro p; mū melius hostē insalutare quando ante sensitū nūmēti paret hostib; fore ubi hēt fremere militē in castris cūlū sensit con
tione aduocata. Quē amodū inq; in aligido res gesta sit arbitra uoluntates audisse quale liberi popli exercitū decuit ēē talis fuit
cūlū coli lege uirtute militū uictoria parca ē. Iā ad me attine id consiliū animiq; habitarūssū. qd uos in regeritis a trahi bellū salu
bit a manū p; fieri potest si trahendū; ego ut in dies spēs uirtū q; uia crescat eade q; instat disciplina offitū si uā satis animi decet
niq; placeat agere cū clamore quale in acie sublatū est. Tollat hic in die uoluntatis uirtutisq; uirū. Iostqua ingente alacritate cla
mor ē sublat qd bene uertat gesturū se illis more posteroq; die in acie deducturū adfirmat reliqui die apparendis armis cūlū p; mū
postero die simul instrui romanā acie sabini uidere. a ipsi iā p; dē audierant p; mū p; dactū. proeliū fuit quale ut fidentes sibi mē
ambo exercitū uictoris p; mū p; mū q; alterū q; alterū nūp noua uictoria elatū cūlū a iā sabini uirtū aduocare. Iā cū p; mū acie duo ex
tra ordinē milia quē in sinistru cor nū romanorū in p; mū certamine in p; mū facerent conuere. Ius ubi in letis extransiuit sō

signis degravabant ppe circa uentum cornu ppter duarum legionum ac fere ex eis defiliunt. cedentib; q; ia suis puolant in pimum
 simulq; a' offi se opponunt. a' equato p'mu periculo pudore. deinde animos pedum accendunt uere cunctis erat ppter suo alienoq; mar-
 te pugnare. pedum ne ad pedes q'de degresso p'p'ti par'e e'e. Vadunt g' uip'roclum ab sua parte omittu. a' locu ex q' cesserant repetunt
 monitoq; inestituta in pugna sed inclinat a' ia sabinis cornu p'p'ti in ordines pedum t'et'e se ad p'p'ti receptu. Trans uolat inde impar-
 te altera suis uictorijs nuntius. simul a' in hostes u'p'audos q'ppe fuses sue par'tes ualidior'e cornu impetu facit naliq; eo proelio uir-
 tus magis emittit. Consul puidere omia laudare fortis increpare sicubi segnea pugna e'e. Castigari for'tu statim uir'p' oper'p
 debet. tamq; hos pudor. quam u' alios laudes excitabant. Redintegrato clamore. undiq; om's consil' hoste auctum. Nec deinde
 romana uisus teneri potuit. Sabini suli passim pagros castra hosti ad p'p'ti relinquant. Ibi in socijs sicut in algido res. s' suas romanus
 populationib; agroq; amissa recipit. Gemina uictoria duob; uisaria proeluis. parta maligne senat' inu'ndie supplicationes c'siliu no-
 mine detrahit. Lep't' in iussu. Et altero die frequens ut supplicatioq; e'. Et h'c uaga popularisq; supplicatio studis p'p'te celebrata fuit.
 Consules ex compositio eod'e biduo ad urb'e accessere. senat'q; in mar' cu capu euocauere. Vbi cu de reb; abs'eg'it' agerent. questi
 p'mores patru senatu ut milites dedita opera terrorib; causa haberi. Itaq; inde consules ne criminationi loc' e'e in p'p'ta flamma
 ubiq; p'p'te apollinis e'. iam tu apollinare appellabant. Auocauere senatu. Vbi cu ingenti consensu patru negare tur' triumphus. Licinius
 ta el' tuler' ad popl'm detriumpho consulu. Multis d'is suis p'deuntib; maxime Claudio uociferante de patrib; inde hostib; consules
 triumphare uelle g'ramq; p'p'riato merito in tributu p'p'riat' honore peti. p'uqua am' triumpho p'p'p'ti adu' s'p'p'timatione arbi-
 triuq; ei honoris p'p'te senatu fuisse. ne reges q'de ma'it'at' sumi ordinis in minuisse. ne ita omia tribuni potestati sue implerent.
 ut nullu publicu consiliu sinerent e'e. Ita demu libera ciuitate fore. ita p'p'tas leges. si sua q'sq; iura ordo sua ma'it'at'e tenerent.
 in ead'e sententia multa a' ceteris seniorib; patru cu essent dicta. om's trib; e'arogatione acceper'. Lupinu sine a'p'p'te senat' popli
 uisus triumphatu e'. h'c uictoria tribunoq; plebisq; p'p'te in aut salubre luxuria uerti conspiratione in tribunos facta uidet' tribuni
 refecerentur a' quo sua minus cupiditas emineret c'silib; q'q; continuarent magistratu. Consensu patru causabantur q' p'p'te
 lu' c'siliu iura plebis lab'e facta essent. Quid futuru ndu firmitas legib; sinouos tribunos p'p'tatione suas c'siles adorti essent. n'
 enim s'p'p'te ualerios heratiosq; co's fore. q'libet plebis suas opes p'p'terent forte q'da uili ad p'p'te ut comitatus p'p'te potissimu. C. duillia
 forte euenit iuro prudenti a' ex c'tinuatione magistrat' in uicta imminente c'tinuatione q' cu exueterib; tribunis negare se illius ra-
 tion'e habituru pugnarent college ut liberat' trib; in suffragiu mittet' a' aut c'tederet forte comitatu college habiturus. elege po-
 tius comitia qua ex uoluntate patru in uicta c'tinuatione duillius consules adhibet' accit'os cu ut rogass' q'de comitatus c'sila-
 rib; in animo haberent. respondissentq; se nouos c'siles c'tinuatione auctores popularis sententia. aut popularis nact' in c'tinuatione
 cu in p'p'te. Vbi cu c'siliu p'ductu ad popl'm inu'rogat'q; s' eos populus romanus memor lib'itatis p'p'te recepit domi memor militat' p'p'te
 gestaru consules iteru facere. q'da n' facit' essent. in h'c sententia sux mutassent. Conlaudatis consilib; q'd' p'p'te uerarent. adu'ti
 mu dissimiles x uiroz e'e comitia habuit. a' q'q; tribunis plebi creatis cu p'p'te uisus p'p'te petenti noue tribunoq; alij candidati trib;
 non expleterent. c'siliu dimisit. Nec deinde comitatu causa habuit satis factu. Legi a' uelut. Ius numero nusqua p'p'te tribunis
 modo ut relinquerent' sancire. a' ab his q' c'tinuatione coaptari collegas iuberet' recitabatq; rogationis car'm in q' si tribunos ple-
 bi x rogabo si quos min' hodie de'e tribunos plebis fecerint. u' tum uti q'ssibi collegas co optassent ut illi legitimi eade lege tri-
 bun plebi sint ut illi q's hodie tribunos plebis fecerint. Duillius cu adu'tu p'p'te uisus negando xv tribunos plebi remp' ha-
 bere posse uicta collegaru cupiditate patru patrib; plebiq; accept' magistratu abiit. p'p'te tribuni plebis in co optandis collegis
 patru uoluntate fouet'. Duos a' ia patruos c'sile absq; sp'p'te tarpetum a' a'et' nium co optauere. Co's creati sp'p'te herminius
 a' uirginus xeli montan'. in h'c magnopere ad patru haud plebis causam inclinat' o'cu domi a' fori habuere. L. trebonius te p't
 infest' patrib; q'de ab his in co optandis tribunis fraude capu p'ductuq; a collegis agebat. rogatione tulit. ut q' plebe romana tribu-
 nos plebi rogare. is uis co rogare du x tribunos facere. in festandisq; patribus. Vnde aspero a' ia uidet' cognom' tribunatum
 gessit inde. n'. geganius. n'. agrin'. a' c. uilius cons' facti. c'tinuationes tribunoq; aduersus nobiliu uiuentit'e ortas sine insecutione
 potestatis ei c'seruata magestare patru sedauere plebe. De p'p'te adu'tu uoluntate a' equoz dilectu sustinendo re abs'edationib;
 c'tinuatione urbano q'q; o'ro fori omia tranquilla e'e adfirmantes. p'dictor' d'is ciuiles ex nos tollere animos. Cura pacis e'cor' d'is q'q;
 inestine causa fuit. Sed ab s'p'p'te ordo grauis alterius modestus erat. q' c'tinuatione plebi ab uimorib; patru in uimur' fieri uolente. Vbi

tribum auxilio humilioribus essent. in primis parum peterat. Deinde. ne ipsi quidem in uoluntate erant. utique postremo misis. cum ex parte
nec potentior in uiria fieret. et uis potestatis omnis aliquanto posteriore anni parte languidior ferre esset. Iamque plebs in muni-
buntur ponere aliquid spei si similes siculis tribunos haberet. Iamque tanta se biennio habuisse seniores extra patrum. ut minus feroces
suas crederent uiriles essent. Ita malle simod exercend. et suis qua aduersus super annos adeo modo detratu. tuende libitand.
Iniquari uelle simulando. ita se quod extollat. ut deprimat alium indispulit. Cauendoque. nemeuam homines metuendos ubi se
66 efficiunt. et in uiria anobis repulsa. tanquam aut facere aut pati necesse sit in uingum alius. T. quinctius capitolium quartum et agrippa
furuius cons inde facto. nec seditione donec foris bellum acciperet. imminerebat utrumque. in tribuna discordia cuius reprimi poterat.
Et tribunis et plebe incitata in patres cunctis alium nobilius dicta nouis sepe certaminibus. contiones turbata. ad quod primum
strepitum. uelut signo accepto arma cepere. a cui auoliti simul quod praesentem. ut duces cupidi praedari biennio ante dilectum
inductu habere non potuissent. annuente capite imperium eo aduersus se non minus exercit. dissoluit uentura militandi more. nec
comuni in patria roma. et quod iram simul tactum. cum ex his fuerit in ipsos uerba. ecce catos lupos in uentura rabiis opprimi occasi
one est. Conuictis exercitibus. Latinum primum agri populatus. Deinde per quam ibi nemo uindicta occurreret. tunc exultantibus belli au-
toribus. ac moenia ipsa romae populabundi regione porte ex quibus accessere uastatione agro. per contumeliam urbi ostentantes. Vi-
67 de per quam multa praeda praese agentes. retro ad corbionem agmine ire. Iunius consul ad electionem populi uocauit. ibi in hac senten-
tia locutus accipio. Et simili nullius noxae cunctis quibus sum tam cupido summo in electione uram processi. Hoc uos scire hoc post-
ris memorie traditum. et quod uultus uix her natus in praesentem quod quartum est. Admagna urbis romae impune armatos
uenisse. Hanc equigignominia quaque iam diu ita uiuit. ista rerum. ut nihil boni diuine animi si huc potissimum imminere
annoscit. ut exilio ultimo salua fuga honoris non uassit. Ergo si uiri arma illa habuissent quae importis fuere nris. capi
roma in estile potuit. Satis bonorum. satis superque uix erat mori estile terui oportuit. Quae tandem ignauissimi hostium ceteri
nos estiles annos quibus sicula in nobis. auferre imperium indignis. Et si dux parum. in super poenas expectat in uobis nemo deorum. nec ho-
minum sit quia punit peccata quibus. uos inae tantum eorum punitat. Non illi uram ignauia ceteri. nec super uir tui estili sunt.
Quippe totiens fusi fugati. castris exuti agro multati sub iugum missi. et se et uos nouere. Iudicia. uenientia urbis hu-
ius patrum ac plebis certamina. In nec nobis imperium nec uobis libertas. mod. du uide uos patriciorum hos plebeiorum magistratu sustu-
lere. illi animos praedae fide quod uobis uultus et est occupatus. ceteri causa cessum. Dece uos desiderasti. creati passim. Dece
uorum uos praesentem. ceteri abire magistratu manente in eos de praedae ira ura mori atque exulari nobilissimos uos. honorati
simosque passim. tribunos plebis creare uerum uoluitis. Creasti estiles. facere uram patrum. Et si patribus. uidebam in quibus patrici
in quibus magistratu plebi donum fieri. uidebam auxilium tribuni prouocatione ad populum scita plebis in uindicta patribus. sub titulo equan-
daru legum ura uira oppressa. tui. et ferim. Iussum erit discordiarum. et quando una urbe habere. et quando comune hanc
est patria licebit. Videtis quod animo praesentem. quae uos uictores. Satis in uos uos metuendos est. Aduersus nos uenit
nunc capitur. Aduersus nos facer occupat mons. ad quibus quod ab hoste prope capta se scandente. inagere uoluit hoste nemo
68 submouit. in uos uiri. in uos armati estis. Agite diu ubi hic curia. et ceteri sedentis. et super in se se ferat. et carcere impleueris
principibus. in se uis ferocibus. animis egredimini ex porta praesentem. In se ne hoc quod uidetur. ex muris uisite agros uos. Terre ignis
uastatos. praeda abigi fumare incensa passim uicta. At enim communis res per locum periorer ager uritur. urbs obsidet belligra.
penes hostes est. Quid tandem priuata res uir in quibus statuit. in unicuique. ex agris sua dana nunciabuntur. Iude tandem domum
de ea expleatis. tribum uobis amissa reddent ac restituent. Vocis uerborumque. quantum uoluit ingerent. et criminum in prima
per elegu aliarum super alias et ceteri. Sed ex illis ceteri. nunquam uirum quod fortuna donum au ditor redit. ac quod reuoluit
aliquod ad iugum ac liberos per octa offensionis similitudines publicas praedaeque. aquibus sepe nura uir tute innocentiaque. sed auxilio alieno
tuti sunt. At hercules custipendia nobis estilibus. tribunis ducibus. et in castris in inforibus. faciebant et in acie uirum clamore
hostes in electione patres romani horrebant. praeda parca agro ex hoste capto plenifortunarum. et simul publice simul
priuate triumphantes domum ad penates rediebant. Huc honorati uiri fortunati hoste abire sintas haerere adfixi ceteri. et
in foro uiuere. Sequitur uos necessitas militandi. quae fugatis. Graue erat in quibus et uoluitis praesentem ante parat. bellum. Unde non
pellitur. in intra moenia erit. Et arce et capitolium scandet. et in domos uos praesentem. biennio ante senat dilectum haberi.

et educi exercitum maligium uisum. Sedemus desideret. domi mulierum ritu inter nos altitantes. presentia pace leti nec cernentes exorto
illo breui multiplex bellum rediturum. his gratiora dicta alia esse scio. si me uera pergitur loquor. Et tamen ingenium nemonem. necessitas
cogit uelle me quod uobis placere quiescit. Sed multo magis uos saluos esse qualicunque ergame animo futuri estis. Iam uero hanc copiam est.
ut quod apud multitudinem sua causa loquatur. Gratior enim causamens nihil propter publicum commodum uidetur. nisi forte aduentores publicos
plebicolas istos. Iuuos nec maris nec inotio esse sinunt. ira uos causa incitare et stimulare putatis. Concitati aut honori ut quos
nullus estis. Et quia in corda ordinum nullas se usque esse uident. malis rei sequa nullius turbamur ac seditionum duces esse uolunt. Iuam
reru suos tunc tandem capere possit. et patrum uosque. amantissimos mores uultis plus nouis sumere. nulla supplicia recuso. nisi paucis diebus
his populatores agroꝝ nostris fugatosque. castris exuero et portis nostris moenibusque. que ad illos urbes hunc belli terrore quod uos ac
conita estis. transulero raro. Alia tribuni popularis oratio accepta. plebi qua tunc seuerissimum consulis fuit. Iuuenit quod quod uita 69
les met de datione militum telum acerrimum aduersus patres habere solita erat arma et bellum spectabat. egressum fuga spoliaturum. ma
gis et uulnerum. fœdiora hisq. subiebat oculis nunc. antea tota urbe ut impleretur. Inuenit ubi uentum. ibi in quantum omni uisum.
ut unum uindicta maiestatis romane ueniret. Et primores patrum digna dicere contione imperio culari digna tot consulatibus ante actis
digna uita omni plena bonorum sepe gestorum sepius moritum. alios consules aut per datione dignitatis patrum plebi adulatorum. aut acerbis in
endo ira ordinis asperiore domando multitudinem fecisset. tunc quatuor oratione nemore maiestatis patrum cordisq. ordinum. et temporis
imprimis habuisse. Orare cum collegasque ut caperent rem. Orare tribunos ut uno animo cum consulibus bellum ab urbe ac moenibusque
pulsari uellent. plebemque obediens in re trepidam patribus preberent. Appellare tribunos. commune patriam auxiliūque. eorum implorare. Vasta
tis agris urbe prope oppugnata. consensu omni dilecti decernere habet. Cum uindicta pronuntiassem. tempore causis cognoscendi. omni ui
niores postero die in malum in capio martio adessent. Cognoscendis causis eorum quoniam nomina nō dedissent. bello profectu sedantibus tempore pdeser
tore futurum cui apparetur causa omni ueniret. adfuit postero die. Cohortes sibi quique. centuriones leges. bini senatores singulis cohort
ibus prepositi. hanc omnia aduocant. profecta accepim. ut signa eo ipso die a questoribus. ex arario prompta delataque in caput. quarta die ho
ra mota ex capio sunt exercitusque. nouis paucis cohortibus. ueterum militum uoluntate sequentibus. manserunt ad decimum lapidem. Insequens
dies. hostes in conspectu dedit. Castraque. ad cor bionē castris conuicta. Tercio die uita romanos illos cum ueniret rebellassent conscientia
culpe. ac desperatione irritare. mora dimicandi nulla facta. in exercitu romano. Cuius consules essent potestate pari quod saluberrimum in
administrationi magnam rerum. summa imperii concedente agrippa pater collega erat. Et prelat ille facultate summi ueniret se
comit respondebat. Communicando consilia laudesque. et quando in pace sibi inacie. quoniam dextrum cornu. agrippa sinistru tenet. Sp.
postumio albo legato dato. datur media acies tuenda. Legati alterum per sulpticiū equibus perficiunt pedes ab dextero cornu egregie
pugnare. Haud segnit resistunt. uolens. per sulpticiū per media hostium acie cum equatu prupit. Unde curade reuerit postea ad suos
priusquam hostes aut batos ordines resciret. terga impugnare hostium satius uisum. monitoque temporis in aduersa incurtando acie man
cipiti terrore dissipasse hostes. nūquid proprio in prelio eques uolens et equos excepti aliquandiu tenuissent. Ibi uero sulpticiū nega
re cunctandi tempore et uentos in clusosque. ab suis uociferans. in equestre proelium conixi omni ui perficerent. nec fugare equos in
tū satis esse efficerent. equi uosque. neque reuerit inde ad proelium. aut integrare pugna. nō posse illos resistere sibi. quibus. circa pedum
acies cessasse haud surdis auribus dicta impressione una totum equatum fudere magna uim ex equis precipitare. ipsos equosque spiculis
confodere. Istius pugne equestri fuit. Tunc adorti pedum acie. nuntios ad eos regeffe mit tunc. Vbi uero inclinabatur hos
tū acies. nuntius deinde et uincens. romanos animos auxit. et referentes gradu pulit equos. In media primū acie uinci
cepti. quia pmissus equat turbauerat ordines. Sinistru deinde cornu abq. natio consule pelli coepit. in dextero plurimu la
boris fuit. Ibi agrippa pater uiribusque. ferrox cum omni parte pugne melius res geri qua apud se uideret. accepta signa absigniferis
ipse inferre. quidam iacere in confectos hostes cepti. Cui ignominie metu cocitati milites. inuasere hostes. Ita equa ex omni par
te uictoria. Humilis tu alitio uenit. uictore in se imminere hostium castris nolle intrupere antequa sciat debellum esse in si
nistro cornu esse suis fudisse hostes. Conferre ad se signa. ut simul omni exercitu preda potiretur. Victa a. agrippa cum mutua
gratulatione aduocore collega castraque hostium uenit. ibi paucis defendentibus. monitoque suis sine certamine inuentiones in
rupunt. Iamque ingenti copie exercitū suis acria reb. recuperant. quos populatione agroꝝ amisse erant reduciunt. Triumphu
nec ipsos postulasse nec delatū in absenatu accipio. nec traditur causa spretu. aut nō sperati honoris. Ego quantum intantū inter

Consul
id de
uener
nunc
apud
an

70

nullo tempore conuenio. ciuili etq. oratio consilib; qd uultor aq. sibi etia belli pfecti gloriā peperant. negat ab senatu triumphū
et uerecundus fuit. Pro parte dimidia rerū consilib; petere triumphū. ne etia simperassent magis hominū ratio quā meritis
habita uideretur. Victorū honestam partē turpe domi desinit. Idcirco iudiciū populū deforme. Arceus atq. ardeatē deambi
quo agro cū ppe bello certassent multū inuicē clatib; fessi. iudice p mē coepere. Cum ad causā orandā uenissent. concilio populi a
magistratib; dato. magna conceptione actū. Iamq. etiam testib; citatib; uocari et poplū inire suffragiū oportere. confurgit publi
us caput deplebe magno natu. Et filice inq. consules dote publica errare. Ego poplū in ac causā nō pacis. cū uenit tū negare
Cons. audiendū ē. uociferantēq. pē publicā causā submoneri iussit. tribunos appellat. Tribuni ut fere sep regimē amant
dine magisquā regunt. dedit cupide audiendi plebi. ut quē uellet scaput diceret. Ibi infir. nonagesimū annū se tertiu et octo
gesimū agere. et in agro deq. agros militasse. nūuē uicesima iā stipendia merente. Cū ad coriolos su bellū corē senectū
te obliuiscit. ceterū sup memorie infixa adferre agri. Iteq. ambiguit finiu coriolanor fuisse. Caputq. coriolis. iure belli publicum
pē factū. Quare se. qnā more ardeatē arceusq. cuius agri uis agri nūquā usurpauerunt. incoloni coriolana reuē se apē
que p dno iudice fecerint ut cepit sperent. sibi exiguū uis tēp sup ēē nō uoluisse tam inducere inanimū quāque agri miles p
parte urili manu cepisset. Iū senex q. uoce q. una possit uindicare magno pere se suadere poplo ne muni pudore suā ipse
causam dāret. Cons. cū caput uidentū in sed cū ad sensu etia audiri anim aduertissent. deos hominēq. testantes flagitiū ingru
fieri patū piores arcessunt. Cū uis circūq. tribunos orare ne pssimū facinus priore exēplo admittērent. iudices infuā rem
lāt uertendo. cū pferam etia si fasset cū molūm sui iudicis ēē neq. quā tamū agro int capiendo adgratū. quā amē tamū ali
enandi inuria socior animis. Nā fame qdē ac fidei dāna maiora ēē quāq. pssimū possent. Hoc legatos referte domū hoc
ualgari hoc socios audire. h. hostes q. cū dolore. h. cū gaudio illos scapion. hoc conationali sem. adsignaturos putarent. finitimos
poplos clari hoc fore imagine scaput ēē poplū romanū qd rup lacoris. et int coepit lāt aliene psonā laturū. Que h. hoc pūat
rei iudice fecisse ut sibi controuersios amat iudicare. re scaput ipsi id qdē et pssimū tui iā pudoris infacturū. Hec cons. h
patet uociferantur. Sed plus cupiditas et audax cupiditatis scaput uocare ualeat trib; iudicant agri publicū pē ēē nec ab
nūat na fuisse. si ad iudices alios itū forē. Nunc aut sane qd quā bono cause leuatur dedit iudicū idq. nārius arden
tib; q. qua patib; romanis fediū atq. acerbius usū reliquū anni qdē ab urbanis morib; et ab exster nūq. māy sit.
TITI LIVI IN COMACHVS DEXTER VC IMEN DANI. AB URBE COND VICTORIA
NVS VC EMEY DABAQ DOM HIS SYO MACHIS LIBER. III. EXPLICIT.

Hos se cū m genitiuis et p curatiuis consules fuit. Consiliū
HNVS DOMI FORIS ET IN FES IVS. Nā anni principio et de comilio patru et plebis c. canule ius. ius
rogationē p mulgunt. Iua contaminari sanguine sui patres confundi. iura gentiū rebantur. et mīto priore sensum inla
ta aribus ut alterū explebe consule liceret fieri. Capessit deinde. iurrogationē noue tribuni p mulgarent. ut
poplo potestas ēē. seu deplebe. seu de patrib; uelle consules faciendi. Idū sifere. nūolgarū in cū infimis. sed p
aufert aprimorib; adplebe sumū imperiū credebant. Lenq. audire patres. ardeatū poplū ob inuria agri abiudicat. id
esuisse et uenientis depopulatos extrema agri romani et uulscos pssq. ab cōmuni tā ustragine fremere. Adde ut infelix
bellū ignominiosū paci pferbant. Hic itaq. inmaus etia acceptis ut ut stupida tot bulloz conatū cerent actiones m
buntū dilectū haberi bellū armaq. ut summa apparari iubent. Siq. inuentus possina quā tūo qntio cons. apparatū su
Tū. c. canuleus pauca infenatu uociferat. neq. quā tūcando cons. auertere plebe acura nouatū legū. nūqua eos se
uuo dilectum habituros antequa ea que p mulgata absē collegis que essent plebes seruissē. et confestim adcomione
ad uocant. Eodē tempore et cons. senatū in tribuni. et tribuni poplū in cons. incitabat. Negabant cons. iūtrafiri
ri posse. furores tribunos. Ventū iā ad finē ēē domi plus belli citari quā foris. Id adeo nplebis quā patru. neq.
tribunor magisquā consulu culpa accidere. Cuius rei p p mūsto. incuitate ex am maxmū sep audib; crescere.
Sic pace bonos sic bello fieri maximam romę p mū seditionū ēē. Id cū ueritūq. sep honori fuisse remissē
rentur quā maiestate senatū ipsi apatib; accepissent. quālibet traditū ēē. Vique amodū plebs gloriari.

posse auctore ampliorē: et siue ē fieri nec finiri donec quā felices seditiones tā honoratis seditionis auctores essent q̄
 quantasq̄ res ē canalerum adgressum eluione gentiū p̄uatiōne auspiciōz publicoz p̄uatiōz q̄ adferre: nūq̄d sinceri
 neq̄ inōtaminati sit ut discrimine omī sublatō nec se q̄squa nec suos nouerit. Quā enī alia uim conubij p̄misua habere
 nisi ut feratū p̄perit uulgentur cūbitus plebis patruq̄ ut q̄nat sit ignora. Cuius sanguinis quoz sacroz sit dimidiū
 patru sit dimidiū plebis. Hese cūq̄dē ipse concors parū iduideri q̄d omīa diuina humanaq̄ turbentur: iā adconsula
 tū uulgi turbatores accingi. Et p̄mo ut alī consul explebe fieret: idm sermōibz tēptasse: nē rogari ut seu ex patribz
 seu explebe uelut populū consules creet. et creaturos aut dubit explebe sediciofissimū quēq̄. Canaleros ē iālior q̄
 eos fore: nē diuipit obtinē maximi sinere: regie maifestatū imperium eo recidere. et se milien morituros potius quā
 ut tantū dedecoris admitti paciamur: certū habere maiosē q̄q̄. fiduinafent concedendo omīa: nūctiorē in se plebe
 fāpiorē alia ex alus inq̄ora postulando: cūpma impetrasse: futura p̄mo quālibet dimicationē subituros fuisse potius
 quā eas leges sibi imponi paterentur. Iua tū cōcessū sit detribuim: iterū concessū ēē sine n̄ fieri posse in eadē ciuitate ex p̄
 ex patres ēē aut hunc ordinē aut illū magistratū tollendū ēē. Lotiusq̄. sero: quā nūquā obuia eundū: audire tūmeri
 tūq̄. Illi ne ut p̄mo dūtor dial seruitutē cūbitū finima bella: deinde aduersus eaq̄. cōtauerunt armari ciuitatē defen
 diq̄. phibeant. Et cū hostes tantū n̄ cessierunt: exierūt cōtibi aduersus hostes tantū n̄ paciantur: p̄uideat canalerus in se
 natū p̄loq̄ se nisi suas leges tāquā uidetors patres accipi sinant. Dilectū haberi phibeaturū q̄d ēē aliud quā minari. Se p̄di
 turū patria oppugnari atq̄. capi passurū. Iud ea uoce animoz n̄ plebis romane sed uolūtas et p̄q̄s et uolūtatibz alaturā. Nonne ca
 nularo duce se speraturos capitolū atq̄. arcē scindere posse si patribz tribuni cū iure ac maiestate adēpta animos et iā eripu
 erunt: eos paratos ēē duces p̄u aduersus scelus cuius: quā aduersus hostiū arma. Cūmaximē hęc in senatu agerentur: 3
 canalerus plebis: suis et aduersus eos ita dūderunt. Iuanto opere uos q̄ntes cōtēnerent patres quā indignos ducerent: q̄a
 una secū urbe intra eadē moenia uideretis. Sepe p̄q̄dē et ante uidere anm aduersasse. Iunc tam maxime q̄d actuo
 atroces in hac rogationes n̄ras cohortat. Iubz q̄d aliud quā admonem cūet nos eoz esse: et si n̄ easitē opes habere eandem
 tam patriā incolere atq̄. aconubū petim. Iā finitū ē ex nūq̄. dari sole. Ios q̄dē ciuitatē quā plusquā conubū: hostibz
 et iā uidetis dūctū: altera nihil noui ferim. Sed id q̄d poplī: reperim atq̄. usurpam ut q̄b: uelut p̄r honores mandet: q̄d tandem:
 cur celi ac tēras misceat: cur in me impet modo pene in senatu sit factū. negentes manibz tēperaturos uoluntatēq̄. de
 nuntient sacro scām potestate s̄ p̄r liborū suffragiū datur: ut q̄b: uelut cōsulatū mandet: et n̄ p̄dū sp̄s plebeio q̄. fidign
 sumo honore erit apūcendi sumi honoris. stare urbe hęc n̄ poterit. De imperio actū: et p̄inde hualos plebeius nē cōsul fiat.
 Tāquā seruū aut libitū alq̄s cōsulē futurū dicat. Et q̄d semitū. inq̄nto cōceptū uiuat. Lucis uobis hui partē siliceat adu
 mant. Iā spiratū q̄d uoce m̄tātū q̄d format hominū habetis: indignat. Iun et iā sidi placet: nefas aum ēē cōsulē plebeius
 fieri. Obsecro uos s̄n ad p̄stos n̄ ad cōmarios pontifici admittamur: nē ea q̄dē scim que omī peregrinū et iā scunt cōs
 in locū regū successisse: nec aut uirū aut maifestatū q̄cquā habere q̄d n̄ regibz ante fuerit. Cūquā creditū fando
 auctū ēē. nūma pompiliū n̄ m̄do n̄ patriciū. s̄tne cūe romanū ex sabino agro accitū populi iussu patribz romē regnasse.
 Et deinde tar q̄nū n̄ romanū in s̄ne ualice q̄dē genat demarathi corinthe filiū incolā abiat q̄mū uirū libetū anci regem
 factū seruū tullū. Iost hunc captaua cōmcula. Iā natū patre illo matre seruā ingenio uirtute regnū tenuisse.
 Iud enim detrao tacio sabino dicā. Quē ipse romulū patens urbis in societatē regni accepit. Ergo dū nullū fāstū
 datur gen. inq̄ enim terre: aut creuit: imperiū romanū peniteat nē uos plebei cōsulis cū maiores n̄r aduenas reges
 n̄ fāstū datur. Et n̄ regibz q̄dē exactis clausa urbi fuerit peregrinū uirtutē claudia certe genē p̄regē exactis
 ex sabinis n̄ in ciuitatē n̄ accepim. s̄ et iā impatriciōz numerū expere gimo. nē patriciū deinde cōsul fiat cuius roman
 listo explebe p̄uā cōsulat sp̄s erit. Virū tandem n̄ credim fieri posse: ut uir foras ac tēnuis pace belloq̄ bonus
 explebe sit. Hume l. tar q̄m seruū tullio similis annū s̄sit. q̄dē ad gubnaculū rēp̄ accedere eū pacem.
 potiusq̄. x uirū de t̄rimis mor talū q̄tū omī expatibz erant quā obamū regū nouis hominibz finales cōs
 sum abiatū. Et enim nemo p̄regē exactos de plebe cōsul fuit. Iud postea nulla neres noua in statui debet. Et q̄d 4
 n̄dū: factū multa enī n̄dū: facta in nouo poplo ea nesi ualita q̄dē fieri oportet. Ionasicos augures romulo

regnante nulli erant. Ab numma pompilio creati census incivitate. & descriptio centuriarum classiumq. nunc abseruo tullio:
facta. Cons nūquā fuerit regib; exactis creatis. Dictatoris nec imperii nec nominis fuit. apud patres ēē coepit. Tribuni plebi
ediles questores nulli erant. instituti: ut fierent. Xuiros legib; scribendis intra x hos annos & creatum esse p̄ sustulimus.
Quis dubitat q̄ in urbe edita in unū m̄su crescente noua imperia sacerdotia iura gentium hominumq. instituantur. Hoc
ipsa neconubii patrib; cūplebe esse. n̄x uiri uideri paucis his annis pessimo exemplo cūmā inuria plebis an ēē ulla maiora. ut
insignior cūmelia potest quā partē ciuitatis uelut contaminatā indignā comitio haberi. Iud: aliud quā exiliū intra eade
moenia quā relegationē pati ne adfinitib; neppinquitib; immisceretur. Caueant. ne societur sanguis. Iud: si polluit nobi
litate istam uram quā pleriq. oriundi exalbanis & labunū n̄genere nec sanguine. P̄p̄q. oblationē in patres habuit aut arēgib;
lecti. aut p̄ reges exactos iussu populi sincerā seruare puatū consilium non poterat. nec ducendo explebe. neq. uras filias foro
resq. & nubere sinendo epatib; nemo plebeus patriciū uirginū uim adferre. Latriciū istalibido: nemo uiri tū pactione nū
tialeq. ē quā facere cōgisse. Verū enī u lege adhiberi. & conubii tolli patrum ac plebis. lādem cūmeliosū plebi. Cur enim
n̄ conferat nesci conubii diuitib; hac pauperib; qd̄ puatū cūlioz ubiq. sēp̄ fuit. ut in quā cuiq. femine cūenisse domū nubere.
ex qua factū ēē aut domo in matrimoniu duceret. id uos sublegit sup̄bissime uincula coniciat q̄ dirimat societate ciuile diuisq.
ex una ciuitate faciat. Cur n̄ sanctis ne uicini patricio sit plebeus. nec eode tūtere eat neidē cūuū ineat. ne in foro eode
consistat. Quid enī inre: aliud si plebe cū patriciū duxerit. si patriciū plebeus. Quid uiris tandē mutāt. Nepe patre secun
tū liberi. Nec qd̄ nos exconubio uo petam q̄ quā. p̄t quā ut hominū ut cūuū numero sim. nec uos nisi in cūmelia ignominiaq.
uram cōtate uiuat. qd̄ cūdat q̄ quā. Ist deniq. uirū tandē p̄ an uirū famū imperiū. regib; exactis uirū uobis domi
natio an omib; ēq. libtas parca ē. Oportet licere p̄ si uelit uibere ligē. an utiq. rogatio p̄mulgata erit. uos dilectū p̄p̄na
deter nescit. Et simul ego tribunū uocare trib; in suffragiū coepit tu statim cūl sacramento iunores adiges. & in casta educes. &
minaberis plebi. minaberis tribuno. Iud: si n̄ quantū iste mūz aduersus plebis consensu ualerent. bis u expti esset. Scilicet
quia uob̄ consiliū uolebat certamine abstinuistis. Anideo n̄ dimicatu qd̄q. part̄ firmiter eade modestia fuit. nec n̄ erit
certam. Iurtes animos uos illi tēptabunt. sēp̄ uos n̄ experient. Itaq. ad bello ista seu falsa seu uera sunt. cōd̄ parata uobis
plebes ē. si conubis red dēt una hanc ciuitatē tandē faciat. si cūletere si uingit m̄sceriq. uobis priuatis necessitudinib; possunt. si
fessi adit ad honores uos strenuus & fortis. dat̄ si infortio si in societate reip̄ ēē. si qd̄q. libtas ē inuice annuus magistratib; p̄p̄
re atq. imperare liceat. Si h̄c impetue alq̄. forte sermonib; & multiplicata fama bella. Nemo: nom̄ daturus. nemo arma
capturus. nemo dimicatur p̄sup̄b̄ domus. cūq̄b; nec in rep̄ honoz. nec in puata conubii societate. Cū in cōtione & cōd̄ p̄cessissent
et res appetuit orationib; inalt cōtione uertisse ut rogami tribuno cur plebeum cūle fieri nō oportet. ut fortasse uere sic parū
uoluit in p̄sens certam. Respondit qd̄ nemo plebeus auspicia habere. Ideoq. x uros conubii dare misse. ne in cōtione p̄lo auspi
cia turbarent. Plebes adid maxime indignatione exarsit. qd̄ auspicari tāquā inuidus immortalib; negarentur posse. Nec in
finis cōtentionū fuit. cū & tribunū acerrimū auctore plebi nacta esset. cūp̄a cūeo p̄nata certare. quā uicta tandē patres ut
de conubio ferretur consensere. Ita maxime rati cōtione deplebeis cūlib; tribunos aut totā deposituros aut p̄pellū dilaturōs
ēē. Contēptaq. interi conubio plebe paratā dilectū fore. Cū canubius uictoria depatib; & plebis fauore ingens ēē. accens
aliq. tribuni ad certam p̄pagatione sua sūma uī pugnant. Et crescente in dies fama belli. dilectū impediunt. Consules
cūp̄ senatū in cōtentionib; tribunis nihil agi possē. consilia p̄ncipū domi habebant. Apparebat aut hostib; aut ciuib; de
uictoria concordandū ēē. soli ex cūlarib; ualerius atq. horatius nūc erant cūli. Sc̄. claudi semetia cōd̄ armabat
inter tribunos q̄m̄oz cūcinnatūq. ex capitolini semetiaq. abhorrebant accēde. uolandūq. q̄s fētere ideo cūplebe sacro sanctos
accepissent. p̄heo cūlia eodēducta. ut tribunos militū consulari potestate p̄miscer̄ expatib; ac plebe creati sinerent.
de cūlib; creandis. nihil mutaretur. Loq. cōtenta tribuni. cōtenta plebs fuit. Comitia tribunis cūlari potestate
trib; creandis indicuntur. Iuib; inductis. exēplo q̄cūq. aliquid se fiditose dixe rat aut fecerat. hunc quā maxi
me tribunicū & p̄phensare homines. & cūrsare toto fore candidati coepere. ut patricios desperatio p̄mo inuitata
plebe ad p̄scedendi honoris. deinde indignatio sicutus gerendū & ēē honos dēterre. Postremo coacti. tam aprimorib; petier̄.
necesse fuisse possessiones reip̄ uiderent. Cū uos eoz comitioz docuit alios annos in cōtione libtas dignitatēq. alios sedū

deposita certamina incorrupto iudicio ee. Tribunos enim omnes patricios creauit populi. conuenit eo quod ratio habita plebeiorum esset.
 Hanc modestam equitatem. et altitudinem annu ubi in uno inuenirent. quod tunc populi uniuersi sunt. Anno regis decimo qua urbs roma
 condita erat. primum tribuni militum praefecti. magistratum inuenit. A. sepronius atatinus le. antius t. et alius quorum in magistratu con cor
 dia domi patre et a foris p. b. u. Sum. q. p. p. adiectu equorum uolscorum. bello et ardenti defectione ueniens bellum. q. duo cons obire
 tot simul bella nequirent. tribunos militum tres creatos dicunt sine ratione promulgare legem. De consulibus creandis. ex plebe et in
 perio et insignibus. consularibus uis non tam p. for. mato uisita magistrat ei uis. q. ratio m. se qua inuit. augurum decreto p. inde ac
 uitio creata bonore abire. q. d. e. curiatum q. comitum eorum p. fuerat paru recte tabernaculum cepisse legem ab ardea roma uenerunt.
 ha de iniuria querentes ut sibi meretur ea infodere atq. amicitia mansuros. Restituit agro apparere. Absentia responsu e. u
 dicit populi scindi absentia n. posse. p. qua q. d. nullo nec exemplo nec iure fieret. cordis et a. ordinu causa siardentes sua tempora
 expectare uelint. arbitrium. senatu leuande iniurie sup. p. m. t. am. fore. ut post m. gaudeant seire moderatos. sciantq. patribus
 equae curae fuisse. nequa iniuria in eis oreretur. ac ne tota diuturna esset. Ita legati cetera integra relatu. d. exissent. ceter
 patricii c. sine curuli magistrat. t. p. a. e. e. uerere. et in regem creauere. centio cons. ne an tribuni militum crearent. inuit
 regno re. dies consules tenuit. In rex ac senat. consulu. comitia t. p. l. a. plebi. tribunorum. militum ut habeant. tendunt.
 Vicer. patres. q. a. plebs. patricii se hunc se uillu. delatura bonore frustra certare sup. se. d. et. p. n. c. p. e. s. plebs. ea comitia
 malebant. q. b. n. habere. ratio sua. qua. q. b. ut indigni p. t. erent. Tribuni q. q. plebi certam sine effectu in bene. f. tio apud
 primores patriu. reliquere. T. q. d. uis. barbat. in rex. uos creat. Luciu. papiriu. mugilani. L. seproniu. atatinu. Hui. consi
 lib. cu. ardenti. p. h. o. d. renouati. e. id. q. monum. t. u. cos. eol. illo anno fuisse. q. neq. in. am. lib. p. r. u. s. neq. in. lib. r. s. magist. r. u. u. m.
 inueniunt. Credo. q. d. tribuni militum initio anni fuer. eo p. inde ac. s. i. t. o. r. i. annu in imperio fuer. m. t. suffectus. In consulibus. p. t.
 missa nomina consulu. h. o. r. licinius. macer. aucto. e. Et infodere ardenti. et in. h. u. e. r. s. lib. r. s. admonere inuenit. inuen
 8
 f. e. s. p. r. i. s. c. u. t. o. r. e. s. s. i. n. u. i. t. u. m. o. s. t. e. n. a. t. i. e. s. s. e. n. t. e. d. o. m. i. o. r. i. u. f. u. i. t. h. u. n. c. a. n. n. u. s. s. e. u. t. r. i. b. u. n. o. s. m. s. e. u. t. r. i. b. u. n. o. s. s. u. f. f. e. c. t. o. s. c. o. s. q. q.
 habuit. Sequit. anni aut dubius consulibus. marco gegano macerino iteru. t. q. n. d. i. o. c. a. p. i. t. o. l. i. n. o. q. n. u. i. c. i. l. e. i. d. h. i. c. a. n. n. u. s. c. e. n. s. u. r. e.
 m. t. u. f. u. i. t. r. e. i. a. p. a. r. u. a. o. r. i. g. i. n. e. o. r. i. g. i. n. e. q. u. e. d. e. u. i. d. e. t. a. m. o. i. n. c. r. e. m. t. o. a. u. d. i. t. a. e. u. t. m. o. x. d. i. s. c. i. p. l. i. n. e. q. r. o. m. a. n. e. p. e. n. e. s. e. a. r. e. g. i. m. e. n. t. i.
 senat. p. q. u. i. q. c. e. n. s. u. r. u. s. d. e. c. o. r. i. s. d. e. d. e. c. o. r. i. s. q. d. i. s. c. r. i. m. s. u. b. d. u. c. t. i. o. n. e. e. i. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. p. u. b. l. i. c. o. r. u. m. u. i. s. p. u. a. t. o. r. u. m. q. l. o. c. o. r. u. m. u. e. d. i. g. a. l. i. a. p. e.
 s. u. b. n. u. t. u. a. t. q. a. r. b. i. t. r. i. o. e. s. s. e. n. t. O. r. i. u. a. u. t. e. m. i. t. u. i. t. r. e. i. q. d. i. n. p. o. p. l. o. p. m. u. l. t. o. s. a. n. n. o. s. i. n. c. e. n. s. o. n. e. q. d. i. s. s. i. r. i. c. e. n. s. u. s. p. o. t. e. r. a. t.
 neq. consulibus. Cu. u. t. p. o. p. l. o. r. u. b. e. l. l. a. i. m. m. i. n. e. r. e. n. t. o. p. e. r. e. e. r. a. t. i. d. u. e. g. o. t. u. i. a. g. e. r. e. M. e. n. t. i. o. i. n. l. a. t. a. a. b. s. e. n. a. t. u. e. r. e. o. p. e. r. e. s. a. m.
 a. c. m. i. n. i. m. e. c. i. l. u. l. a. r. e. s. u. o. p. p. o. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. e. g. e. r. e. Cui. s. c. r. i. b. a. r. u. m. i. n. i. s. t. e. r. i. u. i. u. s. t. o. d. i. q. q. a. t. a. b. u. l. a. r. u. c. u. r. a. cui. a. r. b. i. t. r. i. u. f. o. r. m. u. l. e.
 c. e. n. s. e. n. d. i. s. u. b. i. c. e. r. e. t. u. r. C. u. p. a. t. r. e. s. q. u. a. q. u. a. r. e. p. a. r. u. a. t. a. m. q. p. l. u. r. e. s. p. a. t. r. i. c. i. u. m. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. i. n. t. r. e. p. e. s. s. e. n. t. l. e. x. a. c. c. e. p. e. r. e. i. d. q. d. e. u. e. n. i. t.
 f. u. i. t. u. r. o. C. r. e. d. o. e. t. i. a. r. a. t. i. u. t. m. o. x. o. p. e. s. e. o. r. u. m. q. p. e. s. s. e. n. t. i. p. s. i. h. o. n. o. r. i. u. i. s. m. a. i. e. s. t. a. n. t. q. a. d. u. e. r. e. n. t. e. t. r. i. b. u. n. i. i. d. q. d. t. u. n. c. e. r. a. t. m. a. g. i. s.
 n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. q. u. a. s. p. e. c. i. o. s. i. m. i. n. i. s. t. e. r. i. u. p. c. u. r. a. t. i. o. n. e. i. n. t. u. e. n. i. e. n. t. e. s. n. e. i. n. p. a. r. u. i. s. q. q. r. e. b. i. n. c. o. m. o. d. e. a. d. u. e. r. s. a. r. e. n. t. a. u. t. s. a. n. e. t. e. t. e. n. d. e.
 r. e. c. u. a. p. r. i. m. o. r. i. b. u. c. i. u. i. t. a. t. i. s. s. p. e. c. i. h. o. n. o. r. e. e. t. p. a. p. i. r. i. u. s. s. e. m. p. r. u. i. u. q. q. u. o. y. d. e. c. i. l. a. t. u. d. u. b. i. t. a. b. a. t. u. r. u. t. e. o. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. p. a. r. u. s. o. l. i. d. u.
 c. i. l. a. t. u. e. x. p. l. e. r. e. n. t. c. e. n. s. u. a. g. e. n. d. o. p. o. p. u. l. u. s. s. u. f. f. r. a. g. i. u. s. p. f. e. c. i. t. c. e. n. s. o. r. e. s. a. b. r. e. a. p. p. e. l. l. a. u. i. t. D. u. h. e. c. r. o. m. i. p. g. e. r. u. n. t. u. r. l. e. g. a. t. i. 9
 a. b. a. r. d. e. a. u. e. n. i. u. n. t. p. u. e. r. t. i. m. a. s. o. c. i. a. t. a. r. e. n. o. u. a. t. a. q. f. o. e. l. e. r. e. r. e. c. e. n. t. a. a. u. x. i. l. i. u. p. p. e. r. u. e. r. s. e. u. r. b. i. i. m. p. l. o. r. a. n. t. e. s. I. t. u. i. n. a. q. p. a. c. e.
 o. b. t. i. n. o. c. i. l. i. o. c. u. p. r. a. f. e. r. u. a. t. a. p. u. n. t. e. s. t. i. m. a. a. r. m. a. n. i. l. i. c. u. i. t. I. u. o. y. c. a. u. s. a. a. t. q. i. n. i. t. u. i. t. r. a. d. i. t. e. x. c. e. r. t. a. m. i. n. e. f. a. c. t. i. o. n. u. o. r. u. q.
 f. u. e. r. e. C. r. i. q. p. l. a. r. i. b. u. p. o. p. l. i. s. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. e. x. t. r. a. q. u. a. b. e. l. l. a. e. x. t. r. i. n. a. q. u. a. s. a. m. e. s. m. o. r. b. u. i. t. q. u. e. q. a. l. i. a. i. n. d. e. u. i. t. a. l. u. e. l. u. t. u. l. t. i. m. a. p. u. b. l. i. c. o. r.
 m. a. l. o. r. u. m. a. e. r. a. m. u. i. r. g. i. n. e. p. l. e. b. e. i. g. e. n. t. i. s. m. a. x. i. m. o. f. o. r. m. a. n. o. t. a. p. e. c. i. e. r. e. u. i. u. e. n. e. s. a. l. a. r. u. i. r. g. i. n. i. g. e. n. e. r. e. p. a. r. t. i. u. a. r. i. b. u. s. f. r. e. t. q. a. p. s. i. e. i. d. e.
 c. o. r. p. o. r. i. s. e. r. a. n. t. n. o. b. i. l. i. s. a. l. t. n. u. l. l. a. r. e. p. r. e. q. u. a. f. o. r. m. a. c. a. p. t. a. d. u. u. a. b. a. n. t. e. i. o. p. t. i. m. a. t. u. s. t. u. d. i. a. p. q. u. a. i. n. d. o. m. u. q. q. p. u. e. l. l. o. c. e. r. t. a. m. p. a. r.
 t. u. p. e. n. e. t. r. a. u. i. t. N. o. b. i. l. i. s. s. u. p. e. r. i. o. r. i. u. d. i. c. i. o. m. a. t. r. i. s. e. t. q. u. e. q. u. a. s. p. l. e. n. d. i. s. s. i. m. i. s. n. u. p. t. i. s. u. n. g. i. p. u. e. l. l. a. u. o. l. e. b. a. t. u. i. n. o. r. e. s. i. n. e. a. q. q. r. e. p. a. r.
 t. u. i. m. e. m. o. r. e. s. a. d. s. u. i. t. e. n. d. e. r. e. c. u. r. e. s. p. a. g. i. i. n. t. r. a. p. a. r. t. i. s. n. e. q. u. i. s. s. e. u. e. n. i. u. i. n. u. l. s. p. o. s. t. u. l. a. t. u. a. u. d. i. t. o. m. a. t. r. i. s. t. u. t. o. y. q. m. a. g. i. s. t. r. a. t. s. e. c. u. n. d. u.
 p. a. r. t. i. s. a. r. b. i. t. r. i. u. d. a. m. i. u. s. n. u. p. t. i. a. r. u. s. s. e. d. u. s. p. o. t. e. n. t. i. a. f. u. i. t. H. a. q. u. i. n. o. r. e. s. u. i. t. s. u. p. p. a. r. t. i. s. h. o. m. i. n. e. s. d. e. i. n. i. u. r. i. a. d. e. c. r. e. t. a. p. a. l. a. i. n. f. o. r. o.
 c. o. m. m. o. n. a. n. t. i. m. a. n. f. a. c. t. a. u. i. r. g. i. n. e. e. x. d. o. m. o. m. a. t. r. i. s. r. a. p. i. a. n. t. A. d. u. e. r. s. u. s. q. s. o. i. n. f. e. s. t. i. o. r. e. c. o. o. r. t. a. o. p. t. i. m. a. t. u. s. a. c. i. e. s. s. e. q. t. a. c. c. e. n. s. u. i. n. i. u. r. i. a.
 u. i. u. e. n. i. t. f. i. t. p. r. o. e. l. u. i. a. n. o. x. p. u. l. l. a. p. l. e. b. i. n. i. l. r. o. m. a. n. e. p. l. e. b. i. s. i. m. i. l. i. s. a. r. m. a. t. a. e. x. u. r. b. e. p. f. e. c. t. a. c. o. l. l. e. q. d. a. c. a. p. t. o. i. n. a. g. r. o. s. o. p. t. i. m. a. t. u. m.
 c. o. n. f. e. r. r. o. i. g. n. i. q. e. x. c. u. r. s. i. o. n. e. s. f. a. c. i. t. U. r. b. e. q. q. o. m. i. s. e. t. i. a. e. x. p. t. e. a. n. t. e. c. e. r. t. a. m. i. n. i. s. m. u. l. t. i. t. u. d. i. n. e. o. p. i. f. i. c. i. u. a. d. s. p. e. p. r. e. d. e. a. d. u. o. c. a. t. a.

obsidere parat. nec ulla species cladesq. belli abest. uelut cuncta ciuitate rabie duorum uirorum funestas nuptias exoccasu patris per
tentum parum parti utriq. domi armorum bellum. et uisum optumates romanos ad auxilium urbis obsidere plebs ad ex pugnanda feru arde
uulscos excuere potest. Vulsco duce et ciuili ardea uenere. et moenibus hostium uallum obicere. Id ubi roma: nuntiati. exemplo in
gigantibus coram exercitu profecti in mil passu ab hoste locum castris coepit precipitum. id die curare corpore maluit iube. Iuxta deinde
uigilia signa profert. coepitq. op adeo adpugnatum: ut sole orto uulsci firmitates emunio ab romani circa uallatos qua a se urbe
10 uiderent. et alia parte consul muro arde brachium in iuxerat. Iuxta ex oppido sui comere possent uulscos imperatores q adra die non
comeratu pparato sed expopulatione agro raptu indie frumto aliust: milite pqua sept uallo repente in opsonum reru erat. ad collo
qu consule tuocato si soluendy oblidionis causa uenerit romani. abduclurum se inde uulscos ait. Aduersus ea consul uict condno
nes accipiendas esse inferendas respondit. neq. ut uenerint ad oppugnandos. loc pp suo arbitrio ita abiuos uulscos et. dedimpe
rator arma pon iube. facientes uictos se et. et imperio parere. Alia ta abeunibz quia manentibz se hoste infensu uictoria potius
exuolscis qua pace infida roma relaturu. Vulsco exigua spe maris alia undiq. absisa cunctepassent pt cetera aduersa locoq.
iniqu adpugna congressi. iniquore adfuga cu ab omi parte cederent adpces adter tamine uersi dedito imperatore traditq. armis
sub uigum missi cu singulis uestimentis ignominie cladisq. pleni dimittunt. Et cu haud pcul urbe tuscolo cedissent. uerere cul
culanq. odio in eis mel oppressi deder penas uix nuntius cedis relidit roman ardey turbata seditione respncipibz et mot securi
pauis bonisq. eoz in publicu ardeatnu redactis coposuit. depraq. in uiria iudiciu tanto beneficio pp romani ardeates credebant
senatu supre aliqd addelendu publice auariz monumtu uidebatur. Cors triumphans in urbe redit ciuilio duce uulscos ante
uitu dudo planisq. spolis qb: dearmatu exercitu hostiu sub uigum miserat pquit. Id aut facile e. qmuis consul togat armat glam colle
g q ceteris pacisq. domestica cura iura infimis sumisq. moderando tatenunt. ut eue patres se ueru consul e plebs satis comen
crediderunt. eaduersus tribunol auctoritate plu. ta qua certamine tenuit. qnq. consulat eode tenore gesti uitaa. omis con
11 sulari acta uerendu pene ipsu magis qua honore faciebant cotribunoz militariu nullamio his consulibz fuit. Consules erant.
in fabiu uulscu. postumu eburiu cornicine fabius et eburius corz qmaiori gte reru domi forisq. gestaru succedere secernebant. Maxime
aut memorabile annu apud finitimos socios hostesq. et. qd ardeatibz in re pcepta tanta fore cura sub uertu compensis ut delere ppsul
ex animis hominu infamia iudiciu. Se fecer ut qm ciuitas ardeatnu in fimo tumulu redacta ad paucos et. coloni eo pside qua ad
uer sus uulscos scriberentur. Hoc pala relatu in tabulas ut plebe tribunozq. faler et iudici res cendendi. Consiliu initu consenserant aut
ut multo maiore parte rituloz colonoz qua romanaz scripta nec ager nullus diuideret. nisi his qm coepit iudicio infamierat. nec ulli
prius romano ibiqua omibz ritulibz diuisus et gleba ulla agri assignaret. Sic ager ad ardeates redit. Triu uiri ad coloma ardea dedu
cenda creati. agrippa menenius. t. ciuilius ficulus et eburius helua. qpt minime populare ministeru agro assignando sociis que
pa sui iudicasse cu plebe offendissent. ne p moribz qd patru satis accepti qd nihil gte cuiusqua dederant uexationes ad ppsulm id die dubi
12 ab tribunis coloni adscripti remanendo incoloma qua teste integritas iustitiazq. habebant uita uere. Iuxta domi forisq. fuit. et in
sequente anno. C. furio pacilio et in papirio crasso corz ludibz x uiris pte cessione plebis apatibz ex se. uoti eo anno factis causa
seditionu nequa apotilio qustia. qd r pl uru en ipsa de nuntiano fact. neq. ut de agris diuidentis plebi referrent consules
ad senatu puenire potuit. Et cu magno certamine obtinuisse ut consulenti patres consul antitribunoz placere comina bato
ri. consules creari uisit. ludibzq. erant mure tribuni denuntiantes se dilectu impeditur cuq. ut finitimus. neq. bello neq.
belli apparatu op. et. Sequitur hanc tranquillitate reru annus gegano macerino. l. menemo lanato corz. multiplica clade ac
periculo insignis. Seditionibz fame regno ppe p largionis dulcedine inter uices accepto. Vnu asunt bellu extnu qd si agna
et res essent uix ope duoz omiu resisti potuisset. Coepere a fame mala seu aduersus ann frugibz fuit. seu dulcedine condi
oni et urbis deserto agro cultu. na utruq. traditur et patres plebe delide et tribuni plebis ne fraude. ne neglegentia consul
accusabant. Iostremo ppulere plebe ut aduersante senatu. ut l. minutius pfect. amone crearet. Idicior in eo magistratu ad
custodia libatit futurus. qua adcuracione ministeru sui quequa postremo amone qq. leuate. aut in merita gram et glam tula.
Qui cu multis circa finitimos populos legationibz terra mariq. nequa missis nisi qd et exuria. aut ita multu frumto aduer
tue. ut nullu montu amone fecisset. et reuolut adispensatione inopie estiteri cogendo frumtu et uendero qd usumet
truo sup. et fraudandoq. parte diurni cibi frumta criminando inde et obiciendo ut popli frumtarios acerba inquestio

ne aperire magis qua lenare inopia. Multa explebe spe amissa potius qua ut cruciarentur trahendo animia capiti, obvoluntis se in
berum pccauer. Tum sp melius exequetri ordine ut illis temporib; pducet re uale pessimo exemplo peiore cilio e adgressus. Erumto
naq. ex equura puata pccunia phostui clientuq. munsteria o emptoq. credo ipsa res adleuanda publica cura amoni impedimto
fuerat largitiones frumti facere instituit. plebeq. hoc munere delenta qua cuq. incederet cor pect elatq. sup modu homi
nis priuati secu trahere aut dubiu consilatu ei fauore ac spe despondente ipse ut est humani animi insaciabilis eoq dfor tana spon
da ad altiora & inconcessa tendere. Et qm consulat qd. eruprend mutis patrib; & de regno agitare idunu dignu tanto appa
tu consilioz & certaminu qd ingens ex sudandū & pmiu fore. Jam comita cularia instabant queres eu necdu copositis manu
ri sue satis cilio oppressu. Consul sextu creat. ut qmuis capitulu minime oportunit uir nouanti res collega. Additur ei
agrippa menemus. cui lano erat cognom. Et lanius minutius pfecti annony seu refect seu qd ad res polcere inueneru creat.
Nihil enim constat nisi in libros luros utroq. anno relatu in magistat pfecti nom. hic minutius eande reip curatione a
gens. qua melius puatim agenda suscepit. cu in utraq. domo gen id hominu uer saretur. re epta ad senatu refert. Tota mo
nu meli ceteri eu quz etiones domi habere. ac ndubia regni cilia ee. Tep agende rei ndu stare cetera ia conuenerit & tribunos
mercede emptos ad pcedenda libatē & parata ducib; multitudinis munsteria ee seruis sepe nequa tantu fuerit nec uis in cer
ti uanq. audia & ea deferre. Iup p quaf audia & undiq. piores patru & priores anni consul increparent. qd eal largitiones
coetq. plebis in puata domo passu essent fieri & nouos consules qd expectassent donec apfecto amony tanta res ad senatu de
ferretur. Iup cile n audore solu desiderare. sed aia iudice. Tu qmuis corz inmerito increpari ait. Iui constricti legib;
de puocatione addissoluedu imperiu lani nequaqua tantu uiru in magistatu ad re pccotitate uindictanda quantum
anui haberent opus ee. n for ti solu uero. sed aia libero exsolutoq. legu uindict. Itaq. sed dictatore lani dicitu ibi animum
pare tante potestati ee ad pbanib; cunctis pmo qndiu abnuere. & qd sibi uellent rogare qd pccot exacta tantz dimicatio
ni obicerent. Deinceps undiq. plus in illo semli animo nescia m. s. eia uirtutis ee qua in omib; alus dicerant laudib; q. aut in me
ritas honearent. & cūl nihil remittet. p pccat tande deos immortales cūcinnat. nescit sua inter pccat reb; dano dedecore
reip & a dictatore a consule dicit. Ipsi deinde c. l. feruiliu abala magistratu pccu dicit. Iostero die dispositu pccu cu infex des
cendisse. cūer saq. in eu plebs nouitate rei admiraculo & a. & meliani atq. ipse dux eoz in se intentu uim tanta impery cerne
rent. ex ptes cilioz regni qmuis qd bellu repens audictoria maiestae aut qndiu pccotagesimu annu redore reip quif
fissat rogarent. missus ab dictatore feruilius magister pccu ad me uiu. Vocate in qd dictatore. Cupauit ille qd uellea quere
re feruiliusq. causa dicenda esse pponere. erumq. aminutio. delatu ad senatu diluendu. Tunc melius feruere se inuener uis uoy.
Ep mu cur cūspetant tgi uer sari. postremo cu apparita iussu magistri pccu ducere. erept ac uisstantib; fugiensq. fide plebis ro
mane implorare & opprimis cūspetantiu dicere. qd plebi benigne fecisse. orare ut qd sibi ultimo inducerunt ferrent. neue
ante oculos suos trucidari sinerent. Hec eu uociferante. adferat abala feruilius obtruncat. Respsusq. cruore obtruncat.
Iupat cetera patricioz iuueni dictatori renunciat. uocatu ad eu meliu repulso apparitore cecante multitudinē poenna
merita habere. Iudictore. Maie uirtute in qd c feruili est liberata reip tumultuante. Deinde multitudinē incerta exul
tatione facta. ad cione uocari iussu. Et meliu uir cūspetantiu. & a si regni crimine inson fuerit. Iui uocat ama
gistro pccu. addictore nuenissa. se ad causa cognoscenda cūspetisse. Iui cognita habeturu fuisse meliu simile cause fortunam
uim parante. ne iudicio se comittere. u coetacu ee. nec uico taqua cu ciue agendu fuisse. qnat in libero populo in iura
legesq. ex qua urbe reges exactos scire. eodq. anno sororis filios regis & liberos consulis liberatoris patre p pccotione in
dicata recipiendaz in urbe regu apatre securi ee pccot. Ex qd clannu tar qmuis consul nominis odeo abdicare se magistratu
atq. exulare iussu in qd despiurio cassio p aliquot annos p pccot cilia inuta de regno suppliciu supru in qd nup x uir uos bonis exilio
capite multatof. ob supbia regu inea spurui melius sp regu ccepit. Et qd homo quaua nulla nobilitate nullos hono
res nulla merita cūqua addominatione pan dere inu. sed tam claudios cassios cūspetantib; x uirantib; suis maiozq. honorib;
splendere familiaru sustulisse animos qndas fuerit spurui meliu cūtribunat plebs magis obtand qua sperand fuerit. Iui
in uariu diuere bilibre farris sperasse libatē se ciuiu suoz emilli ciboq. obiciendo rati uictore finitimoz omiu popl in ser
uitute pccu posse. Neque senatore cūquoq. uere ciuitas uix possit. rege ferre romuli cūspetis abdu for ti recepti ad deos

19

14

15

insignia atq. imperii habentē non p̄scelere idmagis quā p̄monstro habendū. J. Ver. sicut ē sanguine ei expiati nisi tecta parietesq. omnia
 que tantū amētiq. dissiparent. bonaq. contacta p̄tus regni merendi publicarentur. Jubeat itaque questores uendere ea bona atq. impu-
 16 lū redigere domū. Deinde ut monumēto arca & c. opprēsse nefarij spei durū exēplo iussit. Id q̄ meliū appellatiū ē. L. munus bo-
 uerū ito extra portā trigeminā donat. ne plebe q̄dē inuita. quā frumētū mēlaniū assibz inmodiosā ē stimatū plebi diuisit. Hunc m-
 nutiū apud q̄dā auctores tran. sisse patribz adplebē. undecimq. tribunū plebis cooptati seditionē motā ex me uiana cede sedisse in-
 uenio. ceterū uix credibile est. numerū tribunoz patres augeri p̄stos. idq. potissimū exēplū ap̄ticio hominē introductū. Nec deinde
 id plebi cēssū semel obtinuisse. aut certe tēpasse. P̄ ante omia resellat. fassū imaginis tituli p̄uacis ante annis lege cautū. ne tribunū collegam
 cooptare liceret. Jux. cecilius q̄ uunus sexē. titonius soli excollegio tribunoz. neq. tulerant de honoribz. minuci lege & criminari ne minuciū.
 ne seruiliū apud plebē querique indigna necē meliū n̄destiterant. Iucurāt. q̄ ut tribunoz militū potiusquā consuli comitia haberentur.
 ut dubia q̄n sex locis. Tot enim iā creari licebat. & p̄lober aliqd. p̄stendo se ultores sp̄e meliane cedis crearent. Plebs quāquā agitata mul-
 tis eo anno & uariis motibz. erat. nec plures quā tres tribunos cōsulari potestate creauit. Et inis. l. q̄ndum cūcūmā filii excauius dictatore
 17 inuidia tumultū querebat. p̄lat. suffragiū q̄n mānere emilius iur. sume dignitatis. L. uiliū tertium creauit. Julioz magistratu fidei colo-
 nia romana adlatē. tolōniū uerentū regē acuerentes desistere maui. additū defecionis celus. C. fulciū cloeliū tullū sp̄. antū. L. roscū
 legatos romanos. causā noui consilij querentes iussu tolōniū int. fecer. Leuāt quidā regis facinus inter serarū prospero uictu uoce ei amb-
 guā. ut occidi iussisse uideret. asiderantibz. excepta causā mortis. Legatū fuisse rē incredibile int. uentu fidenatū nouoz socioz consulen-
 tū decede rupturā. ius gentiū n̄ auersū ab intentione elusit animū. Nec deinde in errore uersū facinus p̄p̄t. fide obstringi fidenatū
 poplin n̄ respicere sp̄e ulla ab romanis possē. conscientia tantū sceleris uoluisse. Legatū q̄ fidenatū cēsierant. statū publice uirostrā positi.
 cū uerentibz. fidenatibz. q̄ p̄tū finitūm poplis abcausa & tā nefandū bellū exortis. atrox dimicatio instabat. Itaq. adcurā sume. regū
 q̄eta plebe. tribunūq. ei nihil controuersū fuit. q̄n cōsules crearent. O. geganiū macerūm. tū. & lucius sergiū fidenat. abello credo q̄d
 de inde gessit. appellatū. hic enī p̄mus cūcūmē. cū regē uerentū scdō p̄lo cōfluxit. nec inuicē uictoriū retulit. Maior itaq. excaui. a
 missis dolor quā letitia fuit hostibz. fuit. Et senat. ut intrepidis rebz. dictatore dūc. mānere tū. emiliū iussit. ut magistrū q̄tū excollegio
 prioris anni q̄ simul tribunū militū cōsulari potestate fuerant. L. q̄ndū cūcūmā dignū parente. iuuenē dixit. addiditū. ac silabz
 habitū. centuriones ueteres belli p̄tū. aduerti. & numerus amissoz. p̄xima pugna expletus. Legatos q̄ntū capitolinū & in fabiū uiliū
 lanū seq. se dictatū. iussit. cū potestas maior. tū. q̄. potestati p̄t. hostes ex agro romano trans anienē submouere. collectq. int. si
 denat. atq. anienē ceper. referentes castra nec ante incipos digressūm. quā legiones auxilio faliscoz uener. Tūdemū castra equisq.
 p̄moenibz. fidenarū posita & dictatū. romanū haud p̄cul inde adfluentis cōsedū. inuicēq. ripis annis quāse q̄ munimēto poterat. uil-
 18 lo int. posito postero die. in aciem eduxit. int. hostes uirē suere sententiā. Faliscus p̄cul ab domo militū egre paciens. satūq. fidenat
 sibi poscere pugniā. uerentū fidenatūq. plus sp̄e intrahendo bello ē. tolōniū quā quā suoz magis placebant. consilia. in longin-
 quā militū n̄ p̄tērent. Falisci postero die. postero die se pugnatū edicit. Dictatori ac romanis q̄dē treflās. pugniā hostū animi
 accessere. Posteroq. die iā militibz. castra urbeq. se oppugnaturos fremētibz. in copia pugne fuit. Vtrūq. acies int. bina castra
 in mediū cāpi p̄cedunt. Verens multitudine abundans. q̄nt. dimicationē castra romana adgredierentur. Post montes circūmisit
 tū. poploz exercitū. Ita stetit instruct. ut dextrū cornū uerentes sinistrū falisci tenerent. mediū fide nates essent. Dictator
 dextro cornū aduersus faliscos. sinistro contra uerentē capitolinū q̄ndū intulit. signa ante mediā acie cū p̄tū. Magister
 q̄tū p̄cessit. purū. silentiū & q̄d fuit. Nec etruscis nisi cohererentur pugniā inturū. & dictatore arcē romanā respectante.
 ut exauguribz. simul aues ite admittē. essent. Ex cōposito tolleretur signū q̄d simul ubi conspexer. p̄mos eq̄tes clamore
 sublato in hostē emisit. Secuta peditū acies ingenti ui cōfluxit. Nulla parte legiones etruscē sustinere impetū roma-
 noz eques maxime resistebat. L. q̄tū. longe fortissimū ipse rex ab omi parte effusē sequentibz. obp̄tans romanis trabebat
 19 certam. Erat tū int. eq̄tes tribunū militū. l. corneliū cassū. eximia pulcritudine corporis. animo ac uiribz. p̄t. me morq. generis
 q̄d amplissimū acēptū maui. auduūq. reliq̄t. postē. Scū ad impetū tolōniū quacūq. se intendissē. trepidantes romanū ui-
 da. turmas insignēq. cū regio habitu uolitante. tota acie cognosce. Hic inē. inq̄t. ruptor. foederis humani uiolator. gen-
 tium iuris. iā ego hanc mactatā uictimā sumado sanctū q̄cūq. int. ē. dū uoluit. legatūz manibz. dabo. calcaribz. subdū.
 infesta cupide inlinū ferē. hostē. Quē cū ictū eq̄ detecissē. confestim & ipse hasta inuicē se impedit. excepit. Ad surgentē

libere umbone resupinat. repetitq. spūs cuspide adterā adfixit. In exsangui detracta spolia caputq. abscisum in totū spiculo
gerens terrore celsi regis hostes fundit. Ita rē quoq. fusa acies quae una seſcit. anceps cer tam dictato legionib; fugatis instat.
ad castra compulſos cedit. fidenter plurima locor noctua effugere in montes. Cossus tiberim cū equatu trans uel. ex agro urientano
ingente detulit pē ad urbē. Intē pēdū & castra romana pugnat. aduersus parte copiarū abtolūmo ut ante dictū ad castra nullā
filius uibulanus corona primū uallū defendit. Intēnos deinde hostes in uallū regressus dextra principali cūtrarius repente inuadit.
Iuauore inueto cedes minor quia pauciores erant fuga nūmū trepida quā inacie fuit. Omib; locis re bene gesta dictato. sc uisūq. 20
popli triumphans in urbe redit. Longe maximū triumphū spectaculū fuit. Cossus spolia opima regis intē fecti gerens. in uimilitē car
mina incondita equantes cū romulo canere spolia inede iouis feretrix ppe romuli spolia opima appellata. sola ea teſtati erant
cū sollem dedicatione dono fixit. aucteritq. inſe acutū dictatoris ciuiū ora. & celebrant eius dū fructū ppe solas miterat.
Dictator corona aurā libra pondo expubliā pecunā popli uisū in capitolio ioua donū posuit. Omis ante me auctores se
cū. a corneliū cossū tr mil sedā spolia opima iouis feretrix tēplo intulisse exposuit. Ceterū p quā qdā rite opima spolia ha
bentur quae dū daci detrahit. nec dū nouū nisi cū auspicio bellū geritur tūlū ipse spoliū inſcript. illos meq. ar quāt cons.
ea cossū coſpisse. Hoc ego auguſtū cesarē tēploz omiū cātorē aut reſtatorē ingreſſū eſſe feretrix iouis quā uel cū de lapſam
reſectū se ipſū in thora celinto ſcriptū legiſſe audire ppe ſacilegū ratū cossū spoliū suoz cesarē ipſius tēpli auctore ſubtrahere
teſtem. Juſſi ea in reſe error qdā ueteres annales qdā magiſtra tuum libri qd linteos inede repositos moneta exon macer li
ciuiū erat. identidē auctores ſeptimo p dēmi anno cū. qdā poeno a corneliū cossū conſule habeam. Exſtatio cōmunis
omib; e. Na & illud accedit. in ea claua pugna intū annū transferri poſſe. Idēbelle trinuū ſerme peſtilentia inopiaq. frugū er
marci corneliū cossū fuit. Adeo. ut qdā annales uelut ſuſtū nihil pē nomina cōſula ſuggerant. Tertius aconſulatu cossū annus
tribunū eū mil cōſulari poteſtate habet. Eodē anno magiſtrū equū q imperio altera inſigne edidit pugna equeſtre. ea libera
eueſtū. Sed ut ego arbitror. uana uer ſare in omiſ opinionē lice cū auctor pugne recentib; spoliū inſacta ſede poſitū. iouem
ppe ipſū ciuiū erat romulūq. intuent. haud ſper nendos falſi tituli teſtes ſe a corneliū cossū conſule ſcripſerit. in cor ne 21
lio malugneſe L papirio crasſo conſulib; exercitū magiſtrū uerente ac falſū ducti pde ab acty hominū pētozq. hoſtis magiſ
nuſq. inuent. neq. pugrandi copia facta. urbes tam inoppugnate. Quia peſtilentia poplū inuaſit & ſeditiones domi quēſit.
Hec nota tam ab ipſo melio tēpl. qdā uore nominiſ motoz. ſe aliq. rat & minutio dū dixerat. & rogationē de publicandis bonis
ſer uili abale tulerat falſis criminib; amittio circūuentū meliū arguent ſer uilio cede ciuiſ indenat obiciens quē uaniora
ad poplū ipſo auctore fuere. Ceterū magiſtrū morbi ingraueſcent cury erat. terroreſq. ac pēdigia. Maxime qd crebis mo
tib; trauerere magiſtrū nunciabant tēcta. Obſecratio itaq. apopulo dū uirū pēuntib; e facta. peſtilentior inde annus.
c uilio iterū & uer gūmo coss. tantū metū uasſetatis in urbe agriſq. ſecit. ut nūm p dandi cauſa qdā ex agro romano
nēxatē bellū inferendi memoria patrib; aut plebi eſſe. ſedulo fidenates qdē pmo aut opido aut montib; aut maris
tenuerant. populabundi deſcenderant magiſtrū romani. Deinde uerentiū exercitū accito. nā falſū pelli ad inſtaurandū bellū. neq. clade
romanoz. neq. ſocioz pēib; potuerit. duo populi tranſiere uenit atq. haud pēul collina porta ſigna habuere. Irepidantq. non
magiſtrū magiſ quā in urbe e. Iulius coss. in agere marisq. explicat copias auer gōſenat in yde. qm conſulatur dictatore
dici. a ſer uiliū placet cuiq. priſco alij ſtructo fuiſſe cognom tradunt. Verginiū dū collega conſuleſce. morat pmit tēte
to nocte dictatore dixit. Iſtū magiſtrū pēti poſtumū eburiū heluū dicit. Dictato omis luce prima extra portā col 22
lana adēe uib; q. quib; cūq. uirū ſubpēbant ad arma ferenda preſto fuere. Signa exaerario prompta ſeruntur. addicta
torē. Iuſſu agerentur hoſtes in loca altaora conſeſſe. Eodictator agmine inſeſto ſubit. Hec pēul mōito ſignis con
latis ſudat etruſcas legioneſ epulā. In urbe fidenas ualloq. circūdedit. Sed neq. ſcalis cappi poterat urbs alta & munita.
neq. in obſidione uiſ ulla erat. qd ſtrum tū nonne ceſſatū modo ſat. ſed copiz qd abunde exade conueto ſufficebat.
In expugnandi parit cogendi. addeditionē ſpe admiſſa dictato in locis ppe pēnq. noctis ab aduerſa parte urbis maxi
me noſecta qd ſu apce. natura tutiſſima erat agere in arte cuniculū inſtuit. Ipſe diuerſiſ ſimū locū ſub eondo ad moe
ma quadrifaria diuiſo exerceat. qd alij aluſ ſuaciderent ad pugna. cōcinenti dū ad yode proelio abſenſu pperis
hoſtes auerſebat. donec pſoſſo monte tēcta in arte uia e. Intēnoſq. etruſcis ad uanas acerto periculo minas. clā

mor sup caput hostili capta urbe ostendit. C. anno. C. furus pacilius & m. geganius macerius censesores nulli publici incipio martio
 23 plauer. Ibiq. pmiu censu popli e act. Cosde cos insequenti anno refectus. uiliu tertiu uerginiu tteru apud macru liciniu inue
 mo. ualerius antiasse q. tuu m. maniliu & gnetiu sulpitiu cos in eu annu edunt. Ceteru una discrepante editione & tubero & macer
 libros luteos auctores pferent. Iteu tribunos militu eo anno fuisse tractu ascriptorib; antiq; dissimulat. Licinio libros haud
 dubiu sequi luteos place. Et tubero incert uerit. sed ut cetera ueritate incerta hq; incerto posita trepidatu inetruria e sol
 fidenas captas nuientib; solu exercit; metu similis excidit sed etia falsis memoria intra pmo cu his belli qua qua rebellantib; non
 adfuerant. Iteu cūdue ciuitates legatis circa duodeci populos missis impetrassent ut aduol. tu nefariu indicere tur omi eturur con
 ciliu. uelut magno inde tumultu imminente senatus manereu emiliu dictatore tteru dici iussit. Ab eo aurelius postumus tub ma
 24 gister ptiu didi. belluq. tanto maiore qua pximo conatu apparatu e. quanto plus erat ab omi eturia periculi qua aduol; popli
 fuerat. euer. Aliquanto expeditione omiu tranquilla fuit. Itaq. cūrenunciatu amerentorib; & negata uerentib; auxilia uis
 solq. suo consilio bellu intra suis uirib; exeq nec aduersaru reru querere socios. cuq; spe integram eomuniant iussit. tunc dictatu
 Neq; equa creat & materia querende bello q; adempta impace aliqd operi sedere qd monumtu & dictature cupient censuram
 minuire parat se utinua potestate rat se uita magnitudine honoris qua diuturnitatis offensus. Contione itaq. aduocata rem p
 foris gerenda ac tutaq. omi prestanda deos immortales suscepisse qd intra muros agendu & libtati p; consilium maximi autem
 ei custodia e simagna imperia diuturna n essent. & eptis mod imponeretur. Iub; uis imponi posse alios magistrat annuos e.
 Iun quennale censurā graue e e uide pto annos magna parte utq; obnoxios uiuere se lege latu ne plusqua annua ac se mensuris
 censura & e. Consensu ingenti popli lege postero die pult. & ut re ipsa inq; se uis qntes qua mibi diuturna n placeant imperia de
 tatura me abdeco deposito suo magistratu. modo dico magistratu imposito sine alteri cūgratulatione ac fauore ingenti poplo domi
 reductus. Censores pte passim amercu qd magistratu p; minuisse tribu mouer. Odi plicatoq. censu grati fecer. Ius p qm in
 genti animo tulisse fer causa potius ignominie intuenti qua ignominia. Timores patru qua qua dominatu censurā ei nolissent
 25 exēplo acerbicatis censoris offensos quippe cūe qsq; diutius ac sepius subiectu censorib; fore cererent qua censurā gestarunt popli
 uirte tanta indignatio coacta dicitur. ac uis censorib; nullius auctoritate p; q ipsius manere uide terri q uerit. Tribuni plebi affidu
 is comitib; phibendo acomiciacū cūe spe adunt regni pducta & e. eua. cete tandē ut tribuni militu consulari potestate cre
 arentur. Victoria pmiu qd petebatur. in plebeus erraretur nullus fuit. Om; patri ei errantur. in fabas uibulam; in solus
 lser gus fidenas pestilentia eo anno aliaru reru opū pbiu. pti apollu pualitudine popli uota e multa diu uiri ex libris placan
 de deu n; auer tendeq. apoplo pestis causa fecere. Magna tam clades in urbe agruq. pmtur hominu pte q pntis accepta fame
 cultorib; agroq; timet inetruria poptinunq. agri & cumis. postremo inficilia q; frumti causa misere. Consulariu comitioz nulla
 minio habita i tribuni militu consulari potestate omi patri ei creati. L pinarius manere. L furius medullan. Ip postumus alb.
 eo anno uis morbi leuata neq; apenuria frumti q ante pusu erat periculu fuit. Consilia ad mouenda bella inuolscor equoq;
 amclius & inetruria adfariū uolbtu ne agnata ibi plat; mannu res decretoq; cautū neq; ante conciliū fieri. neq; qua uerent popli
 querente tandē quasidene delictesint imminere uis fortuna. Interim rom; principes plebis i adu neq; qua imminentes. Ipe
 maioris honoris du fori otium & e. e. indicere indomol. tribunoz. plebi ibi secreta consilia agitare. Iueri se a plebe adeo
 spretos. ut cū pto annos tribuni mil consulari potestate creentur. nullum qua plebeo aduū honorē aditū fueru. Multu pui
 disse suos maiores q; auerint nehu patricio plebei magistrat paterent. Aut patricios habendos fuisse tribunos plebi adeo se suis
 & iam sordere. nec a plebe minus qua a patrib; contemni. Alij purgare plebe culpa impares uertere. eoz ambitione aralyq;
 fieri. ut obsepui plebis id ad honore & si plebi respirare. abroz mixtu pib; minusq; liceat memore eā suoz initura suffragia e
 & pto auxilio imperiū q; adscutū place tollenda. ambitionis causa tribunos lege pmulgare. necui albū inuestitū ad
 26 dere ptiomis licet. causa parua nunc res & uix serio agenda uideri possit. que tunc ingenti certamine patres accendit
 uicere tam tribuni lege pferret appareret. inuicatis animis plebe ad uos studia inclinata tura que nec libera essent sine
 facti; ut consulari acomicia haberentur. tumultus causa fuit. Ius abeq; & uosus latini atq; bernici nunciarunt. e. gnetius
 L filius circinnat. eide & pteno cognom additur & gneus uilius minio eos facti nec ultra tetro bullie dilat lege sacra
 que maxima apud eos uis cogende milicor erat dilatu habito utrunq. ualide exercit; pti inalgidu conuenerit. Ius.

seorsu equi seorsum uolsci castra comunuere. Intentiorq. qua unqua ante munendi exercendiq. milite cura ducib.
erat coplus nuntij rectoris roma attulere. senatus dictatore dici placuit. Ima & sisepe uicti popli. maiore tam conatu
qua alias unqua rebellarent. & aliquanti romae iuuentutis morbo absupei erat. Ante omnia priuata esiliu discordiaq. in ipsos
certamina inconsiliis omib. regebant. Sunt qm ale pugnati abis consules inalgido audores sunt eaq. causa dictatore ere
anch fuisse. Illud satis constat adalia discordes inuno aduersus partu uoluntate esensisse. ne dicerent dictatore donec cu
alia alus terribiliora adferrentur. Nec inauditorate senat esules essent qm seruius pscus sumus honorib. egregie usus.
uos inq. tribuni plebis. qm adextrema uenture senat appellat ut inanto dictamine reip dictatore dicere esules ppotestate
ura cognis. Iua uoce audita occasione oblata rati tribuni augende potestati se cedunt. Iroq. collegio pruniam placere con
sul senatus dicto audientes ee si aduersus consensu amplissimi ordinis ultra ten dant inuinda seduci eos iussuros. Cons ab
tribunis qua absenatu unq. maluer. pntu apatib. sumi imperij uis datuq. sub uigu tribunitij potestati consulatu memoran
tes si qd. cogi aliqd. ppotestate attribuno cons aq. quid ulterius puato tundu fore. inuinda aia duciposint sors ut dictatore di
ceat. Na ne idqde in collegas conuenerat. t qndio euentis apostumui tubu soceru suu scuerissim imperij uiru dictatore
doet. Abro. l. uulius magister pntu : dictus simul eductur & iustitiam neq. aliud tota urbe agi qua bellu apparari cognis uacan
tu milite munire p bellu differi. Ita dubij qq. inclinant adnomina danda & hermetu latinsq. milites imperati utrunq. onix
oboeatu dictatore. Hec omia celeritate ingenti acta relictoq. cti uulso esule. ad pntu urbis & l. uulio magistro eyti adhibita
belli munifera neq. res que gussent in castris in oraretur. Dictator p rume aulo cornelio pontifice maximo. ludos magnos
tumult causa uouit. Irofectq. ab urbe diuiso cu qntio consule exercitu ad hostes puenit sicut bina castra hostu paruo in
se spacio distantia uidrant. Ipsi qq. mille ferme passus ab hoste dictatore tuscilo consillanunio ppiore locu castris ceperunt.
Ira quat tua exet cit tondemomina planitie inuicatio t pparus modo ex cursione. ad pntu seduel ad ex pntu das inuicq. acut
satis patente habebant nec ex q castris castra con lauant. cessatu aleuib. plus : facile pacente dictatore conferendo ures
spe uniuersq. uidoris. Iptato paulatim euentu certaminu suos pcepore. Itaq. hostes nulla in protho iusto relicta spe. noctu
adorti castra cor s re in casu anceptas euent emu tum. Clamor subuo ore. n consulis modo uigiles exercitu deinde omne
sed dictatore qq. ex somno exauit. Vbi pntu opetis egelunt esul nec animo defect. nec esilio pari milicu portatu statomel fir
mat pars corona uallu cingunt. In alteris apud dictatore castris qm in tumult e. coplus anim aduer tuitur. qd opus factu sit. Qis
su exetplo ad castra subsidu. cui furius postumius albus legat pntur. Ipte parte opiaru paruo cur ciuitulo cum maxime secretu
abrumultu pnt. Vnde nec ex opinto aduersu hoste inuolat. q suppleu legatu pnt castris in sabu legato adsignat pntes. nec
ante luce mouere tuue manu. In nocturnos tumultus moderato difficile. Omia que uel alius imperator prudens & impiger
mali re pcepta ager q. pntu ordine atq. agat. Illud eximiu consiliu amonq. pntu & ne iniquulq. laudat qd uero adop
pugnanda castra hostu. Vnde maiore agmine pnt exploratu fuerat in gegam cu cohortib. dilectissim sit q pntu intentos
homines inuenuu periculi altem pnt inuentos nec legat uigilis statomel. q e adort. prius pntu coepit castra qua oppugnari hos
tes latis scirent. Inde sumo ut conuenerat dntu signu ubi conspectu ab dictatore. ex elamat capta hostium castra. nuntiar q.
passim uibet. aia lucetebat omia que sub oculis erat. & fabius cu pntu impetu dederat. & esul eruptione castris inrepidor
iam hostes fecerat. Dictator ante parte altera subsidia & sedam acie adort. circu agentes addisonas clamores ac subitos tu
multus hosti undiq. obiecerat. uictore pedite eqtiq. Circuuenti in inuicatio aduui omis penas rebellumis dedissent inuic
tus messius ex uolscis nobilior uir factus qua genere. iam orbe uoluentes suos inrepani clara uoce. Hic pntu inquit
uos telis hostium estis. nde senti multa. Iud g arma habebis. aut qd ulro bellu contulit in motio tumultuosi in bello segnes.
Quid hinc stantib. speret. Andeu alique pntu uos inapturug. hinc putatis. Ferro uia faciendae hac quame pgressu ui
deris ague q uisuri domos patentes euget liberos estis. Ite mecu. Non murus inuallu. sed armati armatis obstanti uir
ute pares necessitate. Ius ultimiu a maximu telu. superiores. Hec locutu exsequentesq. dicta redintegrato clamare se
unt dnt inpressione. Iua postumius albus cohortes obiecerat. & mouet uictore donec dictator pede iareferentib. suis ad
uenit. Coq. omie omie plu uersu. um uiro messio fortuna hostu inuicatur multa utrunq. uulnera. multa passim cedet est.
Iam nectures q de romani inuicentia pugnant. un postumius idu saxo pfracto capite acie excessit. Non dictatore uict

- 29 vulnerat. non fabui ppe adspici eq feni non bra dnu abscisu cūle extra ancipi proelio mouit. melius impet pstrados cūle hostes cū globo fortissimoz uiuentū extulit ad castra uulsiqz que nūc capta erant. Eodē omis acies inclinat consil esusor usq. aduallū psecut ipsa castra uallūq. adgrederetur. Eodē & dictator alaparte copias ad mouet. Non segnat oppugnatio ē. quā pugna fuerat. Consule signū qd intra uallū inuicisse fēt. Imilces acies subirent repetendūq. signū pma impressione factū. & dictator pruto uallo tā in castra proelū inuenerat. Tū abici passim arma ac dedit hostes coepit castrisq. & hū caput hostes pē senatores omē uenundat. p dē part sua cognoscenibul latinis atq. bernicis reddita. parte subhasta dictato uenditū. ppositoq. consule castris ipse triumphans inuect urbe dictatore se abdicauit. Egrege dictaturū triste memoria faciunt. qd hū ab apostumio qd occasione bene pugnantū capē inuallū discesserit pēdū uictorem feruū pūssū trahunt. Nec libet credere. & licet inuicis opinionib; & argumto ē. qd imperia malliana ipostumiana appellatū. Quē qd pūa aucta cūleu exēpli forte occupatū insignē titulum crudelitatis fuerit. Imperio qd. manlio cognom inditū postumianū la tristi nota insignit. Cū cūliuū eodē edē apollaniū absente collega sine sorte deditū. Egre adpassū qndū cūdimis exercitu in urbe reditū. neq. quā in senatu ē. cūq. insigni magnū reb; anno additū. Nihil tū ad rē romā pūere dū qd cū taginētis tam hostes
- 30 futuri cūprimū seditiones singulorū adparatū alterius auxiliū inficilia exercitū trahere. Agitatū in urbe abtribunū plebis. ut tribunū militū consulari potestate crearentur. nec optineri potuit. Cōs sunt l. papirius crassus. l. uulius equoz. Legati foret ab senatu cum petissent & pferre dictatō ostentaret inducias annoz octo impetra uer. Volscorū res sup accepta ualido clado pūatū certamine in pūatū bellū. auctores in uirgū & seditiones uersa undiq. oriūtur romanū legē demulcarū pūatione pūam poplo cū abtribunū pūari cūlos unius excollegio pūatione exapūit. ipi pūcupauer ferre consules. l. sergius fidenas. tū hū hostis lucretius tricipitinus. nihil dignū deditū adū uulsiq. feruū eodē cōs l. corneliū cossus & qndū pū. Ierū uenientes in agnū romanū excursionē fecer. fama fuit qd cū ex fidenatiū uiuentū pūcupatū ei populationis fuisse. Cognitūq. el rei. l. sergio & q. feruilio & monerco emilio pūssū. qd hū hostis relegatū. qd cū pūatū dū. pūatū afuissent parū constabat. Colonoz additū numerū agerq. hū bello ut emptorū adsignatū. Succitate eo anno plurimū laboratū ē. Nec celestis nō defuer aqua. sed terra qd. ingentio amore egens. uix ad pūatū sufficit. amnes Defectū alibi agnū cūcat horridos fontes riuosq. strage sit ipse quoz morientū dedit scabie alia absupta uolgarū. conatu in homines morbi & primo magrestes ingruerant. Seruatiq. urbi deinde impletur. nec corpora modo adfectabo sed animūq. multiplex religio. & plerūq. extina inuasit. Nouos rē sacrificandi uaticinando inferentib; indomō. qd. quēstusū capta supstione animi donec publicū iūpudor adpū morēs ciuitatis pūatū. Cernentes momib; uicis sacellūq. peregrina atq. insolita pūcula pacis. dū expōndē dū inde negotiū pūatū ut an aduerterent. neq. nisi romani dū neu q. alio more quā patrio colerent. Ipe aduer sus uenientes inuēquentē annū gūm seruiliū alibi. l. papirū mugilaniū cōs delatē. Tūc qd. ne cōsūm bellū indiceret neue exercitū mē tērent. religio obstat seculis prius mē tendos ad rē repetendā censuere cū uenientib; nūp acq. dūcatū ad nomū & fidenas fuerat. Inducitq. inde nūp facta quarū & dies exierat & ante dū rebellauerant. Missū tam seculis nec eoz cūmore patriū uirū repetent rē uerbatū audita controuersia. Inde fuit uirū popli uisū indiceretū bellū in istas & se pūcer & tribuni denūtiando impedituros sedilectū. ut qndū cūl debello ad populi feruū
- 31 Omī cūmūre uisere in eoq. plebs superior fuerit qd uenit. ne cūlēs in pūmū annū crearent. Tribuni militū cūlari potestate qd uenit. q. pūatū & cūlari cūlariū in postumianū l. corneliū cossus. Ex hū cossus pūatū urbi. tres dilectū habito pūatū. Veros documēq. fuit. quā plurimū imperiū bello inutile esse tendendo ad sua qd cūlā cū aliud aliquid erit aperuerit ad occasionē locū hosti. Incerta nūq. acie signū alius dari receptū alius tam uidentib; inuasere oportune uenientes castra pūpina curbatos ad terga dūat res accipere. Illū itaq. ignominie quā clado acceptū. Alia ciuitas fuit. uinci inuēta oclisse tribunos pūatū dictatōē in eo uerū spēs ciuitatis. Et cūbiq. religio obstat ne nūp. nisi abscile dū dictatō augures cūlā tā religione ex emere. Aulus corneliū dictatōē in emiliū dicit. & ipse ab eo magister eqnū. dictatū. Ad eo simul fortuna ciuitatis uirtute uera eguit. in hū censoria anima aduersio efficit. Quomū regien rerū exnotata indigne domo peteretur. Venientes rē sedam elatū missū cū cūlariū poplos legatos uelando tres duces. & absc una proelio fusos cū tam nullā publici consilij societate mouissent. uolū tariol undiq. adspē pde adscuer. Unifidenatiū poplo rebellare placuit & tāquā nisi abscilere bellum ordini nefas esse legatū ante at an nouoz colonoz eodē imbutis armis uenientib; sese cūiungunt. Consultare inde pūatū duoz poploz uenit infidenas fēte belli caperent. fidenas uisū oportumores. Itaq. trahēto rē uenientes fidenas transfuler. bellū romē terror ingens erat. Accito exercitū ab eis eoz ipso ab rē malē uestā pūatū castra locantur ante portā collinā & in muris armati dispositi & uisū

inferebat neque. clausis suntque omnia castris quae urbi similia. Cum trepidam civitatem precibus, pueros dimissis deditur ad contumaciam
 aduocata increpuit. Quamvis ex ea levibus momentis fortunae suspensio gererent ut parua victoria accepta, ipsa virtute hostium
 nec ignavia romanis excipere sedulorum imperatorum acceptas. Verum hostes sequebatur victum praesentem fidemque prope spem capias
 qui oppugnat eosdem et romanos et hostes et propter secula fuerunt. eosdem annos easdem corporis viris. eadem arma genere sequi eundem ducta
 tunc in simulum esse quante uentum fidemque. aduocatis salustius ad nomem exercitum fuderat et magistrum equum L. cornelium eundem in acie fore
 quod priore bello tribus militum late columna rege uentum in conspectu duorum exercituum occiso. spolia optima uis foretque templo intui
 lerit. Proinde memores secum triumphos. secum spolia. secum uictoria et cum hostibus. scelus legatorum contra uis gentium in fectore capite inuicem fide
 natum colonorum inducias ruptas septima infelice defectione arona caperent. simul castra castris conuenerunt suis confidere. nec se
 leratissimum hostibus. diuturnum exigentia exercitum romani gaudium fore. et per intellectum quanto melius de re permeritis. quod die
 tunc tertium dixerunt. quia eos quod obrepit censure regnum libere secundum dediturque suum imposuerunt. Vnde deinde nuncupatis perfectis
 et al. passus circa fidem castra locat dextra montibus. leua et libera ne septem et quodam per legatum occupare montes iuba. occultumque
 id uis capere quod abtergo hostibus. fore. Ipse postero die cum et uis plena animorum ac primum dicit meliore occasione quam pugna in aciem
 pressuissent. cunctas parum dum speculatores referrent. quod euasisset in uis prope quia arci fidemque signa perferret. sed etiam acie instructam.
 pleno gradu in hostes inducit. Magistro equum precipit ne in uis pugna incipiat. secum opus equum auxilio signum daturum. Tu ut me
 mor regis pugnae memor optima domi romulique ac uis foretque regere. Legiones impetu ingenti confligunt. romanis aduocatus
 impium fidemque pedone uentum ruptores inducias truentos legatorum infanda capite res per sanguinem colonorum suorum perfidos socios in
 bellum hostes compellant. factis simul diducis. odium exple. Conasserunt primo statim congressu hostes. eundem patre factis fidemque porus noua
 erumpit acies. Inaudita ante idem in uis itaque ignibus. Armata ingens multitudo facibusque. ardentibus. tota conluens uelut fanatico instinc
 tu cursu hostem ruit formaque. insolente pugnae romanos parum excipit. Tum deditur magistro equum equumque. tu ex montibus quod accitio plui
 cientes. ipse in uis cornu quod incendio simili usque plui terram coherat flammis accurrit. Claraque uoce fumone uis inquit uelut exam
 apum loco uis exad in herma cedat hostes. Non ferro exanguis ignes non facit. has ipsas per quod signum nomelibus pugnantibus. ereptas
 ubi inferens. Agere nomelibus romani acurritur patrum utque. memores uentum incendium. hostium urbe et suis flammis delecte fidem quas
 uis beneficis placare non potuissent legatorum hoc uis uis colonorumque. sanguis uis itaque. fines monent ad imperium deditur mota cuncta
 acies facit partem emisse excipiantur. partem ut eripiantur. Vnde acies armatur igni magister equum et ipse nouat pugna equum
 frenos ut deditur imperat. et ipse princeps calcitrans subditis cunctis freno equum in uis signis infert et alii conuocati equi libero cur
 su ferit equum in hostes. Iulius elat mixtum. fumo luce ex oculis uis equumque. aufert. La que milite terruerat species. nihil terruit equum.
 Ruine et simili strage equum qua cumque. praeserat dedit. Clamor deinde accitio nouus quod uis itaque. mirabunda in se acie uentum. dedit
 tunc exclamatio quodam legatum et suos abtergo hostes adhortos ipse redintegrato clamore infert acies. Cum duos acies duo diuersa plui
 circui uentos et uis et abtergo uergerent. neque in castra retro neque in montes unde se nouus hostes obicerat ut fugerent et equum
 passim laboris frenos dispulissent. equumque maxima pars et uis effusi petunt. fidemque quod supsum ad uis fidem tendunt. In feri
 pauidos fuga in media capite obtruncantur in uis. Alios in aqua compulso gurgite ferit. et alii peritos nandilassitudo et uis et pauor
 degrauiant. Iulius et multas trahant. Alterum agni ferit praeserta in urbe eadem. et romanos sequentes impetum rapit. Iunctum maxime et cuncto
 degressos in demontibus. reuocissimum ad laborem militum. quod ultimo plui aduenit. hy quia mixti hostibus. porta intrare in uis inuadunt suisque.
 caput oppidi signum ex muro tollunt. Quod ubi deditur conspexit. iam enim et ipse in uis hostium castra penetrauerat cupiente milite discurre
 ad pda spe in media maioris in urbe praeserta ad porta duos receptum in uis quod uerere fugientium urbem uidebat perit. Nec mino
 rebus in urbe qua in plui fuit donec ab uis. armis nihil per uis petentes deditur deditur. Urbi castraque. diripiunt. Postero die singulis
 caput abtergo ad uentum sorte ductis et quod eximia uis fuerat bonis alius sub corona uenundatis exercitum uictor opulentumque.
 pda triumphum. deditur roma reduxit. Iussuque magistro equum abdicare se magister ipse deinde abdicat die sexto decimo reddito in pace in
 perio. quod in bello triplisque. reb. acceperat. Classis quod ad fidem pugnam cunctis. quod in canales reuoluit. Remque difficile atque
 incredibile nec ne lito satis ad hoc amne et uis aliquanto ut a uis. accepit atque nisi in uis forte fluminis phibendo aliquam
 nauis eursu. in nauis ut se celebrans nauis uictoris uanu titulu appeti uis insequens annis tribunus militum consulari potestate
 habuit. et semper L. tratinum L. g. cincinnatum L. furium medullum L. hortatium L. barbatum uentum. annos ex inducis dedit et equum

cum plurimorum annorum potestate & abseditionibus, orbis orati fuit. Anni insequentis neq. bello foris neq. domi seditione insignis. Iudicium bello
 uoti celebre & tribunorum militum apparatus & summo concursu fecere tribuni. Consulari potestate erant. Claudius Crassus & ne
 uis reuoluit. T. Sergius Sthenas & C. Iulius Tullius spectaculum comitatus & iam hospitum atque publico consensu uenerant aduocis gratul
 fuit. Post ludos comitatus seditione tribunorum plebi fuerit oburgantia multitudinis. Id ammiratione eorum quod odissent stupens imperio se
 ipsa tenere seruitio & in modo ad se consulatus in partem reuocandam aspirare nautere. Sed ne uiribus quod militum creandis quae
 communia essent comitia patrum ac plebis aut sui aut suorum meminisse. Desinere & mutari cum nemo deo modis plebis agere. Com
 pendii labore ac periculo unde emolumentum atque honoris speretur. Nihil in aduersarios homines summa conatus. magna prima pro
 nantur. Vir quidem aliquis & p. utat ceteris incertamina. periculo ingratum fructu nullo ex quo, periculo habeat patres aduersos
 quos uideret bello in ex publicis se persequeros apud plebem quia dimicauerit. Nihil se honoratorem fore neq. sperandum. neq. postuland
 dum esse magnos animos magnos honores furi. Neminem se plebeum contempnere ubi comitiis desissent expeririunda re. Denique in
 uno aut altero selesit. ne aliquid plebeius ferendo magno honori an portento simile miraculo quod sit forte ac strenuum aliquem existeret.
 Orti ex plebe summa in ex pugnati. ut tribunum militum consulari potestate. & ex plebe crearentur. Leuissimum uisum domi militum. spectat
 primus annus suggillat repulsi risu patribus fuisse desisse postremo perbere ad contumeliam os nec se uidere cum non lex quod abrog
 36 tur. Iam illucit quod nunquam futurum sit. Minore quippe rubore fore inuiri iniquitate quam si indignitate ipsorum perirentur huius
 neris orationes cum ad sensum audire incitaueret quod ad appetendum tribunum militum. Alii alia deo modis plebis latere se in magis
 tratu peruenire agri publici diuidendi coloniarum. deducendarum ostentare spes & uindictam possessoribus. agrorum impositis in stipen
 dium militum erogandi eris capiatum deinde totum abtribunus militum quod per discessu hominum ab urbe. cupientes clam destina de
 nuntiatione reuocari ad huc certa essent senatus consultum fieri absentibus. tribuni plebi ut quoniam uolscos in heruicorum agros perdati
 existeret fama & ceteris. ad rem inspicendam tribuni militum perfererentur. Consulariaque comitia haberentur perfecta appui claudii
 filii & uiri perfecti urbe relinquerent. in pugna uiuere & iam inde ab incunabulis impetu odio tribunorum plebis. tribuni plebi nec
 37 cum absentibus. ut quod se fecerant nec cum appio trans acta re quod contenderent fuit. creati consules se septimus atque fabius uerba
 len. Senegrinare. sed memory digna tractatur eo anno facta. Vultum uisus capis urbe quae non capta est absentibus. capta capua quod
 abduci eorum capio ut quod peruenit ut acapetri agro appellata. Coepere aut per bello fatigatis et uisus in societate urbis agrorum
 acceptis deinde festo graui somno epulisque incolae ueteres noui coloni nocturna uide adorti. huius rebus. actis ceteris huius quod dixer
 in idibus decembris. magistratum accipere iam in solis quod ad id missi erant reuoluit imminere uolscis bellum sed legati quod. ablati
 & beruicis nuntiabant. n. ante unquam uolscos nec ducibus. legendis nec exercitu scribendo intentiones fuisse uulgo fremere
 aut in perpetuum arma bellum. obliuioni clanda uigilant. accipiendum. aut huius cuiusque. de imperio certetur nec uirtute nec pietate.
 nec disciplina rei militaris ostendit. Haud uana aduolere sed neque punde patres motus & ceteris cuiusque pumia forti eue
 nit. tamquam constantissime rei fortunae freti quod uictoris populi aduersus uictos duxisset. omnia temere ac negligenter eger. Ad
 ut discipline romane plus in uolscos exerceat quam in romano & ceteris tergo fortuna. ut sepe alias uirtute. secuta. primo pro quod
 absque in caute incursuque commissus. Non subsidii firmata acie. neque apud locato cursu. Clamor indicium primum fuit.
 quam res inclinatura & ceteris exequat crebraque ab hoste sublati ab romanis dissoni impar signum sepe uerat incerto clamore
 perdidit pauore animorum. Coferocia inlat hostis urgere scutis micare gladius. altera ex parte nutant circumspectantibus galeis
 & incerta trepidant adplicant quod se turbe signum. ne resistentia deserunt abante signa nunt. ne in suos manipulos recipiunt.
 Nondum fuga certa. nondum uictoria orat regi magis romanis quam pugnare uolscos inferre signa urgere acie plus ceteris hostium
 38 uidere quam fugere. Iam in omib. locis creditur. nequa sepmo consule oburgante atque orante. nihil nec imperium. nec maiestas
 ualebat. Dataque mox terga hostibus forent. n. sexte tepanuis decurio equi labente iam repenti animo subuenisset. quod cum magna
 uoce exclamasset ut equos quod salua remp uellent esse ex equis desilirent omni turmarum equis. uelut ad consilium imperium moti
 nisi huius inque armata cohortis sistit impetu. hostium adu de imperio sepmi puerillo cuspidem mea ostendit romanis uolscis
 neque equis. uol uollos equos nec pedibus esse pedes pares cum clamore. phata adortio & ceteris uadit alia cuspidem gerens quod cum in
 cedunt in uia faciunt eos infer obiectis parmis ubi suam plurimum laborem uident restitui. & omib. locis pugna inque eos
 39 impet uicta nec dubium erat quod sita pauci simul obire omnia possent terga datur hostes fuerint. Et cum in parte nulla

sustinerentur. dat signū uolscis imperata ut par manu noue cohorti hostiū locū daret. donec impetu militū absis ex
 cludant. Idubie factū int' clusi eques nec prūpere eade q' transierant posse. ibi maxime ceteris hostib; q' uia fecerant. ac c
 sul legionesq; romane. Cū qd' regum in omis exercitū fuerat. nūq' uiderent necot fortissimos uiros int' clusos opprimeret
 hostis. tunc dunt inquecūq; casū diuersi uolsci hinc cūle ac legiones sustinere. altera fronte instare tepario atq; p'qib;
 In cūsepe contra nōssent prūpere aduersos. tumulo qdā occupato inorbe se tatabantur. neq' qua multa. nec pugna finis ante
 nocte fuit. Consul q'q; nūq' remisso certamine. dū q'equa sup' fuit. lucis hoste tenuit. Nox incertot dixerunt. tantq; abin
 prudenter uent' utraq; castra tenuit pauca. ut relictis saucis & magna parte impedimētoz ambo puctis exercitū se uimōn
 res p'ximos reciperent. Tumulus tam cit' cū sessos altera media nocte. q' cū cūsepebant; nūciatū acē castra deserta
 ēē uidet' rati suos. & ipsi q'queq; int'nebris pauca tuler' fuger'. Lepanius metu infichariū suos adluce tenuit. Digressus de
 inde ipse. cū pauca speculati cū ab saucis hostib; seiscitando cōperisset castra uolscōz deserta ēē. loc' ab tumulo suos deuocat.
 & in castra romana p'erat. Vbi cū uasta desertaq; omia atq; eandē qua apud hostes sedate inuenisset. p'usquā uolscos
 cognit' erra reducere q'q; poterat saucis ductis secū ignat' quā regione cūlpetisset adurbē p'ximis tinerib; p'g'at'. Jam eo fama 40
 pugne aduersē castrōzq; desertōz plara erat. & ante omia deplorati erant eques n'p'riato magnisq; publico luctu. Tabuisq;
 cūl terrore urbi q'q; iniecto. stationē ante portas agebat. Cū eques p'cul uisū n' sine terrore abclubis q'na cōm' mox cognitis.
 tanta ex metu letitia fecere ut clamor urbe p'aderet. gratulatiū saluos uictoresq; rectisse p'q'et'. & ex m'p'is paulo ante
 domib; que cū clamauerat suos p'curteretur inuas pauidēq; matres ac uirgēs oblat' p'gaudio detoris obuia agniti occur're
 rent in suos queq; simul cor pore atq; animo uix p'gaudio cōpote effusē. Tribuni p' q' m' postumio & t' q'ndio dixerant qd' ad
 uictos eoz opera male pugnauit. occasio uisa ē preens' odiū temp'ny consulis renouandē in eos inuidy. Itaq; aduocata cōtione
 cū p'dia uict' rēp' abducib; p'dia. deinde q' illis impune fuerit inuolscis ab consule exercitū traditot aduocet fortissimos
 eques deserta sede castra uociferari essent. Cūlius unus ex tribunis tepaniū equē uocari iussit coraq; vi. Sexte tepani inq't
 quēro de te arbitrat'is negaum tēpnū cūle aut int'epore pugna misse. aut firmasse subsidy acie. aut ullo boni consulis
 functū officio. Et tunc ipse uidet' legionib; romanis tuo cūlio equē adpedes deduxerit restituerisq; pugna excluso de
 inde ab acie nra atq; equib;. Nū aut cūl ipse subuenerit. aut m'asserit p'diū. Postero deniq; die h'c qd' p'diū qua
 habueris an tu cohortisq; in castra urā uirtute prūperat. et quē in castris cūle eque exercitū inueneris andeserta
 castra relictot saucios multos h'c p'curteret tua fideq; qua una h' bello resp' stetit duenda tabisunt hodie. Deniq; ubi c
 sepnus ubi legiones n'p' sint deserte n' andesertueris cūle exercitūq;. Vidi deniq; sim' anuicerim. Aduersus h'c tem 41
 panio ratio incōpta fuisse dr'. Ceterū militari t' grauis n'is uana laudib; n'orimine alieno l'p'a q'ma prudentia rei bel
 l'ic in cōsepio & n' militis de imperatore exultationē ēē. sed p' fuisse cū cū comit' cūle legeret. Itaq; ne abste impe
 ratori ac silia neu cūlares artes exq'irerent que pensanda q'q; magnis animis atq; ingenis essent. sed qd' uiderit referri posse
 uidisse aut se p'usquā ab acie int' cluderet cūle in p'ma acie pugnante adhortante int' signa romana telaq; hostiū uer
 sante. postea se a conspectu suoz ablatū ex t'rep'm tam & clamore sensisse usq; ad noctē extractū certam. Hec ad tumulū
 quē ipse tenuerat p'multitudine hostiū credere p'p'ri potuisse exercitū ubi esset. se nescire arbitari uelut ipse in t're
 p'dia loci p'dio se suosq; sit tunc sic cūle seruandi exercitū causa loca tuciora castris eppisse. nec uolscōz meliores res ēē
 credere qua popl'm & fortuna nocteq; omia erroris manu implete p'cantēq; deinde nesc' festū labore ac uoluntatib; tenere aut
 Cum ingenti laude n'ur titus magis qua moderationis dimissū. Cū ageremur. iam cūl uia laucana ad fanū q'at erat. & missa
 plastra uimāq; alia ab urbe exercitū adfectū p'lio acua nocturna excepere. Paulo post inurbē; ingressis consul. n' ab se magis
 enixe ad mouens culpā qua t'p'mū meritis laudib; ferens m'este ciuitati ab re male gesta & uraq; ducib; in postumius reus
 obiectus q' tribuni militū p' consule aduersos fuerat de re milib; p'is grauis dāpnat'. T' q'ndiū collegā ei q' & inuolscis cūl aut
 picio dictatoris postumū tubū & ad p'denas legat' didatoris alterius in p'mili resp'p're gesserat totā culpā ei t'p'oris in p'dam
 nati collegā trans ferent omis trib; absoluer' p'fuisse ei cūcūatū patris memoria dr' uenerabilis iuri & ex acie iā etatis capitolū
 q'ndus supplicet orant nesc' breui reliq' uiz spacio t'p'is nuntū ferre ad cūcūatū patrem. Iste tribunos plebi absentes sepe 42
 tepaniū l. fellū & antistū & sparillū fecit. q' & p'centurionib; sibi p'fecerant tepanio auctore eques senat' cū odio sepnū consulare

non offendere: tribunos militum consulari potestate creati iussu. Crassus et Manilius capitolium quod amicum merenda et papirius mugilanus princeps
pro statim anni. L. horatius et P. C. sempronius consulis anni prioris die duxerunt. Iuxta eumque colle inspiciebant populo Romanorum ne imperatore suum
innocentem iniquum per fortuna reprehendi possent. Vixit horatius per rationem eam credens et perseverantem suam. nec patribus tribunorum qui in
speciem inactent sed auxilio confidere. An etiam in actum conuersus ubi illi patricii et abstinuerunt et fidei innocentem animum et querebat sub tribunicia
umbra consulare iura delatasse. Modo ad collegas. Vos autem sicuti pater quid aduerti estis an erepturi uis populo et eueri sui tribunicia potestate. Cum illi
et de sempronio et de omni summa per potestatem de decerent. nec se iudicium populi collere aut uelle aut posse sed si preces ac imperatore quibus patribus et
loco non ualuisse se uelle cum eo mutaturus. Tum horatius. Non uidebitur inquit plebs Romana sortidat tribunos suos et sempronius nihil mori quan
do hoc imperio cecidit ut ea carere militibus. nec pietas quare tribunorum qua horatius sit placabile aduertas preces ingenium patris plebi patribusque
43 gratius fuit. Non duntaxat fortuna per indulgentiam qui ambigua uictoria uulgo per sua amplexi fuerant. Proximo anno cum in Fabio uulcano et quod
capitolium filio capitolino consilio ductu fabi cui forte ea primum uenerat. nihil dignum memoratu actum. Cum trepidi tantum ostendissent acie per turpi fuga
funduntur. Huius magno consilio deore itaque triumphus negat ceteri obsequium claudis leuata ignominia inuolans urbem intrare cessu. que amodo
bellum minore quam antuerant dominatione erat perfectum sic in urbe extrinseco nec opinata moles discordiarum in plebe ac patres exorta est. Optata ad
duplicando questorum numero quare per duos urbanos questores duo quod consulibus administrata belli preces essent actibus. Relata cum patres summa opem
perbasent actibus. et per certam mulierem. ut patres questorum in idem patricii creati erant explebe fierent. Aduersus quam actionem primo et consilio et per
et summa opem aduoluerunt. Concedendo demum utque amodo in tribunis consulari potestate creandis uisum. atque in questoribus liberum esset
bui populi. Caput perferent totum de augendo questorum numero omni tunc excipiant omnia tribuni alique subinde in quos et agere
legis seditione actiones existunt. Propter quod motus censeret consilio quare tribunos creati nulli. neque possent per cessionem tribunicias sine fieri res per ac
silibus. idem regnum neque idem in consilio patricios tribunos prohibebant sine certamine ingenti recte. Cum pars maior insequentis anni pro
uos tribunos plebi et alique in reges certaminibus extraxit et eo modo prohibentibus tribunis patricios consilio adpendum in regem in in regem
in pellantibus. ne se et decemur consularibus faceret. postremo L. papirius mugilanus per in rex castigando ne patres. ne tribunos plebi de
ferta omnia. ab hominibus. tempore de prudentia curaque excepta memorabat uicibus. inducit et cunctatione equos stare. Unde ex
citum inducit scribendo exercitum et in bello inestimo bellum ex inuolans populum quod inuolans uix deperit opibus. in obstruitur romana res
resisti posse. Iam illi remittendo de summa quod. uis in mediis copularent concordia patres paciendos tribunos militum per consulibus fieri tribu
44 nos plebi incedendo quoniam quare questores per deplebe ac patribus libero suffragio populi fierent. Tribunicia primum comitia sunt.
et no sex furus medullus. uerum marcus mallius. A sempronius atque hoc tribuno comitia questorum habente perentibus. in alique plebeiis si
lio amphi tribuni plebis et frater alterius et per sexati populi nec potestas nec suffragio horum ualuit. quoniam patres uosque consilio uidetant eos no
bilitate perferrent furere omni tribuni plebi ante omni populus. inquit quare pulsa suorum accensum quoniam ubi esset. Idem bene fides in pa
trium in uisus. in denique usurpandi libidine culicet quo antea inuolans in tribuni militum nequestorum quod quare explebe factum.
in uoluisse patris per filio frater per preces tribunorum plebis potestatis sacro se aduolans libentis create fraude perfectum in re et et aulius sem
mum comitatus plus artis adhibuisse quam fides ei in iuria queri suos honore de uisus itaque cum in per et innocentia tunc et magistra tunc
inquit tunc erat imperium fieri in posse flexere uis in et sempronius perque atque. et quod obignominia uis belli aduolans collega marco
canulio die duxerunt. Subinde abinde tribunis mentio in senatu de agris diuidendis in la. cui actioni semper acerrime et sempronius res
terat rat idque erat aut deposita causa leuore futurum apud patres rerum aut perseverantem sub iudicio res plebe offensurum aduersum
in iudicio obici maluit et suum nocere cause quam publice de re. Itemque in eadem sententia neque largito gestura in iudicio gram tribunorum fie
re. Hec tu agrum plebi sed sibi inuidia queri quod. sub iudicio et res potestate forti animo nec senatu tanta se tunc aut quare quare alii debere
et in impariendo unimalu publicu fuit nihilo demissiore animo cunctus uenit causa ipsa ipse per dicta nequa omnia expul patribus
ut mitigarent plebe quod in milibus. et in digne. Eodem anno posthumus uirgo uisalis deinceps causa duxit crimine innocentia
ob suspicionem pro cultu amorem ingeniumque liberius quam uirgine dece per abhorrens famam ampliat. Deinde absoluta per collegi
sententia pontifex maximus abstinere iocis colique. se potius quam sententia iussit. Eodem anno acipiant cum quare greci in urbem tem
bant capuntur. Insequentis anni tribunos militum consulari potestate habuit agrippa menenius lanatus perque perque perque perque
45 annus felicitate. Per periculo potius ingenti qua clade insignis. De uisus urbem ut inenderent distantibus locis conuolans populum
adope passim ferenda res in iudicio ut arce capitolium. armati occuparent. uerit ne fanda consilia uisus in iudicio. duos con

phensi fontes pignas dederunt indicib; dena milia grauius erit quae tunc duntaxat habebant ex agrario numerata & libras pignus fuit. Bellum inde abegit
 reparari cepit & nouos hostes laucanos celsa coomutuerib; iungere. Haud incertis auctorib; roma esse allatu equorum iam uelut annuuer
 sapientis armis adseuerat. Cuius labicos legati mis curesponsa inde retulissent dubia quib; metu bellum parari nec duntaxat puer fore
 apparere tuscilanus negotium danti aduerterent annos neque noui tumultus laucal oreretur adinsequens anni tribunos militum confulari into
 magistratu legatib; tusculo uenerunt. Lefergiu fidem in papiriu mugilano C. feruliu prisci filiu qd dictatore fidem capte fuerant nuntiabant
 legati laucanos arma cepisse & cu equorum exercitu depopulatos agri tuscilani castra in alio loco posuisse. tu laucanis bellum indicit factum. sic
 ut duo ex tribubus abellu psciterentur unus res romae curare certam subuo in tribunos exortu seque. belli ducere potiore ferre cura urbis ut
 ingratu ignobileq; asperari. Cupari decem in collegas certam mirabundi patres conspicerent. qm ferulius. Quando nec ordinis huius ulla inqt
 nec resp est ueracunda patria maestas. alteratione istam duritia. Filius mi exera forte. urbi perit. bellum utina q appetunt ciderantur concor diuisq.
 qua cupiunt gerant. Dilectum haberi nexoto passim populo placuit dare trib; forte ducetunt. ex his scriptos uniuersos duo tribuni ad bellum duxere. 46
 cepit ut eos murbe certamina cupiditate. eade imperij multo impensius mactis accendi. nihil sentire idē pmentia pugnare sua consilia
 uelle sua imperia sola rata te. contemere inuice & cepit donec castigantib; legatis tandem ita coparati: ut alius diti summa imperij habe
 rent. Quae cu allata roma essent. qd qserulius erat & usu doct pnt abduis immortalib; ne discor dia tribunoy danosio. rrp esse qua aduersos
 fuisse. & uelut haud dubia clade imminente instruisse filio ut milites scribere. & arma parare. nec falsus uates fuit. Nam duci lauius dies
 imperij erat loco unq sub hostiu castris cuq simulato metu receperat se hostis aduallu spes uana expugnandi castra eorretaxisse. repentinu
 impetu equorum psupina ualle fulsiuit. Multaq; inuina maiore qua fuga oppressi obruncatq; castraq; eodie egre retenta. postero die circa
 fuisse. magna ex parte hostib; paucis a porta fuga turpi deferuntur duces legatq; & qd circa signa roboris de exercitu fuit. tusculu perire. lalan
 alij pagros passim multis inueterib; maioris qua accepta erat cladis nuntii roma contender. Quis trepidationis fuit qd euentu timori hominu
 congruent fuerat. & qd subsidia que respicerent inre trepida pparata erant ab tribuno militu uisusq; eide pminores magistrat sedato
 murbe tumultu spulatores ppe remissi nunciare tuscili duces exercitui. ex hostem castra loco inuoluisse. Et quod plurimu animoq;
 fecit dictare ex se dict qd fulpius priscus ut ciuus prudentia inrip cum multis aliis tempestatib; ante expta ciuitas erat. Tum euentu el
 belli qdum certam tribunoy suspectu ante re male gestam fuerat magistro equu creato aq ipso tribuno militu dictata erat dict filio suo
 ut trahere qda na alij a halam feruliu magistrat pnt eo anno fuisse scribunt. nouo exercitu pfect abellum accitis qd tuscili erant
 duo milia passu ab hoste locu castris cepit. Transierat exre bene gesta supbia negligentiaq; adeos que in romanis ducib; fuerat. Itaq; pmo
 statim plio candidator equatu inmisso ante signa nos hostium turbasse. legionu inde signa inferri pperit iussit. Signis feruq; ex suis unu cunctan
 te occidit. Int arde addimicandū fuit. ut impetu qd nalerant. Viduq; acie cu fuga effusa praesent castra breuore tepore & certamine
 minor castror oppugnatio fuit qua plui fuerat. Capris direptisq; castris. cupida dictata milita cecidisse. secunq; fugiente ex castris hostem
 pperit renuntiasse. omis laucanos uictos magna parte equorq; labicos cefugisse. Postero die ad labicos duces exercitū oppidūq; corona cir
 cundata scalis capiti ac direptis; dictata exercitu uictore roma reducto die octauo qua creat erat magistratu se abdicauit. Et opor
 tune senat p usqua ab tribubus plebi agrarū sectiones mitione inlata de agro laucano diuidendo fierent. censuit frequens coloniam
 labicos deducenda coloni ab urbe mille & quingenti missi bina iugera acceperant. Caput laucis ac deinde te militu culari potestate
 agrippa menenio lanato & lserulio fructo & p. lucretio tricipitino iteru omib; hui & spurio rutilio grasso. Et insequente anno a sen
 pmo attatino tertiu & duob; iteru in papirio mugilano & sp. naumio rutilio bienniu transisse extitit res discor dia domi ex agrarū legib;
 fuit. Turbatores uulgi erant sp. metilius quarto & metilius tno te pl ambo absentes creati. & ciuogatione pmulgassent ut ager ex
 hostib; capte uirtutem diuideret magniq; partu nobiliu eo plebis cito publicarentur fortune nec enim ferme qd qua agri ut in urbe alie
 no solo posita namis partu erat. neqd uenisse assignatuue publice & p quia plebs habebat agro plebi patrib; q. ppositu uidebat
 certam. nec tribuni militu ne in senatu. ne in celsis puat. pncipi cogendis uia celsu inueniebant. cu appius claudius nepos ei qd de cur
 legib; scribendis fuerat minui natu ex patru celsio dicit duxisse uet se ac familiare consiliu domo afferre. huius omi suu appiu clau
 diu ostendisse patrib; uiam una dissoluede tribunitie potestatis p collegari in cessione facile homines nouos auctoritate principu
 desententia duci sit opoz in du potius qua magistrat memor adhibeat. Oratio p fortuna illis animos te ubi uideant collegas pncipes
 agende rei gram omne ad plebe pocupasse nec locu in re relictu sibi haud grauate adelinatur esse ad ciuis senat p qua uniuerso ordini
 cu primorib; se patru conciliant approbantib; cunctis & ante omis qmto ferulio prisco qd degenerasse. ab stirpe claudia claudante

iuuente negotiū datur utq̄q̄ possit ex collegio tribunorū aduocacionē plicerent missi senatu presentantur ab principib; tribuni sua dendo
publicendoq; gratū id singulis priuati gratū uniuerso senatu fore sex aduocacionē cōparauere. Posteroq; die cū ex cōposito re
latū ad senatū eē de fectiōne quā meilius metiliusq; largione pessimi exempli conciderent ear orationes ap̄ morib; patrū balatū
ut p̄fē q̄q; iam hęc consilia sibi suppetere diceret. nescit ulla op̄ cernere alia usquā p̄quā interibuntio auxilio int̄ potestati fide
circūuēntia remp̄ tāquā priuati in op̄e confugeret. Ite clarū ip̄s potestatiq; eē nāduexandū senatū discordiāq; ordinū mouendū
plus interibuntū iurū eē quā ad resistendū iurib; collegis frenit. Deinde uniuersi senatū orē cū exomib; patrib; curia et tribuni
appellarentur. tū silentio facto iūpparata erant grā p̄ncipū quārogatiōē ac collegis p̄mulgata senatū censere dissoluendū reip̄ eē
int̄ cessuros ostendunt grā int̄ cessorib; absenatu adeo laiores rogationis oratione aduocata p̄diores plebi cōmodat̄ ac feruos con
49 sularū appellantes aliaq; truno ratione incollegas inuēdi actionē deposuere. Duo bella insequens annus habuisset q̄p̄ corneliū cosū
Cualerius pont̄ q̄ntius cūcūnat̄ in fabiū uibulanū tribuni militū cōsulari potestate fuerunt. Nūcens bellū religio p̄ncipū dē
lūssis. quoz agros exheris supripas effusus maxime ruinis uillarū uastauit. Simul p̄s triennio ante accepta clades phibuit uola
nis sup gentis poplo p̄fidū ferre. Excussiones inde inconfine agri laucanū facte erant nouisq; colonis bellū inlatū quā noxa cūse
consensu omniū equoz defensuros sperassent. delecti abtū ne memorabili q̄dē bello p̄bitionē leuēq; unā pugna et oppidū
et fines amiseret. Teptatū ab l. dextio t̄ p̄l utrogationē ferre. q̄ uolas q̄q; sicut laucos coloni m̄t̄ erent. p̄nt̄ cessionē collega
rum q̄nullū plebi citū nō exauditoritate senatū passuros sepe seip̄ ostender̄ discussū uolū insequente anno receptis q̄ colo
niaq; eo deducta nouis uirib; oppidū firmat. Tribuni militū romę cōsulari potestate cū corneliocōsto l. ualerio petto q̄ fabio
uulano iterū marco postumio regiliensi huc bellū aduersus q̄p̄ p̄missū prauē m̄t̄ homini. Iū tam uictoria magis quā
bellū ostendit. nā exercitū impigre scripto ductūq; aduolat cūleuib; plū equoz animos fregisse. postremo in oppidū intrā
Deinde ab hostib; incūes certam uertit. Et cū int̄ oppugnationē p̄dā militis fore eduxisset. capto oppido fide mutauit. tam
magis adducit ut cretā ire causā exercitū fuisse quā q̄d in urbe nup̄ direpta colonia q̄ noua m̄t̄ p̄dicatione tribuni p̄de
fuerit auxit eā m̄t̄ postquā ab collegis arcessit p̄p̄ seditiones tribunatū in urbe reuertit. audiauos et in cōtione stolidi ac p̄p̄
uictorū quā sexto t̄ p̄l legē agrariā ferent simul uolasq; ut m̄t̄ erent coloni lacurū seditione dignos enī eē q̄ armis p̄p̄
ferent eoz urbe agrūq; uolantū eē. Malū q̄dē militib; m̄t̄ inq̄ si q̄ uerint q̄d audiat nō nōne magis quā mox patres offendit.
Et t̄ p̄l iur acer nec in facund nāt̄ int̄ aduersarios supbū ingemū inmodicūq; lingua quā irritando agitandoq; in eas
impelleret. uocesq; inuidie n̄p̄si tantū sed causy atq; uniuerso ordini essent. Heminē ex collegio tribunorū militū sp̄p̄
quā postumū in dīscipationē traheret. tū ū scdm̄ t̄ p̄m atq; inhumanū dictū audiat inq̄ q̄ntes sicut ferus malū manantē militib;
Tam hęc belua digna uob̄ tanto honore uidebit̄. quā quos urbe agrūq; donatos incolomas m̄t̄ erant. q̄dē senectute ur̄ p̄p̄
unt q̄p̄uū cōmodis adūsus t̄ p̄m uelēs supbūq; aduersarios depugnant. Incipit de inde mirari cur pauca iā uram suscipiant
causa. Iud ut auob̄ sperent an honores q̄ aduersarius ur̄ potius quā p̄p̄ p̄p̄gnatorib; datur. Inge multus in uoce huius audia. Iud
50 id refert iam si suffragiū det. qui malū uob̄ mināt̄ ut q̄ agros sedetq; ac fortunas stabilire uolunt p̄ferat. Flata hęc uox postumū
ad militēs multo in castis maiore indignationē mouit p̄de neunt̄ ceptore fraudatoreq; et iā malū minari militib;. Itaq; cū frenit ap̄
esse et questū p̄ sextus eadē uolentia corrueri putaret seditionē posse q̄ mota erat missi auociferante quē dā militē lectore cū
inde clama et iurgū orere p̄o ut turba excedit insup̄ inrepante q̄ uoluerat habere questore q̄d imperator esse militib;
minat. Adhunc tumultū accit̄ postumū asperiora omnia fecit acerbis questionib; crudelib; suppliciis. Postremo cū motū ur̄ nullū
facere aduociferationē eoz q̄d necari subgrate iusserat. con cursu facto ip̄s aduocellamas penā uictorū detribunalis decurrit.
Ibi cū sub mouentes passim lectores centurionesq; ur̄ xaret. turbā eo indignatio erupit ut tribunū militū ab ext̄itu suo lapidib; coope
raretur. Iū atrox facin̄ p̄ quā iroma nūciatū tribuni militū demorte college p̄senatū questionis decernentib; t̄ p̄l m̄t̄
debant. sed ea cōtēntio exercitamine aliopendebat. Iū cura int̄ cesserat patres nemetū questionū plebi iraq; tribuni militū ex
plebe creare. Londebantq; summa op̄e ut cōs crearent. Cū sō ē fieri t̄ p̄l n̄p̄terent̄ id̄ int̄ cederent cōsularib; comitūst̄
51 ad int̄ regnū redit. Victoria deinde penes patres fuit q̄ fabio uulano int̄ regē comitia habente cōs creatū sunt. aulū cor
nelius cosus furus medū lū. hū cōsularib; principio anni sō factū ut de questione postumiany op̄is t̄ p̄mo q̄q; t̄p̄ore ad plebe
ferrent plebesq; p̄ficerent questionē quē uellent a plebe consensu popli cōsularib; negotiū mandat. Iū summa moderatione

ac lentitate ppaucorum supplem qd sibi in ipso cecidit morte satis credidit: transactare nequere tam esse ut ne egerunt id plebs ferre ia
 cere tadio inuasit sanctiones que desuis comodis ferrent. Cum interim desanguine & supplicio suo lata lege cecidit exerceri etia
 ta um habere apassimū tep erat iudicant seditionib; delentū animis uolani agri diuisione obici. Ius facto minuisse de fide
 riu agrarū legis que possessio pnuuū agro publico patres pellebat. Tunc hē ipsa indignitas agebat animos nūntinendis m pub
 licis agris qd ita tenere pmae nobilitate ēē sedne uacui qdē agri nūp ex hostib; captū plebi diuidere. Mox paucis ut cetera
 futurū pde eodē anno aduersus uulscos populantes hernicorū fines legiones ducte a furio coris cū hoste ibi nūntinissent ferentū
 qmagna multitudo uulscorū se culerat cepere min pde quā sperauerant fuit. Id uolū p quā speruendi exigua erat sublati reb;
 nocte oppidū reliquer. postero die ppe dēferū capte hernicis ipse ager dono dat annū modesta tribunorū qdē excepta tā pl luci 52
 lus qd fabio ambuso c furio padilo cons isū pncipio statim anni uelut pensū nominis familiarūq; seditionis agrarū legis p mulgan
 dis ei etā pestilentia coortā in acior tam quā pncipiosia cognationes hominū a foro certaminib; q; publicis addomū curāq; corporū
 nutriendorū auctū minq; ea dāpnosa fuisse quā sedtio futura fuerit credunt defuncta ciuitate plurimorū morbis ppaucis funerib;
 pestilente annū inopia frugū neglecto cultu agroz ut plerūq; accepit in papirio atratino c nautio rutilio coris iā famet quā pestilen
 tia tristior erat. Nidumis circa omī poplos legatus qd etruscū mare qd tyberim accolunt ad frumtū mercandū amonē forā sub
 uentū supbe ab samnib; q capua habebant cumasq; legatū phibit cōmerciis. contra ea benigne absiculoz tyrannis ad uita maxi
 mos cōmerciū sumo etruscū studio tyberis deuexit solitudine incuitate pgra expti cūleat cū inlegationes nplur singulis sena
 torib; inuenientes co actis binorū qdē aduere p quā ab morbo annonāq; nihilo biennio inestum eximue in cōmodi fuit. Ambros
 sollicitudines discere omīa qd; turbari solia erat ciuitas domi discordia foris bellū exortū cō pmlis cūl ualero potito coris 53
 bellū p parabant uolscis quāquā n publico cūllo capestantib; arma uoluntariis mercede secutis militā ad quoz famā hostiū iam
 tū inlenu hernicūq; transcederant agri dilectum habentē ualeriū cūlū nū mensur cū pl legis agrarū later cū impedire
 auxilioq; tribuni nemo uiuit sacramento dicere repente nunciāt arce caruentia ab hostib; occupatā ēē. La ignominia accepta
 cū apud patres inuidie menenio fuit. tē ceteris tribunis iā ante pparatis in cessorib; legis agrarū pbut iustiorē causā resisten
 di collige. Itaq; cūres du ducta palatationē cū cūlū; deos hominesq; testantib; qd ab hostib; eladis ignominieq; aut iā acceptū cū
 aut imminere culpa pntes menenū fore qd dilectū impedire. menenio cūra uociferantes inuisti dū possessione agri publici ce
 derent semora dilectū n facere decreto in pposuo nouē tribuni sustuler certam pnuincia uet quē excollegi sententia cū ualero
 consili sedamniū aliāq; co et cōtione aduersus in cessione college dilectū causa detractantib; miliciā inhihent auxilio fuuorē ēē.
 hoc decreto cūl armat cū paucis appellamib; tribuni collū tor sisse. metu ceteri sacramento dicere. Duct exercitū ad carue
 rana arce quāquā inuictus infestū cūlū erat. impigre primo statim aduentu detedis qm p sūdio erant arce recipit. Inelatores
 expsilio pneglegentia dilapsi occasione aperuerit ad inuadendū pde exastidus populationib; qd omia in locū tūcū egesta
 erant. Iux aliquantū uenditū subpastam cūl ingratū reduere questores iussit. Lūpiciū participē pde fore exetum
 cum miliciā nabuuisse. audy inde plebis aculitū in cūlū ēē. Itaq; cū ex se urbe ouans introire. ab nūl in cūlū uer sus
 militari licentia iactatū qd; cōs increpit menem celebre nom laudib; fuit. Cū ad omne mentionē tribuni fauor cū cūstan
 tis popli plausuq; & ad sensu cū uocib; militū certarā plusq; earet quā ppe sollempnis militū lasciuia in consule cūre patrib;
 inuictū. Cū quā aut dubius in tribunos militū honos menem superere consularib; comiciū ē exclusus. Crean coris sum cū cor 54
 nelus cossus l furius medullus inuē n abas egrius plebs tuler tribunia comitia sibi n cōmissa cū dolore questoris comitū simul
 ostendit a uita est. Tunc p mū plebis questorib; creatis na ut in qdēua cūandis uni patricio c fabio ambuso relinqueretur loc
 tes plebei q. filius p pipius clarissimarū familiarū iuuenib; pferrent audores fuisse tā liberi poplo suffragi ualios accipio ex
 familia in festissima patrib; tres inuē annū tā pl creatos hi multarū magnarūq; rerū molo audistimo adeo poplo ostentantes.
 cū ad fū massent in hūlū mouros sine questoris qdē comitū quē sola pmtia plebi patrib; q; reliq; sse. senat satis animi poplo
 cū ad id qd tandū uellent coplege licet. ho ingenti itaq; uictoriā ad fū plebi questurāq; tā n honoris ipsius sine pmtabam
 sed patre fact ad cūlū ad trūphos loc nouis hominib; uidebat patres cūra n p cōmunitat sed p amittū honorib; fremere ne
 gare fūa nāsim liberos tollendos ēē. q pulsi maiorū loco cernentesq; alios in possessionē dignitatis sup. salu flamines quemūq;
 alio quā ad sacrificandū p poplo sine imperiū ac potestatis relinquantur. Innotat inuictūq; partū animū cūcā sps plebs supstis

et res ad populare causa celebrum nominis habere duces patres omnia questoris comitibus ubi utriusque plebi liceret similia fore cernentes
tendere ad consulum comitia que nondum promissa essent ita contra tribunos militum creandos dicerent. Et tandem aliquando impetrandos ple
bi honores. Sed nulla erat consularis actio qua impetrandum id quod petebant exprimerent. Cum mira opportunitate uulscos et populum
extra fines exisset in agrum laanum bernacum adferretur. ad quod bellum ubi ex se consilium habere occupant. ob stare tunc enixi tribuni sibi
plebiq. eam suam oblatam memorantes. Tres erant et omnes acerrimi viri generosiq. ut inter plebeios duo singula singulos sibi consilium adferuan
dos assidua opera desumunt. unum commonibus data. nunc detinenda. nec concitanda plebs. nec dilectum consilium nec comitibus que petebant tribuni
expetiebant. Inclinate deinde se fortuna ad causam plebis nuntii ueniunt. ante caruentinam dilapsis ad praedicta militibus. quipsum erant populi
interfectis paucis custodibus. arcibus inuasisset. alios recurrentes in arce alios pulantes in agris caecos. et aduersa ciuitatis res uires tribunorum actio
in adiectu. Nequa enim repta ut tu denique desisterent impediendo bello. pro qua necesse nec publicis impetibus nec suis inuidie pumant
ut se fiat detribum militum creandis certo tam pacto ne cuius ratio haberet. quo anno tunc esse neque quod resiceret manum tunc esse haud dubie
iulios denotante senatu quod mercede fructuosos tribunos petere consulatum insimulabant. Tum dilectum haberi bellum. ordinis consensu appa
rari ceptum consulatum ambo praedictis ad arce caruentinam. in alio ad comitia habenda subsisterent. incertum diuersi auctores faciunt illa por
to habenda in quibus nondissentium ab arce caruentina cuius nec ququa obpugnata esse recessu uerrugine inuoluit eodem exercitu recepta po
pulationesque et praedictas et in quibus et in uolito agro ingentes factas romae sicut plebs uictoria fuit in eo utque mallet comitia haberent. in
uentum comitibus patres uicere namque. tribuni militum consulari potestate contra se omni tres patricii creati c. uulsi. tullius p. corn
lius cossus. C. ferulius abala ante habita se apatricis cuius eo uolui et utique. insimulabant quod turba indignos candidatos in miscendo
dignis tydio sordidum in quibusda insignum populum a plebis auerissent. Vulscos deinde et populum seu caruentina arce reuera in se seu uerrugine
amissu praedictum ad arce cum impulsisset fama adferretur summa in ad bellum coortos caput rerum antea esse eorum legatos utriusque gentis populos
circumisse castiganesque ignaua quod ab dea intramuros populabundos in agris uagare romanos priore anno et opprimu uerrugine praedictum possi
essent in exercitu in armatos sed colonias et in suos fines intra nec ipsi in ramanos sua diuisa habere sed ferentini et in de se capiti her noli
donasse adhuc cum inflamarent animi ut ad quod. utriusque erat numerus uicem conscriberent. Ita omni populos uiuent animi et tracta ibi castis
posuit hostes operiebantur. que ubi tumultu maiore et in qua reserat nuntiant romae senat exetplo quod in rebus trepidis ultimam consilium
erat dictatore diu iussit qui re per praedictos uulsi corneliuq. fer magna. certamine animos reos ad. cuprimores patrum nequa equester
in auctoritate senat tribunos militum postremo etiam tunc appellarent et consules quod. ab ea potestate uim suprali re in hiberna referrent. et in
loca discordia patrum nihil esse in uis auxilii dicerent quod. ne cuius nomen hominum numero erant si quando promissi honores connumata rep esse.
Tunc enim aduersus nos. superbia magistratum intra se essent interim patricii soliti legum magistrumque. uere cuncta per quod. tribunum potesta
te agerent. Hec contentio minime idoneo tempore curantem bellum inmanibus esse occupauerat cogitationes hominum. donec ubi diu alius uul
corneliuq. cum ad id bellum ipsi satis idonei duces essent ne re equum mandatu sibi apopulo eripi honore differuere. Tu abala ferulius in
militum tacuisse tadium aut nequa uicere seminare fuerit. que enim bonum cuius se cernere sua apubliis consilia. Sed quia malluerit collega
sua sponte cedere auctoritati senat quia tribunum potestate aduersus se implorari patrent. tunc quod. si res sinere libere sedaturu re
bus fuisse ad receptum nuntii praedicti sententiae. Sed cum belli necessitates ne expedirent humana consilia potiore sibi collegari gra remp fore
et simaneat infentema senat dictatore nocte prima dictaturu ac si quod in cedat se auctoritate se fore orentu. Ino facto cum haud inme
rita laude gramque. apud omnes uulsi dictatore p. cornelio dicto ipse ab eo magister equum erat. exetplo fuit collegas eumque. inuentibus
qua gra atque. honos oportuna in du neupientibus essent bellum aut memorabile fuit uno atque. eo facili pho celi ad amu hostes uicta
exercit de populat uulsiu agrum castellum ad lacu fucinu vi expugnatum atque in eorum familia hominum capta. Ceterum uolscis intra mura
compulsis nec defendentibus. agros dictator bello magistro ut tantum inde fuisse fortune uideret felicitate qua gla maxie in uictis redit
magistrumque. se abdicauit. Tribuni militum in ratione nulla comitibus consulari habita credo obira dictatoris creati tunc militum comitia
edixer. Tum uero grauior cura patribus incesse. Iuppe cum praedicta causa ab suis cernere. itaque sicut priore anno pindignissimos explebis
candidatos omni etiam dignos tydium fecerant. sed in primis patrum splendore graque. adpetendu praeparatis omnia loca obtinere necui ple
beio adit esse. Iuauit creatis omni in funeti eo honore. L. furus medullin C. ualerius pont C. fabius uibulan C. ferulius abala. hic
refect cunctuato honore cum obaliat uirtutes tum ob recente fauore unica moderatione patrum eo anno quante tempus induciari curau
enti populo exierant plegatos facialesque. res repta coeptis quibus uenientibus adfuit legatio uenientu obuia fuit. petere ne prius qua

ipsi senatus romani adissent ueros uet ab senatu impetratu quid scilicet diea mactina laborarent uerentes neres abut repeterentur.
afuit ut ex incommodo alienos sua occasio peteret. & inuulscis accepta clades amissa uerrugine pfiduo ubi tantu in tempore fuit monita. ut
cu pcanib; ope militib; qibi auolsis obfidebantur succuri sumaturam & potius adueniret exercit subsidio nullus ut ab recenta
qde palati adpandū hostes opprimerent tarditatis causa infenatu magis fuit qua tribunus q qd summa uerellare nunciabant paru cogita uer.
Nulla uirtute superari humanaru uirtu modū fortissimi milites nam necui. u post morte inultu fure. insequenti anno p & cti cornelius
cosit eoi fabio ambusto Lualerio potito te mil consulari potestate uerent bellu motu obfupbu responsu uerentis q legatus senat repeterib;
res nufacerent ppete urbe finib; q datu qd Lartolomuius deditur responderi iustit id patet pge pati. decre uere ut tribuni
mil debello inducendo uerentib; pmo qd die adpoptm ferrent. Id ubi primo pmulgauit. firmere uiuent ndu debellatū cu uolsis ee m
duo pfidia occisione occisa. cu periculo retineri nullu animu ee qnacie dūmce t & taqua peniteat laboris nouu bellu cū finitimo poplo
& potentissimo parari. Juomne etruia sit concitaturus. Hye sua sponte agitata in sup tē p accendunt maximu bellu patrib; captebe
ee dicitant. ea de industria uexanda milicia trucidandaq; hostib; obici tam pcul urbe haberi atq; ablegari nedomi potu memoz
libitatis coloniaruq; aut agri publici aut suffragi libere ferre di consilia agere pntentatq; ueteranos stipendia cuiusq; & uulnera
accutrices numerabant. Iud iam integri ee in corpore loci ad noua uulnera accipienda q sup sanguinis qdari ptop possē
rogantes. hye cu infer morib; contionib; q int du agutantes auer tissent plebe abfufapiendo bello. pferē tē ferundz legis qua
si subiecta inuidie effe antiquia pparebat interim tē mil inuulscu agri ducere exercitū placuit. cti cornelius in romz 59
relet tres tribuni pqua nullo loco castra uulscor ee neco miffuros se plio apparuit triptito adde uastando fines discessere. Vale
rius antu pect cornelius & giras qcuq; inessere late populatis tecta agrol; ut delferent uulscor fabius qd maxime ptebat
ad anexyr oppugnandu sine ulla populatione accessit. Anexyr fuit. quz ne tarra cinys urbs pna in palude abea parte fabuis
oppugnatione ostendit er cumisse quat tuoz cohortes cu cfer uilio abala cū imminente urbi colle ppositent ex loco altiore
q nullu erat pfidū ingenti clamore aduultu moenia inuafere adque tumultu obfupē facti q aduerfus fabiu urbē infimam
mebant locū dedere scalas admouendi plana quz hostiu cuncta erant & minis du qdes puro fugientu acresistentu armatoz atq; mermai
fuit. Cogebantur itaq; uicti. qcedentes. sper nihil erat. Iugna inire. Cum pnum eratū repente neqpt armat uolaret. reliqua omne mul
titudine uoluntaria exuit armis. Iugz addu milia & qngenti uiui capiunt. Accetera pda. fabius milite abstinent donec college uerent.
Abillis qd exercitib; capui anexyr dicitant ee qd ceteros uulscor apfido ti loci auer tissent. Iu ubi uener oppidu uerere fortuna oppulenta
tres exercitū diripere ea que primu benignitas imperatoz plebe patrib; conciliauit. Addeu deinde omiu maxime tempestiue principu
in multitudine munere uiuente mione ulla plebi tribunoq; ut decerneret senat. ut stipendiu miles depublico acciperet cu ante id
tēp defuo qd funot eomunere effe. Nihil acceptu umqua aplebe tanto gaudio traditur eouru itaq; adcuria ee pntatq; excuria man 60
& patres uere appellatos effe tum effe facientib; ut nemo pta munificia patria donec qd qua uirtu sup & a corpori aut sanguini suo par
tere cu comoditas uiuare refamiliare fabe adqui efcere cotēpore q corp addidit atq; operatu reip & e. Iugd ulero sibi oblatū effe nē p
umqua acceptu. nifus sermonib; affligatū id effiebat multiplex gaudiū cumulatiorq; gram rei tē pl cōmunis ordinu lēuaz.
concordieq; soli exptes negare tā idlenū patrib; inuuerit nec pferu fore qua ipsi crederent consiliū specie pma melius fuisse
qua usu apparituri. Vnde enim ea pecunia confici posse nisi tributo poplo inducto ex alieno g alus largitos neq; idēia ficeri
ferant paffuros eos qb; iam merita stipen essent meliore condatione alios militare qua ipfū militaffent. & eosde in sua stipendia
impensas fecisse & in aliis facere. Huius uocib; mouet parte plebi. postremo inducto iam tributo edixit etiam tribum auxilio sefuturos
fiq; in militare stipendiu tributu n contuliffe patres bene coopta re pferant tueri. Conferre ipsi pmi & qd ndu argentū signatū erat
et graue plauftris qda adgerariū conue hentes speciosa & tā conlautione faciebant. Cū senat summa fide excensu contuliffe primores
plebi nobiliū amici ex coposito conferre incipiunt. Iuoscu & patrib; conlaudari & amulari pte tāqua bonos ciues. conspici uulgas
hominiū uidit repente sperto tribunitio auxilio certam conferendi. ortū. Et lege plaza de indicendo uerentib; bello. exercitum
magna ex parte uoluntariū nouu tribum militū consulari potestate ueros duxere. Iuere autē tribum tit. q. auptolin qm qmuis 61
tincumaf. Cū uulscullus uerū. a manlius. l. furus modullinus. Teratun cō xmilus mamerē abut primū circū fiffi uer sub cui
mteu obficionis cū etruscoz conciliū ad fanū uolūno frequent habitū oē parū confitit bello nepullico genas inuuer se
tuenda uerentes essent. Ea oppugnatio fequior. Insequenti anno fuit parte tribunoz exercitq; aduolscū aduocatabellū tribunos

Titi Livij Nicomachus Dexter ac Emilius Da — 1

Domini Symmachis explicat LIBER quartus S.

Pace alibi parata romani utiq. in armis erant. tanta ira odioq. ut uictis sine aditu apparerent. Comitibus utriusq. populi longe diuersa ratione factisunt. Romani auxere tribunorum militum consulari potestate numerum octo. quoniam antea creati in simulis mamerent. teru lucius ualerius post tertius appius claudius crassus in quatuor uarus. in. milius publius in. postumius. in. furius camillus in. postumius albinus uerentes contra dicto annuo ambitionis que ut dudum diuina causa erat regere creauere. Offendit eates populos eturum animos. non maiore odio regni quam ipsius regis grauis in eis amia fuerat opibus; supbiaq. quia sollempnia ludorum quoniam in eis nefas est uolent durissimae. Cum obira repulse quod suffragio decem populos alius sacerdos ei prelat. et aruifices quorum magna pars ipsius seruierant ex medio ludicro repente abducent. Gens itaq. ante omnes alias eo magis deuota religionibus quod excellit arte colendi eas. auxilium uerentibus negandum donec sub rege essent decreuit. Cuius decreta suppressa fama est uel propter metum regis quod quale quiddam referret perfidationis eius principe nouam auctore habebat romanis. Et si quod ex eturum ex eturia nunciabant. tam quod omnibus conatus eate agitari adferretur ita muniant ut incepta munimenta essent alia in urbe et contra oppidanorum eruptiones uersa alius fons in eturia spectans auxilium si quod forte inde uenirent obstruunt. cuius spes maiore imperatoribus; romanis in obfidione qua in oppugnatione et habitacula etiam res noua militum romano edificari coepta consilium. erat hiemando comitum re bellum. Id pro qua res pl. iam diu nulla nouandi res causa inuenientibus; roma. allatum in contentione psilum. Sollicitatione plebis. animos hoc illud et dictantes quod aera militibus; sunt constituta nec se sefellisse id donum inimicorum ueneno in latum fore uenisse libertate plebis remota in appetu. et ablegata ab urbe et ab rebus inueniunt. iam ne hiemum quod ante portum amittere ad domos ac res inuicere suas quod putarent continuare militum causa et nulla perfecto alia inueniunt. ros qua nequid pro frequentia inueniunt eos in quibus; uires omnes plebis essent agi de comodis eorum possent. Vexari pro terra et subigi multo acruis quam uerentes quippe illos hiemem subiectis suis agere egregis muris scitum. naturali urbem tutantes militum romanum in opere ac labore inuicibus; prunisq. obruta sub pellibus; durare. Ne hiemis quod de spacio quod omnium bellorum terra marique sit quod arma deponente. Hoc neque reges neque. ante tribunum potestate creata superbos illos eos neque. triste dictatoris imperium neque in potentes decem uos in unxisse seruatus in phenne militum facerent quod tribum militum implebe romana regnum exercebant. Iud nam illi consules dictatoris sui facturi essent quod pro consilare imagine tam seua aditu fecerint sed id accidere haud immerito in fuisse ne modo quod tribum militum locum illi plebeo antea trina loca in contentione summa patricios explere solutos. Hunc iam octo uices adiu

47.

peria obtinenda ut. & ne inturbata qdē herere plebeum quē quā qdē nihil aliud admoneat collegas libe-
 ros & ciues eorū non seruos militare quos hinc salte indomitos adfecta reduci oporteat & aliq̄ tēpore
 anni parentes liberosq. ac coniuget uniuersos & iusurpare libertate & creare magistratū hinc taliaq. uocife-
 rant aduersariū aut inpare nauclis app̄ claudia relictū ac collegis adtribumias seditiones comprimendas
 urū imbūm iā ubi iuuenta certaminib; plebes quē auctore aliq̄d annis ante fuisse memoratū est
 p̄ collegarū int̄ cessione tribunitie potestatis dissoluende eis tū iā non p̄mpt̄ ingenio tantū. sed usu & a
 exercitū tale oratione habuit. Summa dubitatu; qdē urū tribuni plebis urā ansua causa seditionū sēp
 auctores fuerint. Id ego hoc anno dedisse dubitari certū habeo. Et cū tūc tandē longi erroris uob̄ finem
 factū ēē. tūq̄d secundis potissimū duris reb; hic error est sublat̄ & uobis & p̄p̄t uos rēp̄ gratulor anē qdē
 qdē dubitē nullis iniuriis urū siquē forte aliquando fuer̄ unquā & quē quā munere patrū impleb̄ cū aera
 militanti; constitutas tribunos plebis offensos acconciatos ēē quid illos aliud autū timuisse creditis aut ho-
 die turbare uelle nisi concordia ordinū quā dissoluende maxū & tribunitie potestati uenturū ēē. sic her-
 cule tāquā irascit̄ in p̄bi opus quer̄ qdē sēp exi aliquid ēē in rēp̄ uolunt ut sit aduocatus curatione auob̄ ad-
 hibeantur utri enī defenditis an impugnat̄ plebē urū militantiū aduersarij estis. An causa agitis. nisi for-
 te hoc dictis qdē quid patres faciunt displice. siue illud p̄ plebe siue contra plebē est. & quē admodū tūser
 uis suis uetant dñi quicquā rei cū aliis hominib; ēē parit̄. inis beneficio ac maleficio abstineri equū
 censent. sic uos int̄ dictis patrib; cōmercio plebis uenot comitate ac munificencia nrā puocem̄ plebē nec plebs
 nob̄ dicto audiens atq. obediens sit quanto tandē siquē quā in uobis n̄ dico ciuilit sed humani effice fauere
 uos magis & quantum in uob̄ ēē indulgere potius comitati patrū atq. obsequio plebis oportuit. Quis p̄petua con-
 cordia sit qdē n̄ spondere auct̄ maximū hoc imperiū int̄ finitimos breui futurū ēē atq. ego quā hoc consiliū
 collegarū meorū quo abducere infestare ueris exercitiū noluer̄. Non uile solū sed & iam necessariū fuerit
 postea dufferā. Hunc de ipsa conditione dicere militantiū libet. quā oratione n̄ apud uos solū. sed & iam in
 castris si habeatur ipso exercitu discipulante equā arbitror uideri posse. In qua simili ipse nihil qdē dicere int̄
 uenire possit aduersariorū. certe orationib; content̄ esse. Negabant nup̄danda ēē aera militib; qdē nūquā
 data essent qnā n̄ ē nunc indignari possunt qdē aliquid noui adiectū comodi sit eis labore & iā nouum
 p̄portione inuungi nūquā nec op̄a sine emolumento. nec emolumentū ferre sine impensa op̄a est. Labor uo-
 luptas quē dissimillima natura societate quadā int̄ se natura sunt iuncta molestie antea ferebat miles se
 suo sup̄tū op̄a & eip̄ p̄bere gaudebat id est partē anse agrū suū colere querere unde domi militiq. se
 ac suos tueri possit. Gaudet nunc fructū sibi rēp̄ ēē & let̄ stipendia accipit. Atq. agit̄ animo paciatur sed
 ab domo abre familiari cingrauis impensa n̄ est. paulo diutius abēē an si ad calculos cum res publica uocet̄
 imerito dicat annua aera habet annua op̄a mede ante equū censet milicias menses soliū stipendium
 accipere inuict̄ in hac parte orationis quirit̄ morā. Sic enim agere debent q̄ mer cennario milite utamur
 ut nos tā quā cūciuib; agere uolum̄ atq. tāquā cū patria nob̄ equū censet̄ aut n̄ suscipi bellū oportuit aut
 geri p̄dignitate p̄i & p̄fici quā p̄mū oportet p̄ficiat aut si uirgemur obsessos sinon ante abscedimus quā
 sp̄i nr̄ sine capitis uis imposuerim. si hercule nulla alia causa ipsa indignitas p̄seuerantia inponere debuit
 decē quondā annos urbs oppugnata est ob una muliere ab uniuersa grece quā p̄cul ab domo quot terras qdē maria
 distans nob̄ intra uicesimū lapidē in conspectu p̄p̄e urbis nr̄ annua oppugnatione p̄ferre pige. Scilicet
 quia leuis causa belli est n̄c̄ lant̄ qdē quā iusta doloris est qdē nos ad p̄seuerandum stimula sequens rebellauit.
 In pace nūquā fide fuer̄ agros nr̄os militens depopulati sunt. Inde nates deficere anobis coeger̄. Colonos nr̄os
 ibi fecer̄. Auctores fuisse contra uis cedis impie legatorū nr̄orū. Et tūc omne aduersū nos concitare
 uoluer̄ hodieq. id molunt̄ res repetent̄ legatos nr̄os aut p̄cul asunt̄ quin uolarent. Cū his mollit̄ & p̄di
 lationes bellū geri oportet sinos tam iustū odium nihil mouent ne illa qdē oro uos mouent op̄ib; ingentib;

septa urbs est quib; intra muros coercet hostis agrū nōlunt & ultra euasitū sunt bellos ire ducim exercitū qđ est qđ dubitā
illos nācupiditate solū ulciscendū sed etia necessitate inposita ex alieno pdandi cū sua amiserint agrū nrm inuasur os non
differimus g bellū isto consilio sed intra fines nros accipim quid illud qđ pprue admittet prince quib; boni tribuni pleb
cū stipendiū exquirere uoluer nunc consultū repente uolunt. Iuāle: uallū fossaq; ingenuū utruq; re operis pntatū spa
tū duxer castellū primo pauca postea exercito audo trēbrima fecer munitiones non in urbe modo. sed in etruā etiam
expectantes si qua inde auxilia ueniant opposuere. Iud turrel. quid uineas testudinesq; & talū oppugnandū urbū
apparatu loquar cum tantū laboris exhaustū sit & ad finē iam operis tandē pueniū. relinquenda nē hec censeas ut adstat
rursus nouis de integro his instituendis exsudet labor quanto: min opera tueri facta & instare & pseuerare desingit
cura. Breuis enim pfectores est sumo tēpore pagatur. nec ipsi pnt missiones has ut ualla quelamōre spem nrām facimus.
Loquor de opere & de tēporis iactura quid periculi qđ differendo bello adimus nunc obliuiscimur hęc tā crebra etruūq; concilia
dum tendis ueros auxilios paciamur. ut nunc res se habeat. Irasunt oder negant missuros. Iuāntū uillū est capere ueros
luce quis est qđ respondeat eundē si differ tur bellū animū postea fore cū si laxamū dederis maor frequentia q. legatio curata.
Cum id qđ nunc offendet etruscos rex creat uerū mutari spatio ut posito possit ul consensus ciuitatis ut eore conciliem
etruūq; animos ut ipsius uoluntati regis qui obstat regnū suū saluū ciuiū nolit. Videte qđ res quā inualis sequant
illā uia consilij actura operū tamō labore factoz uastatio imminens finū nroz etruscū bellū puerientē concitatu. hęc
tribuni consilia urā. Non hercule dissimilia achijs egro quicquid se forat passus exēplo conualescere possit abi gra
pntis aut potius longinquū & forsitan insanabile morbū efficiat simedius filius ad hoc bellū nihil punera addiscipuli
nā certe militie plurimū int erat. insuere militē nrm nō solū parta uictoria frui. sed & aures lentior sit pū radū
& quā uisere spei exitū expectare. & insit pstate pfectū bellū hūmē operiri. nec sicut estiuas aues statim autūno
tecta ac recessu cū cūspicere obsecratos uenandi studiū ac uoluptas homines pū ues ac pū uas in montes siluasq; ra
pū belli necessitatib; tam patientia non adhibebimur quā ut uisus ac uoluptas elicere sola. Adeo ne effimur a corpora
militū nroz esse putam. Adeo molles animos ut hūmē unā durare in castris abēē abdomo non possint. ut tāquā nauale
bellū tēpestatib; captandis & obseruando tēpore amigerant. non est non frigora pati possint. erubescant pfecto si quis eis
hec obicit commendatq; & animis & corporib; suis uirile patientia intē & se iuxta hūmē atq; pstate belligere possit.
nec se patrociniū molliūq; impetūq; mandas. comū se tribuni & meminisse hanc ipsā potestate nūmbra nec in
tectis maiores suos creasse. hęc uirtute militū uroz hęc romano nomines digna nūmros tantū. Hęc hoc bellum
intueri qđ instat sed fama & aliabellā & ad ceteros poplos in posterū querere. An medio credis crīm opiniois secu
turū ex hac reputatū utru tandē finitimi poplū romanū ēē puenit. Cuius si qua urbs primū illud breuissimū tē
poris sustinuerit impetū nihil deinde ei an hic sit error nominis urī ut exercitū. & non pēdū longinq; oppugnatio
nis nūis hūmē ab urbe circūfessa semel amouere possit. nec finē ullū aliū belli quā uictoria nouerit. nec impe
tu potius bella quā pseuerantia gerat. Ius in omī qđ genere militie maxime tam in obsidendis urbib; necessariū
Quarū plerūq; munitionib; ac naturali situ inexpugnabiles fame sinq; tēp ipsū uincit atq; expugnat sicut ueros ex
pugnabit nisi auxilio hostib; tribuni plebis fuerint & romē inuenerint pñda uenientesq; nec quicquā meruriam
quyr. An est qđ quā qđ uenitū; optamūq; contingere possit quā ut seditionib; primū urbs romana deinde uelut
ex contagione castra impleantur ad hercule a pud hostes tanta modestia est ut nō obsidionis tēpō nō demq; regni
quicquā apud eos nouatū sit nō negata auxilia ab etruscū inruauerint animos. Morietur enim exēplo quicu erit
seditionis auctor ne cuiquā dicere talicebit quz apud uos impūg ducunt fustuariū meretur qđ signa relinquat aut
pñdio decedat auctores signa relinquendi & deferendi castra nūm aut alteri militi sed in ueris exercitib; pū in
contione audiunt adeo qđ qđ tribuni plebi loquar & si pēdēdē patrie dissoluendēq; reipublice: aduersus qđ audire &
dulcedine potestatis ei captaq; uibe subea scelere latere sintis reliquon ē utq; hic uociferant eadē in castris & apud
militē agant. Et exercitū conrumpant ducib; q. parare nō paciantur qm eadē mū romē. libitē nō natiū nō magistatē non
loges non mores maiorū nō iustitia patrū nō disciplina uereri militie paria etia in contionib; erat appui tribuni plebis

cū subito unde minime quis credere accepta calamitas apud ueros & superiore appui incausa & con cordia ordinū maiore
 ardore ad obfidendos punctus ueros fecit. Nam cū agger pmo ad urbē uenerat tantū noniā inuēdit moenib; essent
 dū opera in diu fuerunt inueniunt quā nocte custodiunt. pte facta repente porta ingens multitudo facib; maxime arma
 ignes con uertit horq; monito simul aggerē ac uincas tā longi tēporis opus incendiū hausit. multaq; ibi mortales neq; quam
 opē ferentes ferro igniq; absumpti sunt. Quod ubi romā est nūciatū mēstia omib; senatui curā metūq; inuēit. necumū
 sustineri nec in urbe seditione in castris posse & tēpt ut lū ab se uide rep. insultarent cū repente quib; census equester
 erat eq; publica non erant assignati. Conualio prius int se se habito senatū aduēit factaq; dicendi potestate eq; se suis
 stipendia facturos pmit tunc. Quib; cū amplissimis uerbis grē ab senatu actū essent famaq; ea scap atq; urbe pualisse. sub
 to adcuria concursus sit plebis pedestris ordinis seant nunc ēē operaq; rep cūra ordinē polliceri. seu ueros seu q; alio du
 cere uelint si ueros ductū sunt. negant se inde prius quā capta urbe hostiū redituros ēē. Lū uero iam supfundenti se
 letitū uix tēperatū est. Non enim sicut eq; dātū magistratib; negotio laudari uisū. neq; aut incuria uocari q; res
 pōsu daretur aut lumine curis continebatur senat sed p se q; ex superiore loco ad multitudinē in comitio flamē uocē
 manib; q; significare publicā hanc beatā urbe romanā & inuicta & etnā illa concordia dicere laudare equites lauda
 re plebē dū ipsū laudib; ferre uictā ēē sacri comitante benignitateq; senat certati patrib; plebiq; manare gaudio la
 crima donec reuo catil inuiriā patrib; se. factū ē ut tē militares contione aduocata. p dūtib; eq; q; grā agerent.
 Omne pietatis corp erga patriā dicerent senatū fore. Ilacere aut omib; is uoluntaria extra ordinē p fessū mi
 litia. aera pcedere & cū certū numerū aeris assignat. Tum primū equis merere eq; coepit. uoluntarius duct
 exercitū ueros namq; in restituit opera sed noua & in instituit ab urbe cōmēat intemore quā antea sub uer cura.
 nequid tā bene merito exercitui aduēit de ēē. Insequens annus tribunos militū consulari potestate habuit. Cfer 8
 uiliū ab alā tertiu. q; seruiliū p l uergiliū maniliū uerū. m. seruiliū sulpiū uerū his tribunis dū cura omiū
 inueniens bellū intentā; neglectū anxrii phidiū uacationib; militū & uulscos mer catores uulgo receptando p dū
 re peme portariū custodib; oppressū est minus militū perire q; pē pēros lizarū in modū omiū pagros uicinasq; urbes
 negociabantur nec uer melius gesta res qdū capud omiū curarū publicarū erat. Et ducti romani plus int serrati.
 quā aduersus hostes animi habuer. Et auctū; bellū aduēitū repentino capenatiū atq; falsū cor. hi duo erū rig
 popli quia pxiimi regione erant. de uictis bellisq; romano se pxiimos fore credentes falsū p pna & iā causa infest
 qd fidem bello se aim antea inuisauerant plegatos ultro curūq; missos iure iurando int se obligati cū exercitibus
 nec opinato aduersos accessere. Forte eā regione qua. m. sergius tē mil pērat castra adortus ingenteq; terrore mulere.
 qui eturriā omne exercita sedib; magna mole adēē romani crediderant. Eade opimo uelientes in urbe concitauit.
 na ancipiti pēlio castra romana oppugnabant. Concur santesq; cū hac atq; illuc signa trans ferrent. nec uentem
 satis cohibere uita munitiones int suis mommētis arcerē uim aduēit se ab exteriorē poterant hoste. Vna spes
 erat. si ex maiorib; castris subueniret. ut diuer se legiones alie aduersus capenatē ac falsū. alie contra eruptio
 nē oppidanor pugnarent. Sed castris pērat uerginius priuatum sergio inuēit infestq; uicuploraq; castella oppugnata
 superatas munitiones utrūq; inuēit hoste nūciatē in armis milites tenent si opus foret auxilio collegā dictitans
 ad se missurū. huius adrogantiā pūnata alterius pquabat. quēquā opē ab inimico uidere tur petisse. Vinci ab
 hoste quā uincere p cūe maluit. Diu in medio cū milites postremo desertis munitionib; p pauci in maiora castra
 part maxima atq; ipse sergius romā pūnder. Vbi cū omne culpā incollegā inclinare. arsi i uerginiū ex castris
 interea pēē legatos placuit. Adta deinde in senatu res est certatūq; int collegas male dictis pauci reip hūc
 atq; illi utq; studiū priuatum aut grā occupauer ad primores patrū siue culpa siue infelicitate imperator tam 9
 ignominiosa clades accepta & censuere nē expectandū iustū tēp commor sed ex tēplo nouos tribunos militū cre
 andos ēē q; k l octobris magistratū occiperent. Inquā sententiā cūpedib; iret ceteri tribuni militū nihil contradi
 cere. At emū u sergius uergiusq; p p quos penitere magistratū eiā in senatū apparebat. primo dep cāri ignominia.
 deinde int cedere. se. negare se ante idus decēbris tollēnē inuēdit magistratū dū. honore habueros ēē. Int hūc

tribuni plebis cum in coram hominum secundisq. reb; cunctis muti silentiū tenuissent. feroces repente minari tribuni militū nisi in auctoritate senatū essent. se inuicela eos duci iussuros ēē. Tūc seruius abala tribuni mil qd aduolū actinē tā pl minasq. uras ne ego libere experiret. quā nplūs inuisuris quā uiuob animū ēē. sed nēfās ē tendere aduersus auctoritatē senatū pnde & uos desinere in nra certamina locū inuiri quere & college aut facere qd censeat senatū aut septimatus tendere dictatore exēplo dica. quicōs abire magistratu cogat. Cum omniū adsensu cōp bāta oratio ēē gauderentq. patres sine tribunū potestatis terribilib; inuentā ēē aliā uim maiore adcoercendos magistratū. uicti consensu omniū comitia tribunū militū habuere qd kl octob; magistratu occiperent seq. ante eam diē magistratu abdicauere. l. uale
rio pōto. quartū. m. furio camillo. tertiū. marco emilio mamercō. tertiū. cō. cornelio cosso. tertiū. fabio ambusto. l. iulio tullio tr. mil. consulari potestate multa domi militūq. gesta. Nam & bellū multiplex fuit. eodē tēpore aduersos & ad capenā & adualeros & inuulscos ut anxyr ab hostib; recuperaretur. & romē simul dilectū simul tribuno conferendo laboratū ē. & detribu nū plebi eo optandis contentio fuit. Et aut parū motū duo iudicia eoz q paulo ante consulari potestate fuerant exequere omiū primū tribunū militū fuit dilectū haberi. nec iuueniores m. conscripti. sed seniores & iā coacti nomina dare. ut urbis custodiā agerent. Iuantū autē augebatur militū numerus. tanto maiore pecunia inspendiū opus erat. ea q. tribuno conse rebat inuitis conferentib; qd domi remanebant. qā tuentib; urbē opera qd q. militari laborandū seruendūq. reiperat. hē pte grauiā indignioraq. ut uiderentur tr. pl. seditionis conditionib; faciebant. l. dō aera militib; constituta ēē arguendo. ut plebis partē militā partē tributo conficerent unū bellū annū iā tertū trahi & consilio male geri ut diuini gerant iniquitatē. deinde bella uno dilectū exercitū scriptos & pueros quoq. ac senes extractos iā non pstant nec hiemis discrimē. ne ulla quies unquā misere plebis sit que ne & u. uetigalis ad ultimū facta sit. ut cū confecta labore uulnerib; postremo etate corpora retuler. incultaq. omia diutino dominoz desiderio domi inuenerunt tributū ex adfectare familiari pen dant atq. militaria uelut senore accepta multa placia reip. reddant. Int dilectū tributūq. & occupatos. animos maios rerū curis comitis tribunū plebis numerus expleri. Nequid pugnatū inde in loca uacua ut patrici cooptarentur. Post quā optineri non poterant tam libe sedande legis tribunū causa effectū ē. ut cooptarentur tārī c. lacinius & m. acutius aut dubie patricioz opib; fors ita tulit ut eo anno tā pl. cō. trebonius & cō. q nomina ac familiāz debitū prestare ui derentur. Trebonius legis patrociniū usq. pēssent patres qdā primo incepto repulsi tam tribunos militū expugnassent. Vociferans legē treboniā sublatā & cooptatos tr. pl. non suffragis popli sed imperio patricioz & reuoluerē ut aut patrici aut patricioz adseculy habendi tr. pl. sint eripi sacras legis extorqueri tribunitiā potestate. Id fraude patricioz sit lere ac pditionē collegarū factū arguere cū arderent inuidia non patres m. sed & tr. pl. cooptati partē & qd cooptauerant. tum ex collegio tres pub. curatū. m. minutius trepidi rerū siarū intergiū uerginiūq. prioris anni tribunos militū in currunt in eos absē urā plebis inuidiāq. die dicta auertunt. Iub; dilectū. quib; tributū. qd; diutina militia longinq. belli sit grauius qd elade accepta aduersos doleant. qamissis liberis frīb; ppinquis adfinib; lugubres domos habeant. hīs publici priuatūq. dolori exsequendi uis potestatesq. ex duob; noxiis capiti; data. absē memorant. Omniū nāq. malos intergiū uerginiūq. causas ēē. nec id aculatorē magis arguere quā faceri reos quinoxū ambo alt. malitū causā conferant fugā sergi. Verginius sergius pditionē increpans uerginiū quoz adeo incredibile amia fuisse ut multo ueri similis sit conspecto carē & cōmuni fraude patricioz actā. ab his & prius datū locū uerentib; ad incendenda opera belli tra hendi causa. & nunc pditionē tradita falsis romana castra omia fieri ut consensescat aduersos iuuent. nec dea grū nec de alius cōmodis plebis ferre ad poplū tribuni frequentiaq. urbana celebrare adiones & resistere conspiratio ni patricioz possint. Ite iudiciū um de reit & absenatu & ab poplo romano. & ab ipsoz collegis factū ē. Nam & se nat. consulto eos abire p. remotos esse. & recusantes abdicare se magistratu dictatori metu ab collegis coercitos esse. & p. tribunos creasse qn idib; detribib; die sollē m. sed exēplo kl octobrib; magistratu occiperent quāstare diutius res p. his manentib; in magistratu nō posse & tam eos tot iudicis confusos pda natosq. uenire ad poplū iudiciū ēē. mare defunctos se ēē satisq. potiarū dedisse. qd duob; mib; citius priuati factisint neq. intellegere nocendib; diutius cū potestatem erepta ēē nō pōnā interrogatū quippe & collegis abrogatū imperiū qui certe nihil deliquissent

illos repererant animos quos recentis cladis accepta habuissent. cū fugā trepidū pleni uulnerū ac pauore incidente portus
 exerceat uiderint non fortuna aut quāquam deū sed hos duces accusantē p̄certo se habere nemine in contione stare. q̄ illo die
 non caput domū fortunāq. lūerūq. ac m̄sergi sit exerceat. Deestq. minime conuenire q̄b; uatōs q̄q. deū p̄cat sit inuis
 sua potestate cūliceat & oporteat nūnūquā deos ipsos ad mouere nocentib; manū sūt rē si occasione ulciscendi lesos arment.
 his orationib; incitata plebs densis milib; eris graui reos condēnat neq̄quā sergio marce cōmune belli fortunāq. accusante uer
 gmo depeunte. nē infelicio domū quā militū & in hos uersa ira populi cooptationis tribunorū fraudisq. contra legē trebonia facte
 memoriā obscura fecit. uictores tribuni in p̄sente mercede iudicij plebes habere legē agraria p̄mulgant tributūq. conferri
 phibent cū tot exercitib; stipendio opus esset resq. militū na p̄sere ggerentur in nullo bello ueniret ad exercitū rei. Namq.
 uis casta quē missa erant recuperata castellis p̄sidisq. sit manū. hē erant t̄r mil n̄. emilius & q̄ fabius. in furio insalutis
 & cō cornelio incapenare agro. hostes nulli extramēnia inueni p̄r adeo incendisq. uillarū ac frugū uastat fines oppida
 oppugnata nec obsessa sunt. At inuulsi depopulato agro. anixyr neq̄quā oppugnata loco alto sitū. & postquā uis intra
 erat uallo fossaq. obsideri corporū ualeno potto uolsi punitq. uenerat. Hoc statu militariū rerū sedatio intestina maiore
 mole coorta quā bella tractabantur & cū tributū conferri p̄tribunos non possit nec stipendium imppp̄ materetur aeraq.
 militaria flagitare milēs aut p̄cul erat int̄ has iras plebis uipatres cum tribunis plebi nunc illud tēp̄ et dicerent stabili
 endē libitū & absergi uerginūq. ad plebes uros fortes aestre uos transferendi summi honoris. nam ultra p̄cessū
 quā ut unus ex plebe usurpandi iuris causa. p̄. licinius caluus tribunus militū consulari potestate crearet. ceteri pa
 tricij creati p̄ manlius & p̄ titius p̄. melius. l. furius medullinus. l. popilius uol ipsa plebs mirabatur se tantā rem
 obtinuisse n̄ modo quereat erat ut nullus ante honorib; uis uet̄ tantū senatū & p̄tate ungraui. Hec satis constat.
 cur prim̄ ac potissimus ad nouū delibandū honorē sit habitus. alij cō corneli fr̄s q̄ t̄r mil̄ priore anno fuerat triplexq.
 stipendū eq̄tib; dederat grā extractū ad hancū honorē credunt. illy orationē ē ipsū tempestiua de concordia ordinū
 parib; plebiq. grā habuisse hac uictoria cōmittiq. exultantes tribuni plebis q̄ maxime temp̄. impēdiebat de
 tributo remisit. At collatū obediēt missū ad exercitū est anixyr inuolscis breui receptū est. nec lectis die festo custo
 dus urbi. Insignis annus hieme gelida ac niuosa fuit. Adeo ut uis clausē & t̄beris inuulgabilis fuerit amona exante
 conuicta copia nihil mutauit. Et q̄ p̄. licinius ut coeperat ut tumultuose magistratū maiore gaudio plebis quā indig
 natione patrū ita etiā gessit dulcedo inuasis p̄ximis comitiis tribunos mil̄ plebes creandi unus m̄. uictorius expatricius
 candidatus locū tenuit. Nebe uis alios tribunos militū consulari potestate om̄s fere centurij dixerent m̄. pomponium
 cō. diuulū uolentē publicum cō genitū l. latulū tristēm hiemen siue ex uictorie celi rapum mutatione incon
 trariū facta siue alia qua decussa graui pestilensq. om̄ib; animalib; estas excepit cuius insanabili p̄ntie quando nec causa
 nec finis inueniebatur libri sybilli ex soc̄ admissū diuū uiri sacri faciundis lectisternio. Tunc primū in urbe romana
 facto p̄ches octo apolline latoniaq. & diana hercule mercuriū atq. neptunū tribus quā amplis sume tum apparari poterat
 stratis placuere priuatum q̄q. idacrū celebratū. tota urbe patrib; unus p̄miscoq. usurerū om̄iam in p̄pulo posito
 notos ignotosq. passim aduenas in hospitij ductos fuer. & cū inimicis q̄q. benigne accomit ser mones habnos uirgus ac litib;
 temperatū uinctis q̄q. de p̄ta in eos dies uincula religione deinde fuisse q̄b; tam opē uolūissent uinciri interim aduersos
 terra multiplex fuit trib; inuul bellis con lat̄. Nāq. eodē quo antea in circa munimēta cū repente capenates falsciq.
 subsidio uenissent aduersus tres exercitū ancipiti p̄lio pugnatū. ante om̄ia aduunt memoria damnationis sergi ac uer
 gini. Itaq. maiorib; castris unde antea cessauit fuerat breui spatio circūducte copie capenates inuallū romanū uer sos
 abegit ad gradū. Inde p̄p̄ta & falsci uulū terrorē trepidantēq. erupio ex castris opportune facta auertit
 repulso. Deinde uictores ingentē edider. tēdē. nec ita multop̄ iam palantes ueluti forte oblati popalatores
 capenatis agri reliquias pugne absūmp̄e. & uenitū refugientes in urbē multa ante portas celi. dū p̄p̄ metu nē simul
 romanus in riperē obiectis frib; extremos suos excludere. Hec eo anno acta. & iā comitia tribunorū militū ad
 erant. quoz p̄p̄ maior patrib; quā belli cura erat. Iuppe n̄ comunicatū modo cū plebe sed p̄p̄ amissū cernentib;
 summi imperiū itaq. clarissimis uiris ex cōposito p̄paratū adpetendū quos p̄tere uicti uere cundia crederent

fore nihilominus ipsi pende ac si omnes candidae essent. cuncta experientes non homines modo. sed deos etiam excipiebant. ut religionem
ueritatem comitia. Brevino habita priore anno intolleranda. hiemem peditumque diuinis simile coorta. paximo peditumque sedia
euentu pestilentia agris urbiq. inlata. Haud dubia ira deum q. spectus ei arrendere causa placandos esse in libris fatalibus inueni
sit. comitibus auspicio quiescerent indignum deus usum honores uulgari discriminaq. gentium confundi. Inter quae maiestate perentium
religione etiam arconia homines patricios omnes parte magna honoratissimum quaeq. tri mil consulari potestate creauere. L. ualerium
potitumq. ualerium maximum in furium camillum terentium L. furium medullinum tertium. q. ferulum fidematem tertium q. m. sulpetium camerinum
tertium his tribus aduersos nihil admodum memorabile actum est. Totius in populationibus fuit duosim imperatores potitumq. as
15 leris camillum acapena p. das ingentes egere. Nulla incolum relicta re cui ferro aut igni noceri posset. Irodigia interim multa
nunciari. Quorum pleraque et singuli auctores erant. parum credita spretaque etq. hostibus etruscis p. quos ea procurarent. haruspices n
erant in unum omnium cura eueresunt. Id lacus in albano nemore sine ullis relictis. ad causam q. alia quere miraculo eximere
in altitudine insolita creuit. Iudna eo di portenderent p. bigio missi sciscitanti oratores ad delphos oracula. sed p. p. ut pres
fatis oblat senio q. da ueniens q. int. cauillantes in nationibus. accusatodis milites romanos etruscosq. uaticinantis in modum cecinit p. p.
qua ex lacu albano aque missa fore. n. qua potiturum uer. s. romani q. d. primo uelut temere iactu sem agitari. deinde sermonibus
ceptum est. donec unus ex statione romana p. cunctas p. xima oppidanorum i. p. longinquitate belli comertio sermonum facto q. n. u. s. e.
q. p. ambages de lacu albano iaceret. Post qua audiuit haruspice esse uerum haud una in religione animi causat. de priuati portenta
p. curatione siopere illi esse consulere uelle ad conloqu. uate elucit. cuq. p. gressi ambo alius longius essent in hermes sine ullo
metu p. ualens inuenis roman. senio infirmum in conspectu omnium rapit. nequa tumulantibus etruscis aduersos transfuit. Iuici
p. duct ad imperatorem inde roma ad senatum missus esse. sciscitanti. quidna idesse. q. d. lacu albano docuisse. respondit p. p. p. p.
uratos deos uerem populo illo fuisse die q. sibi ea mente obuissent ut excidui patrie fata deperdere. Itaq. quatuor cecinerit di
uino spiritu infans. e. senio cui in dicta sunt reuocare posse et tacendo for. suan que di immortales uulgari uelint. Haud
minus qua celanda effandem. fas contrahi. His e. libris fatalibus sic disciplina etrusca traditu esse. ut quando aqua albana
abundasset. tum si eam romani rite emississe uictoria deuenientibus dari. Antequa id fiat deus monia uerentium deserturos
esse exequiebant. Inde que sollennis deruatio e. sed auctore leue nec satis fidu sup. tanta re patres rati decere uere legatos
16 sortesq. oraculi pythici expectandas prius qua ad delphi oratores redirent albanum p. digus piacula inuenirent. Nou. tri mil
consulari potestate L. uilius tullus p. furium medullinum quartum L. sergius fidematem. a. postumus religens p. cornelius malu
genuis a. manilius magistratu inier. Eo anno tarq. menser noui hostes exhorti quia simul multas bellis uulscop ad anxyr
ubi p. fidu obsidebat. equosq. ad laucos q. romani ibi colonia oppugnabant ad hoc uerent. et falisco et caperna bello occu
patas uidebant romanos. nec intra muros quietiora negotia esse certaminibus. patrum ac plebis ut hec iniuria rati esse p. p.
dati magni romani coortes expectas mit. tunc aut enim passuros multa ea iniuria romanos ne nouo bello se honora
rent. aut exiguos eoq. paru ualido exercitu p. secuturos romani indignitas maius qua cura populationis tarq. mensu fuit.
Eo nec magno conatu suscepta. nec in longu dilata res est. Aurelius postumus et L. uilius n. iusto dilectu et enim ab tribu
nis plebis impetiebantur. sed p. uoluntariis quos adortando incita uerant coacta manu pagru cerere obliquis tramibus
egressi redeuntes ad populationibus. grauesq. p. da tarq. menser oppressere multos mortales obtruncant omnes exuunt impedi
m. et receptis agro. suoz spoliis roma reuertuntur. Bidu ad recognoscendas res datu domus tertio in cognita
erant autem tripleraq. hostium ipsorum subbasta ueniunt. Itaq. inde redacti militibus. et diuisu cetera bella maximeq. uerent
incerta exercit. erant. Iamq. romani desperata ope humana fata et deos spectabant. cu legati ad delphi uener. sorte
oraculi adferentes congruente responsu captiuitatis romane. aqua albana caue lacu contineri caue in mare manare
suo flumine inasse missa pagros rigabis dissipataq. riuus exstingues. Tum tu in fiste auctax hostium muris memor qua
pro. annos obsides urbe exeatibi his quib. nunc panduntur fatis uictoria data bello p. p. p. donu amplu uictor ad mea
17 tepla portato sacraque patria quoz omnia cura. instaurata ut ad sole factu. Ingeni inde haberi captiuus uates coepit
e. adhibere tri mil. cornelius postumusq. ad p. digu albanu p. curatione ad deos rite placandos coepere. Inuenitq. rando
est ubi nec lectas ceremonias inu. missuue sollene di arguerent nihil p. p. p. alud esse qua magistrat. uicio creatos

Latinas sacraque in albano monte non ita concepisse unam expiationem eorum esse ut tribuni militum abdicarent se magistratu aut
 picea de integro repeterentur. & in regnum irentur. Cata factas ex hoc interreges tres deinceps fuisse. L. ualerius q. ser-
 uilius fidenas. m. furius camillus. Numquam desit interim turbare comitia inter pellamib; tribuni plebis. donec conue-
 nisset prius ut maius pars tribunorum militum ex plebe crearetur. Iuxta aguntur concilia eturque ad sanum uultum ne habita-
 postulanti; que capenatib; ut salustis ut uerios comuni animo consilioq; omis eturque populi ex obsidione eriperent responsu;
 antea se iduerentib; negasse q; unde consilium non petissent superantia re auxilium petere nideberent. Nunc iam pte fortuna
 suam illis negare maxime in ea parte eturque genti inuisitanti nouos accolat gallos ee cuq; nec pax satis fida nec
 bellu pccato sit. Sanguini tam nominq; & pntib; periculis consanguineor iddari. ut siq; iuuentutis sue uoluntate ad id
 bellum tant non impediant. Cum magnu aduenisse hostiu numeru fama romae erat. eorq; mterfere discorde intestine
 metu comuni ut sit cepte aut mutis patrib; plicinu calui proganus tribunum militu non potente creant moderationis 18
 expe in priore magistratu uiru. Ceteru iam tam exacte etatis omisq; deinceps ex collegio eiusde anni refici apparebat.
 L. titiu p. meniu cori gentiu L. titiu qui priusqua renuntiarentur iure uocatis tribub; pmissu interregis. L. titiu cal-
 uis ita uerba fecit. Omen concordie queri remaxime in hoc tempus ut illi memoria nri magistrat uos his comitiis petere
 insequente annu uideo sic collegas eos de reficiat etiam usu meliores factos me ia non eunde sed umbra nomq; p. luciu re-
 lectum uidetis uirum corporis affectu sensus oculorq; atq; aurium hebetet memoria labat uigor animi obtusius. Enuobis inq;
 uuentu filiu tenent effigie atq; imagine eius que uos antea tribunum militu ex plebe primu fecistis. Hunc e mstratu disciplina
 mea uicariu pme reip. do. dicoq; uosq; que se quiritel delatu mihi ultro honore hunc petenti meisq; pro adiectis pib; man-
 deat. Datu idpetenti patri filiusq; eius publicus luciuus tribunus militu consulari potestate cu uos quos supra scriptum decla-
 rat titiuus gentiuq; tribuni militu pfecti aduersus salustis capenatesq;. In bellu maiore animo ger qua consilio p-
 tuerit inuidias. Genitius morte honesta temeritate luen ante signa int primores cecidit. tenuis ineditu tumultum
 ex multa trepidatione militib; collectis acie restituit. Nec se tam ex quo loco hosti comisit. plus ignominie erat quam
 cladi. acceptuq; prope inclade ingente uertit. Tantu inde terroris non romae in quo multiplex fama puenerat. sed in
 castris quoq; fuit aduersos egre. Similes retent asugae. cu pualissae castra rumor ducib; exercituq; res uictore carente
 ac salustiu eturqueq; omne iuuentute haud pcul inde abee. his tumultuosiora romae iam castra aduersos oppug. tam
 parte hostiu tendere ad urbe agmine infesto crederant. Concursum. in murus est & matronaru quas ex domo concuerat
 publicus pauor obsecrationes intepus facte pib; q; abdu petiti ut exitu ab urbis tectis tepisq; ac moenib; romanis ar-
 cerent. ueriosq; eu auerterent terrore silacia renouata rite si curata pdigia essent iam ludi latineq; instaurata erant 19
 iam ex lacu albano aqua emissa in agros ueriosq; fata adpetebant. Igitur fatalis dux ad excidiu illius urbis seruandeq;
 patrie. m. furius camillus dictato duct magistru equitu p corneliu scipione duxit. omia repente mutauerat impera-
 tor mutat alia spes alius animus hominu fortuna quoq; alia urbis uideri omiu primu in eos q; ueris in illo pauore su-
 gerant. more militari anim aduertit. effectiq; ne hostis maxime timidus militi esset. De induto delectu indie certan
 ipse interim uerios ad confirmandos militu animos int currit. Inde roma adscribendu nouu exercitu redit. nullo
 detractante milita peregrina etiam uiuent Latini heruicq; opera sua pollicentes ad id bellu uenere. Iub; cu gras
 in senatu egisset. dictato satis iam omib; ad id bellu paratis ludos magnos ex se. nouit ueris caput se facturum edemq;
 matute matris refecta dedicaturu iam ante abrege seruo tullio dedicatam. profect cu exercitu ab urbe expectatio
 ne hominu maiore qua spe in agro primu nepes in ocu salustis & capenatib; signa confert. omia ibi summaratione
 consilioq; acta fortuna etia ut sit secuta. non proelio tantu fudit hostes sed castris qq. exiit ingentiaq; pda est
 potit cuius pars maxima ad questore redacta est haud ita multu militi datu. Inde aduersos exercit duct densi
 oraq; castella facta & apcur sationib; que multe temere int muru ac uallu fiebant edicto. nequis inuisu pug-
 naret. ad op multes traducti operu fuit omiu longe maximu ac laboriosissimu amiculum in arce hostiu agcept
 qd ne int mteretur opus. neu sub tra continuus labor eisdem conficere in partes sex munitorq; numeru diuisit.
 seniore morbe operi attribuit nocte ac die nuqua ante omissu qua in arce uia facerent. Dictato cumia in 20

manib; uidere uictoria ee urbe opulentissima captamq; prede fore quantu non omib; inuini conlati antebellis fuisse
nequa inde aut militu ira ex malignitate prede parate aut inuidia apud patres expdiga largitione capere late
ras ad senatu misit deu immortalu benignitate suis consiliis pacem militu ueros iam fore in potestate popli x. qd de
pda faciendu conferent. dux senatu destinebant sententia sens. I. lucinque primu dixisse a filio interrogatu ferunt
edici palam placare poplo utq; particeps ee pde uelle in castra ueros ire appi claudy q largione noua pda in equali
inconsulta arguens si simel nefas ducerent captu ex hostib; iterario ex hausto bellis pecunia ee auctor erat stipendy ex
pecunia militu numerandi. ut communis tribum plebes confierent eius enim domi societate senturas equaliter omni
domo nauudas in direptiones manus ociosoz urbanoz prupturas fortu bellatoz pma ee cuncta ferme eueniat ut seg
nior sit pda utq; laboris periculiq; pauptu petere parte sola. Lucinius contra suspectam e inuisam semper pecu
nia fore agebat. causas criminu ad plebe seditionu inde a legu nouari pbatu. Satus g ee reconciliari eodono plebs animos
ex haustu atq; exinanis tributo tot annoz succurri e senare prede fructum ex eobello inq; prope consenuerunt. Grunus
id fore letusq; quod quisq; suam manu ex hoste captu domu reculerit. qua simul triplex alterius arbitrio accipiat ipu dictatore
fugere inuidia ex eo crimina que eodelegasse ad senatu. senatu q; debere reuicta rem ad se pmutere plebi ac pmi habe
re qd cuiq; fort belli dederit. Hec timor uia sententia est. que populare senatu faceret. Edictu itaq; e ad pda ueniens
M q; uidere in castra addictore pficerent. ingens pfectam multitudo repleuit castra. tunc dictator auspicio egressus
cu eduxisset ut arma milites caperent tuo ductu inquit pythae apollo tuoq; numine instinet pgo addele. da urbe
ueios ubiq; hinc decima parte prede uoueo te simili uno reginaq; nunc uiscolis pcor ut nos uictores inuam tuaq;
mox futura urbe sequare ubi te dignu amplitudine tua templa accipiat. Bistui nepe na illa sedisse ex qua eos nihil unquam
pqua urbs capta mouit flammis diuili ultra tri noctu una manere extra urbe. nefas est hos ueniens promanus facturi
esset sacerdotes et euastales tuate deferent uestia. a flame peregre habuando insingulas noctes tantu sibi sp; piaculi con
trahat. Iud alia que auspicio agim omia fere intra pomeriu cui obliuioni aut cui nec legentis dam comitia curiata
queri militare continent comitia centuriata quib; totu l. tribum milites creati ubi auspicio nisi ubi ad solent
fieri possunt. ueios ne hec transferem an comitiar causa populus tanto incomodo inde deserta hanc adus hominib; q;
urbe conueniet. Sed res ipsa cogit uastam incendis ruinisq; relinquere urbe. e ad integra omia ueios migrare.
nec hic edificando inope plebe uexare hanc aut uictori magis causam quauera ee. ut ego non dica apparere uobis. quon
pato qui hec pcor superante multitudinis ab omib; locis urbe adgreditur q; minor ab cuniculo ingruentis periculis sensus
esse. Ueniens signari se iam aliis uatib; iam ab extis oraculis pdaos. ia in parte pdesu uocatos deos. alios uotis
ex urbe sue uocatos hostiu templa nouisq; se despectant seq; utam illu die agere nihil minus timeat quu subruat cu
miculos moenib; arte iam plena hostiu esse in muros psequisq; armati discurrunt mirantes quid na esse qd cu tot
pdes nemo se abstinationib; romani mouisset. tum uelut repentino ictu furore in puidi currebant ad muros. Inferant
huic loco fabula immo lance rege ueniens uoce aruspici dicentis qui ei hostes extra pferuisset ei uictoria dari ex
aucta in cuniculo mouisse romanos milites ut ad apto cuniculo extra raperent e addictore ferrent sed reb; tam
antiquis siq; similia uerisunt pueris accipiantur satis habea huc ad hostematione scene gaudentis miraculis aptora
qua adfide neq; adfirmare neq; refellere e opere pcor cuniculis detectis militib; eotepore plen in pde uenonis que
inuentana arte erat armatos repente edidit. e pars auersos in muros inuadunt hostes pars clastra portarum
uellant. pars cu exteclis saxa teguleq; amulierib; a feruiculis uicerent infer. Ignes clamor omia uari. is ter
rentu ac pauentiu uocab; mixto mulieru ac pueror ploratu coplex monito temporis detectis ex muro undiq; ar
matu. patefactisq; portis. Cum alij agmine intrerent alij desertos scanderent muros urbi hostib; impletur omib;
locis pugnatu. Deinde multa iam edna pde senescit pugna e dictator pcones educere iubet. ut ab inermi abstineat
his finis sanguinis fuit. Dedi inde inermes coepi e ad pda miles pmissu dictatoris discurrat. que cu ante oculos
eius aliquantu spe atq; opione maior maiorisq; pti reru ferretur. dicitur manus ad gelu tollens pcor ee. ut
sicut deop hominuq; nimisua fortuna pqs uidereat. ut tam inuidia lenire quamunimo suo priuato in comodo

publico p̄ia lucere conuertere se int̄ hanc uenerationē traditur memorię p̄lapsū cecidisse idq. omen p̄misse.
 Postea euenturē conuictantib; uisū addāptionē ipsius camilli capte deinde urbis romę qđ post paucos accidit an
 nos clade atq. ille dies cēte hostiū acdireptione urbis opulentissime ē consūpt̄. Postero die libera corpora dicta 22
 tū sub corona uendidit. easola pecunia in publicū redigitur. aut sine iraplebis & qđretulere secū p̄de nec duci
 qui ad senatū sedlicius familię ex qua filius ad senatū retulisse pat̄ tā popularis sementię auctor fuisse accep
 tū referebant. Cum iam humanę opes egisse autē essent amoliri. Tum deū dona ipsosq. deos sedcolentiū magis qua
 rapientū modo c̄petere. Namq. delecti ex omni exercitu iuuenes pure latis corporib; candida ueste quib; deportan
 da romā regina iuno assignata erat. uenerabundi templū inuere primo religiose admoventes manus qđ id signū more
 etrusco nisi certę gentis sacerdos adtr̄stare non esse solitus. dein cūquidā seu spiritu diuino tact̄ seu iuuenali ioco uisne
 romā ire uno dixisse. Annus se ceteri deī conclamauer. Inde fabule adiectum ē uocē qđ dicentis uelle audiri motā
 certe se desua parui molim̄t administrulū sequentis modo accepimus leuē ac facile translatū fuisse integrā. in auri
 tū p̄terna sede sua quouota romani dictatoris uocauerant platā ubi tēplū ei postea idē quuocauerat camillus
 dedicauit. hic uet̄p̄ occasus fuit. urbis opulentissime etrusci nominis magnitudinē suam ut ultima clade indican
 tis qđ de cēte p̄staret huius que continuas cit̄ cūfessa cūplis aliquanto cladiū intulisse quā accepisse postremo iam facto 23
 cūq. urgente operib; tam nūi expugnata est romā ut nunciatū ueros captos quāquā & p̄digia p̄curata fuerant & uatū
 responsa & p̄thices ortes nocte & quantū humanis adiuuari consilul potuerat res ducē. in furū maximū imperator
 omiū loquerant tam quia tot annis uarię ibibellati erat multq. clades acceptę uelut ex insperato in m̄sū gaudiū fuit. &
 priusquā senat̄ decerneret plena omiū templa romanarū mat̄rū grates dīs agentū erant senat̄ inquadrū diuinū quot
 dieb; nullo ante bello supplicationes decerneret. Aduenit quoq. dictatoris omib; ordinib; obuiā effusis. celebratio quā
 illius umquā antea fuit. Triumphusq. omne consuetū honorandi diu illius modū aliquantū excessit. Maxime conspectus
 ipse est curru equis albis iuncto urbe inuictus parūq. id non ciuile modo sed humanū & iam uisū iouis solisq. p̄quis
 paratū dictatorē in religione & iam trahēbat. Triumphusq. ob eam unā maxime rē clarior quā gratior fuit. Tum unum
 reginę tēplū mauro tino locauit dedicauitq. mat̄re mat̄ris atq. his diuinis humanisq. reb; gestis dictatura se abdicauit
 agi deinde de apollonis dono c̄petū. cui se decima uouisse p̄de parte cūdicere camillus. pontifices soluendū religio
 ne populū censuerunt. haud facile inibatur ratio iubendi referre p̄dā poplū ut ex ea pars debita in sac̄rū secerne
 retur. Tandē eoqđ lenissimū uidebatur decursū est in q̄se domūq. religione exsoluere uelle. cū sibim̄ ipse p̄p̄dā
 p̄stumasset suā decumē p̄tū partē in publicū deferre. Ut ex eo donū aureū dignū amplitudine tēpli ac numine
 dei ex dignitate poploq. & fieret. ea qđ conlano plebis animos ac amillo alienauit. Int̄ hęc pacificatū legatū aulicis
 & eqs uener̄ impetrata pax magis infesta tam diutino bello ad quiescere ciuitas. quā qđ digni p̄tererent ueris 24
 captis ex trib; militū consulari potestate insequens annus habuit duo publicos cornelios. collōm & scipionem.
 M. ualeriū maximū uerū c̄sonē fabiū ambustū. uerū l. furū metullinū q̄mū ser uiliū tertū corneliū salisū
 bellū ualerio ac ser uilio capenas sorte euenit. Abus non urbe sui aut operib; tēptate sed ager & depopulat
 p̄deq. rerū agrestū actę. Nulla felix arbor nihil frugiferū in agro relictū ea clades capenas poplū subegit.
 lax petentib; data. infalutis bellū restabat. romę interim multiplex sedatio erat. Cuius leniendę causā colo
 niā inuolscos quo trimilia ciuū romanorū scriberentur deducendā censuerant. Trium uiri que ad id creati
 terna iugera & septuaginta iugera diuiserant. ea largito sp̄ni cepta qui sp̄ei maioris auertende solatiū obiectum
 censēbant. Cur enim rege garip̄lebe inuolscos cūpulcherrima urbs uerū agerq. ueritandis in conspectu situ uerior
 ampliorq. romano agro urbe qđ. urbi romę ut̄ situ ut̄ magnificētia publicorū priuatarūq. tētorū ac locorū p̄pone
 bant. Quin illa qđ. adeo mouebatur que post captā utiq. romā agallū celebratio fuit. Transmigrandi ueros. Cete
 rā parte plebi. parte senat̄ destinabant habitandos ueros duasq. urbes cōmunes reip̄ incolū pōr pōsse aduersus que
 cū obtinētes ita tenderent ut mortuorū se citius dicerent in cons̄ pōr. quā qđ quā earū rerū rogaretur q̄ppe nunc
 in una urbe tantū dissensionū ē quid induab; fore uotā ne ut quisquā in d̄ici pat̄is p̄ferre sineretq. maiore for

tuna caput ee uel qua incolumib; fuerit. Postremo se relinquit acuib; in patria posse ut relinquant patria atq; ciues nulla unumqua
subactura et tunc scinnum isennu ex tribuni pl. rogationis ei lata erat condicione uelut sequant. Relicto deorumulo desilio
25 parente et auctore urbis romae hec cū sedis certaminib; agerentur. in parte tribunorū plebi patres in suam sententia traxerant
nullares alia manib; temperare plebe cogebat quaquod ubi rixae committende causa clamor ort' esse. principes senat' primi turbe
offerentes se peti feririq; atq; occidi iubebant. Ab horo etatib; dignitatib; q; et honorib; uiolendis dum abstinebatur et ad reliquos
similes conat' uerecundia ipse obstabat. Camillus identide omib; locis concionabatur. Aut mirū idquidē ee furere ciuitatem
quēda nata uoti omium rerū potiore curā quā religione se exsoluendi habeat. Nihil de conlatione dicere stupis uerius quam
decumq; quando ea se quisq; priuatim obligauerit liberat' sit. Ipsi enim illud se tacere sua consuetudine nati qd exeat
tū pceda quērerū mouentū sit decumae designetur urbis. atq; agri capitiq; et ipsa uoto continet' mentione nulla fieri
cūta disceptatio anceps senatus uisa delegata ad pontifices esse. Adhibito camillo uisū collegio qd ei ante conceptū uotū uenit
tū fuisse. et post uoti impotestate p̄a. uenisse. eius parte decumā apollini sacra ee. Ita in inflammatione urbis agerq; uenit. pecu
nia exerario p̄mpta et tribunis militū consularib; ut aurū ex ea coemerent negotiū datū. Cuius ciuitas non essent matro
ne cetib; ad amirē consultanda habitis et cōmuni decreto pollicite. Tā militū aurū et omia ornamenta sua in agrariū deculer
gratia eares ut quē maxime senatum qua fuit honorē quē ob ea munificentia fer matronis habitu ut pileto ad sacra ludolq;
carpentib; festo p̄fectoq; uterentur. Londere absingulis auri accepto estimatoq; ut pecunie soluerentur cratera aurea fieri
placuit. quēdonū apollini delphos portaretur. Simul ab religione animos remiser. integrant seditione tr̄pl. incitatur mul
tudo in omib; principes ante alios in camillū eū pda ueternā publicando sacrandog; admirabili redigisse absentes ferocit in
crepant p̄sentū cūse ultro iratis offerent uerecundia habent. simul extrahi rem ex eo anno uidet. Tr̄pl latrones legis
26 manū eosdē reficiunt. et patres hoc idē deum cessorib; legis admissi. Ita tribuni plebis magna ex parte idē refecti comitis tr̄pl
patres summa ope euerit. ut in furus camillus crearetur p̄p̄t bella simulabant parari duce. sed largitioni tribunū aduer
sarius querebatur. Cum camillo creati tā mīl consulari potestate l. furus medullinus sextū c. emilius l. ualerius publicola
sp̄postumius publius cornelius iterū principio anni tāpl nihil mouet donec in furus camillus infalscos cui id bellū manda
tū erat p̄ficisteretur. Differendo deinde elanguit res. et camillo quē aduersariū maxime metuebant glā infalscos creati.
Nā cū primo moenib; se hostes tenerent tantissimū idrati populatione agrop atq; incendis uillarū. coegit eos egredi urbe.
Sextimoz longius p̄gredi p̄hibuit mille fere passū ab oppido castra locuit. Nullare alia fidentes. ea satis uita ee quā difficil
tate adit asperis confragulisq; circa et partim marti partim archus uis. Ceterū camillus captiui in dūce ex agris secū
duce. castris multa nocte motis prima luce aliquanto superiorib; locis se ostendit. Triphariā romam munebant alius exerc
cit' proelio intent' stabat. Ibi impedire op̄ conatos hostes fundi fugatq; tamūq; inde pauores saluti inuictū. ut effusa fuga
castra sua quē p̄p̄iora erant p̄lata urbe peterent. multa xxi uulneratq; priusqua pauentes potius inciderent. castra capta
p̄lata adquestores redacta cū magna militū ira sed seueritate imperij uicti eandē uirtutē et oderant et mirabantur.
Obsidio inde urbis et munitiones et in dū p̄ccationē impet' oppidanorū in romanas stationes proelūq; parua fieri aceri tēp
ne utro inclinata specū frumtu copipq; alie ex ante conueto largius obsessis quā obsidentib; suppetere. uidet' q; q;
dūmū futurus labor acutus fuisse. infortuna imperatori romano simul et cognit' rob; bellicis uirtutis speciem et maturā
uictoria dedisse. Mos erat falscos eodē magistro liberorū et comite utrimulq; plures pueri qd hodie qd ingreua manā
unius curę demandabant. principū liberos sicut fere sit q̄scientia uidebat' p̄cellere erudiebat. Iseu in pace instituisse
pueros ante urbe lusus exercendūq; causa pducere. nihil eo more p̄belli temp' ut missio. dū in breuiorib; in longiorib;
spaciū trahendo eos a porta lusus sermonib; q; uariatis longius soluto ubi res dedit p̄gressus ut stationes eos hostium castrūq;
inde romana inptoriū ad camillū pduxit. Ibi scelestū facinori scelestiore sermonē addit. falerios se in manū romanis tradi
disse quando eos pueros quorū parentes capta ibi rerū sint impotestate dediderat. Iux ubi camillus audiuit. Non ad simile
inquit tui nec poplū nec imperatorē scelest' ipse cū scelesto munere uenisti. Nobis cū falscos quē padostr' humano societas
non est. quā ingenerauit natura utriusq; est oritq;. Sunt et belli sicut pacis iura iusteq; eanōminis quā fortit' didicimus
gerere arma habemus non aduersus eā p̄tate cui et iā captis urbib; paratur sed aduersus armatos et ipsos q̄ nec lesi

nec lacessit nobis castra romana aduersos oppugnat. eos tu quantum inter fuit nouo scelere uicisti. Ego romanis artibus uirtute
 opere armis sicut uetus uinea. demudatu deinde manibus postergu inligatis reducenti salerios pueris tradidit. uirgasque eis
 quibus puerore agerent in urbe uerberantes dedit. Adque spectacula concursu populi primum facto. deinde amag deri noua
 uocato senatu tanta mutatio animis e iniecta. ut quomodo effera odiorumque ueritatem exteri pene qua caperantur pace mallet.
 apud eos pace uniuersa posceret ciuitas. fides romana iustitia imperatoris in foro & curia celebratur. Consensuque omni legatu
 ad camillum in castra atque inde promissa camilli roma ad senatu quid dederent salerios perspicant. introduci ad senatu ita locum tradunt.
 p. c. uidetur cui nec deus nec homo quicquam inuideat uictoribus & imperatore uro dedimus uobis rati quoniam uictori pulchrius est
 Oeluis nos sub imperio uro qua legibus nris uidetur. Cuius huius belli duo saluaria exempla pda humano generi sunt. Vos
 fide in bello qua presentem uictoria maluit. nos fide puocati uictoria ultro decimus. subdumone uia sumus. Oritur quae arma
 qui obsides qui. ut bene pueris; potius accipiam. nec uos fide nra nec nos imperii uiri penitebit. Camillo & ab hostibus & acerbis
 tunc ad salutem insupendiu militum ei anni p. tributo uacare pecunia imperata. luce data exercit romam reducit. camillus me. 28
 liore multo laude qua curauit pbanis albi pueri uerxerant equisignis iustitia fideque hostibus uictis cum urbe redisset. tacite eius
 uereturandia non uult senat. Iam sine mora uoti liberaret. Crateraque aurea donum apollini delphos legatu quiferrent. Luale
 rui. l. sergius. a. manilius missi longa una naue haud paulo fredo siculo apurati liparentiu excepti deueniunt. liparas mox erant
 ciuitatis uelut publico latrocinio parati praeda diuidere. Forte eo anno infimo magistatu erat. amasitheus quidam romanis uir simi
 lior qua fuit. Iullegatop nomdonuq. & deu cum miteret & doni causa uerit. ipse multitudinem qq. quiesce ferme regem est
 simul religionis iuste impleuit. Adductosque in publicu hospitium legatos. cupido etiam nauu delphos psecut roma inde sospites
 restant hospitium cu eo soc est factu donaque publice data. Eodem anno iniquis uarie bellatu. Adeo ut inuicere fuerit & apud
 ipsos exercit & rome uicissent uidere essent imperatores romani fuere exte mil. c. emilius spurus postumus primore com
 mune gesser. Ius inde acie hostibus emiliu pfidio uerrugine obtinere placuit postumum fines uastare ibi in copposito agmi
 ne neglegentius abire bene gesta eundem adhora eq. terrore inieco in pcamos compulere tumulos pauorq. inde uerrugine
 etia ad pfidiu alteru. plat. Iohumius suis inuicu receptis cu cortione aduocata terrore increpare aofuga suos et ab
 ignauissimo aofugacissimo hoste. conclamat uniuersus exercit meruisse ea audire & fateri admissu flagitium. Sed eos de
 correcturos et neq. dum uirum idgaudiu hostibus fore poscentes. ut confestim inde ad castra hostiu ducere. & incompedu erant
 posita in plano nihil pene recusabant. in ea ante nocte expugnassent. Conlaudatos corpora curare paratosq. et quarta
 uigilia uibe. & hostes nocturna fuga ex tumulo romanorq. ut ab ea uia quiescebat uerrugine excluderent. Fuere obui
 proeliuq. ante luce. scilicet luna pnox erat commissu est. Et huius incertus diuturno proeliu fuit. sed clamo uerrugine pla
 cu castra romana crederent oppugnari. tantu inieco pauoris. ut ne qua retinente atq. obse crante emilio tusculum
 palati fugerent. Inde fama roma plauit. Iohumius exercituq. occisu qui ubi prima lux metu insidiarum effuse sequen
 tib; susculit. cuppquitate aciem promissa repetens tantu inieco ardoris ut nullo sustinerunt impetu equi. Sedes inde
 fugerant. qualis ubi magis qua uirtute res geratur. ad pueri hostiu facta est. Tristiq. ab uiculo numu nequam
 exterrita ciuitate latere apostumio laurenti fecuntur. uictoria pa. et equorq. exercitu deletu tribunorq. plebis ac. 29
 tiones quid inuenerant sine & plebs continua relatorib; legis tribunatu & patres reficere ut cessores legis admi
 sunt. sed plus suis comitibus plebs ualuit quae dolore patressum. sc. facto ut corq. inuicis plebs magistrat crearentur
 annu post qm decimu creati corq. lucretius saluus sergius sulpitius camerin. principio huius anni ferocit qnemo ex
 collegio uicellurus erat cohortis ad pferenda lege t. p. nec signat ob id ipsu consulib; resistentib; omiq. ciuitate in una
 ea cura conuersa. ut cellia colonia romana in suo agro p. expugnare. Coloz pars maxima incolumis quia nocte p
 datione oppidu captu libera pauerta urbis fuga daterat roma pfugere. l. lucretio consuli expuincia uenit. Icu
 exercitu pfect acie hostes uicti uictorq. roma admauis aliquando certam redit. Ius dicta erat tribunus plebi bi
 enni superioris. a. uirginio & qnto pomponio quos defendi patriu consensu ad fide senat p. tenebat. neq. enim eos aut
 uirg. ullo crimine alio aut gesti magistrat qsq. arguebat p. qua qd gratificantes patrib; rogationi tribunorq. inter
 cessissent. Vicit tam gram senat plebs ira & pessimo exemplo. innoxu denis milib; grauis acris condempnati sunt.

la egre passi patres. camillus pala sceleris plebe arguere quæ iam in suos uersa nuntelligeret se prauo iudicio detri-
bunt in cessione sustulisse. In cessione sublata. tribunicia potestate euerissent. Nam qd illi sperarent effre-
nata licentia ei magistrat patres laturos falli eos sitribunna uis tribunicio auxilio repelli nequeat. Aliud
celu patres inuenturos ee. Consulesq increpabat. qd fide publica decipio tribunos eos tacta tulissent. q
30 senat auctoritate secuta essent. Hæc ppala concionabund in dies magis augebat iras hominu. senatu u incita-
re aduersus lege haud desistebat ne alit descenderent infos ciues ferende legis uenisse qua ut qme munissent
sibi parit focisq. ædum replis ac solo inqnatu essent dimicandu fore. Nam qd ase priuatum attineat sisug gle
sibi ut dimicatione patrie meminisse sit. fas sibi amplu qq. ee urbe ad se cupia frequentari cotidie se frui mo-
nuntio glæ suæ. æ ante oculos habere urbe lata in triumpho suo. Insistere omis uestigiis laudu suarum sed
nefas ducere desertia ac relidam abdis immortalib; incoluibe & incaptiuo solo habitare pme & uiduice
patria uicta mutari. his adhortationib; principes conditi patres senesq. cuseretur lex. agmine facto infos uener.
Dissipatiq. ptrib; suos qsq. tribules prensantes orare. culaq. cupere. ne eam patriam pqua fortissime felicissimeq.
ipsi ac patres eorū dimicassent desererent capto ede uesty cetera circa templa decap ostentantes. ne exulem
extorre pme absolo patrio accidit penatib; in hostiu urbe agerent. Coq. re adducerent. ut melius fuit
non capi ueros ne roma desereretur. quia nuu agebant sed pib; & ut pces multa decap mentio erat. Religio
sum parti maxime fuit. æ lege una plures trib; antiqua qua uisier. Adeoq. ea uictoria lya patrib; fuit. ut poste-
ro die referentib; corq. se fieret ut agri uerentani septena iugera plebi diuiderentur. nec patrib; famulis tantu.
31 sed ut omiu in domo liberorū captiuu ratio haberetur. uellentq. in ea spe liberos tollere. Communere dele-
nta plebe nihil certatu; quominus consularia comitia haberent. Crean consules lucius ualerius potit m
manilius cui capitolino postea fuit cognom. hy const. magnos ludos fecere. Quos m furius didata uouerat.
uerenti bello. Eode anno pates uionis regine ab eode dictatore eodeq. bello uota dedicat. celebrataq. dedica-
tione. ingenti matronaru studio tradunt bellu haud memorabile inalgido cu equis gestare. fuis hostib; prius pmi
qua manus confererent ualerio qd pauerantia. extendis infuga fuit triumphus manlio ut ouans ingrede-
retur urbe decretu est. Eode anno nouu bellu cu uulsiuensis; exortu. quo ppt fame pestilentiaq. in agro ro-
mano exsiccitate calorib; q. nimis orta exerceat duci nequu. Obq. uulsiuensis salpinatib; aduindis supbia
elati ubero agros romanos incur saure bellu inde duob; poplis inditu. Cuius censor decessit in ei locu m.
corneliu suffectq. res postea religionis fuit. quia lustro roma capta. Hec deinde unqua inde mortui locu
censor sufficitur. consilib; q. morbo implicatis placuit pmi regnu renouari auspicia. Itaq. cu ex se consules
magistratu se abdicassent ut rex creat. M furius camillus qui p corneliu scipione isdeinde lualeriu potit
ut regē p dicit. ab eo crean sex tribuni militu consulari potestate ut qua si uerorū in comoda ualutudo fuisse.
32 copia magistra tuu reip esset. kōl quintilius mag accipere l lucretius seruus sulpatius m emilius l furius
medullinus septimu agrippa furius c emilius teru ex his luno lucretio & c emilio uulsiuensis puaatuerunt.
Sappinates agrippæ furio & se x sulpicio prius cu uulsiuensis; pugnatu est. bellu numero hostiu ingent certa-
mine aut sane asperu fuit. Iusa concursu primo acies infuga milia octo armatorū abeq. ut clusa postat
armis in dedicatione uener. Eius belli fame efficit. Hæc pugne comit terent sappinates. Omib; arma
se uer. bant romani predas passim & ex salpinati agro ex uulsiuensi nullo ea uim arcē te egerunt donec uulsi-
uensis; fessis bello ea conditione ut res poplo redderent stipendiūq. ei anni exercitui prestarent in uignu
u annos inducio dare. Eode anno m cedatius de plebe nunciauit tribunisse mouam uia ubi nunc sacellu
supra ede uesty uoce noctis silentio audisse clariore humana que magistratib; duoi uibera gallos aduenire
ut ut sit ppt auctoris humilitate spretu & qd longinq. eoq. innotat gens erat. neq. decap modo montu in
gruente sano spreta. sed humana qq. opem que una erat m furium ab urbe amouere quidit didam ab l
apuleio t x pl ppt predā uerentianam filio quoq. adulescente pde rep orbat cu accat domū tribulib; dum

tib; que magna pars plebs erat pūctat' animos eorū responsum tulisse: se conlaturos quanti dāpnat' esse absoluerit eum
 non posse in exilium abire. pūctat' abduis immortalib; sinnoxios sibi iam in uiria fieret. Immo q̄q. tēpore desiderium sui
 citati ingrate facerent. Absens quindēcam milib; grauis aeris dāpnat'. expulsos autē q̄manente siquē quā humanorū 33
 tertiam capī roma nō potuerat. Aduentante fatali urbi clade legati ab clusini siueniunt auxilium aduersus gallos
 potentes. eam gentē tractat' fama dulcedine frugū. maximeq. uini nouā tū uoluptate captā alpes transisse a
 grosq. ab etruscis ante cultos possedisse & inuexisse in galliā unū inlicente gentis causa aruente clusini ira
 corrupte uxoris ab lucumone cunctator is fuerat ipse pponente inuene & aquo expecti penenē nisi ex nauis
 quesita ēē nequirent. hunc transiuntib; alpes dūce audoreq. clusini oppugnandi fuisse equidē aut abnuerim
 clusium gallos abaruantē seu quo alio clusino adductos. sed eos q̄ oppugnaverim clusini nō fuisse q̄primi alpes
 transierim; satis constat ducentas q̄ppe annis antequā clusium oppugnarent. urbeq. romā caperent inita
 liam galli transcender. Hec cū his primū etruscorū sed multo ante cū his qui int' apenninum alpesq. inco
 lobant sepe exercit' gallici pugnauere tuscorū anteromanū imperium late tēta mariq. opes patuerit mari
 supero inferoq. q̄b; talia insula modo cingit' quā potuerim nominat' argumēto qd' alterū tuscum cōmuni uocabulo gentis alie
 nū adriaticū mare ab adria tuscorū colonia uocauere talice gentes grēci eadē thyrrenū atq. adriaticū uocant. & in utroq.
 mare uergentes incolere urbib; duodecim terras prius cū apenninū adinseru mare postea trans apenninū totidem
 qd' capta originis erant colonis missis que trans padū omia loca excepto uenetoꝝ angulo quāsinū circū colunt maris usq.
 ad alpes tenere. Alpini quoq. ea gentib; haud dubie origo est. maxime ratiū quos loca ipsa efferant neq. ex antiquo 34
 p̄p̄sonū linguā nec eum incorruptū retinerent. Detransiū italici gallos hęc accepim'. Iulio tarquinio romę regnante cel
 tarū quę pars gallię tertia: penes biturges summa imperij fuit. Ii regē celaco dabant. Ambigat' si fuit uirtute fortunaq.
 tūcia tum publica p̄pollent' qd' imperio ē gallia adeo frugū hominūq. fertilis fuit. ut abundans multitudo uix regi uideret
 posse hiematio nati ipse iam exonerare p̄p̄grauante turba regnū cupiens bello uesum ac figuesū sororis filios impigros in
 uenit missurū se ēē in quas dū dedissent augurū sedes ostendit quātu ipsi uellent numerū hominū excirent. nequa gens ar
 cere aduenientes posse. tūseguēs sorib; dū heretici salt' bello ueso haud paulo letiore italiciā uiam didabant qd' eius
 exoptis abundabat biturges. aruennos. senones. eduos. ambaros. carmines. auler cos ex ciuitat'. profect' ingentib; pedū equitūq.
 copis intricatos uenit alpes inde opposit' erant. quas in exsuperabilē uisū aut equidē mirā nulla dum uia qd' quidē comment
 memoria sit. infideber tale fabulis credere libet superatā sibi ciuēlur septos montū altitudo teneret gallos circūspectarentq.
 qua nā pūctat' glo uiga malum orbē terrarū transirent. religio etiam tenuit qd' allatū: aduenas querentes agrū absal
 uum gēte oppugnari. massilienses erant in aub; aphocē p̄fecti id galli fortune suę omen rati aduenire usque primū interā egres
 si occupauerant locū parentib; filius cōmunirent ipsi prauinos saluūq. uiliy alpis transiēntes. Insulq. acie tusas. aut p̄cul
 terno flumine cū inq. confederant agrum insubrium appellari audissent. cognomine insubrib; pago p̄duos ibi omen sequen
 tes loci condidere urbe mediolanū appellat'. Alia subinde man' germanorū & toto uo dūce uestigia priorū secuta eode salu 35
 fauente belo uiso cum transcendisse alpes ubi nunc brixia ac uerona urbes sunt locos tenere libui confidunt. Iost hos
 saluū q̄prope antiqua gēte leuos ligures incolentes circa tētinū amne peni nēinde boulinguonesq. transgressi. cū iam
 int' padū atq. alpes. omia tenerent padu rati; traucto non etruscos modo sed etiam umbrososq. pellunt. Intra appen
 ninum tam sese tenuere. Tum senones recentissimi aduenarū abueniente flumine usq. ad aet' insines habuere. hanc
 gēte clusini romāq. inde uenisse cōperio. id parū cer tū: solāne an ab omib; cū alpinoꝝ gallos poplū aduina clusini
 nouo bello exterriti cū multitudinē cūformas hominū inuisitatas cer nerent & genus armorū audirent. que s̄p̄
 ab eis padū ultraq. legiones etruscorū fūas qua quā aduersus romanos nullū eis uis societas amittit' uerac' nisi qd'
 uer' gentes consanguineos aduersus poplū romanū nō defendissent. Legatos romā qui auxilium absenatu peterent misere.
 De auxilio nihil impetratū legati m' sibi abusi filij missi quisenat' p̄ia nomine agerent cū gallis ne aq̄b; nullā iniuriam
 acciperent socios p̄ia atq. amicos oppugnarent. Romani eos bello q̄q. fires coga tuendos ēē. Sed melius uisū bellum
 ipsū amoueri si posset & gallos noua gēte pace potius cognosci quā armis intus legationi p̄ferocet legatos gallosq. magis 36

quā romanis similes habuissent. Iub, postquā mandata edider in concilio galloꝝ datur responsū. Et si uum nom auctant
romanoꝝ tam credere uiros fortes ēē quoz auxiliū inclusinus inre trepida sit imploratu. Et qm legationē aduersus se ma
luerit quā armis tueri socios. nese quide pace quā illi adferant adspari sigalli segentib; agro quā latius possideant quam
colant clusini parte finū concedant alit pace impetrari non posse. Et responsū corā romanis accipere uelle. Et sineg
ager corā hisdē romanis dimicatuꝝ ut nuntiare domū possent. quantū galli uirtute ceteros mortales prestarent. Iū
ut uisē agrū apossessorib; petere aut minari arma romanis querentib; & quid meturaria reigallū ēē cū illi se in armis
uis ferre & omia fortū uiroz ēē ferocit dicerent accensit utrinq; animis ad arma discurrent & plū conferunt. Ibi iam
urguentib; romana urbē fati. Legati contra uisgentū arma capiunt. Nec id clam ēē potuit. cū ante signa etruscoꝝ
tres nobilissimi fortissimiq; romane iuuentutis pugnarent. Iam eminebat peregrina uirt quā etiam q fabius euectus
extra acie equo duce galloꝝ ferocit in ipsa signa etruscoꝝ incur sante plū transfixū hasta occidit. Spoliaq; eius legentē
galli agnouere pque tota acie romanū legatū ēē signū datū est. omnia inde inclusinos ira ceptū conunt minantes roma
nis. quē ex tēplo romā eundū censerent uicere seniores ut legatū prius mī terentur questū in uirias postulatuq; ut pūre
gentiū uiolato fabi dederentur. Legati galloꝝ cūra sicut erant mandata exposuissent senatū nec factū placebat fa
bioꝝ & uis postulare barbari uidebantur. Sed ne id qd placet decerneret uicente nobilitatis uiris ambicio obstabat. Itaq;
nepenes ipsoꝝ culpa & cludis forte gallico bello acceptū cognitionē. & postulatū galloꝝ ad poplū reuocant. Vbi tanto plū
grā atq; opes ualuerit. ut quoz depena agebat. tū mī consulari potestate minsequente annū crearentur. Iuo facto haud
fecus quā dignū erat infensi galli. bellū ppālā minantes adiuos redeunt. Tū mī cū trib; fabiū creati. qm sulpiciū lon
37/ gus. qm seruiū quartū. p seruiū maluginensē cū tanta moles mali instaret. adeo obsecat animos fortuna. Vbi uum
suam ingruente refringi non uale. ciuitas quā aduersus fidenatē ac uicente hostē alioq; finitimos poplōs ultima experient
auxilia didatore multas tēpestatib; dixisset. ea tūno inuicito atq; mauidito hostē ab oceano terrarūq; ultimis horis belli
cūme. nihil extra ordinari imperū aut auxilij quesuit. Tribuni quoq; temeritate bellū contractū erat summe rerū
pꝛ erant. dilectūq; nihilo accuratōne quā ad media bella haberi solā erat extenuantes. etia famā belli habebant. Iū
rum galli postquā accipere ultro honore habitu uiolatorib; uiris humani clusiq; legationē sua ēē flagrantē ira cuius impo
tens; gens confestim signis conuulsis citato agmine ut ingre diuntur. Ad quoz pꝛerentū raptū tumultū cū exē
urbes ad arma concurrerent fugaq; agrestū fieret. romā se ure magno clamore significabant. quāq; ibant equis uisq;
longe a clare fūlo agmine in insum obtinentes loci. Sed ante uicente fama nūciūq; clusinoꝝ demcepti inde alioꝝ poploꝝ primi
terroris romā celeritatē hostiū tūlt. Iūppe quib; uelut tumultuario exercitu raptū cludo egꝛ ad xim lapidē occurrunt.
qua flum allia crustumū montib; pꝛ alto de fluent alueo ut multū infra uia tyberinā nūscitū tam omia contra ei
cūq; hostiū plena erant. & nata in uanos tumultos gens truci cantu clamorib; uariis horrendo cūcta cōpleuerant sono.
Ibi tū mī non loco castris ante capto non pꝛmunio uallo quo recepit & ēē nūcōꝝ salte finon hominū memores nec auspicato
nec luato instruunt aciem diductam in cornua nec cū ueniri multitudinē hostiū possent. nec tam equari fronte po
terant. Cum extenuando infirmā & uix coherentē mediā acie haberent. paulū erat ab dextera edia loca quē subsidariū
repleri placuit. Ea q; res ut incitū pauoris ac fugę sic una salus fugientib; fuit. Nam breuius regulus galloꝝ impauitate
hostiū arte maxime timentis raptē ad idē capū superiore locū ut ubi gallicū acie legionū recta fronte concurrissent
subsidia in uersos transuersosq; impetū darent ad subsidarios signa conuerteret hieos loco depulsi. haud dubius fa
cile in equo campitantiū superanti multitudinē uictoria adeo non fortuna modo sed ratio etiam cū barbaris stabat
in alterā aciem nihil simile romanis. non apud duces. nā apud milites erat. laui fugaq; occupauerat animos. Et tanta
hominū obliuio ut multo maiore pars ueros in hostiū urbē cum tyberis arceꝛet. quā recto itinere romā ad coniuges ac
liberos fugerent. Larūq; subsidarios tūat. locus in reliqua acie simulē clamo pꝛemū ablatere ultimis abtergo au
ditus ignotū hostē prius pene quā uiderent non modo incepto certamine. sed ne clamo quide reddito integri in
tadiq; fuger ne ulla cedet pugnantiū fuit terga cesa suo meupsoꝝ certamine inturba impudentiū fugā circa ripā
tyberis quo armis abiectis totū sinistru cor nū defuga magna strages facta. multoq; impetuos nandi aut inualidi

graves locis alusq; tegminib; hausere gurgites. Oxima tam pars incolomus ueros pfuger. Unde non modo presidij quic
qua sedne nuntius quide clactus roma est missus ab dextro cornu qd paul a flumine & magis sub monte steterat roma omis
petere. Et ne clausis qde portis urbis inarce confuge r gallos quoq; uelut obstupe factos miraculu uictoris tarepen 39
tunc tenuit. & ipsi pauore defixi primu steter uelut ignari quid accidisset. Deinde insidias uereri. postremo cesep spolia
legere armosq; cumulos ut mos eis: coaceruare. Tandem postqua nihil usqua hostile cernebatur uia ingressi. haudmulto
ante solis occasu adurbe roma pueniunt. ubi cu pgressi equites non portas clausas. non statione pportis exaubare. non armatos
ee inuiri retulissent. aliud priori simile miraculu eos sustinuit. nocteq; ueriti & ignote situ urbis int roma atq; amene
confedere. Exploratorib; missis circumpura aliasq; portas quena hostib; impdita re consilia essent romani cupars maius exacie
ueros petisse. qua roma nemo superet quequa pter eos quiro ma resugerant crederent conplorari omis partu uiui mortuq;
uia ppe urbe lamennis impleuer. priuatos deinde luctus fluyt fecit publicus pauor. postqua hostes adde nunciatus est. Ox
ululat caritq; dissonos uagamib; circa moenia turmatum barbaris audiebant. Ome inde tepus suspensos ac tenuit animos
usq; adluce altera ut idemide iam inurbe futuris uideret impet primo aduent qui accesserant adurbe. Mansuros
enim ad allia fuisse. nisi hoc consiliu fore. Deinde sub occasum solis quia aut multu diu superat ante nocte rari se in
uasuros. tum in nocte dilatu consiliu ee quo plus pauoris inferrent. Postremo lux adppinquans exanimare timoriq;
ppetuo ipsu malu continens fuit. Cum signa infesta portuissent inlata nequa qua tam ex nocte neq; insequentidie
similis illi que ad allia tapanide sugeret ciuitas fuit. Nam cu defendi urbe posse tapanua relicta manus spes nulla
esse. placuit cu con iugib; ac liberos uiuentate militare senat querobur inarce capitoluq; concedere. armisq; & fru
nto conlata ex loco inde munito deos hominesq; & romanu nom defendere flamine sacerdo usq; uestales sacra pub
lica acpde abin tendis pcul auferre. nec ante ddeseri cultum eoz quanon sup essent quicolerent. Si arx capitoliumq;
fides deoz sise senat capud publica consiliu similis uiuent sup fuerit imminenti ruine urbis facile iactura ee se
necp. Relide inurbe itaq; petuay turbe. Et quo ut equiore animo deplebe multitudo ferret. senes triuphales
consulares quos simul secu illis pala dicere dicere obturos. nec his corporib; quib; non arma ferre non tueri patria pos
sent oneratuos inopia armosq; hpc int seniores morti destinatos iactata solacia uerse mde adortationes ad agm ui 40
ueni quos incapitolu atq; inarce psequerantur comdantes uirtutemq; uiuenteq; urbis ptecentos sexaginta annos omib;
bellis uictoris. Iux cuq; reliqua esse fortuna digredientib; quispe omne atq; ope secu ferebant abhis qui capu urbis non
sup ee statuerant exto cum ipsa res speciesq; miserabilis erat. Tum mulieris fleus & concursatio incerta nunchos.
nunc illos sequenti rogantib; uros natosq; cuise fato darent nihil qd humanis sup esse malis relinquebant. Magna
pars tam earu inarce suos psecut. Hec phibente ullo nec uocante qd qd utile obfessit adinu ondi inbelle multitudi
ne adpari humanu erat. alia maxime plebis turba qua necapere ta exiguus collis nec alere intama inopia frumti pote
rat. ex urbe effusa uelut agmine iano pecut iamculu. Inde pars pagros clapsi part urbes petunt finitimas sine ullo duce
ant consensu sua quisq; spe sua consilia comunib; deploratis. exsequentes flam interim qinalis uirginesq; uestales omissam re
tu suaru cura q sacra q secu ferenda. Iux q ures omia ferenda deuerant. relinquenda essent consultant qd ue ea locis
fidele adferuaturus custodia esse obtinu ducunt condita in doluolus sacello pximo pdib; flaminibus qinalis abinunc despu re
ligio est de pde cetera int se honore paruo ferunt uia que sub licio ponte ducit ad ianiculu meo eluo eas cu l albus
deplebe romana homo conspexisse plaustro conuige ac liberos habens. int cetera turba que inuulsi bello urbe excedebat. sal
uo coram tum discrimine diuinari humanaruq; reru in religioso rat. sacerdotes publicos sacra q pia pdib; ire ferriq; se ac
suos inuiculo conspici descendere uxore acpueros iussit. uirgines sacra q implastru imposuit & qre quon sacerdotib; erat pueza.
Romae interim satis iam omib; ut in alie aduenda arce composui turba senuay domos regressa aduentu hostu obstinato ad 41
morte animo expectabat. Iux cu ciales gesserant magistrat ut infortun pstante honapq; aut uirtutis insignib; morerent
que augustissima uosus. tensas ducenib; triumphantib; ue euehata media pdui eburnis sellis se deresunt q in Fabio pon
tate maximo pstante arm deuouisse eos se ppatria quiritib; q romanis tradant galli. & q int posua nocte a contentione
pugne remiserant animos. & qd nec inacie ancipitius qua certauerant pghio. nec tum impetu aut in capiebant urbe sine

ura sine ardore animos ingressi postero die urbe patente collina porta infora perveniunt. Circū ferentes oculos adiepla deum
arceq. sola bellis pace tenente. Inde modico relicto presidio. neq. indispatos ex arce aut caputlio impet. fieri. dilapsi adpda
uacuis occur su hominū. vus. pars in puma quq. tectis agmine ruunt. pars ultima uelut ea demū intacta & referta praeda pe
tunt. Inde rursus ipsa solitudine absterri. nequa fraus hostilis uagos exciperet. infas appinqua foro loca conglobati relictant
Vbreos plebis pdisitū obsecras. patrib; aris principū maia ppe cunctatio tenebat. q. quā clausa inuadendi adeo aut
secus quā uenerabundi intuebant. inediū uestibulis sedentes uiros. p. ornati habituq. humano augustiore maifestare
qua uultu grauitasq. oris ppe ferebat simillimos. dis adeos uelut simulacra uersi cū flarent. cō papius unus ex his dī
gallo turba sua ut cū omib; pmissa erat p mulcenti scipione eburneo in caput inauso iramouisse. atq. ab eo inuē cedit oru.
42 ceteros in sedib; suis trucidatos. Post principū cede nulli deinde mortaliū parci diripi tecta exhausti inuē ignes. ceterū
seu non omib; delende urbe libido erat. seuita placuunt principib; gallos. & ostentari quēda incendia terroris causa
sicopelli addeditionē caritate sedū suarū obsessipossent. & non omia concremari tecta. Utq. cuq. sup esse urbis. id
pignus adflectendos hostium animos habererent. nequaquā p inde atq. in capta urbe prima die aut passim aut late uia
gat. hymnis. Romani ex arce plena hostiū urbē cernentes. uagosq. puias omī cursū cū alia atq. alia parte no uia
aliqua clades oreretur. non omib; solu conapere. sedne aurib; quide atq. oculis suis constare poterant. Quo cuq. cla
mor sonat hostiū mulierū puerorūq. plorat sonat flamme & fragor ruentū tectis auertisse pauentes ad omia. animos
oraq. & oculos flectebant. uelut ad spectaculū a fortuna positi occidentis parie nec ullius rerū suarū relicti. ppe qua
corporū uisidices tanto ante alios miserandi magis quū quā obsessipossent qd int clusi apatia obsidebantur. omia sua
cernentes in hostiū potestate. Nec tranquillior nox die taspit. adum excepti. Lux deinde nocte inq. insecuta est
Nec ullū erat tepus. qd anoug semp cladis alicuius spectaculo cessaret. Nihil tam tot onerati atq. obrui malis flexer
animos. quū & si omia flammis acruinis equata uidissent. Iuāus inopē par uinū quē tenebant collē libitū relicti ut
tute defenderent. & iam cū tade cotidie acciderent uelut ad suen malis ab alienauerant absensu rerū suarū animos.
43 arma tamū ferrūq. in dextris uelut solas reliquas spesūq. intuentes. Galli q. paliquot dies in tecta modo ubi nec qe
quā bello gesto. cū in incendia acruinas capte urbis nihil sup esse ppter armatos hostes uiderent. neq. quā tot cla
dis. tēnos nec flexuros addeditionē animos. noui adhiberetur experiri ultima. & impetū facere arcē statuerunt. Prima lu
te signo dato. multitudo omī in foro instruitur. Inde clamore sublato. adestudine facta. subeunt. Aduersus q. romani
nihil temere ne ac trepide ad omī adit stationibus firmatis. quasigna ferri uidebant. earobore uirorū opposito. scande
re hostē sinunt. Quo successerit magis in arduū. copelli posse ppe facilius rati. medio fere clauo resistere. Atq. in
inde ex quo superiore qui ppe sua sponte in hostem inferebat impet. facto strage acruina sudere gallos. ut nunquā postea.
nec pars nec uniuersi. tēptauerint tale pugny genus. Omī itaq. spe. pūm atq. arma subendi. obidione parant. Cuius
adulēpus in memores. & qd in urbe fuerat frumtiū incendus urbis assupserant. & ex agris ppsos dies raptū omē uicior erant
Igitur exercitu diuiso. partim ppsimatos poplos pcedari placuit. partim obsideri arcē. Ne obsidemib; frumtiū populo
res agrorū preberent. Hospitescemes gallos ad urbe ad romāā experiendā uirtutē fortuna ipsa. ardea ubi camillus exu
labat duxer. Iumēstior ibi fortuna publica quā sua. cū diis hominib; q. accusandis senescere indignando mirando q. ubi
uiri illi essent q. seru uelios ualerosq. expissent. q. alia bella fortius semp quā felicius gessissent. repente audit gallos
aduentare & q. deo pauidos ardeates consultare. nec secus quā diuino spiritu tacti. cū se in media contione intulisse.
44 abstinere uet ante talib; conciliis. ardeates inq. ueteres amici. noui & iā cū uis mē. quando & urm beneficium exultat.
& fortuna hoc egit mea. nemo urm conditionis mē oblātū me huc pressisse putat. Sed res ac periculū cōmune cogit.
quod q. possit in re trepida pldū in mediū conferre. Et quando ego uobis pmanis uris in me meritis grām referam. uos
cessauero aut ubi usus erit mei uobis sim bello nonferit. Hac arte in patria steti. & in uict. bello in pace ab ingratū cū uobis pul
sus sum. Vobis autē ardeates fortuna oblata. & pmanis platinus pīs beneficis quanta ipsi meminit. Hec enim ex
phanda apud memores sunt grā referende. & huc urbi decus ingens belli ex hoste cōmuni pariendi. In effuso agmine
aduentant. gens. cū natura corpora animosq. magna magis quā firma dederit. eo incertam omē plus terroris quam

omni fer argumentis in clades romana parentem cepere urbe exarce capitolioq. his exigua resistitur manu iam obsidionis
 recto uel abscedunt. Vagiq. pagros palantur ubi unoq. rapinam hausto repleti. Vbiq. appetit ppe riuos aquarum sine mu-
 nimento. sine stationib; accustodis passim ferarum ritu terrunt nuno absconditis reb; magis etia solito incauti sinob; inanimos:
 uelut moenia ura nec pati hpc omnia gallia fieri. Prima uigilia capite arma frequentes me sequuntur adq. de non adpugnare.
 Inuictos somno uelut pecudes trucidandos tradidero. non recuso eundem ardeat reru mearu exitu que rome habui equis 45
 inquisq. p suam erat. Tantu bello uru nemine usqua carereestate ee comone dimissa corpora curant intenti qua mox
 signu daretur. suo dato prima silentio noctis ad portas cucumillo presso fuere. Egressi aut pcul urbe sicut pdictu erat castra
 gallos imma nec lectaq. ab omni parte nocti clamore inuadunt nusqua proelu omib; locis cedet: nuda corpora & soluta
 somno trucidantur. Exterimos tam pauca cubilib; suis excitos que aut inde uis esse ignaros. in fuga & quos da in hoste ipsi
 improuidos tulle. Magna pars in agru amiat delati incursione ab oppidanis in palatos facta circa ueniuntur. Similes in
 agro ueniunt tuscis facta strages est qui urbis iam ppe quadringentesimu annu uicine oppressi ab hoste inuictatos audito
 adeo nihil misertisunt. in agru romanu. Eo tempore incursiones facerent plenuq. ppe uelut etia pphiditq. & spem
 ubi roma nomini inanimos habuerunt oppugnare uiderant eos milites romani uagantes pagros & congratos agmine pda
 ppe agentes & castra cernebant hanc paul ueni posita. Inde primu mirano sui deinde indignas atq. exera ira animos cepit
 eruscin etiam aquib; bellu gallici in se auerassent ludibrio esse clades suas uix temperauerunt animis quin ex templo impetu
 facerent. Compressiq. centurione quibuslibet ipsi ppefecerant. re in nocte sustinuerunt tantu par camillo desunt auc
 tot cetera eode ordine eodeq. fortune euentu gesta. Jun etia duab; captiuis qui cedi nocturne supfuerant ad alia manu 46
 tuscis ad salinas pfecti. nocte insequente ex impio maiore exite pphidit publiciq. uictoria ouantes uelut rediunt. Ro
 me interim pleruq. obsidio signis & uerbuq. silentiu ee adiditantiu intentis gallis. nequis hostiu euadere in stationes possit
 carepente uiuentis romanis admiratione in se ciues hostesq. conuertit. Sacrificiu erat flauu in quinquaginta colle gena fabie
 ad faciendu cfabios dor suo gabino cinctus sacra manib; gerens cu de capitolio descendisset. pmetias hostiu stationes egres
 sus nihil aduocet cuiusqua terroreue mot in quinquaginta colle puenit. ibiq. omib; sollemnt pactis. eade reuertens similiter con
 stanti uultu graduq. satis sperans pphidit ee deos quos cultu nemor uide me tu pibit de fer uissee. in capitoliu ad suos re
 dit. seu attonit gallis miraculo audatq. seu religione etiam motis cuius aut qua qua neglegens gens: uelut inter non
 animi tantu in dies. sed etiam uires credebant nec romanis solu eo conuenientib; ex agris quia proelio aduerso aut clade
 capite urbis palam fuerant. sed etiam ex lato uoluntariis confluentib; ut in parte ppe essent maturu ia uideba tur
 repen patria eripiq. ex hostiu manib; sed corpori ualido caput decet locis ipse admonerat camilli & magna pars
 militu erat. q. ductu auspicioq. ei respere gestant. Cedunt negare se comissuru cursib; aut deop aut hominum
 quisqua imperu finire potius qua ipse memoe ordinis sui postea & imperatore consensu omni u placuit ab ardea camillu
 acciri. sed antea consulto senatu quironis esse adeo regebat omnia pudor discriminaq. reru ppe pda reb; seruabant.
 Ingenu periculo transeundu p hostiu custodias erat. ad eam rem pontius q. mui impiger uiuentis opera pollicet incubans
 cortici secundo & yberi ad urbe deferit inde qua pximu futuri ppe pphidit eoq. nec lectu hostiu custodie saxu in capi
 toliu euadit & magistrat ductus mandata exerceat uita acceptas de comitis curias reuocat de exilio iustit popli
 camillus dictat ex templo diceretur. Militesq. haberent imperatore que uellent. eade digressus nuntius uelut con
 tendit. missiq. ardea legati ad camillu uelut eum pduxere. seu q. magis credere libet non prius pfectu ab ardea qua
 copert lege lata q. dnet in iustit popli mutari finib; possit. nec nisi dictat dict auspicia in exercitu habere lex
 curia lata: dictatq. absens dict. du hpc uelut agebant interim arx rome capitoluq. in ingenu periculo sunt 47
 naq. galli seu uestigio notatu humano qua nuntius auerit puenerat. seu sua sponte anim aduerso ad carminis saxos as
 centu equo nocte sublustricu primo intermem quateptare uia premississent. Tradentes inde arma ubi quid inq. d
 esse alteru inuixi sublustricisq. inuice & trahentes alii alios ppe postular. locis. tanto silentio in sumu euasere.
 ut non custodes solu fallerent sedne canes quid e sollemnt animal ad nocturnas strepit sentarent anseres non se
 fellere quib; sacris unonis insuma inopia cibitanti abstinebat queres saluta sunt namq. clangore eoz alaruq. cre

pitū exēit marcus manlius qui triennio ante consul fuerat uir bello egregius. armis abreptis simul ad arma ceteros
ciens uadat. Et dum ceteri trepidant gallum qui iam insummo constitit umbone ictū deturbat. Cuius casus p
lapsi. cum proximis sternere trepidantes alios armisq. omisit saxa quib; adhererebant manib; amplexos truci
clant. Jamq. & alius congrati telis missilib; q. saxis perturbare hostes ruinaq. tota plapsa acies in preces deferat.
Sedato deinde tumultu reliquum noctis quantum inturbatis metib; poterat cūpreteritū quoq. periculū
solllicitare. quieti datū luce orta uocatis classi quo ad consilium militib; adtribunos cum & recte & perpe
ram facto pretiū deberetur manlius primū obuiuitū laudat donatusq. non abtribunis solum militum sed
consensu & iam militari cui uniuersis libris fari sed quartarios uini adedes eius quē uarce erant comuler.
rem didu par uam ceterū inopia fecerat tam argumētū ingens caritatis. cum se quisq. uictu suo fraudans de
tractū corpori atq. usibus necessariis ut ad honore unius uiri conferret. tum uigiles eius loci qua se fellerat al
cendens hostes citati. & cum in omnes more militari se anim aduersurū publius sulpius tribunus militum
promittat. consentiente clamore militū in unum uigile coactū culpā deterrit ac ceteris abstinent rerū
haud dubium eius noxē adhibantib; cunctis de fixo deiecit. Inde intentiores utriq. custodia esse & apud gal
los quia uulgatū erat inter uicos romāq. nuntios comearē & apud romanos ab nocturni periculi memoria.
48 sed antea omnia obsidionis belliq. mala fames utrimq. exercitiū arguebat. Callos pestilentia & iam cū loco
iacentes ter tumultos castra habentes. tum ab incendis torrido & uaporis pleno cinerēq. non puluē rem
modo feram te cū quid uictu motū esse quorū intolerantissima gens uerūq. ac frigori adiecta cū estu &
angore uexata. Vulgatis uelud in pecua morbis morere tur. iam pigritia singulos sepeliendi promitte
aceruatos cumulos hominū urebant bustorūq. inde galli quorū nomine insignem locum fecerant. Inducē
deinde cum romanis fācte & conlo quia permissu imperatorū habita in quib; cum idem de galli fame in
obicerent eaq. necessitate addeditionē uocarent. dicitur auertende eius opiniois causa multis locis panis
decapitolio iactatū esse in hostium stationes. Sed iam neq. dissimulari neq. ferri ultra fames poterat. Itaq.
dū dictator dilectū p se arde habet magistrū eq. i. ualerium ab eis abducere exercitiū iubet. Parat instrum
quib; haud impar adoriatur hostes interim capitolinus exercitū stationib; uigilis festis superatis tamen
humanis omib; malis cū fame unā natura uinci nō sineret diē dedie p spectans. & quod auxiliū ab dictato
re apparet postremo spe quoq. iam non solū cibo deficiente. & cum stationib; procederent ppe obruentib;
infirmū corpus armis uel dedi uel rede missis quacumq. pactione posse uisit iactantib; non obscurē gallis
aut magna mercede se abduci posse ut obsidione relinquant. Cum senatus habitus tribunisq. militū
negotium datum ut paciscerentur. indester. p. sulpium tribunum mihi & brennum regulum galloz con
loquia trans acta res est. Et mille pondo auri pretium popli genib; mox imperaturi factū rei fidi
me per se dicta indignitas. pondera ab gallis ablata iniqua & tribuno recusante additus ab insolente
49 gallo ponderi gladius auditaq. intoleranda romanis uox uae uictis esse sed uq. & homines phibere re
demptos uiuere romanos nam forte quada priusqua infanda merces psceretur. per altercationē nondū
omnia auro appenso dictator ut uenit auferriq. aurū de medio & gallos summo ueri iubet cum illi re
tinentes pactos dicerent sese negant eam pactionē raptam esse quē postquam ipse dictator creatus
esset. in iussu suo ab inferioris uiri magistratu facta esset. Denuntiatq. gallis ut se ad prelium expedi
ant suos inacer uim comere sarcinas & arma aptare ferroq. non auro recuperare patriam iubet.
In conspectu habentes fana deum & coniuges & liberos & solum patrie deforme bellis malis & om
niaq. defendi repetiq. & ulcisci fas sit instruit deinde aciem ut loci naturam paciebatur infirmi
rute solo urbis & natura iniqua & omnia que arte bellis secunda si se legi preparari ue pote
rant puidit. Galli noua re trepidi arma capiunt itaq. magis qua consilio in romanos incursum
Iam uerterat fortuna iam deoz opes humanaq. consilia rem romanam adiuuabant. Igitur primo

con cursu aut maiore momto fusi gallis quā ad allia uicerant iustiorē atq. deinde proelio ad octauū
 lapide gauna uia quos ex fuga contulerant eiusdē ductu auspicioq. camilli uincuntur. Isti ce
 des omnia obonuit. castra capiuntur. Et ne nuntius quidē cladis relictū dictatō recuperata ex
 hostib. patria triumphans in urbē redit. Intq. uocis militates quos inconditos faciunt romulus ac
 paresunt patrie conditūq. atq. urbis aut uanis laudib. appellabatur. Seruatā deinde bello pa
 triam iterum in pace aut dubiis seruauit. Cum p. hinc migrari ueros & tribuni remittentius
 agentib. post incensā urbē & p. se inclinātā magis plebe ad id consiliū ea q. causa fuit non abdicā
 de post triumphum dictaturē senatu obsecrante nerē post uincto relinqueret. statu omniū 50
 primū ut erat diligentissimus religionum cultor quē ad deos immortales p. tenebant retulit &
 sme facit sana omnia qd ea hostes possedissent restituerentur terminarentq. expiatioq. eorū in libris
 p. diu uirōs quereretur. cum greib. hospitium publice fieret qd sacra p. & sacerdotis rece
 pissent. Beneficioq. eius populi non ut missus bonos deum immortalium esset lum di capitolium fierent
 quo diu. p. opt. max. suā sedē atq. arcem p. in re trepida tutatus esset collegiumq. adeam in furuis
 dictatur constitueret ex his quē in capitolio atq. arce habitarent expiande etiam uocis noctur
 neq. numma cladis ante bellum galli cum audua neglectaq. esset mentio inlata iussuq. & te
 plum innouat in locutio fieri aurum qd galli serpentem erat qd ex alus templis inter trepida
 tionem in uis cellam conlatum cum inq. referti oportere confusa memoria esset sacrum omē
 iudicatum & sub iouis sella poni iussu iam ante in eo religio ciuitatis apparuerat quod cum
 in publico de esse aurum ex quo summa pacte mercedis gallis confieret. amatro conlatam acceperant
 ut sacro auro abstineretur matronis grē adq. honosq. additus ut earum sicut uirō post mortem
 sollemnis laudatio esset. his pactis quē ad deos p. tenebant quēq. p. senatum agi poterant. tum
 demum agnauib. t. & p. tem assiduus contione; ut relictis ruinis in urbem paratam ueros trans
 migrarent in contione uniuerso senatu p. sequente ascendit atq. ita uerba fecit. Adro mihi acer 51
 uesunt quiritēs contiones cum tr. p. nec tristissimi exili solatium aliud habueri quo ad ar
 det vixi quam quod p. ul ab his certaminib. eram & ob eadem hęc non simile sic populi. iussu re
 uocaretur rediturus um quā fuerim nec nunc me ut redirem mea uoluntas mutata sed uestra for
 per pulit. Iuppe ut in sua sede maneret patria id agebatur non ut ego utiq. in patria essē
 & nunc quiescere adiacere libenter. nisi hęc quoq. pro patria dimicatio esset. Cui de esse quo
 ad uita suppetat alius turpe camillo etiam nefas est. Quid enim repetimus quod obsessam
 ex hostium manib. eripimus si recuperatam ipsi deserimus. & cum uictorib. gallis capta tota
 urbe capitolium tamen atq. arcem diu q. & homines romam tenuerint. habitauerunt uicto
 ribus romanis recuperata urbe arx quoq. & capitolium deseretur. Et plus uastantis huic
 urbi secunda nostra fortuna faciet quā aduersa fecit. Equidē sinobis cum urbe simul posita tra
 dateq. p. manus religiones nulle essent. tamen euident numen ad tempestate reb. adfuit roma
 nis ut omne conditum habemus nullus locus in ea. non religionū deorumq. negligentiam diuini
 cult. exemptam hominib. putem intuemini enim horū deinceps annorū uel secundas res uel
 aduersas inuenietis omnia p. p. ere euenisse sequentibus deos aduersa spernentib. iam omniū
 primum ueniens bellum p. quot annos quanto labore gestum non ante cepit finē quam moniti
 deo aqua ex lacu albano emissa est. Quid hęc tandem urbis nrē clades noua num te exorta est
 quam spreta uox celo emissam de aduentu galloꝝ quam gentium ius ablegatus nr̄s uiolatum
 quam anobis cum uindicare depereat eadem negligentia deorum preter missum. igitur uicti
 capiq. ac redempti tantum penarum his hominibusq. dedimus ut terrarum orbis dō cumento essem.

Adversa deinde res admonuerunt religionum confugimus incaptolium ad deos ad sedem iouis
 opt mag sacra in ruina rerum nostrarum alia terre celauimus ab hostium oculis deus cul
 tum deserti abdiis hominib; q; tamen non intermisimus redire. Igitur patriam & uictoriam
 & antiquum belli decus amissum & in hostes qui ceteri auaritia in pondere auri sedus ac fidem se
 57 fellerunt uerterunt terrorem fugam que & ex de hec culti neglecti q; numinis tanta monu
 menta in rebus humanis cernentes hec quid sentiretis quantum uix dum enaufragis prioris
 culpa cladisq; emergentis paremus nefas urbem aspiciat in auguratoq; conditam habemus
 nullus locus in ea non religionum deor; q; est plenus sacrificiis sollempnibus non dies magesta
 ti quam locasunt in quibus fiant. Hos omnes deos publicos priuatosq; quiritis deserturi
 estis quam puestrum factum est quod in obsidione nuper in egregio adulescente cum fabio
 non minore hostium admiratione quam uestra conspectum est cum inter gallica tela digres
 sus ex arce sollempne fabii gentis incolle quiritali abiit. Argenti lucia sacranes bello qui
 dem inter mit ti publica sacra & romanos deos in pace deferri placeat & pontifices flamines
 que negligentiores publicarum religioni esse quam priuatus insollemni gentis fuerit forsitan
 aliquis dicata ut ueris eanos facturos aut huc inde missuros sacerdotes nostros qui faciant quo
 rum ne utrum fieri saluus cerimonis potest & ne omnia generatim sacra omnesq; prentse
 am deos in iouis epulonum alibi quam in capitolio puluinar suscipi potest. Qui dea eter mis
 ueste ignibus signoq; quod imperii pignus custodia eius templi tenetur loquar. Quid de
 amplitudine uestris mars gradiuetuq; quiritis pater. hec omnia in pfano deferri placeat.
 sacra equa alia urbi quidam uetustiora origine urbis & uidet & quid internos ac maiores
 inter sit illis sacra quidam in monte albano lauinoq; nobis facienda tra diderunt.
 55 An ex hostium urbibus romam ad nostras ferri sacra qua uoce audita & senatus accipit
 57 re se omen ex curia egressus con clamauit & plebs cir cumfusa adprobauit. Anti quata
 deinde lege promisce urbs edificari coepta regula publice prebita est saxi manriq; ce
 cy dende. Unde quisq; uelletius factum predibus accepto eo anno edificia per secluros festi
 natio curam exemit uictos dirigendi. Dum omissio sui alemq; discrimine in uacuo edificium
 ea est causa ut ueteres cloace primo ppublicum ducte nunc priuata passim subeant etia
 formaq; urbis sit occupate magis magis quam diuisi simi L 1 S

nonnulla
 desunt
 quae uide

T T L VI N C E M E V S D X T E
 R V O E M D A R I A D E X E M P L U M P A R E N T I S M E I
 C L E M E N T I A N I A B U R B E C O N D V I C T O R I A N V S E M E N
 D A B A M D O M N I S S I M M A C H I S L I B E R V E X P L I C I T

57

TITI LIVII TINCOMACHVS DEXTERVM EMEHDARI AD EXEMPLVM
PARENTIS MEI CLEMENTIANI AB VRBE COND VICTORIANVS EMEHDABA M
DOMNIS SYMMACHIS. LIBER VLVTVS EXPLICIT.

INCIPIIT LIBER VI.

Quod ab condita urbe roma ad captam eandem urbem romani sub regibus pmi consulib;
deinde de dictatorib; decem uiris q; ac tribunis consularibus gessere foris bella domi
sediciones quinq; libris libris exposui res cu uirtute numu obscuras uelut quae ex
magno intuallo loci uix cernuntur. Tum qd parue rare p eadem tpra latere fuere una
custodie fidelis memorie reru gestaru. & qd etiam si quae comitatus pontificu alius q; publicis pri
uatis quae trans monumentis incensa urbe plere q; interire. clariora deinceps cerciora q; ab scda
origine. uelut ab stirpib; letus feracius q; renate urbis gesta domi milicie q; exponem. ceterum
pmo quo adnunculo erecta erat. Eodem inuixa furio stetit. neq; cum abdica res edictatura. qsi
anno circū acto passi sunt. Comicia in insequentē annū tribunos habere. quoru in magistratu capti
urbs esse n placuit res adi ter regnu redit. cu ciuitas in opere ac labore assiduo reficiende urbis
teneretur. Interim q; tu fabio simul pmi magistratu abut aber marcio tribuno pt dicta dies est.
Legatus in gallos ad quos missus erat. orator cont ius gentiu pugnasset. Cui iudicio eu mors adeo
oportuna ut uoluntaria magna pars credere subtraxi ut res nu inuit temp. cornelius scipio ut rex.
Et post eu me furius camillus cum his tribunos militum p consulari potestate creati ualeriu publico
ia cum l. uerginium. l. corneliu amaniliu. l. emiliu. l. postumiu. Hi ex ut regno cu exemplo
magistratu missent. nulla de re prius qua de religionib; senatu consulere. in pmi foederu ac leges
erant aut. ex duodeci tabule. Et queda regie leges conquiri. quae eparent uisuerunt. Alia ex eis
edicta etiam in uulgu. quae aut ad sacra ptinebant a pontificib; maxime ut religione obstricto
haberent multitudinis animos supplantu de dieb; religiosis agitari ceptu diem q; ad xv kl sexti
les duplici clade insigni qd die ad cremeta fabrice. si qd deinde ad aliam cu exicio urb sede pus
natu aposteroze clade aliensem apellarunt. Insigne q; rei nullius publice puati q; agenda
fecer. Quidā qd post tridie idus quintiles n litasse sulpicui tū mil neq; inuentu pace deum
post diem teum obiectus hostia exercit romani esse. Et ia p tridie idus reb; diuinis sup sede
rit iustum. Inde ut post tridie kl quoq; ac nouas eadem religio esse. tradita putant nec diu
licet quieti sunt. consilia regende extam graui casure ipse cum agere hinc uoluci urteret hos
tes ad extinguendum nom romanu arma cepant hinc etruis pncipu omib; populis cu iurati
one debello ad fanu uultum. He factu mercatores adferebant nouis quoq; tior accesserat defectu
one latinorum hernicorum q; qui p pugna ad lacum regillu facta p annos ppe centu numqua
abiqua fidem in amicitiam populi romani fuerant. Itaq; cu tanta undiq; terrores circustaret
apparata q; omib; n odio solum apud hostis si contemptu etiam ut socios. Nom romanu laborare
placuit eiusdem auspiciu defendere ip. cui recuperata esse dictatore q; dici in furu camillum
l dictator consensum ahalam mag equitu dix. Iusticio q; undeto dilectum iunioru abut id aut
seniores quoq; quib; aliquid roboris superesse in uerba sua iuratos centuriaretur exercitu conscrip
tu. Armatu q; trisana diuisa partem una in agri uerente etruis opposuit altera ante urbem
cont locare iusta tr mil. his amaniliu illu qui aduersus etruscos mittebant. l. acmiliu. l. posit

etiam partem ipse ad uulscor duxit. Nec pcul alanuuo admetum his locis dr castra oppugnare est
ad hortus. Quibus ab contemptu qd ppe omem deletam agallus romanam iuuentute crederem ad
bellum. Profectus tantum camillus auditus impr troris intulerat. ut uallo se ipsi uallu congestis
arboribus sepirent ne qua intrare ad monimenta hostis posset. Qd ubi animaduertit camillus igne
in obiectam sepe coicaturus sit. Et forte eratus magna uentiuersa in hostem. Itaq n apuit solum
incendio uiam. s; flammis incastra tendentib; uapore etiam ac fumo creptuq; uiridis macerie
flagrantis ita. Consternauit hostes ut minor moles supantib; uallum in castra uulscoru roma
ni fuerit. Qua transcedentib; sepe in incendio absumpta fuerat. fuis hostib; egisq; cu castra in
petu. Cepus dictator pdam militi dedit quominus spatam minime languore duce religiosum
fuit. hinc sine piaculo in hostium urbem ueros transferemus. Recordamini agite dum quociens
sacra instaurent. quia aliquid ex patrio ritu negligentia casu ut pt missum e. Modo que res
p. pdigum alban lacus n instauratio sacroru auspicioruq; renouatio adfectu ueienti bello reip
remedio fuit. At etiam p qua uetum religionu memores & peregrinos deos transtulim romam. &
institutum nouos uino regina transuertas aues qup in auentano qua insigni obexcellens matro
narum studiū celebriq; dedicata e die allocutio templi ppt celestem uoce exaudita in noua uiu
uissimus fieri capitolio hos ludos sollempnib; alus addimus. collegiū q; ad id nouū ductore senatu
condidim. Quid horu opus fuit suscipis uina. cam gallus urbem romanā relicturi sum. si n uolum
tate ansim in capitolio p tot miser obsidionis si ab hostib; metu retenta sum. de sacris loquim. & de
templis. Quid tantū de sacerdotib; nonne in mte uenit. quantū piaculū comitat uestalib; Nemp
una illa sedes e ex qua fas nihilum quā pt quā urb capta mouit. flamin diali nocte unā manere
extra urbem nefas e. Hos ueientes p romanis facturus estis sacerdotes & uestales tū te desereret.
Vestru & flam pegre habitando in singulas noctes quantū sibi rei q; p. piaculi contrahet. Quid alia q
auspicato agimus omia fere int pomerium cui obliuioni. aut cui negligentia dam comitia curia
ta que re militare continet comitia centuriata quib; consules tribunosq; militares creati ubi
auspicato n ubi adsolent fieri possunt. Veros ne hęc transferem a comicioru causa populus tanto in
V. 53. comodo indesepta hanc abdit hoib; que urbem conueniet. s; res ipsa cogit uasta incendii ruinas q
relinquere urbem. & integra omia ueros migrare. qe hie edificando inopem plebe uexare. hanc
aut iactari magis causam quā uerā ee. Ut ego n dixi apparere uob. quiritas puto q; meministis
ante galloru aduentu salus tectis publicis priuatis que stante incolumi urbe hanc eandem re ee actū
ut ueros transmigraremus. Et uidete quantū in mea sententia uram q; int sit tribuni. vos etiam
sire faciundū n fuerit ne utiq; faciendum putatis. ego cont nec id mirati sitis. pū quā quale sit audie
ritis. & ia situm migrandum fuisse incolumi tota urbe ne has ruinas relinquendas n censere. quippe
tū causa nob in urbem. Capta migrandi uictoriam esse gloriosa nob ac posteris nris. Hunc hęc
migratio nob miseru ac turpis gallis gloriosa e. Non enī reliquisse uictores. s; amississe uicti pa
triam uiderim h ad aliam fugam. h capta ubi. h circū sessum capitolium necessitatis imposuisse ut
diessem penates nros exilium q; ac fugam nob ex eo loco conscissem que tueri n possem. Et galli
euertere potuer romam. quā romam restituere n uidebunt potuisse. quid restat n ut si iam nobis
copus ueniant. Constat enī uix credibilem multitudinē esse & habitare incapta ab se desertu a
uobis hac urbe uelut senatis. Quid si n galli h s; uerteret hostes uestris qui uulscue faciunt ut
comigrent romā uelut ne illos romanos uos ueientes esse n malitis hanc solitudinē uestam
quā urbē hostium esse n equide uideo quid magis nefas sit. hęc sceletu quā piget te edificare
hęc dedecoru pati parati estis si tota urbe nullum melius amplius ut tectum fieri possit. Quam

casa illa conditoris e nri. Non incasis ritu pastorum agrestium q; habitare e sacris int sacra penatesq; nros
qua exolatam publice ire maiores nri comuenq; pastores que cum his locis nihil pt siluas paludes que
esse nouam urbem tam breue edificarunt. nos capitolio arce incolumi stantib; templis deorum edifi
care incensu pigra. & quod insinguli facturi fumus si edes nre deflagrassent h in publico incendio
uniuersi recusam facere quid tandem si fraude si casu uis incendium ortum sit uento q; ut fieri pote
diffusa flama magna parte urb; adsumat fidenas inde aut gabios aliam ue qua urbem questuri
sum. quo transmigrem adeo nihil tena solum patrie nec hec tra qua matre apellam si insupficiet
ignis q; caritas nob patrie pendet. & quidem fatebor uob. & si minus iniuriq; ur; qua calamitatis mee
minus se uiuat. Cu abessem quocienscumq; patriam imminente uenire. hec omia occurrebant colles
campi q; & tyberis & aduersus oculis regio. & h celum sub quo nat' educatus q; essem. que uos quiritet ne
moueant potius caritate sua ut maneatis insede ura quam postea cum reliqueritis ea macerent deside
ro. Non sine causa dy homines que hunc urbi condenda locum elegerunt salubrimos colles flumem
oportuni quo ex mediterraneis locis fruges deuehant q; maritimi comeat accipiant mare uicinu ad co
moditates. Nec expositum nimia pproximitate ad picula classium extenari. Regionu talis mediu ad in
crementum urb; natu uniuerso anno a gallis roma uastata sit trecentesimo sexagesimo quinto ann
urb; quiritet agitur. Int tot uetrimos populos tam diu bella gessit cu urtea ne singulas loquar
urbes n conuincti cu equis uolsi tot tam ualida oppida n uniuersa & trura tantu tra mari q;
pollens atq; int duo maria latitudine obtinent italique bello uob part e. Ad cu ita sit que malu ratio e
expar alia expir cu iam ut uirtus ura transire alia possit fortuna certe loci illius trans fieri n pos
sit. hic capitoliu e. ubi quondam acapite humano inuentore sponsum e. eo loco caput rerum summaq;
impy fore hic cu augurato libaret capitoliu uiuentis tminus q; maximo gaudio patriu uroru moueri
se n pati hic ueste ignis hic ancilia telo dimissa hic omi ppter manentib; uob. Dy mouisse os camillus
cu alia oratione tu ea que ad religionem ptinebat maxime dr si rem dubiam decreuit uox opportuna
emissa. & deumq; senat p paulo de his rebus in curia hostilia haberetur. Coortes q; ex pdus reuertentes
forte agmine forum transirent. Centurio in comicio exclamauit signifer statue signu hic manebim
obtinu eo multu gratiorem psecut. Deinde fugientes cum omem uolsium agru depopulat esse ad dedi
tionem uolsios septuagesimo demum anno subegit uictor ex uolsis i equos transit & ipsos bellu moli
entes exercitus eorum ad bolas oppsit nec castra modo s; urbem & iam aggressus impetu pmo cepit.
Cu mea parte in qua caput rei romane camillus erat ea fortuna esse aliam in parte tnoz ingens in
gruerat. & trura ppe omi armatas ut triu socios pr. obsi quorum legati opem reb; adfectis oran
tes. Cum senatum adissent decretum tulere ut dictator pmo quoq; tpr auxilium sutrinis ferret. cui
spei moram copati fortuna obsessorum n potuisset. Confectu q; paucitas oppidanorum ope uigiliu uul
nerib; que semp eosdem urgebant p pactionem urbe hostib; tradita inermes cu singul emissu uestimtis
miserabili agmine penates relinquere eo forte tpr camillus cu exercitu romano intuenit cui cum
semaesta turba ad pedes puoluisset pncipum q; orationem necessitate ultima expssam. fletus mulie
rum ac puerorum qui exiliy comites trahebant excepisset parere lantus sutrinos iussit & truseis
se luctum lacrimasq; ferre sarcinas inde depomi sutrinos q; ibi consideq; modico psidio relicto
arma secum militem ferre iuba. Ita expedito exercitu pfectus ad sutrium id qd rebat soluta
omnia reb; ut sit secundis inuenit nullam stationem ante magna patentes portas uictore uagu
pdam ex hostium tectis egerentem. Iterum q; eodem die sutrium capitur uictores & trusei passim
trucidant ab nouo hoste neq; se conglobandi coeundiq; in unum ad arma capiundi dat spacium.
Cu p se quisq; tenderent ad portas siquid forte se in agros eicere possent. Clausas id eni p mium

V 54

V 55

VI 2

dictator impauerat portas inueniunt inde alius arma capere alij quos forte armatos tumultus occu-
pauerat conuocare suos ut plium inirent. Et acensum ab desperationem hostium fuisse nuprecones puer-
dimisi ponu arma & parci intermi uisissent nec p̄ armatos quequā uolari tum etiam quib; animi in spe
ultima obstinati ad decertandum fuerant. Postquā data spes uite ē iactari passim arma inhermes que
qd̄ tuiros fortuna facerat se hosti offerre magna multitudo in custodias diuisa oppidum ante noctem
redditum sicut inuolatum integrum q; ab omī clade bellū. Quā n̄ ui captum s; traditum p̄ conditio-
4 nes fuerat camillus in urbem triumphans p̄mū ad nos uenientib; redit triū simul bellorū uictor
Longe plurimos captiuos ex æruseis ante currum duxit. Quib; subhastā uenundatis tantū aris redac-
tum ē. Quæ p̄cio p̄ auro matronis p̄soluto ex eo quod super erat tres patere efecit sunt. quasi cū titulo no-
minis camilli ante capitolium incensum inuolū cellā constat ante pedes unonū posita fuisse. Eo anno
in ciuitate accepti q; uenientium capenatum q; ac saliscorum p̄ ea bellū transfugerant ad romanos agerq;
his nouis ciuib; assignat. Reuocat quoq; in urbem soc̄ aures qui edificandę romę pigriciā occupati sibi
uacuis tectis uelorse contuler. & p̄mo fremitus fuit asp̄nantium impium. Dies deinde prestat ut acapitat
q; pena n̄ remigraſſet romam ex ferocibus uniuersos singulos metu suo quemq; obediēter fecit. Et romę
eum frequentia crescere cū tota simul exsurgere edificis & rep̄. in pensas adiuuante & edilib; uelut pub-
licum exientib; opus & ipsis p̄uatis admonebat enim desiderium usus festinantib; ad effectum opis. Int̄ q;
annum noua ubi fletu exitu anni comitia tribunorū militum consulari potestate habita. Creati
titus. quintus. cincinnatus q; seruius. fidenas quintū uillus. tullus. lucius. aquib; coruius. lucius. lucretius.
triplicianus. Seruius. sulphicius. rufus. exercitū in altum in equos n̄ ad bellum. Victos namq; se facebant.
s; ab odio ad p̄uastandos fines nequid ad noua consilia relinquerent iurium ducere altum inagrum tar-
quinentem ibi oppida æruseorum cortuosa & contenebra ui capta atq; capta dirupta q; cortuosam nihil
certaminis fuit. In p̄uaso adhorti p̄mo clamore atq; impetu eſpere directum oppidum atq; incensum est
contenebra paucos dies oppugnationem sustinuit. Labor q; continuus n̄ die n̄ nocte remissus subegit eos
cū sex partes diuisus exercitus romanus senus oris in orbem succederet p̄lio oppidanos eosdem integro semp̄
certaminis. Paucitas festos obiceret cessere tandem locus quem uadendi urbem romanus datus ē publicari.
p̄dam tribu placebat s; impium quā consiliū seſquius fuit. Dum cuncta turā militum p̄derat nec n̄ p̄
inuidiam adumi poterat. Eodem anno ne p̄uatis tantū opibus cresceret ubi capitolium quoq; saxo
5 quadratos obstruētū ē opus ut in hac magnificentia urbē conspiciendum. a am & ta p̄l ciuitate p̄difi-
cando h̄cupata conditiones suas frequentare legib; agrarius conabant ostendebat spem p̄mptius ager.
Tum p̄mum post occisas acamillo uolscorum res possessiones ad ambigue criminabant multo eum
infestiorē agrum ab nobilitate esse quam auolscus fuerit. Ab illis enī tantū quo ad uires & arma
habuerunt. Incurſiones eo factas nobiles homines int̄ possessionem agri publici grassari. nec n̄ ante
quā omīa p̄cipiant diuisus sit locum ibi plebi fore aut magno ope plebem mouerant. Et infrequen-
tem in foro p̄p̄t edificandę curam & eodem exhaustam in pensis eo q; agri inmemorem ad quē instruē-
dum uires n̄ essent. In ciuitate plena religionum tum etiam ab recenti clade sup̄stitionis principib;.
ut renouarent auspiciores ad int̄ regnum redit. Int̄ reges deinceps aī manlius capitolinus. Sex sulpi-
cius. camerinus. L. ualerius. putius. hic dēmon tribunorū militum consulari potestate comitia habuit
L. papirium cū sergum. L. emilium. iterum licinium. menenum. L. ualerium publicolam testium cre-
ati h; ex int̄ regno maḡ acceperet. Eo anno edis martis gallico bellico uota dedicata est. Alao qn̄
tio diuum uires sacris faciendis. Tribus uiri ex nouis ciuib; additę stellat in atromentina ab artinu
6 armensi sacre. xxv Tribuum numerum expleuere. De agro p̄ptino ab licinio tā et actum ad
frequentiorē iam populū mobiliore que ad cupiditatem agri quam fuerat & de latino hernico

59.

quoque bello mentio facta in senatum maioris pelli cura quod et rursum in armis erat dilata est ad camillum
 tam multo consulari potest redire. Collegae additi quoque seruius cornelius maluginensis. Quinctus seruius fidenas
 sextum lucius quintus cincinnatus. L. horatius puluillus. P. ualerius principio anni auersae curae hominum
 a bello et rusco quod fugientium ex agro pontano agni repente in lacum. In urbem attuli tantatatesum armis
 re latinorum quod populos iuventutem summis ad id bellum eo abnuentes publicum fuisse consilium. Quod non
 phibitos tantum in uoluntarios dicerent militare ubi uellent desiderantiam ulla contempni bella. Itaque
 senatus dux agere gratias quod camillus in magistratu esset dictatorem quippe dicendum eum fuisse. si uideret
 esset et collegae fateri regimen omnium rerum ubi quod bellici terroris ingruat in uire uno esse sibi quod defestinato
 in animo esse camillos ubi mittere impium nequaquam de maiestate sua detractatum credere. Quod maius
 tate ei uiri consistent conlaudatis absenatu tam et ipse camillus confusus animo gratias egit ingens in id att
 onus a. p. o. r. sibi quise dictatorem iam quartum creasset magnum asenatu. Valibus de se iudicis eius ordinis
 maximum tam honoratum collegarum obsequio in uingit. Itaque sique id laboris uigiliarum quod adici possit.
 certante secum ipsum aduersum. Ut tanto de se consensu ciuitatis opinionem que maxima sit etiam cons
 tante ei faciat. Quod ad bellum atque antea attineat plus ibi minarum quam periculi esse se tam ut nihil timendi
 sic nihil commenendi auctore esse curam sedere urbem romanam. Ab inuidia et odio finitumorum itaque et ducibus
 pluribus et exercitibus administrandum rem per se et quid L. ualerius socum impu consilij quod legiones mecum ad
 uersus antea hostem ducere placet et quod seruius alio exercitu instructo paratoque in urbe castra habere inten
 tum siue et rursum se intum ut nup siue noua. Hec cura latini atque heruicini mouerunt percerto ab eo ita rem
 gesturum ut patre auo et quod ipso ac sex tribunatibus dignum et reus exercitus ex causariis senioribus quod attio quin
 tio senbatur. Qui urbi mētib; que praeidiosis. L. oratius arma tela frumentum queque bellia etiam poscent
 p uideat te serui corneli praesidem huius publici consilij custodem religionum comitorum legum rerum omni
 urbanarum collegae facimus cunctis in partes numeris sui benigne pollicentibus opam. Valerius socus impu
 lectus adiecti in furum praedictatore seque et per magistrum equitum futurum. Unde quam opinionem de unico in
 peratore eam spem de bello haberent. Seuerio bene sperare patres et de bello et de pace uniusque quod res gau
 dio credi fremunt et dictatore unquam opus fore ipse si tales uiros in magistratu habeat tam concordibus
 uinctos animis parere atque in parte iuxta paratos. Laudemque conferentes potius in medium quam ex comuni
 ad se trahentes. Iusticio indieto dilectu quod habito furus ac ualerius ad sacrum praefecti. quod non uulscorum in
 iuventute antea et noua sobole lectam si ingente latinorum heruicorumque concurrant ex integerrimis diu
 tina pace populi itaque nouus hostis uiri adiunctus. Comouit animos militum romani quod ubi aciem iam
 instruente camillo centuriones renunciauerunt turbatis militum inter esse segnit armam capta cunctabundosque
 et serentes egressos castris esse. Cum uoces quoque auctas cum centenis hostibus singulos pugnatiuros et egre in
 grem tanta multitudinem ne dum armata sustineri posse inequum insiluit. Et ante signum obuersis in aciem ordi
 nis inaequitas. Quae tristitia milites hae quae insolita cunctatio est. Hostem animi duos ignoratus hostis esse
 quid aliud quam praepara matia uirtutis glorie quod uir. Vos contra me ducite ut falerios uiros quod captos etiam capta
 patria gallorum legiones oclis taceam. Modo trigemum uictoris triplicem triumphum ex us ipsis uolscis
 et equis ex eturque egestis annis quod non dictatore uobis si tribus signum dedi non agnoscatis ducem. Neque ego maxi
 ma impia uiros desidero et uos in me nihil potest incipsum inueni decet. Neque enim dictaturum in unquam
 animos fecit. Ut ne exilium quidem ademit dem quod omni sum. Et cum eadem omnia in hoc bellum adferam que in pot
 adtulimus eundem euentum belli. Expectem simul concurreritis quod quisque didicit ac consuruit. facite uos uince
 tis illi fugient. Dato deinde signo ex equo desiluit et primum signifer manu arreptum secum in hoste rapit. 8
 nfer miles clamans signum. Quod ubi uidere ipsum camillum iam ad munera corporis senectute inualidum ualen
 tem in hostes percurrunt parit omni clamore sublato sequere unperum per se quisque clamantes et missum etiam

signum camilli iussu in hostium feruntur. idque ut repeteret concitatos antesignanos. Ibi primum pulsum antate
 terroremque non in prima tantum aciem. sed etiam ab subsidia aris platum nec uis tantum militum mouebat excitata du
 cus presentia. si quid uolscorum animus nihil terribilius erat quam ipsius camilli forte oblata species. Ita quocumque
 se intulisset uictoriam secum haud dubiam trahebat maxime id euidentem cum cum inleceum cornu pro iam pulsum
 arrepto repente equo cum scuto pedestri aduersus conspectu suo plium restituit ostentans uicentem. Cetam acie
 iam inclinata res erat. Sed turba hostium et fuga impediatur et longa cede conficienda multitudo tantu
 fesso militi erat cum repente ingentibus pedibus fulus imber certam magis uictoriam quam plium duxerit signo
 deinde receptum dato mox insecutus quiritis romanis perficit bellum latini. namque et hernici relictis uolsceis
 domos profecti sunt malis consiliis pares adepti cunctis uolsceis ubi se desertos ab eis uidere quorum fiducia
 rebellauerant relictis castris manibus satricus ei cludunt. quos quemadmodum satricum capiat acamillo. Irimo
 camillus uallo circumdare et aggere atque opibus oppugnare est. Ad hostium que postquam nulla eruptione impedi
 uidet munus esse animi iratus in hoste quam ut in eo tam lente spei uictoriam expectare cohortatus milites
 ne tamquam uentos oppugnantes inope longinquo sese trerent uictoriam in manibus esse ingenti militum ala
 critate menia undique adgressus scalis oppidum cepit. Volsci abiecti armis sese dederunt cetum animi duci
 rei maiori antio imminebat. Id caput uolscorum ea fuisse originem proximi belli si quidem non magno apparatu
 totius machinisque tam ualida uirtute capi non poterat. relicto ad exercitum collega roma profectus. ut senatus
 ad excidendum antium oraretur ut sermonem eis credo reuerentem duxit morem manere dux cordi fuisse
 legati abnepete aduersus auxilium etruscos petentes arnuunt breuem occasionem esse ferendi auxilii me
 morantes eo uim camilli ab antio fortuna auerit. Namque cum caloca oppositu eturque et uelut claustra
 inde porte que essent et illis occupandi ea. Cumque noui molirentur et romanis recuperandi tuendique curra
 erat. Igitur senatus cum camillo agi placuit ut amisso antio bellum etruscum suscipere legiones urbem
 profuerat eidem cernuntur. Quamquam exptum exercitum aduersumque impio qui in uolsceis malla nihil recusa
 uit. Valerium tantum impi socium depoposcit quintus horatiusque successores ualerio inuolsceis missi profecti
 ad urbes utrum furus et ualerius partem oppidi iam captam ab etruscis inuenire ex parte altera. In septis
 id in embus egge oppidanos uim hostium ab se arcetes. Cum romani auxilii aduentus tum camilli nomen
 apud hostis sociosque et in presentia rem inclinatum sustinuit. Et spacium ad opem ferendam dedit itaque diuiso exer
 citu camillus collegam in eam in partem circuductis copis quam hostes tenebant menia adgredi iubet non tantum
 spe scalis capi urbem posse quam ut auersis eo hostibus et oppida non iam pugnando fessis laxaret labor et ipse spa
 cium intrandi sine certamine menia haberet. Id cum simul utriusque factum esset ancepsque terror etruscos circum
 stare et menia summa ui oppugnari et in menia esse hostem uiderent portalesque una fonte non obsidebatur uno
 trepidi agnunt eiecere magna cedes fugientium et in urbe et pagos est facta plures asuriani ut menia cepi
 ualeriani expeditiores ad persequendos fuere nec ante noctem que conspectum ademit finem cedendi fecere sunt
 utriore cepto. Relicto que socius nepes exercitus ductus quod per ditionem acceptum iam totum etrusci habebant.
 10 Videbant plus intra urbe recipienda laboris fore non in eo solum quod totum hostium erat. sed iam quod parte nepesinorum
 pedente ciuitatem facta erat deditio muniti tam ad principes eorum placuit ut secernerent se ab etruscis fidem
 quemquam implorassent. ab romanis ipsi prestant. Unde cum responsum adlatum esset nihil super potest esse etruscos
 menia custodiasque portarum tenere primo populationibus agri terrorem oppidanis admotus. Deinde postquam dedi
 tionis quam societati fides scior erat fascibus sarmentorum ex agro conlatis ductus ad menium exercitus completus que
 fossis scalis admotus et clamore primo impetuque oppidum caput nepesinus. Inde edictum ut arma ponant partique
 iussu inermi etrusci parte armati atque inermes cepi nepesinorum quoque ductores deditiois secum percussu in
 noxie multitudini. Reddite res oppidumque cum presidio relictum ita duabus sociis urbibus ex hoste receptis
 ueriorum exercitum tribum cum magna gloria romam reduxit. Eodem anno ab latinis hernicisque res repente

questusque cur per eos annos militem ex instituto non dedissent responsum frequenter utriusque gentis concilio est. Hæc culpa
 meo publicam nec consilium fuisse quod suis iuventutibus aliqui apud uolscos militauerint eos. Tam ipsos prius consilii
 ipsi penam habere nec quemquam ex his reducere esse militis aut non dari causam tironem assiduum auspicis fuisse quia
 postem adherentem laterisuo tot super aliis bellis exhausti nequis se que relata patribus; magis tempus quam causam
 non uide belli habere insequenti anno tribuni militum potestatem manlio per cornelio tra et l. quintus capitolinus l. 11
 papirio cursore u. tribuni consulari potestate graue bellum foris grauior domi. Sedicio exorta bellum
 auolsis adiuncta latinorum atque hernicorum defectione sedicio unde minime tueri potuit. apatriciae
 gentis uero et inclitæ famæ in manlio capitolino qui nomen animus cum alios principes sperare uni inuideret
 cum ipse simul honoribus atque uirtutibus; in furio egre ferebat solum eum in magistratibus; solitum apud exercitum
 esse tantum iam eminere ut huiusmodi auspiciis creatos non collegis; sed per ministeris. habeat cum interim siquis
 uere estimare uelit in furio recuperari patriam ex obsidione hostium non potuerit non prius esse capitolium atque arce
 seruata esset. Et ille inter aurum accipiendum et spem pacis solutus animus gallos adgressi sunt. Ipse armatos capien-
 tesque arcem depulerat illiusque pars uirtutis apud omnes militum sit. Qui simul uicerunt suam uictorie nemine omni
 mortalium socum esse. His opinionibus inflato animo adhuc uitio quoque ingenii uehementis et impotens postquam inter
 patres non quantum equum censebat excelsere suas operum animaduertit primum omnium ex patribus; popularis factus
 cum plebei magistratibus; consilia communicare crimando patres adliciendo ad se plebem iamauriam non consilio
 feris faque magne malle quam bone esse et non contentus agrarius legibus. Quæ materia semper tribuni seditionum
 fuisse idem moliri cepit acriter quippe aeris alieni stimulos esse. Qui non egestatem in atque ignominiam minentur
 si neruo de uinculi corpus liberum trahent et erat eris alienus magna uis res dampnosissima. Etiam diuitibus
 edificando contracta bellum itaque uulscum grauius per se honoratum latinorum atque hernicorum defectione
 inspeciem causæ uictatum ad dictatorem creandum creatus a cornelio. Cossus magister equitum dixit titum quin-
 tum capitolinum. Dictator et si maiorem dimicationem propositam domi quam foris cernebat tam seu quia 12
 celeritate ad bellum opus erat seu uictorie triumpho que dictaturæ ipsi uir esse additurum ratus dilecto ha-
 bito in agrum promptum quod uolsis exercitum indictum audierat pergit. Non dubito per satietatem totam
 libris assidue bellatum. uolsis gesta legentibus; Illud quoque succurraturum quod in presentia potest temporibus
 harum rerum auctores miraculo fuit. Unde totiens uictis uolsis et equis suffecerunt milites quod cum aban-
 tiquis tactum premissum sit cuius tandem egredi per opinionem que sua cuique coniectanti esse potest. Auctor
 simus simile uerum est aut inuallus bellorum sic nunc indilectis; sit romanis alia atque alia sobole iuniorum
 ad bella instauranda totiens usus esse aut non. Ex ista semper populis exercitus scriptos quamquam eadem semper
 gest bellum intulerit aut innumerabilem multitudinem liberorum captum uictis fuisse locis. Quæ nunc uix
 seminario exiguo militum relicto seruuio romana absolutudine uindicant ingenis certe quod inter omnes auc-
 tores conueniat quamquam nup camilli ducta atque auspicio accitæ res erant uolsorum exercitus fuit adhuc lan-
 ni hernicique accesserant. et cercinensium quidam et coloni etiam duclutis romani dictatæ castris eo die positæ
 postero cum auspicio perdisse hostium que cessa pace dominum adorasse leti ad milites iam arma adpositum pugne
 signum sicut eductum erat luctu prima canentes precessit nostra uictoria est. Milites inquit siquid diuites que eorum
 infuturum uident. Itaque ut decem certe spei plebs et cum imparibus; man conserturos pilis ante pedes positæ. Gladius
 tantum dexteras armetur ne percurrere quidem ab acie uelim si obnixos uos stabili gradu imperium hostium excipe
 ubi illi uana inuecerint missilia et effusi stantibus; uobis se intulerunt. Tum miscuit gladij. et uernat inuicem
 unumque deos esse qui romanum adiuuent deos qui secundu auius; implui miserunt ut quini equites intentus
 ad primum unum moti certaminis tenent huc herere iam aciem colato pede uideri. Tum tironem equestre
 occupatis alio labore inferunt inuectusque ordines pugnantium dissipat sic equis sic pedes ut preceperant. Pugnant
 nec dux legiones nec fortuna sefellat ducem multitudo hostium nulli rei pre quam numero freti et oculi utraq. 13

metuens aciem temere plium inuit temere omisit. clamore tantū missilib; q. & pugne impetu ferax gladius & collu-
tum pedem & uultum hostis ardorem animi nescientem ferre n̄ potuit. Impulsa frons p̄ma & trepidatio subdus
& suum errorem intulit. equi rupti inde multis locis ordines mota omnia & fluctuanti simul acies erat. Deinde
postquā cadentib; p̄mis iam ad se quisquē p̄uentura cedere cernebat t̄q̄ uertunt. stare romanus & donec armati
conuerteret abibant pedum labor insequendo fuit. Postquā iactari arma passim fuga q. pagros spargi aciem
hostium animaduersum ē. Tum equitum turme emisse dato signo ne in singulorū morando cedere spatium ad
euadendum int̄m multitudinē darent satis ēē missilib; ac t̄ore impediri cursum obequitando q. agm̄ teneri
dum ad se sequi pedes & iusta cedere conficere hostem posse fugę sequendi que n̄ ante noctem finis fuit capti
quoq. de direpta eodem die castra uulscorum p̄da q. om̄s p̄ libera corpora militi concessa est. pars maximā
captiuorum ex latinis atq. hernicis fuit nec hominum de plebe ut credi possit mercede militasse. sed p̄ncipes
quidam iuuentutis inuenta manifesta fides publica op̄e uoliscos hostes adiutos c̄censium quoq. quidam
cogniti & colonie uelutis romam q. om̄s missi p̄cunctantib; p̄morib; p̄cium eadem q. dictatori defectuone
14/ sui quisq. populi aut p̄plex ē indicauere dictator exercitum instatius tenebat minime dubius bellum cum his
popul̄ patet uisuros cum maior domi exorta moles coegit acciri romam cum gliscente inclis seditione quā
solito magis m̄c̄uendum faciebat auctor. Nonenī iam orationes n̄ m̄ manlio s̄ facta popularia inspeciem
tumultuosa eadem qua n̄te fierent int̄uenda erant centurione nobilem militari; factis iudiciū pecun̄
cū duci uidisset medio foro cū catua sua accurrat & manū iniecit uociferatus de sup̄bia patrū ac credulitate
feneratorum & miseris plebis & uirtutib; eius uiri fortuna q. tum ū ego inquit nequoquā ac dextre capitolii
Arcem q. seruauerim si cuiē conuulsiōnem quē cum tamquā gallis uictorib; captū in seruitutē ac uincula
duci uideam inde rem credi palam populo soluit libra q. & ea re liberatum emittit dōs atq. homines obte-
rantem ut m̄ manlio liberatori suo parenti pleb. & grām referant accept̄ ex templo int̄umultuosa turbā
& ipse tumultum augebat. cicatrices acceptas uientis gallico aliq. deinceps bellis ostentans se militante
se restituentem euerfos penates multiplici iam sorte ex soluta mergentib; semp sortem usuri obrutum
fenore ēē uidere lucem forum cuius ora m̄ manlio opa om̄ia parentū beneficium ab illo se aberunt
illi deuouere corpori sui te q. de sanguine quod sup̄sit q̄cumq. sibi cum parentela penatib; publicis ac p̄uand
uiris fuerit id cum uno homine ēē his uocib; instatē plebes cū unus hominis ēēt addita cōmōtionē ad om̄
turbanda consiliū res fundum inuenerit ex caput patrimonii subiecit p̄com̄ neq. ueni uirū inquit quiritēs
donec quicquam remea superit iudicatum addictum ut ducj paciar. Id ū ita accendit animos ut p̄ om̄
fas ac nefas secutari uindictam libertatis uiderentur ad hoc domi contionantis in modum sermonis pleni
criminum impaliter. Int̄ quos cum omisso discrimine uerz an uanu iacere thesauri gallici aurū occultari
patrib; recte nec iam possidendis publicis agris contentos ēē n̄ pecuniam quoq. publicam auertant ea res
n̄ palam fiat exoluū plebem aere alieno possē que ubi obiecta sperē. Enimū indignū facimus uideri cum
ferendum ad redimendam ciuitatē agallū aurū fuerit. Tributo conlationē factam id aurū ex hostib; captū
in paucorum p̄dam quos si dictatoris regressus ad cōp̄mdas seditiones cessisse. Itaq. exequabant querendo ubi
tantę rei futura p̄occuparetur. Differentiaq. tempore suo se indicaturū dicenti ceteris om̄is gurgis erant
15/ om̄um curę apparebat q. nec ueri iudici grām mediam nec falsi offensionem fore ista suspensis reb; dicta-
tor accitus ab exercitu in urbem uenit postero die senatu habito cum satis p̄clitatus. Voluntates hominum
discedere senatum absuerat s̄ stipatus ea multitudinē. Sella in cōmitio possit auratorem ad m̄ manlium misit
qui dictatoris iussu uocatus cum signū suū dedisset adeē certam agmine ingenti ad tribunal uenit. Hinc senat
hinc plebs suum quisq. inuenit ducem in acie constiterant. Tum dictator silentio facto utinam inquit m̄
patrib; q. romani ita deceteris rebus cum plebe conueniat quemadmodum q̄ ante atina eam q. rem quē
de te sum quęsturus conuenturum satis confido spem factam ate ciuitati uideo fide meolum ex

thesauros gallicos quos piores patrum occultent creditum solui posse. cui rei ego tantum abest ut impedi-
 mto sit ut contra te in manli adhortes liberes senore plebem romanam & istos incurantes publicis thesau-
 ris ex pda clandestine uolueris qd n facis siue quod & ipse in prede parte sit. Siue quia uanu indicum in
 uincla te ducis iubebo neductus patiar de multitudinis fallaci spe concitari am deam ai lius ne se fessellus
 ait. Non aduersus uolscos totius hostes quocumq; patrib; expediat nec aduersus latinos hernicosq; quos falsis criminib;
 in arma agunt. Si aduersus se ac plebem romanam dictatore creatum ee ia omisso bello qd simulatum sit in se
 impetum fieri iam dictatore pferi patrociniuum feneratorum aduersus plebem iam sibi ex fauore multitudinis
 crim & pncipem queri offendit inquit te ait que pe circumfusa turba lateri meo qui neam deductus a me
 singul uris beneficis incedendo eximendo de neruo cuius uros phibendo iudicator additos q; duci ex eo quod
 affluit opib; uris sustinendo necessitates aliorum. Si quid ego uos de uro inpendatis honor fortis aliqua forte
 ferre de capite deducite qd usuris p muneratu e ia nihilo mira turba qua ullius conspectus erit. At eni quid ita
 solus ego cuius cura ago nichilo magis qd respondeam ab eo qua si querat quid ita solus capitolium arcemq; seruu
 uerum & tum uniuersis qua potui ope tuli & ne singul feram. Nam qd ad thesauros gallicos attinet rem sua p
 te naturz faciem difficilem interrogatio facit. Cur eni queritis qd scitis cur qd insinu uro e excuti iubetis potius
 qua ponatis n aliqua fraus sube quo magis argui ptingat iubetis uras eo plus uertoz ne abstuleritis obseruantib;
 etiam oculos. Itaq; non ego uob ut indicem pda uras si uos id cogendi estis ut inmedium pferatis. Cu mittere amba 16
 get dictator iubetis & aut pagere ueru indicum cogere aut faceri facinus insimulati falso crimine senat oblateq;
 uam furti inuidie negante arbitrio inuicorum se locuturum in uincla duci iussit arreptus auatore luppis inq;
 optime maxime uino q; mineria ac regina coe q; dy deeq; quicapitolium arcemq; incolitis sicine urm militem ca
 pidem sinitis uexari ab inimicis. hec dextra qua gallos fudi adelubris uris iam inuinctis & catenis erit nullius nec
 oculi nec aures indignitatem ferebant si inuicta sibi quidam patientissima iusti impij ciuitas fecerat nec aduers
 dictatorem uim aut ia et aut ipsa plebs attollere oculos aut hucere debebant coniecto in carcere manlio satis
 constat magnam partem plebis uiste mutasse multos mortales capillum de barbam pmississe obuersatamq; uistibu
 lo carceris inq; tam turbam dictator de ulcis triumphauit inuidie q; magis triumphis qua glie fuit quippe domi non
 militis partu eum actum q; de cur n de hoste fremebant. Unum defuisse tantum supbie qd n m mallus ante curru
 sit ductus iamq; haud pcul seditione reserat cuius leniendy causa postulante nullo largitoz uoluntarius repente senat
 factus saticum coloniam duo milia euium. r deduci iussit bina iugera & semustas agri adsignati qd cum & paruum &
 paucis datum & mercedem esse pdendi in manli ut pparent. remedio uirita sedicio etiam magis in signis & idtib; &
 facie reorum turbam aliena erat. Amotus q; p triumphum abdicatione dictature tror & lingua & animos itaq; liberaue
 rat hominum. Audiebant ppalam uoces exprobrantium multitudini qd defensores suos semp in pceptem locum fauore tollat. 17
 Deinde in ipso discrimine piculi destituit. Sic sunt cassium in agros plebem sic spurium melum ab ore euium famen suis
 impensis ppulsante oppsitos. sic in manliu meriam & obrutam senore parte ciuitatis inlibrate de luce extrahentem
 pda inimici saginare plebem populata suos ut uigulent hocine pactendum fuisse si ad nutu dictatoris n respon
 derit uir consularis. funderent mentium ante atq; ido n habuisse quod tum responderet; Cui seruo umqua menda
 cy penam uincla fuisse. Non obuersatam ee memoriam noctis illius que pene ultima atq; aetna nomini romano
 fuerit. n speciem agminis gallorum p carpeiam rupt scandente. li n ipsius in manli qualem eum armatu plenum
 sudoris ac sanguinis ipso pene ioue erepto ex hostium manib; uidissent se libris ne ferris gram seruatori patrie
 relatum & que ppe celestem cognomine certe capitolino ioui parem fecerint eum pacti uinctu in carcere in
 tenebris obnoxiam carnificis arbitrio ducere anima. Adeo in uno omib; satis auxilij fuisse. Nullam ope in tam
 multis um ee iam ne nocte quidem turba ex eo loco dilabebatur refacturos que carcerem minabant eum
 remisso id qd ereptum erat & se manlius uinctis liberatur. Quo facto n sedicio finita si dux seditioni datus est
 p eosdem dux latius & hernicus simul colonis circiensibus & auelitis purgantib; se uolsci crimine uellit captiuos

repetentibus ut suis legibus in eo animaduerteretur tristitia responsa reddita tristiorum colonis quod ciues romani patres
 oppugnandae nefandae consilia inuissent. Non negatum itaque tantum de captiuis sed in quo absocus tam tempauerunt
 denunciatum senatus uerbis facesserant prope ex urbe abire atque oculis ne nihil eorum legationis uis externo non cui
 18 comparatum tegerent recrudescente manliana seditione sub exitu anni comitia habita creati qui tam multum consulari
 potestate sergius cornelius maluginensis uel pro ualerius potitus. Iterum in furus camillus qui seruus. Sulpicius. Rufus.
 item et papirius crassus. et ceteri. uel cuius principio anni et patribus et plebi per oportunitatem externa pax plebi. quod non aduocata
 dilectu spem cepit. Dum tam potentem haberet ducentem senoris ex pugnandi patribus nequo externo timore aduocarentur
 animi abruiendi domesticis malis. Legem cum pars utraque acrior aliquanto cohorta esset inpropinquum certamen aderat
 et manlius aduocata domum plebem cum principibus nouendarum rerum inter diu nocturnaque consilia agitat. Pleniorem aliquan-
 to animorum irarum quae quae antea fuerat iram accenderat ignominia recens in animo ad contumeliam inextinguibilem
 spiritus dabat. Et nec ausus esset idem inter dictatores quod in spurio mylio cincinnatus. quincius fecisset et uinculorum suorum
 inuicem non dictatores in abdicando dictaturam fugisset. sed ne senatus quidem sustinere potuisset. his simul inflat exacer-
 batus qui iam per se accensos incitabat plebis animos. Quousque tandem ignorabitis uires uiras quas natura nec beluas
 quidem ignorare uoluit. numerate saltum quod ipsi secuti quod aduersarios habeatis. his tam acris crederem uos pro
 libertate quam illos per dominationem certaturos quod enim clientes circa singulos fuistis patronos tot non aduersus
 unum hostem eritis. Ostendite in bellum pacem habebitis uideant uos paratos ad uim uis ipsi remittet. Auden-
 dum est aliquid uniuersis aut omnibus singulis paciendum. Quousque me circum spectabitis. Ego quidem nulli uirum deero
 ne fortuna mea desit. Videte ipse uindex uir ubi uisum inimicus est nullo repente fui. et uidistis inuincula duci
 uniuersi eum quia singulis uobis uincula depuleram quod sperem si plus in me uideant inimici an exitum cassi melius
 quod expectem benefaciat quod ab omni diu prohibebunt. hinc si numquam propter me de celo descendit uobis dant mentem oportet
 ut prohibeatis sicut in dederunt armato togatoque ut uos ab barbaris hostibus; atque defenderem cuius; tam paruus
 animus tanti populi est ut semper uobis auxilium aduersus inimicos satis sit nec ullum non quatinus impari uobis
 si natus certamen aduersus patres mortalis. Nec si natura insitum uobis est. si uisum possidemini. Cur enim aduersus externos
 tantum animorum geritis ut impari illi equum censeatis. Quia consuevistis cum eis principio certare aduersus hostes
 temptare magis quam tutari libertatem tam qualescumque ducem habuistis. Qualescumque ipsi fuistis. omnia adhuc quantacumque
 petistis obtinuistis seu uel seu fortuna uira tempus est etiam maiora sonari expugnare in et uiram felicitate et me ut
 spero felicitatem exoptum minore negotio qui impari patribus; inponitis quam qui resisterent imparibus; inposuistis solo
 equandae sunt dictaturae consulatusque ut caput attollere romana plebes possit. proinde adeste prohibet eum de pecuniis
 dici ego me patronum profiteor plebi quod in cura mea et fides non induit. Vos siquo insigni magis impari honore
 ue nomine uirum appellabitis duce meo utemini potentiore ad opinionem dea qui uultis inde de regno agendi
 19 ortum inuicem dicit sed nec cum quibus; nec quem ad consilia peruenirent sat planum traditur ad impari parte alia senatus
 de secessionem indomum priuam plebis forte etiam in arce positam et imminenti mole libertatis agitat magna
 pars uociferatur seruilio abala opus esse qui non inuincula duci iubendo irrita publicum hostem sed unus
 iactura cuius finiat intestinum bellum. decurrit ad leniorem uerbis sententiam uim tam eandem habentem
 uideant magistratus nequid ex priuatis consiliis in manli res per detrimenta capiat. Tum tribuni consulari
 potestate tribuni plebi nam et quia eundem et sui potestatis quae libertatis omnium finem cernebant patrum
 auctoritatis ediderant. Hi tamen omnes quid opus factos sit consultant. cum per uim et cedem nihil cuiquam occurrere
 poterat eam aut ingentis dimicationis fore apparere. Tu in memmii et qui publicus tam per quid patrum et plebis
 certamen facimus. Et ciuitatis esse aduersus unum pestiferum eum debet quid cum plebe adgredimur eum quem
 per ipsam plebem tutius adgredimur ut suis ipse oneratus uiribus; ruat diem dicit ut nobis in animo est nihil minus
 populari te quam regnum est simul multitudo illa non secum certari uiderunt et ex aduocatis iudices facti erunt
 et accusatores de plebe patricium reum intuebuntur et regnum erunt in medio nulli magis quam libertati fauebunt.

Sui approbantibus cunctis diem manlio dicunt. Vbi ubi est factum primo commota plebs est utique postquam sordidatum 20
 reum uideri necumenonq in patrum quenquam si ne cognatos quidem aut adfines postremo nefratre quidem aulum
 et tunc manlicos qd ad eum numquam usu uenisset ut intanto discrimine n et proximi uestem mutarent appio
 claudio munucula docto e claudium munucum claudiamq omem gentem sordidatam fuisse consensu oppmi
 populare uirum qd pmi apatib; ad plebem defecisset. Cu dies uenit que pt cetis multitudinis seditiosas q uoces
 et largitionem et fallax indicium pmentia ppre ad regni cum ab accusatorib; obiecta sunt reo ap nemine auc
 torem inuenio nec dubito haud parua fuisse secum dapnandi mora plebi n in causa si in loco fuerit. Illud notandu
 uidet. ut sciant homines que et quanta decora feda cupiditas regni n ingrata solum si inuisa etiam reddiderit ho
 mines ppe ecce pduxisse dr quib; sine fenore expensas pecunias tulisset quorum bona uenire quos duci addictos
 phibuisse adhuc decoram quoq belli n comemorasse tantu si ptilisse etiam conspicienda spolia hostium cesoru ad
 xxx dona impator ad xl in quib; insignes duas mortales coronas ciuitas octo ad h seruatos ex hostib; ciues pdux
 it quos e seruulum mag equum absentem nominatum et cum ea quoq bello gesta essent pfastigio rerum oratione
 magnifica facta dictu equando memor esse. Hudas se pectus insigne cicatib; bello acceptu et identidem capitolu
 spectans iouem dos q alios deuocasse ad auxilium fortunaru suaru pcatumq ee ut que mtem sibi capitolina arce
 ptegerit ad salute pra dedissent eam. po. prax. suo discrimine darent et orusse singulos uniuersosq ut capitolu
 atq arcem intueret ut ad dos immortales uerit de se iudicaret in campo martio cu centuriatum populi citaret et reus
 ad capitolium man tendens ab hominib; ad dos pces aurisset. apur tribuni n oculos quoq hominu liberassent
 a tanta metimonia decoris numquam fore in pccupatu beneficio. Animis u crimini locum ita pdicta die impetelino
 locum ex porta frumta na unde conspectus in capitolium n esse concilium populi inditum e ibi enim ualuit et
 obstinatu animis triste iudicium inuulsumq etiam iudicib; factum sunt qui pduum qui depduellione anquirerent
 creatos auctores sunt dapnatu tribuni de saxo tarpeio deiecer. Locus q idem in uno homine et eximie qle monu
 mentum et pene ultimz fuit abiectz mortuo notz sunt publica una qd cu domus ei fuisset ubi nunc edes atq offi
 cina monere e latum ad populu e ne quis patricius in arte aut capitolio habitaret gentilia altera qd gentis man
 lie decreto cautum e ne quis deinde in manliu uocaretur. hunc exitum habuit uir n in libera ciuitate nat esse
 memorabilis populum breui postqua piculum abemillum erat pte ipsas recordante uirtutes desideru ei tenuit
 pestilentia breui consecuta. nullis occurrentib; tantz clade clausis ex manliano supplicio magnz parti uideti
 orta uiolatum capitolium ee sanguine seruatoris ne discordi fuisse penam ei ablatam ppe oculi sui aq sua
 temple erepte manib; hostium essent pestilentia inopiam frugum et uolgarum totiusq malifama anno insequente 21
 multiplex bellum excepit. L ualerio iuy aulo manlio iuy fer sulpitio iuy lucio lucretio. emilio iuy. m trebonio ta
 mit consulari potestate hostes noui pt uollicos uelut sorte quadam ppe metum exercendo romano militi dat
 cereusq et uelut colomas iam diu molientes defectionem et suspectum latum lanuuium etiamq fidelissima
 urbi furat subito exorta id patre iati conreptu accipe qd uelut ciuib; suis ta diu impunita defectio esse
 decreuer ut pmo quoq tpr ad populum ferret de bello eis iudicendo ad qua militiam quo paratior plebs esse
 quinq uiros pontino agru diuidendo et triumuiros neperat colonz deducendz creauer tu ut bellum uiberent
 latum ad populum et nequaqua dissuadentib; ta pt omi trib; bellum iusser apparatu eo anno bellu exercit
 ppe pestilentia n eductus ea q cunctatio colonis spacium dederit depcandi senatum et magna hominum pareo
 ut legatio supplex roma mitterent inclinato ni puato ut sit piculo publicum suppliciu esse auctoresq de
 fectionis ab romanis man ne soli crimini subiecti piacula ut romanoru dederent auerassent colomas aconsilus
 pacis neq in senatum solum p eos legatio impedita est sed magna pars plebis incitata ut pdatu in agru romanu
 exirent. Hec noua muria exturbauit omem spem pacis de pnestinorum quoq defectione eo anno pmi
 fama exorta arguentib; que eos tusculanus et gabinus et labicanus quorum infines incurlatum erat ut mun
 credi de criminib; quia nollem ea uera esse apparere insequenti anno spt. et l et papirius noui ta pt mit 22

consulari potestate uelut legiones duxere. Quatuor collegis scilicet cornelio maluginensi. iulio. q. sen. c. Sulpi-
 tio. L. emili iulio. r. ad presidium urbis & si qui ex & rura noui motus nunciarentur omnia enim inde suspecta
 erant relictis aduersus maiora pene auxilia praestitorum quam ipsam colonorum multitudinem se-
 cundo proelio pugnatum est. Ita ut propinquitas urbis hostis & causa maturioris fugae & unum ex fuga receptaculum esse
 oppidi oppugnatione tribuni abstinere quia & anceps erat nec incertum colonis pugnandum censebant
 littere romae ad senatum cum uictoris nuncius acriter in praesentium quam in uelut hostem misse. Itaque ex se
 populi qui iussu bellum praestitum indictum qui conuinctum uoluit anno insequenter atricum coloniam per
 praenacum de colonis defensam. ut expugnarent sedesque incaptis exercere uictoriam eam rem egre passim romani
 in furium camillum ut r. mil. creauere adduci college auli & l. postumi religentes ac l. furium cum lucio lucre-
 tio & m. fabio ambusto uoluit bellum in furio extra ordinem decretum adiutor ex tribuni sorcel furus d. i.
 n. tam creptus quam ut college materia ad omnem laudem esse publice quod rem temeritate eius plausum restituit
 & priuatum quod ex errore quam potius ei sibi quam suam gloriam parit. Exacta iam etatis camillus erat comitatus
 inuare parato inuicta excusandae ualitudinis lute consensus populi restiterat si uictum ingenium in uido pro-
 tore uigebat uirebat qui integris sensibus & ciuiles iam res haud magno ope obeuntem bella excitabat iulio legionibus
 quantum milium scriptis exercitu indicto ad portam esquilinam in posteram diem ad satricum praefectus ibi cum
 expugnatores colonis haud quamquam pulsati fidenter militum numero quia aliquantulum praestabant ope cedebant postquam
 appropinquare romanos senserunt. exemplo aciem praecedunt nihil dilaturi quin periculum summi rerum facerent.
 Ita paucitati hostium nichil arces impatoris unici quibus solis confidere praefuturus esset. Idem ardor in eorum
 exercitu erat. & in altero duce nec praesentis dimicationis fortunam ulla res praeter quam unius uiri consilium atque
 impium morabatur. Iui occasionem uiuendarum rationum uirum trahendo bello querebat comagis hostis infla-
 re neci. in praesentis tantum explicare aciem si praecedere in medium campi & uallo prope hostium sanguine inse-
 rendo superbam fiduciam uirum ostentare aut egre paciebatur romanus miles multo egruius aliter exercebat militem
 lucius furus ferax cum etate & ingenio tum multitudinis ex incertissimo sumptis animos spe inflatus hic per se
 iam milites incitatos insuper instigabat eleuando qua una poterat feracitate auctoritatem college uiuentibus bella
 data dictantibus & cum corporibus uigere & deflorescere animos cunctatorem exaceratissimo bellatore factum. Et
 quia adueniens castra urbes quae primo impetu raptae sit solitae cum residem inter uallum tempus. Terrere quid
 accessurum suis decessurum ut hostium uiribus spante quam occasionem quod tempus quem insidus instruente
 locum fringere auctor praesens consilia. Sed camillo cum uite satis tumque esset quid attinere cum mortali corpore
 uno ciuitatis quam immortalem esse deceat pati consensere uirer his sermonibus tota in se auertunt castra & cum
 omnibus locis potius pugnam sustinere inquit in furium non possunt impetum militum & hostis cui animus eam
 luximus iam minime toleranda superbia insultat cedere unius omnibus & patere ut unius consilio ut maturius bello
 unicas adea camillus qui bella suo unius auspicio gesta ad eam diem essent negare inquit neque se neque praeter aut consilium
 sui aut fortunae penitus se ne scire se collegam habere uire impio qui parem uigore etatis praestantem. Itaque sed quod
 ad exercitum attineat regere consensere non regi college impium se non posse impedire diu beneuolentibus agere
 quod de re praeducere etatis suae uirum & iam parere ne in praesentia deus & que sensus mania in bello sit uisse non defici-
 ram id adus immortalibus praecari ne qui casus suum consilium laudabile efficiat. nec ab hominibus salutari sen-
 tentia nec adus tam praeter praesentis auditus sunt. Primam aciem auctor pugnae instruit subsidium camillus firmat.
 ualidamque praestationem praecastis opponit. Ipse edito locos peccator uidentur in euentu alieni consilii constare.
 Simul primo concursu concrepuere arma hostis dolo non metu pedem reuulit legi ad tergo eluius erat in acie
 & castra & quod multitudo suppeditabat aliquod ualidas cohortes in castris armatas instructasque reliquerunt.
 Quae in commissum iam certam ubi uallo appropinquasset hostis erumpent romanus cedente hostem effugit se
 querendo in locum iniquum praedictus oportunus huic eruptioni fuit. Versus itaque in uictorem terrore & nouo

hoste & supina ualle romanam inclinauit aciem. Instant uolsi recenter qui castris impetum fecerant integram
 & illi pugna qui simulata censerant fugam iam non recuperabat se romanus miles si inmemor recentis ferocię
 ueterisq; decoris terga passim. Dabatq; effuso cursu castra repetebat cum camillus subiectis ac circumstantibus in
 equis & raptim subsidus oppositis. Hęc ē inquit militet pugna quā poposcistis. Vult homo. quis deus ē quē accusare
 possitis. Vt illa temeritas: urā ignauia hęc ē secuti alium ducent sequimini nē camillum & quo ductū eo sole
 tis uincite. Iud uallum & castra spectatis. Neminem illa urā n̄ uictorem receptura sunt pudor pmo tenuit
 effusus. Inde ut circum agi signa obuertiq; aciem uiderunt in hostem & dux p̄t quā q̄ tot insignis triumphis etiam
 acta uenerabit int̄ p̄ma signa ubi plurimus labor piculumq; erat se offerebat increpare singulis equis que & alius
 & adhortacio inuicem totam alacri clamore pualit aciem. Neq; alit̄ tribū rei defuit. sed musius a collega restituerat
 peditum aciem ad equites n̄ castigando at quā rem leuiorem auctore cum culpe societas fecerat si ab impio totus
 ad p̄ces uersus orare singulos uersosq; ut se reum fortunę ei diu crimine eximerent. Abnuente ac phibente col
 lega temeritatis me omium potius socium quā unius prudentię dedi. Camillus intraq; urā fortuna suā glāmundā.
 Ego n̄ restituitur pugna qd̄ miserum ē fortunā cum omib; infamā solus sentiam optimū usum ē influctu
 ante aciem tradi equos & pedestri pugnam inuadere hostem. Cum insignis armis animisq; qua p̄mi parte maxi
 me peditum copias uident. nihil neq; ap̄ duces neq; ap̄ milites remittit̄ animo certamine animi. Sensit q̄ euenit
 uirtutis ex̄ opem & uolsi qua in simulato metu cesserant ea inuicta fugam effusi magna pars & in ipso certami
 ne & post infuga cęti ceteri in castris que capta eodem impetu sunt plures tam capti quā occisi ubi in recensendis 25
 captiuis cū tusculani aliq̄t noscarentur secreta ab aliis ad tribunos adducunt. Peunētantib; que fas sit publico
 consilio semilitasse. cū tam uicini belli metu camillus motus exemplo se romā captiuos ducturū. ut ne patres igna
 ri in tusculanos ab societate descisse castris exercitū q; int̄m suadeatur p̄sit collega documento unus dux fuerat
 ne sua consilia meliorib; p̄ferret. Hęc tam aut ipsi aut in exercitu cuiquā satis placato animo camillus laturus
 culpam eius uidebat. Iua data intam p̄cipitem casum repressit & cum in exercitu tū romę constant omiū fama
 erat cū uaria fortuna inuolsi gesta res esset. aduersę pugne fugę q; in L. furio. culpam secunde decus omne
 p̄ner in furū cē introductis in senatu captiuis cum bello psequendo tusculanos patres censuissent camillo
 que id ad bellum mandassent adiutorem sibi ad eam rem unum p̄cit. Immo q; collegis optare quon uellat
 cont̄ spem omium L. furium optauit. Iua moderatione animi cum collega leuauit infamā tū sibi glā
 ingentem pepit. nec fuit cur tusculani bellum pacem constituit. romana arguerunt quā armis n̄ poterant
 intrantib; finis romanis n̄ demigratum ex p̄pinqus itineris locis. non cultus agroꝝ int̄missus parentib; s̄
 portis ur̄b̄ togati obuiam frequentes impatoribus p̄cessere. Cū meatus exercitū cū it̄ in castra ex urbe & ex
 agris deuehit. Camillus castris ante portas positus eadem ne forma pacis que magnus ostentaret etiam intra
 mēna esse seire cupiens ingressus urbem ubi patentes ianuas & tabinis aptis p̄posita omia in medio uidit
 intentosq; opifices suo quemq; op̄ & ludos lit̄asum strepere discentium uocibus ac repletas semitas int̄ uulg
 aliud pueroꝝ & mulierū huc atq; illuc euncum qua quemq; suorum usum cause ferrent nihil usquā n̄ pa
 uidit in h̄ ne mirantib; quidem simile circumspiciebat omia inquirens oculus ubi nam bellum fuisset ade nec
 amoret eius quā nec oblatę ad tempus uestigium ullum erat si ita omia constanti tranquilla pace ut eo 26
 uix fama belli plata uideri possent. Vicitur q; pacienciā hostium senatum eorum uocare iussit solat huc
 inquit. Tusculani ur̄ba arma uerasq; uires quib; ab ira romanorū urā iter omium inuenistis ite romā
 ad senatum estimabunt patres utrum plus ante pene an nunc uenit̄ meriti sitis. Non p̄cipiam grām publici
 beneficię dep̄candi potestatem ame habueritis p̄cibus euentū ur̄is senatus quē uidebitur dabit postquam
 romam tusculina uenerunt senat̄ que paulo ante fidelium sociorum mestus in uestibulo. Curę conspect
 moti ex templo patres uocari eos iam tum hospitalit̄ magni quā hostilit̄ iussere dictator tusculanus ita
 ur̄ba fecit quib; bellum indixistis intulistis q; p̄c̄ sic nunc uidetis nos instantes in uestibulo curę ur̄ę

Ira armati paratiq; obuiam imperatoribus legionib; q; uris pcessimus. hic n'r hic plebis n're habitus fuerat q; semp
nisi qua auob; p quib; uob; arma accepimus gras agimus & ducibus uris & exercitib; quod oculi magis qua aurib;
crediderunt & ubi nihil hostile erat ne ipsi quidem fecer pacem. qua nos p'stitum eam auob; petimus bellum eo ne
ubi e auitatis pcamur in nos quid arma polleant ura. Si patiundo expiundum est inermes expiemur. h'c mens
nra e dy immortales faciant tam felix quam pia quod ad crimina attineat. Quib; moti bellum indixistis. & si re
uicta rebus uerbis confutare nihil attineat. tam etiam si uera sint ut fateri nob; ea cum iam euident' penituerit
tutum censemus peccetur in uos dum digni sitis quib; ita satis fiat tantum fere uerborum ab tusculanis factu
pacem imp'sentia. Hec ad multo post ciuitatem etiam imp'etauer' abtusculo legiones reducte camillus consilio
& uirtute in uolisco bello felicitate in tusculana expeditione utrobique singli aduersus collegam patientia. Et
moderatione insignis magistratu abiit creatos tribunus militarib; in insequente annu. L. & p. ualerus. lucio
quintu pollicio tertium & gaio sergio. I. licinio menenio u. p. papirio sergio cornelio maluginense censorib;
quoq; eguitanus maxime p'p't incertam famam aeris alieni & grauanti; sumam etiam inuidie ei tribunus pleb;
cu ab eis eleuaret quib; fide magis qua fortuna debentium laborare creditu uideri expediebat creati censori
e. sulpicius. camerinus. sp. postumus regillensis cepta q; iam res morte postumi quia collegam suffici censori re
ligio impellata est. Igitur cu sulpicius abdicasse se magistratu censoris alij uicio creati n' gesser' magistratum
ecios creari uelut dui n' accipientib; in eum annu censura religiosum fuit. eam u' ludificatione plebis tribuni
ferendam negabant fugere senatum testes tabulas publicas census cuiusq; quia nolint conspici sumam aeris ali
eni que indicatura sit demersam parte aparte ciuitatis. Cum intum oberatam plebem obiectari alius atq; alius
hostib; passim ia sine ullo discrimine bella queri ab antio satricu ab satrico uelutis. Inde tusculum legiones duc
tas latius hernicusq; p'nestinus iam intentari arma cuius magis qua hostium odio in armis steterant plebe nre
respirare in urbe aut pocum libertatis meminisse sinant aut consistere in contione ubi aliquando audiant uoce
tribunici adleuando fenore & finem aliaru iniuriarum agentem qd si sit anim' plebi memor patrum libertatis
sinec addici quenuqua cuem romanum ob creditam pecuniam passuros neq; dilectum haberi donec inspecto aere
alieno in itaq; ratione minuendi ei sciat unusquisq; quid sui quid alieni sit sup'sta sibi liberu corpus an id quoq; neruo
debeat merces seditionis pposita confestim seditionem excitauit. Nam addiciebant multi & ad p'nestini famam
belli legio scribendas patres censuerant que utraq; simul auxilio tribunicio & consensu plebis impedit cepta.
Nam neq; duci addictos tribuni sinebant neq; iuniores nominabant cum patrib; minor p'sens cura creditu pecu
nie uiris exequendi qua dilectus esset. Iupp'e iam ap'neste pfectus hostes in agro sabino consedisse nunciabat
intum t'apt fama ipsa irritauerat magis ad susceptum certam qua detruerat; Hec ^{alud} ad seditionem extinguendam
in urbem qua inlatu mentib; ipsis bellum ualuit. Nam cum esset p'nestinus nunciatum nullum exercitum conscripto
romae nullum ducem certum esse patres ac plebem in semetipsos uersos occasione rati duces eorum rapti agmine
facto puastatis p'tinus agris ad portam collinam signa intulere. Ingens in urbe trepidatio fuit conelamati. ad arma
concursumq; in muros atq; portas est. Tandem q; abseditionem ad bellum uersi dictatorem. L. quintum cincinnatum
creauere. Is magistrum equitu aulum senpnum attratinum dix qd ubi auditum e tantus eius magistratus t'or em
simul hostes ampnibus recessere & iuniores romani ad edictum sine retractione conuenire dum scribitur romae exer
citus castra intum hostium aut p'cul allia flumine posita inde agrum late populates fatalem se urbi romane
locum cepisse int se uictabant. Similem pauorem inde ac fugam fore ac bello gallico fuerit & eni fidem comitad
religionem signem q; nomine loci teneat romani quantomagis alliensidie aliam ipsam monumtum tamq; eladis
reformidaturos species pfecto his sibi truces gallorum sonumq; uocis in oculis atq; aurib; fore has marium rerum
manes ipsas uolentes cogitationes fortune loci delegauerant. Sper suas romani contra ubicumq; esset latens hostis
satis scire eum esse que ad regillum locum deuictum centum annorum pace obnoxia tenuerunt locum insugem me
mona cladis irritaturum se potius ad delendam memoriam dedecoris quam ut timorem faciat neq; atra sit nefas

uictoria sua quoniam ipsi sibi galli si offerant illo loco se ita pugnaturus ut romae pugnauerint inrepetenda patria ut pos-
 tero die ad gabios. Tunc cum effecerunt nequis hostis qui mensura romana intrasset nuncium sedes aduersus. Fortuna do-
 mi perferre. His utrimque animus ad aliam uentum est dictator romanus postquam inconspicui hostis erat instructi inten-
 tiq. Videri ne tu inquit assempni loci fortuna illos fretos ad aliam constituisse nec nullis diu mortales ceteris quicquam
 fiducia maiorisue quam sit auxilium dederint. At tu fretus armis animusque concurat equis inuade mediam aciem ego cum
 legionibus inturbatus trepidantes qui feram signa adeste diu testes federis et expecte penas debitas simul uobis uolatis
 nobis que per uirum nunc deceptis non equare non pedem sustinere. Preneestini primo impetu de clamore dissipati ordines sur-
 dem postquam nullo loco constabat aciem terga uertunt. consternatique et per castra etiam sua pauore perlati non posse ab
 effuso cursu sistunt. quam inconspicui preneeste fuerat. ibi ex fuga dissipati locum quem tumultuario ope communirent capi-
 unt. nesci intra mensura se recepissent. exumplo uerere ager. Depopulatusque omnibus obsidio urbi inferret. Sed postquam
 direptis ad aliam castris uictor romanus adierat id quoque monumentum relictum et uix mensura tuta rati oppido se
 preneeste includunt. Octo prope ea oppida erant sub ditione preneestinoz ad ea circum latum bellum deincepsque aut mag-
 no certamine capitis uelutit exercitus ductus ex quoque expugnate tum ad caput belli preneeste uentum id non uis et potestate
 receptum est. L. quincius semel aciem uictor huius castris totum oppidi sui caput preneeste uindictione accepto roma reuertit.
 triumphansque signum preneeste deuretum iouis impatoris in capitolium tulit. Dedicatum est in cellam iouis de numerus
 tabulaque sub eo fixa monumentum rerum gestarum. his ferme incisa litteris fuit. Supra atque diu omnes huius dederunt. Ut
 quincius dictator oppida nouum caput duo uicesimo quam creatus erat dictatura se abdicauit comitia inde habita-
 tribunorum militum consulari potestate quibus equatus patriciorum plebeiorumque numerus ex patribus creati. p. et c.
 manlium. L. iulio. plebei. c. sextilium malbinum. L. antistium dedit. Manlius quod genere plebeio gratum iulium
 antebant. Volsci puincia sine sorte sine comparatione extra ordinem data. cui et ipsos post m. et patres qui dederunt
 penitus. inexplorato pabula tum cohortes misere. Iubus uelut circumuentis. cum id falsum nunciatum esset. diu
 preneeste ut essent citati ferunt ne ductorem quidem adseruato qui eos hostis latinus per milite romano frustratus erat
 ipsi in insidias precipitauerunt. Ibi dum in quo loco sola uirtute militum restantes ceduntque castra inter romana iacen-
 tia in campo ab altera parte hostes inuasere ab ducibus utrobique potestate atque iusticia res quicquid super fuit for-
 tunae per id militum etiam sine rectore stabili uirtute tutata est. Ius ubi roma sunt relata primum dictatore dia pla-
 cebat. Deinde postquam quiete res ex uolsis adferebantur. et apparuit nescire eos uictoria et tempore uti reuocati
 etiam exinde exercitus de duce sociorumque inde quantum auolsis fuisset id in extremo anno tumultuatum quod preneesti
 in concurat latinoz populi rebellauerunt. Eodem anno etiam ipsi querentibus penuria hominum noui colonia adscrip-
 titibus que aut per bello domestica quies quam tribunorum militum ex plebe gratia maiestasque in suos obtinuit sola-
 tum. fuit insequentis anni principia statim seditione ingenti atere in. mit consulari potestate ipse furioque serulio. q. 31
 licinio. menenio. in. p. cloelio. i. horatio. i. in lutio gegani. erat autem et materia et causa seditionis gallicum cui noscedi
 gratia se. Serulius. l. iulius. q. cloelius. sicut censor facti ne rem agerent bello impediti sunt. Namque trepidi nuncij
 primo fuga deinde. inde ex agris legiones uolsorum ingressas finis populari que passim romanum agrum attulerunt. In
 qua trepidatione tantum affuit. ut ciuilia certamina terrores externos cohibere. ut contra eo uolentior potestas tribuniciu
 impediendo dilectu esset. donec conditiones impostae patribus nequis quo abellatum esset tributum dare. aut uis de
 pecunia credita diceret. eo laxamento plebi sumpto mora dilectui non est facta legionibus. noui scriptis placuit duos exer-
 citus in agrum uolsium legionibus diuisis ducit. p. furio. in. horatio dexterosus metuma moxam atque antium. q. serui-
 lius. et in. geganius leua ad monte secetra pergit neutra parte hostis obuuius fuit. Populatio itaque non illi uage similis quam
 uolsus latrocinij more discordie hostium fretus et uirtutem metuens per trepidationem raptum fecerat sed ab uisito exer-
 citu uisita ira facta spatio quoque temporis grauior quippe uolsis ciuibus ne inter exercitum abroma exire incurio
 ner inextrema finium facte erant romano contra etiam in hosti comorandi causa erat ut hostem ad certam diceret.
 Itaque omnibus passim tectis agrorum cuiusque etiam quibusdam exultis. Non arbore frugiferi nati in spem frugum

32 relictis omniq; extra mœnia fuit hominum pecudumq; pda abacta romam utrinq; exercitus reducti paruo int'uallo
 ad respirandum debitorib; dato. Postquam quiete per ab hostibus erant celebrari de integro uiris dictio & tantum abesse spei
 ueteris leuandi fœnoris: ut tribuno nouum fœnus contrahere in murum acensorib; locatum saxo quadrato faciendum
 cum succumbe oneri coacta plebes quia quem dilectum impedirent n̄ habebant tã pt. tribunos etiam militares patres
 om̄s coacta p̄ncipum opib; fecit. Lacum emillum. l. valerium. uij. c. uerum. sex. Sulpitium. l. & c. quintio
 circinnatos his de opibus obtinere. ut aduersus latinos uolscosq; qui conuinctis legionibus ad satricum castra ha
 beant nullo impediante omib; uinciorib; sacramento adactis tres exercitus scriberent unum ad p̄sidium ur̄b alterum
 qui si qui alibi motus extitisset subita belli mitti possent. Tercium longe ualidissimum. l. valerius. & l. emilius ad satricum
 duxere. ubi cum aciem instructam hostium loco equo inuenerunt. Ex templo pugnatum & ut nondum satis claram
 uictoriam se p̄spere spei pugnam uis ingentibus p̄cellis fusus diremit. Postero die iterata pugna & aliquam diu
 equa uirtute fortunaq; latine maxime legiones longa societate miliciam romanam edocte restabant. Sequens in
 missus ordo turbauit turbatis signa peditum inlata quantumq; romana se inuexit acies tantum hostes q̄d demori
 & ut semel inclinauit pugna iam intolerabilis romana uis erat fusi hostes cū satricum q̄d. y. mil. inde abegat non
 castra peterent ab equitatu maxime cegi castra capta direptaq; ab satrico nocte que p̄lo p̄xima fuit. fuge simile
 agmine petunt antium. & cum romanus exercitus p̄p̄e uictisq; sequeretur. plus tam timor quã ira celeritatis
 habuit. Frustr itaq; mœnia intrare hostes quã romanus extrema agminis carpere aut morari possent. Inde aliquot
 dies uastando agro assumpti ne romanis satis instructis apparatu bellico ad mœnia aggredienda. nec illis ad subeundū
 33 pugne casum seditio tū int' antiates latinosq; cohorta. cum antiates uicti māt subacti q; bello in quo & nati erant
 & consueuerant ad ditionem expectarent. latinus ex durissima pace noua defectio recentib; adhuc animis ferocio
 res ad p̄seuerandum in bello facere. finis certaminis fuit. Postquam utriusq; apparuit nihil p̄ alteros stare q̄ min
 incepta p̄sequerent. latini p̄fecti ad societate pacis ut rebant inhoneste eē uindicauer. Antiates in cōmodis arboris
 salutarium consiliorum remotis urbem agrosq; romanis dedunt. ira & rabies latinorum quia nec romanos bello
 ledere. nec uolscos in armis retinere poterant. eo erupit satricum urbem que receptaculum p̄mū eis aduersus pug
 fuerat igni concremarent. Hec aliud tectum eius sup̄fuit. ur̄bis cum facies parit sacris p̄fatisq; inicerent quã matris
 matris templum inde eos nec sua religio nec ur̄b recundū dñm arguisse dñ. si uox horrenda edita templo cū tristibus
 minus in nefandos ignes p̄cul delubris amouissent incensos ea rabie impetus tusculum tulit ob iram. Quo deserto cōmuni
 concilio latinorum n̄ in locitatem in romanam s; etiam in ciuitatem se dedissent patentibus portis cum in inguissio in
 cidissent p̄mo clamore oppidum p̄ arcem captum est. in arcem oppidani refugere. cū coniugib; ac liberis nuntios q;
 romam qui certiores de suo casu senatum facerent misere aut signis quã fide p̄ dignum fuit exercitus tusculanus
 ductus. l. l. sex. Sulpicius tã mil. duxere clausos portas tusculi latinosq; simul obsidentium atq; obsidentium animo
 hinc mœnia tusculi turri uident. illinc arcem oppugnare. Terrere unã ac pauere aduentus romanoꝝ mutauerat
 utriusq; partis animos tusculanus exigenti metu infimã alacritatem latinos ex p̄p̄e certa fiducia mox capiendę arcis
 qm̄ oppido potuerent in exigentiam de ipsis spem uerterat. Tollitur ex arcē clamor ab tusculanus excipit. Aliquanto maior
 ab exercitu romano utrinq; urget latini nec impetus tusculanorum decurrentium ex superiore loco sustinent nec
 romanos subruentes mœnia molientes q; obices portarum arcere possunt scalaribus mœnia capta inde effrui
 claustra portarum. & cum anceps hostis & a fronte & a tergo urgeret nec ad pugna ulla uis nec ad fugam loci que
 34 quã superest in medio cecit ad unum om̄s recuperatos ab hostib; tusculo exercitus romã est reductus. Quanto magis
 p̄p̄u eo anno bellus tranquillã om̄ia foris erant tanto in ur̄b uis patrum. Induit miseris q; plebis crescebant cum
 eo ipso qd̄ necesse erat solui facultas soluendi impediretur. Itaq; cum iam ex re nihil dari possent fama & corpore
 iudicati atq; addicti creditorib; satisfaciebant. Lenaq; inuicem fidei cesserat adeo q; obnoxios sumiserant animos
 n̄ infimū solum s; p̄ncipes etiam plebis. ut n̄ in ad tribunatum militum int' patricios p̄cedendum qd̄ tanta
 ut licet retenderant. sed ne ad plebeios quidem magistratus capiendos p̄cedendos q; ulli uis acri expugnari

soli erant & ut ferme solent quia suis desciscunt capiti & stupentes animi uoc aliter id m qd domu pceptum erat
intercessionem suam predebant uelut in exercitu plebis magnam partem ab eis in aduentu militum comicia differri debere.
Et uniuersa plebes de suis commodis suffragium ferre. Sextus licinius qui cum patre collegarum & uno ex tribuni mi-
litum fabio artifices iam tot annorum usu tractandi animos plebis piores patrum pductos interrogando de singulis
quae ferebant ad populum fatigabant auderent nec postulare ut cum bina iugera agri plebi diuiderentur. ipsis
plus quingenta iugera habere liceret. Et singuli pro trecentorum ciuium possiderent agros plebei homini ad
tectum necessarium aut locum sepulture suus pater & ager an placere fenore circum uenta plebem in potius quam
sortem creditum soluat corpus in neruum. Ac supplicia dare & gregatim cotidie de foro addictos duci & repleri
37 uinctis nobiles domos & ubicumque patricius habitaret ibi carcerem putatum esse. Hec indigna miserandaque audiri
cum apertum esset sibi ipse maiore audientium indignatione quam sua increpuissent atque in nec agros occupandi
modum nec fenore trucidandi plebem alium patribus unquam fore adfirmabant. Non alium ex plebe consulem eius
eodem suae libertatis plebi fecisset contempni iam tribunos plebis quippe quae potestas iam suam ipsam uel frangeret
intercedendo non posse equo iure agi ubi impium penes illos penes se auxilium tantum sit non imperio communicatio
numquam plebem in parte pari rei per necesse. quod quicquam satis putaret si plebeiorum ratio comitibus consularibus haberi
non alium consulem unquam ex plebe fieri necesse sit. Neminem fore an iam memoriam exisse cum tribunos militum
idcirco poenit quia consules creant placuisse ut plebes pateret. Summus honor uix & xl annis neminem ex plebe
tribunum militum creatum esse qui crederent duobus; ne in locis sua uoluntate inperituros plebi honorem qui ad tota
loca tribuni militum creandis occupare soliti sint & ad consulatum uix fieri passuros qui tribunatum septimum tam diu ha-
buerunt lege obtinendum esse. quod comitibus per gratiam nequeat & se ponendum extra certam alium consulatum ad quem
plebs ut aditus. Quam incertamine relictus primum semper potentioris futurus sit. nec iam posse dici id quod antea uac-
tare soliti sint non esse implebis idoneos uiros ad curulis magistratus. Numquid enim socordius aut segnius rem. per
administrare potest publicani calui tribunatu qui primum ex plebe creatus sit quam per eos annos gesta sit quibus per
patricios nemo tribuni militum fuerit qui contra patricios aliquot damnatos per tribunatum neminem plebeum quasto-
ret quoque sic tribunos militum paucis ante annis ex plebe ceptos creari nec ullius eorum per maiorem penitus con-
sulatam super esse plebes eam esse arcem libertatis. ideo lumen si eo peruenit sit. tum per uere exactos ex urbe reges
& stabilem libertatem suam existimaturum quippe ex illa die implebem uentura omnia quibus patricij excel-
lant impium atque honorem gratiam belli genus nobilitatem magna ipsis fruenda maiora liberis relinquenda.
Huius generis horationes ubi accipi uidere nouam rogationem promulgant. ut per diuum uiris sacris faciendis
decem uiri creentur. Ita ut pars ex plebe. pars ex patribus fiat. omni quod earum rogationum comicia in adum
38 tum eius exercitus differunt. qui uelut obsidebat prius circum actus est annus. quam auelutis reducerentur
legiones. Ita suspensio de legibus res ad nouos tribuni militum dilata nam plebes tribuni eosdem duos unquam quia legum
latores erant plebes reficiebat tria tribuni creati. L. quintus. S. C. Cornelius. S. E. Sulpicius. S. E. Seruilius. L.
papius. L. ueturius. Principio statim anni ad ultimam clauicationem de legibus uentum & cum tribus uocarentur
nec intercessio collegarum latorebus obstaret trepidi patres ad duo ultima auxilia summum impium summumque ad
eum decurrunt dictatore dici placet dicitur in furus camillus qui magnam equitum L. camillum
cooptat. Legumque latores aduersus tantum apparatus aduersariorum. Et ipsi causam plebis ingentibus animis
armant. concilioque plebis indictatoribus ad suffragium uocant. Cum dictator stipatus agmine patriciorum
plenus uir minarumque consedis atque ageretur res solito primum certamine ut se tribunorum plebi ferentium
legem intercedentiumque & quanto iure potentior intercessio erat tantum uinceretur. fauore legum ipsarum latonumque
& uti rogati prius tribus dicerent. Tu camillus quando quidem inquit quiritis. iam uos tribunicia libido non poterat
regit. & intercessionem secessionem quondam plebs partem uobis eadem in facit irritam quam peperistis. non
rei publice magis uniuersae quam urbis causa dictator intercessionem adere euerit quod urbi auxilium imperio

turabor. Itaq. sicut Licinius & L. Sextius in cessione collegarum cedunt nihil patricium magistratum. Inseram con-
 cilio plebs si aduersus in cessionem tamquam capte ciuitati leges imponere tendent uim tribuniciam a se ipsa
 dissolui non paciar aduersus ea cum concepti tr. pt. rem nihilo segnius pagerent tam petrus ira camillus
 Lictores quidem medio plebem emouerent mista & addidit minas si pgerent sacramento omis iuniores ad acturum
 exercitumq. exemplo ex urbe educiturum t. rorem ingentem incusserat plebi ducib; plebs accendit magis certami
 ne animos quam minuit. S. re neutro inclinata magistratu se abdicauit seu quia uitio creatus erat ut scriplere
 quidam. seu quia tribuni pt. tulerunt ad plebem seuit ut si m. furius p. dictatore quid egisset. L. uingentum milium
 ei multasse si auspiciis magis qua noui exempli rogatione detrahit ut pocius credam cum ipsius uiri facit ingenui
 Tum qd eis affectus est ex templo publici manlii dictator quem quid creati attinebat ad id certam q. m. furi
 uictus esset. & qd eundem m. furium dictatorem insequens annus habuit aut sine pudore certe fractu fore
 anno in se impium repetiturum simul qd eo tempore q. p. mulgatum de m. ta eius traditur haud & hunc rogam
 oni qua se in ordine cogi uidebat obistere potuit aut ne illas quidem ppt. quas huc latuerat impedire & quoduisq.
 ad memoriam nram tribuniciis consularib; q. certatum uirib; est dictature semp altius fastigium fuit. Int. porem
 dictaturam abdicatam nouamq. amantio uitam abtribunis uelut p. ut regnum concilio plebs habito apparuitq. ex
 p. mulgatis plebi q. latorib; gratiora essent. na de senore atq. agro rogationes uidebant de plebeio cois antiqm
 habebant & pfecta utiq. rei esse tribuni se monia simul consulere plebem dixissent. publici manlii deinde
 dictatorem incausam plebs inclinauit. e. licinio qui tr. m. furum mag. equitum de plebe dicto id egre patet excusa
 re solutum. simul negante magistri equitum exatius quam tribuni consularis impium ee. Licinius. Sextiusq. cum
 tribunorum plebi credendorum indicta comitia essent. ut se gerere ut negando iam sibi uelle continuari honorem
 acerrime accenderent. Ad id qd dissimulando patebant plebem nom. se annum iam uelut indictam aduersus opti
 mates maximo puatum piculo nullo publice emolumento stare. Consensisse iam secum rogationes p. mulgatas. &
 uim omnem tribuniciis potestati pmo in cessione collegarum inleger suas pugnatu ee deinde ablegatione ui
 uentutis. Ad uelut bellum postremo dictatorem fulm. in se intencatum iam nec collegas nec bellum nec dic
 tatorum obstare quippe qui eram omne plebeio consili magistro equitum ex plebe dicendo dederit seipsa plebem
 & comodepari sua liberam urbem ac forum ac reditorib; liberos agros ab iniustis possessorib; exemplo si uelit habere
 posse que munera quando tandem satis grato animo estimaturos si ut accipiendas de suis comodis rogationes
 spon. honoris latorib; earum incidant n. esse modestie pa. id postulare ut ipse senore leuetur. & magnum inui
 ria possessorum apotentib; indicatur p. quos ea consecutus sit senes tribunicios n. sine honore. tantum si & iam
 sine spe honoris relinquat. Proinde ipsi p. mum statuerent ap. annos quid uellent deinde comicus tribuniciis
 declarant uoluntatem si conuixte ferre ab se p. mulgatas rogationes uellent ee qd eosdem reficerent ta. pt.
 platurus enim que p. mulgauerunt sin. qd eum puatum opus sit id m. accipi uelut opus ee nihil inuidiosa con
 tinuatione honoris ne se tribunatum nec illos ea que p. mulgata sunt habituros aduersus tam obstinatum orati
 onem tribunorum cu. p. indignitate rerum stupor silentium q. inde ceteros parum defixisset. Appius claudius erat
 sus nepos decem uiri dr. odio magis iraq. quam spe ad dissuadendum pcessisse. & locutus in hac fere sententia
 ee. Neq. nouum. neq. inopinatum m. sit quiritet si qd unum familie nre semp obiectum e. ab seditionis tribunis.
 id nunc ego quoq. audiam claudie gentis iam inde ab initio nihil antiquis inrp. patrum maiestate fuisse semp
 plebs comodis aduersatos ee quorum altum neq. nago neq. inficiat eo nos ex quo adsciti sum simul incuitatem
 & patres enixe opam dedisse. ut p. nos ducta pocius quam immunita maiestas earum gentium in quas nos ee
 uoluitis dici uere possit. Illud altum p. me maiorib; q. meis commendare ausim quiritet n. que p. uniuersa reip.
 fiant ee plebi tam qua aliam incolenti urbem aduersa quis putet nihil nos neq. puatos neq. in magistratib;
 qd incomodum plebi esse scientes fecisse nec ullum factu dictu ut nrm. cont. utilitatem uiam. Et si quidam
 cont. uoluntatem fuerint uere referri possent in hoc si claudie familie n. sim nec ex patricio sanguine ortus

39

40

sed unus quiritium quilibet qui in me duobus ingenuis ortum & uiuere in libera ciuitate. Nam reticere possi
lucium illum sextum. & c. licinium propter uos si dux placeat tribunos tantum licentiae nouem annis quibus reg
nare sumpsisse aut uobis negent potestatem liberam suffragii non in comitiis non in legibus uiuendis se promissum
esse. Sub conditione inquit nos reficiatis decimum tribunos. Quid est aliud dicere quod petunt alij nos adeo fasti
dimus ut sine mercede magnam non accipiamus. sed quae tandem ista merces est qua uos semper tribunos plebis
habeamus. Et rogationes inquit nostras seu placent seu displicent seu inutiles sunt. Omnes conuinctum accipimus
obsecro uos tarquinii rex per precem me ex media contione unum eum sub clamore bona uenia in alacritate
ex his rogationibus legere quas salubres nobis censemur esse. Antiquare alias non inquit licebit. tu de senore atque
agris quod ad uos omnes pertinet iubeas & hoc potest non fiat in urbe romana uti sextum atque hunc garum licini
um eorum quod indignaris quod abominaris uidetis. Aut omnia accipe aut nihil fero. ut si quis ei quem uideat
fames uenenum ponat cum cibo & aut abstinere eoque uitale sit iubeat aut mortiferum uitale admisceat
et si esse libera haec ciuitas non tibi frequentes succedant. Abi hinc cum tribunatibus ac rogationibus tuis quod
si tu non tuleris quod commodum est populo accipe nemo erit qui ferat illud si quis patricius si quis quod illi uolunt
inuidiosus esse claudius dicere aut omnia accipere aut nihil fero. quis uirum quiritem ferre. Numquam ne uos
res potius quam auctores expectabitis si omnia semperque magistratus ille dicat secundis auribus quae ab nostrum
quo dicentur aduersus accipietis. At hercule sermo est minime ciuili quid rogatio quae est quam duobus anti
qua indignatur sermoni quiritis simillima consulens inquit rogo ne uos quos uelitis facere liceat an aliter rogat
qui utique alium ex plebe fieri consulem iubet. Haec duos patricios creandi potestatem uos permittit. si odie bellum
fuit quale aetruum fuit. cum postrema ianiculum in sedem quale gallicum in cum per capitolium atque arcem
omnia haec hostium erant. & consulatum cum hoc in furio & quolibet alio ex patribus lucius ille sextus petere
posset ne ferre sextum aut pro dubio consulem esse camillum de re per dimicare. hoc enim est in comune hono
res uocare ut duos plebeios ferri consules liceat duos patricios non liceat. & alium ex plebe creari necesse sit
utrumque ex patribus petere liceat. Quae nam ista societas quae consortio est. Larum est si cui pars tua nulla
adhuc fuit in partem eius uenis non partem petendo totum traxeris. Timore inquit nesci duos liceat creari pa
tricios neminem creari plebeum. Quid est dicere & aliud quia indignos uos uoluntate creaturi non estis
necessitatem uos creandi quos non uultis imponam. Quid sequitur ut ne beneficium quidem debeat populo si
duobus patricius unus petierit plebeius & lege se non suffragio creatum dicat. Quomodo extorquant non quomodo
petant honores querunt. & ita maxima sunt ad optinendum ut nihil ne per minimis quidem debeant & occasio
nibus potius quam uirtute petere honores malunt. Est aliquis qui se inspicere estimari fastidiat qui certos sibi uiri
honores in dimicantes competitors equum consueat esse qui se arbitrio uiri exinat qui uiri necessaria suffragia
per uoluntatis & serua per liberis faciat. Omitto licinium sextumque quorum annos in praetura potestate tamquam
regum in capitolio numeratis. Quis est hodie in ciuitate tam humilis cui non uia ad consulatum facilior per istum
legis occasionem quam nobis ac liberis nostris fiat. Siquidem nos ne cum uolueritis quidem credere interdum potest
istos etiam si nolueritis necesse sit. De indignitate satis dictum est. & enim dignitas ad homines pertinet. Quid de
religionibus atque auspiciis quae proprii deorum immortalium contentio atque iniuria loquar. Auspiciis hanc urbem
conditam esse auspiciis bello ac pace domi militiaeque omnia geri. Quis est qui ignoret penes quos sunt auspicia
more maiorum. Nempe penes patres. Nam plebeius quidem magistratus nullus auspicio creatur nobis adeo
propria sunt auspicia ut non solum quos populus creatio patricios non aliter quam auspicio creari si nos quoque ipsi sine
suffragio populi auspicio in regem perdamus & suatum auspiciis habeamus quae istine in magistratibus quidem
habent. Quid est aliud quam tollit ex ciuitate auspiciis qui plebeios consules creando a patribus qui soli ea
habere possunt aufert. Et ludant nunc religiones. Quid enim est siludi non pacem. si ex cauea tardius exierunt
si occiderunt aut paruasunt. Haec in parua ista non contempnendo maiores uiri maiorem hanc rem fecerunt

67.

nunc nos tanquam iam nihil pace deorum opus sit omnes ceremonias pollumus. Vulgo & pontifices augures sacri si-
guli reges creentur eulibet apicem dialem dum in homo sit imponamus tradamus ancilia penetralia deos deorum
curam quibus nefas est. non leges auspicio ferant non magistratus creentur nec centuriatis nec curiatis comitibus pa-
tres auctores fiant. Sextus & licinius tanquam romulus ac tacius in urbe romana regnent. Quia pecunias alienas
quum agros dono dant tanta dulcedo est ex alienis fortunis pendendi nec in mentem venit alia lege solitudines vastas
in agris fieri pellendo finibus dominos. Alia fidem abrogari cum qua omnis humana societas tollatur. Omnium rerum
causa vobis antiquandas censeo istas rogationes quod sacras deos ut infirmare. Oratio appi ad id in ualuit
tempus rogationum iubendarum proferretur refecti decursum. Idem tribuni Sextus & licinius de decemviris sacro-
exparte de plebe creandis legem protulere creati quinq; patrum quinq; plebs gradus eo iam uia facta ad consulatum
uidebatur de uictoria contenta plebs cessit patribus ut in presentia consulum mentione omitta tunc mil crearentur.
Creati autem & in cornelius. leum in geganus. p. manlius. l. uerterius. p. ualerius sextum cum pro uelitarum obsidione
tardi magis rem exat quam que dubij quicquid extinguit res romanis esset. famam repens belli galli allata populi cunctate.
ut in furio dictatore quincum diceretur. l. t. quincum penum mag. equitum dixit bellatum cum gallis eo anno circa
anienem flum. auctor e claudius uelitarum q. in ponte pugnam. Iu. tatus manlius gallum cum quo puocatus manus
conseruit in conspectu duorum exercituum csum torque spoliauit. Tum pugnatum pluribus auctoribus; magis adducor
ut credam decem aut minus post annos ea acta. Hoc aut anno in albano agro cum gallis dictatore in furio signa
conlatu nec dubium nec difficultas romanis quamquam ingentem galli terrorem memorum pstante cladis attulerant uictoria
fuit. Multa milia barbarorum macie multum caput castris cesa palati alij apulie maxime petentes cum fuga se lon-
ginquum tum qd passim eos simul pauor terrore distulerant ab hoste sese tutati sunt dictatori consensu patrum plebis q.
triumphus deceptus. Vix dum pfunctum eum bello atrocior domuseditio excepit. & p ingentia certamina dictator se
natus q. uictus ut rogationes tribunicie acciperent. & comitum consilium aduersa nobilitate habita quibus l. Sextus
de plebe pimus cor factus & in his quidem finis certaminis fuit quia patricij se auctores futuros negabant ppe-
secessionem plebis res tribiles q. alias minas ciuiliu certaminum uenit. Cum tam p dictatorem conditionibus sedate
discordie sunt concessumq. ab nobilitate plebi de consule plebeio ac plebe nobilitati de pte uno quid uis in urbe
dicere. ex patribus creando ita ab diutina ira tandem in concordiam redactis ordinibus cu dignam eam rem senat.
cesera ee meritoq. id siquando atiqua alias deum immortalium causa libere facturos fore. ut ludi maxime
fuerent. & dies unus ad triduum aduenerit recusantibus id munus edilibus plebs conclamatum apatricus e iuuenibus se
id honore deum immortalium causa libere acturos ut ediles fierent. Quibus cum ab uniueris grege actus essent factum
se. ut duos uros ediles ex patribus dictator populum rogare patres auctores omnibus eius anni comitibus fieret.

TITI LII NICTMAES. FAV
ANVS. VC. IIII. PREFEC VRBS
EMEN DAVI. Y. AB VRBE COND.
VICTORIANVS. UC. EMENDABAM
DOMNIS SYMMACHIS. LVI. EXPLI.
INCEP T LIBER VII.

Hoc anno primum consul plebei. Hoc anno primum praetor urbanus. Hoc anno primum edilis curulis.

Annus hic erat insignis noui hominis consulatu insignis nouis duobus magistratibus praetura & curulibus dilatare. hos sibi patres quesierunt honores per concessio plebi altero consulatu plebei consulatum. Sextio cuius lege patris erat dedit patres praetura sp. furio marci. F. camillo editate queto quintio capitolino. & p. cornelio scipioni suarum gentium iuris gratia campestri cepunt. L. Sextio collega ex patribus datus. L. emilius mamercus principio anni & de gallis quos primo palatos per apuliam congregari iam fama erat. & de hernicorum defectione agitata mentio cum de illustri omnium ne quid per plebeum coram ageretur. praesentur silentium omnium rerum acutus tunc simile oculum fuit. nisi quod non patientibus tactum tribunus quod per consule uno plebeio tres patricios magistratus curulibus; sellas praetoratos tanquam coram sedentes nobilitas sibi sumpsisset. praetorem quidem & iam iura reddente & collega consulibus. Atque huiusmodi auspiciis creatum ut recundum inde impositum est senatus ex patribus iubendi ediles curules primo creati ut alterius annus ex plebe fierent conuenerat. Postea promus cum fuit inde L. genticio & q. Serulio coram & absedione & abello quattuor rebus nequando amari de pietate uideant. Pestilentia ingens tunc censorum edilem curulem in tribus plebi mortuos ferunt. per portione & ex multitudine alium multa funera fuisse maxime quae eam pestilentiam insignem mors quam nemo sic maturum tam acerba in. furfecit. Fuit enim uere uir unicus in omni fortuna princeps pace bello quod priusquam exulatum ire clarior in exilio ut dendero ciuitatis quae captae absentis implorauit opem ut felicitatem qua restitutus in patriam secum patriam ipsam restituit. Par deinde per v. & xx annos tot enim postea uixit titulo tantum quod fuit dignus quod habitus. quem secundum aemolo condicio rem in romam ferrent. & hoc & insequentem anno. i. Sulpicio petico. c. licinio stolonicos pestilentia fuit. Eo nihil dignum memoria actum. in quod pacis deum exposcendae causa tertio tunc post conditam urbem lecti sternum fuit. & cum uis morbi nec humanis consiliis. nec opem diuinam leuaret. uictis superstitione animis ludis quoque scenici nouae res bellicoso populo. Nam circi in spectaculum fuerat. in alia celestis uae placamina instituti diuini. Ceterum parua quoque ut ferme principia omnia & ea ipsa peregrinae res fuit sine carmine ullo sine uariationum carminum adu ludiones ex aerum acciti ad tibicinis modos saltantes aut inde choros sinotus more tusco dabant mutari. deinde eos iuuentus simul inconditis in se iocularia fundentes uersibus cepere ne absom auoce motus erant. accepta itaque res sepius quod usurpando excitata uernaculis artificibus; quia ister tusco uerbo ludios uocabatur non histriomibus; inditum qui non sic ante fescennino uersu similem incompotum temere ac rudem alterius iacebant. si impletis modis saturas descripto iam ad tibicinem cantu motuque congruenti per agebant. Luus per aliquot annus qui ab saturis ausus est primus argumto fabulam serere. idem scilicet id quod omni temeritate suorum carminum actor dicitur cum sepius reuocatus uocem obtudisset uenit perit puerum ad canendum ante tibicinem cum statuisse canticum egisse aliquanto magis uigentem motu quia nihil uocis usus impediebat. Inde ad manu cantari histriomibus; ceptum deurbus quae tantum ipsorum uoci relictum postquam lege ac fabularum abritu ac soluto ioco res auocabatur & ludus inartem paulatim uertente iuuentus histriomibus; fabellarum adu relicto ipsa in se more antiquo ridicula inexta uersibus; iactare ceptum. Iuxta exordia postea appellata conserta quod fabellis potissimum atellani sunt. Id genus ludorum ab oscis acceptum tenuit iuuentus. nec ab histriomibus; pollui passa est eo institutum manet ut auctore satellanarum nec tribu moueant & stipendia tamquam expertes artis ludere faciant in aliarum parua principia rerum ludorum quoque prima origo ponenda uisa est. ut apparet quam ab sano iniores in hanc uix opulenti regni tolerabilem insaniam uenerit. Nec tam ludum primum inuicem percurandis religionibus; datum. aut religione animos aut corpora moribus leuauit. Quin etiam cum medior forte ludos circi cyberis supposito inrigitur impendisset. id uelut auersis iamdudum aspiciantibus; quod placamina ne terrorem uigentem fecit. Itaque c. Genucio lucio emilio mamerto. quod coram cum piaculorum magis conquestio

animos quā corpora morbi adficerent repetitum ex seniorum memoria dī pestilentiam quondam clauo abdicata
tore fixo. sed atamea quae religione adductus senatus dictatorem clauū figendi causā dici iussit. Dictus L. manlius
impiolus. L. pinarium magistrum equitum dixit. Lex uetusta est priscis litteris uerbis q. scripta ut qui p̄or ma
ximus sit idibus septemb. clauum pangat fixa fuit dextro lateri p̄or iouis obtutu maxime ea qua parte muner
us templum ē cum clauum quae rari p̄ea tempora latē erat notam numeri annorum fuisse ferunt. eo q. muner
temple dicata legem quia numerus munerū inuentum sit uoluit q. clauos indices numeri annorum fixos in
temple norcū etruscū deū comparere diligens talium monumentorum auctor cunus adfirmat. m. horatius cor
ex lege templū iouis opt. max. dedicauit anno post reges exactos a consulib; postea ad dictatores quia impiū
erat sollemne clauū figendi translatum est. In mīso deinde more digna erant p̄se uita res. p̄p̄t quam dictator cre
aretur qua de causa creatus. L. manlius p̄inde ac rei gerendē ac n̄ soluendē religionis grā creatus ēet bellū her
nicum adfecit. etu. tans. dilectu aceruo uiuentutem aggrauat. tandemq. in eum omib; tr̄ p̄t. coortat seu uy seu
utredundū uictus. dictatura abiit neq. eominus p̄ncipio insequentis anni. q. Serulio abalū. L. Genutio consuli
bur dicit manlio dī a m. pomponio tr̄ p̄t. acerbitas in dilectu n̄ dampno in cuium h̄etiam laceratione corporū
lata partim uirgis cesit. qui ad nomina non respondissent. partim inuictū ductus. inuiderat & ante om̄ū multum ipsū
genum atrox cognom̄ q. impiolus graue libere ciuitati ab hostentatione seuerit̄ adscitum quā n̄ magis in alienis
quā in p̄p̄ris ac sanguine ipso suo exercere crumamq. ei tribuit ut cetū dabat qd̄ filium uiuentem nullus
p̄p̄ri conptum extorrem urbe domo penatibus foro luce congressu equalium phibitum inopis seruite p̄p̄t uicape
tem atq. in ergastulum dedit. Vbi sumo loco conatus dictatorius uiuentis cotidiana miserū discere uere impiolo
parte senatum ēē ad quam obnoxam quae infacundior sit. & lingua impiolus qd̄ naturē dampnum utrum nutrien
dum patri si quicquā in eo humani esset de castigandum de uexatione insigni faciendum fuisse qe mutat quideā
bestias minus alere ac fouere si quid ex p̄genit sue parum p̄p̄m sit ac hercule. L. manlium malum malo augere
fili. & tarditatem ingenij insup̄ p̄mere & si quid in eo exiguum naturalis uigor sit. id extinguere uita agresti cul
tu etrusco ut p̄cuder habendo om̄um potius h̄t criminationib; quam ipsius uiuentis irritatus ē animus quin
contra se quoq. parenti causam inuidiē atq. criminū ēē egre passus ut om̄ dy homines qui seirent se parenti
opem latam quā inuictis eius malle. caput consiliū rudis quidem atq. agrestis animi & quamquā n̄ ciuil ex
pli tam pietate laudabile inscientib; cunctis cultro succentus manē in urbem atq. porta domum confestim ad
marcum cum pomponium tribunum p̄p̄t ianitori opus ēē sibi domino eius conuento exemplo ait. n̄ uinciare ti
tium manlium L. f. ēē mox introductus & eum potius ira in patrem spes erat. aut criminis aliquid noui aut
consiliū ad rem agendam deferre salute accepta reddidit q. ēē ait. quē cum eo agere arbitus remotus uelit procul
inde omib; abire iussit cultrum stringit & sup̄ lectum stans ferro utento n̄ inquit ipse concepit uerba uiuentis
se patris eius accusandi causā concilium plebis numquam habiturum se cum ex templo transfixurum mināt
pauidus tribunus quippe qui ferrum ante oculos micare solum inuideret illum p̄ualidum uiuentem & qd̄ aut mi
nus tūndum erat stolidē ferocem uirib; suis cerneret. Adunat inquit adactus est uerba & p̄se deinde tulit eam
subactum se incepto destitisse nec p̄inde ut maluit plebes sui suffragij ferendi. Veram crudeli & supbo reo po
tatem fieri ita egre abstulit filium id p̄parente ausum eo q. id laudabilis qd̄ animum eius tanta acerbitas pa
tra nil apertate auertisset. Itaq. n̄ patri in remissē causē dictio est. sed ipsi etiam adulescenti ea res honori fuit.
& cum eo anno p̄mum placuisse. Ita mī ad legionis suffragio fieri. Nam & antea sic nunc quos rufulos uocant
impatores ipsi faciebant. sed in sex locis tenuit nullis domi miliciē q. ad conciliandam grām meritis ut qui
ture & p̄cul cœu hominum uiuentiam egulit. Eodem anno seu motu tr̄e seu quā ui aliu sp̄m medium ferme
specu uasto conlapsum in immisam altitudinem dī. neq. eam uoragine coniecta tr̄e cūple quisq. gereret ex
plere potuisse p̄usquam deum monitum queri ceptum quo plurimum p̄r. possēt idem illi loco dicandum uates
canebant. siron. p̄ romanam p̄p̄uam ēē uellent. Tum marcū curcium uiuentem bello egregiū castigasse

ferunt dubitantes a nullum magis romanum bonum quam arma uirtusque esse. Silentio facto templa deorum
immortaliumque foro imminente capitoliumque intuentem et manus nunc in celum nunc impatientes terrae hiatus deos
manes porrigentem sedere uouisse equo deinde quam poterat maxime exornato insidentem armatum se in speciem
inmisisse. Dona quoque ac fruges super eum amulititudine uirorum ac mulierum congestas lacumque curcum non ab anti
quo illo tui tanta milite curcio merito. sed ab hoc appellatum curcio non deesse siqua ad uerum uia inquirentem
ferre nunc fama rerum standum est ubi certam derogat uetustas fidem et lacus nomen ab hac recentiore insignitum falsu
laest. Post tanti prodigii procuracionem eodem anno de hernicis consultus senatus consecratos ad res repetendas nequequa
musse. prima quoque die ferendum ad populum de bello indicendo hernici censuit populusque id bellum frequens uisus
l. Genucio coram ea puincia sorte euenit. Inexpectacione ciuitas erat quod primus ille de p. l. coram bellum suis auspiciis
gesturus esset. Pande ut eueniret res ita comunicatus honores prebent aut secus consulto habitum. Fortis ita ruit
casus ut Genucius ad hostes magno conatu profectus in insidias precipitaretur. Legionibusque nec opus nato pauore fu
sit consul circumuentus ab insensu quem interfecissent occidere. Quod abiectum romam nunciatum nequaquam tantum
publica calamitate mesti patres quantum feroces infelici consul plebei ductu fremunt. omnibus locis irent crea
rent coram ex plebe trans ferrent auspicia quo nefas esse potuisse patres plebes cito pelli honoribus suis. Humanam
indeos immortales inauspicatam legem ualuisse. Vindicasse ipsos suum nomen sua auspiciis que ut primum contactu
sint ab eo aquo nec uis nec fas fuerat delectum cum duce exercitum ducumto fuisse. ne inde turbato gentium iure
comicia haberentur. His uocibus curia et forum personat appum claudum quia disuaserat lege maiore cum aucto
ritate euentum reprehensi ab se consilij incusantem dictatorem consensu patriciorum seruilius consul dicit. dilectis
et iusticiis indictum proutquam dictator legiones que noue in hernicos uenirent ductum. c. sulphur legati res per occa
sionem gesta egregie est in hernicos morte consul contentum ad castra romano cum aut dubio expugnandi spe
succedentes hortantes legato et plenus ire atque indignitatis militum animus eruptio est facta multum ab spe ad
eundi ualli res hernici afuit. Adeo turbatus inde ordinibus abscessere. Dictatoris deinde aduentu nouus ueteri ex
citatus ungitur et copie duplicantur. et per conatione dictator laudibus legati multumque quorum uirtute castra erant
defensa. simul audientibus laudes merita sustollit animos sumit cetos ad emulandas uirtutum acut. Neque legiones
et hostes bellum apparatur. qui et parati ante decoris memores neque ignari auctarum uirum hostis suas quoque
uirtutes augent. Omne hernicum nomen omnis militaris etas excitatur quadrigenariis octos cohortes lecta robora
uirorum scribuntur. Hunc eximium florem iuuentutis eo etiam quod ut duplex accipere stipendium decretauerunt
spei animorum implere immunes quoque opum militarium trant ut in unum pugnae laborem sequati plus
sibi qua puerili parte ad natendum seuerit extra ordinem etiam in acie locati quo conspectior uirtus esse.
Quum milium planius castra romana ab hernicis dirimebat ibi patri ferme utriusque spacio in medio pugna
tum est primo flectit ambigua spe pugna. Nequequam sepe conatus equitibus romanis impetu turbare hostium acie.
Postquam equestri pugna effectum quam conatibus uanior erat consulto prout dictatore equites prout deinde
eius relictis equis clamore ingenti puolant ante signa et noua integrant pugnam. neque sustinere poterant ni
extra ordinarie coortes patri corporum animorumque robore se obiecissent. Tunc ut prout duorum populorum
res gerit. Inequid hinc aut illinc communis maris bello aut fert multiplex quam prout numero dampnum est uilgus
aliud armatorum uelut delegata prout moribus pugna euentum suum inuirtute aliena ponit. multi uirtutem cadunt
plures uulnera accipiunt. tandem equites alius alium increpantes quid deinde restaret querendo sinque exequit
perpulserunt. hostem neque pedes quoquam momeri facerent qua etiam expectarent pugnam. Quid ante pugna
feroces prout uissent et alieno pugnarent loco. his ut se uocibus concitatis clamore renouato postremo iam aut du
bus aurrunt. neque tam uires pares que superaret res facile dictum est. non quod prout fortuna uirtutisque populi ad
extollere animos et mouere potuit usque ad castra fugientes hernicos romanos sequit castrorum oppugnationem
quum serum erat dies abstinere diu non prout placatum tenuerat dictatorem ne ante meridiem signum dare possent.

Et in noctem tractum erat certamen. Postero die deserti fugae castra hernicorum & saucy relictis quidam inuenti
agnoscentium ab signis cum praeter menua eorum infrequentia conspecta signa essent. fuscum de pagros re
pida fuga palatum est. Hec romanis in cruenta uictoriae fuit quarta pars militum amissa & ubi haec mun
uicturae fuit aliquod equites & cecidere. Insequenti anno cum licinius Sulpicius & iunior licinius calvus contra hermi
cos exercitu durissent neque inuentis magno hostibus ferentium urbem eorum uico possent reuertentibus; unde eis
triburtes portas clausere. Et ultimum fuit causa cum multis antea querimoniis ultro citroque iactate essent. pro
cualer rebus repetatur bellum triburum populo indiceretur dictatorem. I. quintum penum eo anno fuisse. Scitur
constat & magis equitum Sergium cornelium maluginensem mactem licinius comitiorum habendorum causa
& ab licinio contra dictum scribitur quia collega comicia bella proferre festinante ut continuaretur contra obuiam
eundem prius cupiditatem fuerit quiescit ex propria familia laus leuiorem adorem licinium facit. Comentione
eius regis in uetustioribus annalibus; nullam inueniam magis ut belli gallici causa dictatorem creatum arbitretur
indignat. Annus eo certo anno galli ad tunc lapidem salaria uia transpontem alienis castra habere dic
tator cum tumultus gallici causa iustitiam eduxisset. omnes uiuores sacramento adegit ingentis exercitus ab
urbe profectus incertiore ripa alienis castris alienis posuit. Los in medio erat neutris erumpentibus; ne timore
inducum esset plus deoccupando ponte crebra erant ne qui potarentur incertis uiribus; satis discerni poterat.
Tum eximia corporis magnitudine inuacuum pontem gallus percussit. & quantum maxima uoce potuit.
Tunc ne inquit roma uirum fortissimum habet. Procedat agendum ad pugnam ut nunc duorum euentus ostendat.
Iura gens bello sit melior. Iu uir priores ueniam romanorum silentium fuit. Cum & adnuere certam uiderent. 10
& praecipua sortem periculi parere nollent. Tum t. manlius l. f. qui patrem auxatione tribunus uindictam
et statione ad dictatorem pergit. in uultu tuo inquit impator extra ordinem nunquam pugnauerim non sic certam
uictoriam uideam si tu permissus uolo ego illi belum ostendere quando ad te feror prostrat hostium signis me ex
ea familia ortum que gallorum agnoscentium ex rupe tarpei adiecit. Tum dictator macte uirtute inquit apertate
impatrem patriamque t. manli esto prope & nomen romanum inuictum uiuantibus; diis prostrat. Armant inde uiue
nem equales pedestre scutum caput hispano cingitur gladio ad propriam abili pugnam armatum adornatumque
aduersus gallum stolidum letum. Et quoniam id quoque memorie dignum antiquis uisum est. linguam etiam ab
uiru exherentem perducunt accipiunt inde se ad stationem & duo in medio armati spectaculi more magis
quam lege belli deficiunt. Nequaquam uisu ac speciem estimantibus; parer corpus alteri magnitudine eximium
uericolori ueste pictisque & auro celatis refulgens armis media in alto militaris statura modicaque in armis
abilibus magis quam decoris species non carnis ne exultatio armorumque aggratio uana. sed pectus animorum
que tacite plenum omnem ferociam indurcentem ipsum certaminis distulerat. Vbi consistere inter duas acies
tot circa mortalium animus spe metuque pendens gallus uelut moles superne imminens praesto louu
scuto in aduenientis arma hostis uanum ceteri cum ingenti sonitu enses directi. Romanus mucrone sub
recto cum scuto scutum in unum periculis si totoque corpore interior periculo uulneris factus insinuasse se inter
corpus armaque uno altoque subinde ictu uentrem atque inguina hausit. & in spaciis ingens ruentem porrex
hostem. laceratus inde corpus ad omni alia uexatione intactum uno terque spoliavit. Quem respsum cruore col
lo circumdedit suo. defixerat pauor cum admiratione gallos romani alacres obstaculo obuiam militi
suo progressi gratulantes laudantesque ad dictatorem perducunt. Inter carminum prope modum incondita quedam
militant uolantes torquati cognomine auditi celebratum. Deinde postea etiam familiae honori fuit. Dicta
tor coronam auream addidit donum mirisque percontione eam pugnam laudibus fuit. & hercule tanta ea ad 11
universi belli euentus momenti dimicatio fuit. ut gallorum exercitus proxima nocte relictis trepide castris
in triburtem agrum atque inde societatem belli facta comitatuque benigne ad triburtes; aduersus maxime
campanum transierit. Ea fuit causa cur primo anno c. petilius balbus contra cum collega ei sub iustitia

hermici puuncie uenisse aduersus tiburtes. iussu populi exercitu ducere ad quorum Auxilium cum galli ex cam-
pania redissent. sed & populationis in labicano tusculanoq; & albano agro aut dubie tiburtib; ducib; sunt facti.
Et cum aduersus tyburtem hostem duce cois contenta res esset gallicus tumultus dictatorem creare coegit.
Creatus quintus seruius abala tum quintum mag equitum dixit & ex auctoritate patrum si ppe id bellum
euenisse ludos magnos uouit dictator ad continendos ppo bello tiburtes consulari exercitu iussu manere omes
iuniores nullo detractante militiam sacramento ad ege pugnatum haud pcul porta collina e totius urbis
urbis in conspectu parentum coniugum q; ac liberorum. Quae magna & iam absentib; hortamenta animi tum
subiecta oculis simul uerecundia misericordia q; militem accendebant. Magna utrinq; edita cede avertit
tandem acies gallorum fugae tibur sic artem belli gallici petunt palati a consule petilio haud pcul tibure
excepti egressis ad opem ferendam tiburtibus simul cum his intra portas compellunt egege cum ab hac dic-
tatore tum ab cois res gesta est & cois alie fabius plus pimum parius postremum una insigni pugna cum
hostes totis adorti copis cent. hernicos deuincit. Dictator consulib; insenatu & ap populo magnifice lau-
dantis & suarum quoq; rerum illis remisso honore dictaturae se abdicauit. Lethi tiburtib; geminu triumphu
egit. Fabio satis iussum ut ouans urbem intra petili triumphum tiburtes. Vbi enim cum secum acie consil-
xisse speculatores paucos fugae trepidationis gallorum ex portas egressos postquam in se quoq; fieri impetum
uiderunt. & sine discrimine obuios cedere cepisse ut urbem eam rem triumpho dignam uisam romanis
ne nimis mirum magnamq; censerent. Tumultum exiere in hostium portis. maiorem ipsos trepidatione ante
migne sua usus. Itaq; insequenti anno in pompilio lenate cois. manlio cos pmo silentio noctis atibure ag-
mine infesto pfecti ad urbem romam uener. tironem repente ex somno exercitatis subita res & nocturni pa-
uor pbut. Adhuc multorum inscicia qui aut unde hostes aduenissent condamnatum tam celerit ad arma est
& porta stacionib; murq; psidus firmati & ubi pma lux mediocrem multitudinem ante menue neq; aliu qua
tiburtem hostem ostendit. Duab; fortis egressi cois utrinq; aciem subeuntium iam muros adgrediunt. Apparet
q; occasione magis quam uirtute fretos uenisse. Adeo uix pimum impetum romanorum sustinere. Iun & iam
bona fuisse romanis aduentum eorum cos stabat. Orientem q; iam seditionem ut patres & plebem metu tam
ppinqui belli consillam. Alius aduentus hostium fuit. Proximo bello agis quam tribulor urbi populabundi
Tarquimonses fines romanos maxima qua ex parte & uriam adiacent pagruere reb; q; nequicqua repetitis no-
ui cos. is. e. f. & cos plaucius iussu populi bellum indixere. Fabio q; ea punita plaucio hermici uenire.
Gallici quoq; belli fama increpcebant. sed ut multos tirones solatio fuit pax latinus pcentib; data & magna
uis militum ab his ex federe uicta quod multis ut misserant annis accepta quo psidio confulta res roma-
na eet. Leuius fuit quod gallos mox pnestte uenisse atq; inde circa pedum consedisit audtum e. dictatore
dici c. sulpicium placuit. Consul adit accitus. C. plantius dixit. mag equitum dictatori aditus m. ualerus
hi roborum militum ex duobus consularib; exercitib; erecta aduersus gallos dixerunt. Lentius id aliquando
bellum quam parti utrinq; placebat fuit cumpma galli tantum audi certaminis fuissent. Deinde roma-
nos miles ruendo in arma ac dimicationum Aliquantum gallica ferociam uincere dictatori nequaquam
placebat. Quando nulla cogere res fortune se comittere aduersus hostem que tempus detiorem indies &
locus alienus faceret sine pparato comatu sine firmo munimento morantem adhuc corporib; animisq; quos
omni in impetu uis eet parua eadem languescere mora. his consiliis dictator bellum trahebat grauem q;
eduxerat penam siquis inuissu in hostem pugnassee milites id ege patientes. pmo instacionib; uigilantib; inter
se dictatorem sermonib; carpere. mendum patres comunitet increpare qd n uisissent p consules gen bellu.
Electum ee eximium imperatorem inuicem ducem qui nihil agenti sibi decelo deuolaturam in sinum uictoria
censeat. Eadem deinde huc mendum p palam ac ferocioram his uictare se in iussu imperatoris aut dimicationis aut
Agmine romam uiros inmisceriq; militib; centuriones nec inuiculis m fremere si iam in pncipus a ptozio

in unum sermones confundi. atq; incontinens magnitudine criticare & uociferare ex omnib; locis ut ex templo ad
dictatorem ueretur uerba p exercitu facere. Sed tullius ut uirtute eius dignum esse septimum primum pilum /3
iam tullius ducebat. Neq; erat in exercitu qui quidem pedestri stipendium fecisset uir factus nobilioris pcedens
multum agn ad tribunal pga. Miranti q; suspicio n turbam magis quam turbe pncipem tullium impus obe
dicentissimum militem scilicet dictator inquit. condempnatum se uniuersus exercitus atq; ignauia eratus &
pbe ignominie causa destitutum sine armis orauit me ut suam causam apte agerem. E quidem sic ubi loco ces
sum si tunc data hosti si signa fide amissa obici nob possent tam si atq; impetrari equum censere ut nos uirtute cul
pam nrā corrigere & abolere flagitij memoriam noua gla patris. Etiam ad aliam fuisse legiones eandem qm
ppauorem amiserant patriā pfecte postea ab eis uirtute recupaure nob dm benignitate felicitate
P & a res & gla ē integra quamquā de glā uix dicere ausi si nos & hostes aut secus quam feminas abditos
intera uallum omnib; contumelias elidunt. Et tu impator nr quod egrius patimur & exercitum tuum si re
animus. sine armis sine manibus iudicas esse. & prius quam exptus nos esse. de nob ita desperasti ut te mancoz
ac debiliū ducem iudicares esse. Quid enim maluid esse cause credamus cur ueteranus dux fortissimus bello
confissus qd aunt manibus se deauctumq; enim se habet res te de nrā uirtute dubitasse uideri quam nos de
tuo uertus est. Si uirtus non tuum istuc si publicum est consilium & consensus aliquid patrum non gallicū bel
lum nos ab urbe apenatib; nrīs ablegatos tenet queto ut ea que dicam n amilib; impatori dicte censeas. sed
aplebe patrib; q; sit ut uos nrā habeatis consilia sic se sua habitura. Quis tandem suscenseat milites nos ee nos
seruos uros ad bellum n in exilium missos si quis de signum in aciem educat ut uiris ac romanis dignum sit
pugnatores sinihl armis opus sit. O cum romę potius quam in castris adituros. hęc dicta sunt patrib; te im
pator milites tui oramus. ut nobis pugnandi copiam facias. conuincere cupimus. Tum te duce uincere t
lauream insignem deferre te cum triumphantes urbem inire tuum sequentes currum iō. n templū gra
tantes ouantes q; adire. Orationem ulli excepunt pces multitudinis & undiq; ut signum dare ut capere arma
uiberet clamabant. Dictator quamquā rem bonam exemplo haud pabili altam cernebat. censebat tam fac /4
turum qd milites uellent se recepisse tulliumq; secreto quoniam hęc res sit aut que acta mora pcomatur. Tullius
magno ope addictatore petere ne se oblitum disciplinę militaris ne sui ne ut impatoris maiestatis credere mul
titudinu concitate que ferme auctorib; sunt ee n succinxisse sed uicem ne quis aliis quat mora creare mul
tudo soleat existere. Hanc quidam nihil n arbitrio impatoris acturum illi quoq; tam uidendu magnopere
ee ut exercitum impotestate habere differri n possit adeo concitatos animos ipsos sibi locum ac tempus pug
nandi sumptuos. si ab impatore non detur. Dum hęc locum uirtute forte pascencia ex uallū gallo abigunt
duos milites romani ademer; meos saxa coniectu agallis deinde a romana statione clamor ortus ac pcur
sum utrunq; est. Iamq; haud pcul iusto plio res erant in celerē direptum certam pcenturionis eet adfirma
tu certe eo casu tullii apud dictatorem fides est nec recipiente iamdilationem re in posterum diem edictur.
acut pugnatores. Dictator tamen ut qui maius animus quam uirib; fretus ad certam descendere omia circū
spicere atq; agitare cepit. ut arte aliqua tiorē hostib; inuenter solliciti animo rem nouam excogit
Qua deinde multi nrī atq; externi impatoris nrā queq; quidam pte uisunt. multis strata detrahi iubet
bus q; tantum centulculis relictis agalones partim captiuis partim egorum armis ornatos imponit. his
fere mille effectus centum ad misce equites & nocte sup castra in montes euadere ac siluiste occultasse ui
boe. Neq; inde ante moueri quam abse accepit signum ipse ubi inluxit in radicibus montium extendere
aciem cepit. sedulo ut auctus montes consistere hostis instructo uani tioris apparatu quidem tior plus pe
ne ueris uiribus pfuit. Immo credere ducet gallorū n decensuros inequum romanos. deinde ubi digressos
repente uidet & ipsi audi certaminis implum ruunt. Prius que pugna cepit quam signum ab ducib; daret
agrus inuolare galli dextrū cornu neq; sustinere potuisset. niforte eo loco dictator fuisse. Sextum tulliu /5

nomina increpans rogansq; sic in epugnatos milites spondisse ubi illi clamores sint arma poscentium ubi
munus imperatoris plium inturos. En ipsum imperatorem clara uoce uocare ad plium & ire armatum ante pma
sua equi uis sequeretur eorum quum dicturi fuerunt in castris feroces inacie pauidi uera audiebant. Ita q;
tantos pudor stimulos admouit ut ruerent in hostium tela alienatis memoria piculi animis hic pmo in
pecus ppe ueroris turbauit hostes equis deinde emissis turbatos auertit ipse dictator postquam labentem una
parte uidit aciem signa inleuum cornu confert. quo turba hostium congregare cernebat. & his qui in morte
erant signum quod conuenerat dedit. Vbi inde quoq; nouus clamor ortus & tendere obliquo monte ad
castra gallorum uisi sunt tum metu ne excluderetur. Omnia pugna est cursuq; effuso ad castra ferebantur
Vbi cum occurrisset eis m ualerius mag equitum qui pflugato dextro cornu obequitabat hostium munimentis
ad montes siluas q; uertunt fuga plurimiq; ibi asallaci equitum specie agitionib; q; excepti sunt. Et eorum quos pauor
pulerat insiluas atrox ceder post sedatum plium fuit. Nec alius p m furum quam c. sulpicius iustitorem de gallis
egit triumphum Auri quoq; ex gallicis solus satis magnum pondus saxo quadrato septum in capitolio sacrauit.
Eodem anno & a cos uario euentu bellatum nam hernici ac. plancio deuia subactiq; sunt. fabius collega ei
incaute atq; inconsulte aduersus tarquinienses pugnauit. Nec inacie tantum ibi cladis acceptum qd ecc u
milites romanos captos tarquinienses immolarunt. qua feditate sulpicii aliquanto ignominia p insignior fuit.
Accessit ad eam cladem & uasti romani agri quam puernates ueluti deinde incursione repentina fecer. Eodem
anno duo tribus pontina & publicia adite ludi uotui quos m furus dictator uouerat facti. & de ambitu ab
c poelilio ta pl. auctorib; patrib; tum pimum ad populum latum est. Ea q; rogatione nouorum maxime hominu
ambitionem qui nundinas & conciliabula obire soliti erant consilium credebant haud eque leta patrib; insequenti
anno c. marcio. c. manlio. c. deunciaro fenorex. m. diluio. l. menenio. ta pl. rogatio est plata & pleps aliquo
ea cupidius seunt acceptiq; ad bella noua p ore anno destinata falci quoq; hostes exorti duplici crimine. Id cum
tarquiniensib; uiuentis eorum militauit & eos qui salernos pfugerant cum male pugnatum repererent; secubib;
romani n reddiderant ea puincia. c. manlio obuient marcius exercitum in agrum puernatem integru pace
longinqua indux militem que pda impleuit. Ad copiam rerum addidit munificentia qd nihil in publicu secer
nendo augendi rem puernam militi fuit. Priuernates cum ante menia sua castris puernis consedissent uocati
ad contione militib; Castra nunc inquit uob hostium urbemq; pde do sim pollicemini uos fortis inacie opam
nauaturos. Nec pde magis quam q pugne paratos ee signum poscunt ingenti clamore celsiq; & spe haud dubio
feroces in plium uadunt. Ibi ante signa s ex tullius de quo ante dictum e exclamat. Aspice imperator inq; quem
ad modum exercitus tutus tibi pmissa pte pilog. posito stricto gladio in hostem impetum facit. Sequuntur
tullium ante signum omis pmoq; impetu auerte hostem fuisum. Inde ad oppidum psecuti cu iam scalas menib;
admouerent in editionem urbem acceperunt triumphus de puernatibus actus ab alto cons nihil memorabile
gestum nichil qd lege nouo exemplo ad suum in castris tributum de uicesima eorum q manu mitterent tulu.
I atres quia ea lege haud paru uetigalium opi arrario additum eet auctor fuit. Czum ta pl n tam lege quam
exemplo moti nequis postea populum se uocare capite sanxer nihil em n pmlites uiratos inconsul uerba quous
pnciosu populo si id licere ferri posse. Eodem anno c. licinius stolo a m pompilio lenate sua lege milib; aerise
e dampnatus. Quod nulle iugerum agri cum filio possideret emancupandoq; fraudem filium legi fecisset. Nou cos
inde m fabius ambustus. u. & m popilius lenas q. duo bella habuere facile altum cum tiburtib; qd lenas gessit.
Qui hoste in urbem compulso agros uastauit. Falisci tarquiniensesq; altum cois pma pugna fuder. Inde terror
maxim fuit qd sacerdotes eorum facib; ardentib; angub; que platis incessu furiali milite romanu insurra tur
bauer specie. Et tum quidem uelut lumphati & attonati munimenta suis trepido agmine incider. Deinde ubi cos
legati q; de tribuni puerorum ritu uana miracula pauentes iridebant increpabantq; uertit animos repente pudor
& mea signa que fugerant uelut cetera ruebant. Diculso itaq; uano apparat hostium cum in ipsos armatos se intulit
fuit.

71.
Auerterunt totam aciem castris q. etiam eodit potui pda ingenti paria uictoris reuerter. militari; loci cu appa
ratum hostium tum sui increpantes pauorem concitatur deinde omi nom et ruscum et tarquensib; saluseuq. ducibus
ad salinas pueniunt. Aduertus cu etore dictator e. marcius utilius pmut de plebe dictus mag. etia. Item de plebe
e. plaucium dixit. Id u patrib; indignum uideti etiam dictatura ia impulso ee omiq. ope impediebant. Neqd dictator
ad id bellu decerneret pararet ur. Eo pmuti cuncta ferente dictatore popli iussit. Et fecit ab urbe utraq. parte tyberis
natib; exercitu qcumq. fama hostium ducebat traucto multos populatores agro; uagos palantes oppsit. Castra quoq.
nec opinato aggrus cepit. Et uij mit hostium captis cetis aut cetis aut ex agro romano fugu fugatis sine auctoritate
patrum popli iussu triumphauit. Iuu. nec pdictatore plebeu nec p cons. comicia consularia haberi uolebant. Et alt
cos; fauuis bello retinebat res ad ut regnu redit. Int reges deinceps qntu seruilus ab alu. m. fauuis. cos; manlius. c. fabius
e. sulpicus. E. emilius. S. eulius. m. faurus ambustus incedo ut regno orta contentio e qd duo patricy cos; creabantur.
Incedentib; q. tribunus inter fabius aiebat inxy tabulis legem esse ut qd cumq. postremu popli iussit ut ratumq.
cet uisum populi et suffragia ee cum incedendo tribuni nihil aliud qua ut differret comitia ualuisent. Duo patricy
cos; creati sunt. C. Sulpicus. peticus. ui m. ualerius. publicola. eodem q. die mag. inter quadringentesimo anno qua ubri
romana condita erat. quinto tricesimo qua agallus recipat ablato p nomu annu a plebe consilatu patricy cos; e abo
ex ut regno mag. iugere. sulpicus. peticus. ui m. ualerius. publicola. e. epulum eo anno extiburab; haud memorando
certamine captu fuit duoz cos; auspicio bellum ibi gestum. ut scripsere quida seu p idem temp. tarquensiu qd sunt
uastati agri a sulpicio cos; q. ualerius aduersus tiburtes legiones dux. Domi magis certam cos; cum plebe ac tribunis
erat fidei iussu n solum uirtutis dicebant ee ut decipent duo patricy consilatum ita ambob; patricus mandare. Iun
aut toto cedendum e si plebeus iam magistratus consilatus fiat. aut totum possidendu qua possessione integra apatib;
acceperunt plebes contra fremat qui te uiuere qd in parte cuius censent si qd duoru hominu uirtute. L. Sexti. ar. e. h. s.
reges. ut decem uiros. ut si qd tritus sit impij nom paciendū. s. potius qua ambob; patricios cos; uideant nec inuice pare
atq. impetur. Si part. alta inqno impio locata plebem nui qua alio natam qua ad seruendu puit. d. Jon
dei tribuni auctores turbatu si ut concitatos p se omi uix duces amment aliquociens frustra incampum descensum eu
esse multa q. p seditiones acti comitiales dies postrema uicta pseuerantia consulu pleb eo dolore rupta. ut tribunos
actum ee de libertate uociferantes relinquendu que n campu iam solu si etiam urbem captam atq. oppsam rego
patricioru mestu plebs sequeretur. Cons. relictu aparte populi p infrequentia comicia nihilo seguius pficiunt. Creti
cos; ambo patricy m. fabius ambustus in t. q. in quib; dam annalib; p. t. quincio. m. populum cos; inuenio duo bella
eo anno p se gestum tiburtib; q. ad dedicationem pugnatum cassula ex his ubri capta cetia q. oppida eande fortuna
habuissent in uniuersa gens posuit armis infideli cos; uenisse triumphatum de tiburtib; aliqd n mitis uictoria fuit.
interquientes acerbe sentum multu mortalib; macie cetis ex ingenti captiuorum numero. ccc l vii. delecti
nobilissim quicq. qui roma materent uulgu aliud trucidatum. nec populus in eos quimissi roma erant maior fuit.
Medio in foro omi iugis ceti. ac securi pculsi id p immolatis in foro tarquensiu romanis pene hostib; redditu. Res
bello bene gestu ut samnites qd amicitia pcerent effecer. Legatus eorum comit. absenatu responsu federe inlocuta
non acceper. Non eademq. domi milicie fortuna erat plebi romane. Nam si unciario fenore facto leuata usura
erat. forte ipsa obruebant inopes nexumq. mibant eo nec patricio sambo cos; neq. comitiorum cura publica uos tu
du p uatit incommodis plebs ad animu admittibat. consilatus utq. ap patricios manet. Cos; creati. e. Sulpicus
peticus. quartum. m. ualerius. publicola. tum in bellum et ruscum uitentiam ciuitatem. Iuu. certem popli m. a
consanguinitatis tarquensib; aduinctum fama ferebat. legati latini ad uolgos conuicere nunciantes exercitu
conscriptum armatum q. ia suis finib; imminere inde populabundus in agru romanu uenturos ee. Censuit q. senat
neutrū negligendam rem ee utroq. legiones scribi consulesq. sortiri puencias iussit. Inclinauit deinde pars maior
eius in et ruscum bellu postqua latus sulpicus cos;. cui tarquini puencie uenerat cognitu e. depopulatu agrum
circa romanis salinas pde q. parte incertu finet auctam. Et haud dubio ueniente eius popli inter pdatos fuis se.

Itaq; ualerium cos uolscum oppositum. Castraq; ad finem tusculanum habentē reuocātū inde senat' dictatorem dicer
uissit. c. maniliū. Lf dix' is cum sibi magistrum eqtū. a. corneliū cossum dixisse consulari exercitu contentos ex aut
20 toritate patrum ac populi iussu certib; bellū indix. Lū p'mū certet tamquā inuērb hostium uis maior ad bellū sig
nificandum quā insus factis q; p'pulationē romanos lacessi erant eet. uerus belli t'or inuast. Et quā n'suariū uirum
ea dimicatio eet cernebant penitebat q; populationis. & tarquinienses execrabant' defectionis auctores. Neq; arma aut
bellum q'squā apparere sed p'se quisq; legatos mita uibebat ad petendam erroris ueniam. Legati senatū cum adissent
ab senatu reiecti ad populum. Deos rogauer' quoz sacre bella gallico accepta rite pcurassent. ut romanos florentes
ea sui mīa capax. Quē se reb; adfectis quondā p'a cepisse conuersi q; ad delubra ueste hospicium flamiqū uis
alum q; ab se caste ac religiose cultum inuocabant ea ne meritos credere q'squā hostes repente sine causa factos
aut siquid hostilit' fecissent consilio id magis quā furore lapsos fecisse ut sua uetera beneficia locata p'senti ap' tam
gratos nouis corrūpent maleficiū florentemq; p'mā ac felicissimū bello sibi desumerent hostem. Cuius adflicti
amiciciam cepissent. ne appellarent consiliū quzui ac necessitas appellanda esset. Transientis agmine infesto pagum
suum tarquinienses cum p't uiam nihil petissent traxisse quos quidam agrestium populationis eiusq; sibi crimini det
comites eos seu dedi placeat dedere sepeatus eet. seu supplicio adfici daturos penas cere securū p'a diuersorum sacerdotū
ac receptaculū romanorum sacrorū intactū inuolātū q; crimine belli hospicio uestalium cultiq; diis darent. Mōuit
populū q'tam causa p'sens quam uetus meritū ut malificū quā beneficiū potius inmemores eet. Itaq; pax populi
certi data inducias q; incertum annos infactis se referri placuit. Infallicos eodem noxios crimine uis belli co
ueria est. si hostes nūquā inuēti cum populatione pagani fines eet ab oppugnatione urbium repatiū legionibusq;
M romā reductis reliquū anni muris turrib; q; reficiendis consūptū & edis appollinis dedicata ē. extremo anno comitū
consularia certam patrū ac pleb' diem tribuni negantib; passuros comitia habi nūcūm liciniam legem habentur
Dictatore obstinato tollere potius totū mēre p' consulatū quā p'missum patrib; ac plebi facere. Placandis q; comitū
dictator magistratu abussit res ad int'regnum redit infestam inde patrib; plebem & int'reges cū accepissent ad
undecimū int'regem seditionib; certatum est. Legi licinū patrociniū tribuni iactabant. p'pior dolor plebi senorū
grauiscentis erat curē q; p'uatē incertaminib; p'blis erūpebant. Quārū tedio patres L. corneliū scipionē int'regē causā
concordiē obseruare legem liciniam comitū consularib; uisere p' ualerio publicolē dat' eplebe collegē. C. marciū ru
tiliū inclinatis semel in concordia animis noui cos funebre q; querem quē destinare unanimos audebat leuare ad
gressi solutionē alieni aeris. in publicam curā uerter'. V. uiris creatis q's mensarios ab dispensatione pecunię appellat'
meriti equitē curē q; i' meritis. ut p' omiū annalū monumta celebres nominib; eet. fuisse autē c. duellū. p' decimū
m. papiriū. q; publiū. & i. eniliū q'rem difficillimā tractat & plerūq; parti utriq; semp certe altū grauē cū alia mode
ratione. tū inpendio magis publico quā uictura sustinuer'. Tarda enī nomina & inpeditiona meritiū debitorū quā sa
cultatib; aut gratū mensis cū aere infora positū dissolut. ut populo p'us caueret aut estimatio equis rerū p'us libe
rauit. ut n' m' sine iniuria s; etiam sine querimonis partis utriusq; exhausta uis ingens aeris alieni ita t'or inde uan
belli ceruscium conuasse xii populos fama eet dictatōre dici coegit. Ictus incastris eo enī ad cos missū s' s' c. uis
22 cui mag' equitū aduēctus L. eniliū certū foris tranquillū omia fuisse tēptatū domi p'dictatōre ut ambo patricij cos
crearent' rē ad int'regnum p'dux. Duo int'reges ē Sulpiciū. & m. fabiū int'positi obtinere qd dictator frustra recendepat
mitiore iā plebi ob recens meritū leuati aeris alieni ut ambo patricij cos crearent' creati ipse. ē. Sulpiciū petio. qui
p'or int'regno habitae. L. quintus. poeniū. q'dam cesonē alij cognom' quintio aditunt. Ad bellum ambo p'fecti falisc'.
quintiū sulpiciū tarquiniē nūquā acē cong'sso hoste cum agris magis quā cū hominib; urendo populando q; gesser'
bella cuius lente uelucta bissenū uicta utriusq; p'macū populi ē ut p'mū a cos. De in p'missu eorum absenatu indicat'
p'cerent m'q'draginta annos inpetrauer'. Itā posita duoz belloz quē inuebant cura dum aliq; ab armis quiesce quū
solutio aeris alieni multatū rerum mutauerat d'nos censū agi placuit. cetūm cū censorib; creadis indicta comitia eet
p'fectus censurā se p'cere. C. marciū rutiliū q; p'm dictator deplebe fuerat concordiam ordinū turbauit. Iā uidebat' q;

quidem tpr alieno fecisse quia ambo tum forte patrici cori erant qui rationem ei se habituros negabant. Sed & ipse cons
tantiam inceptu obtinuit. & tribuni omi ui recuperando uis consularib; comicus amissum adiuuer. Et cu ipsius uiri ma
gestas nullius honoris fastigium n equabat. Tum p eundem qui ad dictaturu apuissae uia censura qq in parte uocari ple
ber uolebat nec uariatu comicus e. qn cu malio uenio censor marcius crearet. Dictatore qq hic annus habuit m fabro
nullo tione belli. si ne licinia lex comicus consularib; obseruaret mag equitu dictatori aditus. & Seruilius nec tam
dictaturu potentior eum consensu patrum consularib; comicus fecit qua censori fuerat. Marcus popilius lenas a
plebe coss apatib; L. cornelius scipio datus fortuna qq inlustrior e plebeu cori fecit. Nam cu ingente galloz ex
citum in agro latino castra posuisse nunciatum eet scipione qui morbo implicato. Gallicu bellu popillio extra ordine
datu it in pigre exercitu scripto cum omi ext pota capenam ad martis edem conuener. Armatos iuniores uisisset q
sugia eode questores ex erario deferre. Quatuor expleis legionib; qd supfuit militu p. Valerio publicole piori tradi
dit auctor patribus scribendi altius exercitus qd ad incertos belli euent subsidium reip. ret. Ipse iam satis omib; instruc
tus copantib; ad hostem pgit. Cui ut pus noscere uires qua piculo ultimo reparate multimo tumulto que pximu castis
gallorum cape potuit uallu ducere cepit. Veni ferox & ingenua uidi ad pugna cu pcul uisus romanoru signis ut ex
teplo plu mitura explicuisset aciem. Postqua neq. inequi dimitti agm uidit & cum loci altitudine tum uallo & a
integri romanos pculos pauor erata simul oportunoies qd uentia cu maxime opi eent truci clamore adgditur. abro
mans nec opus ut missum triari erant q muniebant. & ab hastatis principib; q q p munitionib uentia armatiq. steter
plu mitu. p urtate quoq. locus supior aduuit. ut pila omnia hasteq. n tamqua ex equo missa uana qd plerumq.
fit caderent. si omia librata ponderib; figerent. Onerati q. telis galli quib; aut corpore transfixa aut pgrauati in
herentib; gerebant scutu cu cursu pene maduersu subissent. pmo incerta restare. Dein cu ipsa cunctacio & his
animos munuisse & acussae hosti impulsu retro ruere. Alij sup alios strage q. int se cede ipsa fediore dare adro pcepti
turba obtuta plures qua ferro necati. Necdu certa romanis uictoria erat. Alia incampu degressis superat moles.
Namq. multitudo galloru sensum omen tal dampni exupans. uelut nouu rursus ex oriente acie integru milite aduer
sus uictore hoste ciebat. Stetitq. supsttu impetu roman. & quia itum fessis subeundu dimicatio erat & qd cori dum int
pmores agitat. Leuo humero matari ppe quareto cesserat parumq. ex acie. lamq. omisse cunctando uictoria erat.
u consul uulnere alligato reuertit ad pma signa. Iud stas miles inquit. Noncu latino sabinoq. hoste ret e que in
uictis armis socui ex hoste facias inbelua struxim ferru. Hauriendus haud dandus e sanguis p pulis acastis ualle
supina pcepter egitis stratis corporib; hostium supstatis. Complete eadem strage campos qua montes replestis. Nolite
spectare du stantes uos fugiant. It ferenda sunt signa & uadendu in hostem. His adhortationib; itum coorta pellunt.
loco pmos manipulos gallorum cuneis. deinde immedu agm prumpunt. Inde barbari dissipati qbus nec certa impu
nec ducer eent. Vertunt impetum in suos fusi q. p campos & p castra & iam sua fugu plati qd editissimu inter
equaler tumultos occurrebat ocul arce albana paxunt. Consul n ult castru secutus. quia & uuln dequabat. & sub
care exercitum opulentu q. gallicis spolus roma reduit. Moram triumpho uulnus cori attulit eadem q. causa dicta
toris deidentu senatu fecit ut eet. qua egris consulib; comicia haberet dictator. L. furus camillus dictus addito. mag
equu. p cornelio scipione reddidit patrib; possessione pstinu consulatus ipse ob id meritu ingenti patru studio creat. cori
collega appui claudu crassum dix. pusqu murent noui consules magistratu triumphus apopilio degallus actus mag
no favore pleb missantq. ut se rogabant nu que plebei consut penitente. simul dictatore morepabant. Iul legis lici
ma gprete mercedem consulatu puata cupiditate quu publica inuidia fediozem cepisset. ut se ipse consule dic
tator creare annus multis uariis q. morib; fuit insignis galli ex albanis montib; quia hienis uim pati nequerant
p campos maritu atq. loca uagi populabant mare infestum elassib; georum erat onag. litoris sanciatu laurensq.
trictus & tyberis hostia ut pdone maritimu cu trestib; congressi ancipiti semel plio decertarent. Duby q. disces
sejunt incastia galli q. retro ad nauet uictos se an uictores putarent. Int hos longe maximus exat tior conciliu
populoru latinoru ad lucu ferentine abita responsuq. haud abiguum in partib; milites romani datu ab sis teret et

23

24

25

impare his quorum auxilio egerent p sua libertate potius quā p alieno impio laturos arma int̄ duo simul bellū ext̄na de
fectione & iam sociorum senat̄ Anxius cū cerneret metu tenendos quos fides n̄ tenuisset. extendere om̄s impij viros cōs
dilectū habendo iussit ut ciuili quippe standum exercitū eē quando socialis cētū deserere undiq; n̄ urbana tantū s̄
& iam agresti iuuentute decem legiones scripte dñr quātūm militū & ducentorū pedum equū q; ccc quem nunc
nouū exercitū si qua ext̄na uis inquat h̄t vires. PR quas uix trārū capte orb̄ contracte in unū haud facile efficiat
Ad eo inque laboramus sola creum̄ diuicias luxuriāq; Int̄ cetera tristitia ei anni cōs alt̄ a pp̄. Claudius imp̄so
belli apparatu oritur redierantq; res ad camillū cui unico consuli ut ob aliam dignationē haud subicienda dicta
tūte ut ob om̄ faustum ad gallicū tumultū cognominis dictatore adrogari haud satis dōrū uisum ē patrib; cons̄s
duab; legionib; urbi p̄positis octo cū l. p̄maro p̄ore diuisis memor pat̄ne uirtutis gallicū sibi bellum extra sortem
sumit. Pretorē maritimū orā tutari q̄cosq; arcere litorib; iussit. & cum magrū p̄ptū descendisset. Quia neq; incipis
congdi nulla cogente reuolebat. & phibendo populationib; quos rapto uiueret necessitas cogere satis. satis domari
26 credebat hostē locū idoneum statuis delegit. Vbi cum stationib; queta temp̄ trerent. Gallus p̄cessit magnitudine
atq; armis insignis. quacient q; satum. hasta cū silentiū fecisset p̄uocat p̄ int̄pretē unū ex romanis. qui secū ferro decer
nat. m̄. erat valerius tripl̄ adulescens q; haud indignorē eodecore sequū. l. maniliū ratur p̄us sc̄itatus consul uo
luntatem. in medium armatus p̄cessit. minus insigne certam̄ humanū numine int̄positum decorum factum. t̄ jamq;
conferenti iam manū romano. coruius repente in galea consedit. n̄ hostem uersus. qd̄ p̄mo ut augurū celo missum
letus acceper. Tribun̄ p̄catus deinde. si diuus. aut diuū esset. quisibi p̄petē mississet. uolens p̄picius adesse dictū
mirabile tenuit n̄ solū ales captā semel sedem. sed quocienscumq; certam̄ inuicū ē. leuans se ales. Os oculos q;
hostis rostro & unguib; apparet donec tritum p̄ducit ales. uisu ocul̄q; simul agm̄te turbatū. valerius obtinuit.
Coruius ex conspectu elatus orientē p̄c̄t. Adtenus quiete utrimq; stationes fuere postquā spoliare corpus cēsi hostis
tribunos cepit. t̄ de galli se statione tenuer. & romanorū cursus ad uidetore cēa ocior fuit. Ibi circa iacentis galli cor
pus. contrac̄to certamine pugna atrox concutatur. lā n̄ manipuli p̄ximarū stationū s̄ legionib; utrimq; effusis re
geretur. Camillus letatū militē uictoria tribuni letum tā p̄sentib; ac secundis diis si diis ut implū uibae ostentant
q; insigne spoliis tribunū hunc imitare miles aubat. & circa iacentem ducē sternere galloy catuas dy hominesq;
illi adfuere pugne. depugnatū q; haud quā quā certamine ambiguo cum gallis ē. Adeo duorū militū eueniū int̄
quos pugnatū erat. utraq; acies animus p̄cepit ut p̄mos quorū concursus alios excuerat atrox plium fuit. Alu
multitudo p̄usquā ad comectum teli ueniret. t̄gu uerit. p̄mo p̄ uulscos falernūq; agrū dissipati sunt. Inde apulū
ac mare inferum p̄c̄t. cōs comitione aduocata laudatū tribunū decem bubus aureaq; corona donat. Ipse uis
ab senatu bellū maritimū curare cum p̄ore iunxit castra ibi quia res trahi sequucia q̄corū n̄ comittentium
se in aciem uidebant. Dictatore comitorū causa t̄. maniliū torquatū ex auctoritate senat̄ dū. Dictator
maō eq̄tum Acornelio cosso dicto comitia consularia habuit. Aemulūq; decoris sui absente m̄. valerium
coruium u enim belli deinde cognominis fuit sumo fauore populi. iii. & xx. natum annos cōs renunciat.
Collega coruo deplebe. m̄. popilius lenas. iij. cōs futurus datus ē. cū q̄cū acamillo nulla memorabil̄ gesta
res nec illi t̄ra nec roman̄ mari bellator erat. postremo cū litorib; arcerent̄ aqua & iam p̄ cetera necessaria
usuū deficiente italiam relinquere cuius gentis classis fuerat. nihil certi est. maxime sicily fuisse. tyrannos cre
N/ diderim. t̄ jam ultior grecie tempestate intestino fessa bello iam macedonum oper̄ horrebat. Exercitib; dimissis
cum & foris pax & domi concordia ordinū ocium esset. ne nimis laeteres eent pestilentia. his uiris ut liberos sibi
linos inspicerent. eorum q; monitu lectis t̄nium fuit. Eodem anno satricum ab antiatib; colonie deducta resti
tutaq; ubi quā latum duruerant. Et cum carthaginiensib; legatis romę sedus idem cum de societate petentes
uenissent. idē ocium domi forisq; mansit. l. manilio torquato. u. c. plaucio. cōs semunciarum tantū ex unario
fenus factum & impensionē equas triennij ita ut quartū p̄sens eēt solutio aeris alienus dispensata ē. Et sic q̄
parte pleb̄ adfecta fides tam publica p̄uatis difficultatib; potior ad curam senatus fuit. leuate maxime res.

73.
qua dilectus tributo sup sessum. Tercio anno post sarricium restitutum a uolcis in valerius coruius q coram e perlio
factus cum exultatio nunciatum eet. Legatos ab ancio circū ire populos latiorū ad concitandū bellum pū quā plus
hostiū fieret uolcis arma inferre uisus ad sarricium exercitu infesto pgr. Vno cum anciter alij q uolci pparati iā ante
siquid ab roma moueret copus occurrisset. Nulla mora ut infesos diutino odio dimicandi facta ē uolci ferocior
ad rebellandum quā ad bellandum gens certamine uicti fugā effusa sarrici memia petiit. Et ne in muris quide satis firmi.
Spe cū corona militum cincta iam scalis capere ubi ad uij. milium p multitudinem inbellem sese didicere oppidum dirutū
atq incensū ab pde tantum matris matre abstineret igne pda omī multitudinē ext pda iij milia deditorū habet eos unctos
cor ante curru triumphans egre uendat deinde magnā pecuniā in aerariū redegit. Sunt qui hanc multitudinē captiū ser
uorū fuisse scribant id q magis ueris simile ē quā deditos uenisse hos cor secutis. in fabius dorsuo. sea. Sulpicius camerinus. 28
Auruncū inde bellum ad repentinā populationē ceptū. mox q ne id factum populi unius consilium omī nominis latin esset.
Dictator uelut aduersū armatū iam latium. L. furius creatus. mag eq. cor manlium capitolium dix. Et cum qd p magnos
tumultus fieri solitum erat iusticio indito dilectus sine uacationib; habitus eet. Legiones maturari potuit in auruncos
duce ibi pdonum magis quā hostium animi inueni. Prima itaq acie debellatū ē. Dictator tam quia & ultro bellū intuler
& sine detractone se certamine offerebat. Dorū quoq opes adhibendas ratus ut ipsā dimicationem pdoni unoni moni
tate uouit. Cuidam nat uoti cū uictor romā reuertisset. dictatura se abdicauit. senatū diuinituros adeam eodem pro
amplitudine p. faciendā creati uisit. locus in arce destinatus quē arca pdu. in manli. capitolium fuerat concess dic
tatoris exercito ad bellū uolscum uis orā ex hostib; in cautes adorti ceper. Annos postquā uita erat pdes montē dedicat
e. marcio rutilo. uij. r. manlio torquato. q cor p digum ex templo dedicationis secuti simile uetusto montis alban pro
digo. Jamq & lapidibus & lapidib; pluit. & nox in diu uisā intendi. librisq inspectis cū plena religione ciuitas esset.
senatui placuit dictatore ferarū constituendāz causa dici dictus. p. valerius publicola mag equitū. & quinc r. fabius
ambustus datus ē. n. trib; tantū supplicatu ut placuit. si finitimos & iam populos ordo q. ut q quisq die supplicarent sta
tutus iudicia eo anno populi tristitia infeneratorē factū quib; ab edib; dictē dies ent tradunt. Et res haud ulla insigni
ad memoriā causa ad integritū redit. ex utroq regno ut id actū uideri posset. Ambo patricij cor creati. in valerius coruius. 29
q. a. cornelius cossus. Maiores iam hinc bella & urib; hostium & longinquitate ut religionū. ut temploz spatio q; bellatū
ē dicent. Jamq eo anno aduersus sannites gentē opib; armisq. ualidā mora arma sannitiū bellum incipit Marte
gestū. Pyrrus hostiū pyrrū pperu secuti quanta rerū moles qciens inextrema piculorū uentū. ut in hanc magnitudinē q
uix sustinet erigi impium posset. Bellatū causa cū sannitib; romani cū societate amicitiaq. iuncti ent extrinsec
aena n. orta ut ipsos ē. Sannites sidicinis inuista arma quic uirib; puit poterant cū intulissent coacti in opes ad
opulentiorum auxilium. confugere campani sese conuungunt campani magis nom ad pidiū sociorū quā uires euan
adulissent fluenter luxu abduratis usu armorū insidicino pulsi agro se deinde mole omem belli uertit. Jamq.
sannites omisit sidicinis ipsā arce finitimorū campanos adorti unde egre facit uictoria pde atq. glē plus esse usata.
imminentis caput colles cū pidiū firmo occupassent. Descendunt inde quadrato agmine in planicie quē capuā rifa
q. in iace ibi rursus acie dimicatum. Aduerso q. p. lo campani ut mpmu compulsi cū robore iuuentutis suz acciso
nulla pping spes eet. Coactis ab romanis p. ere auxilium. Legati introducti in senatū. maxime in hanc senten. 30
ciā locuti sunt. Populus nos campani legatos aduor p. misit amicitia in ppetuū auxilium p. sent auob petiti. Iuū
tiseund reb; nris petissem sicut cepta celerius. Ita infirmiore uinculo contracta eet. Tunc enī ut q ex equo nos uenit
se in amicitia meminissent amici forsitan parit ab nunc his mīa urū conciliati auxilioq. indubus reb; defensi. Be
neficiū qd acceptū colam. Oportet ne mgra atq. onū ope diuina humana q. indigni uideam. r. j. q. hercule qd san
nites p. oret amici socij q. uob factis. Ad id ualere arbitroz ne nos in amicitia accipiam. r. ut uetustate & qdū honoris
nos p. sent. Neq. enī federe sannitiū neq. nouu ungeretis federe cautum ē. fuit quide ap uos semp satis iusta causa
amicitie. velle cū uob amice. q. uos appetere. Campani & si fortuna p. sent magnifice loq. phibet. r. urb ampli
tudine n. agri ubertate ulli populo p. quā uob cedentes haud parua ut arbitroz accessio bonis reb; urī in amicitiam

uenim? uram. E quis uolensq; altius hostib; huius urbis quancumq; se mouerint ab ego erim? Et qd uos psalutē nra
 potest feceritis id nro impio uro & glia semp faciem. Subactis his gentib; quz ut nos uosq; qd ppe dum futurū sponde
 & uirt & fortuna ura continens impium usq; ad nos fortuna nra coegit. Eo uentū ē pē ut aut amicorū campani sim si
 defendatis urū ideleritū sūctū erim. Capuā q; & capanū omem urū ansannatū uirib; accedere malitū. delibate omib;
 quidem romani uram nram uirū q; auxilū equū ē patere. Hū tam maxime q; cam implorantib; alus auxilium dum
 sup uires suas pstant omē ipsi inhanc necessitatem uerit. Quāquā pugnaum uerbo p fidicim te p nob cum uiderem
 finitū poplū nefario latrocinio sūctū peti. & ubi conflagrasset fidicim ad nos traecturū illud incendū ē.
 Nec enī nē quia dolent iniuriā acceptam saniter. si quia gaudent oblata sibi ēē. Causā oppugnatiū nos ueniunt. An
 si ultio ire hēc & n occasio cupiditatis explendy eet parū fuit qd semel insidicino agro tūm incāpanū ipsa legatio
 nes nras cecidere. Uir ē iste tā infesta ira quā p duas acies fusus sanguis explere n potuerat. Adde huc populatiōe
 agrorū p das hominū atq; pecudum actas incendia uillarū de ruinas omia ferro igniq; uastata. Hucine ira expleri
 n potuit. si cupiditas explendae. ea ad oppugnandā capuam rapit. Aut delere urbem pulcherrimā. Aut ipsi possidere
 uolunt. si uos potius romani beneficio urō occupate. eam quā illos habere p maleficium sinatū n loq; ap recusatentem
 uista bella poplū. si tam si ostenderitis auxilū urā ne bello quidē arbitror uob opus foreusq; ad nos contempn
 sūctū puenit. sup n ascendit. itaq; umbrā urī auxilij o romani regi possum. Quicqd deinde habuerim quicquid
 id ipsi fuerim urū id omē existimatur uob arabē ager campan. uob capuā ubi frequentabit conditorū parentū
 dōmū immortalū nūo nob eritis. N ulla colonia urā erit quz nos obsequio erga uos fideq; supē ad nūte. pē nūti
 numq; urū inuictū capuā & iubete spare incolū capuā futurā. Quā frequentia hominū generū multitudinis
 psequente creditis nos illinc pfectos quā omia uotorū lacrimariq; plena reliquisse. Inq; nē expectacione senatum
 populū q; capanū conuiget liberosq; nros ēē. stare omēm multitudinē ad potat uia hinc ferentes pspiciantē
 certum habeo qd illis nos pē sollicitis de pendentib; animis renunciare iubeat. Altūm responsū salute uictoria
 lucem ac libertatē. altūm ominari horreo que senat pūde ut aut de uris futuris socis aut amicis ut nusquā ulli
 31 futuris nob consulat. Submotis deinde legatis cū consultis senat cēt. Et simagne parti urbs maxima opulentissim
 q; italij ubrū ager. mariq; ppinquus ad uarietates annonę horreū. pā fore uidebat. tam tanta utilitate fides
 antiquior fuit. responditq; ita ex auctoritate senatus cōs. auxilio uos campani dignos censet. senat sed ita uob cum
 amicitia iustitij parē nequa uetustior amicitia de societate uolet. Sante nob cum sedere uinctis. itaq; armu
 dos pūquā hominū uolaturu aduersus sūctos uob negam. Legatos sic falsus q; ē. ad socios atq; amicos pcatum
 mittem. Nequa uob uis fiat adea pnceps legationis sic eji domo mandatū attulerant. Quando qdem inq; nra
 tuen aduersus uū atq; iniuriā uista ui n uultis. urā certe defendatis. itaq; populū campanū urbemq; capuam
 agros. delubra deū. diuina humanaq; omia in urū pā pōp & a dione dedim. Quicqd deinde pacitū dedici urū
 passuri sub hēc dicta omē man ad cōs tendentes plenilacrimarū in uestibulo curiē pcubant. Comoti patres uice
 fortunarū humanarū si ille ppotens opib; populū luxuria supbiuq; clarus aq paulo ante auxilium finitū peti
 sent. adeo infractos genere animos ut se ipse sua q; omia potestatis aliene faceret. Tum iam fides agi uita dedat n
 pda ne facturū equas amicitū populū censebant si agrū urbemq; pdicione factam pā oppugnarent. Legatos itaq;
 ex templo mita ad sūctos placent. Data mandata ut pces capanorū responsū senat amicitij sūctū memor deduc
 tione postremo factam sūctib; exponerent peterent neq; in eū agrū qui pā senatusq; uerb ut capua urbe capu
 notq; agro factus eet hostilia arma inferrent si lenē agendo parū pficerent. Denunciarent sūctib; pā senat
 q; uerb ut capua urbe capanoq; agro abstinerent. hēc legatis agentib; inconcilio sūctū adeo ē ferocē responsū
 ut n solum gesturos se ēē dicerent. Id bellum si magistratus eoz ecuria egressi stantib; legatis pfectos cohortum
 32 uocarent usq; clara uoce imparent ut pdatum in agrū campanū ex templo pficerent. hac legationē romam
 relatu positis omiū aliarū rerū curis patres ferialib; ad res repetendas missis belloq; quia n redderent sollempni
 more indicto decreuer. ut pmo qq tpr deca re ad poplū ferret. uisusq; poplū cōs ambo cum duob; ab urbe exer

174.
 castris; pfecti ualerius incampanus cornelius insannius ille ad montem c. aurum hic ad sarriculum castra ponunt. Priori
 ualerio sanniciu legiones conamq. omem belli molem inclinaturu censebant occurrere. simul incampanos stimulabat ira tam
 pemptos ne adferenda. ne ad acersenda aduersus se auxiliu. Ut u. castra romana uideret. ferocem pte quisq. signu ducet
 polcere. adfirmare eadem fortuna romanu campano laturu ope. qua capan sidicino tulenti ualerius leuib; certaminib;
 teptandi hostis causa haud ita multos morat dies signu pugne ppositu paucis suis adortat. Ne nouu bellu eos nouis q.
 hostis trere quicqd ab urbe longius pferrent arma magis magisq. inbellis gentes eos pduit. Ne sidicimoru campanerumq.
 cladib; sanniciu stimarent uirtute. Qualescumq. ut se certauer. necesse fuisse altam parte uinci. Capanos quidem magis
 haud dubie magis nimio flexu fluentib; reb; molliciu q. sua qua ui hostiu uictor ee. Quid aut ee duo pspa unot selis
 bella sanniciu aduersi tot decoru. Et q. triumphos pene plures qua annos ab urbe condita numerent q. omia circa se sibi
 nos & rura latinos. herucos equos. uolscos. aruncos. domita armis habeant q. gallos tot plus cesos. postremo in mare ac
 naues fuga compulerit. Cu gla belli ac uirtute sua quicq. fretos ire inuicem debebe. Tu etiam intueri cui ductu auspicio
 q. ineunda pugna sit utru q. audiendus duraxat magnific. adhortator sit utro tantu ferox opum militariu expert an qui
 & ipse tela tractare pcedere ante signa uersari media in mole pugne sciat facta mea n. dicta uos milites inqt se q. uolo
 nec disciplinam n. si exemplum etiam ante petere n. factionib; n. nec p. contiones uisitas nobilib; si hac dextra m. tres con
 sulatus sumu q. laudem pepi. fuit cum hoc dici poterat. Sarricius eni erat & alibatorib; ortus patriu. & eodem anno famulu istu
 consulatu q. urbs huc consule habuit ne iam nob. patrib; uobq. plebei p. miscuis consulatus patet. nec g. ris ut ante si uirtute
 p. mu. Unde sumu quodq. spectare milite decus n. sim nouu hoc coruini cognom. dus auctorib; homines dedistis publico
 laru uirtutu famulie nre cognom. memoria excessit semp ego plebe romana milicie domiq. puatus in magistratib; paruis
 magnisq. equis tribunus ac coh. Eode tenore p. omis deinceps consulatus colo atq. colui ne qd. instat dus beniuuantiu; nouu
 atq. integru de sannicib; triumphu mecu petite. Non alias militi familiarior dux fuit. Omia int. infimos militu haud gra 33
 uate munus obeundo mludo ptea militari cu uelocitatu uiruiq. ut se equales certamina ineunt. Comit facit uincere
 ac uinci uultu eodem nequequa asp. nari pare. Iuste offerre factis benignus p. redictis haudmin. lib. tatis aliene que suz
 dignitatis memorae. q. nihil popularius e. Iub; artib; pecunia magistratus idem regebat. Itaq. uniuersu exercit. incredibili
 alacritate adhortacione p. secutus ducis castris egredit. plu. ut qd. maxime unquam pari spe plium utriq. equis uirib; cu sui
 fiducia sine contemptu hostiu comissu e. sannicib; ferocia augebant noue res gestae & paucos ante dies geminata uictoria
 romanis cont. quadringentoz annoz decora. & condit. urbi equat. uictoria utriusq. tam nouu hostis cura addebat. Pugna
 indicio fuit q. gesserunt animos itaq. ita confluer. ut aliquu diu in neutra parte inclinarent acies. Tu consul trepidatio
 ne inuicienda rat. quando ui pelli n. poterant equib; inuissis turbare p. magna hostium conatu. quos ubi nequequa tu
 multuantes in spacio exiguo uolunt. turmas uidit nec posse ap. re in hostes uia reuerti ad antesignanos legionu cu desol
 uisset ex equo nrm inqt. p. dictu illud milite e opus. Agite du ut me uideritis qua cu incessore in acie hostiu ferro uiam
 faciente sic p. se quisq. obuol. sterneret illa omia qua ne erecta micant haste patefacta strage uasta cernitis. h. die tu
 dederat cu equites coh. uissu discurrunt. in cornua legionib; in mediam aciem ap. uunt uiam. p. m. omiu coh. inuadit hoste
 & cu q. forte contulit obruncat gradu. hoc spectaculo decens dextra leuag. ante se quisq. memorandu plu. cie. Stas
 obnoxi. sannit. quaqu. plura accipiunt. qua infer. uulnere. Aliqu. diu impugnati erat atrox cedes circa signu sanniciu
 fuga ab nulla du. parte erat adeo morte solu uinci destinauerant animus. Itaq. romani cu & fluere ia lassitudine uires
 sentarent & diu aut multu sup. e. accensi ira concutunt se in hostem. Tu p. mu. referri pedem atq. inclinari rem in fugu ap. uunt
 cu capi occidi sannit. nec sup. fuissent multa ne. nox uictoria magis qua plu. diremissae. Et romani facebant nuqu. cu p. a
 natione hoste confultu & sannit. cu quere. Iuena p. ma causa ta obstinatos mouisse in fugu oculos sibi romanorum
 ardere uisos agebant. Vexatosq. uultus & furentia ora inde plusqua ex alia uille re. t. rous. oculiq. t. rous. n. pugne solu euentu
 si nocturnu p. fectioe confessi sunt. loftero die uacuis hostiu castris romani potu. quo se omis capanoz multitudo gratula
 bunda effudit. Cetum h. gaudium magna p. p. clade insano sedatum e. Jam ab sarriculo p. fectus cornelius coh. exercito 34
 incaute saltum caua ualle p. uum circaq. inessum ab hoste indux. Ne pusqua recipi tuto signa n. poterant imminente

capiti hostem uidit. Dum id more sannitibus; ē qđ ad totum in ualle infima dimittere agm. P. decius tū p. l.
conspicit unū edatū insalutē collē imminente hostiū castris aditu arduū impedito agmini expeditis haud difficile
itaq; consuli trito animū. Vides ne tu inq; auli corneli cacum illud sup hostem illae spei salutisq; nre sicā qm eger
reliquire sannites impigre capim. Eje tu plusquā in unius legionis pncipes hastatosq; dederis cum qb; ubi euasero in
in summū pge hinc omē liber metu teq; & exercitum seruū neq; enī moueri hostis subiectus nob ad omē idus sine
sua pncipit poterit nos deinde aut fortuna tū & aut nra uirt' expedit. Conlaudatus ab consule accepto pñdio
uadit occultus p saluū nec pñ ab hoste ē insus; quā loco quem petebat adppinquauit. Inde admiratione pauentib;
cunctis cū omī in se uertisset oculos & spaciū consuli dedit ad suaducendū agm in equorē locū & ipse in summo
constitit uertice. sannites dū huc illucq; signa uertunt utriusq; rei amissa occasione neq; inseq; cō. n p eandem
uallē inq; pallio ante subiectum eū relis suis habuerant poss. Eje erigere agm incaptum supse ab decio tumultū
h; cum ira in hos magis qui fortunā gerendē rei eripuerant. Tunc p pñquitas loci atq; ipsa paucitas incitat. &
nē circūdare undiq; collē armatis uolunt ut acorū. decū ut cludant nē uia patefacere ut digressos in uallē
adoriatur. Incertis quid agerent nox oppñit. Decū pñmū spēs tenuit cum subeuntib; in adūsum collem ex sup
ore loco se pugnaturum deinde admiratio incessit. Quod nec pugna inirent nec si ab eo consilio iniquitate loci de
trērent ope se uallo q; circūdarent. tū centurionib; ad se uocatis. Cupia illa insecia belli ac pigritia ē. aut
quonā in ista ex fidicinis capanusq; uictoria pepererent. huc atq; illuc signa moueri ac in educi uidetis. Opus quidem
incipit nemo cū iam circūdari uallo petuerim ē. Tū uos similes istorū sum fiducius hic memorem. quā cōmodū
sit. Agite dū ut meū ut dum lucis aliquid supē quib; locis pñdia sonant quateat hic extus explorem. hēc omī
sagulo gregaria idus centurionib; ut manipularū militum habitu ductus. Educe circūire hostes notaret
35 plustrant uigilijs deinde dispositis cētis omib; resera dari uiba. Vbi secunde uigilijs luna datū signū eet armati
cū silentio ad se conuenerent. Iuo ubi sic edictū erat tacite conuener' hoc silentium miles inq; O misso militari ad
sensu in me audiendo seruandum ē. ubi sententiā meā uob pagero. Tū quib; eadem placebunt in dextra parte tacti
transibitis. Quē pars maior erat eo stabit consilio nē que mē agne audite n fuga delatos nec inercia relictos hic
uos circūiunt hostis uirtute cepistis locū. uirtute hinc oportet euadatis ueniendo hunc exercitum egregiū. rā
seruastis erupendo hunc uos metipsos seruate. Digni estis qui pauci plurib; opem tuleritis. Cū eo hoste res ē q; hesternū
die delendi omīs exercitū fortuna p socordiam usus n sit hunc tam opportunū collem imminente capiti suo non ante
uiderit quā captū a nob. Hos tam paucos tot ipsi milib; hominū nec ascensū arguerunt nec tenentes locū cū diei
tantū supēet uallo circūdederūt. Quē uidentē ac uigilantē sic elugeritis sopitum oportet fallatis immo necesse ē
meo enim loco res sunt nre. ut uob q; magis necessitatis nre index quā consiliū auctor sum neq; enī maneat atq;
habeatis hinc deliberari potest. Cū pñ armū & animos armorū memores nihil uob fortuna reliqui fecerit fameq;
& siti mouendum sit. Si plusquā uiros ac romanos decet ferrū timeam. q; una ē salus erūpe hinc atq; abire id aut
int' dui ac nocte faciam oportet. Ecce aut aliud min' dubium quippe silux expectet quē spēs ē n uallo p pñuo for
saq; nos septurū hostem q; nē corporib; suis subiectis undiq; cūcerent ut uidetis collē atq; sinox oportuna ē eruptione
sic ē hēc pfecto noctis apertissima hora ē signo sedē uigilijs conueneritis qđ tempus mortales sonno altissimo pñt p
corpora sopita uadent ut silentio incautos pallemet. ut sentientib; clamore subito pauore inuicturi me in sequunt
quē secuti estis. Ego eandē quē dux huc sequar fortunā quib; hēc salutaria uident. Agite dū in dextra parte pedib;
36 transite omīs transiet uadentē q; p inmissis custodijs loca decū secutis. Iam euaserant in dū castra cū sup scandent
uigilum strata sonno corpora miles offenso scuto pñt sonitū q; exercitū uigil cū pñmū mouisset erecti alios con
crearent ignari ciues an hostes eent. pñdū erumpit an corū castra cepisset. Decius qm n fallerent clamorem
tollere uultis nullitib; Torpidos sonno insup pauore examinat. Quo p pñdū nec arma impigre cape nec obsistere
nec insequi poterant. Iū trepidationē tumultūq; sannitū pñdū romanū obuius custodib; cētis ad castrū cōs
puadit aliquantū superat noctis iamq; intus uidebant ē cum decius macie uirtute recte uim it' ac redire

75.
omni sēla laudib; ferent s; ad conspicuendam uirtutē tantū luce ac dir opus ē nec uos digni estis quos cum tanta gl'ia
in castra reduceret silentium ac nox regat. hic lucem quēta opiam. Die tū obtempatum atq; ubi p'mum inlux' p'misso
nuncio ad cōs incastra ingenti gaudio concitant. & tētera date incolumet reuerſi quia sua corpora p'salutē omniū
haud dubio periculo obieciſſent p'se quicq; obuiam effuſi laudant. Gratulant' singulos uniuersos q; ſeruatores ſuos uocant.
Ius laudes grates q; agunt. decū in celum fer'. hic decum caſtreſis triumphus fuit incidentis p'mediu caſtru cū arma
to p'sidio conuēctus in eū omniū oculis. & omi honore tribunū conſiliū equantib; ubi ad p'toriū uentū ē. Conſul claffico
ad contione conuocat orſusq; meritas decij laudes int' ſanto ipſe decio diſtulat contione. Qui auctor omniū p'habendi
dū occasio in manib; eēt p'pultit conſulem ut hoſtes & nocturno pauore attonitos & circa collē caſtellatum diſſi
patos adgrederet. Credere etiam aliquos adſequendum emiſſos p'saltū uacare uille legiones arma cape egreſſe q; caſtris
cū p' exploratores nocior iſtātus eēt uia patentiore ad uiam ducentur. Quē incautum in p'uſo adortē cū palati poſſent
ſancū milites pleriq; inermes nec core uinuū nec arma cape nec recipe inuallū ſe poſſent. Laurente p'mū int' caſtru
compellunt. Deinde caſtra ipſa turbati ſtationib; capiunt. p'fertur circa collē clamor fugatq; ex ſuis quicq; p'sidū ita
magna pars abſenti hoſti caſit. Quos int' uallū egerat pauor fuere aut ad xxx mil omi cēſi caſtra direpta.
tra reb; geſtis cōs aduocata contione. p'. decij n' ceptas ſolum ante ſ; cumulat' noua uirtute laudes pagit. & p't 37
militariū aliu dona aurea corona eū & centum bubus eximioq; uno albo opimo auratis cornib; donat. Milites q;
in p'sidio ſimul fuerant duplici frumto in p'prium in p'sentia ſingit bub; p'uiſq; binuſq; tuncuſ donati ſcōm cōs dona
tionem. Legiones gramineā coronam obſidialē clamore donū ad p'banter decio imponunt altā corona eūſdenſ hono
riſ indexā p'sidio ſuo in poſita ē. hūſ decorat' inſignib; bouē eximū marti inuolauit centū boues militib; dona dedit.
qui ſecū in expeditione fuerant hūſdem militib; legioneſ libras ſtarris. & ſextarios uini contuler' omiaq; ea ingente
alacritate p' clamore militare indicem omniū adſenſuſ gerebant. Terciu pugna ad ſueſſulā cōmiſſa ē. Qua fugat' &
amaro ualeno ſancū exercitus omi robore inuentus domo accepto certamine ultimo fortuna expi potuit. ab
ſueſſula nuncij trepidi capuū inde equites citati ad ualeni cōs ope moratū ueniunt. conſeſſum ſigna mora relic
tiſq; impedimentis caſtroz ualido p'sidio raptim agn' agn'. nec p'cul ab hoſte locū p'exigui ut quib; p't equos ceteroz
inimicorum colonumq; turbu ab eē caſtris cepit. Sancū exercitus ubi aut ulla mora pugne futuri ē acie inſtruit.
Deinde poſtquā nemo obuius ibat inſeſtis ſignis ad caſtru hoſtū ſuccedit ibi ut militem inuallū uidit miſſiq; ab omi
parte exploratū quāquā in exigui orbem cōt' caſtra eū pauitate inde hoſtium colligentes reſules fremere omi
acies complendas eē foſſas ſcindendumq; uallū & incaſtra inrumpendum. Tranſactumq; ea temeritate bellum ſorē
nū ducit continuuſſent impetū militū cetūm quū multitudo ſua cōmeatib; grauiſ & p'us ſedendo ad ſueſſulā. Et
cū certaminis mora haud p'cul ab rerū omniū inopia eēt. Placuit dum in cluſus pauore hoſtis frumta tū agor militē
duci. Iūm quia & romano qui expedat' quantū hūmeris int' arma geri poſſet frumti & cū acutūſſe deſuturū omiū
Conſul palatos p' agros cū in diſſe hoſtes ſtationes inſrequentes reliētas paucis militib; ad ortatus ad caſtra oppugnā
da ducit. Quē cū p'mo clamore atq; impetu cepiſſet plurib; hoſtū intentoris ſuis quū in potuſ ualloq; ceſit. Signa
capitua in unū locum conſerri uulſit. reliētis q; duab; legionib; cuſtodiz & p'sidij cauſa. Qui edicto monitis. ut donec
ipſe reuerſeſſet p'da abſtinerent p'fectuſ agmine inſtructo cū p'miſuſ eques uelut indagine diſſipatoſ ſamnites agere
Cede ingenteſ fecit. nā neq; q; ſigno core int' ſe neq; int' caſtra p'cerent. An longiore incederent fugā tūtiſ conſto
re poterat. Tantumq; fugę ac formidinis fuit. ut ad xl mil ſcutorū nequaquā tot ceſit & ſigna militaria cū de diſ
quē incaſtris caſtra erant ad centum. Lxx ad conſulem deferrent. Tum incaſtru hoſtium reditū ibiq; omi p'da militū
data. hūſ certaminis fortuna & falſcoſ cum inuictis eēt ſedus petere ab ſenatu coegit. Et latinos iam exercitib; con 38
paratis ab romano impetu lignū uertit bellū neq; ita rei geſte fama italiſ ſe ſinib; tenuit. ſ; kartaqueniſes q; lega
toſ gratulatū romanū milere cū coronā aureę dono que in capitolio in iouiſ cella poneret fuit p' xxv cōs ambo
de ſamnitiſ; triumphar' ſequente decio inſignu cū laude donuſq; cum incondito militari ioco haud min' tribuni celebre
nom' quā conſulū eēt. Campanorū deinde ſueſſanorūq; auditeſ legationeſ p'cantib; datum ut p'sidū meo in hibernū

matere. Quo sanctorum excursionem arcerent iam tunc minime salubris militari disciplina capui instructio omnium
uoluptatum delectationum militum animos auerit. amemorum patrie iubant q. consilia inhibuit. Eodem sedere admen de
campanis caput p. q. illi ea antiquis cultoribus; admissent neq. immerito sum ipsorum exemplum uros uersuri. Cur aut
potius campanum talis agri ubrimus digna agro urbem qui nec se nec sua tutari possunt. Quia uictor exercitum habere
qui suo sudore ac sanguine inde sanctorum depulsi. An equi ee dedecios suos illa fertilitate atq. amplitudine p. frui. Se
militando fessos infestilem atq. arido circa urbe solo luctari. aut in urbe insidente occultis conuentionibus; excedu
uulgata monis consilia inuenit nouus cor e. marcius rutilus. Cui campana sorte p. uincia euenit. Quanto seruilo
collega ad urbem relicto itaq. cu omnia ea sic gesta erant p. tribunos copta & etate habere. Et usu doctus quippe q.
iam quartum cor eet. dictatorq. & censor fuisse optimu ratus differendo spem quandocumq. uellent consilij exequen
di militare impetu frustra reru orem dissipatum huiusmodi oppidis. Anno post p. s. hibernatura diuisa cu erant. p. campani
urbes manauerant q. acapua consilium in exercitu omne. Colaxantio cogitationibus; dato quicquid in p. sentia sedicio consule
ducto inestiu milite dum quicquid sanctorum habebat exercitum purgare remissionibus; turbulentiorum hominum instructu
Alus emerit dicendo stipendium ee alius q. uis ia etate aut urib; paru ualidos quida incoeratus mittebant sin
p. mo deinde & cohortes quida quu p. ul abdomo ax reb; suis hibernassent p. speciem etiam militariu usui cum alijs alio
mitterent magna pars ablegati. Iua multitudinem consul atq. romi p. q. alius ex alijs figendo moras retinendo. Et p. mo
quidem ignari ludificationis minime inuita domos reuebant. Postquam neq. reuerti ad signa primos nec ferme alium
qua q. incampana hibernassent. Precipue q. ex his sedicionis auctores mitti uideri p. mu admiratio deinde haud dubius
amor incescit animos. Consilium suu emanasse ia questionem ia d. i. a iam culta singulorum suppliciu imponentes q. &
crudeli consilio ac patri in se regni passuros hec qui incastris erant occultis sermonibus; ser. neruis conuentionibus; ex
tos arte consulis cernentes cohort una cu haud p. ul ax. jr. eet ad lautulos saltu angusto in mare de montis con
sedit ad excipiendo quos consul alius atq. alius ut ante dictum e causis mittebat. Iam ualida admodu nuntia roma
nus erat nequequa aduisti exercitus forma p. t. ducem deest incompotiti itaq. p. dantes magnu albanu p. uenunt.
& sub uigo albe longe castra uallo cingunt. P. fecto inde ope reliqui diu de impatore sumdo sententia decernant
nulli ex p. sentibus; satis fidentis. Quae aut ab roma posse exiri que patri aut plebs ee q. aut se tanto piculo sciens offe
rat. Aut cui ex inuirtu infamem exercitus causa recte comitat. P. offero die cum eadem delibatio teneret ex p. dato
rib; uaq. quida conptum attuler. tunc quintu in uisculano agri coleret urbis honori q. in memorie patrie hic
uir gentis erat. Cui cu milicie magna cu gla. act. finem per al. ex uulnere claudius fecisse ruri agere uitam
P. ul ab ratione ac foro constituit. Examine audito ex templo agnouit uiru & qd bene uertere acciri uisser. S. parum
spei erat uoluntate quequa facturi in adhiberi ac metu placuit. Itaq. silentio noctis cu rectu uille qui ad
id missi es. aut intrassent. Sonno grauem q. neui opp. sum nihil mediū aut impu atq. honore aut ubi restitaret
montem in sequeret denunciantes incastru p. traxer. impator ex templo adueniens appellatus insigniaq. honoris
exercitu subit rei miraculo deser. & ad urbem ducere iubent. Sui magis indie impetu qua consilio ducit conuul
sis signis infesto agmine ad lapide octauu uis que ne apu e p. uenunt. Isten confestim ad urbem inuenire cont
40 exercitu dictatoremq. ad uisus se. M. valeriu coruū dictu audissent & mag. equitu. I. emiliu mamercu. ubi p. mu
in conspectu uentū e arma signa q. agnouit ex templo omib; memoria patrie uas p. nullis nondū erant ta fortis
sanguine euilem nec p. t. extu nouerant bellu ultimaq. rubre cessio ab suis habebat. Itaq. ia ducet tam milites
utrimq. cong. sus querere ac conloqui. Cum eis que armoru & iam p. patriu sacras tenent ne dum adu. sus p.
triam. Coruū omem caritate eunt p. cipit milites & ante alios suos exercitu complexus ad conloquiū p. cessit.
cogito & ex templo haud minor ei ab aduersariis uerecundia. qua ab suis silentiu datum. Dōr inq. immortales
milites uros publicos uirosq. ab urbe p. ficiens. Ita adorari ueniamq. supplex poposci ut m. de uob. concordie parte
glam n. uictoria darent. Satis fuit eritq. undi belli decus parat. hinc pax petenda e qd dōr immortales ut nuncu
panda uota expoposci ei me compote uotuos facere potestis. sinemuisse uultis non uos in sanio nec in uiscerib;

76.
 si in romano solo castris habere si illos colles quos cernitis patrie uris e. Sibine exercitu cum uirorum sume coram uris cui
 ductu auspicioq. p. ore anno bis legationes samnitarum fudistis. bis castris in cepistis. Ego si m. valerius coruus miles cui uos
 nobilitate beneficis erga uos n. inuiri sensistis. nullius sup. inuol legi nullius crudelis. S. C. auctor in omib; meis in
 peris in me seuerior qua inuol. de sicui genus sicui suu. uirt. sicui etiam mactas. sicui honores subdere sps potuit. Is etiam
 natus. id specim mei dederit ea gratie consulatum adeptus eram ut potueri. tres & xx. annos natus coram patrib; q. q. ferox esse
 n. solu plebi qd factum dictu ut consules grauius qua tribuni audistis. Eodem tenore duo insequentes gessi. Eodem hec impio
 su dictatur ageret. ut neq. in hos meos & patrie me milites mitior qua inuol horreo dicere hostis. Ergo uos p. in me stru
 xeritis ferru qua inuol ego. istine signa canent. istine clamor p. incipiat. atq. impetus si dimicandu e. inducat in animu
 qd n. inducet patres. auq. uris. Non illi qui in sacru monte secesser. N. hi qui postea auentinu inseder. expectate dum uob
 singul ut olim coriolano matris conuicti. crinib; passis obui ab urbe ueniunt. Tu uulscor legiones q. romanu habebant
 ducem qui uer uos romanus exercitus ne deficeret impio bello. T. quincius q. istic loco seu uolens seu inuit constitit.
 si dimicandu erit. Tu tu in nouissimos te recepto fugeris etiam honestus t. q. cui dederis qua pugnaueris cont patriam
 ne id pacificandu bene atq. honeste ut p. mot stab & conloqui hui salutaris in p. res fueris postulat equu & ferte qua qm
 ut inquis standum e potius qua impias ut nos conseram manus. T. quincius plen lacrimaru ad suos uertit. Me q. inquit
 milites siquis me uisus est meliore pacem qua belli habetis ducet. N. eni illa m. uulscus aut samnis si romanu uerba fecit.
 ur cor. ur impator miles cui auspiciu p. uob ex p. te nolite nolite aduersus uos uelle expiri qui pugnauerit uobis cum
 in festis & alio ducet senatus habuit. qui maxime suis uob militibus parcere. Cui plurimu uos impatori ur credideris et
 elegit. Pace etia q. uincere possunt uob quid nos uelle oportet. quoniam omnis uia & spe fallacib; auctorib; nos ipsos nra q.
 omni cognate p. matrum fidei ad p. bantib; clamore cunctis. T. quincius ante signa p. gressus. in potestate dictatoris miles
 fore dix. Curauit ut causa miserorum ciuium suscipere suspecta q. eadem fide qua re. T. administrare solit eet tueretur
 libere suatum nihil cauere. N. olle alibi qua in innocentu spem habere militib; cauendu qd ap. patres semel pleb iterum le
 gionib; cautu sit. ne fraude secessio eet quincio laudato. Ceteri bonu animu habere uisus dictatore q. citato ad urbem re
 uertit. Auctorib; patrib; tulit ad postm in luto p. allum. Nec u. militu fraudis secessio eet. Orau etia bonu uenit q. nter
 nequis ea rem loco serio ut cuiqu. exp. bant. Lex q. sacra militaris lata e ne cui militis scripti nom n. ipso uolente
 deleret. Additq. legi ne quis ubi tr. militu fuisset postea ordinu ductor eet si id p. p. T. salonu postulat e. ab conuira
 tis qui alius p. p. annis & tr. mil & p. mus centurio erat que ne p. m. p. l. appellat. huc infensi milites erant. qd semp
 adu. ac. nouis consilis fuisset. & ne particeps eoz eet qui ab lautulis fugissent. Itaq. cum hoc unu p. p. salonu ab senatu
 n. imparet. Tu salonu obtestat. T. ne sui honore pluri qua concordia ciuitatis estimarent p. p. l. ut id q. ferretur
 equ. impotent postulat fuit ut de stipendio equit. Mererant aut ut aut triplex ea tempestate aera demerent. qd
 auersari conuirationi fuissent. Iret hec inuenio ap. quosdam l. Genitui. T. et. tulisse ad pl. q. e. fenerare licere. Item
 alius plebiscitis cautu ne quis eundem mas int. decem annos capet. N. uen duos magistrat. uno anno ggeret utiq. licere
 coram ambos plebeios creati. Quia si omnia concessa sunt plebi apparet haud paruas uires defectione habuisse alijs
 annalib; p. datum e neq. dictatore valeriu dictum si p. coram omne rem acta. neq. ante qua roma ueniret. si romae eam
 eam multitudinem conuiratione ad arma consterpat e. nec uita quanta uilla si ingedis. C. manuli nocte impetu factu
 f. u. q. a conuiratione conphensum ut dux fieret. Inde ad quartu lapidem p. fectus loco munito consedisse nec ab duob; m. tione
 concordie orant. S. repente recuminatu e armatis exercitus p. cessissent salutatione factam & p. mixto dextris ungere
 ac complecti ut se lacrimantes milites cepisse coactosq. coram cum uiderent auersos aduocatione militu animos ad
 patres retulisse de concordia reconcilianda adeo nihil p. quam seditione fuisse. Camq. composita int. antiquos reru auc
 toris constat. & huius fama seditionis. & susceptum cum samnitib; graue bellum aliq. populos ab romanu societate auit.
 T. p. latinoru infidum iam diu fedus p. uernates etiam orbataq. si etia finit. ascolanus romanis incursione subita
 de po pu la a s. ~ ~ ~ ~ ~
 EXPLICIT LIBER SEPTIMVS.

EMENDAVI NICHOMACVS FLAVIANVS TITI LIVII TER PRÆF
VRBIS APVD HENNĀ AB VRBE COND. VICTORIANVS VOC EMEN
DABAM DOMNIS SYMMACHIS. INCIPIT LIBER VIII. A 3.

Iam cōs erat ē plutacius licius. emelius. mamere s. Cum seruniorbani quī romā nūncij p̄fectionis p̄ur
natum cum querimonis acceptu cōdus uener. Volscorū item exercitum duce anciani populo cōsedisse ad
saticū adlatum ē. utrumq; bellum plaucio sorte uenit. Prur ad p̄urnū p̄uctus extēplo acit cōflux haud mag
no certamine. deuicti hostes oppidum captum redditumq; p̄urnatib; p̄sidio ualido imposito agri partes dux adeptē
Inde uictor exercitus saticū contra ancianes ductus ibi magna utrimq; cede atrox plūm fuit. & cum tempestas
eos neutro inclinatu spe dimicantis diremisset romani nihil eo certamine tā ambiguo fessū imposterū die plū parat.
Volscis recentib; quos uiros in acie amiserant haud quaquā idem anm̄ additandum piculū fuit. Nocte p̄uicti ancian
agmine trepidos saucis ac parte impedimētorū corpora tum incastris inuenta ē ealut maq; clare se cōsul dixit.
fuitq; hostiū usq; ad horā martimū ē depopulat. alii cōsuli emilio inq̄ssor qd bellū agrū n̄ castra saticū n̄ legi
onet usquē oppositū ferro igniq; uastante agros legati saticū pacē adierunt. A quo reuerti ad senatū potestate
factū dicendi posuit ferocib; animis pacē sibi ab romanis belli q; uisū reuersus sidicinōs p̄ciet que se eos iustus
petere qd in amicitiam l̄r secundis suis reb; n̄ aduersus ut campani uenissent & aduersus sidicinōs sumerent arma
suos semp hostes l̄r. numquā amicos qui nec ut samnites in pace amicitia nec ut cāpani auxiliū in bello peti
sent nec infide populi. R. nec in ditione essent cū de postulatis saticū. T. emilius l̄r samnitib; respondit. nec q
min p̄p̄ari cū eis amicitia eēt p̄ p̄ romanū stetit nec contradici quon qm̄ ipsos belli culpa sua contradici redi
cepit amicitia de integro re conciliat qd ad sidicinōs attineat nihil m̄cedi qm̄ saticū populo pacis belli q; libe
rū arbitriū sit federe icto cum domū reuertissent extēplo inde exeret romanū ductus annuo stipendio & trium
m̄sum frumto accepto qd pepigerat cōsul ut temp̄ inductus dare qd at legati redissent saticū copus. l̄dem qb;
usu aduersū romanū bellū furrant cōt sidicinōs p̄fecta. haud indubiu spe erant maturū urb hosti p̄cundē tū
ab sidicinis dedicio ad romanos cepta fieri ē. Deinde postquā patres ut serā ea ultima que tandē necessitate exp̄sa
asp̄nabant ad latinos iā suū sponte in arma motos factū ē. t̄e campani quidē adeo inuiri saticū quā benefici
romanoz memorū p̄sentior erat his se armis abstineret ex his tot popl̄i unus ingens exercitū duce latino finet saticū
cū inq̄ssor plū populationib; quā plū cladum fec. Et quaquā sup̄uies certaminib; latini erant haud inuiri ne
sepius dimicandū fore agro hostium excessere id sp̄acū saticib; datumē romā legatos mittendū. Cum audissent
senatū conquesti eadē se federatos patiq; hostes eēt. passi p̄cib; infinis p̄ciet ut satis dicere romanū uictoria
quā saticib; ex cāpano sidicino q; hostes eripissent. t̄e uinci etiam se ab ignauissimis populis sinerent latinos cāpa
nosq; sub ditione l̄r eēt p̄ impio arcerent saticū agros inuipū abnuerent qm̄ coererent. Aduersus hęc
responsū anceps datū q; saticū p̄gebant in potestate suā latinos iā n̄ eē timebantq; ne arguendo abalienaret
Cāpanoz aliam condicionē eē qui n̄ federe s; p̄dedicione infidem uenissent. Itaq; campanos seu uelut seu nolūt
quieturos infedere latino nihil eē qd bellare cū quib; ipse uelut p̄hibeam qd responsū sic dubior saticū qd
nā facturū romanū censerent dimisit. Ita campanos metu ab aliena latinos uelut nichil iā n̄ concedentib; roma
nis feruiores fec. Itaq; p̄specit aduersū samnitū belli parandi crebris concilia indicentes. Omib; cōsulationib; m̄
se p̄ncipes occulte romanū coquebant bellum hanc qd adūlatores suos bello campani erat. si quaquā om̄ia de
industria celabant. Prur quā mouerent romanū tolli ab t̄go saticū hostem uolebant tam p̄ quosdā p̄uatis hospi
ciis necessitudinib; q; conuinctos indicū cōiurationis cū roma m̄e manar. Iussiq; ante temp̄ cōsulib; abdicare
se magistratu q; maturus noui cōs adūsus tantā molē belli crearent. Religio incesit ab eis quoz immutatum
impium eēt comiciu habi. Itaq; m̄ regnū mutū duo m̄ reges fuit. M. valerius. ac m̄ fauus creau cōs. t̄e m̄
malū torquatiū t̄eum. l̄. decū mure. Eo anno alexandrum epur regem in italia classe appulisse constat qd bello

si prima tantisper fuissent. haud dubie ad romanos peruenisset. Eadem etiam rerum magni alexandri est quae sorore huius oritur
in alio tractu orbis inuictum bellum uenerunt fortune morbo extinxit. Ceterum romani et si defectio sociorum nominis quod
latini haud dubie erat tam tamen tamquam de sanctis; non desit curam agerent decem principes latinorum romam euocauerunt quibus impera-
rent quos uellent. Proter tamen duos latini habebant. L. annium seruum et L. numisium cerceientem. ambo ex colonis romanis
et quos per signum uelutisque et ipsas colonias romanas. volsci etiam ex ceteris ad arma erant. eos nominati euocari placuit. haud
cuiquam dubium erat super quare accerent. itaque concilio prius habito priores quam romam perficerent euocatos se abseruati docent
romano et quae ad id in seculo credant. quod nam adea responderi placeat referat. Cum aliud alii censerent. tamen annius quamquam
ipse ego recte quid responderi placeret. tamen magis ad summam rerum nostrarum pertinere arbitror. quid agendum nobis quam quid
loquendum sit. facile erit explicatis consiliis accommodare rebus uerba. etiam si etiam ne sub umbra fidei equi seruati
te pati possim. quid abest. cum prius sit dicimus non romanorum solum sed sanicium quod dicto paream respondere quod romanis. et nos
ubi inuenerunt posituros arma. Sin autem tandem libertatis desiderium remordet animos si fides est si societas equatio uirum
si consanguinitas nos romano et quod olim pudebat ne gloriari licet si societas ullis exercitus uis est. quod adiuncto duplicem ui-
res suas quae discernere ab se consul bellum prius ponendum sumendumque noluit. Cur non omnia equant. cur non alii ab latinis condidit
ubi pars uirum ibi et imperii parte. Est quidem nobis hoc per se haud nimis amplius quippe concedendum; romam caput latini est. sed ut
amplius uideri possit. Ductum pacem fecim. atque uisi quando uicinia consociandi imperii usurpandae libertatis tempus op-
tatis. et hoc tempus ad eam uirtutem uiam et animi benignitatem uos datam temptatis pacem negando militem quos dubitat
exarsisse eos cum plus ducenorum annorum more soluerent. Et tulerunt tamen hunc dolorem bellum nostro nomine cum periculum ger-
simus quod ne nostrorum quidem finium nobis prius tuendorum uis antea dabant nihil intercesserit fiduciam infine receptos campanos ab
se ad nos desisse exercitus nos parare aduersus sanctas federatos suos audierunt nec mouerunt se ab urbe unde haec illis tanta
modestia non a conscientia utriusque nostrorum et suarum. Idoneos auctores habeo querentibus; de nobis sanctis; ita responsum absena-
tu romano est ut facile appareat ne ipsos quidem iam postulare. Ut latini sub romano imperio sit usurpare in postulando co-
lli uos tacti concedunt. siquidem hoc metus dicere phibet. Ego ipse audiente non prius in senatuque si iour ipso quod capitolium incolit
prius me dicturum ut si non interfedere ac societate esse uelint. Consule altum ab nobis senatque parte accipiant. haec ferret
non suadenti solum si pollicenti. Amore et ab senatu omnes promiserunt. ut agere dicereque quae. Per nomen latinum fideque sua uide-
rent. Vbi est romam uentum in capitolio est senat dat est ubi cum t. mallus condidit egisse cum eis ex auctoritate patrum ne sanctis;
federati bellum inferrent. An in istam quam uictor armis capitolium cepisset non legatus autem gentis tunc loqueretur. Imperator
inquit tunc manli uosque per tandem iam uos nobis cum nihil per imperio agere cum florentissimum animi benignitatem ne latini armis
uirisque sanctis; bello uictis fiduciam campanisque sociis ne etiam uictis adiunctis uiderent. Colonias quod uirum latinum ro-
mano perulisse imperium. Si quoniam uos regno impotenti fine ut imponatis non inductis manum nos quamquam armis possumus
adferre latum in libertatem consanguinitatem tamen si dabunt ut condiciones paucas feram. equas utrisque quoniam uires quod equi
dus immortalibus; placuit consulem altum romam. altum ex latio creari oportet senatque parte equa ex utraque gente esse
unum populum. una res. Per fieri et ut imperii eadem sedes sit. Idemque omnibus; nomen quoniam ab altera uira parte concedi necesse est
quod utrisque bene uigilat. Sit haec sanctae patriae pacis et romani omnis uocem. forte ita accidit ut parte ferret huius et roma-
ni consulem te manlium habent quod adeo non tenent uiam ut si tanta demeritum se. cepisset ut absente homine leges acciperent
gladium emittit in senatum uenturum se esse palam dicere. ut quicunque. incuria latinum uidisset suam manu ut imperium et
consul ad simulacrum iouis. Audi uixit haec scelera inquit audite uis fasque. peregrinos eos et peregrinum senatum in tuo
uixit augurato templo caput atque ipse oppellus uisurus et haec uice. federat ullus romanus rex cum albanis patribus; uir
romani haec. L. tarquinius uobiscum postea fecit. non uenit in mentem pugna apud regillum lacum adeo et claudium uirum uirum
et beneficiorum morum. Erga uos oblatus est cum consule uoce subsecuta patrum indignatio est. Ad memoriam aduersus crebra
imploratione deum quos testes federum sepius inuocabant eos uoce anni spem uis numina iouis romani audire
Certe cum comot uase a vestibulo templi citato gradu prius lapsus per gradus caput fuit offensus impactus imo tractus.
tato ut sopiret. Exanimatum auctores quoniam non omnes in quod incerto relictum sit. Sic inter federum ruptorum res ratione

ingenti fragore celi pcellam effusam. Nam & uera ee & apte ad representandum ira dum ficta possit. Torquatus missus ab senatu addimit-
 tendos legatos cu iacentem annu uidisset. exclamat ita ut patrib; populo q; audita uox parit sit. Bene h' dy pui mouere bellu e
 celeste num ei magne uipit. haud frustrate patru dm hominu hec sede sacraum. Quid cessatis quurtes uosq; p'c. arma cape de
 his ducibus sic stratas legiones latinoru dabo qu' admodum legatu iacentem uidetis. Ad sensu populi excepta uox consuli statim
 ardori animus fec. ut legatos pficietent magistratu magis q; uisu cos psequerant qua uis gentiu abita impetumq; hominu
 regere. Consensit & senat bellu cos duob; scriptis exercitib; p marcos pelignosq; pfectu adiuncto sanitu exercitu ad capua quam
 latinu locuq; conuenerant castra locant. ibi inquiete utriq; cos eadem dr uia specus uiri maioru qua phumano habitu augu
 tiors q; dicentis ex una acie impatore. ex alia exercitu de his manib; matiq; t're debet utrius exercit impator legationis hostiu
 sup que eas sede uouisset ei populi partib; q; uictoru fore. hor ubi nocturnos uisus int se cos tuler. Placuit auctumcand; deum
 ne uictimas cedi simul ut siextis eadem que somno uia fuerant portenderet al' ut consilium fata impleret. Vbi responsu aruspiciu
 insidenti ra animo tagere religioni congruit. lu adhibitis legatis tribunusq; & impius deum p palam expositis ne mors uoluntaria
 cos exercitu in acie t'ret. comparant int se ub abutraq; parte cedere romanu exercitu cepisset. Inde cos deuouet p por.
 quiritib; q; agitari & ia in consilio e ut si quando unqua seuro ullu impio bellu administratu ee. Te ut disciplina militari ad
 pscos redigeret mores. Cura acuebat qd aditius latinor bellandu erat lingua morib; armoz g're militum ante omia militanb;
 congruentes milites militib; centurionib; centuriones. tribuni tribunus. compares college que hude manipuli pmixta fuerant
 p hec ne q; errore militu capent. edicunt cos. neq; ext ordine in hoste pugnare. forte int cetos turmaru pfectu qui explorati
 in omi partes dimissi erant. T. manlius consulis filius sup castra hostiu cu suis turmalib; euasit. ita ut uix teli ictu ab statione
 puma abeer. ibi tusculam erant equites perat genui mecul uir cu g're int suos tu satis. Clarus si ubi romanos equites insignit q;
 int eos pcedente cos filiu na omi int se uing. inlustrat uiri noti erant cognouit. Vnan' ait turma romani cum latinis sociisq;
 bellu gesturi esset qd intea cos. qd duo exercitus consulares agent. Ader' intemp'. manlius inqt & cum aderat uipit ipse fede
 ru uolatoru testis qui plus potest polle q; si ad regillu lacum ad sacietate iram pugnaum. hic qd efficien pfecto ne nimis acie
 uob & conlata signa nob concordi essent. adea genu paulum ab suis equo puzetis. Vt ne q; dum dies ista uenit. Quamagno conat
 exercit moueat intea turpe congeli mecum ut mo duoz ab hinc euntiu cernat. Quantu equis latinis romano p'te mouet se
 roce annu iuuenit. seu na seu detractandi certaminis pudor seu inexcupabil uis facti. Oblitus naq; impij patrij consulu q; ede
 ti pcept ad id certam agit q; uenire an uinceret. haud multu int esse equitib; cetis uelut ad spectaculu submotu spacio quod
 uacuu int iacebat capi aduersos cetant equos & cu infestis cuspidib; concurrissent manlii cuspi sup galat hostiu m'cy transer
 uice equi elapsa est. Cur cum actis deinde equis cum por ad iterandum ictu manlius consurrexisset. Spiculu int aure equi fix.
 ad cui uulneris sensu cu equis porib; pedib; erectis magna in caput quateret ecussit equite que cusptide parmaq; innixu tol
 lente se ab graui casu manlius ab uigilo ita ut costat ferru emineret. t're adfix spoliisq; lectis ad suos reuectis cu ouante gau
 dio turma incastra atq; inde ad p'toru ad parte tendit ignarus facti futuriq; laus an pena merita ee. Vo me omi inquit
 pat tuo sanguine otum ut referrent puocatus equestria hec spolia capta ex hoste ceto poto. Quod ubi audiuit cos ex replo
 filiu ausatus contione classico ad uo cari uisit. que ubi frequens conuenit. Quando q; inqt tu. T. manli neq; impium consu
 lulare neq; maiestate patriu uerit aduersu edictu n'm ext ordine in hoste pugnaisti & quantu int fuit disciplina militaze
 qua stetit adhanc diem romana res soluiti neq; uia necessitate adduxisti ut aut rei p. m aut mei meoz obliuiscendum sit.
 nos potui mo delicto plectem qua res p tanto suo dapno nra peccata luat. Triste exempli si in posteru salubre uiuentia
 erit. Me quide cu ingenua carnat libum tu specim istud uirtutis deceptu uana imagine decoris int mouet. S; cum aut
 morte tua scienda sint consulu impia aut impunitate inppem abroganda nec te quide siqd int nri sanguinis recusat
 censeam quin disciplina militare culpa tua plasmam pene restituas. u. lictor deliq; ad palu. Examinati omi ta atroci imperio
 nec alit qua int quisq; disticta cernentes secute metu magis qua modestia quieuit. Itaq; uelut emerso ab admiratione animo
 cu silentio defixi steterunt repente postqua ceruice celsa fusi & cruoz. tu libero conquestu coortz uocessunt. ut neq; latinis neq;
 execrationib; parceret spoliisq; coniectu uiuent corpus. Quantu militari; studiis finis ullu concelebrari potest. Stridit
 8 ext uallu rogo cremaret. Manliana q; impiu n insentia in horrendu. s; exemplis & iam tristis in posteru eem. f'c tamen

70.

arrogantia pene obedientiorē duci milite & p̄t quā qd custodire uigilare & ordo stationum intentior ubiq; curę erant. In
ultimo etiam certamine cū descensū in aciem ea seueritas p̄fuit. fuit autē ciuilis maxime bello pugna simul adeo nihil ap̄
latinos dissonū ab roma rep̄. p̄t animos erat clipeis antea romanis usis. Deū postquā stipendiarij facti scuta s̄ p̄ clipeis fecere
& qd antea phalanges similes macedonicis. hoc postea manipulatim structa acies cepit esse. Postremo in plures ordines ordo
instruebant sexagenos milites duos centuriones uexillariū unū habebat. Prima acies hastati erant manipuli quindeci distan
tes int̄ se modicū spaciū manipulis leuis uicinos milites alia turba scutoz habebat. Leuis autē qui hasta tantū cesaq; gerebat
uocabantur hec p̄ma manū fons flore iuuentū pubescentiū admilitū habebat robustior inde etas totidē manipuloz quib;
p̄ncipib; ē nom̄ hos sequebantur scutari om̄ insignib; maxime armis hoc xxx. manipuloz agm̄ antepilanos appellabant.
quia sub signis iā alij xv ordines locabantur. ex quib; ordo unū quisq; tres partes habebat. Carū unāquāq; p̄mū pilū uocabant
trib; ex uexillis constabat uexillū clxxxvi homines erant p̄mū uexillū triarios ducebat. Veteraniū militū spectare
uit̄ dicitur. S̄ cōm rotarios munus roboris etate factis q; etiam accensos minime fiducię manueo & in postrema aciem rei
ciebant. Vbi his ordinib; exercitū instructū ēē. hastati om̄ū p̄mū pugnū inibant. si hastati p̄fligare hostē n̄ possent. Sece p̄sō
eos retrocedentes in int̄uallū ordinū p̄ncipes recipiebant. tū p̄ncipū pugna erat. hastati sequebantur. Triarij sub uexillis considebant.
S̄ multo cūte porrecto scuta innixa humeris. hastas sub erecta cuspidē n̄tra fixas. haud secus quā uallo septa inhorrentē acies te
nentes. Si ap̄ p̄ncipes qd haud satis p̄spe ēē. pugnatū ap̄ma aciem ad triarios redisse referebant. unde rē ad triarios redisse. Cum
laboratū p̄urbio increpuit. Triarij consurgentes ubi int̄ualla ordinū suoz p̄ncipes & hastatos recepissent ex templo consp̄sis
ordinib; uelut clauderant uia unoq; continenti agmine iā nulla spe p̄ relicta in hostē incidebat. Id erat formidolosissimū
hosti cū ut ut uictos insecuti nouā repente aciem exurgente ducta numero cernebant scribebant aut fere uū. legiones
quintū militib; pedum equitib; in singulas legiones trecentū altum tantū ex latino dilectu adiciebant. q̄ ea tempestate hostes
erant romani. Eodemq; ordine instruxerant aciem cū nec uexillā cū uexillis tantū unū. hastati cū hastis p̄ncipes cum
p̄ncipib; si centurio qd cū centurione. si ordines turbati n̄ ēent. Concurrentū sibi scribat duo p̄mū pilū ex utraq; acie inter
triarios erant romanū corpore haudquaquā satis ualidus cētum strenuus uir penit q; militū. Latini uirib; ingens bel
latoz. p̄mus notissimū int̄ se qd parer̄ semper ordines duxer̄ romano haud satis fidem uirib; iā romę p̄missum erat. ab consu
lib; ut sub centurione sibi quē uellat legere. In titaret cū ab uno destinato hoste usq; iuuentū in acie oblatū ex centu
rone latino uictoriā tulit. pugnatū ē aut p̄cul radicib; uersū uij montis qua uia aduersor aduersę inferebat romani cōs
p̄usquā aduicerent in aciem immolauer̄. Decio capucio cineris afamiliar̄ parte cesum haur̄ p̄ex d̄r ostendisse alio qui deceptū
dū hostiā ēē maniliū egregie litasset atqui bene abiit inq̄t decius si ab collega litatū ē. instructus sic ante dictū ē ordi
nib; p̄cessere in aciem malus dextro. Decius leuo cornū p̄erat. p̄mo utriq; equū uirib; eodem ardore animozū gerebat rē
deinde ab leuo cornū hastati romani n̄ ferentes in p̄sionē latinorū se ad p̄ncipes recepe. In hac t̄p̄idatione decius consul
m. valerū magna uoce inelamat. Dōm inq̄t ualerij opus ē. agendū pontifex publicus. Pop̄ romani prari uerba quib;
me p̄ legionib; deuouit̄ pontifex eum togā p̄textā sumere iussit & uelato capite manu sup̄ togā admetū exerta super
telum subiectū pedib; stante sic dicere iane uir p̄t maris pat̄ quirino bello nalar̄ diuino uersilet diu indiguit. Diui
quoz ē potestas n̄rōū hostiūq; duq; manet uos p̄cor ueneroz. ueniam peto. fero que uti. Pop̄. romano quiritiū uū uictoriāq;
p̄sp̄et. hostes q; Pop̄. quiritiū t̄ore formidine morte q; adficiat. Sic uerb̄ nuncupauit ita p̄ Pop̄. quiritiū exercitū legionib;
auxilijs Pop̄. quiritiū legiones auxiliāq; hostium meū des manib; tellurij. deuouit̄. hec ita p̄cat̄ licetores ut. ad ē malliū
uicē matureq; college se deuotū p̄exercitū nunciare ip̄e incensū emētū gabino armatus in equū insil̄. ac se in medios
hostes immisit. conspectus ab utraq; acie aliquanto augustior humano uisū sic acelo missus p̄aculū om̄ū dōū ire q; pestem
ab suis auersā in hostes ferret. Ita om̄ t̄roz pauoz q; cū illo latius signa p̄mo latinorū turbauit. Deinde int̄tā penit aciem
p̄uasit. Euidētissimū id fuit paucit̄ ac fuga hostium secū demptis circūferens cadit moxq; consternatio & conuersio la
tim exercitū. Qd quacūq; equo inuictus ē. ibi haud secus quā pestifero sidere iēti pauebant. Vbiū corruit obrutus telis
inde iam haud dubit̄ consternatq; cohortes latinorū fugā ac uastitatē late fecer̄. Simul & romani ex solutis religione
animus uelut tū p̄mū signo dato cōorti pugnā integrā edider̄. Nam & romani p̄currebant int̄ antepilanos addiderantq;

10 uirorū hastatis ac principib; & triarij genu dextro innixi mutū cōs ad consurgendum expectabant pcedente deinde certamine
cum alijs parib; multitudo superare latinorū. manlius cōs audito euentu collegē cū ut uis fasq; erat lacrimis n̄ minus quā
laudib; debitis psecutus tā me morabile mortē cō paulusq; addubitauit an consurgendi iam triarij temp̄ esset. Deinde melior
ratus integros eos ad ultimū discrim̄ seruari accensos ab nouissima acie ante signa pcedere iubet. Qui ubi subire ex templo
latini tamquā idem aduersarij fecissent triarios suos excauerūt q̄ aliquandū pugna atroci cū & semet ipsi fatigassent &
hastis aut p̄fregissent aut hebetassent pellerent ui. tam hostem debellatū iā rati puentūq; ad extrema aciem. tū cor
triarij. Consurgite nē inquit integri aduersus fessos memores patrij parentūq; & coniugum ac liberorū memores consilij
p̄ uirā uictoria morte occumbentis. Vbi triarij consurrexerūt integri refulgentib; armis noua ex impulsu exorta acies
receptis int̄ualla ordinū antepilans. Clamore sublato p̄cipia latinorū perturbant astisq; ora ferientes p̄mo robore u
rorū cōso. p̄ alios manipulos uelut intermes p̄p̄e int̄acti euasere. tantaq; cede prupe cuneos ut uix quartā partē relin
querent hostium. Santes q̄q; sub radicib; montis p̄cul instructi p̄buere t̄rore latinis ceterū ut om̄s cūcti sociosq; p̄cipua
laus ei belli penes consules fuit. Quorū alē om̄s minas piculaq; ab dijs sup̄is inferisq; in se unū iūit. At ei uirtute ea q;
consilio implio fuit ut facile conuenerit ut romanos latinosq; qui ei pugne memoriā posteris tradiderūt. Vtriusq; partis i
manlius dux fuisse ei futūm haud dubij fuisse uictoriā. Latini ex fuga sem̄ turnas contulerūt. Castra scdm̄ plūm captam
multiq; mortales ibi uiui opp̄si maxime cāpani. Decij corpus ne eo die inueniret nox querentes opp̄si. Postero die inueni
ūt maximā hostiū stragē cooptū telis funusq; & par mortis celebrante collegē factū ē illud adiciendū uidet. lucere
consuli dictatoriq; & p̄tori cū legiones hostiū deuorat n̄ utiq; se si quē uelit ex legione romana scripta cūcti deuouere
sint homo q̄ deuotus ē mortē p̄benefacto uideri n̄ mori. tū signū septē pedes altū aut maī int̄rā defodiē piaculū hostiū
cedi ubi illud signū. Defossū erat eo magistratū romanū et cedere fas n̄ ēē. Smaut se deuouere uolē sicuti decij deuon
timorē. neq; suū neq; publicū diuinū pure faciet. Qui se deuouere uulcano arma siue cui alij duo uouere uolēt
hui ē telo sup̄ qd̄ stant cōm̄. P̄catū ē hostem potiri fas n̄ ē si potiat̄ martis uoce aurib; piaculū fieri h̄p̄ & si om̄s diuinū
humani q; moris memoriā aboleuit. Noua p̄grina q; om̄iū p̄scit ac patrij p̄ferendo haud abreduci uerbis q̄q; ipsis
ut tradita nuncupataq; sunt. Referte romanus p̄ plū demū factum santes uenisse subsidio. Expectato euentu pugne
ap̄ quosdā auctores inuenio latinis q̄q; ab launio auxiliū. Dū deliberando t̄r tempus uictis demū ferri ceptū. & cū iam
poterit p̄ma signa & pars agminis cō eḡssa nuncio adlato de clade latinorū cū conuersis signis retro in urbē rediret
p̄torē eorū nomine milionū dixisse fer̄ p̄ paululauiā magnā mercedē ēē romanis soluendā qui latinorū pugne sup̄
fuerant multas tinerib; dissipati. cū se in unū conglobassent ueteri urbi eis receptaculū fuit ibi in concilio equitib;
imperator eorū adfirmando cōmune uere martē belli utramq; aciem pari cede p̄strauisse uictorūq; nom̄ tam uan
penes romanos ēē ceterā p̄uictis fortunā & illos gerere finestū duo consiliū p̄tona altūm parricidio filij alterum
consulis. Deuota cede trucidatū exercitū om̄nē cesos hastatosq; p̄ncipesq; stragē & ante signa & p̄ signa facta tria
rios. Postremo rē restituisse latinorū & sipant̄ adeisq; copijs sunt tam̄ supplemento ut lacū p̄p̄us esse. ut uilicos quā rom
laq; si uideat̄ eis se ex latinis & ex uolscis populi inueniunt p̄p̄e excitare dicurū infesto exercitu capuā ēē romanos q;
nihil tū min⁹ quā plū expectantis & ex opinato aduentu p̄culsurū fallacib; latus circa latū nom̄q; uolscum missis
Quia qui n̄ int̄ fuerant pugne ad credendū temere faciliores erant. Tumultuarius undiq; exercitū rapti conscripti con
uenit huic agmini torquatus cōs ad trisam ut sinumessā m̄turnasq; il locus ē occurrit p̄us quā castris locus capere
sartanis utrimq; in aciem coniectis pugnatū debellatūq; ē. Adeo enī accisq; res s̄. ut consuli uictorē exercitū ad de
populandos agros eorum ducem dederent se om̄s latini dedicationēq; eā cāpani sequerent̄ lacū capuāq; agros
multati latinis ager p̄uerti addito agro & phaleris qui populi campani fuerat usq; ad uulturnū flum̄ plebi
romane. Diuidit̄ b̄na in latino iugera ita ut dodrantē ex p̄uerti complerent data t̄na in falerno quadrantib; cū
p̄ longinquitate adiectis extra p̄nā fuisse latinorū laurentes cāpanorūq; equites quia n̄ detinuerant cū laurentib;
renouari fedus iustum renouat̄q; ex eo qd̄ annis p̄ diem decimū latinarū equitib; cāpanis ciuitas rodara monum̄to
ut ēē acnēā tabulam in pede castoris romę fuit. & fixet. Vestigal q̄q; eis campani populi iustus pendere in singulos

291

qd' amur: fure aut mille & sexcenti denarios numos quadrigenos quinquagenos ita bello gesto p'mus p'naq; p'euus q; 12
 merito p'soluti: Mallius roma redit cui uenientia seniores tantu obuia exult' constat: ueniente & te & omi uita deinde
 aucta eni exercitumq; auctat' magru ostensen ardeat' soloniu uenientia fecer'. malus cor quia ipse pualitudinem
 id bellu exequi nequiebat dictatore: l. papiriu crassum: quatu forte erat: p'tor dix abeo mag' equitum: lucius papirius
 curfor dictus nihil memorabile aduersus ammat' ab dictatore regestum e: cu aliq' menses statua magro antea anno
 habuisse: insigni uictoria. De tot acta potentib; populu ad hoc consulum alius nobili morte alius sic truci. Ita
 elato ad memoria impio succedere cor tuius emilius: mamertanus: publius philoneq; insimile mat' ia reru: & ipsi aut
 suaru rerum aut paru in rep' magu qua patris memores latinos obuia agri amissi rebellanter incaps' senectatis fuder'.
 castrisq; excurr'. ibi publicio cui dictu auspicioq; res gest' erant indedicatione accipe te latinos populos quoru ibi uiuunt
 cota erat: & milus ad pedum exercitum dux pedanos turbatur taburi p'nestinus uelutiusq; populu uenerant: & ablanuuo
 antio q; auxiliu ubi cu plus quide supior roman' e'e ad urbem ipsam pedum castraq; socioru populoru q; urbi aduincta erat
 integer labor restare bello infecto repente omisso cor quia college decretum triumphu audiuit ipse qd' triumphu adste
 uictoria flagitator roma redit qua cupiditate offensu patrib; negantib; h' p'de capto haud dedito triumphu hinc alurnatus
 ab senatu emilius sediciosi tribunatibus similem deinde consulum gessit: nam neq; q' adfuit consul criminari ap' populu
 patres destitit: collega haudquaquu aduersante: Quia & ipse de plebe erat matiam aut p'bebat criminib; ager inlatino
 salerno q; agro maligne plebei diuulsi. Postqua senat' fure impu consilib; cupiens dictatore: dix abeo mag' equitu unus
 brut' dictus dictatura popularis & orationib; impatres criminosis fuit: & qd' tres leges secundulimas plebei scita omi quin
 ter tenerent altam ut legu q; comicus centuriati ferrent ante mui suffragiu patres auctores fierent t'iam ut alt' unq; ex
 plebe cu eo uentu sit ut utruq; plebeu fieri liceret censor crearet plus eo anno domi acceptu cladi ab consilib; ac dictatore
 qua ex uictoriu eoz bellicis q; rebus foris auctu impu patres credebant anno insequenti l. furio camillo: c. memo. cor 13
 q' insignitius omitta res emilio supioris anni consuli exprobrat' pedu armis urusq; & omiu expugnandu ac delendu senatus
 fremit coactiq; noui cor eare p'ura pficiscuntiam latio: si status erat reru ut neq; bellu neq; pace pati possent ad bellu
 opes decerant pace ob agri adempti dolore asp'abant mediu consiliu standum uidebat oppidu se tenerent ne lacestus
 roman' causa belli haberet. Et sicui oppidi obsidio nunciata e'e undiq; ex omib; populi auxiliu ob sessis ferret neq;
 tam n' admodu ap'auis populu pedum aduincti i' tributes p'nestinus: Quoru ager p'por erat pedum p'uenere attritos.
 lanuinosq; & uelutinos: antiab; uolsu se conuigent' ad sature flum' m'enus impulsu adortus fudit camillus ad pedu
 cu tributib; maxime ualido exercitu maiore mole quaquu p'p'o euentu pugnat tumultu maxime repentinu
 ut plu eruptio oppidanoru fecit m'is parte exercit' comila camill' n' compulsa solu cor ut m'enua si eodem aera die
 cu ipsos auxiliu q; eorum p'culsis oppidum scalis cepit placuit inde ia maiore conatu animoq; ab unius expugnatione
 urbi ad p'domandu lacu uictore circuducege exercitu nec quereute antequu expugnando aut indedicatione accipien
 do singulas urbes lacu om'e subegere p'sidus inde dispositus p' recepta oppida roma addestinatu omiu consensu trium
 phu decedere additus triumpho honos ut statuz equestres eis rara illa eate res inforo ponerent p'usqua comitatus in in
 sequente annu cor rogarent. Camillus de latinis populis adsenatu retulit: Atq; ita disseruit. Pc. qd' belle armisq; in
 latio agendum fuit: id ia dm benignitate ac uirtute militu ad fine uenit ceti adpedum asturaq; sunt exercit' hostium
 oppida latinu & antiu ex uolsis aut ui capta aut recepta indeditione p'sidus tenent' r'is reliqua consilatio e. Qm
 rebellendo sepius nos sollicitant quona m' p'p'ue pace quertos obtineam di immortales ita uos potentes hui consiliu fecer'
 ut sit latu deinde an noy si in uru manu posuerint itaq; pace uob qd' ad latinos attine parare in p'p'uu ut seuerndo ut ig
 noscendo potestis uultis crudelit' consulere indeditos uictosq; licet delere om'e latu uastat uastat inde solitudines facere
 unde sociali egregio exercitu: multa bella magna q; sepe usi estis uultis exemplo maiory augere re romanu uictos in
 ciuitate accipiendo matia erascendi p'sima glam suppeditat certe id firmissimu longe impium e qd' obediemes gaudent
 i' maturato opuse quicqd' statuere placet tot populu ut spe metuq; suspensos animu habetis. Et uram itaq; de eis cura
 qua p'mu absolui & illoru animos du expectatione stupent seipe seu beneficio p'occupari oportet. Qrum fuit efficere

14/ ut omniū rerum uobis ad consulem dū potestas esset uirum ē. decernere qd̄ optimū uobis, rei q̄ publicē p̄nciper senat̄ relationē
 consulis de summa rerū laudare h̄ cum aliorū causa alia esset. ita expediri posse consilium dicere ut p̄merito cuiusq̄ statueret
 fide singulū nominatū referrent populus relatū q̄ de singulū decretūq̄ lanuuius ciuitas data sacra q̄ sua reddita cum eo
 ut p̄der lucosq̄ sospitē unonū communis lanuuius municipib; cū p̄p̄t̄ ēē aricini nomitanūq̄ & pedani eodem iure. Quo
 lanuuii inuicem accepti tusculanis seruata ciuitas quā habebant erūq̄ rebellionis apud publicā fraude in paucos aucto
 res uersū in uelutinos ueteres ciues. R. quod totiens rebellassent. Quā seuitū & muri deieci & senatū inde abductus uisq̄
 trās tyberī habitare ut ei qui cū tyberī dephensū ēē usq̄ ad mille passū clarigatio ēē. Nec p̄us quā aere p̄soluto ut q̄ cepit
 se ex uincula captū habere magrū senatorū coloni missi quib; adscriptis specie antiquē frequentē uelutire ceperunt
 & antiū noua colonia missa cū eo ut antiatib; p̄mitteret si & ipsi adscribi coloni uellent nauet inde longe abactū m̄
 dictūq̄ mari antiati populo ē & ciuitas data tiburtis p̄nestinūq̄ agro multati neq̄ obrecent tantū rebellionis cōmune cum
 aliis latinis erū h̄ qd̄ tedio impij romani cū gallis gente offerata arma quondā consociassent cētis latinis poplū conubia
 cōmerciaq̄ & consilia int̄ se ademer̄ cāpanū equitū honoris causa quia cū latinis rebellare noluisse fundanisq̄ & formianis
 qd̄ p̄fines eorū tantū pacata q̄ semp̄ fuisse uia ciuitas sine suffragio data cumanos suessulanosq̄ eiusdem iuris conditionūq̄
 cui capuū ēē placuit nauet anticorū parti in nauahū romē subductē parti incense rostrisq̄ earū suggestū in foro extructū
 15/ adornari placuit rostraq̄ id templū appellatū. ē. supplicio longo. I. flō peto. cōs cū omniū n̄ op̄t̄ magrū romanū quā bene
 ficulū partū grā bona parte obtinere int̄ sidicinos aurumcosq̄ bellū ortū aurunci t̄. manlio cos. In dedicationē accepta nihil
 deinde mouerant eo petendi auxiliū ab romanis causa uisior fuit h̄ p̄us quā cōs ab urbe uisior enī senat̄ d̄fendendi aurumcos
 exercitū educerent fama adferē aurcos metu oppidū deseruisse p̄fugosq̄ cū coniugib; ac libris suessam cōmunis se quē tunc
 aurunca appellata memū antiq̄ eorū urbē que ab sidicinis deleta ob ea infensus consulib; senat̄ quorū cunctatione p̄diti soci
 etim dictatore dici uisior dictus. ē. claudius inregillensis magistrū cētū. c. claudii oratore dix religio inde inuicta de dicta
 tore & cū augures uitio creatū uideri dixisse dictator m̄g q̄ cētū se magistratū abdicat. Eo anno munitia uastalis suspecta
 p̄mo p̄p̄t̄ mundiorē uisio cultū insinulata. Deinde ap̄ pontifices ab indice seruo cū decreto eorū uisior ēē sacris abstinere fami
 liaq̄ in potestate habere facto uisior subtrā ad potatā collinā dextra uia statā defossa scelerato cāpo credo ab intesto idē loco
 nom̄ factū. Eodemq̄ anno publius philo. p̄p̄t̄ de plebe aduersante sulptio cos. q̄ negabat rationē ei se habiturum ēē
 16/ factus senatu cū infūmis impus id n̄ obtinuisset m̄m̄ in p̄tura tendente insequens ann̄. L. papmio crasso. cesione duillio
 cos. ausonū magrū nouo quā magno bello fuit insignis ea gens cales urbē incolebat sidicinis finitimis arma conuinxerat
 unoq̄ p̄lio aut sane memorabili duorū populorū exercitū fusus. Propinquitate urbium & ad fugā p̄mior & infuga ipsa
 tutior fuit neccam̄ omilla ei. belli cura patrib; quia totiens iā sidicini aut ipsi mouerant bellū aut mouentib; auxiliū
 tulerant aut causa armorū fuerant itaq̄ omī op̄t̄ aduisti. ut maximū ea tempestate impatore. m̄. valerū coruū cōs
 quartū facerent collega addit coruo. m̄. Atilius regulos & ne forte casu erraret petatū a consulib; ut ex forte coruū ea
 p̄uincia esset exercitu uictor ea supiorib; cos̄s adcepto ad cales unde bellū ortū erat p̄fectus cum hostes ab supioris erā
 certaminis memoria pauido clamore atq̄ impetu p̄mo fudisse m̄pna ipsa oppugnare ē aggr̄ssus. & militū quidem is
 erat ardor ut iā inde cū scalis succedere ad muros uellent euasurosq̄ contenderent coruū quia id arduū factū erat
 labore militū potius quā p̄iculo pagere inceptū uoluit. itaq̄ aggr̄re & uincas egit. turre q̄ muro ad mōū. quartū uisior
 forte oblata opportunitas p̄uerit namq̄ m̄. fabius captiuus romanū cū p̄ negligentū custodiū festo die uinculū ruptis
 p̄ murū int̄ opa romanorū religata ad p̄uinā muri recte suspensis manib; se dimisisset p̄pulat. impatore ut uno epul
 que sopitos hostes aggrederet nec maiore certamine capta cū urbe ausoness quā acie fusi erant p̄da capta ingens ēē
 p̄sidioq̄ inposi calib; reducte romā legioner cos̄s extrūphau & ne atilius ex̄ps q̄t̄ ēet uisior ambo cos̄s aduiss sidicinos
 ducere exercitū dictatore ante ex̄se consulto comitiorū habendorū causa dixer. L. emiliū mamercinū is maḡ equitū
 publiū philonē dix dictatore comitia habente. cos̄s creati. t̄. ueterius. s̄. p̄. postumius. & sibelli part cū sidicinis restu
 bat. tam ut beneficio p̄uenerent desiderū pleb̄ de coloniū deducenda cales rettuler̄ factūq̄. s̄. c̄. ut ū quingenta ho
 17/ mites eo scriberent. u. uiros coloniū deducende agro q̄ diuidundo creauer̄ cesione duillū. t̄. q̄ntū. m̄. fabiū. noui de
 inde cos̄s aueterib; exercitu adcepto ingressi hos t̄. tum finet populando usq̄ ad m̄pna atq̄ urbē p̄uenerunt

Ibi quia ingenti exercitu comparato. sidicini & ipsi pextemo spe dimicatoru enixi uidebant & sanu fama erat conciri
ad bellu dictator ab cois. ex auctoritate senatus dictu l. cornelius rufu magister equitu. m. antonius. religio deinde
inestit utio cos creatos magistratu q. se abdicauer. & quia pestilentia insecuta e uelut omib; eo uitio contactis aus
piciu res ad integnum redit ab itregno into p quutu demu intregu m ualeru coruu creati cos cornelius itum
& en domitius tranquillu reb; fama gallici belli p tumultu ualuit ut dictatore dici placeret dictus m papirius tras
& mag equitu publiu ualeriu publicolu. a quib; cum dilectus intentus qua aduersus finitima bella habereur.
exploratores missi attuler. quita omia ap gallos ee sanu qd ia altum annu turbati nouis consilijs suspectu erat
eo ex agro sidicino exercit romani n deducts cetum santer bellum alexandri epuresis in lucanos tras qui duo populi
aduersus regu escensione apsto faciente signis collatis pugnauer. Eo certamine supior alexander incertu quafide
cultus si p inde ceta pcellissent. pacem cu romanis fec. Eode anno cetus actus noui q. ciuit censu trib; ppt col addite
macia & scaptia censoru addider q. l. plilo. sp. postumus romani facti acerrani lege. ab l. papirio. p l. b. lata q ciuitas
sine suffragio data. hpc eo anno domu mulicu q. gesta fedus insequent annus seu mtepu celi seu humana fraude fuit. 18
m. cladio marcello. l. ualerio cos. flaccum potitu q. uarie in annalib; cognom cos inuenio. cetum in eo parui re
fert quid uerit sit illud puelm. Nec omi auctores sunt pdatum falso ee uenenu absuptos quoru mors infam annu
pestilentia fecerit sic pdatur tam res nec cui auctoru fidem abrogauerit exponenda e cu pmores ciuitatis simulab
morbu eodemq. forme omi euentu morent. ancilla quedam atq fabu maximu pdile curule indicatura se causa pub
lice pestis pfessa e. si ab eo fides sibi data. aut futuru nox inditu fabus confestum re ad consule. & ad senatu
refer. consensuq. ordm indicu data. Tum patefactu muliebri fraude ciuitate pmi. matronasq. ea uentru coquere.
& si sequi extempla uelut manifesto dephendi posse secuti indice & coquentis quasdam medicamtu & recondita.
Alia inuenit quib; in forum delatis & a uiginti matronis ap quas dephenta erant paruatore accitis dux ex eis come
lia ac sepgu patricu utraq. genus cu ea medicamtu salubria ee contenderent ab confutande indice bibere uisse vt
se falsum comitata arguerent spacio ad conloquendum supio cu sumoto populo in conspectu omiu re ad cetat re
tulissent. aut abnuentib; & illis bibere epoto medicamtu sua & ipse fraude omi intier. Conphensu exemplo earum
comites magnum numeru matronarum indicauer ex quib; ad centu clxx dampnatq. neq. de beneficiis ante cam
tam die romq. questumne. Adigyearet loco habita captisq. magis mib; qua consceleratib; simul uisa. Itaq. memo
ria ex annalib; repetita. i. secessionib; quonda pleb clauu ab dictatore fixu alienatasq. discordia inter hominu eo
piaculo comparet suscesisse dictatore clausfigendi causa creari placuit creatu. coj. quincilis mag equitu. l. uatuu
dix qui fixo clauo magistratu se abdicauer creati consul. papirius crassus. itum. l. plautus ut nox cui pncipio anni
legati ex uolsen. stibraternu & lucani roma uener orantes ut infide recipient si asannu armis defensi eent se
sub impio. p. fidelit atq. obediem futuros missi tu absenatu legati denuntiatu q. santrib; ut eoru populoz finib;
um abstinerent ualutq. ealegatio n tam quia pace uolebant santer quo quia ndu parati erant ad bellum. Eode
anno puernas intu cui socy fundani dux etiam fuit fundan. utubrius baccus iur n domu solu etia romq. clau
pder fuere in palacio ei que uacci prata disrupto edificio publicato q. solo appellat aduut hunc auastante effuse
setinu nozbanum q. & coranu agru l. papirius pfectus haud pcul castris eius consedit utrubio nec ut uallo se teneret
aduut ualidioru hoste sana constare memi. Nec ut longius acastris dimicare ansm subpetere iux totu ext porta
castrorum explicata acie fuga magu retro qua plium aut hoste expectate milites sine consilio sine audacia
depugnat & ut leui memto nec ambigut e uictus ita breuitate ipsa loci faciliq. receptu inta ppinqua castra
haud egre milite amulta cede e citat nec ferre quisqua in ipso certamine pauci inturba fuge extremu cum in
castra ruerent. celi pmi q. tenebris puernu inde paitum agmine trepido ut muris pocius qua uallo se tutaret
a puerno plautus alu consul puastatis passim agis pdaq. abacta magru fundanu exercitu induc. ingredit. in
finer senat fundanoru occurrut negant se p utrubio sectamq. a securis pcatu uenisse hpc fundano poplo que ext
culpam belli ee ipsum utrubiu iudicasse cum receptaculu fuge puernu habuerit q. patia fundanos puere q. g

hostes populi romani querendos psequendosq; ee qui simul a fundanis ac romanis utriusq; patrie immemores fundis
 defecerunt pacem esse & animos romanos & gratia memoria acceptae ciuitatis orare se eos ut bellum ab innoxio po-
 pulo abstineat agros urbem corpora ipsorum coniugumq; ac liberorum suorum in potestate sua ee futura quae conlaudau-
 tis fundanis consul latusq; roma nullis in officio fundanos ee ad puerum flexu. Prius animaduersum meos qui captiui
 conuersionis fuerant acos. scribit claudius ad ecel. ex conuersionis uictos roma nullis eamque deditioe ab senatu
 20 acceptam qd egerunt atq; humilium pena defungi uelle fundani populum censuerunt puerum duob; consulant; exerci-
 tib; cu obsideretur alie eos conuersionis causa roma reuocatus carceres eo anno incirco pmi statuti nondum psume tos
 cura pueri bellu tumultus gallici fama atrox inuasit haud ferme unquam neglecta patrib; exemplo qd cos rionu
 l. emilius mamercinus cu gallici bellu euererat scribe exercitu & plautus eipsodit. Kat quintilib; q magistratu
 inier copiare in se puencias uisli mamercinus sine ulla uacationis uenia quin opificu qd uulg & sellulari munime
 miliciu idoneu genus exerci dnu uegrosq; ingens exercitu contractus ut inde obuia gallis iret longius discedi ne alio
 attingere hostis fallere adurbe incendens nplacuit paucos deinde post dies satis explorata temporis ei quiete agallis puer
 nu omis conusa uis duplex inde fama alij in capta urbe utrubu q; uiuu in potestate uerisse alij pua ultima ad
 hiberet. uis ipsu se mditione cos cadeceu pferentis pmississe auctores i utruuu q; absuis traditu senat deuotubio p
 uernatib; q; consuli consule. Plautu dicitur pueru muris psidio q; ualido inposito ad triumphu acersit. utruuu in
 carcerem adseruari uisit quo ac eos redire. tu ueibat nec ariader ei quae essent in palatio diruendas sermoni sano cen-
 fuer consecrandu. Quodq; aens ex eis redactum e ex eo generi oib; facti positi in sacello sanus aduersus eadem quiritu. De sena-
 tu pueri ita decretum ut qsenator pueru post defectione ab romanis trans tyberim legem eadem qua uelutu habita-
 retis ita decretis usq; ad triumphu plauti silentiu de pueratib; fuit. Iost triumphu cos necato utruuo sociisq; ei nox ap-
 faciatos ia supplicis nascentiu tuta mitione de pueratib; ratus. Im auctores defectionis inqt meritis penas & abdu-
 immortalib; & auob; hnt pc. Quid place de innoxia multitudine fieri equidem & sume partes exquirende magis sen-
 tentis qua dande i tam cu uidea pueratib; uicinos santib; ee. unde ne nob incertissima pace. qua minimu uarum
 21 int nos illosq; relinqui uelut cum ipsa p se res anceps ee put cuiusq; ingenu erat atrocis mitius ut suadentib; tum
 incertiora omia uenu ex pueratib; Legatib; fec magis conditionis in qua natus ee qua p sentis necessitatis memoz
 qui mrogratus aquoda tristioris sententis auctore qua pena meritos pueratib; censere eam inquit. Qua merenti qui
 se libertate dignos censent. cui cu feroci responsio infestiores factos uidere eos eos qui ante pueratib; causa impug-
 nabant. ut ipse benigna mrogratione mitius responsu eligeret. Quid si pena inqt rematun uob quale nos pace uob
 habituros spemus. Sibona dederit inqt & fida & pexum simala haud durtum. Tu u monari nec id ambigue qda
 puerate & illis uocib; ad rebellandu incitari. Lacatos populos pars melior senat ad meliora responsu trahere & dicere
 uiri & libi uoce audita ancredi posse illu poplm aut homine deniq; mea conditione cui cu peniteat ductus quam
 necesse sit mansuru ibi pace ee fida ubi uoluntari pacata sunt. neq; coloco ubi seruunt ee uelut fidem spanda ee.
 In hanc sententia maxime eos ipse inclinau animos idem ad pncipes sententiaru consulares ut exaudiri posse aplant;
 dicendo eos demu qui nihil pt qua delibate cogitent dignos ee qui romani fiant. Itaq; & in senatu causa obtinere
 & exauctoritate patru latu ad populum e ut pueratib; ciuitas daret. Eode anno anxyr trecenti incolonia missi
 22 bina uigera agri acceper securus est annus nulla rebelli domp ut insignis. l. plautio pculo. l. cornelius capula. eos
 pt qua. Id fregellas segnorum. is. ager deinde uolcorum fuerat coloniu deducta & populo uisceratio data a
 m flauio infunere matris. Erant qui p speciem honorande parentis merita mercede populos soluta ut pparentu
 lct eu die dicta ab edilib; crimine stupretz matris familis absoluisse. data uisceratio in pntia iudicij gram
 honoris & uia ei causa fuit tribunatu q; plebi pximis comatus absens petentib;. Preferre paleopolis fuit aut pcul inde
 ubi ne neapol sita e. Duab; urtib; populus idem habitat cu is erant oriundi cumani chalcide eubonca originea
 trahunt. classe qua aduestu ab domo fuerant multu in ora maris eis qd ac uolunt potuere pmo insula senariam
 & pueras al egressi. Deinde incontinenti ausi sedes transire. hec ciuitas cu suis urtib; tu sanitiu infide adusit

romanos societati freta siue pestilentia. & uir romanus urbem adotta nunciabatur fident multa hostiliu aduersus romanos
 agri campani salerni q. incolebant. fecit q. l. cornelio lentulo q. publico philone itum eos. fecialib; palepolim ad res
 repetendas missis cum relatu ex a grecis gente lingua magis strenua qua factus seror responsum ex auctoritate patris
 populus paleopolitanus bellum fieri iussit ut eos prius coparatis bello greci psequendi publico euenirent. Cornelius altero
 exercitu sanctis; siqua se mouerent oppositus fama aut erat. Defectioni caporum imminentes admoturos castra ibi optu
 mum usum cornelio statua habere ab utroq. eos exigua spem pacis cu sanctis; ee cercior fit senat publicus duo milia nolanoz 23
 militu & in sanctu magis nolani cogentib; qua uoluntate gcoru recepta palepolimis erat rome conptu cornelius dilecto
 indictu amagistratib; uniuersu q. sanum erectu. ac uicinos populos purnate fundanum q. & formianu haud ambigue solli
 citari ob hoc cu legatos mitti placuisse prius ad sanctes qua bellum fieri responsum reddit ab sanctis; seror ultro incusabant
 inurias romanoz. neq. eo neglegentis ea que ipsis obicerent purgabam. haud ullo publico consilio auxilio ut uiuari
 geos nece fundanu formianu ut ase sollicitatos quippe minime penitere se iuru suaru sibellu placeat. Cetum non posse
 dissimulare egre pati ciuitate sanctu qd fregellas ex uolens captas dirutas q. absce restituerit romanus popl coloni q. in
 sanctu agro inposuerunt qui colonoru fregellas apellent ea se contumelia inuria q. hi ab his q. fecerint dematur ipsos omi
 uide pulsuros ee cu roman legatus ad disceptandu eos ad comunes socios atq. amicos uocare. Quid pplexe agm inqt. q. ra
 certamina romani n. uerba legatoz nece hominu quisqu disceptator si capus capanus inq. concurrendu e. & arma & com
 munis mars belli decere pnde ut capua suessulanaq. castra castris conferam. & sanus roman ne impio italiam regat decer
 nam. Legati romanoz cu se n. quo hostis uocassent. Sed q. impatores sui dixissent tuos ee respondissent iam publicus int pale
 polim nepolim q. loco oportune capto diremerat hostib; societate auxilij mutui q. aut quisq. locu pmeret int se usi fuerant
 itaq. cu & comitioz dies instaret & publicu imminente hostiu muris auocari absce capiendz indies urb haud rep. ee actum
 cu tribunus e. ad populu ferrent. ut cu publicus philo consulatu abissa. p. eos rem gereret q. ad debellatum cu geis ee l. corneli
 quia ne eu quide in sanu ia inglum reuocari ab impetu belli. Placebat litte misse ut dictatore comitioz causa dicere
 dix. m. claudiu marcellum ab eo mag equitu dict. spurius postumus nec tam ab dictatore comitia shabita quia uitio ne
 creat ee indiscussione uenit consulti augures uiciosi uideri dictatore pnunciauer. eam re tribuni suspecta infamq. crimi
 nando fecer. nam neq. facile fuisse id uicium nosci cum eos. onente nocte silentio dicere dictatore neq. ab eos cuiquam
 publice pnat ut deca re scriptu ee nre quequa mortaliu extare q. se uidisse aut audisse qui dicat. Id auspiciu diri
 meret neq. augures diuinare rome sedentes potuisse. qd in castris consulis utiq. oburnisse cui n. appareret qd plebeius dicta
 tor sit id uitu augurib; uisu. hxc alia q. ab tribunis nequequa iactata. Tam ad m. regnu res redit dilatisq. alia atq. alia
 de causa comitioz quart decimus demu utrex l. emilius eos creatus e. petiliu. l. papiriu. mugillanu cursore in alus an
 nalib; mureno. Eode anno alexandria in egypto pntu condita alexandrum q. egypti regem ab exule lucano infectu sortis 24
 dodonei iouis euentu adfirmasse. accito ab tarentinis in italia dictio erat caure acerusia aqua pandosia q. urbe ibi
 fuit ei tinnu dari eoq. oculis transmissit in italia ut qua maxime peul abesse urbe pandosia in egypto & acherunto amnu
 qua ex malorsi defluente instagna inferna accipit. l. hes. peul sin. ut cetum ferme fugiendo in media fata ruit cu sepe
 brucas lucanas q. legiones fudisse. herachlea terentanoz coloma consentia ex lucani sepontu q. brutioru acerina alias
 indemasse poru ac lucanoz cepisse urbes & trecentas familias inlustris inepitu quas obsidu numero habere missae
 aut peul pandosia urbe imminente lucanis ab rucis finib; tristimulus aliquantu int se distantes misedit. Ex quib; incur
 sione in omne parte agri hostilis facere. Et ducentes ferme lucanoz exules cyrase fidu habebat ut pleraq. eius gms
 ingena s. Cu fortuna mutabile gerentes fide umbres continuis capis omib; mundantes cu intclusissent trisariam
 exercitum. Amutuo int se auxilio duo psidia que sine rege erant inuisio hostiu aduentu obpmunt. Deletis q. eis ad
 ipsius obsidione omi conuersi inde ab lucanis exulib; ad suos nuncij missi. pactoq. reditu. Promissu e. rege aut uiuum
 aut mortuu in potestate daturus cetum cu delctis ipse eggu fatu ausus p. medios erupit hostes & duce lucanoz co
 mms conglsum obruncat. contrahensq. suos ex fuga palatos puenit ad amne rumis recentib; pontis que uis aque
 abstulerat. indicante t. que cum incerto uado transire agm fessis metu ac labore miles increpant nom abominando

fluminis: lare acheris uocaris inquit qd ubi ad aures accidit regis adiecit ex templo animu fatus fuit substitit q. dubis
 atq. transire. Lu. totinus minister ex regis puris quid intanto discrimine piculi cunctaret interrogans indicat lucanos
 insidius querere locum qd ubi respex. reful. gregis facto uementi stringit gladium. Et p. nudu. annu. trans. misit equu. lamq.
 inuadu. egsum. emm. uerito. lucanus. exul. trans. figit. lapsum. inde cu. inherente. telo. corpus. exanime. detulit. annu. in
 hostiu. psidia. ibi. feda. laceratio. corporis. facta. namq. p. ciso. medio. parte. consentia. misere. pari. ipsi. retenta. ad. ludibriu.
 quz. cu. idculi. saxi. q. p. cul. in. ceteret. mulier. una. ultra. humanaru. uaru. fidem. seueri. turbe. immixta. ut. parump.
 sustinerent. p. ceta. flens. aut. uiru. sibi. liberos. q. captos. ap. hostes. ee. spare. corpore. regio. utcumq. multato. se. suos. redeq.
 tura. it. finis. lacerationi. fuit. sepultum. q. consenti. Ad. mbroz. reliqui. fuit. cura. mulieris. unis. ossa. que. a. aponeu.
 ad. hostes. remissa. inde. epyru. deuecta. ad. cleopatra. uxore. sororemq. olimpiadem. quaru. mat. magni. alexandri. altera.
 soror. alia. fuit. h. de. alexandri. epyrensis. tristi. euentu. quaqu. romano. bello. fortuna. cu. abstulit. tam. quia. in
 25 italia. bella. gessit. paucis. dixisse. satis. sit. Eode. anno. lecta. sternu. romz. quinto. p. condita. urbe. h. de. quib. ante. pla.
 candis. habitu. e. de. his. noui. deinde. cos. uisu. populi. cu. misissent. qui. indicarent. sanctis. bellu. ipsi. maiore. conatu. qua.
 aduersus. grecos. cuncta. parabant. & alia. noua. Nihil. tu. animo. tale. agitantib. accesser. auxilia. lucani. atq. apuli.
 quib. gentib. nihil. ad. ea. die. cu. romano. populo. fuerant. infide. uener. arma. uirosq. ad. bellu. pollicenter. sedere. q. in.
 amicitia. accepti. Eode. opre. etia. insano. res. p. pte. gesta. in. oppida. in. potestate. uener. allise. callise. rufu. alui. q. ag.
 pmo. aduentu. cos. longe. late. q. e. p. uastat. hoc. bello. tam. p. pte. comisso. q. alu. bello. q. greci. obsidebant. ia. finis. ad. eam.
 Na. p. qua. qd. in. septis. munimtus. hostium. parti. parti. abscisa. erat. fedioza. aliquanto. in. muros. his. quib. hostis. ter.
 ratbat. paciebant. & uelut. capti. alui. mox. p. p. psidius. indigna. iam. liberi. q. aconuigib. & quz. captari. urbi. exte.
 ma. paciebant. itaq. cu. & atarento. & asantib. fama. ea. noua. auxilia. uentura. sanctu. plus. qua. uellent. in. m. gnu.
 ee. rebant. tarentinoz. iuuentute. q. q. cos. haud. miris. p. quos. sancti. nolano. q. qua. ut. romanis. hostib. resisterent.
 expectabant. postremo. leuissimu. maloru. deditio. ad. romanos. ui. a. ch. ayilaus. & nymphis. p. ncipes. ciuitatis. co.
 municato. in. se. consilio. partes. ad. re. agendam. diuulere. ut. alu. ad. impatore. romanoz. transfugeret. Alu. subsisteret.
 ad. p. bnda. oportuna. consilio. urbe. Charilaus. fuit. qui. ad. pubiliu. philone. uenit. & qd. bonu. faustu. felix. palepo.
 litanus. populo. q. r. ee. tradere. se. ait. m. gnu. statuisse. Cos. facto. uru. abs. p. dita. atq. seruata. patria. uidebat. in. fide.
 romana. positi. ee. sibi. p. uati. nec. pacisci. quicqua. nec. petere. publice. petere. qua. pacisci. magis. ut. si. successisset. in. cep.
 tu. cogitare. P. R. pocui. cu. quanto. studio. piculo. q. redditu. in. amicitia. sua. ee. quaqu. stultitia. & temeritate. de. offi.
 cio. decessu. conlaudatus. ab. impatore. in. militu. ad. occupanda. ea. parte. urb. qua. sanctes. insidebant. accep. psidio.
 26 ei. l. quincius. i. b. k. militu. p. positi. Eodem. tpi. & nymphis. p. toze. sanctu. arte. ag. g. s. p. p. uleat. ut. qm. omis. ro.
 manus. exercit. aut. circa. palepolim. aut. insano. esse. sineret. se. classe. circ. ueni. ad. romanu. agru. q. ora. in. maris.
 si. ipsi. urbi. p. pinqua. loca. depopulatur. s. ut. falleret. nocte. p. f. c. scend. esse. Ex. templo. q. nauis. deducenda. Quod. quo.
 maturis. fieret. omis. iuuentis. sanctu. p. necessariu. urb. psidium. aditus. missa. Vbi. du. nymphi. in. tenebris. & multa.
 tudine. sem. p. pla. impediens. sedulo. uatia. impia. turbant. terit. tempus. Charilaus. ex. coposito. ab. sociis. in. urbe. recepit.
 Cu. suma. urb. romano. milite. impleta. tolli. clamore. iussit. ad. que. q. signo. accepto. ap. ncipib. queueret. Nola. p. ad. ula.
 parte. urb. uia. nola. ferent. effugunt. Sanctib. exclusis. ab. urbe. ut. expeditioz. in. p. sentia. fuga. ita. p. dioz. post. qua. piculo.
 euaser. Visa. quippe. qui. intermet. nulla. reru. ^{suar.} saur. q. relict. in. hostes. ludibriu. n. extitit. in. si. etia. popularib. spoliati.
 atq. agentes. domos. redire. haud. ignarus. opinionis. alui. qua. h. p. d. to. ab. sanctib. facta. tradit. cu. auctozib. hoc. dedi.
 quib. dign. credere. Lu. sedus. neapolitanu. eo. eni. deinde. suma. rei. g. coru. uenit. Similius. u. fac. ipsos. in. amicitia.
 redisse. Publioli. triumphus. decretus. qd. satis. credebatur. obsidione. domu. hostis. infidem. uenisse. Duo. singulana. h. de.
 27 ei. uiro. p. mu. contingere. progatio. impi. q. ante. in. nullo. facta. & alto. honore. triumphus. Aliud. subinde. bellu. com.
 alui. ore. q. exortum. Namq. tarentini. cu. re. palepolitana. uana. spe. auxilij. aliquandiu. sustinuerunt. Postquam.
 romanos. urbe. portos. accepe. uelut. destituti. ac. n. qui. ipsi. destituerent. increpare. palepolitanos. in. atq. inuidia. in.
 romanos. fuisse. Co. etia. qd. lucanos. & apulos. na. utraq. Co. anno. societas. cepta. e. infide. l. o. b. uenisse. adlatum. q.

quippe ppe modum puentu ad se ee iamq: meo re fore ut romani aut hostes aut dñi habendi sint disertum pfecto rerum
 suaru. In bello sanitu euentumq: ei uera eam solam gente restare nec eam ipsam satis ualidam. Quando lucanus defeceru
 que reuocari adhuc impellit ad abolendam societate romana posse si qua ars ferendus discordus adhibeat. Hec consilia cu
 ap cupidus reru nouendaru ualuisse ex uuentate quida lucanoz pco adsciti clari magis int populatu qua honesti int se
 multati ipsi uirgi cu corpora nuda intulissent in cuius egu uociferati se quod castra romana ingredi ausi essent acoss
 uirgi egos ac ppe securi pcullos ee. Deformis suapte natura res cum specie iniuri magis qua doli pte ferre concitati ho
 mines cogunt clamore suo magistratu senatum uocare & alij circustantes conciliu bellu intromanos poscunt. alij ad
 concitanda arma multitudinē agrestiu discurrent. tumultuq: ora sanos consternante animos decernit. ut societate
 cu sanis; renouaret. legatiq: ad eam re mittunt. Repentina res quia qua causa nulla ra ne fide quide habebat. Coacti
 asanib; & obsides dare & pñdia in loca munita accipe ceci fraude & ira nihil recusar. Dilucere deinde breuis fraud
 cepit. Postqua criminu falsorum auctores tarentu commigrauerit h amissa omia de se potestate nihil ultra qua ut pe
 nitere frustra restabat. Co anno plebi romane uelut aliud inicu libtatis factum e q nece defier. mutatu aut uis e 28
 ob unius feneratoris simul libidine simul crudelitate insignē. Papius is fuit cui cum se c. publius ob q alienu patru
 nexu dedisset que erat forma q. miam elicere poterat ad libidine & contumelia animu accender. ut flore patris eius
 fructu aduentu creda uat. Imo plicere adolescentē sermone inesto e conatus. Dein postqua assnabant flagitiu
 aures minus tētare atq: identide admonere fortune. Postremo cu ingenuitatis magis qua pñtatis conditionis memore
 uideret. nudari uibae. uerbaq: afferri. quib; lacerat uiuent cu se in publicu pñpuit libidine crudelitateq: conquerent
 feneratoris ingens uis hominu cu etatis miseratione atq: indignitate inuinc accensatu suu conditionis libumq: suoru
 respectu inforu. atq: in de agmine facto ad curia concurrat. Et cu cos tumultu repentino coacti senatu uocarent utro
 euntib; incuria patrib; laceratu uiuent tēg pñbentes ad singulor pedes ostentabant. Victu eo die ob impotentē inu
 ria unius ingens uinculu fidei uisq: cos ferre ad poplu. ne quis n q noxa mequisset. donec pena lueret in copedib; aut
 in neruo teneret pecunia credite bona creditoru n corpus obnoxu ee. Ita nexi soluti cautuq: in postremu neccarent. 29
 Eode anno cu satis p seipsu sanitu bellu & defecio repens lucanoz auctoresq: defectionis tarentinu sollicitos haberent
 patres accessit ut & uisum populu sanis; sese conuungere. que res sic eo anno sermonib; magis passim hominu iactata
 qua in publico ullo concilio e ita insequentis anni eos. L. furio camillo. tum iunio bruto seque nulla pñt potiorq: uisat
 De qua ad senatu referrent. & qua qua noua res erat. tam tanta cura patres incesit ut parit ea suscepta neglectaq: time
 rent. ne aut impunitas eoz lasciuia supbiaq: aut bello pñt expecte metu pñpinq atq: ira concurent finitimos populos.
 Et erat gen omē abunde bello sanis; parmaru pelignuq: & marrucini quos siuestinus attingeret omē habendos hostes
 uic tam pars que in pñtata uideri potuit maioris animi qua consiliu h euentus docuit fortis fortuna uiuare. Bellu ex
 auctoritate patru populus aduersu uisum. L. iunio bruto. sanu camillo sorte uenit. Exercit utroq: ducti
 & cura tuendoz tuendoru finu hostes phibiti conuungere arma cetum altum cos L. furu cui maior moles rerum
 imposita erat morbo graui implicat fortuna bello subtrax uisusq: dictatore dicere rei gerende causa longe clarissi
 mu bello ea tepestare dix. L. papiru cursore quoq: fabiu maxim. rutulianus mag equie dicit pñobile rebus in eo
 magistratu gestis discordia tam qua ppe ad ultimū dimicationis uenit. Mobilis ab alto cos inuestitus multiplex nec
 usqua bellu uario euentu gestit. Nam & puastu agros. & populando atq: urendo. tecta hostiu satag; in acie multos
 extrax. Et ita pñt uno accidet uestimozu res haud qua qua tam in euentu milite suo. ut n in castra solu refugerent hostes
 hia ne uallo quide ac fossis fecti dilabentur in oppida sui urbiu mētib; q se defensuri. Postremo oppida qq in expug
 nare adortus pmo catenā ingenti ardore militu aut uulneru ira qd haud fere quisqua integer pñt excesserat. scalis
 qd deinde cingilia mutuisq: urbis pñam militib; qd eos neq: potē nec muri hostiu arguerant concessit in sanu in cer 30
 tis tu auspiciu e cui rei utru n in belli euentu qd pñt gestu ee. si mirabit atq: uas impatoru uerit. Namq: papiru
 dictator apullario monit cu ad hospitiu repetendu roma pfisceretur magistro equu denunciatu ut sese loco tētare
 neu absente secu hoste manu consereret fabius. cu post pñtione dictatoris p exploratores compisset pñt omia soluta

apud hostes esse seu ferox adolescens indignitate accensus quod omnia indictatore uiderent reposita esse seu occasione bene gerendae rei inductus exercitu instructo parato. Ita uacant locum acie cum sanis; conflixit. Ea fortuna pugnae fuit ut nihil relictum sit. Quo si adfuisse dictator res melius geri potuerit. et dux militum. et miles duci defuit equis etiam auctore l. cominus. Ita militum quod aliquocies impetu capto primum non poterat hostium agmina destrictis frenos equis atque ita concitatos calcantibus premere. ut sustinere eos nulla uis posset parma pueros late strage dedere. secutus pedes imperii equum turbatus hostibus; inulta signa ex multis hostium caesa. Eodem tradunt auctores ab eo bis cum hoste signa conlata dictatore absente his rem egregie gestam. Apud antiquissimos scriptores una haec pugna inuenitur in quibusdam annalibus; tota praetermissa est. Magister equitum ut ex tanta cede multis potius spoliis congesta in ingentem acervum hostilia arma sub dato igne concremavit. seu uotum id deorum cupia fuit. seu credere libet fabio auctori. Eo factum ut suae glorie fructum dictator capere non quod ibi scribat. aut spolia in triumpho ferre. Latet quod de re praepere gesta ad senatum. et ad dictatorem misse argumentum fuisse minime cum eo communicantis laudes ita certe dictator id factum accepit ut letis aliis uictoriae parata praese ferret. nam tristitiaque. Misso itaque repente senatu se ex curia praecepit. Cum uero non sanctorum magis legiones quam maiestate dictatoriae et disciplinae militare a magistro equitum uicta et eversam dicerent. Sullum impunitum praeter impium fuisse. Itaque plenius minari usque profectum in castra cum maximis itineribus; usque. et tam praevire famam aduentus sui potuit. praevire tantum enim ab urbe qui nuntiarent. Dictatoris audiui penitus uenire aliter penitus uerbo. l. manli factum laudant. fabius comone ex templo aduocata obtestatur militum est ut qua uirtute rem praeter ab infestissimis hostibus; defendissent. Eadem se cui ductum aut praeter quod uicissent. ab impotenti crudelitate dictatoris tutarentur. Venire autem inuidiam iratum uirtuti alienae felicitati. furere quod se absente res praeter egregie gesta esset. malle simulare fortunam possit apud sanctos quam romanis uictoria esse. et impium dictare spiritum tamquam non eadem mente pugnari uertuerit qua pugnatum doleat. Et tunc inuidiam impedire uirtutem alienam uoluisse. cupidissimusque arma ablaturum fuisse militibus; et se absente moueri possent. Et ne id furere id egre pati quod sine l. papirio non meritis non manci militum fuerint quod se fabius magistrum equitum duxerit ac non accensus dictatoris quid illi facturum fuisse si quod belli casus ferret marisque communis aduersa pugnae uenisset qui ibi de uictis hostibus; Reus est. et gesta ita ut non ab illo unico duce melius geri potuerit supplicium magistro equitum. autem neque illi magistrum equitum inferriorem quam tribunis militum. quam centurionibus; quam militibus; et si possint in omni sententiarum fuisse quia id nequirit munus sententiae. Etiam inuidiam uictu dicta papirius fabius praepone curat. et ante tribunal assistorum respondere inuicta interrogantis sub eorum tamquam igne summa praeter. Incipit consilium inducere incurtere sibi simul cum gloria rei gestae extenuasse. et uictorum uelut in capto exercitu dominante. Quicquid licuerit in magistro equitum in militibus; ausum inde adessent insana causa omnium libenter. si consensum exerceret eundem qui in praeterio fuerat inuicta uictoria uideat. et salutem unius omnibus; curae esse inclinaturum ad clementiorem sententiam animum. Postremo se uicta fortunaeque suas illorum fide uirtutis praeter mutare clamorem tota contentione ortus uti bonum animum habere. Memine illi uim adlaturum saluum legionibus; romanis haud multo post dictator aduentum. Classi quod ex templo ad contionem aduocauit. In silentio facto praeter fabium magistrum equitum citauit quod simul ex inferiori loco ad tribunum accessit. Tum dictator quero inquit de te quante fabi cum summi impium dictatoris sit. Laetant quod eos regia potestas praeter sis de auspiciis quibus; quos creati equum censeas. Neque magistratum equitum dicto audientem esse. Itemque illud interrogat cum me incertis auspiciis praefectum ad domum scire utrum in turbatis religionibus; RESP. Indiscrimum committenda fuerit an auspicia repetenda. Ne quid dubium dux agere. simul illud quod dictatori religio impedimento ad rem gerendam fuerit. et cum magistro equitum solutus de liber potuerit esse. Si quid ego haec interrogat cum si ego tacitus abisset tam et ad uoluntatem in praeteritione meae dirigenda tua sententia fuerit. quantum responderis. Uertuerint te quicquam rei me absente agere. Uertuerint ne signa cum cum hostibus confere. quod tu impio meo spiritu incertis auspiciis turbatis religionibus; aduersus morem militarem disciplinamque maiorum et numerum deorum ausus et cum hoste confligere. Ad haec quod interrogatus est respondeat extra ea caue noce mittam accede lictor. aduersus singula quae cum respondere haud facile esset. et non quereret eundem accusatore capiti sui ac iudice esse in uicta sibi eripit sit uis quam gloriam rerum gestarum posse uociferaret purgare quod se inuice atque ultro accusare. In papirio redintegratura spoliari magistro equitum ac uirgas et securis expediri iussit. fabius fide militum implorans uictis

lacerantibus; licetoribus; ad triarios tumultum iam in contione misceretur seque receperunt. Inde clamor inter totam comitionem platus alibi
 per alibi minus audiebant qui proximi forte tribunali steterant quia subiecti oculis imperatoris noscuntur poterant. Orabant
 ut parceret magistro equitum ne cum eo exercitum dampnaret. Extrema contio et circa fabium globus increpabant incontinentem
 dictatorem ne periculum seditionis abierant. De tribunal satis quidem quietum erat. Legati circumstantes sella orabant ut rem in
 posterum diem differrent. et ut suum spatium et consilio tempus daret satis castigata adolescentia fabii esse satis deformatam
 uictoria. Deinde ad extremum finem supplicii tendere. Ne uno uiuenti neque patri eius clarissimo uiro. Neque fabio genti ea
 iniungere ignominiam. cum parum precibus; parum causa perficerent inuenerunt seueram contionem uidebant. Ita inuitatis militum
 animus subdere igitur ac materia seditioni non esse satis non peruenit. Et quoniam fabio pena deprecanti sua uicio uersum
 si dictatori si obsecrans ira infesta multitudinem in se primo certamine mouisset. Postremo ne id se quod dare quod fabii credere se
 uoluerant dare paratos esse non uideri et tempus in fabium. Eo tempore ad animaduersionem his uocibus; cum in se magis incitarentur
 dictatore quam magistrum equitum placarent. Iussi de tribunalibus; descendere legati et silentio nequaquam percontari temptato pre
 streptu ac tumultu neque ipsius dictatoris. neque apparitorum eius uox audiret. Vox uelut in primo certamine finem fecit. Magister
 equitum uisus postero die adeo cum omni adfirmare. Infestus papirius exarsurus agnatum conuentione ipsa exacerbatumque
 de ex castris roma profugit. et patre auctore. M. fabio. qui iam consul dictatorque fuerat uocato ex templo senatu cum maxime
 congregetur apud patrem uero atque iniuriam licetorum submouentium audiret. et ipse infensus aderat. Postquam compertum profectum ex castris
 cum expedito equitatu secutus. iterat deinde contentio. et primum fabium papirius uisit. ubi cum deprecantibus; precibus; patrum
 atque uniuerso senatu prestatum mincepro inuitis animi. Tu pater in fabium quandoquidem inquit apud te neque auctoritas senatus
 neque gratia mea cui oratione parat. neque uirtus. nobilitasque magistrum equitum ante ipso nominati ualeat. Neceperat quod sepe hos
 te mutauerat. qui deorum iras placant. Tribunos per appello et puero ad populum eumque et fugiendi exercitus tui fugientem senat
 uictum iudice fero quod certe unus plusquam tua dictatura potest polleat quod uidero cessurus ne puocationi sis cui rex romanus
 tullius hostilius cecidit. Ex curia in contione itur quod cum paucis dictator cum omni agmine principum magister equitum ascendisset eum
 deduci de rostris papirius in partem inferiorem uisit. Secutus pater. bene agis inquit cum eo nos deduci uisistis unde ex priuati
 uoce mutare possem. Ibi primo non tam perpetuas orationes quam alacritas exaudiebant. Vixit deinde streptum uox et indignatio
 fabii sensus increpantis superbia crudelitateque papiri se quod dictatoris romae fuisse. neque ase quequam. neque plebs quidem hominem.
 in conturbatione. et militum uoluntatem. Papirius tamquam ex hostium ducibus; sic ex romano imperatore uictoria et triumphum petere
 quantum inest. ut moderatione antiquorum. et noua superbia crudelitateque. Dictatorem quintum cincinnatum in l. minutius
 eos ex obsidione ase ereptum non ultra tenuisse quam ut legatum eum ad exercitum per eos relinqueret. in furium camillum in l. furio
 qui contempta sua senectute et auctoritate fedissimo cum euentu pugnasset. Non solum imperantia moderatum iram esse. neque quid
 de collega se per populo aut senatu scribere. Sed cum reuerteretur potissimum ex tribunis consularibus; habuisse quod ex collegis opti
 onem ab senatu data sibi sibi imperii delegeret. Deinde populi quidem penes quem potestas omnium rerum esset. Deinde ira quidem unquam
 atrocior fuisse meos. qui temeritate atque insecta exercitus amisissent quam ut pecunia eos multaret. Capite an quicquam
 ob rem bello male gesta de imperatore nullum ad eam diem esse neque ducibus; praeterea. quod ne uictis quidem bello fas fuerit uirgis et
 securis uictoribus; et iustissimos meritis triumphos intentari. Vixit enim tandem passurum fuisse filium suum si exercitum amisisset. si
 fusus fugatus castris exsecutus fuisset quam ut uerberaret. neque careret. quam conuenientem esse propter quod fabium ciuitatem inlecta
 uictoria supplicationibus; ac gratulationibus; esse cum propter quod deum delubra pateant atque sacrificis fument honore donis cu
 mulent nudatum uirgis lacerari. in conspectu praeterea. inueniente capitolium atque arces deorumque ab se duobus; plus aut frustra aduo
 cator quod animo exercitum qui ei ductu auspiciisque uicissim laturum quod luctum in castris romanis quam letitiam in hostes
 fore. Hec simul uirgans querens deum hominumque fide obtestans et complexus filium plurimum cum lacrimis agebat. Stabat cum
 eo senatus maiestas fauor populi tribunum auxilium memoria absentis exercitus. Ex parte altera imperii in uictum praeterea et discipli
 na rei militaris et dictatori seductum primum semper obseruatum et manliana impia et perhabita filii caritas publice
 militum iactabant. Hoc etiam l. brutum conditoris romanorum libitatis antea in duobus; liberis fecisse. Deinde patres comites et
 senes faciles de alieno imperio spiritu tamquam rei parum disciplinam militarem euenisse uiuentium gratiam facere se tamen

33

34

propter incepto nec ei qui aduersus dictum suum turbatis religionibus, ac dubis auspiciis pugnasset, quicquid ex ista
pena remissum maiestas impij propterea ne esset nisi in sua potestate. L. papirius nihil ei dimittitur optare nepotibus
tribunitia inuoluta ipsa uolens. in cessione sua romanum impium dei populum inter potissimum dictatorem et uis dicta
tunc extinguunt quod si fecisset et L. papirius si tribunus si praui populi iudicium de quicquid posteros accusaturos cum polluta
semel militari disciplina. et miles centurioni. et centurio tribuni. et tribunus legati. et legatus consulis. et magister equitum
dictatoris pareat impio. nemo hominum. nemo domum ut recundia habeat. et edicta imperatorum et auspicia obseruent
sine comitatu uagis milites impacato in hosti coertarent immemores sacramenta licentias sola uale ubi uelut exaudientem
infrequentia deserunt signa. et neque conueniunt ad edictum. et nec discernant inter diu nocte equo in quo loco inuisum imperatoris
pugnent. et non signa non ordines seruent latrocini in caeca et fortuita et perfollem et sacra militaria sunt. Horum criminum uos
35 reos in omnia secula offert. et tribuni plebis uis obnoxia capita placentia. P. fabius obici reponit tribunos et sua iura uis
magis anxios quam ei cui auxilium absque periculis libavit onere census. P. ad praeter et obtestationem uersus ut sibi penam ma
gistrum equitum dictator remitteret. Tribuni quod inclinata re impet subsecuti orare dictatorem insistunt ut ueniam errori
humano ueniam adulescentiae quod fabii dare satis eum pericula dedisset. Lam ipse adulescent. iam pater in fabius contentione ob
liti perhibere ad genua et uis deprecari dictatorem. Tum dictatori silentio facto. Bene habet inquit quiritis uicem disciplina
militaris. Vicit impij maiestas quae indiscrimine fuit. an ulla per hanc diem esset. et nocte eximie fabius qui contra edictum
imperatoris pugnavit. si noxe dampnat donat. P. Donat tribunitiam potestati periculi. et uis auxilium ferente. Vixit quiritis
fabius felitior huius consensu ciuitatis ad tuendum quicquid paulo ante ex insultabat uictoria. Vixit id facinus ausus cuius
tibi nepotens quidem si eodem loco fuisset. quod fuit. L. papirius ueniam dedisset. Mecum ut uoles reuerteris in gratiam. P. cui uis
debet nihil maius perstiteris quam si hic et dies satis documini dederit ut bello ac pace pati legitima impia possit. Cuius nihil
morari magistrum equitum permutasset. Digressum eum templo lectus senatus. Letior populi circumfusi ac gratulantes hinc ma
gistro equitum hinc dictatori persecutus. Firmatusque impij militare aut minus periculo quod fabii quam suppletio miserabili adu
lescentis manibus uidebat. Forte ita eo anno euenit ut quotiescunque dictator ab exercitu recessit hostes in saeculo mouerentur.
Cum in oculis exemplum erat quod fabius in ualio legato qui castris perat. Quia quia uis hostium magis quam truce dictatoris
uis timere. Itaque frumentarios cum circumuenienti ex insidiis caesi loco in quo erant creditum uulgo est subueniri eis ab legato potui
isse in tristitiae dicta exhorruisse. Ea quod uis aliena uita dictatore militum animos iam ante insensos quod implacabilis questio
36 fuisset. Et quod suis periculis negasset eius. P. ueniam dedisset. Postquam dictator proposito in urbe. L. papirius crasso magistro equitum
quod fabio ueniam quicquid per magistratum agere incastra redit. Neque ciuib; satis lectus aduentus ei fuit nec hostibus quicquid
attulit troul. Namque postero die seu ignari uenisset dictatoris seu adesset. seu abesset periculum facientes instructa acie ad ca
stra accesser. Cum tam moniti in uno uiro. L. papirius fuit ut si ducis consilia pauor subsecutus militum fore debellari. Eo die
cum sanantibus potuisse per haud dubio habitum ita instruxit aciem loco ab subsidio ita omni arte bellica firmam. Cessatum a
militare ac de industria ut obrectaret laudibus; ducis impedita uictoria est. Plures sanctorum cecidere. plures romani uulnera
ti sunt. Sensit peritus dux quae res uictoriae obstat. tempandum ingenium suum esse. et seueritate miscenda comitati. Itaque adhibi
tis legatis ipse circum sanctorum milites inferens intentionem caput singulosque ut sese haberet rogantem curam eorum nominati legatus
tribunusque et praefectus demandabat re per se populare. ita dexter egit ut medendis corporibus; animi multo prius fore debellari
militum imperatoris reconciliarentur nequequa ad salubritatem efficacius fuerit quam quod grato animo ea acura accepta est.
R. defecto exercitu cum hoste congressus haud dubia spe sua militumque ita fudit fugauit quod sanctorum ut ille ultimum eius dies conferen
di signa cum dictatore fuerit incesse. Deinde quia dux praedixit spes uictor exercitus plustquam hostium agros. et nulla arma
nulla uis nec aptam. nec insidias expertus addebat. Alacritate quod dictator perdam omnem edixerat militibus; nec uis magis quam
publica per uacuum compendium in hoste accubabat. his cladibus subactis sanctorum pace ad dictatorem cum quo pacti ut singula ueniam
militibus; et annui stipendium darent. cum ire ad senatum uis essent. secuturos se dictatorem responderunt unius ei fidei uirtuti quod
37 causa sua comdantes. Ita deductus ex sanctorum; exercitus dictator triumphans urbem ingressus. et cum se dictatura abdicare
uelleret uisum patrum abdicare. Cos creauit. C. Sulpitium longum iterum. quod. emilitum cerretanum sanctorum in secula pace quicquid

de conditionibus; agebatur inducias annuas ab urbe retuler. Nec earum ipsarum scia fides fuit. adeo postquam papirum abesse magis
 tratu. Nunciatus e portecti ad bellandum animus. e sulphio. q. emilio aulu quida annales hnt. cos ad defectione santrium
 apulu nouu bellu accitit utroq. exercitus missi sulphio santrus apuli emilio clarte uenit. Sunt qui n ipsi apul bellu mlato
 socios ei gentis populos absantriu uix ase ipsi eo tpr ppulsantiu bellu ppus ut sit u fac n apulis ab santrib; arma mlata
 si cu utraq. simul gente bellu romanus fuisse. Nec tam res ulla memorabit acta. ager apulis sonnu q. euastatu hostes nec hic
 nec illic inuenti romae nocturnos tior ita ex sonno trepida repente ciuitate exiuit. ut capitolu atq. arx menia q. & pont
 plena armatoru fuerunt & cu cursatu clamatumq. ad arma omib; locis esse pma luce nec auctor nec causa tior con
 paruit. Eode anno de tusculanis flauia rogatione populi fuit uiditui m fabius ta st. tulit ad populum ut intusculanos
 ammaduerteret. quoz eoz opt ac consilio ueluti puernate q. populos & bellu fecissent. lopulus tusculanus cu coniugib;
 ac libis roma uenit. Ea multitudo ueste mutata & specie reoru trib; circut se genib; omiu aduolunt plus itaq. mia
 ad pene uenia impetanda qua causa ad crim purgandu ualuit. Trib; omi pte polia antiquaru lege polie sententia
 fuit puberes uerbatos necari coniuges liberosq. sub corona lege belli uenire memoria q. eius ire tusculanis in pene ta
 atreus auctor mansisse ad patru etate constat. Nec quiqua ferme ex polia tribucandi datu ferme datu papiri a ferre
 solati insequenti anno fabio l. fuluio cos si aulus cornelius aruna dictator & m. fabius ambustus mag equitu metu 38
 grauioris in samnio belli conducta eni pto afinitim uuentib; dicebat intencore dilectu habito cegui exercitum
 adusur santr duxer castra in hostico incuriose ita posita taqua pcul abee hostis cu subito aduenere santriu legiones
 tanta ferocia ut uallu usq. ad statione romana inferrent. Nec ia adpetebat id phibuit munimenta adori nec disti
 mulabant occa luce postero die facturos. Dictator ubi p pte spe dimicatione uidit ne militu uirtuti dapno locos
 esse ignib; crebris relictis qui conspectu hostiu frustrarent. Silentio legiones educit. Nec tam fallere ppinquitatem
 castroz potuit eques ex templo insecutus ita institit agmini ut donec luceceret poplo abstineret. Nec pedestres quidem capiz
 ante luce castri cegle eques luce demu ausus incurfare in hoste carpendo nouissimos p mendo q. iniquis adtransitu locis
 agni decanuit. Intim pedes equite equite adsecutus & totis ia copis santr urgebat. In dictator postqua sine magno incono
 do p gredi n poterat. cu ipsu m q. constituerat locu castri dimicari iussit. Id u circufuso undiq. equitatu ut uallu petere
 opusq. inciper fieri n poterat. Itaq. ubi neq. cundi neq. manendi copia ee uidet. instituit acie impeduntis ex agmine re
 motis instrunt cont hostes & animus & uirib; pares. Duxerat id maxime animos qd ignari loco inq. n hosti cessum
 uelut fugientes actiuos tribiles ipsi secuti fuerant. Id aliquandu equauit pugna ia pdem desucto samnite clamore roma
 ni exercitus pati & hercule illo die ab hora diei tcia ad octaua ita anceps certam dr certam fuisse. ut neq. clamor ut
 pmo semel concursu e. Sublat aeratus sit neq. signu p mota loco retrore recepta. Neq. recursum ab ulla sit parte in
 suo quisquis gradu obnaxi urgentes sentis sine respiratione ac respectu pugnabant. Fremu equat tenoz q. idempugne
 inde fatigatione ultima aut nocte spectabat ia uires uires ia ferro suauis. ia consilia ducib; deerant. Cu subito santriu
 equites cu turma una longus p uicta acceperunt impedimenta romanoz pcul ab armatis sine psidio sine munimento stare
 auditate pde impetu faciunt. Et ubi dictatori trepidus nuntius attulit. sine m inquit ee pdam ppediant. Alij deinde sup
 alios diripi passim ferriq. fortunatq. militu uociferabant. Ic magistro equitu accuo. Vides tu inqt q. fabi ab hostium
 equite omnia pugna herent impediti impeduntis nris adgredere qd ut ptrandu omi multitudinu euenit dissipatos ruros
 equis insidentes raros quib; ferru in manu sit inueniet & quosq. dum pda onerant. cede inermes eruent q. pugna cure
 q. penes te equestre sit decus. E quitu acur quat q. ee instructissima potest inuenta indissipatos impeduntos q. hostes 39
 cede omia reple int sarcinas omillas repente obiacentes pedib; fugientiu consternatoruq. equoz neq. pugne neq.
 fuge satis potentes cedunt. In delecto ppe equitatu hostiu m fabius circuductus paululu alius abago pedestre acie
 adortur clamor inde nouus acciden & santriu truit animos & dictator ubi resperantes hostiu antesignanos turba
 taq. signa & fluctuant acie uidit. In appellare. In adhortari milites tribunos pncipesq. ordinu nominatim adte
 randa secu pugna uocare. Quato clamore signa inferunt & quicquid p grediebant magis magis q. turbatos hostes
 cernebant. E quet ipse ia pms erat in conspectu & cornelius respiciens ad manipulos militum qd manu qd uoce poterat

monstrabat ut ex illa se suoꝝ parmas q̄ cernere equitum qđ ubi audiat simul uisumq̄ ē adeo repente laboris p̄dium pene totum tulerat. uulnerumq̄ oblata sunt. ut haudsecus quā sit uī integri ecastis sinū pugne acceperunt. Concurrerunt se in hoste. ne ultra sanū tolerare t̄rore equitū peditum q̄ uī potuit paratū in medio cē. Partem in fugam dissipati sunt. Sed et restantes ac circū uentos cecidit ab equitib; fugientū strages est facta in quos & ipse imp̄ator cecidit. hoc de mū plū sanū res ita infregit ut omib; conciliis fremerent minime id quidē mirū ē si impio bello & contē fed̄ suscepto infestiorib; merito dñs quā hominib; nihil p̄spe agerent expiandum id bellū magna mercede luendū q̄ ē id referre tantū utrū supplicia noxio paucorum aq̄ omīū in noxio p̄beant sanguine. Audebantq̄ iā quidē nominare auctores armorum omī maxime nom̄ p̄ consensū clamantē brutuli papi exaudiebatur. Vir nobilis potens q̄ erat haud dubie p̄marū induciarū ruptor de eo coacti referre p̄tores decretū fecer̄ ut brutulus papius romanis dederet & cū eo p̄da omī romana captiuq̄ ut romā mitterent̄ quęque res p̄feciales ex federe repetere cōt̄ scdm̄ iustasq̄ restituerent. festicoles romā ut censuer̄ missi & corpus brutuli exanime ē ipse morte uoluntaria ignominie se ac supplicio subtrax̄. Placuit cū corpore bona q̄ eius dedit. nihil tam̄ earū rerū p̄ captiuos ac si qua cognita ex p̄da ē acceptum ē. Ceterū rerū irrita fuit deditio dictatores triumphaū hoc bellū acōs bella tū qđ auctores ē eosq̄ de sanib; triumphasse. fabiū & inapuliā p̄cesse. atq̄ inde magnas p̄das egisse nec discrepat quī dictator eo anno a. m. cornelius fuisse. Idem bigitur belli ne gerendi causa creatus sit atq̄ esset qui ludis romanis quia l. plancius p̄tor graui morbo forte implicatus erat signū mitterendis quadrigis daret. functusq̄ eo haud sane memorandi impij ministerio se dictatura abdicaret. ne facile ē aut rē rē rei aut auctore auctori p̄ferre uti atā uictoria memoria funebrib; laudib; reor falsiq̄ imaginū titulis dū familia ad se quęque sumā rerū gestarū honorū q̄ fallente m̄datio trahunt inde certe & singulorū gesta & publica monum̄ta rerum confusa. ne quisquā equal̄ temporib; illi scriptor erit quo satis certo auctore stetur.

EXPLICIT LIBER VIII. INCIPIT LIBER VIII. ○

Sequitur hunc annū nobilis clade romana caudina pax tuo uerturio a. m. 5 p̄. postumio cōs sanus eo anno imp̄ator ē. pontiū heram. f. habuer̄ patre longe prudentissimo p̄mū ipsū bellatorē ducē. Irabilegati qui addendas rei missi erant pace infecta redier̄. ne nihil actū inquit hac legatione censeat. Expiatū ē quicquid ex federe rupto irarū in nos celestū fuit. satis scio quibuscūq̄ dñs cordi fuit subigitor ad necessitate dedendi res quę anob̄ ex federe repetere fuerant. si n̄ fuisse cordi tā sup̄be ab romanis federis expiationē sp̄tam. quid enī ultra furi ad placandos dñs mitigandosq̄ homines potuit quā qđ nos fecimus res hostiū imp̄da captas q̄ belli iure n̄r̄ uidebant̄ remissimus. Auctores belli quia uiuos n̄ potuimus p̄funderē iā facto dedidimus bona eorū nequid ex contagione nare remaneret penes nos romā portauimus. Quid ultra ē romane. quid federis. quid dñs arbitris federis debeo quē ē tuarū irarū. quē meorū suppliciorū iudicē ferā nemine. neq̄ poplū neq̄ p̄uatū fugio. Id sinhil cum potentiore uiris humani relinquitur inopia ego ad deos iudices in tolerandē sup̄be confugā. & p̄abor ut iras suas uertant in eos. quib; n̄ sup̄ reddat̄ res. & alię ad cumulatz̄ satū sunt quorū seuitiā n̄ mori noxiorū. & deditio exanimatoꝝ corporū & bona sequentia dñi deditioē exsacient placari nequeant. & hauriendū sanguinē. lamandaq̄ uiscera n̄r̄ p̄buerimus. Iustū ē bellū santer quib; necessariū & pia arma quib; nulla n̄ in armis relinquit̄ sp̄ci. Inde enim rerū humanarū maximū momētū ē quā p̄p̄tus rē quā aduersis agant dñs. p̄certo habere p̄ora bella aduersus deos magis quā homines gessisse. hoc qđ instat ducib; ipsi dñs gesturos. hęc n̄ l̄ta magis quā uerā uaticinat̄ exeret educto circa caudū castra quā potest occultissime ducit. Inde ad calatiā ubi iā cōs romanos castraq̄ ē audiebat milites & pastorū habitu munit. pecoraq̄ diuersos alui alibi haud p̄cul romanis pascere iubet p̄sidus ubi inciderunt imp̄datores ut idē omib; sermo constet. Legiones sanū inapuliā ē luceriā omib; copus circū sedere n̄ p̄cul abet̄ quin ut capiant. lā is rumorante de industria uulgatus uenerat ad romanos. & fide auxere captiui eo maxime qđ sermo in omī congruebat. haud erat dubiū quī lucernus op̄e romanis ferre bonus ac fidelib; sociis simul

ne apulia omnis ad presentem tironem deferere. Et a m. qui uent consultatio fuit. Dux ad luceriam ferebant uix alteru p. oram
 super mari patens. apta. & quanto tutior. tanto fere longior. Alia p. furculas caudinas breuior. si ita natus locus e. Alia
 duo alia angusta siluosi q. i. monti. montes circa p. petrus int se uincti iace. int eos satis patens clausus in medio camp
 herbidus aquosus q. p. que medium iter est. S. antequa urnas ad eum intrand. p. me angustis sunt. & aut eade quate msi
 nauentis retro uia repetenda. aut siue poro p. gal. p. alium saltum altiore impediore q. euadendu. intum campum uia alia
 p. caua rupe romani remisso agmine ad alias angustias p. tunc p. gerent. Septa delectus arboru saxoru q. ingentiu obiacent
 molem inuenerit cu. fraud. hostilis apparuisse. Presidui etiam infumo saltu conspicitur. Cuius inde retro qua uenerant p. g.
 repetere uia. Ea q. clausam sua obice armisq. inueniunt. sistunt inde gradu sine ullius impio stuporq. omni animos
 ac uelut torpor quida insolitus membra tenet. Intuentes q. alij alios cu altum quisq. conpote magis intus ac consilij duce
 rent. Dui immobiles silent deinde ubi p. toria cos erigi uidere & expedire quosda utilia opi quaquam ludibrio fore mun
 entes p. dnt reb; ac spe omia dempta cernebant. Tam nr culpa malis adderent p. se quisq. nec orante ullo. nec impante
 ad muniendu. uersi castre p. p. aqua uallo circumdant sua ipsi opa labore q. irruu p. qua qd hostes supbe increpabant
 cu miserabili confessione eludent ad quos nptor. de aduocantes quide inconsiliu qua donec consilio. nec auxilio locus esse
 sua sponte legati de tribum conueniunt milites q. ad p. toriu. uersi op. qua uix diu immortales ferre poterant ab duabus
 exposcunt querentes magis qua consultantes. q. ox op. sit. cu ingenuo quisq. fremere alius p. obices uia. alius p. aduer
 sa montiu p. siluas qua ferri arma poterant. Eamus m. ad hoste puenire liceat que p. annos iam p. p. xxx. uicini omi
 equata plana et romano impetu sancte pugnanti alius quo aut queam. q. u. montes molari sede sua para. mus. Du hec in
 minebunt iuga qua tu ad hoste uenies armati inermes fortis ignauu parit omi capta atq. uicti sum. de ferru quide ad
 bene moriendu. oblaturus e hostis sedens bellu conficiet. h. u. inuice sermonib; qua cibi qua quietis in merore nox est
 traducta. de sanctib; quide consiliu inta legi suppetebant reb; lra. q. uniuersi herenniu pontiu patre impatoris per
 lras consulendu. censent iam his grauius annis q. militari; solu h. ciuilib; q. abscesterat munerib; in corpore tam adfec
 to uigebat uis animi consiliu. l. ubi accepit ad furculas caudinas int duos saltus clausus eet exercit roman. consult. ab
 nuncio filij censuit omi inde qua p. mu inuolatos dimittendos. Iur ubi sprta sententia e. l. eum q. eodem remeant nui
 cio consulebatur. Censuit ad unu omi int ficiendos. Iur ubi ta discordia int se uelut ex ancipiti oraculo responsa data ft.
 quaquam filius ipse impus ia annu q. patris consensu in adfecto corpore rebatur. Tam consensu omi uictus e ut ipsu
 in consiliu accire. nec grauius senex plaustro in castra dr. aduectus. Vocatus q. inconsiliu ita ferme locutus e. ut nihil senten
 tiar sue mutare causas. Tantum adicere priores e consilio qd optimu ducere cu potentissimo populo p. ingent beneficium
 p. petua sumare pace amicitia q. alto consilio in multas ciuitates. quib; amissis exercitib; duob; haud facile receptura uicta ro
 manu res bellum differre. t. cu nullu consiliu ee. Cu filius aluq. p. nceper p. cunctando exequere quid si media uia
 consilij capetur ut ee dimitterent incolumet. & leges sibi iure belli uictis imponerent. l. ita quide sententia inquit
 ea e que neq. amicos parat. nec inimicos tollit. Seruate m. quos ignominia irritaueritis. Ea e romana gens que uicta qui
 scere nequit uiuat semp in p. edorib; illoz quicquid istuc p. sent. necessitas inuulerit. neq. eos ante multiplices penas
 expectas auob; quere sine ne ut ab sententia accepta herennius domu ecastus e. aureus. Et in castis romanis cu
 frustra multa conatus ad erupendum capta sunt. & cu omi reru inopia eet uicti necessitate legatos mittunt. Qui p. mu
 pace equa peterent si pace n. impetrarent ut p. uocarent ad pugna. Tu poscuis debellatu ee respondit. & qm ne uicti
 quide ac capta fortuna fatere scirent inermes cu singut uestimtis musturi. Alias condationes pacis equas uictis ac uicto
 rib; fore si agro sanctu decideret colonie abducerent suis deinde legib; romanu ac sancte equo federe uicturu his con
 ditionib; paratu se ee fedus cu consilib; ferre. si quid eoz displiceat legatos redire ad se uertit. h. ec cu legatio renun
 tiaretur. gemit omi subito exortus e. Tantq. mesticia incassu ut n. grauius accepturi uiderent si renuntiaret omib;
 eo loco morte ad petenda esse. Cum diu silentiu fuisset nix consules aut p. federe tam turpi aut contra fedus ta necessa
 riu hucere possent. Tu l. Lentulus qui tu p. nceper legatoru uirtute atq. honorib; erat. l. ante me inquit eos. sepe audi
 ui memorant se in capitolio unu n. fuisse auctore senatus redimend. auro agallus ciuitatis quando nec fossa nec

uallo ab ignauissimo ad opa de munendum hoste clausi cerni & erumpere sine magno periculo. tam sine certa puer
possent. Id si illis ut decurre ex capitulo armatis in hoste licuit q̄ sepe in obsidi in obsidentis erupunt. Ita nob̄ equo aut
inquo loco dimicandi. Tantū m̄ cū hoste copia esset. t̄ in patm̄ animi indoles in consilio dando decise. t̄ quidē morte p̄
patriā p̄clara ēē. fateor. & me ut deuouere. PRO PA. legionib; q̄ ut in medios me. Inmittere hostes paratus sū. S. hic patriā
uideo hic quicquid romanoꝝ legionum ē quē n̄ p̄ se ipsi ad mortē ruitre uolunt. Iud h̄m̄ qd̄ morte sua seruent. Testu
urbis dicat aliquis & magna & eam turbam aqua ubi incolunt. unmo hercule p̄dunt ea omnia delecto hoc exercitu n̄
seruant. Quis enī ea turbatur in bellis uidelicet atq; intermis multitududo tam hercule quā agalloꝝ impetu defendit ar
his exercitum camillum q̄ ducē implorabant. hic om̄s spes op̄s q̄ sunt quas seruando patriā seruam. Redendo ad n̄cē
patriā deserim̄ de p̄clum̄. At secla atq; ignominiosa deditio ē si ea caritas patriā tē. Ut tā ignominia eā quā morte
nra si opus sit seruemus. Subeatur q̄ ista quantacumq; ē indignitas & pareat necessitati quē nec di quidē supant. Itē
5 coss redimite armis ciuitatē. quā auro maiore sit nri redimer. Coss p̄fecti ad pontiū in conloquiū cū de federe
uictor aguarē. t̄egar in uisu populi fedus fieri posse. t̄ ex sint fecialibus cerimoniam q̄ alia sollemn̄ itaq; n̄ in uul
go credunt. Claudius q̄ etiā scribit federe pax caudina si p̄ sponsione facta ē. Iud enī aut sponsorib; infedere opus
esset aut obsidib; ubi p̄catione transigit p̄ quē poplm̄ fiat q̄ minus legib; dictis stetur ut cū na uip̄t ferat.
ut admodū a fecialib; potius ferat. Sponder cos legum̄ questores t̄ milia nomina q̄ om̄i qui sponder extant.
ubi si ex federe acta res esset p̄ quā duoru fecialium n̄ extarent. Et p̄pt̄ necessaria federis dilectione obsides
etiā de equit̄ impati qui capite luerent si pacto n̄ staretur. Tempus inde statutum tradendis obsidib; exercitūq;
interm̄ mittendo. Redintegrant luctum incastris cos aduentus ut uix ab his abstinerent manus quoru ignauia
fedus inde quā uenissent abituri. Illis n̄ ducē locorum. n̄ exploratoꝝ fuisse beluarū m̄ cecos in fouea missos. Alij
alios intueri contēplari arma mox tradenda & intermis futuras dextrās obnoxia q̄ corpora hosti. A pontre sibi
m̄c̄ ipsi ante oculos uigū hostile & ludibria uictoris. & uultus sup̄bos & p̄ armatos mermū it. Inde fedi ag
minis miserabile uia p̄ sociorū urbes reditū in patriā de parent̄ quo sepe ipsi maioresq; eorū triumphantes uenit
sent se solos sine uulnere sine ferro sine acie uictos sibi n̄ stringere licuisse gladios. n̄ manu cū hoste confere sibi
nequiquā animos dāto. h̄c frenib; hora fatalis ignominia aduent om̄ia tristiora. Expiendo factura quāq; p̄cepant
Animis. Iā p̄mū cū singul̄ uestim̄t̄ inermes extra uallum exire uisū. & p̄mū traditi obsides atq; incustodiā abduc
ti. Iū acos abire licet uisū. Ialudam̄ta q̄ detracta tantā int̄ ipsos qui paulo ante eos execrande dendos laceran
dosq; censuerant miserationē fecit. ut sup̄ quisq; conditionis oblitus ab illa de formatione. Tantq; indestitit̄ uelut ab ne
6 fando spectaculo auertent̄ oculos. Primi cos p̄pe semu nudi sub uigū missi. Iū ut quisq; gradu p̄ximus erat ita ignomi
nia obiectus. Iū deinceps singule legioni. Circumstabant armati hostes exp̄brantes eludentesq; Gladij etiā pleriq; in
tentati & uulnerati. quidam necati q̄ si uultus eorū indignitate rerū acrior uictorē offendisset. Ita traducti sub uigū
& qd̄ pene grauius erat p̄ hostiū oculos. Cū e saltu euasissent & si uelut ab inferis extracti. Iū p̄mū luce aspiceret
uisi sunt. Iam ipsa lux ita deforme inuentib; agm̄ om̄i morte tristior fuit. Itaq; cū ante noctē capuā p̄uicere possent
incerta de fide socioꝝ & quod pudor p̄p̄dibat circa uia haud p̄cul capua om̄iū egena corpora humi p̄strauit. Et
ubi capuā nunciātū eueit miseratione iusta sociorū sup̄bia ingenua campani confestim insignia sua consulib; fasci
latoꝝ arma equos uestim̄ta com̄atus militib; benigne mittunt. & uenientib; capuā cunctis senat̄ populūq;
obuiam. Egressi iustis om̄ib; hospitalib; p̄uatisq; & publicis fungit̄ officij. t̄q; illis socioꝝ com̄as uultūq; be
nignū & adloquia n̄ in sermone elicere. si ne ut oculos quidē adtolerent aut consolantes amicos cont̄ uirtutem
efficere poterant. Ad eos sup̄ merore pudor quidē fugere conloquiū & c̄t̄ hominū cogeant. Postero die cū uue
ner nobiles missi acapua ut p̄ficiscerent̄ ad finē campanū p̄sequerentur reuertissent. Vocatiq; in curia p̄cunctari
tib; maiorib; natu multo sibi m̄stiores & abiectiores Animi uisus referent. Adco silent̄ de p̄pe multū agm̄ m̄c̄
sistat acere indolē illā n̄ reddere salutē. t̄ salutantib; dare responsū. t̄ h̄scere quēquā p̄ metu potuisse. Tanquā
ferentib; adhuc ceruicib; uigū sub q̄ demissi enī habere samnites uictoria. t̄ p̄clara solū si etiam p̄p̄uā cepisse.

In eos n̄ roma sic ante gallos. si quod multo bellicosius fuerit romanā uictū ferociamq. Cum hęc dicerent audirent
 tur q. & deploratū penē romanū nom̄ in concilio sociorum fidelium esset. Dr̄ ofilius calauus ofilius clar' gūte factusq.
 tū aiam acate uerendus. Longe alit̄ se habere rem dixit. silentiū illud obstinatiū fixos q. intra oculos & surdas ad
 omnia solacia auris & pudore intuenē lucis ingentē mole minari ex alto animo cientes indicia ēē aut romanā
 se ignorare ingenua aut silentiū illud samnitib; flebiles breui clamores gemitusq. excitaturū caudine q. pacis
 aliquanto sanctib; quā romanis. Tristiore memoriā fore quippe suos quēq. eorū animos habiturū ubi cumq. con
 gressi sint saltus caudinos n̄ ubiq. samnitib; fore. Iam romę & sua infamis clades erat obsesos p̄mū audier
 tristior deinde ignominiosq. pacis magis quā periculi nunciū fuit. Ad samā obsidionis dilectus habere cept̄ erat
 dimissus. Deinde auxiliorū apparatus postquā deditione tā sede factā accepit. Ex templo q. sine ulla publica auc
 toritate consensus in omniū formā luctus ē. labn̄ circa forū clausq. iusticiūq. in foro suas sponte ceptū p̄s quam
 inditum. Latī clauī auri positi penē mēstior exercitū ipso ciuitas ēē. Nec ducib; solū atq. auctorib; sponsorib;
 que pacis uasce. si innoxios aia milites odisse. & negare urbe recti sup̄ accipiendos quā concitatione animorū fite
 ga aduentus. Exercitus aiam iratis miserabilis. Non enī tam quā in patria reuertentes ex inspatio incolomes sed
 captorum habitu uultuq. ingressi ^{foro} in urbē ita se insus quisq. rectis addider. Ut postremo atq. insequentib; dieb;
 nemo eorū forū aut publicū aspicere uellet. Inquato ab diti nihil p̄ magistratu agere n̄ qd̄ exp̄sum sem̄ tū ē
 ut dictatore dicerent comitorū causa. q. fabiū ambustū dixer. p̄ emiliū petiū maḡ eq. quib; uicio creatis suffeci
 m̄. emilius papius dictator l. ualerius flaccus maḡ eq. nec p̄ eos comitia habita & quaredebat poplū omniū magis
 tratum eius anni res ad integrū redire. Inireges q. fabius maximus. m̄ ualerius coruius is consules creauit publilium
 philonē. & l. papiū cursorem. itum aud dubio consensu ciuitatis. qd̄ nulli ea tempestate clariore essent q. creati 8.
 die eo sic enī placuerat magistris. luerunt sollempnib; q. sc̄is p̄fectis de pace caudina retuler. & publus penes que
 fasces erant. Die sp̄ postumi inquit qui ubi surrex̄ eadē illo uultu qd̄ sub uigū missus erat. Ego tam̄ quando neq.
 de naxa nr̄a neq. de pena retulisti omnia defensione que n̄ dissillima esset ap̄ hāud ignarus fortunariū humana
 rū necessitatumq. sententiā deo de q. retulisti paucis pagā. Quē sententiā testis erit m̄ ne alegionib; uir̄s pepercit.
 Cū me seu turpi seu necessaria sponsione obstrinxi qua tam̄ quando inuisu popli facta ē. n̄ tenet. P̄ SR. nec quicquid
 ex ea p̄t quā corpora nr̄a debent. Sanctib; dedamur p̄feciales nudi uinctiq. exsoluam̄ religionē poplū si q. obliga
 um̄. ne quid diuini humani ut obstat. Quo min̄ iustū p̄uinq. de integro ineat bellum. Intra consules exercitū scri
 be armare educere placet. nec p̄s integri hostiū fines qua omnia iusta in deditione nr̄a p̄fecta er̄. Vos dy immoz
 tales p̄cor quēto si uob n̄ fuit cordi. S. l. postumū. I. uerturū eos. cū sanctib; p̄spe bellū gerere aduoc̄ satis habeatis
 uidisse nos sub uigū missos uidisse sponsione infami obligatos uidere nudos uinctosq. hostib; deditos om̄em iram
 hostium nr̄i capib; excipientes nouos cōs legionesq. romanas. Ita cum sanctē geribellum uelut ^{omnia} ut ante nos cōs
 bella gestarunt. Quē ubi dix̄ tanta simul admiratio miseratio q. uiri incesit homines ut m̄ uix crederent illum
 eundē ēē sp̄ postumū qui auctor tam̄ sede pacis fuisset m̄ miserarent. Quod uir tal̄ etiam p̄cipuū ap̄ hostes suppliciu
 passurus esset obira directq. pacis. Cū om̄s laudib; m̄ p̄sequentes uirū in sententiā eius pedib; uent. Temptata paulisp̄
 m̄cessio ē ab l. luio. atq. melio t̄a et. qui neq. exsolui religione poplū diebant deditione sua n̄ omnia sanctib; qualia
 ap̄ caudū fuissent restituerentur. neq. se p̄ eo qd̄ spondendo pacē seruassent exercitum l. R. penā ullā meritos ēē. neq.
 ad extremū cū sacro sc̄i cēnt dedi hostib; uiolari ut possent. Iū postumū. Intra dedite inquit p̄fanos nos quos salua
 religione potestis dedere. Deinde & istos sacro sc̄os cū p̄mū magistratu abierunt. si sime audiat p̄s qua dedant̄ hic
 incommio uirgū cōs hanc iā ut in calate penē usura habeant. Nam qd̄ deditione nr̄a negant exsolui religione
 poplū id istos magis ne dedant̄ quā quia ita se res habeat dicere quis adeo uirū fecialū expert̄ ē. qui ignorat neq.
 s̄ inficiasse op̄. Iā spondentes quā fēdera sanctus ēē ap̄ eos homines ap̄ quos iuxta diuinas religiones fides hu
 mana colit̄. si in uisu popli nego quicquā sanciri posse qd̄ populū tenet. An si eadē supbia qua sponsione ista
 exp̄sser nob̄ sanctes coegissent nos uerba legitima dedentium urbes nuncupare deditū P̄SR uos tributū

dicerent & hanc urbem templa delubra fines aquas sanctui esse. Omisso deditioe qm de sponsione agit quid tandem si spondit
semus urbem hanc relictura. Porro si incensurum si magistratus si senatu si leges si habiturum si sub regib; futurum. Simeliora
inquit atqui si indignitas reru sponsionis uinculum leuat siquidem in quo obligari populus possit. in omnia potest. Et ne
illud quidem quod quidam forsitan moueat refert consul an dictator an prior sponderit & si ipsi aia sanctus iudicauerit quib;
si fuit satis eos spondere si legatos questores et mil spondere coegerit. Nec tam hanc quisquam quisuerit quid ita sponderim
cu id nec consulis uis esset. Nec illis spondere pace quae mihi non erat arbitrii. Nec pro uobis quod nihil mandauerat posse. nihil ad cau
diu. Porro humanus consilium gestum est diu in mortales & uis & hostium impatorib; inter ademerit. nec nos in bello satis cauum
& illi male partem uictoria male perdidit. Dum uix locis quib; uicerant credunt dum quacumq; conditione arma uiris in arma
natis auferre festinant an si meris fuisset difficile illis fuit dum senes ab domo ad consultandum accenserent. mittere Roma legatos
cu senatu cum populo de pace ac federe agere tridui it expediri erat. Inter in inducus res fuisset donec ab roma legati
aut uictoria illis certa aut pace adferrent ea demum sponsio esset. quia populi uisum spondissent. si neq; uos tulisset. nec nos
spondissemus. Nec fas fuit alium reru exitu esse quam ut illi uelut somno letiore quam quod inter eos capere possent nequaquam
eluderent & nostrum exercitum eadem quae impeditur fortuna expedire uana uictoria uanior irrita faceret. Pax sponsio in
poneret quae nemini pro sponsore obligaret. Uid enim uobiscum Porro. quid cum populo. Actum est quod uos appellare potest.
quis se a uobis dicere deceptum hostis ancus hosti nihil spondidit. quae nemini spondere pro uobis uisum. nihil quod uobis nec
nobiscum est quib; nihil mandatis sanctis; spondere nos sumus. relictis locupletes in id quod nostrum est in id quod prestare possumus
corpora nostra & animos in hoc seruamus. in hoc ferrum. in hoc uis acuant. Ad ad tribunos aditum consulat utrum prius deditio
eorum fieri possit. An in diem differat. Nos uicini ueturi & uos qui castra uilia & haec capita luende sponsionis feram & nostrum
10 supplicio libemus romana arma mouit. Porro cu causatum auctor. Nec quos solum. si tribunos & a plebei ut se in senatu
dicerent. fore potestate. Magistratu inde se ex templo abdicauerit traditi quod fecialibus; cu castris caudum ducendi huius scilicet facto
lux quaedam adfulisse ciuitati uisa est. Postumius in ore erat. cu laudibus; ad celum ferebant. deuotioni decem consulibus. Aliis
claris facinoribus; equabant. Emerisse ciuitatem ex obnoxia pace illius consilio & opera ipsum se cruciatibus; & hostium ne offere
piaculaque pro Porro. dare arma cuncti spectant. & bello me nunquam finiri ut congregi armatis cu sancte liceat in ciuitate
te ira odioque ardente dilectus propter omni uoluntarioru fuit. Rescripserunt eodem milite nouae legiones ductusque ad caudum
exercitus. Ingressi feciales ubi ad portam uenire uestre de qua pacis sponsionibus; uident manus propterea uinciri cu apparitor
uerecundia maiestatis. humiliter uincere. Iuuentu inquit adduces lorum ut iusta fiat deditio. Tu ibi in castris sanctum & ad
tribunal uentum pontifice. A cornelius arma fecialia uerba fecit. Quandoque huic homines inuisu Porro. quare fedus
ictu uti spondere atque ob eam rem nexa nocuerit ob eam rem quod prius scelere impio sit solutus hosce homines uobis dedo.
Hec dicenti feciali postumius genui semur. quanta maxime poterat in pectus & clara uoce ait. se sancte ciuem
11 Porro. esse illum legatum fecalem a se contra uis gentium uolatum. Eo uisum bellum gesturos. Tu pontius nec ego istam
deditioem accipiam inquit. Nec sanctus rata habebunt. Uin tu spiritus postumi si dos esse censes aut omnia irrita facis aut
pacto stas. sancti populo omnes quos impotestate habuit. Aut pro his pax habetur. si quid ego te appello qui tecum captum
uictori cum qua potes fide restituis. Porro appello quae si sponsionis ad fureulas caudinas fideque penitus restituae legiones
uiri saltem quo septem fuerunt. Nemo quicquam deceptus omnia pro infecto sint recipiant arma quae pro pactione tradiderunt rede
ant in castra sua quicquid prius habuerunt. quam inconloquium est uentum habeant. Tu bellum & fortia consilia placeant.
Tu sponsio & pax repudiat a fortuna his locis ante pacis mentionem habuimus gratum bellum nec Porro. eos sponsionem nec
nos fidem. Porro. Accusam numquam nec causa deficiat. cur uicti pacto non stetit obsides potissimum deditis furto eos
subduxistis auro ciuitatem agallis redemistis. ut accipiendum aurum cessi sunt. Pace nobiscum pepigitis ut legiones uobis
captas restituerem. Eam pacem irritam facitis & semper aliquam fraudi specie uiris imponitis non probat. Porro. ignominiosa
pace legiones seruatas pacem sibi habeat legiones captas uictori restituat hoc fide. si federibus; si fecialibus; ceremoniis
dignum erat. Sed quidem tu quod petisti. pro pactione habearis. Tot ciues incoluimus ego pace pace quam hosti est remittendo
pactus sum non habeam si tua corneli. si uos feciales uiris gentibus; dicatis. Ego uero istos quos dedi simulatis. Nec decipio.

87
nec dedi arbitror. nec moror quo minus in ciuitate oblectam sponione comissa iratis omnib; dñs quorū eludatur
num redeant gerit bellum quando. s. postumius in legatum legatum fecialelem genu pculat. ita dñs credent sanctē
cū postumium. n. ciue romanū uiolatum eo uob iustum in nos factum est bellum. hec ludibria legionum n. pudere
in luce pferre. & uix pueris dignas ambages senes de consulari fallend; fidei exquirere. Lictor deme uincta romanis
moratur sit. etemo q. minus ubi uisū fuerit habeant. Et illi quidē fortitan & publica sua certe libata fide ab caudio in
castra romana inuolati redier. sanctib; p. supba pace infestissimū cernentib; renatum bellum omnia q. qu; deinde uener. 12
n. in animis solum h. ppe in oculis ē. & sero ac nequequā laudare senis pontij utraq; consilia int. quē se media lapsus uic
torij possessionem pace incerta mutasse. & beneficij & malefici occasione amissa. Pugnaturus cum eis quos potuerunt in ppetuū
ut inimicos tollere. ut amicos facere adeo q. nullo dñ certamine inclinatis uirib; p. caudina pace animi mutauerant. ut
clariore int. romanos deditio postumii quā pontiū incruenta uictoria int. sanctes simul rebellasse & uicisse crederent ro
manum. Int. hec satricani adsanctes defecer. & fregellē coloma nec opinato aduentu sanctū fuisse. & satricanos cum uis
satis constat nocte occupata ē. timor inde mutuis utroq; usq; ad lucē quietos tenuit. lux pugne incū fuit quā diu; quā
& quia parit ac focus dimicabatur. & quia ex tectis adiunabat inbellis multitudo tam fregella n. sustinuer. frans dande
it. inclinatur. qd uocē audiri pconis passi sum incolū. abiturū qui arma posuiss. ea spei remiss. acertamine animos & passi
arma iactari cēpta p. tinacior pars armata p. auersam portā erupit. Intior q. eis audacia fuit quā incertus ad credendum
cert. pauor quos circumdatos igni nequequā dñs fidemq; inuocantes sanctes concremauit eos. int. se pariti p. uincias papiris
in apulia ad luceriā p. g. ubi equites romani obsides ad caudum dñi custodiabant. Publius in sūmo substitit. aduersus caudinas
legiones. Dissendit ea res sanctum animos qd nec ad luceriā ire ne abtgo mltare hostis. nec manere. ne luceria int. ima morte
retur. satis audebant optimū uisum ē. comittere rem fortunę & transigere cū publico certam. Itaq; in aciem copias educunt.
Aduersus quos publicus consul cū dimicaturus esset p. adloquendos milites natus. contione aduocari uisit. Cētam sic in 13
genti alacritate ad p. riuū concursū ē. ita p. clamore poscentium pugna nulla adhortacio impatoris audiat. Suus cuiq;
animi memor ignominie adhortator aderat. Vadunt q. in p. lūi urgentes signiferos. & nemora inconcursu pilis emittendis.
stringend; q. inde gladius esset. pila uelut dato ad id signo abiciunt. stridit q. gladius cursu in hostē feruntur. nichil illic
impatoris artus ordinib; aut subsidus locandis fuit omia ira militaris p. p. uersano impatu ega. Itaq; n. fusi n. hostes sunt.
It. ne castris quidē suis fugā impedire ausi apulia dissipati pecurre. Luceriā tam coacto rursus inuimū agmine ē p. uentū.
Romanos ira eadē quę p. media aciem hostium tulerat & in castra p. uenta ibi plusquā in acie sanguinis de cedis factum
p. d. q. pars maior ira corrupta exercitus alt. cum papirio cōs locis maritimis p. uenerat. Arpos p. omia pacata sanctum
magis iniurus & odio quā beneficio ullo p. r. q. am sanctes ea tempestate in montib; uicam habitantes cāpestria &
& maritima loca contemptu cultorū molliore atq; ut euenit fere locis simili gire ipsi montani atq; agrestes depo
pulabant q. regio sifida sanctib; fuisse. aut p. uenire Arpos exercitus romanus nequiss. aut int. iecta int. roma & arpos.
penuria rerū omiū exclusos acōmeatib; absumpsiss. Tum quoq; p. fectos ad luceriā iuxta obsidentes obsessos q. inopia ne
xant. Omia ab arpis romanis suppeditabant. Cētam adeo exigue ut militi occupato stacionib; uigiliis q. & ope equis
folliculis in castra ab arpis frumtu uehere. Int. dum occurssu hostium cogereat. Abiecto exequo frumto pugnare.
Et obsesit p. usquā alt. cōs uictor exercitu aduenit. Et cōmeatus ex montib; sanctū inuicta erat & auxilia intromissa.
Arctiora omia aduentus publici fecit. qui obsidione delegata incurā collegę uacuu p. agros cuncta infesta cōmea
tib; hostium fecerat. Itaq; cum spei nulla esset diuicius obsessos inopia laturos coacti sanctes qui ad luceriā castra habe
bant. undiq; contractis uirib; signa cū papirio confere. It. id tempus parantib; utroq; se ad p. lūm legati tarentini 14
int. uenunt denunciantes sanctib; romanis q. ut bellum omitterent p. utros stess. quo minus discederet ab armis
aduersus eos se p. alit. pugnaturus. Ea legatione papirius audita p. inde ac motus dictis eorum cum collegas se com
municaturū respondit. aceto q. eo cum tempus omne in apparatu pugne consumpsiss. cū locutus de re haud dubie
signum pugne p. posuit. A gentib; diuina humana q. que ad solent ē acie dimicandum ē. consulib; tarentini legati
occurrere responsū expectantes quib; papirius nunciat latum. p. terea ē egregie auctorib; dñs ut uidetur

ad rem gerendam pficiscimur. Signa inde ferre iussit. & copias eduxit uanissima increpauit gentem
que suarum impotent rerum p domesticis seditionib; discordisq; alius modum pacis debelli facere equum censeret. Sam
nites ex parte alia cum omne cura belli remisissent quia aut pace uere cupiebant. aut expediebat simulare ut tarentinos
sibi conciliarent. Cu instructos repente ad pugna romanos conspexissent. uociferari se in auctoritate tarentinorum manere.
nec descendere in aciem. nec extra uallum arma ferre deceptos potius. Quodcumq; casus fuerit passuros quia ut spumse pacis
Auctores tarentinos uideantur accipere se omi cos adeunt. & eam pcaru mte hostib; ut ne uallum quide defendunt.
Ipsi ut se partitis copis succedunt hostium munitionib; & simul undiq; adorti cum part fossas expleant. part urillerent uallum
atq; infossas pruerent. nec uir m insita s; ira & iam exulceratos ignominia stimulare animos. castra inuasere. & p se quisq;
n hec furculas. nec caudum. nec saltus inuoluit ee ubi fraus supbe uicissit. S; roma uirtute qua nec uallum nec fosse arce
rent memorantes cedunt parit resistentes fusosq; inermes. atq; armatos seruos. liberos. puberes. impubes homines. iumenta q;
nec ullu supfuisse animal. ni consules receptui signu dedissent. audosq; cedis militib; castris hostiu impio agminis expul
lissent. Itaq; ap insensos ob impellatam dulcedine ne confectum oratio habita e ut doceret miles. minime cuiqua militum
cos odio in hostes cessisse aut cessuros. Vum ducer sicut belli ita insatiabilis supplicij futuros fuisse in respectu equitum
sexcentoz q; lucerie obsides tenerent. ppedissent animos. ne despata uenia hostes q;os insupplicia eoru agere pdege
pusqua pte optantes. laudare ea milites letari q; obuia tum ne suz ee ac facere omia pacienda potius qua pderetur
15 saluos tot principum romanz uiuentis. Dimissa contione consiliu habitu omib; nec copis luceria pmerent. An altero
exercitu & duce apulij circa gens dubit ad id uoluntatis temptarent. Publius cos ad p agenda pfectus apulia aliquot
expeditione una populos aut in subegit aut conditionib; insocietate accep. Papius qui obsessor lucerie restiterat breui
ad spe euent respondit. Nam insens omib; uis p quas comeatus ex samnio subuehebant. fame domiti samnites
qui lucerie in psidio erant legatos misere ad cos. romanu ut receptis equitib; qui causa belli eeent absisteret obsidione
h; papirius ita respondit. debuisse eos herenni filium q; auctore romano sub iugo misissent consulere quid metis pa
ciendu censeret. Ceu qm ab hostib; in se equa statui. qua in se ipsi ferre maluerunt. nunciare luceria iussit. arma
saremat iuncta multitudin omne inbellem in meua relinquere. milite secum singul uestimtis sub iugu missu
rum ulescentem inlata n noua inferent ignominia. q;ib; recusatu. N; mil militu sub iugu missa pda q; ingens
lucerie capta. Receptis omib; signis armisq; quz ad caudiu amiserant. Et qd omia supabat gaudia equitib; recu
patis quos pignora pacis custodiendos luceria sanites dederant. haud ferre alia mutatione subita reru elarior
uictoria. P. e siquide aia quod quib; da in annalib; inuenio pontius herenni. Samciu impator ut expiare cos
ignominia sub iugu cum cetis e missus. Ceu id minus minor obscuru ee de hostium decedit omisso q; id magis e
mirabile ambigi. L. cornelius. cu l. papirio cursore mag eq; eas res ad caudum atq; inde luceria gesserit. ultio q;
unicos romanz ignominiz. haud sciam an iustissimo triumpho ad eam etate sedm furu camillu trium phauerit.
An consulum papiriuq; pauptu id decus sit. Sequit hunc errorem Alius error cursor ne papirius pxiis comitatus. cumq;
alio cerretano tum ob rem benegestam luceria continuo magistratu consul teum creatus sit. At l. papirius mug
16 lanus & incognomine erratu sit. Conuenit ia inde p consules reliqua belli pfecta aulius cu frenatus uno sedo plio
debellau. Urbem q; ipsam q; se sua contulerat acis obsidib; impati in ditione accep. Pari fortuna cos alt cu sacri
eans qui euies romani post caudina eladem ad sanites defecerant. Psidiumq; eoru in urbe acceperant rem gessit. Nam
cum ad meua sarrice admotus esset exercitus legatus q; missus ad pace cum pib; petendam triste responsu ab consule
reditu esse. nisi psidio sanitiuum infecto aut tradito ne ad se remearent. Plus ea uoce qua armis inlatus. Terroris co
lonis incedum itaq; subinde exequent querende acos legati quo na se pacto paucos & infirmos crederent psidio ta
ualido & armato uum adlaturos abhisdem consilium petere iussi quib; auctorib; psidium in urbe acceperant. discedunt
pge q; impetrato ut de ea re consiliu senatum responsa q; adserere ferri sineret. & ad suos redeunt. Dum hec factiones senatu
destinebant una cu pnciper erant defectionis apopulo romano auctores. Alia fidelium cuiu certatum abintrisq; tam e
ut ad reconciliandam pacem consiliu opa nauaret. Pari alia cum psidium sanitiu quia nihil satis pparat erat obsidionem

toleranda excussurum. Prima nocte esse enunciare consiliis satis habuit quia noctis hora quaque porta & qua inuadenda esset hostis
 fore. Atque quibus mutis defectu adsumitur erat. Eadem nocte portam etiam consiliis; apertis armatosque clam nocte in urbem acceperunt.
 Ita duplici perditione & presidium sanctum miseris circa uiam siluestribus; locis nec opinato opus est. Et ab urbe plena hostium clamor
 sublati momentoque unus horum equus sanctus satricanus captus & omnia impotestate consiliis erat. Qui questione habita quorum opera
 defectio esset facta quos sonitus conperit uirgis equos securi percussit. ^{scilicet} Perussioque ualido imposito arma satricanus ademit. Inde ad
 triumphum decessisse romam papirium cursorem scribunt qui eo duce lucerium recepta sanctosque sub uirgu missos auctores sunt. Et fuit
 uir haud dubie dignus omni bellica laude. non animi solum uigore sed etiam corporis uiribus excellens. Principia pedum praeceps in
 erat quae cognomen etiam dedit. Victorisque cursu omnium gratias suae fuisse. sed et seu uirum in seu exercitatione multa cibi uirumque
 eundem capacissimum. Nec cum ullo aspirore quia ipse inuicti ad laborem corporis esse fuisse militiam pedum partem pedumque. Equites etiam
 aliquando ausos ab eo petere ut sibi prae benegesta laxante aliquid laboris quibus; ille ne nihil remissum dicitur remitto inquit.
 ne utique dorsum demulceat. Cum ex equis descenderet & uis erat meo uiro impy ingens pars in socios ciuesque. Praestitum. Prae
 per timorem segnius ex subsidio suos duxerat infirma aciem quae cum in ambulans ante tabernaculum uocari iussisset. lictorem
 expedire secum iussit. Ad quam uocem ex animis tantum praestitum agendum lictor excide radice hanc inquit incommodam ambu
 lantibus; perfusumque ultimi supplicii metu multa dicta dimisit. haud dubie illa gratia qua nulla uirtutum feracior fuit
 nemo unus erat uir qui magis inuicta res romana stare. Cum enim parum destinant animus magno alexandro ducem si
 arma alia per domita meuropam uertisset. nihil minus questum apud principio huius operis uideri potest quam ut plus iusto ab reu
 ordine declinare uarietatis; quod distinguendo ope & legentibus; uelut de uerticula amena & requie animo meo quererem. 17
 Iam tanta regis ac ducis mitio quibus sepe tacitis cogitationibus; uoluit animi eas auocat in medium ut querere libeat
 quoniam euentus romanis rebus sicut alexandro fore bellatum futurum fuerit plurimum in bello polleat uident copia mili
 tum & uirtus ingenua impatorum fortuna per omnia humana maxime in res bellicas potens ea & singula uirtutem & uni
 uersa sic ab aliis regibus; gentibus; quod ab his quoque facile praestant inuictum romanum impium. Iam primum ut ordinar ab ducibus; comparand
 haud equidem abnuo egiptum ducem fuisse alexandrum si clariorem tantum eum facit. quod unus fuit quod adolescens in incremento rerum
 nondum altam fortunam exoptis decessit. ut alios reges claros ducesque omittam magna exempla casuum humanorum cyru qui maxime
 graui laudibus; celebrant. quod non longa uita sic magni in pompeum uertenti praebuit fortunae. Recens etiam duces romanos.
 nec omnes omnium gratum si ipsos eos cum quibus; consiliis; aut dictatoribus; alexandro fuit bellandum. in ualerium coruui. c. mar
 cum rutilium. c. sulphurium. t. manlium. torquatum. quintum. publicum philonem. l. papirium cursorem. quod fabium maximum duos decios
 l. uolumnum. in. curium democritum ingentes secum uiri si puniceo romano praeruptis bellum seniorque in italia uia recessit. horum
 in quolibet cum in dolo eadem quae in alexandro erat animi ingeniumque. Tu disciplina militaris iam inde ab micus urbis
 tradita per manus in artibus praecipuis ordinata modum uenerat. Ita reges gesserant bella. ita deinde exaetores regum
 uirum ualeriumque ita democritum fabium quintum corneliu. Ita furus camillus quae uiuentis u. quibus; cum alexandro dimicandis
 erant. senes uiderant militaria opera pugnando obeunt alexandro. quia ea quoque haud minus clari eum faciunt gessisse.
 uidelicet in acie oblati per manlium torquatum aut ualerium coruui insignes ante milites quam duces cessissent. Decius de
 uotis corporibus; in hostem ruentes cessisse. papirius cursor illo corporis robore illo animi uictus esse. consiliis uiuentis
 unus ne singulos nomine senatus ille quae qui ex regibus; constare deus unum uera specie romani senatus ceptum. Id uero erat
 periculum ne sollertius quae quilibet in ex his quos nominant castris locum capere comeat expedire ab insidis praecaueret
 tempus pugnae deligere. aciem instruere. subsidium firmare. quod cum dare ore esse dixisset quae mulierum de spadonum agnum tra
 hente uir purpuram atque aurum oneratum fortunae apparatibus; suus uirtus praedixit quam hostem nihil aliud quam bene ausus
 uana contempnere inuenit deuita. Longe alius itaque quam indies per quam temulentis agmine comes abundus incessit.
 uisus illi habitus esse. Salus apulie ac montes lucanos cernenti & uestigia recentia domesticorum cladis ubi auunculum
 eius nupit egypti rex alexander absumptus erat. Et loquimur de alexandro. nondummerso sedis rebus quarum nemo intole
 rantior fuit. quasi ex habitu nouis fortunae nouique ut ita dicam ingenii quod sibi uictor induerat spectetur. dario magis
 similis quam alexandro in italia uertisset. & exercitum macedonum oblitum degenerantem quod iam in persarum morem abduxisset. 18

Referre in tanto rege pigre supbam mutacionem uris & desideratas humi iacentium adulationes etiam uictis macedo-
 nubus graui ne dum uictorib; & feda supplicia & int' unū & epulas ceder' amicorū & uanitate emicende stirpis
 Quid si uni amor induit fieri acrior. quid si trux ac pferuida ira nec quicquā dubium int' scriptores refero. nulla
 ne hęc dampna impatoris uirtutib; ducimus. Id ū piculum erat qđ leuissimi ex gēis qui parthorū qđ cont' nom'
 romanū gl' fauent dictare solent. Ne maiestatem nominis alexandri quē ne fama quidē illis notum arbitror fuisse
 sustinere non potuerit. Pā. & aduersus quē athenis incuitate fracta macedonū armis cernente tū maxime ppe
 fumantes thebarum ruinas contionari libe ausi sunt. homines id qđ ex monumētis. Orationū patet aduersus eū nemo
 ex tot pcerib; romanis uoce libera missurus fuit. Quamlibet magnitudo hominis concipiat animo unius tam ea
 magnitudo hominis erit. collecta paulo plus decē annorū felicitate quā qđ eo extollant. quod Pā. & si nullo bello
 multis tam plus uictus sit. alexandro nullus pugne. nō sēdā fortuna fuerit. nō intelligunt se hominis rei gestas & eū
 ueniens cum populi iā octingentesimū bellantis annū reb; conferre. Quidē sic ex hac parte scita plura numerentur.
 quā ex illa anni plus in tam longo spacio quā metate x iij. annorū fortuna uariauerit. Quamtu hominis cum
 homine & ducis cū duce fortuna cum fortuna confert. Quod romanos duces nomine quib; nūquā aduersa fortunē
 pugne fuit. Paginas in annalib; magistratuum fastis qđ pcurrere licet consiliū. Dictatorūq; quorū nec uirtutis nec
 fortunē ullo die. Populi pentuit. Et quo sunt mirabilior quā alexander aut quisquā rex denos uicenosq; dies
 quidā dictaturā. nemo plus quā annū consulatū gesta. ab. t. r. x. dilectus impedit. Post tempus ad bella utunt
 ante tempus comitionū causa reuocatis. In ipso conatu rerū circum egit se annus college nē temeritas. Ne pūtas in
 pedimto aut dāpno fuit. male gestis rebus altius successum ē. In rone aut mala disciplina institutū exercitū acce-
 pū. At hercule reges nō liberi solū impedimtas omib; s; domini rerum temporūq; trahunt consiliū cuncta nō se-
 cū. Inuictus ē alexander cū inuictis ducib; bella gestis. Et eadē fortuna pignora indiserim detulisse. Immo
 etiā eo plus piculi subisse. qđ macedones unum alexandru habuissent. Multis casib; nō solum obnoxii s; etiā offe-
 rentē se romani. multa fuissent alexandro ut gl'a ut rerum magnitudine paret. quorū suo quisq; fato sine publico
 19 discrimine uiueret moreret qđ restat ut copis copus cōparent. ut numero. ut militū gūre ut multitudinē auxilioz
 Censebant ei qđatus lustris. Ducenta quinquagena milia captiū. Itaq; in omī defectione sociorū latam nominis urba
 no ppe dilectū decē scribebant. Legionē quatū quinq; exercitus sepe p eos annos in eituria in ūbriū gallis hor-
 tib; adiunctis. Insano milicaniū gerebant bellum. lacū deinde omē cum sabinis & uolsis & equis & omī cāpaniū
 & parte umbriz eturiz qđ & picentib; & maris. pelignisq; de uetunus atq; apulis adiuncta omīs ora gēoz inferi
 maris athuris neapolim. & cumas. & inde antio. atq; hostus tenet sūntes. aut socios ualidos romani. aut fractos
 bello in uenis sed hostes ipse traiecisse mare cū ueteranis macedonib; qđ plus xxx milib; hominū & iij milib;
 equitū maxime thesalorū hoc enim roboris erat pfas indos aliasq; si adiunxisse gentes impedimtu mai quā auxiliū
 trahere. Adde qđ romani ad manū domi supplementū alexandro qđ postea annibali accedit alieno in agro
 bellanti exercitus consensisse. Arma clipeus se qđ illis idē hastē romano scutū manus corporis regimtu & pilum haud
 paulo quā haste uehementius ictum missumq; telū statarius utq; miles ordinis seruans. s; illa phalanx immobilis &
 unius gūris romana acies distinctior ex plurib; partib; constans facili paratior quascumq; opus esset facit ungenti.
 Iā mox qui par romano miles quis adtolerandum labore melior uno plio uictus alexander bello uictus esse. roma
 nū quē caudū quē canē nō freger' quē frequisse acies ne ille sepe etiam si pma ppe euenissent. pfas & indos & mbelle
 asiam quesisse. & cum feminis sibellū fuisse dixisse quod epūri regē alexandri mortifero uulnere ictū dixisse ferunt.
 Sorte bellorū in asia gestorum ab h ipso uiuent cum sua conferentē equidem cum p annos quatuor & uiginti pmo
 punico bello classib; certatum cum poenis recordor uix etate alexandri suffecuta fuisse reor ad unū bellum. Et for
 sitan cum & fclerib; uestutis uincta pū punica romanē esse. & timor par aduersus cōmūne hostē duas potentissi-
 mas armis uirisq; urbes armare. Et simul punico romanoq; obrutus bello esse. qđ quidē alexandro duce nec uic-
 tris macedonū reb; s; expti tam sunt romani. macedonē hostē aduersus anthiocū philippū pferi nō in cum clade

89.
ulla sine cum periculo quidem suo absit inuidia uero & civilium arma silcant. Numquam ab equite hoste. Numquam a pedite. Numquam
apta acie. Numquam equis unquam nris locis laborauimus. Quare sagittas saltem impeditos animi comitibus, loca quos armis
miles timere potest. Omne acies quiores quam macedonum alexandri uertit. Auertit quod in sit proxiuis huius quam uinum pacis
amor & civilis cura concordia amicum soluit flaccina inde. & l. plauciusue mox consules facti eo anno ab frequentibus samnitum
populi de federe renouando legati cum senatu huius fratri mouissent. reuerenti ad populum haud quamquam tam efficaciter habebant potest.
Itaque federe negatum inducit biennium cum per aliquod dies fatigassent singulos perib; impetrare. Et ex apulia theaneniser canisimq;
populationibus; fessis obsidibus; l. plaucio cos. datus in deditione uenerunt. Eodem anno primus perfecti caput creati cepti legibus; ab l.
furio praedatus cum utrumque ipsi per remedium egris rebus; discordia intestina percussit. & dux romae adduxit tribus uentura
ac falerina. Inclinatim semel in apulia rebus; teates quod apuli ad novos cos. centum. c. unum bubulcumq; simul barbulam
fedus petiti uenerunt. pacis per omne apulia praestando. praedatores id audacter spondendo impetrant ut fedus daretur
neque tam ut equo federe. sed in indictione praedatores essent apulia praedomitu. praedatores quod ualido oppido unius potius
erat in lucanos praedatum. Inde repente adducti emilius cos. periculum in caput. & postquam res caput stabilitas romana
disciplina fama per facios uulgauit. Amicitia; quod qui se sine legibus; ceptis sine magistratibus; agere querebant datus ab
senatu ad iura statuenda ipsius colonie patrum nec arma in si iura & iura romana late pollebant. c. unum bubulcum. &
c. emilius barbula cos. exiit. Anni non consulibus; ab se creatis. Sp. nautio. & in populo. ceptum dictatori. l. emilio legio
nec tradiderunt. l. cum l. fuluio magistro equitum satricula oppugnata adortus rebellandi causa samnitibus; dedit. Duplex
inde tunc militatus romanus hinc sanus magno exercitu coacto ad eximios obsidione socios. haud procul castris romanorum
castra posuit. hinc satricani magno cum tumultu praedicti repente portis in stationem hostium incurrerunt. Inde pars
utraq; spe alieni magis consilij quam uiribus; freta sunt iusto maximo plus in iusto romano surgent. & quamquam anceps dimicatio
erat. tam utrumque tanta acie dictator habuit. quia & locum haud facile ad circumueniendum cepit. & diuersa statuit signa.
In festis tam merupentis incesit. nec magno certamine in mentia compulsi. In tota aciem insaniter obueit.
sibi plus certaminis fuit uictoria sic sera ita nec dubia. nec uaria fuit fusi in castra saniter exunctis nocte ignibus
tacito agmine abeunt & spe abiecta satriculae tuendae post iam ipsi socios romanorum ut parte dolore hosti redderent.
circumsiderunt. Anno circumsiderunt bellum deinceps ab dictatore quod fabio gestum. cos. noui sic superiores romae manserunt. fabio
ad accipiendum ab emilio exercitu ad satricula cum supplemento uenit. neque enim saniter ad plustiam manserant sed acutis
ab domo noui militibus; multitudine freta castra. Eodem quo antea loco posuerunt lacerantesq; plus romanos auertere
ab obsidione conabantur. Eo intentus dictator in mentia hostium uersus id bellum tanta dicere quod urbem oppugnabat.
Securior absamnitibus; agere stationibus; in oppositis neque in castra uis fieri. Eo ferocius ad equitare saniter uallo neque
ocui parti & cum iam prope in portis castrorum esset hostis nihil consulto dictatore magis equum quod aulius cerretanus magno
tumultu cum omnibus; turmis equitum euectus submouit hostem. cum in munime praenati quare pugnae sic fortuna oper
exequit. ut insignis utrumque clades & clara ipsorum ducum edere funera. Eo saniter impator egre patiens quod tam ferro
cit ad equitasse. inde se fundi fugariq; orando. hortando equitum plus interant inque insignem uis suos ciente pugna
Magister equitum romanus in festa cuspide ita permisit equum ut uno ictu exanimem equo precipitare. nec ut sit adducis
casu percussa magis quam irritata est multitudo omnis qui circum erant in aulium temere inuectum per hostium turmas tela
coniecit. fratri peripuum decus ultra saniter impatoris atq; uis trucidauit. nec multum afuit quin corpore & iura. quia
in hostiles ceciderunt turmas saniter potenter & repentina acies circa. corpora ducum pedestre plus inuit quod aut dubie
super romanus recuperati auli corpus mixta cum dolore leticie uictor per in castra refer. Samnites duce amisso & pene
equitasse certam temeratis uiribus; omnia satricula quam nequicquam defendi rebantur ad plasticam obsidione redeunt.
Itaque paucos dies satricula romanus praedicatione plastica per in sanis potitur. Mutata saniter defecerat in festis
colonis romanorum quo cum per romanus exercitus ad ulciscenda cuius necesse recuperanda quod colonia magnis armeribus;
peruenit & sparsi per uias speculatores sequi legiones saniter hosti atq; ad lausulas anceps plus dimicatum est
non cederet non fuga alius partis sed innox inceptos uicti uictores ne essent diremit. Inuenio apud quosdam adusam

eam pugnam romanis fuisse atque inter cecidisse. J. aulium magis equitum suffectus in locum auli. c. fabium magis equitum cum exercitu nouo ab roma aduenit. & p. p. nuncios consilio dictatore ubi subsisteret quo ut tpr. & qua ex parte hostem aggredere subsisteret occultis ad omnia satis exploratis consiliis dictator cum p. aliquot dies p. pugnam continuaret. suos inter uallum obsessi magis quam obsidentis in signum repente pugne proposuit. & efficacius iutus ad accendendos uirorum forcum animos nulla alibi quam inter ipso cuiquam relictam spem de magistro equitum nouoq. exercitu militum celauit. & tamquam nulla non inruptione spes esset. Locis inquit angustis militum deprehensi in qua uictoria pateferim uiam. nulla habemus. statua nostra munimento satis tuta. si inopia eade in se infesta. nam & circa omnia defecer. unde subuehi comitatus poterant. Desi omnes uiuere uelint in qua loca. itaq. non frustrabor ego uos castra hic relinquendo inquit infecta uictoria sic p. p. no die uos recipiat. armis munimenta. si munimenta arma tuta esse debent castra habeant repetiturus quibus opem trahere bellum nos omni rerum respectum p. qua uictoria nobis abscedamus. Ferte signa in hostem ubi extra uallum agmen excesserit. castra quibus impatum est incedant. Dampna uera militum omnium circa qui deser. populorum p. da sarcientur. Et oratione dictatoris q. necessitatis ultimae index erat milites accensi uadunt in hostem & respectus ipse ardentium castrorum quaquam proximus tantum ita enim uisitat dictator ignis est subditus. haud paruum fuit irritamentum. itaq. uelut uecorde in lati signa p. mo impetu hostium turbant. Et in tempore postquam ardentia p. cul uidit castra magis equitum id conuenit ut signum hostium t. ga muadit. ita circumuenient samnites qua post est quisq. fugam p. diuersa petunt. Ingens multitudo in unum metu conglobata ac semetipsa turba impediens in medio castrum. Capta hostium castra direpta quoque p. da onustum militem in romana castra dictator reducit. haud quaquam uictoria letum qua qd. p. exiguam deformata incendio parte cetera contra spe salua inuenit. Ad sora inde redit noui. cos. in petellum. c. sulphur exercitum ab dictatore fabio accipiunt magna parte uetum militum dimissa. nouisq. cohortibus insupplementum adducit. Ceterum cum p. p. difficile urbis sat. q. ex oppugnandi satis certa ratio iniret. Et haud tpr. longinq. aut p. cept uictoria esse sora trans fuga clam ex oppido p. fectus cum ad uigiles romanos penetrat. si ducit ex templo ad cos. ubi deducit. q. tradi turum urbe p. mittit. uisus inde cumq. nam in id p. statum esse. p. cunctantur docerent haud uana adferre p. pulu. p. pe adiuncta menibus romana castra in v. mil. ab oppido remouerent. fore ut minus intentus incustodia in b. diurne. stationes ac nocturne uigilae essent. Insequenti nocte sub oppido siluestribus locis cohortibus insedere uisus. x. milites delectos secum p. ardua ac p. pe in uia in arcem ducit pluribus; qua p. numero uirorum missilibus; telis eo collatis ad saxa erant & temere iacenti aut sit inaspretis. & de industria etiam q. locus tucior esse ab oppidanis congesta. Vbi cum constituisse romanos semina q. angusta & ardua credam ex oppido in arcem ostendisse. hoc quidem ascensu inqt. ut t. r. armati qualibet multitudine marcuerunt uos & decem numero. & qd. plus est romani romanorum q. fortissimi uiri q. t. & locus p. nob. & nox erit. Vnde omnia ex incepto maiora territis ostentat. Ego iam t. r. omni inplebo uos arce matrem tenere decussit. Inde quanto maxime poterat cum tumultu ad arma & pura fide ciues clamitans arx ab hostibus; capta est defendit. hec hec in cedens p. cipui foribus; hec obuus. hec excurrentibus; in publicum pauidis increpat. acceptum ab uno pauore plures p. urbe fer. trepidi magistratus missi ad arce exploratoribus; cum tela & armatos tenere arce multiplicato numero audirent. auertunt animos aspe recuperandae arcis fuga cuncta complent. portusq. absens omis ac maxima parte inermibus; re fringuntur. Quatuor p. una p. fidum romanum clamore excitati inrupit & concursantes p. uas pauidos cedit. lam sora capta erat. cum cos. p. ma luce aduenerit. & quos reliquos fortuna ex nocturna cede ac fuga fecerat. In dedicatione accipiunt ex his. cc. xxv. qui omni consensu destinabant infandae colonorum cedas & defectionis auctores uinctos roma deducunt. Ceteram multitudinem incolum p. sidio deducti erant uirgis in foro cisi. ac securi p. cussi sumo gaudio plebs cuius maxime in erat. Tuta ubiq. quae passim incolonias mitteret multitudinem esse cos. ab sora p. fecti in agros ausonum bellum intulerunt. Noctua namq. omnia aduentus saniti cum ap. laumilas duricatum est. furant conuersionesq. circa campania passim factae ne capua ipsa crimine caruit. quin roma qd. & ad p. cipium quosdam inquirendos uenit. Ceterum ausoni gens p. ditione urbium sic sora in potestate uenit. Ausonia & muturnae & uescina urbes erant. ex quibus p. cipis inuentus duodeci numero in p. ditione urbium suarum conuerti ad cos. ueniunt docent suos. id p. dem exoptant. saniti aduentu

simul ad lauculas pugnatū audier. Punctis romanis habuisse uenturae armis samnitū uiuise fugati. Inde samnitib; incerta
 pace agere. nec claudens portas romanis ne arcessant. bellum & obstinator claudere si exercitus admoueat. mea fluctua
 tione animarū opprimē inuitos posse. his auditorib; nota prius castra missiq; Eodē tpr̄ circa tria oppida multas partem
 artima qui occulta p̄p̄nqua mētib; insederent. loca parti regati rectis ueste. gladius qui sub luce ap̄tis portas urbes ingrede
 rent. ab his simul custodes trucidari cepta simul datū signū armatis ut ex insidib; concurrerent. ita potē occupatē tria oppida
 eadē hora eadēq; consilio capta s; quia absentib; ducib; inpetus ē factus. nullus modus cōdib; fuit deleta q; ausonū gens uix
 certo defectiōnis crimine p̄inde ac si in necuo bello certasse. Eodē anno p̄dito hostib; romano p̄sidia lucerna s̄anctū fac 26
 ta nec diuiditorib; impunita rei fuit. haud p̄cul inde exercitus romanus erat. cui p̄mo impetu ubi sita in plano capte
 lucerna ac s̄ancti ad int̄uione cēp̄. Eoq; ira p̄cessit utro me q̄ cū de colonis mittendis lucernā consulēt senatus multa
 delenda urbē censerent. p̄t̄ oclum qd̄ execrabile in his captos esse. Longinquitas q̄ ab horrere are legandū. Iam p̄cul
 ab domo ciuib; incerta infestas gentes cogebat. Vicit t̄m̄ sententia ut mitterent coloni duo mil. & quingenti mil. Eodē
 anno cū om̄ia infida romanis essent caput q̄ occulte p̄ncipū conuersiones pacte de quib; cū ad senatū relatū esse
 haud quaquā neglecta rei questiones decrete dictatore q̄ questionib; exercendis dici placuit. c. mēnū dictus q̄ in solū
 maḡ equitū dux. ingens erat magistratus c. terror itaq; siue timor seu conscientie uis calabios obuui nouū q; ea capta
 conuersionis fuerant p̄uā nominarent ap̄ dictatōrē mox haud ab ipsis consecra iudicio subtrax. Deinde ut questionū
 caput mat̄ia decessit. Versa romā in p̄tando rei n̄ nominati qui caput s; in unū q̄ usquā cōsistit conuersionis ue
 aduersus p̄. Queri senatū iussit. & cōtiones honorū adp̄cendorū causa factas aduersus p̄. & latiorq; are & p̄sonis
 questio fieri haud abnuente dictatore sine fine ulla questionis suę uis ē postulabant q̄ nobiles homines appellanti; que
 tribunos nemo erat auxilio quin nomina recipent. inde nobilitas nec in m̄ in quos erū intendebatur s; unū simul negare
 nobilitatē id erū ē si nulla obster. fraude pateat uia ad honore s; hominū nouorū ipsos adeo dictatōrē magistrūq; equitū
 reos maḡ quā questiores. donet ei crimini ē intellecturoq; ita id ē simul magistratu abissent. In ū m̄p̄uū iā fame
 maḡ quā impij memor p̄ḡs in contione ita ūba fec. Et om̄i ante adē uis uos consocios habeo quiritēs & hic ipsi delatus
 honor ad me testis ē innocentie meę. Eoq; enī quod sepe alias quia ita t̄p̄a postulabant. p̄. qui bello clarissimus esset
 s; q̄ maxime p̄cul ab his conditionib; uitā egisset. Dictator deligendus exercendis questionib; fuit. s; qm̄ quidā nobiles ho
 mines quā de causa uos estimare. quā me p̄magistratu quicquā inceptum dicere melius ē p̄mū ipsas expugnare questio
 nes om̄i ope aduusi. Deū postquā ad id parū potentes erant ne causā dicerent in p̄sidia aduersariorū appellationē & tribunitiū
 auxilium patricij confuger. postremo repulsi inde om̄ia adeo tutior aquā innocentia suā purgarent uis uinos inuenerunt
 & p̄uatis dictatōrē p̄scere rei uerecundūq; n̄ fuit ut om̄i d̄i hominesq; sciant ab illis q̄ia que n̄ possint temptare. Eo rationē
 utq; reddant me obuā ut crimini & offerre me municiū rei. Dictatura me abduco uos quēto cōs suos datum absenatu negatū
 fuerit in me p̄mū & hunc m̄. solum questiones exerceat ut appareat innocentia n̄ra. Nos n̄ maiestate honoris tutos acri
 minationib; istis essent. Abdicat inde se dictatura & post eum confectum solui maḡ equitū p̄mū q; ap̄ cōs h̄i enī absenatu man
 data rei ē rei facti aduersus nobilium testimonia egregie obfoluuntur. Publius & amphilō multiplicati sumus honorib; p̄ rei
 tot domi bello q; q̄stas cēp̄m nobilitati causā dixit obfolutus q; ē. nec diutius ut sit quā dū recenserat questio pelara nomina
 reorum uiguit. Inde labi cepit aduidera capita donec contionib; factionib; q; aduersus quas comparata erat opp̄sa ē. E arum 27
 fama rep̄t maḡ tam̄ spe campanie defectiōnis in quā conuersionis erat s̄ancti in apulia uersos rursus ad caudū reuocauit ut
 inde ex p̄p̄nquo siqui motus occasione ap̄ire. caput romanis eripere eo cōs cum ualido exercitu uener. & p̄mo circa saltus
 cum utriq; ad hostē iniqua uia esset cunctati sunt. Deinde s̄ancti p̄ apta loca breui circumitu m̄loca plana cāpanos campos
 agnū dimittunt. ibiq; p̄mū castra in conspectu hostib; data deinde leuib; p̄luis equitum sepius quā peditū utraq; p̄culum factū
 nec aut euentus eorū romanū aut more quā trahebant bellū p̄tebat. S̄ancti cōt̄ ducib; & carpi paruis cotidie dampnis
 & senesce dilatione belli iures suę uidebantur. Itaq; in aciem p̄cedunt equitib; in cornua diuisis quib; p̄ceptum erat. Intencio
 rei ad respectum castrorū nequa eaus fieret. cū ad p̄lūm starent aciem peditū tutam fore. Consulū sulpiū in dextro pe
 tellius in leuo cornu consistunt. dextera pars quā & samnites raris ordinib; aut ad circumuendos hostes aut ne ipsi

circūrent' constiterat. Lacus parafacta stetit sinistris p' quā qd confertiores steterant repentinō consilio petelli consulis addite
uirer' qui subsidianas cohortes que integre ad longiores pugnas casus reseruabant. In p'mā acie exemplo emisit uniuersis q' hoste p'mo
impetu uirib; impulit. Commota pedestri acie samnitū eques impugna succendit. In hunc transuerso agmine int' duas acies se
inferente romanus equitatus concita equo signaq; & ordines pedum atq; equitū confundit donec uniusa ab ea parte auertit aciem.
In eo cornu n' petellus solus s; sulphicius etiam hortator adfuerat auertit ab suis nondū conseruab; manus ad clamorē sinistram
parte p'us exortum. Vnde haud dubiam uictoriā cernens cū ad suum cornu tenderet. Cum mille ducentis uiris dissimile ibi
fortuna inuenit romanos loco pulsos uictore hoste signa impulsos inferente. Ceterum omnia mutauit repente consilium aduenit.
Iam & conspectu clucis refectus militū ē animus. & mai' quā p'mo auxilium adueniat fortis uiri & partis altius uictoria
audita mox uictoria etiam pluriū restituit. Lota deinde u' uincere acie romanus & omisso certamine cedi campiq; samnites. n'
28 qui male uentū cui nō urbi beneuentū nom' ē p'fuger'. ad arxē mlt' ceta aut capta samnitū p'dictū memori' ē cōs. egregia
uictoria parat' p'mus inde ad bouianū oppugnandū legiones ducunt. Ibiq; hiberna eger' donec ab nouis cōs l. papurio cursor
equitū. c. uniuo bubulco tūm nominatus dictator ē. petellus. cū m' folio mag' equitū exercitū accepit. Is cū audire arce
fregella ab samnitib; capta. omisso bouiano ad fregellā p'g'it. Vnde nocturnā samnitū samnitū fuga sine certamine receptus
fregellā p'sidio q' ualido imposito. incāpanā reditū maxime ad nolam armis repetendam. Cōse int' mēna sub aduentum
dictatoris & samnitū omis multitudo & nolani agrestes contulerat. Dictator urbis situ circumsp'cto q' aptior adit ad mema
asae omia edificia & frequē ibi habitatur' circūiecta muris incendit. Nec tamulto p' siue apertello dictatore fuit ab c. uniuo
consule iam utrumq; tradit' nolae capta. & ui capte decus nolē ad cōs trahunt. uicunt atinā & calatiā ab eodē capta
petellū aut pestilentia orta clausifigendi causa dictatore dictū suessa & pontia eodē anno coloni' deducit' fuit. suessa
auruncorum fuerat. uolsi pontias insula sitam in conspectu litoris sui incoluerant & mēna casinū ut deduceret' colonia
29 sic factum ē. s; triumuiros creauere ac misere colonorum quatuor mil' insequentes cōs. m. ualerius. p. decio cōs p'fugato
fere samnū bello p'us quā ea cura decederet patrib; romanis ceruici belli. fama exorta ē. Nec erat ea tempestate gens alia.
cui scdm gallicas tumultus arma tribuliora essent. cum p'pinq'itate agri tū multitudinē hominū. Itaq; alio cōs m'ano
reliquias belli p'sequenti publicus decus qui graui' eger' romē restituerat auctore senatu dictatore. c. uniuo bubulcū dix' isput
rei magnitudo postulabat omis uiuores sacramento adigit. Armaqueq; alia res poscit summa industria parat'. Nec tantis elatus
apparatib; de inferendo bello agitat quicturus haud dubie n' ultra arma etruscū inferrent. Cade ināparando cohibendoq; bello
consilia & apud etruscos fuere neutri finib; eg'ssi. Et censura clara eo anno appi claudij & c. plaucij fuit. memori' tam felicio
ris ad posteror' nom' appi quod uia munuit. & aquā in urbe duxit. Ceq; uniu' p'fect' quia obinsam muidiosam senatus lectione
ueretundia uictus collega magistratu se abdicauerat apius. lam inde antiquitus uicta p'ntia familiē gerendo solus consi
rā obtinuit. Eade apio auctore potia gens cui ad arā maximā herculis familiare sacerdotū fuerat. seruos publicos ministerij
delegandi causa sollempnia ei sacri docuerat traditū dictum mirabile & qd dimouendū statu suo sacris religionē asserere
facere possit. cum duodecim familiē ea tempestate putiorū essent puber'. adxxx omis intra annū cum stirpe extinc' tot
30 nec nom' tam putiorum unisse s; censore etiam appi memor' idē iura p' aliquot annos luminib; captū. Itaq; cōs qui cū annū
secuti s; c. uniuo bubulcus tēu' & q' emilius barbula tūm mēno anni quest' ap' poplū deformatū ordinē. In uia lectione
senatus qua potiores aliquot lectis p'teriti essent. Regauer' ea lectionē se que sine redū prauū q' discrimine ad grām acerbidine
facta esset obseruatuos. & senatū exemplo citauit. Co ordine qui ante censores. ā. l. l. claudium & c. plauciū fuerat. & duo
impia. Co anno dati cēpta p' populum utraq; p'ntentia ad rē militatē unū ut tā mil'. sem deni in quatuor legiones apopulo
crearent'. Que antea p' quā paucis suffragio populi relictis sociis dictatorum & consuliū fegine fuerant beneficia tuler' ea
rogationē tribuni plebei. l. aulius. c. marcius altūm ut dū uiror' nauales classis ornandq; reficiendq; causa idē poplū ube
rē. Lator hui' plebis scia fuit. cō. decimius. tā. p. l. eiusdē anni rem dictū parua p'terē. in ad religionē uicta esse p'ntere
tribicines quia phibiti ap'ximis censorib; quant in ede uiror' uicti qd traditū antiquitus erat eger' passi. Tibur uno agmine abier'.
Ad eo ut nemo in urbe esset qui sacrificij p'emerē eius rei religio tenuit. senatū legatos q' tibur miser' ut darent opam
ut id homines romani restituerent' tiburani benigne polliciti. Irimū decatos eos incuriā horatū ut hū reuerterentur

91.
romam. Postquam populi nequibant consilio haud abhorrente ab ingenis hominum eos adgreduntur. Die festo alij alios p spe
ciem celebrandam cantu epularum causa mutant. Et uno cui audum ferme genus e oneratos sopiunt atq; ita in plaustra
uinctos conuincunt ac roma deportant. Nec pnt sentire qua plaustris infors relictis plenos crapule eos lux oppsit. Tunc
concurfus populi factus impato q; ut manerent datu ut triduu qd annis ornati cu cantu atq; hac quz ne sollempnus e licentia
p urbe uagrent restituti q; inde uicendi uis hnt qui sacris pmerent. hec ut duoru ingeniu belloru cora gerebant cos 31
ut se punitas parati unio santer emilio nouu bellu cerura sorte obuente. Insano cluniani psidu romanu quia ne
qui uerat in capi obitu fame in deditione acceperant santer uerbis q; sedum in modu laceratos occiderant dedatos. h uic
insensu crudelitati unius nihil antiquus oppugnatione clunia narratur quo die adgssus e menia in cepit atq; omis pu
beres interfecit. Inde uictor exercitu bouanu ductus caput hoc erat pectoru santer longe distans atq; opulentissimu ar
mis uiris q; ibi quia haud tantu iratu erat spe pda militu accensi oppido potunt. Minus itaq; sentu in hostes e pda plus
pene qua ex omi sano unqua egestu benignuq; omis militi concessa & postqua p potente armis romanu nec acie subsistere
ulle. nec castra nec urbes poterant omiu pncipu insano eo curz i mrentz ut insidus quereret locus siqua licentia populari
do effusus exercitus excipi ac curu ueniri posse. Transfuge agrestes & captiu quida pari forte pari consilio oblata congru
entia ad consulem adferentes qui & uera erant pecoru u ingenit mltu auu compulsa esse ppuler. ut pdatu eo expedit educerent
legiones ibi ingens hostium exercitus tunc occultus insederat. Et postqua ut se romanos uidit saltu repente exhoru cu clamore
ac tumultu incautos inuadit. Et pmo nona res trepidatione fecit dum arma capiunt. sarcinas congerit in mediu. Denique postq;
ut quisq; libauerat se onere aptauit q; armis ad signa undiq; coibant & notis ordinib; inuicere disciplina milicie iam sine
pcepto ullius sua sponte struebat acies. Consul ad ancipite maxime pugna aduersus desiluit ex equo iouit martem q; atq; alios
testat deos se nulla sua glam inde si pda militi querent. In eu loci deuenisse neq; in se aliud qua nimia dicendi ex hoste mi
liti enra reprehendi posse ab eo sede decore. Nulla re aliam qua uirtute militu dicatua comiteret in uno animo omnes
in uadere hoste. uictu aciem castris exutum mudauit urbis; ultima spe furto insidiaru teptante & loco n armis fretu si que
esse ia uirtute romanu inexpugnabile locum fregellana arx soranaq; & ubicuq; inq; successum erat loco memorabant. his
accensus miles omiu in memor difficultatum uadit aduersus imminenti hostium acie. ibi paulu laboris fuit. du madusum
clunum erigit agm. Ceterum postqua pma signa plantie summa ceper. sensit q; acies equo se ia insidisse loco uersus ex templo e
tror insidiatores eademq; latebras quib; se paulo ante texerant palati atq; inermes fugare prebant si loca difficilia
ab hoste quista ipsos in sua fraude impediebant. Itaq; q; p paucis effugiu patuit cesa ad xx mil hominu uictorq; romanu
ad oblata ultro ab hoste pda pecoru discurrat. Dum hec gerunt insano ia omis cerurie populi p arretinos ad aqua ierunt. 32
Ab oppugnando sintro qui ubi socia romanis uelut claustra erupit erat ingens orbi bellu. Eo atq; consulu emilius cum
exercitu ad libandos obsidione socios uenit. Aduenientib; romanis sintro comen benigne in castra ante urbe posita aduegere
& rusci die pimum consulando maturarent traherent ne bellu traduxer. Postero die ubi celeri ora qua tutiora consilia magis
placuisse ducib; sole otto signu pugne ppositum armatq; in aciem pcedunt. Et postqua consulu nunciatu e ex templo
desanum dari iubet. ut prandeat miles firmatq; cibo urib; arma capiat. Dicto parec consul ubi armatos paratosq; uidit
signa extra uallu pferri iussit. Et haud pcul hostem instrux aciem aliquandiu utenti utriq; steter expediant ut ab aduersa
tus clamor & pugna inape. & pnt sol meridie se inclinauit qua telu hinc aut illuc emissu. Inde ne infecta re abiretur
clamor ab etruscis ori concinuntq; tubz & signa inferunt. Concurr insensu animis numero hostu uirtute romanus supat.
Ancep plui multos utring; & fortissimu queq; absunt. Nec pnt inclinata res qua sedu acies romani apma acies fuit ante
signa circaq; omis cecider. Nullo unqua plo fuge mun nec plus cedu fuisset. Nio obstinatos mortuos cos. nox rexisset. Ita ut
uictores pnt qua incta pugnandi fine facerent. Post occasum solis signu receptu datum e nocte abiitq; in castra reditu nec de
inde quisqua. Eo anno rei memoria digne ap sintro gestum. quia & ex hostium exercitu pma tota acies deleta. Vna plo fuerat
subsidiarius in relictis uix qd satis esse ad castroru adpsidum & ap romanos tantu uulneru fuit ut plures post plium sauci
deceserunt. qua ceciderant acie. fabius insequentis anni cos. bellu ad sintro excep. Collega fabio. c. marcius rutilius datus qd 33
etum & fabius supplementu ab roma abdux. & nouus exercitus domo accitus etruscis uenit p multi anni iam erant. cum inter

patricios mag^{is} tribunosq^{ue} nulla certamina fuerant cum ex ea familia que uelut fatales cum tribunis de plebe erat certam
ortur^{us}. cep^{er} p^{ro} claudius censor circūactis decē & octo mensib^{us}; qd^{am} emilian lege finitū censurę spaciu^{um} temporis erat. cum. c.
plaucius collega eius mag^{is} se abdicasset. nulla ui compelli ut abdicaret potuit. p^{ro}. sempnui^{us} erat. t^{er}ti^{us}. l^{ex}. qui finitū
censurę intra legitimum tempus actionē suscepit. Non populare mag^{is} quā iustā nec inuulgū quā optimo cuiq^{ue} gra
tiores ut cum ad eandem legē emilia recitare auctore q^{ui} eius mamercum emiliū dictatore laudib^{us}; ferre q^{ui} quinquen
nale ante censurā & longinquitate potestate dominante int^{er} sex mensiu^m & anni coegisset spacium. Dic agendum inquit
appi claudi quidnā facturus fueris si eo t^{em}p^{or}e quo c. furui^{us} & m. geganius censores fuer^{int} censor fuisset negare appius inroga
tione tribuni magnopere ad causā pertinere suam. Nam & si tenuerit lex emilia eos censores quorū in magistratū lata ē qua post
illos censores creator ea legē poplū iussisset qd^{am} q^{ui} postremū iussisset ad uisum esse. Nam aut se aut eorū quemquā q^{ui} p^{ro} cam
lege latam creati censores essent teneri ea legē potuisse. hęc sine ullius adsensu cauillante apio. Est inq^{ui}t quirit illius appi
p^{ro}genies qui ā uirū in annū creat^{us} alio anno se ipse creauit. Tercio nec absē nec ab ullo creat^{us} p^{ro}uatus fasces & impū obtinuit.
Nec ante continuando abstint magistratu quā obruerent eū male parca male gesta male recta impia. hec ē eadē familia
quē cū in atq^{ue} inuicis compulsi extorret patria sacri mōtē cepisset. hęc aduersus quā tribuniciū auxilium uob comparastis.
hęc p^{ro}p^{ter} quā duo exercitus auentū in sedistis. hęc quē fenestras leges. hęc quē agrarias semp^{er} impugnauit. hęc conubia patrum
& pleb^{is} inuicis. hęc plebi ad curules magistratū obsepit. hoc ē nomⁱⁿe multo quā tarqui morū in seclū uirū libit^{us} ha^uit.
tandē appi claudi cū centesimus iā annus sit ab mamercio emilio dictatore tot censores fuerint nobilissimūq^{ue} fortissimi uiri
t^{er}mo eorū xii. tabulas leges nemo id iussisset. qd^{am} postremo populus iussisset. scit immo ū omⁿes scuerunt. & idē emilię potuit
legi paruere quā illi antiqui q^{ui} p^{ro} mū censores creati erant. Quia hanc postremā iussisset poplū & quia ubi dūq^{ue} conseruare
leges semp^{er} antiqui obrogat noua. An h^{ic} dicit appi n^{on} teneri emilia legē poplū. An poplū teneri unū ex lege esse tenuit
mit lex uolens illos censores mⁱⁿ furum & mⁱⁿ geganiū quicquid iste magistratus in rep^{ublica} malefacere possit indicant.
Cū ita finitū potestati mamercū emiliū p^{ri}ncipe p^{ro}uatus suę belli domūq^{ue} gratiū fecer^{it}. Tenuit deinceps omⁿes censores int^{er}
certū annorū spaciu^{um} tenet. c. plautū collega tuū hūc de auspiciis. Eodē uirū creatum an hūc. t^{er}ti^{us}. ut qui optimo uirū
censor creat^{us} esset poplū creauit unus eximius q^{ui} inq^{ui} h^{ic} p^{ro}cipui de singulare ualeat. Quē tu regē sacrificiorū crees amplexus
regni nomⁱⁿe ut qui optimo uirū rex p^{ro}uatus sit. Creat^{us} se dicet quē semestri dictaturā quē int^{er}regio quinq^{ue} dierū con
tempum fore putet quē clauisfigendi aut ludorū causa dictatore audact^{er} crees quā isti stolidos ac socordes uideq^{ue} creditis eos
q^{ui} int^{er} uicesimū diē ingentib^{us} reb^{us}; gestis dictat^{us} ase abdicauer^{it} ut qui uitio creati abier^{int} magistratu. Unde ego antiqua
repetam. t^{er}ti^{us}. p^{ro} mⁱⁿ x. annos. c. mⁱⁿu^{us} dictator quia cū questiones seuerius quā quib^{us}dā potentib^{us}; titū erat exerceat
contagio ei quo querebat ipsa criminis obiecta ab inimicis ē. ut p^{ro}uatus obuia^{us} int^{er} crimini dictaturā se abdicauit.
Nolo ego istā uirū modestiam ne degeneraueris a familia impiosissima & sup^{er}bissima n^{on} dū. n^{on} hora cūius quā necesse ē.
magistratu abieris mⁱⁿ ne excedas finitū tempus satis ē aut diē. aut mensē censurā ea dicere trienniu^m inquit eis ex mensis
tū quidē locum subrogari fas ē. Penet^{er} enī qd^{am} antiquissimū solē ne & solum ab ipso causis institutū deo ab nobilissimis
antestib^{us}; ei sacri aduersionum ministeriū religiosus censor deduxisset. Gen^{er} antiquior origib^{us}; uirū hūc hospio decorū
immortalium scā p^{ro}p^{ter} te actua^{us} censurā t^{er}ti^{us}. eo n^{on}ario obstrinxisset. Et dominari etiā reformidat anm^{us} ubi eo lustro
capta ē. q^{ui} de mortuo collega. c. iulio censore. L. papirius cursor ne abiret magistrat^{us}. cō corneliū maluginensē collegam
subrogauit & quanto modestior illius cupiditas fuit. quā tu appi. Nec solus nec ultra finitū lege temp^{or}e. L. papirius censurā
gestit. Iam neminē inuenit q^{ui} se postea auctore sequeret. Omⁿes deinceps censores p^{ro} morte censori college se magistratu abdi
carunt te nec qd^{am} diē exit censurę. ne qd^{am} college magistratu abiret. Nec lex. nec pudor cohercet uirtutē insupbia in auda
tia in contemptu dorū hominū q^{ui} ponit. Ego te appi claudi p^{ro} istius magistratus maiestate ac uerecundia quē gestisti. Non mⁱⁿ
manu uiolatū si ne uerbo quidē inclementi ame appellatū uelle. si & hęc quę adhuc egi p^{ro}uata tua & sup^{er}bia coegit
me loqui. & n^{on} emilię legi paruere munera duci iubebo. Nec cū ita comparatū amariorib^{us}; sit ut comit^{us} censoris n^{on}
duo conficerent legitima suffragia n^{on} renuntiatio alio comicia differant. ego te qui solus censor creat^{us} n^{on} possis solum

quod etiam noctibus, sicutque maxime quietis tempore. Pro rupto uallo erupit acies stratos passim inuadit hostes alios immobiliter. alios semisones
incubilibus suis maxima parte ad arma trepidantes cederet oppellit paucis armandi sedant spatu e cos ipsos n signu certu. q duce sequentes
fundit romanus fugatos equos psequit ad castra ad siluas diuersi tendebant. silus rucius dedere refugiu oia campis castra sita eode
die capiunt. Augu agermonq. iussu referit ad cos. Ceta pda militis fuit ceta aut capta. Eo die hostiu mit ad se agunt. ea tam claram
pugna trans cuncta silua ad pusia pugnatu quida auctores s. metusq. in magno ciuitate fuisse. ne ut clusus exercitus cum infesto
salu cohortu undiq. atuscu umbrusq. opprimerent. S. ubiq. pugnatu e res romanas supior fuit. itaq. apusia & croton & apprecio
que ferme capta psequit populoru ea tempestate erant. legati pace sedusq. ab romanis petentes inducias inxx annos impetraverunt.
38 Du hie infortuna gerunt. cos alt. c. marcius rutilius allufas de sanantib; in cep multa alia castella uicq. aut delata hostila aut
integra in potestate uenire. t. id tempus & classis romana ap cornelio. que senatus matutinis ore pfeceat incapania acta cum
ad pulia pompeis esse socij inde nauales ad depopulandum aggu micerinu pfecti pxiuis rapti uastis unde
redant tutus ad naues esse dulcedine uesu pde longiu pssu exeuere hostes palatu pagros nemo obuius fuit.
cu occisione occidi possent redeunt agmine incauto haud pcul nauib; adsecuti agrestes exuer pde parte aia occider. Lug sup
fuit cede trepida multitudo ad naues compulsa. Afectio quita fabi trans cuncta silua quantu romq. trote fecerat. Li lera
fama insaniu ad hostes tulerat. In clusa romanu exercitum obsideri cladis imagine furculas caudinas memorabant. Eade temeri
tate auda ultiore semp. gente salus inuol deducta septa n hostiu magu armis qua locoru iniquitatib; & ia gaudiu inuidia
quadam masebatur qd belli romani decus absantib; fortuna ad pfulcos auctissa. itaq. armis uisq. ad optinendum c. marciun cos
concurr. pxiuis inde aruria pmaris ac sabinos petu. Si marcius dimicandi potestate n faciat obuius. hie consilib; fuit dimicatu
pxiuis uisq. atroci atq. incerto euentu & cum anceps ceder fuisse. adusa tam rei fama in romanos uerit ob amulos quida eques
tris ordinis tribunos q. militu atq. unu legatu & qd inigne maxime fuit consulis ipius uultus. Ob hie aia uicta fama in sole
ingens troy pater inuast. Dictatore q. dici placebat. nequim curior papirius diceret. Inq tu summa re bellicq. ponebat. Dubiu eniq
erat. si nec infantu nuntiu pferri omib; infestis tuto posse nec uiuere marciu cos satis fidebant. Alt cos fabius infestis pri
uati papirio erat que ne ira obstare bono publico legatos ex consularu numero mittendos ad eu senatus censuit qui sua qd
eu n publica solu auctoritate mouerent ut memoria similitudinum patrie mitteret. Afectu legatu ad fabium cum. S. S.
tradidissent adiecessent q. oratione conueniente mandatis consul dens in tra oculis tactus ab inceptis quidna acturus esse
legatus recessit. Nocte deinde silentio ut mos e l. papiriu dictatore dix. Cui cu ob animu egregie uictum legatu gratias
agerent. Obstinatu silentiu obtinuit ac sine responsu de mitione factis in legatos dimisit ut appareret insigni dolorem
ingenti compmi animo. Papirius uniu bubulcum mag equatu dix atq. a lege curia ta de unpio ferena tiste om die diffida
qua id faciat curia fuit pncipiu dual; insignis cladib; capty urbis & caudine pacis qd utroq. anno eude aia fuerat pncipiu
39 maceq licinus tcie aia clade que ad cremetia accepta e ab ominandam eam curia fuit. Dictator postero die auspiciis repe
titis pult legem & pfectus cum legionib; ad trote traducta silua cuncta exercitus nup scriptus ad longula acceptisq. amarcio
cos ueterib; militib; inacie copia sedux. q. q. et hostes detractare uis pugna instructos. Deinde armatosq. cu ab neutru plu
inceps nec oppellit quieti aliquandiu. nec suis diffidentes uirib; q. et hoste spnentes statua in pxiuis habuer. t. ja & cu umbrozo
exercitu acie depugnati e fuis tam magnus qua celi hostes qui accepto acie. q. tolerat pugna & ad uadimonis lacum
etrusci lege sacra coacto exercitu cu uir uiru logus. quantu nunqua alias antea simul copul simul animus dimicay
tantoq. uirum certamine gesta res e ut ab neutra parte emissa sint tela gladius pugna cepit. & acertusse comissa ipso cer
tamine qd aliquandiu anceps fuit accensa e ut n cum etruscis toties uictis s. cum aliqua noua gente uideret dimicatio &
nihil ab ulla parte moure fuge cadunt ante signa & ne nudent q. pugnatonib; signa fit ex secunda pma acie ab ultimus.
Deinde subsidus ciet miles adeoq. ad ultimu laboris acpiculi uentue ut equites. b. omis equis ad pxiuos opduet pedatu p
arma p corpora euaserunt. Ea uelut noua; ut fessos exorto acie turbauit signa pxiuis. Secuta deinde impetu coru uicm
adfecta erat ceta multitudo tande pxiuis ordines hostiu. Lu uinci pxiuia ceta & aucti manipuli quida & ut semel
dederet ergo & aiam cecione capere fugam. Ule pxiuis dies fortuna uertere habundanter etruscoru fregit opq. casu in
40 acie qd roboris fuit castra eo impetu capta dirupta. Pari subinde piculo gla equit euentu bellu in samnitib; erat.

qui p[ro]pter ceteros belli apparatus ut acies sua fulgeret nouis armorum insignib[us] fecer[unt]. Duo exercit[us] erant scuta altius auro.
altius argento celauer[unt]. forma erat scuti sumu[m] lacus qua[m] pedus atq[ue] humeri tegunt[ur]. fastidio equali ad unu[m] cuneator mo-
bilitatis causa spongia pectori reguntur & sinistru[m] cui[us] orcea rectu[m] galee cristu[m] quae specie magnitudin[is] corporu[m] adderent.
Tumec auratis militib[us] uersicolores argenteis linteis candidisq[ue] h[uius] dextru[m] cornu datur. Alii sinistru[m] consistunt. Hoc i[st]a romanis
apparatu[m] insigniu[m] armoru[m] fuerat doctiq[ue] aducib[us] erant horridu[m] milite[m] esse debere n[on] celatu[m] auro ut argento s[ed] ferro & animu[m]
fretu[m] quippe illa illa p[ro]p[ter] uetus qua[m] arma ce[n]t[ur]a ante re defortia ut sanguine & uulnera uirtute[m] ee[m] militis dec-
& omnia illa uictoria sequi & d[omi]nare hoste quauis paup[er] uictoris p[ri]mu[m] ee[ss]et. h[uius] cursor uocib[us] instructos milites implui ducit.
deoxo ipse cornu consistit sinistru[m] p[ro]fec[us] mas equutu[m] simul e[st] concursu[m] ingent[is] fuit cum hoste certam. d[omi]n[us] segnuis m[er]ita dicta
tore & mas equutu[m] ab utra parte uictoria incipit. p[ro]p[ter] forte unius co[m]mouit hoste leuo dextru[m] cornu sacros more sanctu[m]
militis eoq[ue] candida ueste & patrib[us] candore armis insignes eos seorsu[m] actare unius d[omi]n[us] d[omi]n[us] cu[m] intulissent signa turbauit
ordines & audubie impulsa aciem. Id ubi sensu dictator ab leuo q[ue] cornu dictatoris acies aliena pugna sequit[ur]. d[omi]n[us] parte maxi-
ma uictoria trahit. Concitatur milites nec pedatu[m] uirtuti equit[us] aut legatoru[m] studiu[m] ducib[us] cedunt malerius adextro. l.
Decius ab leuo cornu ambo consulares ad equites incornib[us] positos euehunt. Adhortatiq[ue] eos ut parte[m] secum capere deont
transuersa hostiu[m] incurrit. h[uius] nouus addit[ur] t[er]ro[re] cu[m] ex parte utraq[ue] circū uasisset acie & ad t[er]ro[re] hostiu[m] legiones romane
redit egroto clamore intulissent gradu[m]. Tum fuga ab sanctib[us] cepit i[st]a strage hominu[m] armoru[m]q[ue] insigniu[m] campi repleti
ac p[ri]mo pauidos sanctes castra sua acceper[unt]. Deinde n[on] ea quide[m] retenta captisq[ue] ante nocte[m] incedu[m] signis. Dictator
ex soc[us] triumphauit cu[m] triumpho longe maxima[m] specie[m] captiua arma p[ro]buere tantu[m] magnificentię uisu[m] in h[uius] ut an-
tata scuta d[omi]n[us] argentei[us] ad foru[m] ornandum danderent. Inde natu[m] inuicem dicitur foru[m] ornandi ab edilib[us] cum
teu[us] ducerentur & romani quide[m] ad honore[m] d[omi]n[us] insignib[us] armis hostiu[m] ut scampari ab supbia & odio sanctium gladiatores
q[ui] spectaculu[m] ut epulas erant eo ornati armat[ur] sanctu[m]q[ue] nomine compellar[unt]. Eode[m] anno cum reliquis etruscoru[m] ad pusiam
que & ipsa induciarū fide[m] rupat fabius eos. n[on] eo dubia nec difficulti uictoria dimicat ipsu[m] oppidu[m]. n[on] ad menia uictor
accessit. Cepisse n[on] legati dedentes urbem exillor. Indio pusit[ur] imposto legationib[us] p[er]ur[us] amicitia[m] petentib[us] p[ro] se
romu[m] ad senatu[m] misit. Cos p[ro]stantiores e[ss]et qua[m] dictator uictoria triumphans urbem e[st] inuictus. Lunoia de uictor
sanctu[m] decus magna ex parte alligatos. p[ro] decum. & m[ile]. ualeriu[m] e[st] uersu[m] quos populus p[ro]mis comici[us] ingenti cor-
sensu cos altum. altum p[ro]tore declarauit fabio egregie p[ro]domita eturia continuat[ur] consulatus decio college dat[us] 41
ualeriu[m] p[ro]tor. quartu[m] creatu[m] consules parui p[ro]uincas. Eturia decio. sanctu[m] fabio euenit. p[ro]fectus ad nuceria[m] alfatina
cu[m] pace petentis q[ui] uita cu[m] daret nolissent aspnatus e[ss]et appugnando addeditio[n]e subegit. Cu[m] sanctib[us] acie dimicatu[m]
haud magno certamine hostes uicti neq[ue] ei pugne[m] memoria tradita foret. d[omi]n[us]i marci eo p[ri]mu[m] p[ro]lio cu[m] romanis bellasset.
Secuta[m] marcoru[m] defectione[m] peligni eandem fortuna[m] habuer[unt]. Decio q[ui]q[ue] alii consuli scela belli fortuna erat tarquimense
metu subegerat fructu[m] exercituy p[ro]bere atq[ue] inducias in xl annos petere uulsinensiu[m] castella aliq[ue] u[bi] cepit. quedā ex
h[uius] diuit. d[omi]n[us]e receptacula hostib[us] essent. Circuferendoq[ue] passim bello tantu[m] t[er]ro[re] sui fec[er]ut ut nom[en] om[n]e etruscu[m] cu[m] sp[eci]e
ab consuli petere. ac de eo quide[m] nihil impetratu[m] inducię amu[us] dat[us] stipendiu[m] exercitui romano ab hoste meū annum
panu[m] & b[un]g tunice[m] in milite[m] exacte ea merces induciarū fuit. Tranquilla res i[st]a etruscu[m] turbauit repentina reserho
umbro[rum] gentis integre ac laudib[us] belli n[on] q[ui] transitu[m] exoptat[ur] ager sentent. hic concitata om[n]i iuuentute sua & magna
parte etruscoru[m] ad rebellionem compulsa tantu[m] exercitu[m] fecerunt ut relicto post se meturua decio ad oppugnanda inde
roma tuos magnifice de se ac contemptu[m] de romanis loquentes iactarent. Id inceptu[m] eoru[m] ubi ad deciu[m] cos. placu[m] e[st]
ad urbe[m] ex eturia magnis tinerib[us] p[er]git. & in agro pupinenti ad summa[m] intentus hostiu[m] consedit. nec romę sp[eci]ebat bellu[m]
umbrozo & ipse mine metu fecerant. Itaq[ue] legati ad fabiu[m] cos. missi. ut siquid laxanti abello sanctu[m] esse in umbria p[ro]p[ter]
exercitu[m] ducebat. Dicto paruit consul magnisq[ue] tinerib[us] ad meuanu[m] ubi tu[m] copu[m] umbrozu[m] erant p[ro]p[ter] repens aduent[us]
consul que p[ro]cul umbria inamo bello alio occupatu[m] crediderat ita exiit umbros. ut aliq[ui] recedendu[m] ad urbe[m] mi-
nitas quida[m] omittendu[m] bellu[m] censebant. Plaga una materina ipsi appellat[ur]. d[omi]n[us]i continuit in ceteros in armis s[ed] confecti
ad certam egr[unt]. Castra uallante fabiu[m] adorti sunt quos ubi affluis ruere in munimenta consul uidit reuocatos milites

ab opt. p. loci natura tempusq. paciebatur ea instat. cohortatusq. p. dicatione uera qua intuscat. qua insano partoru decoz
exigua appendice p. rursi belli conficere uba. & uocis imp. penas expetere quae urbe romana oppugnatiuos muniti sunt.
h. p. tanta s. alacritate militum audita ut clamor sua sponte ortus loquentes intellauerit duce ante imp. Deinde concentu
turbatu ac cornu cursu effuso in hoste ferunt. & tanquam inuictos aut armatos incurrit mirabilia dictus signa p. mo tripi cepit
signiferi. Deinde ipsi signiferi trahi adcos armatiq. milites ex acie in aciem transferri & sicubi e. certam scitu magni qua gladius rer
geritur umbomb; incusaq. ala sternunt hostes plus capte hominu qua cedat atq. una uox ponere arma iubentiu p. tota fertur
acie. itaq. int. ipsu certam facta dedatio e. ap. m. auctorib; belli postero insequentib; q. dieb; & q. umbrozu populi dedunt. O. ericu
42. lam sponsione in amicitia accepti fabius alieni sortis uictor belli insua puincia exercitu redux. itaq. ei ob res ta felicit gestas
sic p. ore anno popli continuauit consulatu. ita senatus in insequente anno. q. appius claudius. l. uolumnius eos fuerit progauit
maxime appio aduante imp. Appiu. cense petisse consulatu comitiaq. ei ab l. furio r. p. l. h. pellata donec se censura abdi
cant in quibusda. annalib; inuenio creat consul. Cu. colleg. nouu belli salentini hostes decernerent romae mansit ut urbanu
arab; opes augere q. do belli decus p. ner alios eet. uolumniu puincia haud penitus multa seda p. lia fec. Aliq. urbes hostiu
ut cept p. de erat largitor. & benignitate p. se gra. comitate adiuuabat. militeq. his arab; fecerat apiculi. & laboris audum
fabius p. cos. ad urbe allisat cu. sanitu exercitu ignis conlatu conflixe. minime ambigua res fuit. fuit hostes atq. in castra compulsi
ex castra fuissent retenta ne exiguu supfluit. dia ante nocte tam i. circui sista. & nocte custodita ne quis elabi possit. postero die
uix du. luce certa dedatio fieri cepit & pacti qui sanitu forent ut cu. singul. uestim. emitterent. hi omi. sub ingu. missi
locus sannicum nihil cautu ad uij mil. sub corona uenire quise cu. hermeu. dixerat seorsu in custodia habu. eos omi. fabius roma
ad senatu missi. Et cu. questu eet dilectu an uoluntariu p. sanitib; adu. romanos bellissent p. latinos populos custodiendi dantur
uissiq. ea integra rem noui cos. p. cornelius aruina. marcius tremulus. hien i. a. creati erant ad senatu referre. id egge passi her
mei conciliu populoru omi. habentib; an agminu inuico que maritimu uocant p. abertate & uerulanu. Omi. hermei nomini
43. romano bellu indixit. Insano q. q. addecesterat inde fabius noui motu. exortu calatus & sora p. diaq. quz inhu. romana erant
expugnata & in captiuoru corpora militu fede scutu. itaq. co. p. cornelius cu. exercitu missus marcio noui hostes i. eni an agni
nis hermeuq. alius bellu missum erat. decernunt. Primo ita omia opportuna loca hostes an. consulum castra ut cept. ut p. uadere
expedit nunciu n. possit. Et p. aliquot dies incerta reru omi. suspensiq. de statu altius utq. consul agere roma q. si meaus manere
ad eo ut omi. uniores sacramento adigerent. atq. adsubita reru duo iusti scribent. exercit. Ceterum hermeu bellu ne quaqua. p.
perassent id t. ipe ac ueritate gentu. q. fuit nihil usqua. dictu dignu auxi. trinit castris intra paucos dies exiit. xxx. dierum
inducias. ita ut ad senatu roma legatos mitterent pactis bimestri stipendio frumtoq. & singulis in milite tunici. Ab
senatu ad marciu reiecti cui s. p. missu de herennicu erat usq. ea gente in deditione accep. & insano al. cos. supior urib;
locus impeditior erat omia. tineta obsiderant hostes saltuq. puos cepant nequa subu. comitatu possent neq. eos cum co
ridie signa in aciem cos. p. ferre elicere ad certam poterat satisq. apparebat neq. sanitate certam p. diu. Nec romanu dilationem
belli latu. aduentu marci qui hermeu. subactu. maturauit colleg. uenire auxilio. Mora certaminu hosti exenit. Nam ut
qui ne al. quide. exercitu s. ad certam credidissent paret conuinc. utq. passi duos consulares exercitus nihil crederent sup. ee
spei. Adueniente in composito agmine marciu adgreduunt. Rapti conlatu sarou. in mediu. & p. ut tempus paciebat. instructa acie
clamor p. mu. instatua p. latus dein conspectu p. cul pulu. tumultu ap. altum cos. in castru. fec. h. q. confesti arma cape uiss
rapti q. eductis in acie militib; transuersa. hostiu acie atq. alio certamine occupata inuadit. Clamitans sumu. flagum fore si
altum exercitu utruq. uictorie compote tinerent fieri. Nec ad se sui belli undicarent decus qua impetu dederat. p. p. acti
enq. p. media. in castra hostiu tendit. & uicua defensorib; caput atq. incendit quz ubi flagrantia marciannu. miler conspex.
& hostes respexere. Tu. passu fuga cepit sanitu fieri s. omia optine. cedet. nec in nulla parte tutu. pfugu. e. lam. xxx. mil. hos
tiu q. signu. receptu. cos. dederant colligebantq. inuini. copias inuice. ut se gratantes cum repente uis. p. cul hostiu nou. co
hostes quz insupplem. scripte fuerant integruere cedem inquit nec uissu. consul. Nec signo decepto uictoria uadunt
malo turocuno inuendu. sanite. clamitantes indulgent. cos. legione ardori ut qui p. sternerent nouu. milite. hostiu ut
p. culor fuga ueteranos nec reprimendo quide. satis certaminu fore. Nec eos opinio refellit omi. sanitu. copis. uict. noue. q.

montes primos fuga capiunt eo & romana eriguntur acies & equi quia satis tunc loci uictis & de uigili quae cepant fundant
umq; una uoce pacem petebant. Dum trum nsum frumto impato & anno stipendio ac singulis in milite tunicis ad senatu
pacis oratores missi. Cornelius in sano relicto marcius de hernicis triumphans in urbe rediit. Statuaq; equestri in foro de
creata e. quae ante templum castoris posita e. hernicoru trib; populi alaternati uerulano ferentinati quia maluerat quo
ciuitate suae leges redire conubiumq; ut ipsos aliquandiu soli hernicoru habuerat pmissum. Atq; agnitus quicq; arma ro
mani intulerant ciuitas sine suffragij latione data concilia comib; adempta & magistratib; p quae sacroru curatio
ne ut dictum. Eode anno ea res saluta ac. in uo bubulico censore locatae qua cos bello sanctu uouerat. Ab eode col
lega q. e. m. ualerio maximo iuge pagros publica impensa facte & cu carthagenib; Eode anno fedus tercio renoua
tu legatusq; eorum qui ad id uenerant comit munera missa. Dictatore idem annus habuit. L. corneliu scipione co. mag
equit. L. decio mure ab his ppe quae creati erant comitia consularia habita quia neut consul potuerant bello ab ee cre
ari eos. L. postumius minucius. Hos consules pseq. fabio & p. decio suggerit. biennio exero q claudiu uolumnum
q. & corneliu cu marcio consules factos tradidimus memorie ne fugeret. In annalib; digerendu an consulto binos cos
falsos uictus transcendere meretur. Eode anno in campu stellate agri campani sanctu incursionem facte. Itaq; ambo cos in sanu
missi cum diuersas regiones asernu postumius. bouianu minucius petisse postumius pui ductu ad asernu pugnatu. Alij haud
dubij sanctu uictos ac uiginti mil omiu capta tradunt. Alij marce equo dictu & postumiu meti simulante nocturno
tunere clam inmentes copias abduxisse hostes secuti duo mil inde locis munitis & ipsos confedisse. Consul ut statua tuta
copiosa q. etia erant petisse uideretur. Postqua & munitis castra firmant. & omia pparata reru utiliu instrux. Relicto
firmo pido de uigilia tercia qua duci pime potest. expeditas legiones ad collega & ipsu aduersus alios sedente ducit ibi
auctore postumio minucius cu hostib; signa confert. Et cu anceps plium in multu die pcessisset. Tu postumius integris le
gionib; defessa iam aciem hostium impuisti uiuadu. Itaq; cum lassitudo ac uulnera fuga qd ppedissent. Occisione occisi hostes
signa unu & xx capta atq; inde ad castra postumii pcedunt ibi duo uictores exercitus pculsum ia fame hoste adorti fun
dunt. fugant q; signa militaria sex & xx capta. & impator sanctu stacius cellius multiq; alij mortales & castra utraq; capta
& bebianu ubi p herodij cepit oppugnari breui capta magna q. gla reru gestaru consules triumphar minucius cos. cu
uulnere graui relatum in castra mortuu quida auctores s. & m. fuluii in locu ei cos suffedunt & ab eo cum ad exercitu
minucius missus eet. bouianu captu. Eo anno tota arpinu censennia recepta absantib; herculus magnu simulacru in ca
pitolio positi dedicatuq; L. sulphicio auertione. L. sempnio sopho cos. Sanctes seu fine seu dilatione belli querentes legatos
de pace. roma misere quib; supplicu agentib; responsu e n sepe bellu parantes pace petissent sanctes oratione ulro citro
abita de pace transigi potuisse. Tunc quando uerba uana adu locaru fuerunt reb; standu ee. L. sempniu cos cu exer
citu in sano forent cu ad bellum pace ne inclinent animi falli n posse conpta omi senatu relatu ru. Decedente ex samnio
cos. legati sequerent. Eo anno cu pacatu sanu exercitus romanus benignu. L. bote comatu pagrassae fedus ante cu sanu
tib; redatum. ad equos inde ueteres hostes cetum p multos annos sub specie infide pacis quetos uerta arma romana qd inco
lunu hernico nomine missi statuunt. simul cu his sancti auxilia & post hernicos subactos uniuersa ppe gens sine diti
mulatione consilij publici hostes decuitat. Et postqua icto romae cu sanctib; federe feciales uenerant res repetitu reptacione
uebant ee ut tunc incusto belli romanor se fieri paterent. Quod quanto ope obrandu fore hernicos docuisse. Cum quib; li
cuere suas leges romane ciuitati optauerunt. Quib; legatis quid mallent copia n fuerunt p ppa necessaria ciuitate fore
Ob hec uulgo iactata. L. R. bellu fieri equis uisite. cos. que ambo ad nouu pfectu bellu uul. mil acastus hostium confedeq
equoru exercitus ut qui suo nomine p multos annos in bellos egissent tumultuaria simit sine ducib; certis sine imperio
trepidare alijs excitandum inacie. alij castra tuenda censent moue pletosq; uastacio futura agro. Ac demceps cu leuib;
pidus urbui relatu excidia itaq; postqua ut multas sententias unaq. omnia cura comuni ad respectu suaru quamq;
reru uertisset audita ut pma uigilia diuersi ad depottanda omia tuendasq; mgnib; murbes abirent. Cuncti ea sententia
ingenta adiensu accepe palatu hostib; p agros pma luce romani signis placis inacie consistunt. Et ubi nemo obuius ibat
pleno gradu ad castra hostiu tendunt. Cetum postqua ibi neq. stationes p portis nec quaquu in uallo nec frentu consuetu

castiorum animaduerter: insolito silentio moti metu insidiarum subsistunt. Transgressi deinde uallum cum desertis omnia inuenissent
pergit hostes uestigia sequi sed uestigia in omni equae ferentia pariter ut inde lapsis passi primo errore faciebant. Post explorato
tores conpiti hostium consilium ad singulas urbes circulerendo bello unum ex xl. oppida intra dies lx. omnia oppugnando cepe
runt. quorum plerumque claustra atque incensae nominae et quorum prope ad mentionem delectu. De equis triumphatum exemplo quae coram
clades fuit ut matrucini mariti peligni feretrum materem romae oratores pacis petendae amicitia quae his populi fœdus potentibus
46 datur. Eo anno c. flauus signi filius scriba parte libitino humili fortuna ortus quum callidus uir. Et facundus aed. curia. fuit
Inuenio in quibusdam annalibus cum apparet et diuinitas fieri queto per tribu edile uidetur. et equi accipi nomina quia scriptum fuerat tabu
la posuisse et uisasse se scriptum non facturum quae alia quanto ante desisse scriptum facere arguit. Quia licet tribum ante gesto
rium uisatibus quae nocturno alio alio colonis deducendae. Ceterum id quod haud disceperat contumacia aduersus contemnentem humilitatem
sua nobiles certant. Cuius ut repositum impenetrabilibus pontificum euulgant. factosque circa forum malbo propositum ut quando lege
agri posset sciret. Adde concordiae in ara uulcani summa inuidia nobilium dedicauit. Coactusque consensu populi cornelius
barbarus pontifex maximus uerba prae cum more malorum negare non eos aut imperatorem posse templum dedicare itaque ex auctoritate
senatus laetum ad populum est. et quod templum aut uisum senatus aut tribunorum plebei patris maioris dedicaret. haud me
morabile re prout docuerunt sit aduersus superbiam nobilium plebe re libertatis referam. Ad collegam prout uisendi causa flauus
cum uenisset consensuque nobilium adolescentium qui ibi adfuerant aduersus eum ei non esset curule adferri sella eo uisum. ad sede
honoris sui anxios inuidia inimico spectauit. Ceterum flauus duxerat edile forensis factio app. claudii censuram. Vires nacta
quae senatum prout libitini filius lectas inquinauerat. et postea quia ea lectione memorata habuit nec incuria adeo erat quas
petierat operi urbanas humilibus; prout tribus diuisis forum et caput corruptum. Iamque flauus comitia indignitatis habuit. ut plerique
nobilium anulos aureos et phaleras deponerent app. claudii censore libitini filias senatorum. ordine polluisse nec tam satis eius
deditione fuisse. Ex eo tempore in duas partes discissa ciuitas. Aliud integer populi fauor et cultor honorum. Aliud forensis factio tenebat.
donec quae fabius et l. decius censes facti et fabius simul concordiae causa simul ne humillimorum immanis comitia essent. Omne fo
rentem turbam excreta in quattuor tribus coniecit urbanas quae eas appellauit. Adeoque tam re accepta gratias animus ferit ut maxima
cognomen quod tot uictoribus non poterat hac ordinis reparationem parere. Ab eodem institutum dicitur ut equites idibus; quilibet; tranqueherentur.

ITITI LIVI AB VRBE COND. LIBER VIII. EXPLICIT. U
INCIPIT LIBER X.

L. 6 **Senio.** Ser. cornelio cos. ab externis ferme bellis ortum fuit sora atque alba colonis deducit alba in equos uel colo
notum scripta sora agri uolsci fuerat si possederant saniter unum milia hominum missa. Eodem anno arpinatibus; trebulanisque data
ciuitas frusinatibus agri dampnati quod heruicos ab eis sollicitatos conpiti capitaque conuersionis ei quaestione ab eis. ex se
habita uirguis ceteri ac securi percussu tam ne prout inbelli agerent annum parua expeditio nubria factae quod nunciabat ex
spelunca quadam excursionis armatorum inagros fieri mea spelunca penetratum cum signis et ex eoloco obscuro multa uulnere
accepta maxime quae lapidum ictu donec altos pecus ei ore etiam prout earat inuenio utique fauces congestis lignis accensae.
ita ut in fumo ac napore ad duo milia armatorum ruentia nouissime in ipsas flamas dum euadere tendunt absupta in. Inuo
dentrice emilio cos redintegritum equum bellum coloma prout patientes uelut arce suis finibus imposita summa ut expugnare
adorta ab ipsis colonis pellunt. Ceterum tantum romae. more fecere quia uix credibile erat tam adfectis rebus solos prout equos ad
bellum coortos ut tumultus ei causa dictator diceret. C. unius bubulcus cum in titinio magis equis. prout primo congressu
equos subegit. de die octauo triumphans in urbe cum redisset. adde salutis quae cos nouerat censor locauerat dictator de
dicauit. Eodem anno classis grecorum de onimo duce lacedaemone ad italiam litora adpulsa durior urbe insalentionis cepit.
Aduersus hunc hostem consul emilius missus prout uno fugatum conpulsit. Innaues thurique redditae ueti cultori salentino quae
agro pax parata unius bubulcus dictatore missu insalentionis in quibusdam annalibus; inuenio et cleonum prout qua con
fugendum esset cum romanis italia excessisset. Circumuectus inde brundisij prout unctorum mediorum sinu adriatico uentis lae
cum leua inportuosa italiam litora dextra hillirioy liburnique et hystingentes fere et magna ex parte latrocinis mari
timis infames trerent penitus ad litora uenatorum prout. ibi et positi paucis quae loca explorarent. Cum audissent tenuerunt

premiu locu ee qd transgressis. Stagna ab ego sint iniqua uestib; maritimus agros haud pcul pxiuor campestris cernit ultiora
collis uideri ee. Ostium fluminis pata quo circum agi nauis instatione nato uidisse meduacus annus erat. Eo inuata classe
subire flumine aduso uisite gna sumas nauu n ptulit. Aluer fluminis inleuora nauigia transgissa multitudo armatoru
ad frequentes agros trib; maritimus patauoru uici colentib; Cam ora puenit. Ibi pssu psidio leui nauib; relicto uicos expug
nate inflamant recta hominu pecudiq pda agunt. & dulcedine pdandi longius usq; anauib; pcedunt. hpc ubi pataui sunt
nunciatu sep aut eos in armis accole galli habebant induas partes inueniunt diuidunt. A lcan in regione q effusa populatio
nunciabat. Alca necui pdonu obuia fieret. Alca tunc ad statione nauu milia aut xuij ab oppido aberat ducta in naues
paruis custodib; inemptis imper fact tritq; nauis cogunt naues mltam ripa armis. trauere & mta pspum equis in palatos
pdatores plu fuerat. refugientib; q ad statione gna uenit obsistunt. ita in medio circueunti hostes qd q pars capta classen indicat
regesq; deonimu iiii mit abet inde captiui primo uico incustodia datus. pars fluminatiles nauis adsupanda uada stagnoru apte
planis aluer fabricatas pars captiua nauigia armatis complent. Affectiq; ad classe immobiles nauis & loca ignota plusqua hoste
tunc circueunt. fugientesq; mltum ac nusqua repugnantes usq; ad ostiu anni spe secuti captis quibusda incensib; nauibus
hostiu qd trepidatio inuada intulerat uictores reuertunt. Cleonymus uix quinta parte incolumi nauu nulla regione mari adri
tici ppe adna decessit. ostia nauu spoliq; laconu inde inonius ueti fexa multa sup. q uider pataui monumentu naualis pugne.
3
Lo die quo pugnatu e qd annis sollempni certamine nauu flumine in oppidi medio exerce. Eode anno roms cu uestinus pcentib;
amittia ictu e fedus multiplex. Deinde exortitior pcuria rebellare ab arretinoru seditionib; motu ortu nunciabat. ubi ciuiu
alnuu gen ppotens diuiciu inuidi appelli armis ceptu simul marso agri ut tueri inque colonia crasseoli deducta iij. mili
ab; hominu scriptis. Itaq; ppe eos tumultu dicit m ualerius maxim. dictator mag eq sibi legit. m. emiliu paulu id magis credo
qua q. fabiu ea pte atq; cu honorib; ualerio subiectu. Ceteru ex maximi cos. cognomine ortu errore haud abnuerim. Afectus
dictator cu exercitu pto uno maris fundit. Compulsu deinde inuiter munus milioni amplectina fregit. ut dies paucos cepit.
& parte agri multas maris fedus restatit. In inuiscos uerbu bellu & cu dictator auspiciu repetendu causa pfect eet
roma. Magister eq pabulatu egssus ex inidus circueunt signisq; aliqt amissis feda militu cede ac fuga in castra e compulsus
q tunc eo tantu a Fabio abhorre. Et siqua alia arte cognom sui equauit. In maxime bellicis laudib; h; & ia qd memor papirius
4
Tenues nuqua ut dictatoris inuissu dimicare deduci potuiss. Quincata ea clades roma maiore qua res erat tunc exiuit.
Ita ut exercitu delecto ita iusticiu inductu custodit importu uigily uicari exacte arma tela in muros congesta. Omib; in
morib; sacramento ad actus dictator ad exercitu missus omia spe & tranquilli ora & coposita magistri equoru cura castra inuatiore
locu redacta cohortes que signa amiserant extra uallu sine tentoris destitutas inuenit. Exercitu audu pugne q maturus igno
munia aboleret. Itaq; confecti castra inde magru rusellanu pmouit. Eo & hostes secuti quaqu ex bene gesta re sumu & in apto
certamine urui spe habebant. Iam inidus qd quas felicit expti erant hoste reptant. Lecta semituta uici p uastacione agorum
destru. haud pcul castru romanoru aberant. Ibi abditu armati specus in conspectu psidiu romani cui perat corj. Fuluius legat
p pulsu ad qua inlecebram cu moueret nemo ab romana stacione pastoru unus pssus sub ipsas munitiones inelamat. alios
citant ab ruinis uici pecus p pellentes qui cessarent. Cu p media castra romana tuto agere possent. hpc cum legato ceruic
quida int ptarent. & p omi manipulos militu indignatio ingens esset. Nec tam inuissu mouere auderent. Iuba peritos lin
guis adendere animu pastorum. sermo agiti an urbano ppior esset cum referrent sonu linguar. & corporu habitum & in
tore cultiora qua pastoralia ee. Ite g dicte inqt deregant nequiqua conditas insidias. Omia scire romanu nec magis iam dolo
capi qua armis uinci posse. hpc ubi audita sunt & adeos qui consederant in inidus plata. consurrectu repente ex latebris est.
& impatente ad conspectu undiq; campu plata signa uisa. Legata maior acies quaq; ab suo psidio sustinere possat. Itaq; pper
ad dictatore auxilia accitu mittit. Ite ipse imper hostiu sustineat h; celiora ppe omia impio erant. Rapta ex teple signa
5
armaq; & uix ab impetu & cursu tenebant. Cu ira ab accepta nup clade stimulabat. In concitator accident clamor ab in
crecente certamine uigent. Itaq; alij alios hortantur q signiferos ut oculis eant quo magis festinantes iude dictator. Co
impensius recedat agm ac sequisim incedere iube. Eturci com pncipio excta pugne omib; copus aderant & sup alios alij
nunciant. Dictatori omi legiones etruscoru capessisse pugna. Nec iam ab suis resisti posse. & ipse cernit ex superiore loco

in quanto discrimine p̄sidium esse cētum satis fretus ē etiam nunc tolerando certamini legatū. q̄a se p̄cul ab ee p̄culi
uindice. Quā maxime multū fatigari hostē ut integris adoriat̄ uirib; fessis. Quāquā lente p̄cedunt. lā tam ad impetum capiendū
equi utiq; modicū erat spaciū. Prima incedebant signa legionū nequid occultū aut repentinū hostis timere. si reliquerat
int̄ ualla int̄ ordines peditū qua satis laxo spacio equi p̄mitti possent. Parit̄ sustulit clamorē acies et immixtus eques cursū
liberos in hostē inuehit. incōpositis q; aduersus equestre p̄cella subitū pauore effundit. Itaq; ut p̄pū auxiliū iā pene cir
circūuentis ita uniuersa requirit data ē. Integri acceper̄ pugna. nec ipsa longa aut anceps fuit. fusi hostes castra repeunt.
inferentib; q; iā signa romanis. Cedant et in ultima castrorū parte. Conglobant̄ herent fugientes inangustis portarū.
pari magna aggerē uallumq; conscendit. si aut ex sup̄o loco tueri se aut sup̄are aliquā et euadere possēt forte quodā
loco male densatus agger pondere sup̄ statū infossam p̄cubuit. atq; ea cum deos pandere uia fuge conclamassent plures
mermet quā armati euadunt. Hoc p̄lo fracte tūm etruscorū iures et pacto annuo stipendiū. et diu m̄sū frumto p̄missū
ab dictatore ut de pace legatos mitterent romā. pax negata. induciū biennij dat̄. Dictator triumphans m̄rbes redit.
habeo auctores sine ullo memorabili p̄lo pacatā ab dictatore etruscā ee. seditionib; tantū arretinorū compositis et licinio
q̄re cū plebe ingram reductor consul ex dictatura factus. m̄ ualerius n̄ petente atq; adeo etiam absente creatū credere.
6 Vnda et p̄m̄rege ea comitia id uini n̄ ambigū consulatū cū apuleio p̄nsa gessisse m̄ ualerio. et apuleio. cos̄ satis pa
cat̄ foris rei suae etruscū aduē bellis et induciū quietū tenebant. Sanitate multorū annorū cladib; domitium haud dū
federali noui penitebat. Romē q̄ plebe quietā et exhonoratā deductā incolomas multitudo p̄stabat. Iam ne undiq; tranquille
rei eēt certam infectū int̄ p̄mores ciuitatis patricios plebeos q; ab t̄a p̄t. q; et c̄q. oquū qui undiq; eriminandorū pa
trū ap̄ plebem occasionib; questus. Postquā alia frustra reptata erant cū actionē suscep̄ q; n̄ infima plebe accedente
si ipsa capta plebis consulari triumphales q; plebeos quorū honorib; nihil p̄ sacerdotia que iudū p̄m̄scuntur deessent.
Rogationē q; p̄mulgar̄ ut cū m̄. augures. m̄ pontifices. Ea tempestate essent placentiq; augeri sacerdotū numerū. m̄.
pontifices augures de plebe om̄i allegerent. Quēadmodum ad m̄. agurū numerū n̄ morte duorū id redigi collegium
potuerit n̄ inuenio cū int̄ augures constet in parte numerū debere ee. ut tres atq; trib; r̄nes titentes luceret suum
queq; augurē habeant. Aut si plurib; sit opus pari int̄ se numero sacerdotē multiplicent sic multiplicati s̄. cū ad m̄. v.
adiecti nouē numerū ut tū in singulas essent expleuerint. Cētum quia de plebe allegebant iuxta eā rē eḡe passi
partes quā cū consulatū uulgari uiderent simulabant addeos id magis quā ad se p̄tinere ipsos uisuros ne sacra sua pollu
antur id se optare. Iam ne qua in re publica clades ueniat min aut tetendere aduersa lā tali ḡre certaminū uinci et conelant
aduersior n̄ id qd̄ olim uix spauerunt. adferant magnos honores. si om̄ia iā iniquorū spē dubia erat certatū tam adeptos con
sulatū multiplicet censuras q; et triumphos. Certatū tam uidenda dissuadenda q; int̄. app. claudium maxime fer̄. et int̄ p̄. decū
murē q; cū eadē ferme de iure patris ac plebis quē p̄lege licinia quondā comita q; eā dicta erant. Cum plebeis consulatū roga
tū deseruissē retulisse. dr̄ se decūm partesitas sui specie quāle cū multa quincontentione erant uiderat inuēdū gabino cultu
sup̄ telū stantē quo se habitu p̄populo ac legionib; romanis deuouissē. In p̄. decūm cor̄. purū p̄uq; deis mortalib; uisū h̄e q;
ac si. r̄. manlius collega ei euoueret. Cundē. p̄. decūm q; sacra publica. p̄. facere legi r̄te n̄ potuisse id ee p̄culū. ne suas p̄ces
min̄ audirent d̄i quā app̄i claudij castus cū sacra p̄uata facere et religiosius deos colere quā se quē penitente uotūq; respon
dit nuncupauerunt tot consules plebei tot dictatores. Aut ad exercitū euntes aut int̄ ipsa bella numerarent ducēs corū annoz
quib; plebeiorū dūctū et auspiciores ḡri coacti s̄. et numerarent triumphū iāne nobilitatis quidē sup̄ plebeos penatere p̄certo
habere siq̄d̄ repens bellū oriat̄. et plus sp̄i fore senatū populoq; et in patricis quā in plebeis ducib; Vel cū ita se ha
beat cui deorū hominū ut indignū uideri potest inquit. eos uirōs quos uos sellis curulib; toga p̄texta tunica palmata et
toga p̄dicta et corona triumphali laureaq; honora ritus quorū domos spoliis hostiū adfixis insignes int̄ alias ferentis pontificalia
atq; auguralia insignia dicere q; iouis optimi maximi ornatu decorat̄ curru aurato uelut in capitolū ascendere. et conspiciat
cū capite uelato iudicā cedat augurū ut ex arce capiat. Cū magnus titulo consulo consulat̄ censurāq; et triumphū equo
animo legat̄ si auguratū aut pontificatū adiecit n̄ sustinebunt oculi legentū. Quidē pace dixer̄ deū eos nos tā p̄. spo
beneficio ee q; sacerdotij n̄ minus reddam dignatione n̄a honores quā accepim̄ et decorū magis quā n̄a causa expectam

ut quos prius colunt publice colant? Quid aut ego sic adhuc egi tamquam integra sit causa patriciorum de sacerdotibus decemviris
sacris faciundis carminum sibyllae ac fatorum populi huius interpretis antistites eosdem appollinaris sacri ceremoniarumque aliarum plebei
os videmus nec autem tu patricius ulla iniuria facta est cum duo viri viris sacris faciundis adiecti essent propter plebeios numerum et nunc
tribunus viri fortis ac strenuus. C. augurum loca viri pontificum adiecti inquit plebei nominentur non ut vos appii viri loco pel
lant. si ut adiuvant vos homines plebei diuini quae res; procurandis sic incertis humanis pro parte virili adiuvant. et soli erubescere appi
collegam in sacerdotio habere. quae incensura quae inconsultatio collegam habere potuisti. Cui tam dictatoris magis est quam magistratus est dicta
tor esse potest sabinum aduenit principem nobilitati viri. Appii tamen clausum seu claudum manulatus illi antiqui patricii in sui numerum acceperunt.
Ne fastidieris nos in sacerdotum numerum accipere multa nobiscum decora adferunt uno omnia eadem quae vos superbos fecerunt. L. secanus primus
de plebe consul est factus. C. licinius stolo primus magister est. C. marcius rutilius primus et dictator censorque C. publicius philo primus pro
Semp ista audiat. Eadem penes vos auspicia esse vos solos gentem habere. vos solos iustum impiumque auspiciu domi milicisque quae eque adhuc
prosum plebei. et patricii sunt porro erit enim quae fando audistis patricios primo esse factos. et decelo missos si qui patre cire possent de
nihil ulte quam ingenuos eos. iam patre cire possit autem iam poterit filius mater nihil esse aliud in re quiritur non ut omnia negata adipiscamur.
Certam tantum patricii petunt nec curant quae euentum certaminum habeant. Ego hanc legem quod bonum fides tamen felix quae sit vobis. ac re ip
uti rogus subeunda censeo. Vocare tribus exemplo populus iubebat apparebatque accipi legem. Ille tam legem in cessione est sublat. Post
die decem tribunus ingenti consensu accepta est. Pontifices creati suae legis. P. decius mus L. sempnuius sophus. C. marcius rutili
marcius lunus. dent quinq. augures. hic de plebe. C. genutius pelius petus. M. minucius festus. C. marcius. T. plubius ita octo ponti
ficum novum augurum numerum factus. Eodem anno M. ualerius consul de puocatione legem tulit diligentius sciam. Tercio ex tunc per reges ex
actos latae semper familia eandem causam renouandam sepius haud aliam fuisse reor quam quod plus paucorum opes quam libras plebs potenter. Por
cia tamen lex sola propterea cuius lata uidetur quod grauius pena siquis uerbis necasse ut ciue. R. ualeria lex cuius qui puocasse iungit
cedi securique necari uetuisse. siquis aduersus ea fecisset nihil ultra quam in plebe factum adiectum. Id quod tu pudor hominum erat usum credo
uinculum sacri ualidum legi. et uix seru ita numerus quisquam bellum ab eodem consule haud quamquam memorabile aduersos rebellantes equos
cui per animos feroces nihil ex antiqua fortuna gestum est. Atque eos Apuleius in uiribus nequissimi oppidum circumsedit. Locus erat arduus altus atque
in parte una prope ubi ne maxima sita est. nec inuicem capi poterat. Itaque infecta res. M. fuluius petus. T. manlius torquatus noui eos
acceperunt. In eum annum cuius fabii eos non petente omni diebant centuriae ipsi auctores fuisse. maces licinius ac tubo tradunt. diffendi sibi
consulatus in bellicosioris anni. Eodem anno maiori seu sui rei prope urbane gesto magistratu ita nec dissimulante quid malle nec petente
tam edile curule cuius l. papirio cursore factus. Id ne procerto ponere uetustior annaliu auctor puto effecit. quod eo anno ediles curules fuisse
tradit. C. L. domitius et filius caluini et Sp. caruilii. quod maximum id credo cognomine errore in edilibus fecisse securaque fabula mixta
ex edilibus et consularibus comicis conueniente errore. Et lustrum eo anno conditum. Ap. sulpicio sopho. et P. sempnio auerione censoribus
tribus; quod adque duae auensis ac tarentina haec romae gesta. Ceterum ad nequissimi oppidum cum segni obsidione tempore inter duo ex oppidatis
uorum erant edificia iuncta muro specu facto ad stationes factas romanas tenere occulto perueniunt. Inde ad eos deducti praesidium armatum
se ut inopia et muros accepturos confirmant. et ex asperanda res uisa. neque incaute credendum cum alto coru. etiam alii obsequia retentus.
Duc exploratores per cuniculum missi per quos satis cognoscere trecenti armati trans fuga duce murbe ingenti nocte porta quae prima erat
cepit quatrefracta. eos exercitusque romanus sine certamine urbe inualere. Ita nequissimi inditione. P. R. uenit colonia eo aduersus ubi
missa a flamine narnia appellata exercitum cum magna praedam romam reductus. Eodem anno ab etruscis aduersus inducias parati bellum si eos
alia molientis gallorum ingenti exercitu finis ingenti paulisper appositae auerit pecunia. Deinde qua multum poterant freti socios ex hos
tib; facere gallos conantur ut eo adiuncto exercitu cum romanis bellarent. De societate autem abnuunt barbari de mercede agere. Quia pacta
accepta quae cum parata contra ad bellum essent. sequi quod etruscos ubi inficias eunt mercede se belli romani inferendi pactos quicquid acce
perunt accepisse. et agri etruscum uastarent armisque lacesserant cultores militaturos tamen se si utique etrusci uelint. Si nulla alia mer
cede quae ut in parte agri accipiant. Tandemque alia sede certa consistant. Multa deo concilia populorum etruscorum habita ne perfici
quicquam potuit non tamen quod accola sibi quisque ad unguere tam offeratque gentes homines horrebat. Ita dimissi galli pecuniam ingentem sine la
bore ac periculo paratam retulerunt. Romae tunc praebuit fama gallici tumultus ad bellum etruscum adiectum. Eo munus cunctantur fedus istum
cuius penna populo est. Manlio consule forte uenit qui uix dum ingenti hostium finis cum exerceret in equitum abrapido cursu circum

agendo equo effusus ex templo ppe expiravit. Tercius ab eo casu dies finis ante consuli fuit quo velut homine belli accepto deos p se
 comisse bellu memorantes petrusi sustulere animos. Romae cu desiderio uiri tu incommodate tpris tristis nunciu fuit. Ut patet ab
 iubendo dictatore consuli subrogandi comitia ex sententia principu habita detruerunt in ualepu cora omi sententia. Centurijq; dixere
 que senat dictatore dici iussurus fuerat. Tu ex templo inetruria ad legiones pficissu iussit. Aduent ei concessit petruscos adeo ut nemo
 ex munimenta egredi auderet. Timor q ipsoru obsidioni simul esset. Neq; illos nou consil uastandis agris uendendisq; tectis cu passim
 n ulli solu h frequentes qd uici incendis fumarent elicere ad certam potuit. Cu h signis bellu opinione esse alium belli qd mul
 tis inuice eladib; aut immenso terribile erat fama pientiu nouoru socioru incendio exortae. sancti arma a rebellionu spectare seq; ab
 his sollicitatos ee pientib; qd adq; a magna pars euy; patrib; abpeturia uisantes uersae. Carnis aia annony sollicita ciuitate
 habuit uentru q; ad inopie ultimū fore. ut scripsere quib; edile fuisse. Eo anno fabiu maximu placet in ei uiri cura qualis in bel
 licis reb; multis repetatib; fuerat. Talis domitu in annony dispensatione pparando ac conuehendo frumto fuisse. Eo anno nec na
 ditur causa in regnu patru inueteres fuere app. claudius den. P. sulpicus u comitia consularia habuit creauit l. corneliu
 scipione ey; filiuu cos. pncipio hui anni oratores lucanoru ad nouos cos. uener questu quia conditionib; placere se nequies
 ad societate amori sancti in festo exercitu inglor finis suos uastare belloq; ad bellu cogere lucano poplo satis supq; erutu qnda
 nunc ita obstinatos animos ee ut omia ferre ac pati tolerabilis ducant. Qua ut unqua postea nomi romanu uolent orare patres
 ut a lucanas in fide accipiant a ui atq; inuria abse sanctu arceant se quaquā bello cu sanctib; suscepto necessaria iufecta adusit
 12 romanos fides sit. Tam obsides dare paratos ee. Breuis consultatio senatus fuit aduui omi uingendu fodus cu lucanis reliq; petendis
 ab sanctib; censerent. Benigne responsu lucanis munq; fodus feciales missi qui sancte decedere agro socioru ac deducere exercitum
 finib; lucanis iuberent. Quib; obuia missi absanctib; quidenunciarent si qd audissent in sano conciliu haud inuolator habuero S.
 Hic postqua audita i romae bellu sanctib; a patres censuer a populus iussit cos. hic se puincias partit scipioni peturia fuluio
 sanctes obuener duiq; ad suu quisq; bellu pficissu. Scipioni segne bellu a simile pori sanu multat expectanti hostes aduola
 tras instructo agmine occurrer pugnatu maiore parte die magna utiq; cede nox incertis quadrata uictoria eet inuenit. Lux
 insequens uictore uictiq; ostendit. Ma petrusci idemto noctis castra reliquer. Romanu agssus macie abi pffessione hostiu concessa
 uictoria uidet. pgsus ad castra uacius cu plurima pda pā a statua a trepida deserta fuerant port. Inde mfallis cu agri copus
 reductis cu impedimta fallerit. Cumodico psidio reliquiss expedito agmine ad depopulandos hostiu finis incedit. Omia ferro igniq;
 uastant pds undiq; accente solu uastant. uastu hosti relictu h castellis aia uicisq; inlat ignis urbib; oppugnandis repatu inq; timor
 petruscos compulerat ey; fuluio consil dara pugna in sano ad bouanu haudquaqua uictorie ambiguit fuit. Bouanu inde agssus
 13 nec na multo post aufide pā uice cepit. Eode anno cariscolos coloma magru equicoloru deducta fuluio consul eos de samnitib;
 triumphauit. cu comitia consularia triumphauit. iustarent fama exorta petruscos sanctes q; ingentes conscribere exercit palā omib; conet
 lus uexan pnciper petruscon qd n gallor quia cuq; condicione traxerunt. ad bellu inirepate magistratū sanctu qd exercitu lucanu
 hoste comparatu obicerent romanis. lra q; suis socioruq; reb; consurgere hostes ad bellu Et haud quaqua pari defugendu ee certamine.
 hic tior cu inlustas uiri consularu peterent omi ma fabiu maximu pmo n petere. Deinde ut inclinata studia uidit aia recusant
 re conuincit. Quid se iam senē ac pfunctu laborib; laborumq; pñius sollicitarent. Neq; corporis nec animi uigore remanere eundē
 a fortuna ipsa uereri. m. ne ou doru nimia ia mte a constantia qua uelut humanis rei uideant a se glē senioni subcreuiss
 a ad huan glām consurgentes alior letu aspiceret. Neq; honores magnos fortissimus uiris romae. Neq; honorib; deee fones uiris. Acubat
 hac moderatione tu iusta studia que reuendia legu restringenda nunt lege recitari iussit. qua ut x. annos eundē cos refici n licere.
 Vix p streptu audita e lex rā. Qd pē nihil id impedimta futurum aebant. S; ad poplm lacuros ualegib; solueret. Et ille quidē in recutendo
 pftabat. Quid g attineret legi ferri rogant quib; p eosdem qui tulissent fraus fieret iam regi leges n regere populos nihilomin
 suffragia mibat a ut queq; inuoudcata ent. Centuria consule haud dubie fabiu dicebat. Tu demu consensu ciuitatis uictus dei
 ad pbenit inquit qd agas aduuiq; estis quiritet cetum qm in me qd uos uultis facturi estis in collega sit meq; ap uos gē locat. p.
 deciu expam in concordi collegio uiru dignum uob dignu parente suo queto mecum cos faciatis iusta suffragio uisa omi
 que sup erant centurij. q. fabiu. p. decium consules dixer. Eo anno plerisq; dies dicta ab edilib; quia plurima qd lege finitu
 14 erat agri possiderent. Neq; quis qua ferme pugnatus uinculu q uigent inmodicq; cupiditatis inuictu e cos. Neq; fabiu maximu

97.
 uij. & p. & decius milij. uij. cū ut se aguerent ut alij sancti hostes alij etruscos deligeret quāq; in hanc aut in illā pūcia copie
 facti & ut ad uerū bellū dū idoneus magis esset ab surro & nepete & faleris legati audientes conuicti equisq; populorū de pace
 petenda habi tota belli mola insaniū aucter pfecti cos quo expeditiores comitatus eent & incertior hostis q uenturū bellū fore.
 fabius pforari decius pfidemū agv insaniū legiones ducunt. Vbi in hostiū finet uenturū ē utq; populabundus effuso agmine
 incedit explorant tam lacus qua populant. legi n̄ fefellerit adiferui hostes inocculta ualle instructi quā ingros romanos
 superiore ex loco adorti parabant fabius impeditur in locū tūū remotis p̄sidio q; modico inposito p̄montis militib; adee certa
 m̄ quadrato agmine ad p̄dictas hostiū latebras succedit. sanctes desperatū in p̄sido tumultu quando in aprū semel discrim̄ euasū
 ra eet res & ipsi acie iusta maluer̄ concurrere itaq; & neqū discedunt ac fortūq; se maiore animo qua spē comitunt. Ceterū sunt
 quia ex omniū sanctiū poplū quodeūq; roborū fuerat contraxerant seu qua discrim̄ sum̄q; rerū agebat animos. Aliquantū quoq;
 apta pugna p̄buer̄ t̄roris fabius ubi nulla ex parte hostē loco moueri uidit maximū fuluū & m̄ ualerū tr̄ mil̄ cum quib;
 ad p̄ma acie p̄curterat ut ad equites uibet & adhortari ut si quando unquā equestri opte adiuta re p̄. meminerint. Illo die ad
 nutant ut ordinis ei glām inuicta p̄stent. p̄dictū certamine uinibile hostē restare. Omne reliquā spē in impetu ee equitū & ipios nomi
 natū uiuentū pari comitate utiq; laudib; nunc p̄missis onerat. Ceterū quando nec ea q̄q; repta uis p̄ficere consilio crassandū si nihil
 uirū uiuarent natus Scipione legatū hastatos p̄m̄q; legionū subtrahere ex acie. & ad montes p̄rimos quā possēt occultissime ducere. Inde
 uibet ascensu abditō a conspectu erigere in montes agnū diuersaq; hosti abigo repetentes eos intendere. E quites ducib; tribunis haud
 multo plus hostib; quā suis ex impūso ante signa eueda p̄buer̄. Tumultus adūsus incitatus turmas stent innotā sanctiū acies
 nec parte ulla pelli aut p̄rupi potuit. & postquā irritū inceptū erat recepta p̄ signa plio exacer̄. Creuit ex eo hostiū animū. Nec
 sustinere h̄onū p̄ma tā longū certam̄ incremente q; fiducia sui uī potuissēt. t̄p̄i sedā acies uisū cos in p̄mū successissēt. Ibi integre
 uirū sustinuit inuehente se iā sancte & temp̄i impūsa ex motib; signa clamorūq; sublat̄. p̄i tā tantū metu tr̄uere sanctiū animos.
 r̄a & fabius decū collegā ad p̄p̄inquare exclamauit & p̄se quisq; miles adee altum cons̄. adee legiones gaudio alacres fremunt.
 Terrore uirū romanū oblatū fugę formidinis que sanctes impleū maxime q; t̄m̄os ne ab alto exercitu integro intactoq; festi oppri
 merent. Et quia passi infugā dissipatū minor ceder quā p̄ tanta uictoria fuit. tria mil̄ & ccc. capta a ccc xxx. ferme & xxx
 signa militaria capta tria & ccc. Sanctib; apuli se ante plū conuinxerunt. t̄p̄i p̄. decius cos h̄is ad maleuentū tā castra obiecit 15
 sent exortatū. Deinde abt̄ ad certam fiduissēt. Ibi q̄q; plus fugę fuit quā cedis. duo mil̄ apulorū ceta sp̄to q; co hoste decius insaniū
 legiones dux. Ibi duo consulari exercitū diuisi uagari parib; omia spacio quinq; m̄sū euastat̄. & xl. & xv. loca insano fuere
 in quib; decij castra fuer̄. Altius cos sex & lxxx. nec ualli tantū ac fossarū uestigia relictā si multo alius insigniora monumēta
 uastitatis circa regionūq; depopulatarū fabius acia urbē cimeterā cepit. Ibi capta armatorū duo mil̄. ac ccc. ceta pugnantē
 ferme a ccc xxx. Inde comitorū causa roma p̄fectū matuauit cū rē agere. Cū p̄mo uocatuq; fabius cos dicerent om̄s centu
 riy app̄. claudius consularis candidatus uir acq; & ambiciosus n̄ sui magis honoris causa quā ut patriciy recuperarent duo con
 sularia loca cū suis. Iū rociū nobilitatis uirib; incubuit. se cūq; fabio consule dicerent fabius p̄mo de se eadē fere que p̄re
 anno dicendo abnuere circūstare sella om̄s nobilitas orare ut ex ceno plebeio consulari extraheret maiestatem q; p̄stinam
 cū honori Iū patriciū gentib; redderet. fabius silentio facto media oratione studia hominū sedauit. facturū enī se fuisse.
 dix. ut duorū patriciorū nomina recipet si aliū quā se cos fieri uideret. t̄p̄e se suā orationē comitatus cū cont̄ leges futurū
 sit pessimo exemplo n̄ habiturū. Iū l. uolūmus de plebe cū app̄. claudio cos ē facit p̄re ei consulari int̄ se comparati
 nobilitas obiectare fabio fugisse cū app̄. claudiū collegā eloquentia ci uilib; q; artib; haud dubie p̄stantē. Comitatus p̄fectus 16
 ueteri cos uisū bellū insanta agerere progata in vi m̄sē impio. Iūq; insequenti anno L. uolūmus app̄. claudio cos. l.
 decius cos. insano relictus a collega fuerat p̄cos. Iū de populari n̄ destitit agros donec sanctiū exercitū nusquā se plio co
 mittente postremo expulsi finib; etruia pulsi pecier̄. Et qd̄ legationib; nequequā sepe temptauerant id se tanto ag
 mine armatorū mix. Iū t̄rore p̄cib; aduersos efficacius rati postulauer̄ p̄ncipū etruisq; conciliū qd̄ coacto p̄ quod
 annos p̄librate dimicent cum romanis exponunt. Omia exptos ee si suis metropolis uirib; tolerare tantā mole belli possent
 reptaſſe acia haud magni mōtia finitimarū gentiū auxilia petisse pacē a p̄a cum bellum tolerare n̄ possunt. rebellasse
 qd̄ pax seruientib; grauior quā liberis bellū esset unā sibi spē reliquā in etruscis restare scire gentē talis opulentissima

armis uiris pecunia et habet decolus gallos in ferru et arma natos feroces cum suapte ingenio. Tu aduersus romanum populu que ase
captu auroq; redemptu haud uana iactantes memorent nihil ab eis fiste animu feruiscu qui possent quondam maiorib; q; eoru fuerit.
17 Iam romanos omnia gentu regu pulsores dimittere p salute sua et de intolendo italij regno cogere sancte illis exercitu paratu inf
tum armis stipendio uenisse. Confecti secururos ut si ad ipsa romana urbe oppugnanda ducant. hec eos in feruore iactantes mo
lientesq; bellu domu romanu urebat. ita p decus ubi copu p exploratores pfectu sanu exercitu aduocato consilio. Quid p agros
intra uagamur uicari circulerent bellu quin urbes et menia addidit nullus ia exercitu sano pside. cessere finib; ac libim ipsi
exiliu concurre adpantib; cunctis ad murgantia ualida urbe oppugnanda ducta. Tant q; ardor militu fuit et caritate duci et
spe maioru qua ex agrib; populationib; pde ut uno die ui atq; armis urbe capere ibiduo mil sanu et centu pugnantu circu
uentu captuq; et alia pda ingens captae que ne impediret grauib; agn oneraret. Conuocari milites decus uba. hacme inquit
uictoria sola aut hac pda contentu estis futuri uultis uos p uirtute gerere omi sanu urbe fortuneq; in urbib; relictu uis s.
quando legiones eoru tot plus fuit postremo finib; expulsi. uendat ista et milite lucto mercatore ut sequat agn ego subinde
suggera que uendat ad romulea urbe hinc eam ubi uos labor haud maior pda maior manet. Duendo apda ultro adhortantes
impatore adromuleu p gunt. Ibi qq sine ope sine totius simul admotu i signa nulla ut decti amittit qcuq; pxiu fuit. scilicet
rapti admotu in mente uasare captu oppidu ac direptu ad duo mil cec. occisi et vi mil hominu capta et miles ingenti pda potu
qua uendere sic pte coactus. ferentinu inde quaquam nihil quietu dabatur tam summa alacritate duct. cepum ibi plus laboru
ac periculi fuit. et defensa summa ut menia s. et loc erat munimto naturaq; tut. si euerit omia aduersu pde miles adu mil hostiu
circa muros ceta pda militu fuit. Hui oppugnaturu urbu decoru pars maior in quibusda annalib; ad maximu trahit. Mui
gama ab decio asabio ferentinu romulea q; appugnandas tradunt. Et q; nouoze consulu hanc glam faciant. quida n amborum
18 si alius p uoluntate et sanu puncia euenisse. Dum ea insano ouicquq; ductu auspicioq; gerent. Romanu meturra intm bellum
ingens multu ex gentib; conet. Cu auctor gellius egrius ex sanib; erat tuleri fere omi consueuerat bellu traxerit coma
gio pxiu ubiq; poplos et gallica auxilia mercede sollicitabant. Omis ea multitudo ad castra sanu conueniebat. Qui tumultu
repens postqua roma pla cuia l uoluntate cos cu legione. ii. ac tra socioru q; milib; xv. pfectu insanu esse app. claudiu pmo
aq; tpr inferu ire placuit. Dux romane legione secus l. et m. et sociorum xii mil castra haud pcul ab hoste posita. Cuius
magis eo pfectu qd matupe uentu erat. Ut quoda spectantes ia arma feruere poplos metu romani nominu copmire qua qd
ductu cos. quicqua ibi satis scit e aut fortunat gestu. Multa pla loci et temporib; inquis comita spetq; indet grauiore hostem
faciebat. etia ppe erat ut nec duci milites ne milib; dux satis fidei luras ad collega accersendu ex sano missas. In trinu annalib;
inuenio. lize tam incertu ponere cu ex ipsa int cos. pa ia tam eade honore fungentis discrepatio fuerit appio abuenie missas
uoluminio adfirmante appi. se luras decu. la uolumio insano tria castella cepit in quib; adu mil hostiu ceta erant dimidium
fere ei captu et lucanoru seditiones aplebeis et egentib; ducib; ortas summa opumatu uoluntate p q. fabu pcos missu. cu ueter
exercitu conspiceret. Decio depopulandos hostiu agros relinquit ipse cu suis copus meturra ad collega pgit. Que aduenientem
leui omi accepe. appiu ex conscientia sua credo animu habuisse haud numero intu sinib; scripserat. In liberali et migrato animo
si aguerat ope dissimulante uix em salute mutua reddita. cu obuia agisus esset. Satin salue inqt. l. uolunt ut scit insano res
hinc. que te causa ut impunita tu excederet indux. Volantius insano res ppsal et at luras ei decu uenisse que si false fuerint
nec usus sui sit. meturra exeplo comitis signis abituru. Tu a abeat inquit neq; te quicqua morat. et em minime consentaneu
cu bello tuo fortitan uix sufficiat hic te ad ope ferenda alius gloriari uenisse. bene herculeis uertere dicere uolumio malle
19 frustra opam insana qua quicqua meidisse. Cur n satis esse feruere unus consularis exercit. Digredientes ia cos legati tribunq;
ex appiano exercitu circumsistunt impatore suu orare ne collega auxiliu qd accipiendu ultro fuerit. sua sponte oblatum sp
neret plures abeunt uoluminio obistere atq; obstruere. oio pxiu cum collega certamine re p. pdant. si qua clades inci
disset desertori magis qua deserto naxi fore eo re adductam ut omis regi aut secus gess meturra. decus dedecusq; ad l.
uoluminu sit delegatu nemine questuru que uerbi appi si que fortune exercitus fuerit. Dum appio cu si ad re p. et ab
exercitu retineri expiret in uoluntate multum. hec monendo obtestando q; ppe restituant cos in comone ptraet. In ora
tiones longiores habet in eadem ferme sententia in qua int paucos certatu ubi fuerat. et cu uolumio causa supior de

infacundus quidē aduersus eximiam eloquentiam collegę uisus esset. Caullaniq; appius sibi acceptū referre dicebat debere
qd ex multo atq; diuini facundū etiā eos haberent. Priore consulari p̄mis utiq; m̄sib; hincere eū nequissē. r̄c iam populari
oratione serere. Quā malle quid uolūmus tua me strenue facere quā ego abs te sote loqui didicisse postremo condicione
ferre que decreta sit n̄ oportet. r̄c q; etiā ad desideratē rē p̄ h̄ impator ut sit melior eturia & sanū p̄uincias ex ur̄a mallo
eligeret suo exercitu seuelmeturū ut infamo rē gesturū. Tū militū clamor ortus ut simul ambo bellū p̄ruseū susciperent q̄
animadūso consensu uolūmus. Im̄ in collegę uoluntate m̄p̄anda inquit etiam n̄ omittā ut quid uos uelitis obscurū sit ma
nere an abire me uelitis. Clamore significare tū ū tamis ē clamor exort ut hostes e castis excire armis arreptis in acie
decidendo & uolūmus signa canere ac uexilla efferri e castis uisit appiū addubitate fer cernere seu pugnantē seu quieto
se fore collegę uictoria deinde uertit ne sup̄ q̄ legionē uolūmus sequerent & ipsū flagrantib; suis signū dedisse ab neutra parte
satis comode instructi sunt. r̄c & infamū dux gellius egnatius pabulatū cū cohortib; paucis uerat suoq; impetu magis milites quā
cūquā ductū aut impio pugna capessabant. Et romani exercitū r̄c et parte ambo ductū. nec satis t̄p̄s ad instruendū fuit p̄s con
curre uolūmus quā appius ad hostē pueniret. Itaq; forte inequali concursu ē & uelut forte quada mutante aduersos int̄ se hostes
p̄rusei uolūmo sancti parūp omittant quia dux abent appio occurreret. Dr̄ appius in medio pugne discriminat ita ut inter
p̄ma signa manib; ad celū sublatis conspiceret. Ita p̄cat ē bellona si hodie nob̄ uictoria des ast ego ē templū nouo. h̄c p̄cat uelut
infligante dea & ipse collegę & exercitū uirtutē equit̄ ducis impatoria opa exercunt & milites ne ab alia parte p̄s uictoria incipiat
admittunt. q̄ fundunt fugantq; hostes maiore mole hand facile sustinentes quācumquā man̄ conserere aduersi fuerant urgendo
cedentes insequendoq; effusos compulere ad castra. Ibi int̄m uentū gellij cohortū q; sabellariū paulisp̄ reuertunt pugna. h̄c quoq;
mox fuis iā ausiatorib; castra obpugnabant. Et cū uolūmus ipse p̄tē signa inferret. appiū bello nā uictore identidē celebrans
accenderant militū animos p̄uallū p̄fossas irruer̄ castra capta ducta q; p̄da ingens par̄ta & militi concessa. Vt a ccc̄ hostiū
occi duo mil̄ & c̄xx̄ capti. Dū ambo cōs omisq; romana uis in etruscum bellū magis inclinat infamio noui exercitū exorti ad depo
pulosos imp̄i romani fines p̄uestinos incipiamus falernū q; agrū transcendunt ingentes q; p̄das faciunt. Volūmus magnis amirib;
infamū redeunt iā cū fabio decioq; progati imp̄i suis aderat fama de sancti exercitu depopulationib; q; capam agri aduendos
socios conuict. Vt in caleni agrū uenit & ipse cernit recentia cladis uisigia & caleni narrant. Tantū iā p̄dē hostiū trahere ut uix
explicare agrū possit. Itaq; iā p̄pala ducet loq; ex t̄plo eundū infamū ē ut relicta ibi p̄da in expeditionē redeant. r̄c & tā oneratum
agrū dimicationi committant. Ea quāquā similia ueris erant. Cercus tam̄ exploranda r̄atus dimittit equites qui uagos p̄daiores in
agros palantes excipiant ex quib; inquirendo cognoscit ad uulturnū flūm sedere hostē inde t̄ra uigilia moturū ut infamū ē. h̄c
exploratus p̄fecit tanto int̄uallo ab hostib; conserat. Vt nec aduentū suū p̄p̄nq̄tate nimia noscipsisset. & egredientē e castis hostem
opp̄meret. Aliquantē ante lucē ad castra accessit ignarusq; osq; linguq; exploratū qd̄ agrū mittit. Inimici hostib; qd̄ facile erat
in nocturna t̄p̄edatione cognoscunt infrequēia armatis signa eḡsa p̄da p̄dē q; custodes exire ignobile agm̄ & sua queq; moli
entē. nullo int̄ alios consensu. r̄c & satis certo impio. Iōmp̄ adḡdiendi ap̄tissimū uisū. & iam lux adpetebat. Itaq; signa canere uisit.
Agm̄ q; hostiū adḡdi. Sancti p̄da impedit infrequētes armati. par̄t addere q̄dū ac p̄te agere p̄da par̄t stare incerti int̄ p̄gdi. an re
q̄d̄ in castra tuus foret. Int̄ cunctationē opp̄munt. & romani iā transcenderant uallū cederq; ac tumulē erat in castris. Sancti
agm̄ p̄t quā hostili tumultu captiuorū etiā repentina refec̄tione turbatū erat q̄ par̄t ipsi soluti uinctos soluebant. Par̄t arma
infamū deliqua rapiebant. Tumultūq; p̄lo ipso tribuliorē int̄ mixtū agminū p̄bebant. Memorandū deinde edidit facinus
r̄c flacū minatiū ducē aduentē ordines hortantēq; inuadunt. Dissipatis inde equitib; q̄ cū eo aderant ipsū circū sistunt. insiden
teq; eā captū ad cōs romani rapiunt. Reuocata eo tumultū p̄ma signa sancti p̄luq; iā p̄fligati int̄ḡtū ē. r̄c ducitū susti
nere potuit. Cesa ad vj mil̄ hominū duo mil̄ & quingenta capta m̄s. Tū mil̄ uū signa militaria xxx̄. & qd̄ lenissimū uictō
rib; fuit. captiuorū recepta vij mil̄ & cccc̄. p̄da ingens sociorū accitq; edicto dñi ad res suas noscendas recipiendasq; p̄stacuta
die quat̄uorū n̄ extant dñs militi concessit coactiq; uendere p̄da ne alibi quā in armis animū habent. Magnū ea populatio
capam agri tumultū rom̄ p̄buerat. & p̄os forte dies ex eturia adlatū erat. Post deductū inde uolūmanū exercitū eturia
concta in arma & gellū egnatū sancti ducē & ub̄ros ad defectiōne uocari & gallos p̄tio ingem sollicitari. h̄c nuncius
senatus conuict uisicū indici. P̄lectū omis q̄n̄s hominū habi uisit. nec ingenuū m̄ aut uimores sacramento adac̄tis

si seniori etiam cohortes facere libramque centuriam et defendende urbis consilia aguerant summi quoque rerum periti. L. sempnuius perperam
etiam parte cuius exonerat senatu. L. uolunius eos litteris quibus quosdam fuisse et populos campanum cogniti. etiam et supplicationes
obire bene gesta eos nomine decernunt iusticiam remittit quod fuerat dies xviij supplicatio quoque plena fuit. In de presidio regionis
depopulatae ab istis agnari ceptum. Itaque placuit ut duae coloniae circa uestinum et falernum agrum deducerent una ad hostium fluvium
liris quae tam turris appellata alta insulae uestino falernum contingente agrum ubi sine opore diu quae ubi fuisse. sinuata deinde ab
colonis romanis appellata. etiam per negotium datum est ut plebei cito iuberet. L. sempnuius perperam uisum in ea loco colonis deducenda
crearet. etiam quod nomina darent facile inueniebant quod inflatione se perperam infestis regionis non magis metu rebantur aut ab eis
curis senatu et tunc inquietis bellum et crebris litteris appropinquat montis. etiam regionis et motum neglegerent in genere conficere arma et uicos
sanctos ubi gallos in castra bifaria facta esse quod unum locum capere tanta multitudinem non possit. Ob hoc etiam appebatur res committarum
causa. L. uolunius eos roma reuocat quod priusquam ad suffragium centurias uocare in contione aduocato populo multa de magnitudine
belli et uisum dicerent. lam tamen cum ipse ibi cum collega res pariter gesserit fuisse tantum bellum uno duce uno nec exercitu geri potuerit.
Accessisse postea dici ubi et ingente exercitu gallos aduersum in populos duces consules illo die delugit meminissent se non confi
dere cum consensu. L. R. consule declaratum rerum quod haud dubie tunc prius omnium ductor habet. Dictatore fuisse exemplo dictum nemini
dubium erat. quoniam fabius quoniam omnium consensu destinaret. Cuius et propterea et primo uocare omnes centurias consule cum L. uolunio di
cebant fabii oratio fuit qualis biennium ante deinde ut uincebant consensu uersa postremo ad collegam per decium poscendum ad senectam
se ad mimulum fore censura duobus quoque consulibus simul gestis exequi se nil concordie collegio firmum adire per tuenda esse. etiam in per socio
um in aduersum senile animi posse cum moribus notis facilius se communicaturum consilia subscripsit orationem ei eos cum meritis per decium
laudibus tunc ex concordia consilium bona quaeque ea discordia mala in administratione rerum militarium euenirent memorando. quia
perperam ultimum dissonum fuit et collegae certaminibus nup uentum fore admonendo. Decium fabiumque ut uno animo una mente uenerent esse
perperam uisum natos militum factis magnos aduersorum lingua quae certamina rudes ex ingenia consularia esse callidos solleptis quoque uiris
atque eloquentibus consulatos qualis app claudius esset. ubi ac fortis praesides habendos perit quoque ad reddenda cura creandos esse. his agendis dies
conrupte perperam ad praescriptum consul et consularia et priora comitia habita eos creati quoque fabius et per decium app claudius per omnes absentes
23 et L. uolunio ex se et scito plebs propterea anni impium est. Eo anno prodigia multa fuerunt quorum avertimandorum causa supplicationes
in biduum senatui decreuit publice unum actus plebi tunc supplicatum ut frequentes uiri feminaeque insignis supplicatione fecerant
in sacello pudicitiae patriciae quoque in foro bouario et ad eam rotunda herculi. in matronas orati. Verginia auli filia patricia plebeo nupta
L. uolunio consuli matronae quod depatibus enupuisse sacris arguerant. Breuis allocutio inde ex iracundia muliebri in contione
animorum exarsit. Cum se uerginia et patricia et pudica in patriciarum pudicitiae templum ingressae uetum nupta ad quam uirgo deducta
sit. nec se uiri honorum uel ei ac rerum gestarum penitere uel gloriarer. facto deinde eggio magnifica uerba adauit. In uico longo ubi
habebat ex parte edui quod satis esset loci modico sacello exclusit. aramque ibi posuit. Et conuocatis plebei matrimonium conquesta
iniuria patriciarum hanc aram ego meque pudicitiae plebei dedico. Vos quoque hortor ut quod certam uirtutis uiros in hac ciuitate tenet
et pudicitiae in matronas sit deus quoque opam ut haec ara quia illa siquid potest sanctus et a castioribus coli dicat. Eodem ferme ritu et haec
ara quod illa antiquae cultae. ut nulla non spectat pudicitiae matrona et quae uniuerso nupta fuisset. in sacrificandi habet. Vulgata
den religio apollinis nec matronis solum sed omnis ordinis feminum postremo in obliuione uenit. Eodem anno cor et quod ogunij ediles
curules alique feneratoribus die dixerunt. Quorum bonis militibus ex eo quod in publicum redactis in ea in capitolio lumina et tunc in sar
argentea uasa in cella uisus. iouemque in culmine cum quadriduo et ad fici ruminale simulacra infantium conditorum urbem uberibus
lupis posuerunt. semina quoque saxo quadrato acapena porta ad maras strauerunt. et ab edilibus plebei. L. pho perperam et c. fuluio curio
24 ex multa etiam iam pecunia quae exegerat pecuniarum clapsatis ludifacit patreque aureas ad cereris posuit. quod inde fabius et per decium
quarta consulatum in eunt tribus consulibus censuraque collegae nec gloria magni rerum quae ingenerat. Quia concordia in se clari
que nec perperam esse ordinum magis quam ipsorum in se certam inuenisse reor patricius tendentibus in fabium in perperam extra
ordine perperam habet plebei auctoribus decio ut ad se reuocaret. fuit certe contentio in senatu postquam ibi fabius plus
poterat reuocaret ad populum in contione ut in militaret uiros et factis potius quam dictis sepe pauca uerba habita
fabius quia arbore conseruisset. sub ea legere alium fructum indignum esse dicens se apuisse cinnia silua una quod perperam tali

romano bello fecisse quid se idcirco sollicitarent si alio ducē gesturi bellū essent iuniorū adūsariū se nō sociū impij legisse
sensim exibat & mudasse decū concordib; collegis trib; postremo se tendere nihil ultra quā ut si dignū pūncia ducerent. rō
meā mēte reit in senatū arbitrio se fuisse & in potestate poplī se futurū. p. decius senatū in iura querebat q̄ ac potuerunt patet
admisit ne plebs adit ad magnos honores esset. Post quā ipsi iurē pūcerit ne in ullo gūte hominū inhonorata esset queri quē
admodū iura sint. q̄ suffragia in poplī si arbitria & iā fortū & in paucorū potestate uertant. Omī ante se cōs sortitos pūncias
eē. q̄ extra sortē fabio senatū pūncia dare si honori ei causa ita eū de sede q̄. Rēp. meriti eē ut faueat q̄nti fabij glē qui
in nō sua contumelia splendat. Cui aut dubiū eē ubi unū bellū sit assum ac difficile cui id alit̄ extra sortē manderet. Cum alit̄
cōs. p. supuacaneo atq; inuili habeat glari fabiū reb; in curia gestis uelle & p. decū glari & fortitan quē ille obrutū igne
reliquerit. Ita ut totius nouū ex impūso incendū dare eū se exandurū. Postremo se collegē honores pūnaq; concessurū uere
cuidia pūciā ei maiestatis q̄ cū piculū dimicatio pposita sit. t̄q; cedere sua sponte neq; cessurū & sinihil aliud ex eo certa
mine tulerit. illud certe latuit ut qd poplī sit poplī uibeat potius quā patet gratificet. Louē optimū maximū deoq; in
mortales se p̄cari ut nā sortem equa sibi cū collega dent. si eandē uirtutē felicitatē q̄ in bello adimū
trando datū sint. Certe & id natura equū & exemplo uale eē & ad famā. p. p̄met eos cōs eē quorum
inrolubē ducē bellū p̄pūciā gerit recte possit. fabius nihil aliud p̄cari p̄m quā ut pūciā intro uocarent ad suffragiū app
claudij. p. l. a. allatas ex curia latus audirent comitia habuit nec minore poplī cōsensu quā senatū pūncia eturā extra sortem
fabio decreta. Concursum inde ad cōs. facti omīū ferme iuniorū & p. se quisq; nomina dabant. Tanta cupido erat sub eo ducē stipendia faci
endi quā circūfusi turba uij inquit pedatū & sexcentos equos dūtaxat scribe in animum ē hodierno & crastino die q̄ nomina dederūt
mecū ducā maiorem cupit ē. ut omī locupletatē reducā quā ut multis rē gerā milib; p̄fecto apto exercitū & eo plus fiduciā ac spei ge
rente qd nō desiderata militūdo erat ad oppidū abarnā unde haud p̄cul hostes erant ad castra appij. p. p̄p̄t paucos cura milibus
lignatorū ei cū p̄sidio occurr̄. Qui ut lictores p̄gch uider fabiū q̄ eē cōsulē accepe lēti atq; alacri dūx poplō q̄ romano grates
agunt qd eū sibi impatore mīsserūt. Circūfusi deinde cū cōsulē salutarent. querit fabius q̄ p̄gerūt. responditib; q̄ lignatū se ire.
Am rāndē inq̄ nū castra uallata nō habetis. Ad h̄ cū succelamati esset duplici quidē uallo & fossā & tam in iugenti metu esse.
Habetis q̄ inq̄ adfari lignorū redue & uellatē uallū. Redue in castra t̄rōre q̄ ibi uellentē uallū & h̄m q̄ in castris remanserūt
militib; & ipsi appio fecerūt. Tū p̄ se quisq; alij alius dicere cōs. seq̄ fabij facere iussu. postero inde dat castra mora & appiū p̄
romā dimissus. Inde nusquā statua romanis fuere negabat uale esse uno loco sedere exercitū t̄nētib; de mutatione locoru no
bilitatē ac salubritatē esse. Vere inde p̄mo relicta scdā legione ad clusū qd camaridolū appellabant. P̄posito q̄ castris. l. scipionē
p̄ p̄ romā ipse ad consultandū de bello redit sue ipse sponte sua quia bellū & maius in cōsp̄ctu erat. quā quantū eē famē cpe
diderat sue Sōs. acat nā in iuniorūq; auctorē s̄. Ab appio claudio p̄r̄ tractū quidā uideri uoluit. Cū in senatū & ap̄ poplū id
qd p̄latas assidue fecerat t̄rōre belli c̄rūci augere nō suffēdurū ducē unū nec exercitū unū adūsus iūj populos p̄giculosa
eē sue uindicta unū p̄mant sue id diuisi gerant bellū ne ad omīa simul obire unū nō possit. duas se ibi legiones romanas reliquisse
& min v. pedatū equitū q̄ cū fabio uenisset sibi placere. p. decū cōs. p̄mo qd t̄p̄ in iuniorū ad collegā p̄ficisci. l. uolūno s̄anū
pūncia dari si cōsul malit in sua pūncia ire uolūnū in iuniorū ad cōsulē cū exercitū iussu consolari p̄ficisci cū magnam
partē moueret oratio p̄r̄ p̄ decū censuisse fer̄ ut omīa in iūj ac liba quē fabio reseruantur donec ut ipse si p̄ comodū rei. p̄
posset romā uenisset ut alique ex legatis mīssis aq̄ discere senatū quantū in iuniorū belli esset quantū q̄ ad ministrandū s̄opis
& qd p̄duces esset fabius ut romā redit. & in senatū ē p̄ductus ad poplū media orationē habuit ut nec augere nec minuire ui
det belli famā magis q̄ malit assūmido ducē aliorū indulgere timori quā suo aut rei p̄ piculo consulere. Ceterū s̄is adiutorē
belli sociū q̄ impij darent qm̄ in se obliuisci p̄ decū cōsul p̄ tot collegia malle & copiarū s̄anū sibi cū p̄. decio & nunquā
minū hostiū fore sin collega qd aliud mallet ac sibi l. uolūnū darent adiutorē omīū rerū arbitriū & apoplo & asenatu &
ab ipso collega fabio p̄missū ē. & cū p̄ decū se in s̄anū ut in iuniorū p̄ficisci paratū eē ostendisset. tanta leticia de gratulatio fuit
ut p̄cipet uictoria animis triumphus q̄ nō bellū deceptū cōsulib; uideret. Inuenio ap̄ quosclā excepto cōsulatu intro p̄fectū
in iuniorū fabiū decūq; sine ulla mīatione sortis pūnciarū certaminūq; in cōlegis quē exposui. S̄r̄ quib; ne h̄c quidē certa
mina ex p̄ponere satis fuerit adiecerunt. & appij criminationē de fabio ad poplū & p̄macia adūsus p̄sentē cōsulē p̄r̄ contentiorē

25

26

q. alia mō collegas tendente decio ut sup. quisq. pūicq. forte tueret. Constat tē incipit ex eo tpr q. pfecta ambo cōs. ad bellū sunt. Ceterū antequā cōs in certatū puenirent senones galli multitudinē genti ad clusū uener. Legionē romanā castris oppugnātū. Scipio qui castris pērat loco adiuuandā paucitatē suorū militū iatū. In colle qui int. urbē & castra erat. acie erē. si ut inre subita parū exploratē tūere ad uigū pēx. qd. hostes cepant parte alia adgē. Ita cetera abtū legio atq. in medio cū hostis undiq. uigēte circūuēta deleta qd. ibi legionē ita ut nūcū n. sup. esset quidā auctorē s. t. jec ante ad cōs. qui ita haud pōt a clusio abeat famā ei cladiū plātā quā fuere in conspectu gallorū equites pectorib; equorū suspēsa gestantes capta & lanceis infixa ouantes q. moris sui carmine. Et q. ubros fuisse n. gallos tradant. & gadus acceptū & circūuētas paulatorib; cū l. manlio torquato legato scipione p. p. subsidū ecāstris tulisse uictoresq. umbros redintegrato plio uictos ēē captiuosq. eis ap. pda adonptā similis u. ē gallo hoste quā ubro eā clade acceptā qd. cū sepe alias. Tū eo anno gallici tumultū pēpūit tōtū ciuitatē tenuit. Ita q. p. quā qd. ambo cōs. pfecta ad bellū erant cū uū legionib; & magno equitatu romano cāpanū q. mille eqs; deletas ad id bellū misissē sociorum nomūq. latini maiore exercitū quā romani aliq. duo exercitū haud pōt urbē pēritū oppositū in insalisco. alt. inuaticano agro cōs. fuluius. & l. postumius megillus ppe ambustatua in eis locis habē uisū. Consulē ad hostes transgresso appennino in agrū sentinatē puenit. Ibi uū mil. ferme utuallo castris postea int. hostes deinde consulationē habet atq. ita conuenit ne unus castris miscerent omī neuē in acie descenderent simul sātū; galli pēritū umbri adiecti dies indota pugne sātū galli galli qui delegatā pugna int. ipsū certam pēritū umbriq. uisū castra romana oppugnāt. Hec consilia turbat trans fuge clusū elā nocte ad fabiū consule transgē q. editū hostiū consiliū dimissi cōdū ut subinde ut queq. res noua decreta esse exploratā pferrent cōs. fuluius ut ex salusco postumio ut ex uaticano exercitū ad clusū admovent. sūma q. uisū hor hostiū depopulent scribunt hui. populationis fama etruscos ex agro sentinate ad suos fines tuendos mouit. Instare inde cōs. ut ab sentib; hui. pugnatē pbidū lacessere plio hostē. Biduo nihil dignū dictū adū pauci utriq. cecidere magisq. iritatis. Adūstū certam anūm quā ad dūctū sūma rerū addota tēo descēnti incāpū omib; opus ē. Cū instrudē acie staret cerua fugiens lupū emontib; exadta pcampos ut duas acies discurret. Inde diuersē fere cerua ad gallos lupus ad romanos cursū deflex. lupo data int. ordines uisū cerua galli confixere. Tū ex antesignanis romanis miles illas fuga int. & cedet uertit ubi sacra diuū spā iacentē uidet. Hinc uictor marcius lupus integer & intactus gentis nos marci & conditoris nū admonuit. De quo cornu galli. sinistro galli constitit. adūstū sātū a fabiū pma acie legione p. de quo cornu adūstū gallos p. sinistro decurū quātā & sextā instrux. Scolā & quartā cū l. uolūno p. consule mīano gerebat bellū. Imo concursu adeo equis uirib; gesta ē res ut si adūstū pēritū & umbri aut in acie aut in castris. q. uūq. se inclinassent accipiendā clades fuerit. Ceterū quāquā cōmunis ad huc maris belli erat. t. jecūm disorū fortuna fecerat q. datū uisū esse. Et haudquāquā simul pugno indexto leuoq. erat romani ap. fabiū arcebat magis quā inferebat pugna. exatuebat q. in quā madone seruū diei certam q. ita p. uisū erat duci & sātū & gallos pmo impetu esse feroces q. sustineri sātū sit. Longiore certamine sentī residere sātū animos gallorū quidē aīa corpora inoleratissima laboris atq. p. fluere. pma q. cornū esse plia plusquā uirorū postrema min. qua seminatū in id temp. q. q. in uisū solebat hostiū quā in uisū uidebat uisū milite seruabat. ferocior datus & erate & uigore anūm quantūcūq. uisū habuit. Certamine pmo effudit & q. lentior uidebat pedestris pugna cōtū in pugna concitat. & ipse fortissimē uirorū turmē inuictū orat p. ceterū uuentus in hostē ut secū impetū faciunt duplicē illorū glām fore si ab leuo cornū & ab equite uictoria incipiat bī auertere gallicū cōtū itū longius euictor aīa int. media equitū agmina plū cientes nouū pugne. Contruit gen. & clascariq. sup. curū stans armat hostiū ingenti sonitu equorū rotarūq. aduenit. & insolitū ei tumultū romanorū contruit equos ita uictore cōtū uelut lymphaticū pauor dissipat steruit. inde tuentē cōs. uisūq. impudā fuga turbata. hinc etiā signa legionū multaq. impetu equoz ac uethiculorū raptorū p. agnū oberta antesignani & infecūa simul t. jec hostes uelut gallica acie nullū spaciū respirandi recipiendūq. se dedit. Vociferare se decurū q. fugerent quā ne infuga spē habent. obistere cedentib; ac reuocare fūos. Deinde ut nulla in p. cūllos sustinere poterat patre. p. decū nomīne compellant. Quid ulē meror inq. familiare faci dātū h. mō quīe. ut luendū p. cūllos publicis piacula sim. lā ego meū hostiū legiones merendas telluri ac diis manib; dabo. h. p. locut. m. l. uisū pontificē quē descendens in acie adgē uenerat. ab se p. uisū ūba quib; se legionesq. hostiū p. exercitū p. p. quātū deuouere. Deuot inde eadem p. catione eodemq. habitu q. pat. p. decurū aduēnti bello latino se uisū deuouere cū secū sollepnē p. cationē adiecisset.

p[ro]p[ter] aggre[re] se formidine ac fugam cedemq[ue] ac quor[um] celestium inferorumq[ue] iras contrahunt funebrib[us] duris signa tela arma hostiu[m]
locumq[ue] eundem sup[er] pectus ac gallo[rum] ac samnitium fore. H[ic] excep[er]unt m[en]te hostesq[ue] qua[m] conferatima[m] cornebat gallo[rum] aciem con
citare p[ro]p[ter] inferentia[m] se ipse infestis telis e[st] m[en]sedus. Vix humane inde op[er]i uideri pugna[m] potuit. Romani duce amissio que res ter
tori alia e[st] solac[i]o sistere fuga[m] ac nouam de integro uelle instaurare pugna[m]. Gallia maxime glob[us] circūstant consilii corpus uelut
aliena tam te uana incassu iactare tela topperet quidam. & nec pugna[m] meminisse pugna[m] nec fugam. Ac ex parte altera pontifex lauius
cui lictores decus tradiderat iusserat q[uod] p[ro]p[ter] e[st] uociferari p[er]iculis romanos defunctos consilii fero gallos samnitesq[ue] telluris matris
adeorū manu[m] e[st] t[em]p[or]e ad se ac uocare decum deuota secū aciem furiarumq[ue] ac formidini plena omnia ad hostes esse. Supruenerunt
deinde hui[us] restituentib[us] pugna[m] L. cornelius scipio & marcius cum subsidio ex nouissima acie uisumq[ue] fabii co[ss] ad p[re]sidium collegis missi
ibi audieru[n]t. p[ro]p[ter] decus euentus ingens hostium ad omnia p[er] t[em]p[or]e audenda. Itaq[ue] cū galli struētis anse se scuti conferti starent nec facili
pede conlato uideret pugna[m] uisus legatorum collecta humi pilasq[ue] strata ut duas acies iacebant atq[ue] inuestudine hostium coniecta
sub; pleriq[ue] insensata uerariq[ue] rurs[us] incorpora ipsi fixi sternerent cuneis ita ut magna pars integri[us] corporib[us] attoniti conciderent.
H[ic] insensato coram romanor[um] fortuna uariauerat fabius indec[us] p[ro]mo ut ante dicitur e[st] canendo exierat dion. Deu postq[ue]
nec clamor hostiu[m] nec impetu[m] nec tela missa eandē u[er]ba habere uisa. Prefectis e[st] uisus adlatu[m] sanu[m] circūducere alas ut signo
dato intrinsecus q[uo]nto maximo possent impetu inciperent sensi suos signa inferre uisus & comouere hostes. Postq[ue] n[on] relin
quit. & haud dubia lassitudine e[st]. In collectis omib[us] subsidio q[uod] ad id t[em]p[or]e reseruauerat & legiones conuocauit & signum ad m[en]ta
dendos hostes equitibus dedit. Nec sustinuer[unt] sancti impetu p[ro]p[ter] q[uod] aciem p[er] gallos relinquit indimicatione locus ad castra effuso
curia forebant galli restituit facta conferti conuicti stabant. In fabius audita morte collegis campanoru[m] aliam quingentos fere
equites excedere aciem uolens & circumuectos agro gallica inuadere aciem t[em]p[or]e deinde legioni subsequi p[re]cipit & qua turbata agm
hostiu[m] impetu uiderent equitū instare acritus cedere ipse p[ro]mo ioui uictori spoliaq[ue] hostium ciuonisse ad castra sanu[m] p[re]erat.
Quo multitudine omis consternata agebat sub ipso uallo quia tanta multitudine pot[er]at non recepe. Temprata ab exclusis turba
suetu pugna e[st]. Bigellus cognatus impator sanu[m] cecidit. Compulsi deinde in uallu[m] samnites paruq[ue] certamine capta castra
& galli abigo circumuecti. Ceso eod[ie] hostium xxv. milia octo capta & p[ro]p[ter] decus exercitus cesa u[er]ba. Rex fabii mille a cc
fabius dimisit ad querendum collegis corpus spolia hostium coniecta inaequum ioui uictori concretauit. Consul corpus
e[st] die q[uod] obrutu[m] sup[er]stratu[m] gallo[rum] flumuli erat inueniri n[on] potuit. Postero die inuentum relatumq[ue] e[st] cū multis militum
laetum in missa inde omni aliaru[m] reru[m] cura. fabius collegis funus omi honore laudib[us] q[uod] meritis celebrat & inetruria p[ro]p[ter] 20
eod[ie] die ab co[ss] filio p[ro]p[ter] res ex sententia gesta & p[ro]p[ter] ingentē inlata[m] populationib[us] agoru[m] hosti cladem pugnatum
e[st] egregie p[ro]p[ter] uisumq[ue] & clauinorum e[st] amplius mil[ia] u[er]ba & signa mil[ia] ad xv. capta. Samnitium agm cū p[ro]p[ter] pelagui
agru[m] fugere circumuecti apud agm ex milib[us] quinq[ue] ad mille c[ir]ca magna eui diei q[uod] in sententia agro bellatum fama e[st]
e[st] i[st]a stanti s[ed] sup[er] iacere quidam augendo fide qui in hostiu[m] exercitu peditum xl ccc xxx equitū sex & xl milia
mille carpentor[um] scripsere fuisse scilicet. cū umbru[m] tuscūq[ue] quos & ipsos pugna[m] adfuisse & ut romanoru[m] q[uod] augerent copias
L. uoluntius p[ro]p[ter] consule duce consilii; exercitumq[ue] eui legionib[us] consilii; adiecit. In plurib[us] annalib[us] duoru[m] ea consiliu[m]
p[ro]p[ter] uictoriae. Voluntius in sano unum res genti samnitiumq[ue] exercitu[m] miseru[m] monte compulsi n[on] detrauit iniquitate
loci fundit fugatq[ue]. & fabius deciana exercitu[m] relicto inetruria p[re]sidio suis legionib[us] deductis ad urbem degallu[m] p[ro]p[ter] uictoriae
ac sanantib[us] triumphauit milites triumphante secutus. celebrata inconditis militib[us] n[on] magis uictoriaq[ue] in fabii qua[m]
mori p[re]clara. p[ro]p[ter] decus e[st] excitata memoria parentis equata euentu publico p[re]uatoq[ue] filii laudib[us]. Data ex p[re]da militib[us]
aeris octogenti bini sagas & tunice p[ri]ma illa tempestate milicie haudquaqua[m] sp[er]enda. Hui[us] itaq[ue] reb[us] gestis nec insani
tib[us] adhuc nec inetruria p[re]erat. p[ro]p[ter] & p[ro]p[ter] uictoriae; post deductum ab consule exercitum rebellatu[m] fuerit & sanites
p[re]datu[m] magru[m] uisum formidatq[ue] & parte alia inetruria queq[ue] uultu adiacet flumini descendere eos aduersus
appius claudius. p[ro]p[ter] cū exercitu deciano misit. fabius inetruria rebellante deuio u[er]ba & quingentos p[ro]p[ter] uictoriae occidit.
cepta ad mille septingentos. quadraginta quiredempti singuli aeris trecentis x. p[re]da alia omni militib[us] concessa. Samnitium
legiones cum parte appius claudius. p[ro]p[ter] parte. L. uoluntius p[ro]p[ter] consule sequeretur magru[m] stellatē conuenit ibi & sanitiu[m]
om[ne] consilium & appius uoluntiusq[ue] castra conuenerunt. Pugnatum infestissim[us] animis. Hinc ira stimulat aduersus

29

20

X. c. 31.

rebellantes rociens illinc ab ultima u. d. m. canibus; spe q. q. s. m. canibus. xvi. Trecenta camp. duo mil. septingenti ex romano exercitu
cecidere duo mil. septingenti felix ann. bellicis reb; pestilencia grauis pdignu q. sollicitas. Jam et t. m. multifaria pluuiis & in exercitu
appu claudu pletos q. fulminib; idos nunciatus libiq. oblyce adu. Co anno qu. fabius gurges cons. filius aliq. matronas ad poplm
strupi dapnata pecunia multauit. exq. multatitio aere uenerit edemque ppe circumf. facienda curauit. Supi. etia ne sanuui bella que
continua p. quarta u. uolum. annu q. sextu & quadragim. a m. ualerio consule q. p. m. anno arma mullq. agm. & ne tot annoz
clades utruisq. gentis labori actos ne refera. quib; nequyunt. tam duriora pectora uinci. Jam anno sanuui. in sentinatu agro peliquit
ad asernu stellatib; campu suu ipi legionib; mixti alienis ab quatuor exercitib; u. ducib; romanis q. fuerant. impatore clarissimum suu
gentis amiserant. socios belli etruscos umbros gallos in eadem fortuna uidebant qua ipsi erant nec suis nec exercitib; uirib; iam stare
poterant. Iam bello n. abstinebant adeo ne infelici quide defensi libitatis tederat & uinci qua n. temptare uictoria mallebant. Vana sa
32 ille que p. g. longuq. bellorum scribendo legendo equq. gerentes n. sangauer. q. stabat. p. deciu. l. postumius megellus. & m. atilius
regulus eos secutus sanuui ambob; decreta p. nuncia e. q. t. p. scriptos hostiu exercitus uno certura. altero populatione capauit. repetu
tenu. tuendis parare finib; sana erat. Postumiu ualendo aduersa roma. & uenit atilius ex templo p. fect. ut in sano hostis ma enim
placuerat p. t. b; ndu regios optmaret. uelut ex coposito ibi obuui habuere hoste ubi & inuare uastare ibi sanuui aggu
phibent & p. g. ede inde impacata sociorum q. p. r. fines sanuui phibent. Cu castra castru conlata essent. Id uix romanu rociens
uictor audere ausi sanuui. l. tantu despario ultima temeritatis facit castra romana oppugnare. Et quia n. uenit ad fine ta audax
incepat. tam haud omno uanu fuit. Dyebula erat ad multum diei dena adeo ut lucis usu eripet. q. p. p. p. m. ex uallu ad epro
q. p. p. m. q. u. m. se congredientiu conspectu ac uelut latebra m. chianu sp. t. t. sanuui uix du. s. a. c. e. t. a. l. u. c. e. & e. i. p. a. p. m. e. n. t. e. c. a. l. i. g. n. e. a. d.
statione romana in porta segna agente uigilias pueniunt impulo oppis nec animi satis ad resistendu nec uirui fuit. abiq. castru deca
33 mana porta impet. factus itaq. captu q. uictoriu questor q. ibi. l. opimius p. n. a. c. c. e. s. t. u. s. Condamatu inde ad arma. eos. tumultu exercit. duai
cohortes socioz lucanui suastanaq. que p. x. m. p. que forte erant tueri p. r. u. i. u. b. e. manipulos legionu p. n. a. c. i. p. a. l. i. u. a. i. n. d. u. c. i. t. Vix du. s. a. n. s.
ap. r. u. i. s. a. r. m. i. s. in ordines eunt & domore magis qua oculis hoste noleunt nec quantu numer. s. e. t. a. m. a. r. e. p. o. t. e. s. t. Cedant p. m. o. u. i. c. e. r. t. a. f. o. r. t. u. n. e.
s. i. n. q. & hoste m. r. o. s. u. i. m. m. e. d. i. a. c. a. s. t. r. a. accipunt. Inde cu. c. o. n. s. u. l. u. o. c. i. f. e. r. a. n. t. e. x. p. u. l. s. i. n. e. x. e. u. a. l. l. u. c. a. s. t. r. a. d. e. i. n. d. e. s. u. a. o. p. p. u. g. n. a. t. u. r. e. s. s. e. n. t.
r. a. g. u. a. n. t. c. l. a. m. o. r. e. s. u. b. l. a. t. o. c. o. m. i. t. p. m. o. r. e. s. i. s. t. u. n. t. D. e. i. n. d. e. i. n. f. e. r. p. e. d. e. m. u. r. g. u. n. t. & i. m. p. u. l. s. o. r. s. e. m. e. l. r. i. u. e. e. o. d. e. m. c. o. g. u. n. t. q. c. e. p. u. n. t. e. x. p. e. l.
l. u. n. t. e. x. t. r. a. p. o. r. t. a. m. u. a. l. l. u. q. u. i. n. d. e. p. g. e. r. e. d. e. p. s. e. q. u. i. q. u. i. t. u. r. b. a. l. u. x. n. e. t. u. c. i. r. c. a. i. n. s. i. d. i. a. t. u. f. a. c. i. e. b. a. t. n. a. u. s. i. l. i. b. e. r. a. t. u. s. c. a. s. t. r. i. s. c. o. n. t. e. n. t. i. r. e. c. e. p. e. r. s. e.
n. t. u. a. l. l. u. c. e. c. e. f. e. r. m. e. h. o. s. t. i. u. c. e. c. i. s. r. o. m. a. n. o. z. s. t. a. t. i. o. n. i. s. p. m. p. u. i. g. i. l. i. u. n. q. & e. o. r. u. q. u. i. c. i. r. c. a. q. u. e. s. t. o. r. u. m. o. p. p. s. i. p. u. r. e. a. d. a. c. c. x. x. x. a. n. i. m. o. s. i. n. d. e.
s. a. n. u. i. b; n. i. n. f. e. l. i. c. e. a. u. d. a. c. i. a. a. u. r. t. & n. m. p. f. e. r. r. e. i. n. d. e. c. a. s. t. r. a. r. o. m. a. n. u. i. n. e. p. a. b. u. l. a. r. i. q. d. e. p. a. g. r. o. s. s. u. o. s. p. a. c. i. e. b. a. n. t. R. e. t. r. o. i. m. p. a. c. a. t. u. s. s. o. r. t. u. m. a. g. r. u.
p. a. b. u. l. a. t. o. r. e. s. i. b. a. n. t. q. u. a. r. u. r. e. p. u. s. a. m. a. t. u. m. u. l. t. u. o. s. i. o. z. e. i. c. o. n. q. u. a. r. e. s. e. n. t. P. l. a. t. a. r. o. m. a. c. o. g. u. t. l. p. o. s. t. u. m. i. u. s. c. o. s. V. i. x. d. u. u. a. l. i. d. i. u. m. p. f. i. c. i. s. e. x.
u. i. b. e. l. r. u. i. s. t. a. m. q. u. a. e. x. e. r. m. i. l. i. t. a. b; e. d. i. c. t. o. s. o. r. a. m. u. s. s. i. s. c. o. n. u. e. n. i. r. e. i. p. s. e. e. d. e. u. i. c. t. o. r. u. q. u. a. e. d. i. l. i. s. c. u. r. u. l. i. s. e. x. m. u. l. t. a. t. i. c. i. a. p. e. c. u. n. i. a. f. a. c. i. e. n. d. u. c. u. r. a.
u. i. r. a. t. d. e. d. i. c. i. u. n. a. a. d. e. c. e. r. e. t. u. p. f. e. d. u. a. b. s. o. n. i. s. a. n. u. i. a. d. c. a. s. t. r. a. c. o. l. l. e. g. e. p. r. e. x. i. t. i. n. d. e. p. o. s. t. q. u. a. s. a. n. u. i. s. d. i. s. s. i. s. d. u. o. b; e. x. e. r. c. i. t. u. b; r. e. s. i. s. t. i. p. o. s. s. e. r. e. c. e. s. s. e. r.
34 d. u. s. i. c. o. s. a. d. u. i. s. t. a. n. d. o. s. a. g. r. o. s. u. r. b. e. q. o. p. p. u. g. n. a. n. d. u. s. d. i. s. c. e. d. u. n. t. l. o. s. t. u. m. i. u. s. m. i. l. i. o. n. a. o. p. p. u. g. n. a. r. e. a. d. h. o. r. t. u. m. a. t. q. i. m. p. e. t. u. d. e. i. n. p. o. s. t. q. u. a. m. e. a.
p. a. r. u. p. r. e. d. e. b. a. n. t. o. p. e. a. c. u. m. e. s. d. e. m. u. i. n. u. i. c. t. u. s. m. u. r. o. c. e. p. t. u. l. b. i. c. a. p. t. a. i. a. u. r. b. e. a. b. h. o. r. a. u. i. u. s. q. u. a. d. u. i. s. f. e. r. e. h. o. r. a. o. m. i. b; p. a. r. t. i. b; u. r. b. d. u. i. i. n.
c. e. r. t. o. e. u. e. n. t. u. p. u. g. n. a. n. t. e. l. o. s. t. e. r. o. p. o. t. a. o. p. p. i. d. o. r. o. m. a. n. i. s. a. n. u. i. c. e. s. i. u. i. c. e. c. a. p. t. i. u. i. i. c. c. p. r. e. p. e. l. a. a. l. i. u. i. n. d. e. f. o. r. t. u. d. u. c. t. e. l. e. g. i. o. n. e. s. u. n. d. e. o. p. p. i. d. a. n. t.
c. u. o. m. i. b; r. e. b; s. u. i. s. q. u. e. f. e. r. r. i. a. g. i. q. p. o. t. u. r. i. n. e. c. e. d. e. p. a. d. u. s. a. p. o. r. t. a. m. s. i. l. e. n. t. i. o. e. x. c. e. s. s. e. r. I. g. i. t. s. i. m. u. l. a. d. u. e. n. t. c. o. s. s. i. m. o. t. a. q. c. o. m. p. o. s. i. t. u. s. i. n. s. t. r. u. c.
t. u. s. q. m. e. n. i. b; s. u. c. c. e. s. s. i. t. L. a. n. q. u. a. i. d. e. q. d. a. d. m. i. l. i. o. n. i. a. f. u. e. r. u. n. t. C. e. r. t. a. n. u. i. s. f. o. r. a. d. e. n. d. e. u. t. s. i. l. e. n. t. i. u. u. a. s. t. u. m. u. r. b. e. n. a. c. a. r. m. a. n. e. c. u. i. r. o. s. i. n. u. i. r. i. b; a. c.
m. u. i. r. i. s. u. i. d. i. t. a. u. d. i. u. i. n. u. a. d. o. r. d. i. d. e. s. e. r. t. a. m. e. n. u. a. m. i. l. i. t. u. m. d. e. t. i. n. e. a. t. q. u. a. c. e. c. u. l. t. a. i. n. s. t. r. a. u. d. e. i. n. c. a. u. i. r. u. e. r. a. d. u. a. s. t. u. r. m. a. s. s. o. c. i. o. n. i. l. a. t. i. n. i. n. o. i. s.
c. i. r. c. u. e. q. u. a. r. e. m. e. n. u. a. a. t. q. e. x. p. l. o. r. a. n. t. o. m. i. a. u. i. b. e. l. q. r. a. p. o. r. t. a. u. n. a. a. l. t. r. a. n. q. e. a. n. d. e. r. e. g. i. o. n. e. i. n. p. p. i. n. q. p. a. t. e. n. t. e. s. c. o. n. s. p. i. c. u. n. t. l. e. m. e. n. i. b; q. h. u. i.
a. d. f. u. g. a. n. o. d. u. i. n. q. h. o. s. t. i. u. f. u. g. e. a. d. e. q. u. i. t. a. n. t. d. e. i. n. d. e. s. e. n. s. i. p. o. r. t. a. u. r. b. e. q. e. x. t. i. t. o. r. e. c. t. a. t. a. m. e. n. i. b; p. u. a. c. i. p. i. u. n. t. & c. o. s. r. e. f. e. r. e. x. c. e. s. s. u. u. r. b. e.
s. o. l. i. t. u. d. i. n. e. h. a. u. d. d. u. b. i. a. i. d. p. s. p. i. c. u. i. c. e. & r. e. c. e. n. t. i. b; u. d. i. g. u. s. f. u. g. e. a. d. e. s. t. r. a. g. e. r. e. n. t. i. i. n. t. r. e. p. i. d. a. t. i. o. n. e. n. e. c. e. s. s. a. r. e. l. i. c. i. t. a. r. u. p. a. s. s. i. h. u. i. a. u. d. i. t. c. o. s. a. d. e. a.
p. a. r. t. e. u. r. b. q. a. d. i. c. a. n. t. e. q. u. a. c. i. r. c. u. d. u. e. n. t. a. g. r. u. c. i. s. t. u. n. t. h. a. u. d. p. e. u. l. p. o. r. t. a. s. i. g. n. u. s. v. e. q. u. a. u. i. b. e. i. n. t. r. e. u. r. b. e. a. m. o. d. i. c. u. s. p. a. c. i. u. p. a. s. s. o. s. n. e. i. m. a. n. e. r. e.
e. o. d. e. l. o. c. o. l. i. t. a. t. a. u. i. d. e. a. n. t. d. u. o. s. e. x. p. l. o. r. a. n. t. a. d. s. e. r. e. f. e. r. r. e. q. u. i. a. b. i. r. e. d. i. e. r. r. e. t. u. l. e. r. u. q. c. o. s. e. p. a. s. s. o. s. v. n. d. e. i. n. o. m. i. p. a. r. t. e. s. c. i. r. c. u. s. p. e. c. t. e. r. e. t. L. o. n. g. e. l. a. t. e. q. s. i.
l. e. n. c. u. i. a. c. s. o. l. i. t. u. d. i. n. e. u. i. d. i. s. s. e. e. x. c. e. p. t. o. c. i. s. u. l. c. o. h. o. r. e. s. e. x. p. e. d. i. t. a. s. u. i. r. b. e. i. n. d. u. x. e. p. e. r. o. s. u. n. i. t. a. c. a. s. t. r. a. c. o. m. u. n. i. r. e. u. i. s. s. e. l. i. n. g. u. i. m. i. l. i. t. a. s. r. e. f. r. a. c. t. u. s.
f. o. r. t. i. b; p. a. u. c. o. s. q. u. e. s. t. a. t. e. a. u. t. i. n. u. a. l. i. d. o. s. i. n. u. e. n. i. u. n. t. r. e. l. i. c. i. t. a. q. u. e. m. i. g. r. a. t. u. d. i. f. f. i. c. i. l. e. e. r. t. E. a. d. u. r. e. p. r. a. & c. o. g. n. i. t. u. e. x. c. a. p. t. i. u. s. e. c. o. m. u. n. i.

consilio alij circa urbes consensu fugam suam prima vigilia perfectos gradere, eandem malis urbibus, solitudine inuenturos. Dictis capitulis fides exorta.
Deertis oppidum consul potuit. Alii eos in Anlio nequaquam tam facile bellum fuit. Cum ad lucerum ducere legiones quam obpugnare abstantibus, audierat. 35
Ad fine lucerum ei hostes obuii sunt. ibi na uires sequuntur. Ibi uirum & inceptum fuit. Tristius tamen euentus romanis & qui infirmi erant uirer & qui
digniores magis quam in ipso certamine sentierunt. Iuantu in sua parte plus uulnerum de cepit fuisse. Itaque his tunc in castris ortus. Quasi pugnam
cepisset. insignis accepta clade fore. Tu quoque sollicita nax fuit. iam inuasurum castra sanitate credentibus, aut prima luce cum uictoribus conferendas
manus. nunc quoniam cladis non plus animorum ad hostes erant. Vbi primum inluxit abire sine certamine cupiunt. si una una & capsa per hostes
erat & magis prouere specie recta tendentium ad castra oppugnanda. Consul arma capere milites. uirer & se quise ex uallu legatis tribunis
perfectis locorum impar quod apud quos opus factum. Omnes adfirmant se quod omnia facituros. si multum iacere annos tota nocte ut uulnera legunt
morientium uigilant. et si ante luce ad castra uentum fore. Tantu pauoris fuisse ut relictum signa fuerunt. De pudore afuga conueni. alio quod
puerum esse. Cum ubi eos accepit submaxime. curam eundem ad loquendos quod milites rat ut ad quod ueniat cunctantes arma capere increpabant.
ad castrum tunc uiderent quod hostes in castra uenirent. non illi ex castra essent. Et ptenoribus suis pugnaturos. si uallo nolent armatis
ac dimicantibus dubia uictoria esse. Iunius atque inermis hostes maneat ei. aut morte. aut seruitute paciendam. hec uirgati increpan
tunc respondebant. Confessos se pugna heftia esse. nec uirum quod quia. nec sanguinis super maiore multitudinem hostium apparere. quam
prie fuerit. In hec adpropinquat agmen & ambremore inuallo cerciora inueniet uallu secum portare sanitate adfirmant. nec dubium
quin castra circunallaturum sunt. Te enim consul indignum facinus esse uociferari. Tanta contumelia uignominia quod ab ignominissimo accipi hostes
Et ut ne circa sedebim inquit in castris ut fame potius pignominia quam ferro si necesse est. per uirtute moriamur diu beneuolentem faceremur.
quod se dignum quod ducerent. Cos in Anlium uel soli sinemo alius sequitur uirum aduersus hostes casurum quod signa sanctorum potius quam circi
uallu castra romana uideat. Dicta consul legatis tribunis & omnes tunc equi & centuriones primo ordinem adphauere. Tu pudore uictor milites
sequitur arma cepit. segnit & castris egreditur longo agmine. nec conueni in castris ac ppe uicti pcedunt aduersus hostes. nec spe. nec animo certiores.
Itaque simul expectas romana signa exiepto apmoiantium agmine ad nouissimum frenum pferit exire id quod timuerunt. ad impediendum ut
romanos nulla inde ne fuge quod patere uia illo loco aut cadendum esse aut stratis hostibus. per corpora eorum euadendum in medio sarcinas puenit. 36
armati suis quod ordinibus. instruunt acies. In exatui in duas acies erat spatium & stabant expectantes dum ab hostibus. prius imper prius clamor inciperet.
neutrum animi ad pugnam. Duxitque integri atque intacti abissent. incedenti instaturum altum timuissent suas sponte ut multos tunc uiderent.
sugus pugna clamore incerto atque impari cepit. nec uestigio quod mouebat. Tu eos romani ut re excurrere equi paucas turmas ex ordine
miserunt. Quorum cum plerique delapsi ex equis essent. & alij turbati & astantium acie ad opprimendos eos qui ceciderant & ad suos tuendos ab romanis
percursum est. Inde paulum uirtute pugna est. si aliquanto & impigre magis & plures perirent sanctes & turbati equos sua ipse subsidia
tunc equis paulcauit. hinc fuga cepit. tota autem acie romana iamque in qua fugientium sanctes pugnant. Cum eos equo puectus ad
portam castrorum ac statione equum ibi opposita educto quod ut quicunque ad uallu tenderet siue ille romanus siue sanctes esset phoste habent. Hec
ipsa militans obstat p fuisse tendentibus suis in castra. Quo ppe inquit milites & hic arma & uirer inueniet. nec aquo consule tuo non
uictor castra intrabit. Unde eligit cum acie an hostes pugnare malis. Hec dicente. eos. Equites infestis cuspidibus circumfundunt. de pedibus
in pugna redire uident. ut uirtute soli elul. si foras adiuuit. Id non instat sanctes spatium quod circi agendi signa uertendique acie acastus
in hostes fuit. Tu alij alios ortari ut peterent pugna centuriones. ab signiferis raptis signa inferre & ostendere suis paucos & ordinibus.
in positis effusis uenire hostes. In hec eos manus ad celum tollens uoce clara na ut exaudiret replu ioui staton uouet si constulit
afuga romana acies redintegrato quod phlo cecidisse uicisse quod legiones sanctorum. Omnes undique aduersi ad restituenda pugna ducet
milites. I educti equi quod uis nuni acie deorum resperasse nom romanum uisum. Adeo facile inclinata res repulsi quod acastus hostes moras
redacti ad eum locum in quo comissa pugna erat. Ibi obiacente sarcinarum cumulo quas comecerent in mediu habere impedi dande ne
disperiret res omne armatorum sarcinis circundant. Tu uero eos a fronte urgere pedibus. atque arcu ueda equites in medio quod capti quod captiuorum
numeri sunt. u u a c c. quod omni nudi sub uirgu missi. ceteros retulere. ad in quod odtingentis. De romanis quodem legat uictoria fuit recensente
eos. biduo accepta clade amissorum militum numerus relatus. u u c c c. Du hec in appulia gerebant alio exercitu sanctes in etiana colonia
romana que uia latina est occupare conati urbe. non tenuerunt agros depopulati. Cum pda alia inde mixta hominum atque pecudum colonos quod
captos agerant in uictore incedunt. Consule ab luceria redeunte. nec pda soli amittunt si ipsi longo atque impedito agmine ppositi
atque longo ceduntur. Consul ut anna edicto dux ad res suas noscendas recipiendasque reuocatis exercitu ibi relictis comiciorum causa

37 rema e pfect. Cui de triumpho agere negatus honor & abamissa. Tor milia militu & qd captiuos sine pactione sub iugum misit. Cos alie postum
 quia infantib; matia belli deenat. Etruria transduco exercitu pnu puaftauit. Volsinens agri deu cuqstus ad tuendos fines haud pcul
 meub; ipsoz depugnat. u. a. coc. Etruscoz epi qd p pndtas urb tutata e. In rossellanu agri exercit. triductus ibi n agri tam uetiti
 oppidu eia expugnati capta amplius. u. mil hominu. min u. mil. circa muros eia. Pax tam clarior maiorq; qua bellu inetruria eo anno
 fuerat parta e. tres ualidissimz urbe. Etruriz capte uulsiu. pusia arrecu. pace peciere & uetinu militu frumto q; pacti cu consule
 ut murti roma oratores licere. Inducias inel annos impetrant. multa pferi qingenti militu ciuitate imposita. Ob hasce res ges. tas
 consul cu triumphu obseatu. omi magis caua qua spe impetrandi petisse. Viderat q; alios qd tardius ab urbe exisse. Alios qd nullu senat
 ex sumo meturia transisse. partu suos munucos parti college amicos ad solatu equatq; repulse. sibi qq negare triumphu. Ita inde. p. c.
 uetih; maifestat memineo ut me cos. ee obliuiscat. Eode aye impu q; bella gestibellu felicit gestu iamnuo atq; eturia subactu ucto
 ria & pace parta triumpho. Ita senatu relaq; inde int. l. a. pl. Contencio orta. Part macturos ne nouo exemplo triumphu aiebat.
 Part auxilio se aduersus collegas triumphanti futuris uicta res ad poplm e. Vocat q; eo cos. Et cu. l. horaciu. m. ualeriu cos. gau. maria
 pnu. titulu. nup patre a qre censor eia. n exaudientate senatus. h uulu poplu. triumphasse diceret. adiebat se qd laturu fuisse ad
 plm mferet. Mancipia mobilu. l. a. pl. lege impetratos uoluntate sibi ac fauore consencientis ppli pomib; uulisse ac fura. Postero q;
 die auxilio. l. a. pl. triu aduful mcessione. Vn tribunoz & consensu senat celebrante pplo die triumphu. Et hoi anni paru constans memo
 ricio e. Postumu audore claudius mferuo capta aliq; urbib; in appulia fuit fugatuq; sauciu ee ipiu cu paucis luceria epulsi ab alio meturia
 rei gestu eiaq; triumphasse. Fabius amboz cos. mferuo & ad luceria rei gestisse scribit. Inductuq; mferuq; exatru habuuo cos. n adiecit.
 Et ad luceria mferu. multos occisos. Inq; ea pugna uulu statouit. Ede uora ut romulus ante nouerat h sumu tantu ide loc reple effectus.
 38 facit fuerat. Ceteru h demu anno ut eia fieri nat aibet. bu eide ueti clapnata resp. in religione uenit. Saq; hunc annu & consul
 insigni. l. papirius curtor. q; patia gla q; sua & bellu ingent uictoriaq; qina de sanab; nemo ad ea die p. l. papiriu patre consul peperat.
 l. fone eode conatu apparatuq; omi opulencia insigniu armoz bellu adonauerant opoz & deoz eia adhibuerant. rru quoda. sacramti
 uetusto uelut mtratu militib; dilectu pome tanu habuo noua lege. ut q; unioz n euulsa ad impatoru edictu quq; mui su abusa
 caput iouis sacratu erat. lu exercit omi aquilonae indice adxl mil militu qd roboru mferuo eia comener. l. b. medus fere cas. diti
 locuse consere. eturib; pluresq; & lincei comede patem ducentos maxime pedes in omi parta partet. l. b. ex libro uate linceo lecto sacri
 cotu sacerdote ouio paccio. q; elam homine magno natu quise id sacri pte adfirmabat ex uetusta sanu religione. q; quda. ali maioret
 eoru fuissent cu aduude pterulsi caput clandestinu cepissent consiliu. Sacrificio pfecto p uatore impator accuri iubet. nobilissimu
 queq; gienere factu q; singuli mroducebant. Ene cu alui apparat sacri q; pfunde religione annui possit. tu mloco circa omi comede to
 ay m medio uictimeq; circa eia & curu stantia. amurione. stitit gladiu admonet. altari; magi ut uictima q; ut sacri particeps adiebatq;
 ure unindo quia audetiaq; meo loco consont. n enunciatu dem unare cogebant dno qdla carmine mexecratione caput famileq; & stupu
 consposito h uia m plui qd impator duxissent. asi aut ipse exacie fugisse. aut si que fugente uidisse. n exemplo occidisse. l. a. pmo qd ab muen.
 rei unaturos se obtruncat. circa altaria uocidet. deinde int. tinge uictimaq; documtu qd fure ne ab muerent. Imorib; sanu ea delecta
 ratione obtruncat. Dece nominat ab mpre cu dieu ut uulsiu donce xvi. milu numeru e fecissent eo legio lincea ab mquinto consere.
 q; sacra nobilitas eia. appellatae. h uia m insignia data & cristate gale. ut mte cetos emmerent paulo plus oze mluu. Alui eia fuit. q; e
 39 corpe specie. nec gla belli. nec apparatu lincea legioni clupar hic hominu numeru qd roboru erat aqlonia consada. Cof pfecta ab
 urbe. por sp. carulu. cui uetel legiones q; mar. arluu supioru armu cos. magro mterammati reliquerat. decreta erant. Ca cu mlanu
 pfect. du hostis opati supstacionib; concilia secreta agunt. Amnuu oppidu de sanab; m cep. Cpa ibi mil hom duo ferme atq; odtingenti
 capta m. cc. xl. papiriu nouo exercitu. lra cu decretu erat scripto duoma urbe expugnau min qua collega cep hominu plus aliqmo
 occidit. q; da opulencia ut ubi que e parta. lnde puaganti sanu consul maxime depopulato acinate agro carulu ad cominu. papiriu
 ad aqlonia ubi suma rei sanu erat puenit. lbi aliqndu nec cessu ab armu e. nec nauit pugnatu laceffendo detot resistentib; cedendo
 cominando magu qua mferendo pugna die assumebat. l. a. cu mceper remitteret q; omiu reru eia paruati eua pferet. indit
 alia romana castra que xx. milu spacio aberunt & absemt college consilia omib; gerend mterant reb; mteritioz q; carulu q; maiore
 ducimune rei utebat in aqlonia. qua mcominu qd obsidebat. erat l. papiriu. a poma ad danicanda sacra parta nunciu ad collegu mter
 sibi m animo ee. Postero die sup auspicia liceret confugere cu hoste opus ee & illu qina maxima in postea cominu oppugnare nequit

et adpugnare nos periculosa et suspecta omnia etiam uictoribus; faciebat pugnare longior ab dextra capra castra unde abluere clamore in urbe rixam
pugnantium ac pauentium fremunt et etiam forte certam adportam erat aduersus. Deinde equo proprius in suos immittit uictor. nec etiam integri quocumque
et qui temeritate paucorum magnae rei parte occasio erat acciri quas receperat copias signaque in urbe in urbe inferri iussit. Ingressi praeterea ex
parte quae nos adpropinquabat quiescere nocte oppidum ab hostibus deiecit. Cetera illo die ad aquilonem sanctorum milium xxx ccc xl capra uis d. ccc.
et xlx. et signa militaria xxviii. Ceterum illud memorat tradit infirme alium ducem leuiorem macie uisum seu sapienter ingenio seu fiducia bene
gerundis rei. Ab eodem robore animi neque controuerso auspicio reuocari apud potuit et in ipso discrimine quod templa diuina immortalibus uoueri mos
erat. Venerat ioui uictori filagonei fudisse hostium pocillum multis priusquam metum bibere sese facturum id uotum discordia fuit. et auspicia in bonum
43 inter. Eadem fortuna ab alio eos adcommuni gestare prima luce ad mensam omnibus copias admotis corona cinxit urbe subsidiaque firma neque eruptione
fuerat potius opposuit ut signum dante cum nunciis ac collega trepidas de xx cohortium aduentu et ab impetu morantem et a parte reuocare copiarum
instruere intentaque ad oppugnandum coegit. D. brui secum legatum cum legione prima. et xx cohortibus; alarum equitumque ne aduersus subsidium hostium uisum.
Quocumque loco fuisse obuius obistere ac morare manuque si forte ita res poposcere esset ne in adcommuni hec copias admoneri possent ipse
scalas ferri ad murum ab omni parte urbis uisum ac restudine ad portas successit simul et respicebant portae et uisum in murum fiebat sonitus sic
antequam in murum uiderent armatos satis animam habuerunt ad prohibendos urbis aditu hostes. Ita postquam ut non eximiallo nec missilibus; communis
gereretur res et quae egre successerant ex plano in murum loco quem magis timuerant modo facile hostes in parte ex eis pugnabant. Relictis turribus
murumque in fortiori compulsi paulisper inde remota sunt. Extrema pugna fortuna deinde abiectis armis ad xv. milium hominum et cccc. infide
cos. uenerat castra adiuu. atque lxxx. sic adcommuni. sic ad aquilonem gesta res inde medio inter duas acies spacio ubi res. expectata erat pugna
hostes non inuenta vii. milium passuum cum abessent adcommuni reuocati absque neque prius occurrerent. Primum ferme tenebris cum inspectum ut castra
ut aquilonem habuissent clamor eorumque par accidens sustinuit. Deinde regione castrorum que incensa ab romanis erat flammis late fusa certioris cla
dis indicio pugna longius prohibuit prope. Lo ipso loco temere sub armis strati passi in certum omne tempus noctem expectando tandemque luce egere. Prima
luce certa qua in parte intenderant et repente in fugam conuertuntur inspecti ab equitibus; qui equos nocte ab oppido sancti persequi uiderant.
Multitudine non uallo non stationibus; firmata conspecta et ex muris aquilonem eam multitudine erat. iamque etiam legionariis cohortibus sequebantur. Ceterum nec
pedes fugientes prosequi potuit et ab equite nonnullum agminis ce ferre et octoginta infecti arma multa pauidi ac signa militaria duo de xx.
44 reliquos alio agmine incolumi ut extrema trepidatione hominum puerum leticia utriusque exercitus romani dux et ab alia parte feliciter
gesta res utique ex altius sententia eos capiti oppidum diripiendum militi dedit exhaustis deinde restis igne inuictis. Eodemque die aquilonem et communi
deflagrare et eos cum glatulatione mutua legionum suarum castra cumire. In conspectu duorum exercituum et carulorum suorum per cuius merito
laudant donantque et papirius apud qui multiplex macie circa castra circa urbe fuerat certam praenatum Sp. papirius fratris filius et uir
contumacis manipulumque astatoz amillis aureisq. coronis donauit et iamentum propter expeditionem quae magni agminis in truerat hosti inuentum
papirius propter nauatam cum equitatu et implao opam et nocte quae fuga infestans sanctoribus; ad aquilonem clam equis fecit centuriones militesque qui
prius potius murum aquilonem cepit equites omnes ob insignem multos locos opam comitum armillisque argenteis donat. Consilium habuit cum
ut ne tempus deducendi ab animo exercitus aut utriusque aut certe altius optimi usum quod magis fructus res sanctorum esset eo praenatum et ut
festinus agere castra et prosequi ut per domum sanctorum insequeretur; consilium; tradi posset. Quando iam nullus esset hostium exercitus qui sanctorum conlatum dimi
caturus uideret. Unum super belli genus urbi oppugnationis quoniam per excidia multum locupletare posset et hostes pariter ac focos dimicantem
efficere posset. Itaque latus missis ad senatum populumque de rebus; ab se gestis diuisi papirius adiecit. carulius ad uellam oppugnanda legio
45 res ducunt latus corporis. ingenti leticia et in curia concitacione audire et querendum supplicatione publicum gaudium praenatum studiis celebra
tum est. quod praeterea magna solui. si praeterea opamina etiam cauidoria fuit. Quia idem forte tempus rebellasse etruscos allatum est. Subibat cogitatio homi
num quoniam non tolerabilis futura etruscia fuisse. siquidem in animo aduersus uenisse quae curacione sanctorum erecta quoniam ambo eos. omnes quod romana uis
auius in sanctorum occupatione praeterea occasione rebellandi habuisset legationis socios am. antio. praeterea in senatum introducit querebant uir
ac uastari agros defunctum etruscorum quod decipere ad portam. nolent obtestabantur quod per. ut se diu atque uimur. omnium hostium tutationem rei
ponsu legatus cum senatu. futurum ne socios fides super primere etruscorum prope die eandem fortunam quam sanctorum fore signum tam quod ad certum
attinebat ad ea res esse infalicos quod quod multos annos in amicitia fuerant. Adlati sunt arma etruscorum uenisse. huius propositas populi acua
cura patribus; ut feciales mittendos ad res repetendas conserent. Quibus non redditus ex auctoritate patrum uisum populi bellum saltem indiditum est.
Iussique consules sortiri inter ex sancto in exercitu transire. Jacatulus uel etiam et palumbinus et herculanus ex sanctoribus; cepit.

ut iam in paucos dies palumbini eodem q ad murus accessit ad herculaneu ex samnitibus; cuius signis conlati ancepiti plus & cu maiore sua quam
hostiu uictura dimicauit. castris deinde positis menib; hostem incluit. oppugnati oppidum capiti q in his trib; urbibus capta sunt ad
hominu ita ut paruo admodum plures capiti. Societibus; pumcias cos. equis carulis aduenit sedm uota militu q in frigus ia msa
n paciebant. papino ad sepium maior uis hostium restitit sepe in acie sepe in agmine. sepe circa ipsa urbe aditus eruptiones hostiu pug
nati. Nec obsidionem nec bellu ex equo erat. qm muris magis se sanctes qua armis ac uirtus menia curabant. Iam pugnando in obsidionem
instam coegit hostes obsidendoq in atq opib; urbe expugnauit. Itaq ab ira plus qd edui capta urbe vii. cccc. capita miiij. mil hominu
pda q plurima sunt congestis sanitiu reb; in urbe capta militi concessa. & ius ia omia oppleuerant. Nec durari extra recta poterat. 4/6
Itaq consil exequu de samnio dux. Venientia roma triumph omiu consensu e delat. triumphu in magistratu insigni in illoru tpo
habu erat. triumpho pedes equites q insignes domi transire ac transuedi multu ciues coronu uallaresq ac muniti compecte in
spectata spolia sanitiu & decor apulentiudine patris spoliu que nota frequi publicoru ornatu locu erat. Comparabant nobiles
aliq captiu clarissu spaciū q factu ductu acis graui trauecta uicinis centu mille & xxx uij mil id redactum ex captiu dice
bat argenti qd captiu ex urbe; erat. p. a ccc. xxx. omi atq argenti q in parui conditu militib; nihil dante pda. Adtaq ea inuidia
ad plebem qd tributu & ia in stipendiu militum conlatu. Cu suspecta gla captiu pecunij in parui mlat & militu dari ex pda &
stipendiu militare pstant potuisse. ede qm deducit. qua in ipsa dimicatione uota ap nemine uictu auctore inuenio. Neq hercule
ta exiguu tpo pficere potuisse ab dictatore petre uota filiu cos. dedicauit exornauit hostiu spoliu. Iuoz tanta multitudo fuit ut
n replu tantu forumq his ornate h locis & colonisq futurum ad replez locoz q supplicoz ornatu diuiderent ad triumpho exequu
in agri uictu q regio ea in feta ab sanitiu; erat. hibernu dux. In hoc carulus cos. metruia troilum pmi oppugnare adhort.
cccc. lxxx. dantismas pecunia grandi pactu ut abire inde licere dimisit. Capta militu dnt oppidum q ipsi cep. inde quinq cas
tella locu sua munus expugnauit. Capta ibi hostiu u. cccc. munus. y. capta & saluata pace petentib; annuas indutias dedit pac tus.
c. mil graui acis & stipendiu e manni militib; his rebu actis ad triumphu decessit ut mii. clapi de sanitiu; qua college triumphu
fuerit. Ita cumula petisci belli equato acis graui tula in parui. ccc. lxxx mil. reliquo qe edem fortu fortunq. ele manib; facienda
locu ppe pde ex deq ab rege senio tullo dedicata & militib; ex pda centenos bonz asse & alium tantu in centu quonib; atq equatib;
malignante college graui accipientib; munus clauit fauor consul tura ad popm e. l. postum. legatu e q dicta die a canio. 4/7
pl. fugerit in legatione ut fama ferebat popli iudiciu iactariq. magis q pagi accuatio a potent exadio iam anno noui. ik. p.
magistratu inquit his ipsi q uitio creati quint. v. p. claus alius suspectu lustru conditu eo anno e a p. cornelio aruna. c. marcio tu
tilio gensorib; censu capiti mil. cc. lxxij. ccc. xxx. ii. Censores uicini sexti apm censu; lustru unde xxx. fut. Eode anno coronati
pmu ob res bello bene gesta. ludos romanos spectauit. palin q tu pmu translatu e q moie uictorib; clat. Eodem anno ab p.
lib; curulib; q eo ludos fecer. clapi nati aliq pecuniaru uia armatis silice ad bouillas pstratae. Comitatu consularia. l. papirius ha
buit creauit cos. & fabiu maximu f. gurgente. & d. uinu brui sequi ipse papirius pti factus. Multis reb; latus annu vix
ad solatium unius mali pestilentie urenti simul urbe atq agros subfuit. portentoq ia simit clades erat & libri addit. Iu na
fuit aut qd penedui ei mali ab diu darent. Inuentu milib; qculapiu ab epidauro roma marcessendum & qe eo anno q bello
occupati cos erat de qua de gre actu p. qua qd unum diem aesculapio supplicati habita q

TT LVI AB VRBE END.
LIBER X EXPLICIT.

[Faint, illegible text in a single column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text in a single column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Small handwritten mark or signature in the bottom right corner.]

